BOLLEBYGDS KOMMUN

ÄRENDELISTA/KALLELSE

Kommunstyrelsen

Datum: 2022-04-12
Tid: 13:00
Plats: Tingshuset, Bollebygd

Ordförande
Michael Plogell (FR)

Ledamöter
Lars-Erik Olsson (S), vice ordförande
Sverre Fredriksson (M), 2:e vice ordförande
Fredrik Olofsson (C)
Rune Kennborn (KD)
Hannu Sutinen (L)
Beatrice Ekelund (S)
Jonas Ahlgren (S)
Daniel Persson (SD)

Ersättare
Carl Pålsson (FR)
Tomas Andersson (M)
Agneta Andersson (C)
Krister Schwartz (KD)
Patrik Solerius (L)
Emma Isfeldt (S)
Helena Thelin (S)
Lisette Vermeulen (SD)
Sassi Wemmer (MP)

Övriga

1.	Upprop	
2.	Val av protokollsjusterare **Ärendet i korthet** Förslag digital signering: Fredag 22 april kl 16.	
3.	Anmälan jäv	
4.	Information Leader Sjuhärad	Marie Adolfsson och Linda Sjöö från Leader Sjuhärad *13:10*
5.	Riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun KS2019/262	Ulrika Borg, HR-chef *13:45*
6.	Bemötandeplan för Bollebygds kommun KS2022/30	"-"
7.	Remiss ny järnväg mellan Göteborg-Borås (kf fattar slutligt beslut) KS2020/69 **Sammanfattning** LU: sammanfattning (sid 1-13) + kap 8 och 9 (sid 153-162) MKB: sammanfattning (sid 1-13) och kap 10-12 (sid 337-362). För snabb överblick: sid 9+20+25+26+354+369 Gestaltningsprogrammet: sid 70 (kap 7.4) och sid 77 (kap 7.5) PM Naturmiljö sid 58-59 Dokumenten hittas genom länken; Dokument för Göteborg-Borås - Trafikverket	Lars Carlsson, samhällsplanerare *14:00*
8.	Remiss Trafikverket; Tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken av ny järnväg Göteborg - Borås, del av nya stambanor (kf fattar slutligt beslut) KS2022/53	"-"
9.	Avsiktsförklaring om samverkan Göteborg-Borås en del av nya stambanor (kf fattar slutligt beslut) KS2022/66	"-"
10.	Revidering av avtal gällande stamnät KS2022/76	

11.	Policy informationssäkerhet och dataskydd (kf fattar slutligt beslut) KS2022/63	Ulf Aspelin, informationssäkerhetssamordnare *14:30*
12.	Svar på medborgarförslag om utskick med e-mail och papperspost KS2021/277	"-"
13.	Internkontroll 2021, kommunstyrelsens bedömning KS2022/39	Peter Häggqvist, controller/ekonom KSF *14:45*
14.	Årsredovisning 2021, Bollebygds kommun (kf fattar slutligt beslut) KS2021/318	Daniel Aronsson, ekonomichef *15:15*
15.	Årsredovisning 2021, Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (kf fattar slutligt beslut) KS2022/69	"-"
16.	Uppföljningsrapport februari 2022, kommunstyrelsen KS2022/56	"-"
17.	Uppföljningsrapport februari 2022, Bollebygds kommun (kf fattar slutligt beslut) KS2022/52	"-"
18.	Riktlinjer för inköp och upphandling - information (inga handlingar) KS2022/71	"-"
19.	Riktlinjer för direktupphandling i Bollebygds kommun KS2022/70	
20.	Information om Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund SÄRF (inga handlingar)	"-"

21. Hantering av tillfällig förstärkning av statligt stöd 2022 ”skolmiljarden” (kf fattar slutligt beslut) "-"
KS2022/77

22. Redovisning av obesvarade motioner 2022 (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/80

23. Årsredovisning 2021 Sjuhärads samordningsförbund (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/34

24. Partistöd 2022 - Vänsterpartiet (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/68

25. Partistöd 2022 - Socialdemokraterna (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/78

26. Partistöd 2022 - Miljöpartiet (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/38

27. Partistöd 2022 - Centerpartiet (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/41

28. Partistöd 2022 - Sverigedemokraterna (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/62

29. Remiss; översiktsplan Mölndals stad
KS2022/33

30. Remiss; översiktsplan Lerums kommun
KS2022/32

31. Remiss; Nedsjöarnas Vattenskyddsområde Härryda kommun
KS2022/75

32. Svar på motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten (kf fattar slutligt beslut)

KS2021/86

33. Svar på motion (S) om interpellationer och deras besvarande (kf fattar slutligt beslut)
KS2022/15

35. Svar på initiativärende (S) om lokaler för eventuellt flyktingmottagande — Monica Holmgren, kommunchef
KS2022/49

36. Redovisning av delegeringsbeslut

Ärendet i korthet

Protokoll

Kommunstyrelsens arbetsutskotts protokoll finns på Bollebygds kommuns hemsida: Kommunstyrelsens arbetsutskott 2022-03-31

Delegeringsbeslut

- KS2226604 KS2021/276-1 Avskrivning kundfordringar 2021-12-01--2022-01-31
- KS2226646 KS2021/276-3 Beslut att avskriva utestående fordringar upp till ett halvt basbelopp per gäldenär och år, del.beslut utbildningschef

37. Meddelanden

Anmälningar

- KS2226548 KS2019/16-43 Reklamation till Cerner Sverige AB 20220303 - signerat
- KS2226618 KS2022/3-19 Gesebols byalag vill utveckla vår samverkan för att tillsammans stärka vår bygd och kommunen
- KS2226645 KS2020/190-10 §47 SBN Markanvisning Flässjum 3173(160943)
- KS2226669 KS2021/291-7 Inriktningsdokument för Närvårdssamverkan Södra Älvsborg 2022-2025

38. Information från politiska uppdrag (inga handlingar)

39. Kommunchefen informerar (inga handlingar)

5. Riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun KS2019/262

§52 KS2019/262

Riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun - återremiss

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen antar förslag till riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun, daterat 2022-02-16, under förutsättning att kommunfullmäktige upphäver tidigare beslut.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige upphäver sitt tidigare beslut om ”Riktlinjer för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning”, antagna av kommunfullmäktige 2004-06-17 § 67, reviderade 2009-12-10 § 174.

Arbetsutskottets beslut
Redaktionella ändringar av materialet görs utifrån dagens diskussion inför behandling i kommunstyrelsen.

Ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har uppdaterat reglerna kring gåvor och sammanställt det i ett styrdokument. Detta styrdokument föreslås ersätta tidigare beslut (KS 2009/454 Riktlinjer för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning). Dock antog kommunfullmäktige de nuvarande riktlinjerna, varvid kommunfullmäktige måste upphäva sitt tidigare beslut innan kommunstyrelsens beslut kan börja gälla.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har behandlat ärendet på sammanträde 2020-03-16, § 18, och återremitterat ärendet för ytterligare handläggning.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen antar förslag till riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun, daterat 2022-02-16, under förutsättning att kommunfullmäktige upphäver tidigare beslut. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige upphäver sitt tidigare beslut om ”Riktlinjer för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning”, antagna av kommunfullmäktige 2004-06-17 § 67, reviderade 2009-12-10 § 174.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker. Ordföranden frågar om redaktionella ändringar utifrån dagens diskussion kan göras av materialet inför behandling i kommunstyrelsen, och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun
- Riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun
- Riktlinjer för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning, nu gällande
- §18 KSAU Riktlinjer för gåvor i Bollebygds kommun

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

2022-02-16

Fastställd: Kommunstyrelsen 2022-04-xx, § xx

Gäller för: Samtliga nämnder och förvaltningar

Dokumentansvarig: HR-chef

Dnr : **159148**

Riktlinjer för uppvaktning, avtackning och gåvor i Bollebygds kommun

Representation

Representation kan vara både extern och intern. Extern representation riktar sig utåt och avser att inleda eller utveckla relationer som är viktiga för kommunen eller är ett led i kommunens marknadsföring och näringslivsfrämjande åtgärder. Intern representation är representation som riktar sig till den egna verksamheten, det vill säga kommunens medarbetare och förtroendevalda, intern representation kan förekomma i samband med t.ex. informationsmöten och personalfester och ska ha som syfte att skapa trivsel och goda arbetsresultat.

Extern representation

Extern representation får utövas i följande fall:

- Vid kultur- och idrottsarrangemang samt tävlingar av större dignitet eller som är av betydelse för kommunen,
- Vid officiella utländska besök eller utländska besök i övrigt som är av betydelse för kommunen,
- I samband med att ideell organisation, med särskilt betydande samhällsnyttig verksamhet, firar minst 50-årsjubileum,
- I samband med studiebesök från annan kommun, myndighet eller liknande, som är av särskild betydelse för kommunen,
- Vid invigningar och motsvarande som är av särskild betydelse för kommunen.

För representationen enligt ovan ansvarar kommunfullmäktiges ordförande som också beslutar om hur representationen ska genomföras.
Vid ordförandes förhinder övertas beslutanderätten enligt ovan av fullmäktiges förste respektive andre vice ordförande.

Extern representation får i övrigt utövas i följande fall:

- Vid besök av annan kommun myndigheter och andra organ där kommunen uppträder som samhällspart,
- Vid tillfällen då en allmän gästfrihet kan anses kräva kommunal representation.

För denna representation ansvarar respektive nämnd i enlighet med sin delegeringsordning. Vid tveksamhet om representationen kan anses falla inom övrig representation åvilar det respektive delegat att kontrollera med kommunfullmäktiges ordförande vem som ska representera kommunen.

Anhörigs deltagande

Endast i undantagsfall får anhöriga ta del av representationen t.ex. kan det vara motiverat vid internationella besök då gästerna själva har med sig anhöriga. Anhörigs deltagande ska godkännas av den som är behörig att besluta om representationen.

Myndighetsutövning och upphandling

Representation får inte förekomma i samband med myndighetsutövning eller pågående upphandling.

Representation i hemmet

Extern representation i hemmet bekostad av kommunen får inte förekomma.

Deltagare och underlag
Det ska som huvudregel inte vara fler deltagare från den egna organisationen än utomstående gäster. Återkommande representation mot en och samma person eller en grupp av personer ska undvikas. Dokumentation ska bifogas redovisningsunderlaget för representationen.

Intern representation
Förtroendevald omfattas nedan av begreppet medarbetare. Intern representation ska godkännas av närmast behörig chef alternativt ordförande (när representationen rör förtroendevalda i kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnderna) men beslutet bör betraktas som ren verkställighet.

Förmån av fri kost i samband med såväl extern som intern representation är skattefri. Däremot räknas inte möten för information eller planering av det löpande arbetet, s.k. arbetsluncher och liknande, som intern representation. Förmån av fri kost i dessa fall är alltså skattepliktig. Anställd som har intagit måltiden ansvarar för att redovisa förmånen

Internt arbete och trivselfrämjande åtgärder
I samband med internt arbete t.ex. särskilt långa arbetspass, möten mellan eller inom enheter kan kommunen då det finns särskilda skäl som tids- eller effektivitetsvinster bekosta enklare förtäring såsom kaffe och te, läskande alkoholfri dryck, kakor, bullar, frukt eller en enklare smörgås. Det som serveras ska inte kunna jämställas med en måltid. Sådan enklare förtäring är inte föremål för förmånsbeskattning för de anställda. Detsamma gäller om den enkla förtäringen serveras som en trivselfrämjande åtgärd, s.k. personalvårdsförmån som erbjuds hela personalen. Detta är förmåner av mindre värde som inte är en direkt ersättning för utfört arbete utan består av enklare åtgärder för att skapa trivsel i arbetet eller liknande eller lämnas på grund av sedvänja inom det yrke eller den verksamhet som det är fråga om.

Informationsmöten
Måltider vid informationsmöten för information eller planering av det löpande arbetet, s.k. arbetsluncher och liknande räknas inte som intern representation. De utgör en skattepliktig arbetsmåltid. För att måltid vid ett informationsmöte ska ses som intern representation ska det handla om enstaka och viktig information som t.ex. organisationsförändringar, personalfrågor eller andra frågor som behöver delges hela personalgruppen. Här krävs ett underlag med program eller dagordning där syfte och innehåll framgår samt uppgift om deltagare. Eventuell inbjudan bör bifogas.

Personalfest/julbord
Personalfest/julbord räknas till intern representation.

Kurser, konferenser och liknande arrangemang
Förutsättningen för att måltidskostnaderna eller övriga kostnader vid interna kurser, planeringskonferenser och liknande arrangemang ska räknas till intern representation och inte bli föremål för förmånsbeskattning hos den anställde är:

- Sammankomsten ska vara intern och ha en varaktighet på högst en vecka,
- Det får inte handla om regelbundet återkommande möten med korta mellanrum,
- Gemensamma måltider,
- Minst sex timmars effektivt arbete per dag, jämt fördelade på 30 h under en vecka
- Fullständigt program ska finnas och bifogas redovisningsunderlaget.

Måttfullhet och kostnadsmedvetenhet förutsätts och det ska alltid finnas ett klart mål med arrangemanget och dess nytta för verksamheten.

Alkohol vid representation
Kommunens externa och interna representation medger inte att kommunen bekostar alkoholhaltiga drycker. Det råder ett absolut förbud för alla anställda att vara påverkade av eller bruka alkohol eller andra droger under arbetstid enligt kommunens regler för en alkohol- och drogfri arbetsplats. Vid gratifikationsmiddagen serveras välkomstdrink, ett glas vin till förrätten och ett glas vin till huvudrätten till gratifikanter och pensionärer. Övriga serveras inte alkohol.

Kostnadsaspekter
Utgångspunkten för representation (både extern och intern) är att kommunen ska kunna visa ett rimligt mått av gästfrihet, men också måste givetvis måttfullhet iakttagas. Det ska finnas sakliga motiv och en medvetenhet om att användningen av kommunens medel förutsätter omdöme och aktsamhet. Kommunen följer Skatteverkets regler och för mer information hänvisas till Skatteverket. Vid tolkning av reglerna gäller ekonomichefs tolkning

Uppvaktning och gåvor från kommunen
Anställda med minst 25 års anställningstid och kommunalt förtroendevalda som haft kommunala förtroendeuppdrag i minst 25 år, ska få en minnesgåva, enligt Skatteverkets regler. Uppvaktning ska inte ske om den anställda eller förtroendevalda undanber sig uppvaktning. Uppvaktning som finansieras med privata medel t.ex. genom insamling omfattas inte av riktlinjen.

Gåvor till anställda är i grunden en skattepliktig inkomst för den som mottar gåvan och jämställs med ersättning för utfört arbete. Gåvor till anställda är dock enligt inkomstskattelagen skattefria under vissa förutsättningar och när gåvans värde inte överstiger särskilt angivna belopp enligt lagen och Skatteverkets allmänna råd om vissa förmåner som uppdateras varje beskattningsår. I gåvans värde ska inte kostnader för administration och transport räknas in. Skattefriheten gäller inte gåvor som lämnas i kontanta medel eller presentkort som går att lösa mot kontanter. En gåva till en ideell organisation, exempelvis till välgörande ändamål förmånsbeskattas om den anställda i någon mån har inflytande över gåvan. Skatteverket anser att även uppdragstagare kan omfattas av reglerna om skattefrihet för gåvor till anställda.

Nedanstående gåvor till anställda är skattefria

Pensionsavgång eller avgång 0-10 anställningsår
Anställd som slutar på grund av pension eller annan orsak (tillsvidareanställda, längre vikariat- eller visstidsanställda) uppvaktas med kaffe/te och enklare förtäring till exempel tårta samt blommor eller en enklare gåva till en kostnad av maximalt 0,75 % av gällande prisbasbelopp. För uppvaktning ansvarar närmaste chef avsteg från riktlinjen om särskilda omständigheter förekommer till exempel uppsägning av personliga skäl eller avsked.

Minnesgåva vid pensionsavgång med minst 10 anställningsår
Anställda med minst 10 års anställningstid och kommunalt förtroendevalda som haft kommunala förtroendeuppdrag i minst 10 år, ska få en minnesgåva vid pensionsavgång. Minnesgåvans värde motsvarar 4 % exklusive moms av gällande prisbasbelopp samt blommor. Minnesgåvan ska vara av en varaktig minneskaraktär och värdebeständig. Minnesgåvan får inte bytas mot kontanter. Överlämnandet görs vid särskild högtidlighet.

Minnesgåva vid pensionsavgång med minst 20 anställningsår
Anställda med minst 20 års anställningstid och kommunalt förtroendevalda som haft kommunala förtroendeuppdrag i minst 20 år, ska få en minnesgåva vid pensionsavgång. Minnesgåvans värde motsvarar 12 % exklusive moms av gällande prisbasbelopp samt blommor. Minnesgåvan ska vara av en varaktig minneskaraktär och värdebeständig. Minnesgåvan får inte bytas mot kontanter. Överlämnandet görs vid särskild högtidlighet.

Förtroendevald i kommunfullmäktige som slutar i samband med skifte av mandatperiod uppvaktas med enklare minnesgåva alternativt blommor till ett värde av maximalt 0,75 % av gällande prisbasbelopp. Om minnesgåva ges behöver uppdragstiden ha varit sammanlagt minst sex år (minnesgåvan är då skattefri för uppdragstagaren). För uppvaktningen ansvarar fullmäktiges ordförande. Vid avslut av uppdrag i nämnd sker ingen uppvaktning.

Julgåva
Beslut om julgåva (ska om den ges omfatta samtliga anställda) och värdet på denna beslutas av kommunstyrelsens arbetsgivarutskott, KSAU, utifrån gällande lagstiftning.

Minnesgåva vid gratifikation
Anställda med minst 25 års anställningstid och kommunalt förtroendevalda som haft kommunala förtroendeuppdrag i minst 25 år, ska få en minnesgåva. Minnesgåvans värde motsvarar 12 % exklusive moms av gällande prisbasbelopp samt blommor. Minnesgåvan ska vara av en varaktig minneskaraktär och värdebeständig. Minnesgåvan får inte bytas mot kontanter. Överlämnandet görs vid särskild högtidlighet.

Födelsedagar
Anställda som fyller 50 år uppvaktas med blommor och en gåva till en kostnad av maximalt 3 % av gällande prisbasbelopp samt kaffe/te och enklare förtäring till exempel tårta. För uppvaktning av anställd ansvarar närmaste chef. Förtroendevald (med uppdrag i kommunfullmäktige eller nämnd) som fyller 50 år uppvaktas med blommor eller en enklare gåva till en kostnad av maximalt 3 % av gällande prisbasbelopp. För uppvaktning av förtroendevald som är ledamot eller ersättare i kommunfullmäktige ansvarar fullmäktiges ordförande. Det gäller även om den förtroendevalda samtidigt har ett nämnduppdrag då kommunen endast gör en uppvaktning. Detta hindrar givetvis inte att nämnden representeras vid uppvaktningen. För uppvaktning av förtroendevald som endast har ett nämnduppdrag ansvarar nämndens ordförande. Tillhör den förtroendevalde flera nämnder ska samordning av uppvaktningen ske då kommunen endast gör en uppvaktning. Uppvaktningen bör ske i samband med sammanträde eller annan förrättning med kommunfullmäktige eller nämnd. Vid övriga födelsedagar sker ingen uppvaktning från kommunen.

Sjukskrivning
Vid sjukskrivning får uppvaktning av anställd ske med blommor till en kostnad av maximalt 0,75 % av gällande prisbasbelopp. För eventuell uppvaktning ansvarar närmaste chef som har att avgöra om uppvaktning ska ske med hänsyn till omständigheterna som föreligger i det enskilda fallet.

Begravning
Anställd eller förtroendevald (med uppdrag i kommunfullmäktige eller nämnd) hedras med krans eller blomsterarrangemang till en kostnad av maximalt 8 % av gällande prisbasbelopp. Kommunen bekostar inte dödsannons. För anställd ansvarar närmaste chef att hedrande sker. För förtroendevald ansvarar kommunfullmäktiges eller nämndens ordförande för att hedrande sker i den ordning som anges i samband med uppvaktning vid födelsedagar ovan.

Gåvor till externa parter
Gåvor till personer (såsom föreläsare, gäster, praktikanter) eller organisationer utanför kommunen kan ges i form av reklamgåvor eller representationsgåvor. Med reklamgåvor avses artiklar utan personlig karaktär och av förhållandevis obetydligt värde som till exempel pennor, almanackor eller liknande. Gåvor av detta slag ska vara försedda med kommunens namn och logotyp. I samband med att t.ex. värdefullt samarbete inleds eller avslutas, utlandsbesök eller vid invigningar och jubileer kan en representationsgåva överlämnas till representant för en extern organisation.

Undantag och anvisningar
Kommunfullmäktiges ordförande eller kommunchef äger var för sig rätt att i särskilda fall besluta att den angivna riktpunkten för kostnaden för representationen får överskridas. Ett sådant beslut ska kunna motiveras och inte strida mot gällande lagstiftning.

Sammanfattning

Avtackning	Arrangemang	Gåva
Pensionsavgång	Enheten bjuder på fika	Gåva eller blomma för maximalt 0,75 % av gällande prisbasbelopp
Vid pensionsavgång med minst 20 anställningsår tilldelas en minnesgåva. Minnesgåva tilldelas inte om den anställda redan mottagit 25-års minnesgåva	Gratifikationsmiddag	Minnesgåva till ett värde av 12 % av prisbasbelopp exklusive moms samt blommor
Vid pensionsavgång med minst 10 anställningsår tilldelas en minnesgåva	Gratifikationsmiddag	Minnesgåva till ett värde av 4 % av prisbasbelopp exklusive moms samt blommor
Avgång 0-10 anställningsår	Enheten bjuder på fika	Gåva eller blomma för maximalt 0,75 % av gällande prisbasbelopp
Avgång minst 10 anställningsår	Enheten bjuder på fika	Minnesgåva till ett värde av 4 % av prisbasbelopp exklusive moms
Avgång förtroendevald i KF i samband med mandatperiod	I samband med KF	Gåva eller blomma för maximalt 0,75 % av gällande prisbasbelopp

Uppvaktning	Arrangemang	Gåva
Gratifikation vid 25 anställningsår. Minnesgåva kan endast delas ut vid ett tillfälle	Gratifikationsmiddag	Minnesgåva till ett värde av 12 % prisbasbelopp exklusive moms samt blomma
Födelsedag, 50 år	Enheten bjuder på fika	Gåva till ett värde av 3 % av prisbasbelopp exklusive moms samt blommor 300 kr

Julgåva	Beslut fattas av kommunchef utifrån givet belopp
Sjukskrivning	Blomma för maximalt 0,7 5% av gällande prisbasbelopp
Begravning	Krans eller blomster-arrangemang för maximalt 8 % av prisbasbelopp

BOLLEBYGDS KOMMUN

Dnr: KS 2009/454

Riktlinjer för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning

1 Representation

1.1 Allmänt

Eftersom kommunens verksamhet i huvudsak är finansierad med skattemedel, bör kommunens nämnder/styrelse vara restriktiv med representation. All representation ska ske med omdöme och måttfullhet.

Varje nämnd/styrelse ansvarar för sin representation. För kommunfullmäktige svarar ordförande för representationen.

1.2 Vad är representation?

I skattelagstiftningen finns ingen bestämd definition av representation. I Riksskatteverkets rekommendation om avdrag för representation sägs att representation kan vara utgifter för mat, dryck, betjäning, hotellrum, transporter, teaterbiljetter eller liknande.

I begreppet representation tas också med gåvor av mindre värde och gåvor som har karaktär av personalkostnad.

Representationen kan rikta sig utåt (extern representation) mot utomstående organisationer, föreningar, företag eller enskilda personer. Den kan också rikta sig till kommunens egna anställda (intern representation).

1.3 Intern representation

Intern representation (ex interna kurser, planeringsdagar, informationsmöten och personalfester) bör begränsas och normalt sett endast förekomma när det särskilt kan motiveras med hänsyn till verksamheten eller till vad som kan anses vara normal personalvård inom offentligt finansierad verksamhet.

Vid intern representation bör måltider begränsas till enklare förtäring ex lunch.

Den kost som en anställd får vid intern representation förmånsbeskattas inte av den anställde till skillnad mot vad som gäller vid externa kurser, konferenser och liknande. Utgår traktamente ska det reduceras. För att måltid vid intern representation inte ska förmånsbeskattas krävs att representationen inte är regelbunden eller varaktig.

Intern representation får inte förekomma i anställds/förtroendevalds hem.

Vid representationstillfället ska alltid kvitto/faktura/nota (original) kompletteras med uppgift om syftet med representationen och namn på samtliga deltagare.

1.4 Extern representation

Extern representation är ett uttryck för sedvanlig gästfrihet i form av värdskap vid studiebesök, officiella/utländska besök samt deltagande i en förenings/organisations jubileum, invigning eller liknande till vilket kommunen inbjudits. Värdskapet kan utövas av både förtroendevalda och anställda.

Representationen skall alltid ha ett direkt samband med och värde för kommunens verksamhet ex att skapa ett intresse för kommunen eller knyta för kommunen viktiga kontakter.

Lyxbetonad representation i form av specialarrangerade resor och underhållning eller representation i hemmet får inte förekomma.

Representation får inte förekomma i samband med upphandlingar eller vid myndighetsutövning.

Vid representationstillfället ska alltid kvitto/faktura/nota (original) kompletteras med uppgift om syftet med representationen, namn på samtliga deltagare samt vilken organisation/företag/myndighet de företräder.

Beslut om och utformningen av representation av ej vardaglig karaktär ex vid officiella eller utländska besök fattas av nämnd/styrelse.

BOLLEBYGDS KOMMUN

2 Gåvor vid extern uppvaktning och representation

2.1 Uppvaktning av föreningar och organisationer

Vid tillfällen då kommunen uppvaktar föreningar och andra organisationer överlämnas blommor och/eller gåva.

2.2 Uppvaktning av enskilda personer

I kommunen bosatta enskilda personer som utmärkt sig på ett särskilt sett ex genom idrottslig prestation, humanitär insats av särskild betydelse, uppmärksammad kulturgärning uppvaktas med blommor och/eller gåva.

2.3 Uppvaktning av kommuninvånare som fyller 100 år

Kommuninvånare som fyller 100 år uppvaktas med blommor till ett värde av högst 1 % av gällande prisbasbelopp (exkl. moms).

2.4 Representation

Vid studiebesök hos andra kommuner och organisationer får gåvor förekomma som tack för visad gästfrihet.

BOLLEBYGDS KOMMUN

3 Gåvor vid uppvaktning och avtackning

3.1 Allmänt

Varje nämnd/styrelse ansvarar för uppvaktning och avtackning inom respektive verksamhetsområde. Kommunfullmäktige ansvarar för uppvaktning av de förtroendevalda som inte sitter i någon nämnd/styrelse. För förtroendevalda som sitter i flera nämnder/styrelse krävs samordning mellan de nämnder/styrelse som berörs. Kommunstyrelsen ansvarar för uppvaktning och avtackning av förvaltningschef. Kostnader för uppvaktning och avtackning står respektive nämnd/styrelse/kommunfullmäktige för.

Gåvor i form av presentkort eller pengar får inte förekomma.

Anställd/förtroendevald får skattefritt endast ta emot minnesgåva vid högst ett tillfälle utöver det då anställningen upphör.

3.2 Minnesgåva

Minnesgåva till anställda/förtroendevalda får ges i följande fall:

1. Minnesgåva vid 25 års verksamhet

Anställd/förtroendevald som varit verksam i kommunen i 25 år uppvaktas med en minnesgåva till ett värde av 12 % av gällande prisbasbelopp (exkl. moms).

Vid beräkning av verksamhetstid räknas tid från Borås kommun för åren 1974-1994 med. För att den anställde ska få tillgodoräkna sig ett anställningsår krävs att denne minst arbetat 20 timmar i veckan under 40 veckor.

2. Minnesgåva i samband med pension

Anställd/förtroendevald som varit verksam i kommunen i minst 20 år och som går i pension eller som p g a sjukdom måste lämna sin tjänst/uppdrag uppvaktas med en minnesgåva till ett värde av 12 % av gällande prisbasbelopp (exkl. moms). Den anställde får inte tidigare ha fått en minnesgåva efter 25 års verksamhet.

Vid beräkning av verksamhetstid räknas tid från Borås kommun för åren 1974-1994 med. För att den anställde ska få tillgodoräkna sig ett anställningsår krävs att denne minst arbetat 20 timmar i veckan under 40 veckor.

3. Minnesgåva i samband med avtackning

Tillsvidareanställd/förtroendevald som slutar från sin tjänst/uppdrag avtackas med blommar samt kaffe och tårta.

Tillsvidareanställd/förtroendevald med minst 10 års verksamhetstid erhåller dessutom en minnesgåva till ett värde av 4 % av gällande prisbasbelopp (exkl. moms).

Vid beräkning av verksamhetstid räknas tid från Borås kommun för åren 1974-1994 med. För att den anställde ska få tillgodoräkna sig ett anställningsår krävs att denne minst arbetat 20 timmar i veckan under 40 veckor.

4. Minnesgåva vid uppvaktning i samband med högtidsdag

Anställd/förtroendevald som fyller 50 år uppvaktas med blommor och/eller gåva till ett värde av 3 % av gällande prisbasbelopp (exkl. moms).

3.3 Övriga gåvor

Övrig gåva till anställda/förtroendevalda får ges i följande fall:

1. Sjukdom

Vid anställds/förtroendevalds långtidssjukskrivning eller svårare sjukdom får blommor till ett värde av högst 1 % av gällande prisbasbelopp (exkl. moms) skickas/lämnas.

2. Begravning

Anställd/förtroendevald hedras vid begravningen med krans eller blommor till ett värde av högst 4% av gällande prisbasbelopp (exkl. moms). Alternativt sätts motsvarande belopp in på önskad fond.

Kommunen bör vara representerad vid begravningen.

BOLLEBYGDS KOMMUN

4 Anställdas/förtroendevaldas mottagande av gåvor m m

Anställda/förtroendevalda i kommunen har ofta i sin anställning/sitt uppdrag kontakt med företag, organisationer och enskilda personer. Vid kontakter där den anställde/förtroendevalde riskerar att utsättas för otillbörlig påverkan ska stor försiktighet iakttagas. En del förmåner, tjänster, erbjudanden och gåvor som företag, organisationer och enskilda ger kan vara olagliga.

Anställd/förtroendevalda i kommunen ska inte låta sig bjudas på måltider av entreprenörer eller leverantörer om inte måltiden har ett direkt samband med arbetet. Enklare luncher är tillåtna om de inte förekommer regelbundet.

Resor, konferenser och evenemang som entreprenörer och leverantörer vill bjuda på ska anställda/förtroendevalda tacka nej till. Är resan nödvändig för arbetet står kommunen för kostnaden.

Om entreprenör eller leverantör i direkt anslutning till visning eller informationsmöte bjuder på enklare måltid och/eller underhållning betraktas det inte som otillbörlig påverkan eller muta om huvudsyftet med tillställningen är information.

Anställda/förtroendevalda bör i tjänsten/uppdraget inte ta emot gåvor från företag, organisationer eller enskilda personer. Om en enskild lämnar en gåva av ringa värde (ex tårta, blommor, chokladkartong) och gåvan riktar sig till en grupp anställda/förtroendevalda kan den tas emot.

6. Bemötandeplan för Bollebygds kommun KS2022/30

§53 KS2022/30

Bemötandeplan för Bollebygds kommun

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar förslag till bemötandeplan för Bollebygds kommun, daterat 2022-02-16.

Ärendet

En arbetsgrupp bestående av representanter från de olika förvaltningarna gavs i uppdrag att ta fram en värdegrund med tyngdpunkt på bemötande i form av en bemötandeplan och vikten av det individuella mötet och dess betydelse lyfts fram. I arbetet har bemötandeplaner från andra kommuner och organisationer genomlysts och utifrån det har slutsatsen blivit att en bemötandeplan bör vara kort och koncis samt ge handfasta rekommendationer till användaren. Utifrån det har bemötandeplanen utformats så att var och en som möter någon i sin yrkesutövning eller i sitt uppdrag, internet eller externt, ska ta den till sig och kunna följa den vid varje möte. Bemötandeplanen utgår ifrån arbetsordning för kommunfullmäktige, uppförandekod för förtroendevalda i Bollebygds kommun, det arbetsgivarpolitiska programmet samt medarbetarskapets grunder.

I arbetet med bemötandeplanen har det framkommit att det finns rutiner och andra dokument i området på de olika förvaltningarna i kommunen som kan vara motsägelsefulla och utifrån det bör dessa dokument avskrivas när bemötandeplanen implementeras.

Bemötandeplanen implementeras i hela organisationen genom dialog på arbetsplatsträffar (APT) och i de politiska instanserna.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar förslag till bemötandeplan för Bollebygds kommun, daterat 2022-02-16.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Bemötandeplan för Bollebygds kommun
- Bemötandeplan för Bollebygds kommun

Skickas till
Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

2022-02-16

Fastställd: Kommunfullmäktige 2022-xx-xx, § x

Gäller för: Samtliga nämnder och förvaltningar

Dokumentansvarig: HR-chef

Dnr : **159190**

Bemötandeplan för Bollebygds kommun

1. Inledning

Vår värdegrund och bemötandeplan utgår från medarbetarskapets grunder, (Jag tar ansvar, Jag bidrar till utveckling, Jag utgör mitt arbete med engagemang, Jag visar respekt) och vägledande principer för kommunfullmäktiges arbete.

Alla chefer med personalansvar ansvarar för att bryta ner påståendena i medarbetarskapets grunder och skapa dess sammanhang i varje arbetsgrupp.

Alla medarbetare i Bollebygds kommun ska i sin tjänstgöring förhålla sig till dessa fyra påståenden genom att ta ansvar för det professionella bemötandet där rätt information ges och intresse och engagemang visas oavsett ärende. Detta bidrar till verksamheternas utveckling och innebär ett respektfullt bemötande för den som kontaktar kommunen. Förtroendevalda politiker ska förhålla sig till och agera utifrån de vägledande principerna för kommunfullmäktiges arbete i uppförandekod för förtroendevalda i Bollebygds kommun.

2. Bemötandeplan

Vi som är anställda och förtroendevalda finns till för alla som bor och verkar i Bollebygds kommun och deras perspektiv ska vara vägledande i allt vi gör.

Vid våra möten tar vi ansvar för att ha ett öppet och inkluderande förhållningssätt till varandra oavsett kön, etnicitet, sexualitet, religion eller ålder. Vi samverkar med intresse och engagemang på ett sätt som gynnar förtroendet för den verksamhet som kommunen bedriver. Vi bemöter varje person på ett sakligt, vänligt och respektfullt sätt oavsett om det är interna eller externa möten och kontakter.

Bemötande, språkbruk och information ska anpassas efter dem vi är till för och deras olika förutsättningar. Vi tar ansvar för att den som får ett beslut också förstår vad det innebär. När någon kontaktar oss genom besök, e-post, brev eller telefon ska de kunna förvänta sig att:

- De får kontakt med oss på de tider vi har lovat.
- Tjänstepersonen hjälper till för att den som frågar ska komma i kontakt med rätt person.
- Om vi inte är på plats när någon söker oss, har vi en hänvisning som gör att personen kan lämna ett meddelande och vi återkommer då så fort vi kan.
- Vi besvarar mejl/brev senast inom 3 arbetsdagar. Då får den som har frågat antingen ett svar på sin fråga eller en bekräftelse på att vi har tagit emot ärendet.
- När vi fattar beslut gör vi det utifrån lagar och riktlinjer.

3. Uppföljning

Bemötandeplanen följs upp årligen och revideras vid behov. Uppföljningen baseras på upplevelsen hos dem som kontaktar oss och på de synpunkter och klagomål som har kommit in till kommunen.

4. Stöd till bemötandeplanen

Bemötandeplanen riktar sig till alla som kommer i kontakt med kommunen och allt som kommuniceras utåt. För att vi medarbetare och förtroendevalda i Bollebygds kommun ska kunna leva upp till bemötandeplanen behöver vi hålla oss till följande regler:

4.1 Telefon

- Presentera dig med hela ditt namn och Bollebygds kommun.
- Om du inte är rätt person att svara på frågor:
  - Alternativ 1: säg att du inte vet men kommer att ta reda på och återkom med rätt svar
  - Alternativ 2: du vet vem som kan svara – hänvisa då till rätt person, ta reda på rätt nummer och lämna ut det.
- Om du inte är tillgänglig på telefon ska du koppla bort telefonen med information om detta och en eventuell hänvisning till din ställföreträdare.

4.2 E-post

- Lägg med en korrekt e-postsignatur enligt exempel nedan. Använd typsnitt Garamond i storlek 12 i svart text.
- Svara/bekräfta/informera snarast eller inom 3 arbetsdagar.
- Diarieför enligt gällande rutin.

Med vänlig hälsning

Namn Namnsson
Titel
Avdelning
Förvaltning
Bollebygds kommun

Tfn: 0734-xx xx xx
Tfn växel: 033-23 13 00
E-post: namn.namnsson@bollebygd.se
Webbplats: www.bollebygd.se

BOLLEBYGDS KOMMUN

Vid kontakt med oss behandlar vi dina personuppgifter. Läs mer på www.bollebygd.se.

4.3 Besök

Anpassa för besök hos andra respektive besök till kommunen

- Presentera dig med hela namnet, visa legitimation om det efterfrågas.
- Inled gärna ett möte med småprat och visa intresse.
- Klargör mötets syfte och mötesdeltagarnas roller och ansvar. Berätta vad mötet ska innehålla och hur det kommer att gå till. För en dialog under hela mötet.
- Använd ett enkelt och tydligt språk. Även eventuell dokumentation från mötet ska vara lättläst och tydlig.
- Uppmuntra till fortsatt kontakt vid frågor och funderingar.
- Sammanfatta mötet kort, till exempel vem som ska göra vad och vad som är beslutat.

4.4 Brev

- Hanteras på samma sätt som e-post. Svara inom 3 arbetsdagar.
- Använd kommunens brevmall på Insidan.
- Diarieför enligt gällande rutin.

4.5 Förslag/synpunkter/klagomål

- Svara inom 3 arbetsdagar. Informera den som har lämnat synpunkten om utredningen tar längre tid.
- Svara direkt i ett eventuellt diarie-/ärendehanteringssystem, med e-post eller använd kommunens brevmall på Insidan.
- Diarieför enligt gällande rutin.

4.6 Digitala möten

- Använd korrekt bakgrund – välj en av dem som finns på Insidan.
- Som regel ska kameran vara på under digitala möten.
- Den som har kallat till mötet klargör i början av mötet vad som gäller, till exempel om mikrofonen ska vara på eller av och när paus kommer.
- I övrigt gäller alla sekretessregler som vanligt.

7. Remiss ny järnväg mellan Göteborg-Borås (kf fattar slutligt beslut) KS2020/69

§57 KS2020/69

Remiss för ny järnväg mellan Göteborg-Borås

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att anta upprättat förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Trafikverket.

Ärendet

Trafikverket har upprättat ett granskningsunderlag för Göteborg-Borås, en del av nya stambanor. Underlaget är omarbetade handlingar från samråd 3 (ägde rum 2021). Lokaliseringsutredningen och övriga granskningshandlingar utgör underlag till framtagandet av järnvägsplaner.

Handlingarna som ställs ut ligger också till grund för tillåtlighetsprövning* enligt miljöbalken där regeringen beslutar om det är tillåtligt att anlägga järnvägen, samt inom vilken korridor den nya järnvägen i så fall ska gå. Därefter upprättas järnvägsplaner där Trafikverket utreder exakt var järnvägen ska gå inom korridoren. Utöver granskningsunderlag och tillåtlighetsprövning står kommunen inför ett beslut om avsiktsförklaring** där form för samverkan, samarbete och samplanering preciseras.

Korridorsvalet (Bollebygd syd) och dess geografiska utbredning är identiskt med förslaget som ställdes ut i samråd 3. Tillhörande handlingar har uppdaterats respektive tillkommit sedan samråd 3, vilket gör att kunskaper om förutsättningar och konsekvenser inför granskningsyttrande har stärkts.

För delsträckorna Almedal-Landvetter flygplats och inom Borås har Trafikverket liksom i samråd 3 rangordnat två alternativ vardera. Inget av dessa alternativ har någon direkt påverkan på Bollebygds kommunala intressen och är därmed inget som kommunen yttrar sig om. Gällande den regionala nyttan hänvisar Bollebygd i första hand till Boråsregionens yttrande.

* Tillåtlighetsprövningen hanteras som separat ärende (KS2022/53)
** Avsiktsförklaringen hanteras som separat ärende (KS2022/66)

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att anta upprättat förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Trafikverket.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Granskningsremiss Göteborg-Borås, en del av nya stambanor
- Granskningsyttrande Göteborg-Borås, en del av nya stambanor

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Kommunfullmäktige

Lars Carlsson | Samhällsplanerare
073-464 71 10 | lars.carlsson@bollebygd.se

Dnr : **160863**

Trafikverket

Granskningsyttrande Göteborg-Borås, en del av nya stambanor

Yttrande

Bollebygds kommun är fortsatt positiv till Göteborg-Borås, en del av nya stambanor. Omställning från vägtrafik till järnväg ger möjligheter till minskad påfrestning på hårt belastade riksväg 27/40. Utöver frigörande av vägkapacitet ges möjligheter till renare närmiljö och minskat vägbuller.

Inför nästkommande planeringsskede önskar Bollebygds kommun att nedanstående punkter beaktas.

1. Järnvägen förläggs i tunnel under Bollekollens rekreationsområde.

Bollekollen är ett viktigt rekreationsområde för vinteridrott och cykel. Anläggningarnas attraktionskraft och upptagningsområde sträcker sig långt utanför kommunens gränser. Den sociala konsekvensanalysen fastslår att endast förläggning i tunnel tillgodoser nuvarande användning. Valet av anläggningstyp kommer definitivt påverka allmänhetens acceptans för projektet.

Flodpärlmusslans förekomst i Sörån bör beaktas. Med utgångspunkt i vad som beskrivs i PM Naturmiljö förefaller det lämpligast att anlägga järnväg i södra delen av det utpekade stråket (figur 1).

Förläggning av järnvägen i bank eller skärning invid Bollekollen äventyrar tre av sju identifierade passager inom fokusområdet Kråktorp. Stängning eller förflyttning av dessa passager innebär med störta sannolikhet minskad tillgänglighet till en tätortsnära del av Bollebygd samt att sociala samband riskerar att brytas (figur 2).

Forts nästa sida.

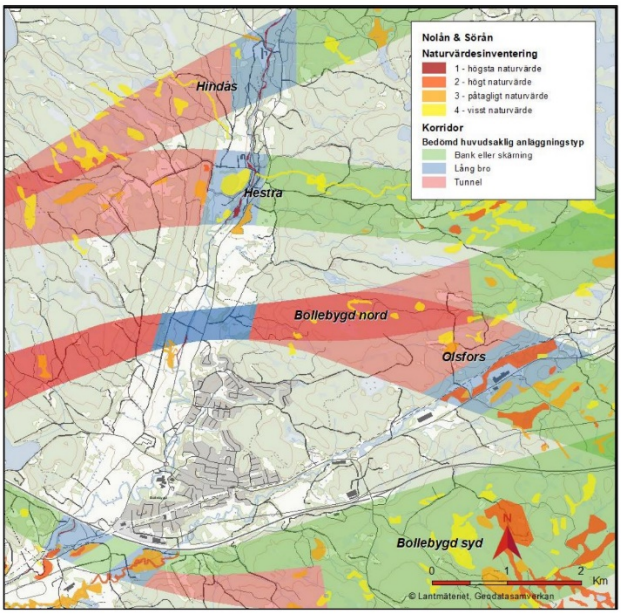

Figur 1. Hämtad från PM Naturmiljö

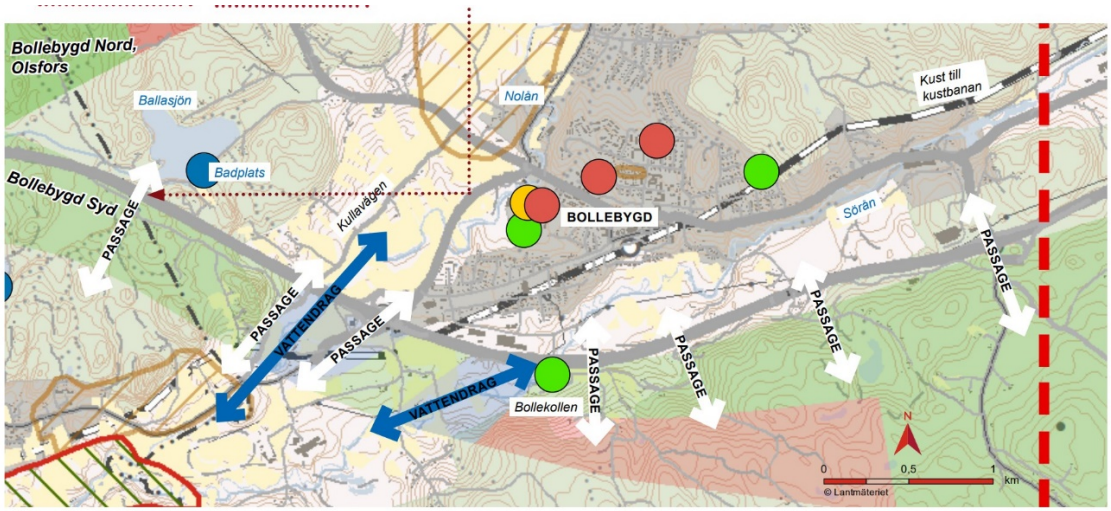

Figur 2. Hämtad från Gestaltningsprogram, kap 7.4

2. **Hantering av bullerskyddsåtgärder.** Bollebygds kommun utgår från att Trafikverket finansierar de åtgärder som projektet kräver.

3. **Lokalisering väster om Bollekollen.** Området mellan kommungränsen mot Härryda och Kullamotet är kuperat, vilket utifrån samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning föranleder lokalisering antingen norr eller söder om Källeberg/Ljungliden. Utifrån tidigare samrådsyttrande om att inte omöjliggöra en kopplingspunkt mellan nuvarande järnväg och nya stambanan väster om Bollebygds tätort vill Bollebygds kommun trycka på att denna fråga fortfarande är aktuell inför framtagande av järnvägsplan.

4. **Lokalisering öster om Bollekollen**. Bollebygd önskar att lokalisering av järnvägen sker så nära riksvägen som möjligt för att minska landskapsintrånget.

5. **Arkitektur och utförande.** Den planerade järnvägen skär igenom känsliga miljöer. Broar och tunnlar bör formges så diskret som möjligt och med höga arkitektoniska ambitioner för att leva upp till samma standard som det iögonfallande landskapet.

Bollebygd önskar i ett tidigt skede detaljerad inblick i hur visuella förändringar kring Kullamotet hanteras (markanspråk, brohöjder, materialval, arkitektoniska uttryck m.m.).

BOLLEBYGDS KOMMUN
Kommunfullmäktige

Peter Hemlin
Ordförande

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Denna skrivelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lars Carlsson | Samhällsplanerare
073-464 71 10 | lars.carlsson@bollebygd.se

Kommunfullmäktige

Ny järnväg Göteborg-Borås, en del av nya stambanor - granskning av lokaliseringsutredning och tillhörande handlingar.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att anta upprättat förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Trafikverket.

Ärendet

Trafikverket har upprättat ett granskningsunderlag för Göteborg-Borås, en del av nya stambanor. Underlaget är omarbetade handlingar från samråd 3 (ägde rum 2021). Lokaliseringsutredningen och övriga granskningshandlingar utgör underlag till framtagandet av järnvägsplaner.

Handlingarna som ställs ut ligger också till grund för tillåtlighetsprövning* enligt miljöbalken där regeringen beslutar om det är tillåtligt att anlägga järnvägen, samt inom vilken korridor den nya järnvägen i så fall ska gå. Därefter upprättas järnvägsplaner där Trafikverket utreder exakt var järnvägen ska gå inom korridoren. Utöver granskningsunderlag och tillåtlighetsprövning står kommunen inför ett beslut om avsiktsförklaring** där form för samverkan, samarbete och samplanering preciseras.

Korridorsvalet (Bollebygd syd) och dess geografiska utbredning är identiskt med förslaget som ställdes ut i samråd 3. Tillhörande handlingar har uppdaterats respektive tillkommit sedan samråd 3, vilket gör att kunskaper om förutsättningar och konsekvenser inför granskningsyttrande har stärkts.

För delsträckorna Almedal-Landvetter flygplats och inom Borås har Trafikverket liksom i samråd 3 rangordnat två alternativ vardera. Inget av dessa alternativ har någon direkt påverkan på Bollebygds kommunala intressen och är därmed inget som kommunen yttrar sig om. Gällande den regionala nyttan hänvisar Bollebygd i första hand till Boråsregionens yttrande.

* Tillåtlighetsprövningen hanteras som separat ärende (KS2022/53)
** Avsiktsförklaringen hanteras som separat ärende (KS2022/66)

Ekonomiska förutsättningar

-

Barnkonsekvensanalys

-

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Förslag till yttrande

Lokaliseringsutredning granskningshandling 2022-02-28, inklusive bilagor*

Miljökonsekvensbeskrivning 2022-02-22, inklusive bilagor och underlagsrapporter*

Miljökonsekvensbeskrivning 2022-02-22*

Landskapskaraktärsanalys 2020-09-09*

Social konsekvensanalys 2022-01-31*

Gestaltningsprogram 2022-01-31*

Samrådsredogörelse 2021-12-20*

* Handlingar hämtas från Trafikverkets hemsida för projektet (följ nedanstående länk)

Dokument för Göteborg-Borås - Trafikverket

Skickas till

investeringsprojekt@trafikverket.se. Ange ärendenummer TRV 2021/128691.

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Lars Carlsson
Samhällsplanerare

8. Remiss Trafikverket; Tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken av ny järnväg Göteborg - Borås, del av nya stambanor (kf fattar slutligt beslut) KS2022/53

§58 KS2022/53

Remiss Trafikverket; Tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken av ny järnväg Göteborg - Borås, del av nya stambanor

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att anta upprättat förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Trafikverket.

Arbetsutskottets beslut
Redaktionella ändringar av materialet görs utifrån dagens diskussion inför behandling i kommunstyrelsen.

Ärendet

Regeringen har beslutat att Ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor ska tillåtlighetsprövas enligt 17 kap. miljöbalken. Trafikverket centralt ansvarar för att bereda tillåtlighetsärenden av detta slag åt regeringen. Efter genomförd remiss kommer Trafikverket med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning. Under förutsättning att regeringen tillåter verksamheten kommer järnvägsplaner att upprättas. I järnvägsplanerna kommer järnvägens utformning, markintrång, skyddsåtgärder m.m. att redovisas mera detaljerat.

Förslaget till yttrande utgår från följande för projektet generella frågeställningar (nummer 1 till 4);
- (1) om Bollebygds kommun tillstyrker att regeringen tillåter planerad nybyggnad enligt något av de alternativ som har rangordnats av Trafikverket
- (2) om Bollebygds kommun delar den rangordning Trafikverket har gjort mellan alternativen eller ej, samt vilken rangordning kommunen i annat fall gör
- (3) om, och i så fall hur, de alternativ som Trafikverket har rangordnat tillgodoser eller motverkar Bollebygds kommuns intressen
- (4) Bollebygds kommuns bedömning av om de alternativ som Trafikverket har rangordnat är förenliga med miljöbalkens bestämmelser och intentioner

Då Bollebygds kommun berörs av endast ett lokaliseringsalternativ (Bollebygd syd) besvaras frågeställning 1 och 4.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att anta upprättat förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Trafikverket.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker. Ordföranden frågar om redaktionella ändringar utifrån dagens diskussion kan göras av materialet inför behandling i kommunstyrelsen, och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Remiss Trafikverket; tillåtlighetsprövning av ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor (TrV 2022/13298)
- Tillåtlighetsprövning av ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor (TrV 2022/13298)
- Missiv; Remiss inför tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av ny järnväg Göteborg - Borås, del av nya stambanor

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

YTTRANDE
Skapad 2022-03-21
Antaget **2022-05-05**

Kommunfullmäktige

Lars Carlsson | Samhällsplanerare
073-464 71 10 | lars.carlsson@bollebygd.se

Dnr : **160824**

Trafikverket

Tillåtlighetsprövning av ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor (TrV 2022/13298)

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har beslutat att Ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor ska tillåtlighetsprövas enligt 17 kap. miljöbalken. Trafikverket centralt ansvarar för att bereda tillåtlighetsärenden av detta slag åt regeringen. Efter genomförd remiss kommer Trafikverket med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning. Under förutsättning att regeringen tillåter verksamheten kommer järnvägsplaner att upprättas.

Yttrande

Bollebygds kommun tillstyrker att regeringen tillåter planerad nybyggnad enligt alternativ Bollebygd Syd, vilket är det enda återstående alternativet till järnvägskorridor genom kommunen i Trafikverkets lokaliseringsutredning.

Bollebygds kommuns bedömer att alternativ Bollebygd syd är förenligt med miljöbalkens bestämmelser och intentioner.

BOLLEBYGDS KOMMUN
Kommunfullmäktige

Peter Hemlin
Ordförande

Monica Holmgren
Förvaltningschef

TRAFIKVERKET

Enligt sändlista

Kopia till:
Diariet

Remiss inför tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor

För ert yttrande inför regeringens tillåtlighetsprövning av ny järnväg mellan Göteborg och Borås översänder Trafikverket lokaliseringsutredning m.fl. handlingar enligt bifogade förteckning.

Remisstid

Ert yttrande ska vara Trafikverket tillhanda senast den 3 maj 2022**.**

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Göteborgs stad, Mölndals stad, Härryda kommun, Bollebygds kommun, Marks kommun samt Borås stad kommer att få ta del av övriga remissyttranden innan de lämnar eget yttrande. Länsstyrelsens yttrande samt kommunernas yttranden ska vara Trafikverket tillhanda senast den 3 juni 2022.

Yttrandet skickas med e-post till trafikverket@trafikverket.se. Ange ärendenummer TRV 2022/13298.

Bakgrund

Trafikverket planerar att bygga en ny järnväg för höghastighetståg och snabba regionaltåg mellan Göteborg och Borås. Järnvägen är en etapp i utbyggnaden av nya stambanor mellan Stockholm och Göteborg/Malmö. Regeringen har beslutat att utbyggnaden på sträckan mellan Göteborg och Borås ska tillåtlighetsprövas enligt 17 kap. miljöbalken. Trafikverket centralt ansvarar för att bereda tillåtlighetsärenden av detta slag åt regeringen. I beredningen ingår bland annat att genomföra remiss av det underlag som avses ligga till grund för regeringens prövning.

Efter genomförd remiss kommer Trafikverket med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

Beredningsremissen

De handlingar som ingår i tillåtlighetsärendet är lokaliseringsutredning, miljökonsekvensbeskrivning samt det övriga underlag som behövs för tillåtlighetsprövningen.

För regeringens ställningstagande fordras därutöver en bred belysning utifrån olika aspekter. Syftet med beredningsremissen är att utvalda remissinstanser ska ge stöd för regeringens avvägningar genom att bidra med argument utifrån sitt speciella perspektiv och på så vis ge ärendet en sådan bred belysning.

Parallellt med beredningsremissen genomför Trafikverkets projektorganisation för järnvägsutbyggnaden en granskning av den lokaliseringsutredning och miljökonsekvensbeskrivning som tagits fram. Granskningen är ett led i den ordinarie planeringsprocessen och görs enligt lag om byggande av järnväg. Granskningen gör det möjligt för en vidare krets att ta del av lokaliseringsutredningen och att lämna allmänna synpunkter.

TDOK 2010:26 Mall_Brev v.3 (Fastställd av Trafikverket)

Trafikverket
781 89 Borlänge
Besöksadress: Röda vägen 1

Texttelefon: 0243-750 90
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Olle Wahl
Planprövning
Direkt: 010-123 10 76
olov.wahl@trafikverket.se

Lokaliseringsutredningen ska ge underlag för val av sträckning för järnvägen samt utgöra grunden för regeringens tillåtlighetsprövning. Utredningen ska redovisa alternativa lokaliseringar och järnvägens huvudsakliga utformning samt konsekvenser för miljö, trafik, ekonomi m.m., så att alternativen kan jämföras med varandra och med ett nollalternativ, d.v.s. att ingen nybyggnad sker. Målsättningen är att finna och lyfta fram sådana konsekvenser som skiljer alternativen åt. Lokaliseringsutredningen och tillåtlighetsprövningen syftar däremot inte till att lägga fast detaljer avseende järnvägens utformning, tekniska lösningar, skyddsåtgärder och försiktighetsmått eller dylikt.

Under förutsättning att regeringen tillåter verksamheten kommer järnvägsplaner att upprättas. I järnvägsplanerna kommer järnvägens utformning, markintrång, skyddsåtgärder m.m. att redovisas mera detaljerat.

Remissyttranden

Ert yttrande bör utifrån de intressen ni bevakar bl.a. redovisa

- om ni tillstyrker att regeringen tillåter planerad nybyggnad enligt något av de alternativ som har rangordnats av Trafikverket
- om ni delar den rangordning Trafikverket har gjort mellan alternativen eller ej, samt vilken rangordning ni i annat fall gör
- om, och i så fall hur, de alternativ som Trafikverket har rangordnat tillgodoser eller motverkar era intressen
- er bedömning av om de alternativ som Trafikverket har rangordnat är förenliga med miljöbalkens bestämmelser och intentioner

Remisshandlingar

De handlingar som ingår i beredningsremissen redovisas i bifogad förteckning.

Remisshandlingarna finns tillgängliga på Trafikverkets webbplats www.trafikverket.se/goteborg-boras, under ”Dokument”, fliken ”Granskningshandlingar mars 2022”.

För frågor om beredningsremissen kontakta Olle Wahl, tel 010-123 10 76, e-post olov.wahl@trafikverket.se eller Ingrid Hellman, tel 010-123 63 74, e-post ingrid.hellman@trafikverket.se.

Projektorganisationens kontaktperson är Jeanette Svensson, tel 010-123 72 60, e-post jeanette.svensson@trafikverket.se.

Informationsmöte

Ett informationsmöte kommer att hållas för remissinstanserna via Skype onsdagen den 23 mars kl 10-12.

Syftet med mötet är att underlätta er hantering av ärendet genom att ge en beskrivning av projektet och det huvudsakliga innehållet i remisshandlingarna, besvara frågor samt att redogöra för den formella hanteringen av beredningsremissen.

Anmälan senast fredagen den 18 mars till program.goteborg-boras@trafikverket.se

Olle Wahl

TDOK 2010:26 Mall_Brev v.3 (Fastställd av Trafikverket)

Trafikverket
781 89 Borlänge
Besöksadress: Röda vägen 1

Texttelefon: 0243-750 90
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Olle Wahl
Planprövning
Direkt: 010-123 10 76
olov.wahl@trafikverket.se

TRAFIKVERKET

Bilagor: förteckning över handlingar
sändlista

TDOK 2010:26 Mall_Brev v.3 (Fastställd av Trafikverket)

Trafikverket
781 89 Borlänge
Besöksadress: Röda vägen 1

Texttelefon: 0243-750 90
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Olle Wahl
Planprövning
Direkt: 010-123 10 76
olov.wahl@trafikverket.se

BOLLEBYGDS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2022-03-21 1 (2)

Dnr :KS2022/53-3

Kommunstyrelseförvaltningen

Lars Carlsson | Samhällsplanerare
073-464 71 10 | lars.carlsson@bollebygd.se

Kommunfullmäktige

Remiss Trafikverket; tillåtlighetsprövning av ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor (TrV 2022/13298)

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att anta upprättat förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Trafikverket.

Ärendet
Regeringen har beslutat att Ny järnväg mellan Göteborg och Borås, en del av nya stambanor ska tillåtlighetsprövas enligt 17 kap. miljöbalken. Trafikverket centralt ansvarar för att bereda tillåtlighetsärenden av detta slag åt regeringen. Efter genomförd remiss kommer Trafikverket med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning. Under förutsättning att regeringen tillåter verksamheten kommer järnvägsplaner att upprättas. I järnvägsplanerna kommer järnvägens utformning, markintrång, skyddsåtgärder m.m. att redovisas mera detaljerat.

Förslaget till yttrande utgår från följande för projektet generella frågeställningar (nummer 1 till 4);
- (1) om Bollebygds kommun tillstyrker att regeringen tillåter planerad nybyggnad enligt något av de alternativ som har rangordnats av Trafikverket
- (2) om Bollebygds kommun delar den rangordning Trafikverket har gjort mellan alternativen eller ej, samt vilken rangordning kommunen i annat fall gör
- (3) om, och i så fall hur, de alternativ som Trafikverket har rangordnat tillgodoser eller motverkar Bollebygds kommuns intressen
- (4) Bollebygds kommuns bedömning av om de alternativ som Trafikverket har rangordnat är förenliga med miljöbalkens bestämmelser och intentioner

Då Bollebygds kommun berörs av endast ett lokaliseringsalternativ (Bollebygd syd) besvaras frågeställning 1 och 4.

Ekonomiska förutsättningar
Hanteras inte i detta ärende.

Barnkonsekvensanalys
Hanteras inte i detta ärende.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Förslag till yttrande

Missiv (KS2022/53-1)

Förteckning över handlingar som ingår (KS2022/53-2)

Skickas till

trafikverket@trafikverket.se. Ange ärendenummer TRV 2022/13298.

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Lars Carlsson
Samhällsplanerare

9. Avsiktsförklaring om samverkan Göteborg-Borås en del av nya stambanor (kf fattar slutligt beslut) KS2022/66

§59 KS2022/66

Avsiktsförklaring om samverkan Göteborg-Borås, del av nya stambanor

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna avsiktsförklaringen i sin helhet.

Ärendet

I den nationella planen för transportsystemet 2018–2029, som fastställdes av regeringen i maj 2018, ingår Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, som en namngiven investering. Trafikverket presenterade i november 2021 sitt förslag till nationell plan för transportsystemet 2022–2033. Regeringen förväntas fastställa ny nationell plan i juni 2022.

I april 2021 presenterade Trafikverket den för Göteborg–Borås genomförda lokaliseringsutredningen, med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. I utredningen föreslår Trafikverket ett lokaliseringsalternativ med rangordnade korridorer samt stationslägen för Göteborg–Borås, som en del av nya stambanor. Trafikverket planerar för att beslutsunderlag om tillåtlighet för Göteborg–Borås, med förslag till val av korridor, ska kunna skickas till regeringen omkring sommaren 2022. Parallellt med tillåtlighetsprövningen kommer arbetet med järnvägsplaner att påbörjas. Byggstart inom planlagt område av Göteborg–Borås är planerat att ske under perioden 2025-2027.

Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, är ett omfattande samhällsbyggnadsprojekt, som fordrar nära samverkan, samarbete och samplanering mellan ett stort antal berörda parter i stråket. Detta gäller både under den fortsatta planeringen och genomförandet av projektet, i syfte att skapa hög måluppfyllelse för samtliga parter och för en långsiktig användning av den nya järnvägen.

En avsiktsförklaring har tagits fram om samverkan avseende planering och genomförande av Göteborg–Borås. I avsiktsförklaringen beskrivs en samlad målbild, med målformuleringar på både nationell och regional nivå. Avsiktsförklaringen kommer att beredas och beslutas hos flera samarbetsparter samtidigt. Detta innebär att avsiktsförklaringen behöver kunna godkännas i sin helhet, det vill säga utan ändringar. Efter beslut önskas att varje part anger roll och namnförtydligande på den som undertecknar avsiktsförklaringen.

Samarbetsparter i avsiktsförklaringen är: Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionen (GR), Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, Göteborgs Stad, Mölndals stad, Swedavia AB, Bollebygds kommun, Borås Stad och Trafikverket.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna avsiktsförklaringen i sin helhet.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Avsiktsförklaring
- Avsiktsförklaring om Samverkan Göteborg–Borås en del av nya stambanor, Slutversion
- Missiv Avsiktsförklaring om Samverkan Göteborg-Borås en del av nya stambanor.

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2022-03-18 1 (2)

Dnr :KS2022/66-3

Kommunstyrelseförvaltningen

Lars Carlsson | Samhällsplanerare
073-464 71 10 | lars.carlsson@bollebygd.se

Kommunfullmäktige

Avsiktsförklaring om samverkan, samarbete och samplanering gällande fortsatt planering och genomförandet av Göteborg–Borås, en del av nya stambanor (TrV 2022/30716)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna avsiktsförklaringen i sin helhet.

Ärendet

I den nationella planen för transportsystemet 2018–2029, som fastställdes av regeringen i maj 2018, ingår Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, som en namngiven investering. Trafikverket presenterade i november 2021 sitt förslag till nationell plan för transportsystemet 2022–2033. Regeringen förväntas fastställa ny nationell plan i juni 2022.

I april 2021 presenterade Trafikverket den för Göteborg–Borås genomförda lokaliseringsutredningen, med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. I utredningen föreslår Trafikverket ett lokaliseringsalternativ med rangordnade korridorer samt stationslägen för Göteborg–Borås, som en del av nya stambanor. Trafikverket planerar för att beslutsunderlag om tillåtlighet för Göteborg–Borås, med förslag till val av korridor, ska kunna skickas till regeringen omkring sommaren 2022. Parallellt med tillåtlighetsprövningen kommer arbetet med järnvägsplaner att påbörjas. Byggstart inom planlagt område av Göteborg–Borås är planerat att ske under perioden 2025–2027.

Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, är ett omfattande samhällsbyggnadsprojekt, som fordrar nära samverkan, samarbete och samplanering mellan ett stort antal berörda parter i stråket. Detta gäller både under den fortsatta planeringen och genomförandet av projektet, i syfte att skapa hög måluppfyllelse för samtliga parter och för en långsiktig användning av den nya järnvägen.
En avsiktsförklaring har tagits fram om samverkan avseende planering och genomförande av Göteborg–Borås. I avsiktsförklaringen beskrivs en samlad målbild, med målformuleringar på både nationell och regional nivå.

Avsiktsförklaringen kommer att beredas och beslutas hos flera samarbetsparter samtidigt. Detta innebär att avsiktsförklaringen behöver kunna godkännas i sin helhet, det vill säga utan ändringar. Efter beslut önskas att varje part anger roll och namnförtydligande på den som undertecknar avsiktsförklaringen.

Samarbetsparter i avsiktsförklaringen är: Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionen (GR),

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, Göteborgs Stad, Mölndals stad, Swedavia AB, Bollebygds kommun, Borås Stad och Trafikverket.

Bedömning

Avsiktsförklaringen har liten till medelstor påverkan för Bollebygds avsikter och intentioner rörande projektet och kommunal planering överlag. Kommunen har ingen gällande detaljplan ämnad för bebyggelse belägen inom den utredningskorridor som återstår (Bollebygd syd).

Planeringen av området Västra Forsa gynnas av att planeringen gällande järnvägen håller utsatt tidsplan och förflyttas från övergripande nivå (lokaliseringsutredning) till detaljerad nivå (järnvägsplan).

Med utbyggd järnväg enligt lokaliseringsutredningen skapas möjligheter för en starkare region där Bollebygd har betydligt större utbyte med Landvetter Flygplats än idag. Bollebygd gynnas även av trafik flyttas från riksvägen till järnväg (ökad kapacitet, minskat buller, förbättrad närmiljö).

Beslutsunderlag

Missiv (KS2020/66-2)

Avsiktsförklaring om Samverkan Göteborg–Borås en del av nya stambanor, slutversion 2022-03-11 (KS2022/66-1)

Skickas till

diariet.samhallsplaner@trafikverket.se och patrik.benrick@trafikverket.se. Ange ärendenummer TRV 2022/30716.

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Lars Carlsson
Samhällsplanerare

MISSIV

Ärendenummer
TRV 2022/30716

Motpartens ärendenummer
[Motpartens ärendeID NY]

Dokumentdatum
2022-03-11

Sidor
1(2)

TRAFIKVERKET

Enligt sändlista

Diariet, Trafikverket

För beslut

Avsiktsförklaring om Samverkan, Göteborg–Borås, en del av nya stambanor

Bakgrund

I den nationella planen för transportsystemet 2018–2029, som fastställdes av regeringen i maj 2018, ingår Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, som en namngiven investering. Trafikverket presenterade i november 2021 sitt förslag till nationell plan för transportsystemet 2022–2033. Regeringen förväntas fastställa ny nationell plan i juni 2022.

I april 2021 presenterade Trafikverket den för Göteborg–Borås genomförda lokaliseringsutredningen, med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. I utredningen föreslår Trafikverket ett lokaliseringsalternativ med rangordnade korridorer samt stationslägen för Göteborg–Borås, som en del av nya stambanor. Trafikverket planerar för att beslutsunderlag om tillåtlighet för Göteborg–Borås, med förslag till val av korridor, ska kunna skickas till regeringen omkring sommaren 2022. Parallellt med tillåtlighetsprövningen kommer arbetet med järnvägsplaner att påbörjas. Byggstart inom planlagt område av Göteborg–Borås är planerat att ske under perioden 2025–2027.

Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, är ett omfattande samhällsbyggnadsprojekt, som fordrar nära samverkan, samarbete och samplanering mellan ett stort antal berörda parter i stråket. Detta gäller både under den fortsatta planeringen och genomförandet av projektet, i syfte att skapa hög måluppfyllelse för samtliga parter och för en långsiktig användning av den nya järnvägen.

En avsiktsförklaring har tagits fram om samverkan avseende planering och genomförande av Göteborg–Borås. I avsiktsförklaringen beskrivs en samlad målbild, med målformuleringar på både nationell och regional nivå. Vidare beskrivs bakgrund, nuläge och kommande milstolpar för Göteborg-Borås samt, i § 5, parternas gemensamma utgångspunkter och intentioner inför den fortsatta samverkan.

Samarbetsparter i avsiktsförklaringen är:

- Västra Götalandsregionen
- Göteborgsregionen (GR)
- Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund
- Göteborgs Stad
- Mölndals stad
- Swedavia AB
- Bollebygds kommun
- Borås Stad
- Trafikverket

TRAFIKVERKET

Avsiktsförklaringens syfte och sammanhang

Syftet med rubricerad avsiktsförklaring är att mellan parterna på en övergripande nivå tydliggöra förutsättningarna för den fortsatta samverkan och därigenom skapa långsiktiga och stabila planeringsförutsättningar för samtliga parter.

Parterna har en gemensam ambition om att möjliggöra en effektiv planering, en snar byggstart och ett effektivt genomförande av Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, samt att optimera projektets nyttor och begränsa de eventuella negativa effekterna.

Parterna har därför enats om gemensamma utgångspunkter och intentioner avseende samarbete, samverkan och samplanering, vilket är en avgörande förutsättning för att genomföra Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, på ett sätt som ger hög måluppfyllelse för samtliga parter utifrån vad som i avsiktsförklaringen beskrivs i § 2 *Samlad målformulering*.

Beslutsunderlag

Beslutsunderlaget består av *Avsiktsförklaring om samverkan gällande planering och genomförande av Göteborg–Borås, en del av nya stambanor*, daterad 2022-03-11. Underlagen har distribuerats enligt nedanstående sändlista.

Notera att denna avsiktsförklaring kommer att beredas och beslutas hos flera samarbetsparter samtidigt. Detta innebär att avsiktsförklaringen behöver kunna godkännas i sin helhet, det vill säga utan ändringar. Efter beslut önskas att varje part anger roll och namnförtydligande på den som undertecknar avsiktsförklaringen.

TMALL 0422 Brev 2.0

Svar

Trafikverket önskar svar med e-post senast **20 juni 2022** till
diariet.samhallsplaner@trafikverket.se och patrik.benrick@trafikverket.se.
Ange ärendenummer TRV 2022/30716.
Turordningen för själva undertecknandet av avsiktsförklaringen kommer att meddelas i separat utskick.

Med vänlig hälsning

Patrik Benrick
Planeringsansvarig Göteborg–Borås
Nya Stambanor, avdelning Verksamhetsstyrning

Sändlista

- Västra Götalandsregionen
- Göteborgsregionen (GR)
- Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund
- Göteborgs Stad
- Mölndals stad
- Swedavia AB
- Bollebygds kommun
- Borås Stad
- Trafikverket

AVSIKTSFÖRKLARING OM SAMVERKAN

Avsiktsförklaring om samverkan, samarbete och samplanering gällande fortsatt planering och genomförandet av Göteborg–Borås, en del av nya stambanor.

Version: Slutversion, daterad 2022-03-11

Part	Diarienummer	Part	Diarienummer
Västra Götalandsregionen		Swedavia AB	
Göteborgsregionen (GR)		Bollebygds kommun	
Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund		Borås Stad	
Göteborgs Stad		Trafikverket	TRV 2022/30716
Mölndals stad			

§ 1 Samarbetsparter

Västra Götalandsregionen (VGR), org.nr. 232100-0131, Regionens hus, 405 44 Göteborg

Göteborgsregionen (GR), org.nr. 222000-0265, Box 5073, 402 22 Göteborg

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, org.nr. 222000-1008, 506 30 Borås

Göteborgs Stad, org. nr. 212000-1355, 404 82 Göteborg

Mölndals stad, org.nr. 212000-1363, 431 82 Mölndal

Swedavia AB, org.nr. 556797-0818, 190 45 Stockholm-Arlanda

Bollebygds kommun, org.nr. 212000-2973, 517 83 Bollebygd

Borås Stad, org.nr. 212000-1561, 501 80 Borås

Trafikverket, org.nr. 202100-6297, 781 89 Borlänge

§ 2 Samlad målformulering

Nya stambanor för sträckorna Stockholm–Göteborg och Stockholm–Malmö är ett omfattande och långsiktigt samhällsbyggnadsprojekt, som omfattar både nationella och regionala mål.

Trafikverket har fattat beslut om syfte och övergripande mål för de nya stambanorna samt om ändamål för respektive etapp. Ny järnväg mellan Göteborg–Borås ska:

- Vara del av nya stambanor mellan Stockholm och Göteborg/Malmö,
- Tillföra betydande kapacitet och robusthet till Västsveriges järnvägssystem för att möjliggöra punktliga och effektiva tågresor för människor och näringsliv,
- Ge väsentligt kortare restider med tåg mellan Göteborg och Borås,
- Genom ökad tillgänglighet med tåg skapa goda förutsättningar för en stark arbetsmarknadsregion och en hållbar regional utveckling,

- Genom ökad tillgänglighet till Landvetter flygplats bidra till förbättrade möjligheter att nå internationella noder och marknader,
- Främja hållbara resor i stråket Göteborg–Borås.

Västra Götalandsregionen beskriver i *Funktionsutredning för tågstråket Jönköping–Borås–Göteborg år 2050* (nedan benämnd *Funktionsutredningen*) både mål och önskvärt trafikutbud för den regionala tågtrafiken i stråket.

Bland målen märks bland annat:

- Kollektivtrafikens marknadsandel i stråket ska öka till 33 procent, och för resor till Landvetter flygplats till 40 procent.
- Restidskvoten tåg/bil ska vara 0,8 mellan Borås och Göteborg och restiden med regiontåg mellan Borås central och Göteborg central ska för samtliga turer inte överstiga 35 minuter.
- Minskad trängsel i Göteborg. Detta genom att skapa ett attraktivt tågresande i stråket, med bland annat sträckning via Mölndal, taktfast tidtabell för regiontågen samt att hög turtäthet eftersträvas där det finns ett stort resandeunderlag, snarare än långa tåg med många sittplatser.

Göteborgs stad, Mölndals stad, Härryda kommun, Marks kommun, Bollebygds kommun, Borås stad, Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund och Göteborgsregionens kommunalförbund har i *Stråket Göteborg–Borås Målbild 2035*, formulerat en gemensam inriktning för en framtida hållbar regional struktur i stråket Göteborg–Borås. I målbilden betonas att den nya järnvägen skapar en struktur som knyter ihop stråket i ett sammanlänkat transportsystem, där samhällena i stråket har hög tillgänglighet och hela resan fungerar effektivt. Den nya järnvägen, tillsammans med Kust till kustbanan, skapar förutsättningar för en gemensam arbetsmarknadsregion, hållbart resande och livskraftiga städer och orter.

§ 3 Nuläge och bakgrund

Regeringen gav i juni 2021 Trafikverket i uppdrag att upprätta ett förslag till en trafikslags-övergripande nationell plan för utveckling av transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. I direktivet för åtgärdsplaneringen framgår bland annat att regeringens mål är att nya stambanor ska färdigställas och att utbyggnaden ska genomföras inom den ekonomiska ramen för utveckling av transportsystemet. De etapper av de nya stambanorna som ingår i innevarande plan (Ostlänken, Göteborg–Borås och Hässleholm–Lund) ska genomföras och samtliga etapper av nya stambanor ska ingå i Trafikverkets förslag. Trafikverket lämnade i november 2021 sitt förslag till nationell plan för perioden 2022–2033. Regeringen förväntas fastställa ny nationell plan under första halvan av 2022.

I den nationella planen för transportsystemet 2018–2029, som fastställdes av regeringen i maj 2018, ingår Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, som en namngiven investering. I sitt positionspapper *PM Nya stambanor – en ny generation järnväg* (TRV 2019/29684), från oktober 2018, beskriver Trafikverket ställningstaganden och beslut för hur arbetet med de nya stambanorna mellan Stockholm och Göteborg/Malmö ska drivas vidare.

I februari 2019 tecknades mellan Trafikverket och Västra Götalandsregionen ett samverkansdokument, med syftet att klargöra förutsättningarna för det fortsatta samarbetet. Utgångspunkterna var i första hand Trafikverkets positionspapper och Västra Götalandsregionens *Funktionsutredning för tågstråket Jönköping–Borås–Göteborg år 2050*. I samverkansdokumentet framgår att det är Mölndal, Landvetter flygplats och Borås som ska utredas som stationslägen i lokaliseringsutredningen för ny stambana Göteborg–Borås.

Vidare framgår att stationslägen i Mölnlycke, Landvetter Södra och Bollebygd skulle prövas utifrån nya stambanors ändamål och trafikering. I ett efterföljande ställningstagande (TRV 2019/139221) framgår att Trafikverkets bedömning är att de nyttor som uppstår med ytterligare stationer på ny stambana Göteborg–Borås, inte uppväger de nackdelar som det medför sett till nya stambanors ändamål och trafikering. Ytterligare stationer skulle medföra längre restider, sämre förutsättningar till en attraktiv tidtabell och sämre robusthet.

På regional nivå har ny järnväg mellan Göteborg–Borås direkt koppling till flera strategiska dokument. Specifikt bör nämnas *Målbild Tåg 2035* (VGR, 2013), *Funktionsutredning för tågstråket Jönköping–Borås–Göteborg år 2050* (VGR, 2016) samt *Stråket Göteborg–Borås Målbild 2035*, en mellan GR, Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund och kommunerna längs stråket gemensam inriktning för en framtida hållbar regional struktur (GR, 2020).

§ 4 Planering och genomförande av Göteborg–Borås, en del av nya stambanor

I april 2021 presenterade Trafikverket en samrådhandling för den för Göteborg–Borås genomförda lokaliseringsutredningen, med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. I utredningen föreslår Trafikverket ett lokaliseringsalternativ med rangordnade korridorer samt stationslägen för Göteborg–Borås, en del av nya stambanor.

Trafikverkets sammanvägda bedömning visar att det högst rangordnade lokaliseringsalternativet (benämnt *Rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering*) är korridor Mölnlycke, med station i Mölndal (M1) och station i tunnel under Landvetter flygplats (L1). Öster om flygplatsen följer korridoren riksväg 40 och passerar söder om Bollebygd (korridor Bollebygd Syd). I Borås inkluderar det högst rangordnade alternativet (korridor Osdal/Borås C) ett externt stationsläge på huvudbanan vid Osdal samt en bibana för regionaltåg Göteborg–Borås vid Borås central (B11A).

I februari 2022 godkände länsstyrelsen i Västra Götalands län den för Göteborg–Borås upprättade miljökonsekvensbeskrivningen med bilagor. Under första halvåret 2022 genomförs granskning och beredningsremiss, inför att Trafikverket planerar för att beslutsunderlag om tillåtlighet för ny stambana Göteborg–Borås, med förslag till val av lokaliseringsalternativ, ska kunna skickas till regeringen omkring sommaren 2022.

Efter avslutande granskning av lokaliseringsutredningen tar Trafikverket i nästa steg fram järnvägsplaner, enligt lag om byggande av järnväg. Detta sker parallellt med regeringens tillåtlighetsprövning och i följande etapper och ordning:

1. Järnvägsplan Almedal–Mölndal
2. Järnvägsplan Borås
3. Järnvägsplan Bollebygd

Härryda kommun har tydliggjort att man inte ställer sig bakom Trafikverkets förslag till lokalisering och att man för närvarande inte kan underteckna denna avsiktsförklaring. Järnvägsplan/er som berör Härryda kommun bedöms kunna påbörjas först efter ett regeringsbeslut om tillåtlighet. Detta gäller även det utredningsarbete som beskrivs i § 5 punkt 4. Under tiden kommer dialogen att fortgå med Härryda kommun, se vidare § 6.

Total byggtid för Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, bedöms utifrån nuvarande kunskap till omkring 10 år.

§ 5 Avsiktsförklaringens syfte och omfattning

Parterna har en gemensam ambition om att möjliggöra en effektiv planering, en snar byggstart och ett effektivt genomförande av Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, samt att optimera projektets nyttor och begränsa de eventuella negativa effekterna.

Parterna har därför enats om gemensamma utgångspunkter och intentioner avseende samarbete, samverkan och samplanering, vilket är en avgörande förutsättning för att genomföra Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, på ett sätt som ger hög måluppfyllelse för samtliga parter utifrån vad som beskrivs i § *2 Samlad målformulering*.

Syftet med denna avsiktsförklaring är att tydliggöra förutsättningarna för den fortsatta samverkan och därigenom skapa långsiktiga och stabila planeringsförutsättningar för samtliga parter. Parterna är överens om att:

1. Befintliga samarbetsgrupper inom ny stambana Göteborg–Borås ska leva kvar och vidareutvecklas, både på politisk nivå (benämnd *Politisk samrådsgrupp Göteborg–Borås*) och tjänstepersonnivå (benämnd *Tjänstepersonsgrupp*).

2. Fortsatt planering av Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, ska ske enligt det lokaliseringsalternativ som benämns *Rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering* och som sammanfattas under § 4.

3. Gemensamt verka för att byggstart inom planlagt område av ny stambana Göteborg–Borås ska kunna ske under perioden 2025–2027, förutsatt att förutsättningar finns för planläggning längs hela sträckan. Ytterligare förutsättningar för byggstart är att regeringen ger Trafikverket tillåtlighet att bygga järnvägen inom den föreslagna järnvägskorridoren; att järnvägsplanen för minst en etapp (se § 4), och detaljplaner som påverkas av den järnvägsplanen, har vunnit laga kraft samt att, i förekommande fall, medfinansierings- och genomförandeavtal är tecknade mellan berörda parter. Därtill krävs byggstartsbeslut från regeringen.

4. När förutsättningar finns låta påbörja planläggningsprocessen för att etablera en anslutning mellan den befintliga Kust till kustbanan och den nya stambanan Göteborg–Borås, utan att på ett negativt sätt påverka framdriften och framtida trafikering inom Göteborg–Borås. Denna anslutning är ett avgörande första steg, för att möjliggöra en stegvis kapacitetsutbyggnad enligt det så kallade förstärkningsalternativet och därigenom uppfylla målen i *Funktionsutredningen* för stråket Göteborg–Borås. Med åtgärderna i förstärkningsalternativet kan tillskapas kapacitet för kvartstrafik på Kust till kustbanan i relationen Göteborg–Mölnlycke och Landvetter tätort och halvtimmestrafik till stationer österut till Borås. Därtill skapas en direktkoppling mellan Kust till kustbanan och nya stambanan till/från Mölndal och fortsatt via Västlänken till/från stora delar av centrala Göteborg. Utredningen genomförs av Trafikverket och finansieras genom regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland, enligt beslut i regionstyrelsen i oktober 2021. Utredningen behöver ske tidsmässigt samordnat med järnvägsplan/er som berör Härryda kommun.

5. Gemensamt verka för en effektiv planläggningsprocess för Göteborg–Borås, en del av nya stambanor. I detta behöver kommunerna och Trafikverket ha en nära samverkan och med god framförhållning gemensamt organisera och planera för arbetet med de detaljplaner som påverkas av respektive järnvägsplan. Berörda detaljplaner behöver vara antagna för att järnvägsplaner ska kunna fastställas.

6. Möjliggöra kommunal bebyggelseplanering under den fortsatta planläggningsprocessen, detta genom dialog och genom att i möjligaste mån stegvis avgränsa utredningsområdet för Göteborg–Borås, en del av nya stambanor. En ytterligare avgränsning av det utpekade riksintresset för ny stambana Göteborg–Borås (PM från september 2021, TRV 2020/123470) kommer att göras i samband med att beslutsunderlag om tillåtlighet, med förslag till val av lokaliseringsalternativ, skickas till regeringen.

7. I den fortsatta planläggningsprocessen i möjligaste mån optimera markanvändningen avseende järnvägens utbredning för Göteborg–Borås och kommunala utvecklings- och bebyggelsemöjligheter, samt i förekommande fall för ytor för tåguppställning. Optimering sker i första hand genom den dialog mellan programmet Göteborg–Borås och respektive samarbetspart som benämns *Kommunmöten*.

8. Planera så att stationslägena utvecklas till attraktiva och effektiva noder som möjliggör intermodalitet mellan hållbara transportslag samt att hållbara och effektiva transporter till och från stationerna blir möjliga. Resenären ska vara i fokus, så att en attraktiv och tillgänglig helhetslösning för hela resan skapas. Stationsutformningen innebär en komplex process och berör flera aktörers ansvarsområden, där Trafikverket ansvarar för järnvägens kärnfunktion. För att optimera mellan nyttor och kostnader krävs i dessa processer en särskilt nära samverkan och god förståelse för de olika aktörernas ansvarsområden och sambanden mellan dessa.

9. Gemensamt verka för att de av Göteborg–Borås eventuella negativa effekter avseende miljö och hälsa samt landskap kan begränsas, detta i enlighet med gällande lagar, regler och riktlinjer samt med utgångspunkt i det som i miljöbalken benämns rimlighetsavvägningen eller skälighetsregeln. Parterna behöver även gemensamt planera och vidta åtgärder för att begränsa eventuella negativa effekter under byggtiden.

10. Gemensamt verka för att kommunikation som berör Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, kan ske utifrån gemensamt framtagna budskap och en gemensam målbild. Kommunikation behöver ske proaktivt och med hög transparens. Befintligt kommunikatörsnätverk inom Göteborg–Borås ska leva kvar och vidareutvecklas.

§ 6 Förutsättningar för avsiktsförklaringens giltighet

Denna avsiktsförklaring om samverkan gäller från och med dagen för undertecknandet av samtliga parter och är giltig förutsatt att Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, ingår i den av regeringen fastställda trafikslagsövergripande nationella planen för utvecklingen av transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. Om parterna inte kommer överens om annat, gäller denna avsiktsförklaring fram till att Göteborg–Borås, en del av nya stambanor, öppnar för trafik.

Inför att det fortsatta planeringsarbetet enligt denna avsiktsförklaring kan återupptas i Härryda kommun, kommer Härryda kommun att erbjudas att vara part i avsiktsförklaringen.

Denna avsiktsförklaring ska inte anses utgöra ett legalt bindande avtal och parts underlåtelse att fullgöra vad som i övrigt stadgas häri ska inte medföra någon skadeståndsskyldighet. Parterna är införstådda med att ändringar i denna avsiktsförklaring, liksom ytterligare överläggningar angående innehållet i densamma, kan bli nödvändiga. Eventuella ändringar och tillägg till denna avsiktsförklaring gäller endast om de är skriftliga och undertecknade av samtliga parter.

Avsiktsförklaring om samverkan undertecknad av

Denna avsiktsförklaring om samverkan har upprättats i nio (9) likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt.

Ort och datum	*Ort och datum*
För Trafikverket	*För Västra Götalandsregionen*
Ort och datum	*Ort och datum*
För Göteborgsregionens kommunalförbund	*För Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund*
Ort och datum	*Ort och datum*
För Göteborgs Stad	*För Mölndals stad*
Ort och datum	*Ort och datum*
	För Swedavia AB
Ort och datum	*Ort och datum*
För Bollebygds kommun	*För Borås Stad*

10. Revidering av avtal gällande stamnät KS2022/76

§81 KS2022/76

Revidering av avtal gällande stamnät

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen beslutar att medge avvikelse från tidigare tecknat avtal (Avtal avseende etablering och tillhandahållande av bredbandsnät inom Bollebygds kommun) med Open Infra Operator AB i den del som berör sträckningen i bilaga 1.

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna ny föreslagen sträckning enligt bilaga 2. Avvikelsen får inte medföra att projektets datum för slutredovisning överskrids. Detta beslut faller om VGR inte medger avvikelsen benämnd ovan eller om tidigare fattat beslut om medfinansiering påverkas negativt för kommunen del.

Kommunstyrelsen ger firmatecknare i uppdrag att underteckna nödvändiga handlingar som eventuellt kan komma att krävas av VGR med anledning av detta beslut samt projektets slutredovisning.

Ärendet

Från Open Infra Core inkom 2022-03-23, till samhällsbyggnadsförvaltningen, en skriftlig förfrågan om att avvika från tecknat avtal om stamnät mellan noderna Gesebol telestation och Olsfors telestation i den del som gäller anslutande sträckning mot noden i Olsfors (bilaga 2). Genom avtalet har Open Infra förbundit sig vid att bygga en fiberstam mellan Olsfors telestation och Gesebol telestation för att fibrera Gesebols telestation. Styrgruppen för bredband har vid planberedning 2022-03-23, blivit informerade om avtalspartens önskan om att avvika från bindande villkorat avtal. Open Infra föreslår en ändring av noden i Olsfors utan påverkan på övriga krav enligt avtal och upphandling. Vidare beskriver Open Infra i sin förfrågan att vid en förändring av sträckningen uppfylls fortsatt kravet att samtliga nätägare kan hyra fiber. Svartfiber hyrs från Göteborg till ny föreslagen punkt i Olsfors, detta via Olsfors telestation, därigenom kopplas punkten ihop med den nya stammen till Gesebol. På grund av avetablering av Gesebol telestation har denna nod redan fått justeras till Open Infras egen nod/station.

Syftet med tidigare genomförd upphandling är att Bollebygds kommun och VGR ska stötta projektet ekonomiskt så att fiber erbjuds/byggs till hushåll och företag i hela kommunen. Då sträckan är en av VGR utpekad brist ansvarar kommunen för att driva frågan om stamnät. Inför detta beslut har dialog, om föreslagen avvikelse, skett med VGR.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen beslutar att medge avvikelse från tidigare tecknat avtal (Avtal avseende

etablering och tillhandahållande av bredbandsnät inom Bollebygds kommun) med Open Infra Operator AB i den del som berör sträckningen i bilaga 1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna ny föreslagen sträckning enligt bilaga 2. Avvikelsen får inte medföra att projektets datum för slutredovisning överskrids. Detta beslut faller om VGR inte medger avvikelsen benämnd ovan eller om tidigare fattat beslut om medfinansiering påverkas negativt för kommunen del. Kommunstyrelsen ger firmatecknare i uppdrag att underteckna nödvändiga handlingar som eventuellt kan komma att krävas av VGR med anledning av detta beslut samt projektets slutredovisning.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Revidering av avtal gällande stamnät
- Revidering av avtal gällande stamnät
- Bilaga 1 (sträckning mellan Gesebol och Olsfors telestationer)
- Inkommen kartbild över föreslagen sträckning- 2022-03-23

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelseförvaltningen

Ann-Charlotte Lind | Förvaltningschef samhällsbyggnadsförvaltningen
0734-64 71 00 | ann-charlotte.lind@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Revidering av avtal gällande stamnät

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att medge avvikelse från tidigare tecknat avtal (Avtal avseende etablering och tillhandahållande av bredbandsnät inom Bollebygds kommun) med Open Infra Operator AB i den del som berör sträckningen i bilaga 1.
Kommunstyrelsen beslutar att godkänna ny föreslagen sträckning enligt bilaga 2.
Avvikelsen får inte medföra att projektets datum för slutredovisning överskrids.
Detta beslut faller om VGR inte medger avvikelsen benämnd ovan eller om tidigare fattat beslut om medfinansiering påverkas negativt för kommunen del.
Kommunstyrelsen ger firmatecknare i uppdrag att underteckna erforderliga handlingar som eventuellt kan komma att krävas av VGR med anledning av detta beslut samt projektets slutredovisning.

Ärendet

Från Open Infra Core inkom 2022-03-23, till samhällsbyggnadsförvaltningen, en skriftlig förfrågan om att avvika från tecknat avtal om stamnät mellan noderna Gesebol telestation och Olsfors telestation i den del som gäller anslutande sträckning mot noden i Olsfors (bilaga 2). Genom avtalet har Open Infra förbundit sig vid att bygga en fiberstam mellan Olsfors telestation och Gesebol telestation för att fibrera Gesebols telestation.

Styrgruppen för bredband har vid planberedning 2022-03-23, blivit informerade om avtalspartens önskan om att avvika från bindande villkorat avtal.

Open Infra föreslår en ändring av noden i Olsfors utan påverkan på övriga krav enligt avtal och upphandling. Vidare beskriver Open Infra i sin förfrågan att vid en förändring av sträckningen uppfylls fortsatt kravet att samtliga nätägare kan hyra fiber.
Svartfiber hyrs från Göteborg till ny föreslagen punkt i Olsfors, detta via Olsfors telestation, därigenom kopplas punkten ihop med den nya stammen till Gesebol.

Pga avetablering av Gesebol telestation har denna nod redan fått justeras till Open Infras egen nod/station.

Syftet med tidigare genomförd upphandling är att Bollebygds kommun och VGR skall stötta projektet ekonomiskt så att fiber erbjuds/byggs till hushåll och företag i hela kommunen. Då sträckan är en av VGR utpekad brist ansvarar kommunen för att driva frågan om stamnät.

Inför detta beslut har dialog, om föreslagen avvikelse, skett med VGR.

Ekonomiska förutsättningar
Ändrad sträckning har inte kostnadsbedömts men projektet kommer att slutredovisas för att medfinansiering, enligt beslut, skall kunna erhållas för avtalspart samt kommun.

Barnkonsekvensanalys
Beslut om att avvika från tidigare tecknat avtal bedöms inte påverka barn och/eller unga negativt då syfte och mål med avtalet nås.

Bedömning
Bedömning görs att avvikelsen inte anses medföra negativa konsekvenser för någon part.

Information

Open Infra har att beakta andra eventuella tillstånd eller avtal som kan krävas med anledning av ändrad dragning av stamnätet.

Beslutsunderlag

- Revidering av avtal gällande stamnät, tjänsteskrivelse daterad 2022-03-24
- Bilaga 1, upphandlad sträcka, bilagan tillhör avtalet.
- Bilaga 2, föreslagen ny sträckning

Skickas till
VGR
Open Infra
Samhällsbyggnadsnämnden

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Ann-Charlotte Lind
Förvaltningschef
samhällsbyggnadsförvaltningen

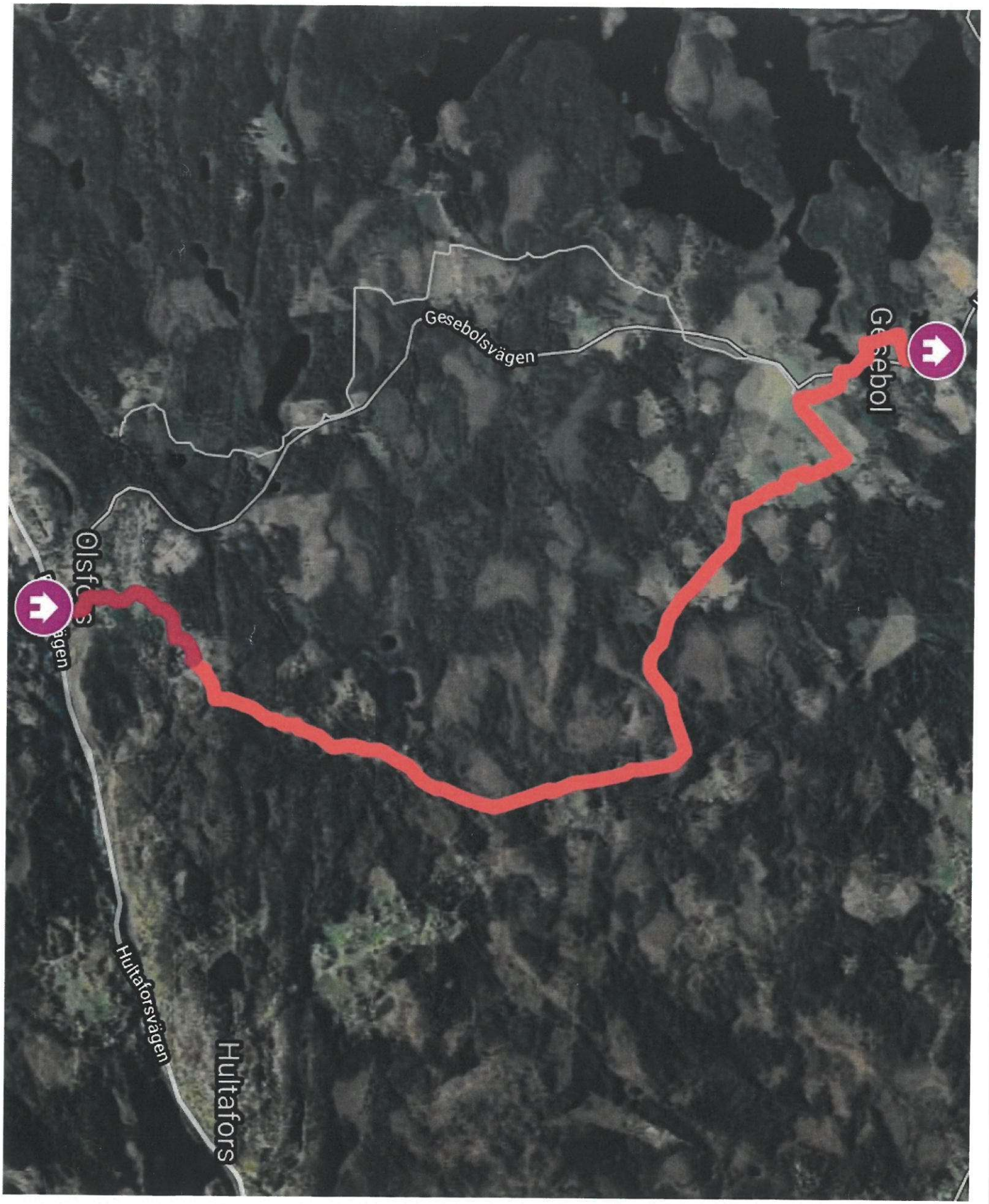
Gesebolsvägen
Hultaforsvägen
Hultafors

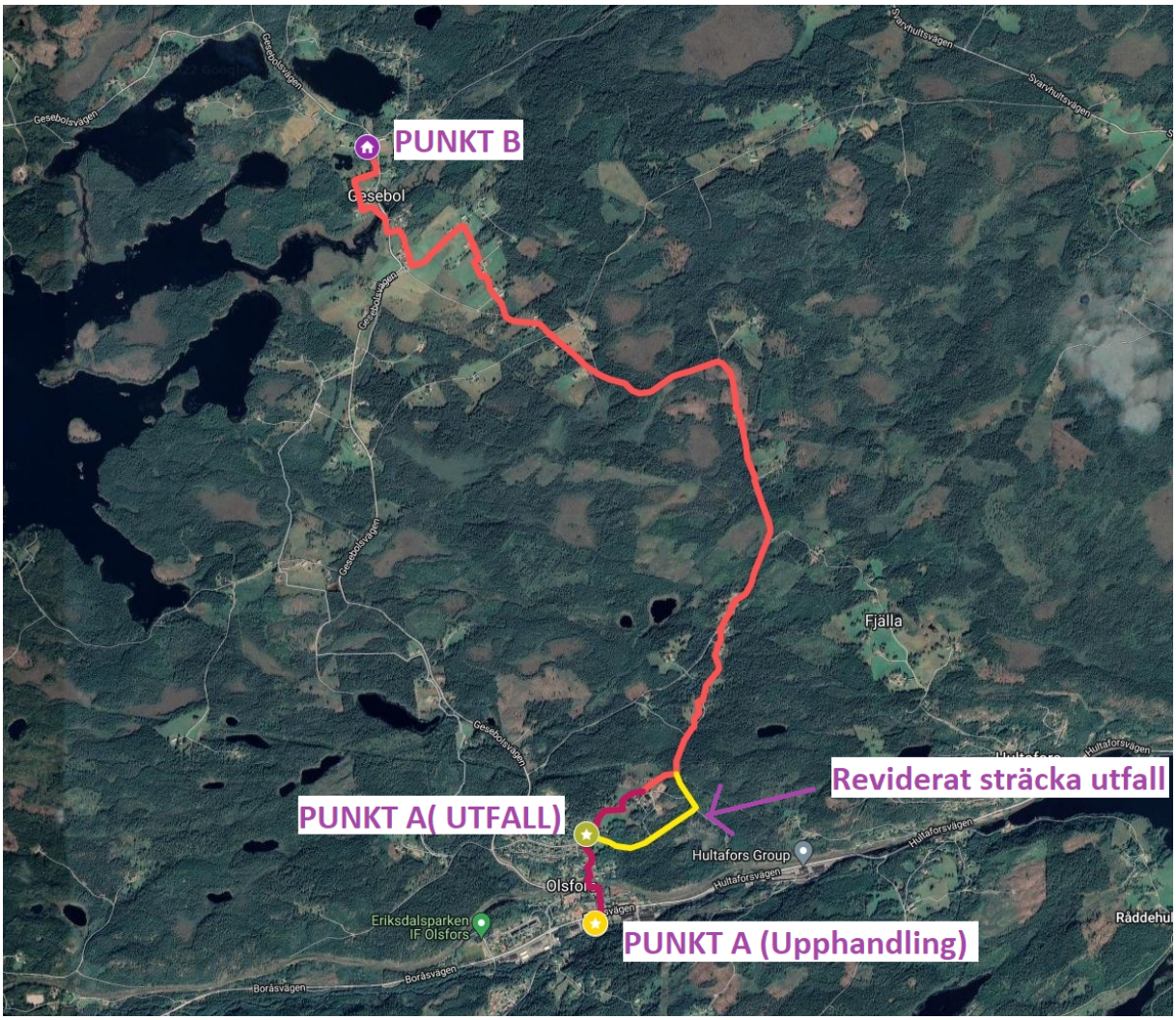
PUNKT B
Gesebol
Fjälla
Reviderat sträcka utfall
PUNKT A(UTFALL)
Hultafors Group
Olsfors
Eriksdalsparken
IF Olsfors
PUNKT A (Upphandling)
Borås vägen
Hultaforsvägen

11. Policy informationssäkerhet och dataskydd (kf fattar slutligt beslut) KS2022/63

§60

KS2022/63

Policy informationssäkerhet och dataskydd

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar förslag till policy för informationssäkerhet och dataskydd. I och med beslutet upphör informationssäkerhetspolicy för Bollebygds kommun (KS2018/59) antagen 2018-04-26, § 22, att gälla.

Ärendet

Detta policydokument är Bollebygdkommuns viljeinriktning och övergripande principer för informationssäkerhetsarbetet och personuppgiftshanteringen i kommunen. Med informationstillgångar avses verksamhetens information och tillgångar relaterade till informationshantering, som IT-system, data/information, medarbetare, internetkapacitet, etc.

Medarbetaren har en speciellt central roll som informationstillgång, i det att medarbetaren exempelvis tar emot, skapar, lagrar, använder, kommunicerar och avvecklar information. Alla kommunens verksamheter hanterar information. Den information som hanteras är i förhållande till kommunens invånare, företag och organisationer, samt vår egen organisation. Informationen som kommunen ansvarar för ska vara felfri och utgör grunden för tillit och förtroende.

När policyn är antagen kommer den att konkretiseras i riktlinjer för informationssäkerhet och dataskydd som kommunstyrelsen antar. Förvaltningarna har till ansvar att arbeta fram egna rutiner för hur informationssäkerhets- och dataskyddsarbetet ska se ut.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar förslag till policy för informationssäkerhet och dataskydd. I och med beslutet upphör informationssäkerhetspolicy för Bollebygds kommun (KS2018/59) antagen 2018-04-26, § 22, att gälla.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Policy för informationssäkerhet och dataskydd

- Policy för informationssäkerhet och dataskydd

Skickas till
Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Policy för informationssäkerhet och dataskydd

Innehållsförteckning

1. Inledning....3
1.1 Syfte....3
2. Bakgrund....3
2.1 Om personuppgiftshantering....3
2.2 Principer....4
2.3 Arbetssätt....4
2.4 Uppföljning....4
3. Roller och ansvar....5

1. Inledning

Denna policy innehåller Bollebygd kommuns viljeinriktning och övergripande principer gällande informationssäkerhetsarbetet och personuppgiftshanteringen i kommunen. Alla verksamheter inom Bollebygd kommun omfattas av denna policy.

Denna policy konkretiseras i styrdokumentet. Riktlinjer för informationssäkerhet och dataskydd. Förvaltningarna har till ansvar att arbeta fram egna rutiner för hur informationssäkerhets- och dataskyddsarbetet ska se ut.

1.1 Syfte

Syftet med denna policy är att säkerställa att rätt och riktig information ska nå rätt mottagare i rätt tid och vara skyddad för obehörig åtkomst och förstörelse.

2. Bakgrund

Det finns information som hanteras i alla kommunens verksamheter. Den information som kommunen hanterar, är i relation till kommuninvånare, företag och organisationer såväl som inom vår egen organisation ska vara korrekt, och utgör en grund för tillit och förtroende. Det är viktigt att information i alla externa och interna relationer och kontakter är tillgänglig när det behövs och att information skyddas vid behov för att vi ska kunna fullgöra vårt uppdrag i samhället.

Informationssäkerhet handlar om att skapa och bevara rutiner och skydd av information utifrån fyra aspekter:

- Konfidentialitet: att information inte tillgängliggörs eller avslöjas till obehörig.
- Riktighet: att information är korrekt, aktuell och fullständig.
- Tillgänglighet: åtkomlighet för behörig person vid rätt tillfälle.
- Spårbarhet: härledning av utförda aktiviteter till en identifierad användare.

Information kan vara text, ljud, bild, film, tal med mera som hanteras med stöd av IT, papper eller direkt av människor. Hantering av information kan vara insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring. Informationssäkerhet handlar således om administrativ säkerhet såväl som IT-säkerhet. Ägaren av en viss typ av informationstillgång kallas informationsägare.

Att arbeta med informationssäkerhet höjer värdet på våra tjänster och den service vi erbjuder. Ett korrekt och säkert arbetssätt ökar förtroendet och tilliten till organisationen. Ett tryggat och säkert arbetssätt och en hög medvetenhet ger högre kvalité och bättre förutsättningar för att lösa arbetsuppgifter på bästa sätt.

2.1 Om personuppgiftshantering

I många avseenden förekommer även personuppgifter i information som hanteras. Personuppgifter står under särskilt skydd och råder under särskilda bestämmelser enligt Dataskyddsförordningen, GDPR samt nationell kompletterande lag; Dataskyddslag. För personuppgifter gäller således särskilda regler för hantering. Inom ramen för informationssäkerhet är det viktigt att identifiera personuppgifter som särskilt skyddsvärda samt ändamålsenligt hanterade.

2.2 Principer

Policyn ska vara styrande, stödjande och kontrollerande. Innehållet ska hjälpa till i arbetet med att identifiera hot, sårbarhet, risker och integrera risk- och sårbarhetsanalyser för våra behandlingar. Vidare möjliggöra processer för att genomföra åtgärder som minskar hot, sårbarheter och risker till acceptabel nivå.

Arbete med informationssäkerhet och personuppgifter i Bollebygds kommun ska:

- Vara systematisk och grundas på gällande standardserier och att skapa ett ledningssystem för informationssäkerhet och dataskydd (LISD).
- Löpande ses över och utvecklas då omvärld och hot ständigt förändras.
- Vara förebyggande och ha en förmåga att hantera säkerhets- och personuppgiftsincidenter, störningar, och eventuella kriser.
- Vara kommunicerad till verksamheten, medarbetarna och förtroendevalda ska vara medvetna, utbildade, få information för att nå och upprätthålla högt säkerhetsmedvetande, riktig hantering av personuppgifter och leva upp till denna policy samt underliggande styrdokument för informationssäkerhet.
- Innebära säker och tillförlitlig informations- och personuppgiftshantering.
- Efterleva krav i lagar, förordningar, föreskrifter och avtal.
- Höja kvalitet, effektivitet, och stärka den personliga integriteten.
- Följa och samverka med omgivande samhället: Myndigheter, företag och nätverk. Särskilt normgivande aktörer inom informationssäkerhet såsom Sveriges kommuner och regioner (SKR), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Swedish institute of standardization (SIS).

Med det möter vi förväntan och ställer krav på våra interna processer, våra IT-system och vår informationshantering. Organisationen ska säkerställa för en säker personuppgiftshantering, ett kommande e-arkiv och tillhandahållandet av öppen data. Kommunen ska medverka i det digitala samhället och den digitala utvecklingen.

2.3 Arbetssätt

Bollebygd kommuns informationssäkerhetsarbete ska vara långsiktigt och ständigt pågående. Till grund för arbetet är den svenska och internationella standardserierna ISO 27000. Ledningssystem för informationssäkerhet och dataskydd, (LISD). Med stöd av LISD får kommunen rätt nivå på informationssäkerheten samtidigt som dess anställda får ett stöd i sitt dagliga arbete.

Arbetet ska omfatta alla delar av kommunens verksamhet och gälla de informationstillgångar som kommunen äger och/eller hanterar.

2.4 Uppföljning

Efterlevnaden av informationssäkerhetspolicy, riktlinjer för informationssäkerhet och riktlinjer för personuppgiftshantering ska regelbundet följas upp. Informationssäkerhetssamordnare ska rapportera läge och status gällande informationssäkerhet till kommunstyrelsen, rapporteringen ska ske en gång per år. Om särskilda skäl finns, som exempelvis allvarliga incidenter, brister eller behov, ska det motivera ytterligare rapporteringar.

3. Roller och ansvar

Kommunfullmäktige är ytterst ansvarig för informationssäkerhets- och dataskyddsarbetet och uttrycker sin viljeinriktning i denna policy. Kommunstyrelsen ansvarar för att samordna och följa upp kommunens informationssäkerhets- och dataskyddsarbete. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att utarbeta, förvalta och följa upp riktlinjer för informationssäkerhet och dataskydd.

Nämnder med förvaltning ansvarar för informationsägarskapet inom ramen för sina verksamheter. Informationsägaren har det yttersta ansvaret för sin information och avgör vilken information som får hanteras, hur den ska hanteras och av vem den får hanteras. Dataskyddsförordningens stadgar pekar ut att ansvaret är knutet till den som är personuppgiftsansvarig. Det innebär att det är kommunens nämnder som själva har det yttersta ansvaret för att personuppgiftsbehandlingar i varje enskilt fall utförs i enlighet med förordningens regler och principer.

Policyn för informationssäkerhet och dataskydd gäller för alla informationstillgångar och personuppgiftsbehandlingar i alla verksamheter inom kommunen. Policyn gäller för samtliga aktörer som kan komma att hantera kommunens information och personuppgifter.

De som hanterar information och personuppgifter ska ha kunskap om det regelverk som gäller för hur informationen och personuppgifterna får hanteras och har själva ett ansvar för att informationssäkerheten och dataskyddet upprätthålls. Vid upptäckt av incident eller brister ska incidentrapportering ske enligt rutin.

Kommunstyrelseförvaltningen

Ulf Aspelin | Informationssäkerhetssamordnare
0734-64 70 27 | ulf.aspelin@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Policy för informationssäkerhet och dataskydd

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar förslag till policy för informationssäkerhet och dataskydd. I och med beslutet upphör informationssäkerhetspolicy för Bollebygds kommun (KS2018/59) antagen 2018-04-26, § 22, att gälla.

Ärendet

Detta policydokument är Bollebygdkommuns viljeinriktning och övergripande principer för informationssäkerhetsarbetet och personuppgiftshanteringen i kommunen. Med informations-tillgångar avses verksamhetens information och tillgångar relaterade till informationshantering, som IT-system, data/information, medarbetare, internetkapacitet, etc. Medarbetaren har en speciellt central roll som informationstillgång, i det att medarbetaren exempelvis tar emot, skapar, lagrar, använder, kommunicerar och avvecklar information. Alla kommunens verksamheter hanterar information. Den information som hanteras är i förhållande till kommunens invånare, företag och organisationer, samt vår egen organisation. Informationen som kommunen ansvarar för ska vara felfri och utgör grunden för tillit och förtroende. När policyn är antagen kommer den att konkretiseras i riktlinjer för informationssäkerhet och dataskydd som kommunstyrelsen antar. Förvaltningarna har till ansvar att arbeta fram egna rutiner för hur informationssäkerhets- och dataskyddsarbetet ska se ut.

Ekonomiska förutsättningar

Informationssäkerhet kostar pengar men är svårt att definiera hur stor den kostnaden är. En viktig del i budgeten är att avsätta medel för att höja kunskapsnivån hos organisationens medarbetare. Det kan göras genom olika utbildningsinsatser kring ämnet.

Barnkonsekvensanalys

Förslagets beslut bedöms inte innebära någon direkt påverkan för barn och unga.

Bedömning

Vår information är värdefull och behöver skyddas. Information är en grundläggande byggsten i kommunen, på samma sätt som medarbetare, lokaler och utrustning. Information ger uttryck åt kunskap och eller budskap i en konkret form. Vi kan kommunicera information, vi kan lagra den, vi kan förädla den och vi kan styra processer med den, vi behöver den för det mesta vi gör.

Därför är information värdefullt och behöver skyddas efter våra behov. Information kan vara värdefull både för Bollebygds kommun och för den enskilda kommuninvånaren, ibland är den till och med livsviktig. Blir sådan informationen förlorad eller felaktig kan det få katastrofala följder.

Informationssäkerhet handlar framför allt om att hindra information från att läcka ut, förvanskas och förstöras. Det handlar också om att rätt information ska finnas tillgänglig för rätt personer, och i rätt tid. Information ska inte kunna hamna i orätta händer och missbrukas. Informationssäkerhet gäller såväl hos enskilda kommuninvånaren, näringslivet och hos organisationer.

En bristande informationssäkerhet kan få konsekvenser i form av att kommunens verksamhet inte kan bedrivas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt, bristande skydd för den personliga integriteten samt störningar i samhällsviktig verksamhet. Det kan även leda till ett försämrat förtroende för tjänster och bakomliggande aktörer.

Beslutsunderlag

Förslag till policy för informationssäkerhet och dataskydd, daterad 2022-03-XX

Skickas till

Informationssäkerhetssamordnare

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Ulf Aspelin
Informationssäkerhetssamordnare

Fastställd: KF 2018-04-26, § 22
Dokumentansvarig: Kommunchef
Upprättad av: Informationssäkerhetssamordnaren

Dnr : KS2018/59

Informationssäkerhetspolicy

Informationssäkerhet är den del i kommunens lednings- och kvalitetsprocess som avser hantering av verksamheternas information. Informationssäkerhetspolicyn styr myndighetens systematiska informationssäkerhetsarbete enligt stödmodell från MSB.

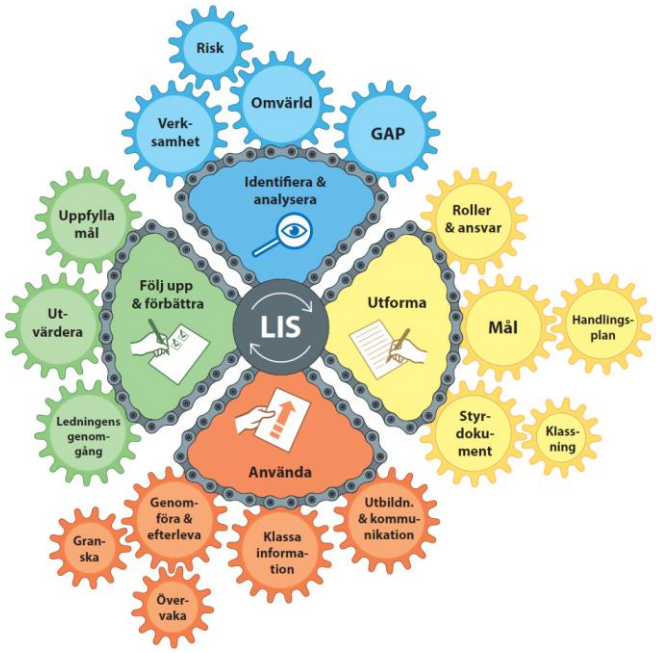

MSB:s stödmodell 2018 – Metodstöd för LIS (informationssakerhet.se)

1. Bakgrund och syfte

Informationstillgångar är en grundförutsättning för att kommunens verksamhet ska kunna bedrivas effektivt enligt gällande lagar och förordningar. Med informationstillgångar avses all information oavsett om den behandlas manuellt eller automatiserat och oberoende av i vilken form eller miljö den förekommer.

Informationssäkerheten är en del i kommunens lednings- och kvalitetsarbete och omfattar alla informationstillgångar utan undantag**.**

Informationssäkerhet är förmågan att upprätthålla önskad sekretess, riktighet och tillgänglighet avseende informationstillgångar.

Informationssäkerheten är övergripande för alla verksamheter och alla som är yrkesmässigt verksamma i kommunen.

I Bollebygds kommun innebär informationssäkerhet:

- Att rätt information endast är tillgänglig för rätt person/personer när den behövs och på ett spårbart sätt.
- Att informationen är och förblir riktig.
- Att känsliga personuppgifter och sekretessbelagd information samt viktiga uppgifter hanteras enligt gällande lagar, förordningar och regler. En väl fungerande konfidentialitet är högsta prioritet.
- Att kommunens kontinuerliga och förebyggande informationssäkerhetsarbete bedrivs systematiskt enligt LIS (Ledningsstöd för Informationssäkerhet).

2. Struktur

Informationssäkerhetspolicyn ska bidra till att skydda och säkerställa kommunens informationstillgångar och är det övergripande dokument som styr informationssäkerhetsarbetet. Policyn…

…beskriver kommunens grundprinciper för en god informationssäkerhet.

…beskriver vilka regler och riktlinjer som styr personalen informationshantering.

…beskriver hur kommunen informerar om informationssäkerhet och databehandling.

…beskriver hur arbetet med informationssäkerhet bedrivs systematiskt.

…beskriver hur kommunen organiserar sitt arbete med informationssäkerhet.

3. Grundprinciper för god informationssäkerhet

Kommunfullmäktige fastställer informationssäkerhetspolicy för Bollebygds kommun.

Varje nämnd ansvarar för respektive förvaltnings informationshantering och informationssäkerhet.

Förvaltningar och verksamheter ansvarar för att aktivt verka för en god systematisk informationssäkerhet enligt den här policyn samt gällande regler och riktlinjer.

Nämnder och förvaltningschefer ansvarar för att det regelbundet genomförs säkerhetsanalyser, kontroll och uppföljning av informationstillämpningar inom respektive verksamhet. Förvaltningsledning och nämnder ska säkerställa att personal vid behov kompetensutvecklas på området informationssäkerhet.

Alla användare har ett gemensamt ansvar för att följa gällande regler och instruktioner samt kontinuerligt verka för en god informationssäkerhet vid tillämpning.

Det är av stor vikt att arbetet med informationssäkerhet bedrivs systematiskt och kontinuerligt då kommunens informationstillgångar varierar över tid.

4. Regler och riktlinjer

I Bollebygds kommun finns tydligt anslagna regler och riktlinjer för hur anställda och övriga användare i kommunens nätverk ska arbeta för att upprätthålla en god informationssäkerhet.

Det åligger alla berörda att känna till dessa regler och riktlinjer samt med stort engagemang verka för att dessa följs och att den personliga integriteten värnas.

5. Information om Informationssäkerhet och databehandling

Intranät (kommunens interna hemsida)

På kommunens Intranät anslås gällande regler och riktlinjer under rubriken ”Informationssäkerhet”. På samma plats ges även information om vilken databehandling som kommunen tillämpar för anställda samt på vilka lagliga grunder behandlingen motiveras.

Här finns även kontaktuppgifter till kommunens dataskyddsombud och Informationssäkerhetssamordnare.

Det åligger alla användare av systemen i kommunen att ta del utav gällande regler.

Exempel på regler/riktlinjer är:

- Riktlinjer för e-postanvändning
- Riktlinjer för sekretess
- Riktlinjer för användning av kommunens datorer
- Riktlinjer för förvaltning och drift
- Riktlinjer för sociala medier
- Riktlinjer för incidenthantering
- Riktlinjer för allmänna handlingar och personuppgiftshantering

www.bollebygd.se (kommunens externa webbplats)

På kommunens externa webbplats anslås under rubriken ”Dataintegritet” vilken databehandling som sker för kommunens invånare samt med vilken laglig grund behandlingen äger rum. Där anslås även information om vilka tillämpningar/databehandling som sker i respektive nämnd.

Det finns även information om vart man vänder sig för frågor om behandlingen eller om man av särskilda skäl vill undantas från den gängse tillämpningen, t.ex. vid skyddad identitet.

På nämnda sida finns även kontaktuppgifter till kommunens dataskyddsombud samt kontaktpunkter för utlämnande av allmänna handlingar samt förfrågan kring personuppgifter.

6. Organisation för Informationssäkerhet

Informationssäkerhetssamordnaren (en funktionsroll) samordnar kommunens informationssäkerhetsarbete, analyser och uppföljning samt dialog med kommunens dataskyddsombud eller relevanta parter.

Dataskyddsombud är personligt utsedda av respektive nämnd och de har till uppgift att verka för kontroll av efterlevnad av informationssäkerhet, stödja nämndernas personuppgiftshantering samt vara rådgivande och kommunikationskanal till Datainspektionen.

Personuppgiftsansvarig är respektive nämnd.

I de fall där hantering av personuppgifter sker externt (t.ex. molntjänster) och av externa leverantörer ska dessa utses till **Personuppgiftsbiträden.** Det är av vikt att Personuppgiftsansvarig upprättar ett **Personuppgiftsbiträdesavtal** med Personuppgiftbiträden samt upprättar en instruktion för hur information och system ska hanteras av dem på ett tillräckligt säkert vis. Anlitar Personuppgiftsbiträde underleverantörer ska dessa utses till **Underbiträden** och även ett **underbiträdesavtal** upprättas.

Systemägare/Informationsägare ska säkerställa att det finns en fungerande förvaltning av informationstillgångarna och att den följer laglig grund och eller intresseavvägning. Vidare ska Systemägare/Informationsägare tillse att det regelbundet genomförs systemsäkerhetsanalyser tillsammans med kommunens Informationssäkerhetssamordnare och **Systemförvaltare/Informationsförvaltare**.

Informationssäkerhetsråd sammankallas vid planering av insatser på området eller vid behov av uppföljning vid säkerhetsincidenter. Informationssäkerhetssamordnaren sammankallar och rådet bemannas med de kompetenser som krävs för planering eller uppföljning, t.ex. dataskyddsombud, kommunjurist eller verksamhetsspecialister.

12. Svar på medborgarförslag om utskick med e-mail och papperspost KS2021/277

§61 KS2021/277

Svar på medborgarförslag om utskick med e-mail och papperspost

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen bifaller medborgarförslaget. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att utreda möjlighet till säker hantering av dokument via e-post.

Ärendet

Erik Berglund föreslår i medborgarförslaget skickat till kommunen den 29 oktober 2021 att Bollebygds kommun ser över om det finns möjlighet till digitala utskick av brev istället för som idag i pappersform, då mottagaren så önskar detta. Om det finns några säkerhetsproblem i mailsystemet så bör dessa åtgärdas. Kommunfullmäktige har på sammanträde 2021-11-11 §165 överlämnat förslaget till kommunstyrelsen för handläggning och beslut.

Bollebygd kommuns viljeinriktning är att erbjuda digitala tjänster till kommuninvånarna, organisationer och företag. Ett steg i den riktningen är att börja skicka myndighetspost digitalt. Ett införande av digital post är säkert, miljövänligt och sparar på skattemedlen. Kommuninvånare kan få vissa meddelande digitalt, istället för ett pappersbrev. Med en infrastruktur för digital post, även kallad Mina meddelanden, kan kommunen som offentlig aktör skicka säker digital post till privatpersoner och företag. Mottagaren får sin post säkert och samlat. Det är DIGG, myndigheten för digital förvaltning som ansvarar för infrastrukturen och avtal. Idag finns fyra digitala brevlådor i Sverige, de kallas för brevlådeoperatörer. Mottagaren kan välja från vilka av de fyra aktörer den ska få sin post digitalt.

Med digital post kan kommunen skicka meddelanden skyddsklassade som 1 till 3 enligt MSB:s klassifikation för konfidentialitet. Meddelanden som har skyddsklass 4 är inte tillåtna att skicka digitalt. Mottagaren får tillgång till sina meddelanden i den säkra digitala brevlådan som kräver inloggning med e-legitimation. När kommunen skickar digital post, är det kommunen som har ansvaret för meddelandets innehåll. Kommunen har också skyldighet att skicka med information om vart mottagaren kan vända sig med frågor kring innehållet i meddelandet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen bifaller medborgarförslaget. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att utreda möjlighet till säker hantering av dokument via e-post.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Svar på medborgarförslag E-post
- Medborgarförslag gällande utskick med e-mail och pappers postBortredigerad
- §165 Kf Inkommet medborgarförslag: Medborgarförslag gällande utskick med e-mail och papperspost

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Från: Erik Berglund <[redacted]>
Skickat: den 29 oktober 2021 13:42
Till: Funktionsadress Kommunen <kommunen@bollebygd.se>
Ämne: Medborgarförslag om e-post

Till Bollebygds kommun. 2021-10-29
Hej.

Ett medborgarförslag
gällande utskick med e-mail resp. papperspost.

Jag hemställer härmed om att kommunen ser över sin hantering vad gäller utskick i pappersform, och om möjligt skickar e-post där mottagaren så önskar. Om det finns några säkerhetsproblem i mailsystemet så bör dessa åtgärdas.

Jag får ibland dokument från socialtjänsten som pappersbrev, trots att jag meddelar att jag föredrar e-post. Fördelarna med e-post är att det är åtminstone för mig snabbare, enklare och mer miljövänligt. Det borde vara likadant för förvaltningen, men socialtjänsten hänvisar till att man inte har tillräckligt hög säkerhet i e-posten, och därför skriver ut och skickar pappersbrev.

Jag har haft kontakt med ett flertal kommuner och andra myndigheter i känsliga personärenden, och den enda som gör som socialtjänsten i Bollebygd är just socialtjänsten i Bollebygd. Senast fick jag ett pappersbrev på en sida om vilket skrevs i ett e-mail (!) före utskicket att: "De handlingar som lämnas ut innehåller inga känsliga uppgifter."

Mvh,
Erik Berglund
[redacted]

§165

KS2021/277

Inkommet medborgarförslag: Medborgarförslag gällande utskick med e-mail och papperspost

Beslut

Kommunfullmäktige överlämnar medborgarförslaget till kommunstyrelsen för handläggning och beslut.

Ärendet

Erik Berglund föreslår i medborgarförslag 2021-10-29 att Bollebygds kommun ser över sin hantering vad gäller utskick i pappersform, och om möjligt skickar e-post där mottagaren så önskar och om det finns några säkerhetsproblem i mailsystemet så bör dessa åtgärdas.

Beslutsunderlag

- Medborgarförslag gällande utskick med e-mail och pappers postBortredigerad

Skickas till

Kommunsekreterare

13. Internkontroll 2021, kommunstyrelsens bedömning KS2022/39

§51 KS2022/39

Internkontroll 2021 för kommunstyrelsens bedömning

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen godkänner rapport över internkontroll 2021.

Kommunstyrelsen begär en komplettering från utbildningsnämnden kring nämndens granskning av skolpliktsbevakningen under 2021.

Kommunstyrelsen begär en komplettering från socialnämnden kring hur nämnden ser på riskerna och konsekvenserna inom området information.

Kommunstyrelsen begär en komplettering från samhällsbyggnadsnämnden där nämnden redogör för hur man följt upp att fusk och oegentligheter inte förekommit i de bygg- och exploateringsprojekt som kommunen varit involverad i under 2021.

Kommunstyrelsen begär en komplettering från kommunstyrelsen kring beskrivning av hur riskerna med elavbrott hanterats under 2021.

Kommunstyrelsen begär en komplettering från kommunstyrelsen i form av en redogörelse kring eventuella avvikelser från kommunens upphandlingspolicy, samt en redogörelse kring hur mycket som köpts utanför avtal, under 2021.

Kommunstyrelsen noterar att det behövs djupare analyser kring internkontroll, från alla nämnder inklusive kommunstyrelsen.

Ärendet

Internkontrollen är varje nämnds egna ansvar, men kommunstyrelsen har en stödjande roll och en tillsynsroll för internkontrollarbetet. Rapporten ger en översikt kring vilken internkontroll som nämnderna har genomfört 2021 och vilken bedömning kommunstyrelsen gör.

Redan 2020 påtalades vikten av att alla nämnder inklusive kommunstyrelsen behövde öka ambitionerna med internkontrollen vilket fortsatt är aktuellt. För två nämnder, utbildningsnämnden och socialnämnden, gör kommunstyrelsen bedömningen att arbetet inte har prioriterats tillräckligt utifrån hur man har beskrivit det i sina årsrapporter. Om nämnderna har behov av stöd och hjälp i arbetet så finns det sedan tidigare möjlighet att begära det från t ex ekonomiavdelningen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen godkänner rapport över internkontroll 2021. Kommunstyrelsen begär en komplettering från utbildningsnämnden kring nämndens granskning av skolpliktsbevakningen under 2021. Kommunstyrelsen begär en komplettering från socialnämnden kring hur nämnden ser på riskerna och konsekvenserna inom området information.

Ledamöternas förslag till beslut
Michael Plogell (FR) föreslår följande tre tilläggsförslag:
1) Kommunstyrelsen begär en komplettering från samhällsbyggnadsnämnden där nämnden redogör för hur man följt upp att fusk och oegentligheter inte förekommit i de bygg- och exploateringsprojekt som kommunen varit involverad i under 2021.
2) Kommunstyrelsen begär en komplettering från kommunstyrelsen kring beskrivning av hur riskerna med elavbrott hanterats under 2021.
3) Kommunstyrelsen begär en komplettering från kommunstyrelsen i form av en redogörelse kring eventuella avvikelser från kommunens upphandlingspolicy, samt en redogörelse kring hur mycket som köpts utanför avtal, under 2021.

Lars-Erik Olsson (S) föreslår följande som tilläggsförslag: Kommunstyrelsen noterar att det behövs djupare analyser kring internkontroll, från alla nämnder inklusive kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag samt 4 tilläggsförslag. Ordföranden frågar först om förslag till beslut kan antas och finner att så sker. Ordföranden frågar om arbetsutskottet antar eller avslår Michael Plogells (FR) tilläggsförslag och finner att arbetsutskottet antar förslagen. Ordföranden frågar därefter om arbetsutskottet antar eller avslår Lars-Erik Olssons (S) tilläggsförslag och finner att arbetsutskottet antar förslaget.

Beslutsunderlag

- Internkontroll 2021, kommunstyrelsens samlade bedömning
- Internkontroll 2021, kommunstyrelsens bedömning

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Fastställd: Kommunstyrelsen 2022-04-12, § x

Dokumentansvarig: Controller KSF

Dnr : **160877**

Internkontroll 2021, kommunstyrelsens bedömning

Inledning

Enligt kommunens reglemente för internkontroll ska kommunstyrelsen årligen upprätta en rapport över kommunens samlade resultat avseende internkontroll. Rapporten beslutas av kommunstyrelsen och överlämnas till kommunfullmäktige som meddelande, även revisorerna får tillgång till den.

Alla förvaltningar känner till kravet på att arbeta med internkontrollen och vilka moment som ska ingå. Däremot så verkar det inte prioriteras tillräckligt. Beskrivningarna i årsrapporterna för utbildnings- och socialnämnden är mycket kortfattade och i flera fall så är det ingen egentlig granskning som har skett. Kommunstyrelsen vill uppmana dessa två nämnder att ta hjälp av kommunstyrelseförvaltningen om man har behov av det i sitt internkontrollarbete. Kommunstyrelsen önskar vissa kompletteringar från utbildnings- och socialnämnden, i tjänsteskrivelsen framgår vilka.

Utbildningsnämnden

Nämndens internkontrollplan
Det finns tolv punkter upptagna i risk- och väsentlighetsanalysen där tre har fått den maximala poängen 16. En av dessa gällde hot och våld, men där menade man att det följs upp genom ett verksamhetsmål under året istället. Övriga två gällde rätten till särskilt stöd samt skolpliktsbevakningen, dessa två fanns med i internkontrollplanen.

Risk	Poäng	Nämndens uppföljning i årsrapport	Kommentar av KS
Särskilt stöd	16	Dokumentgranskning är gjord på en skola. Flera iakttagelser är gjorda och förbättringsområden är listade.	Anges inte hur många insatser eller elever som finns med i granskningen och hur stor del av dessa som hade förbättringsområden.
Rätten till utbildning	16	Finns stora brister i återrapporteringen till huvudmannen.	Beskrivs inte närmare vad man menar.

Kommunstyrelsens synpunkter och rekommendationer
Dokumentgranskningen innebar att förvaltningen har tittat på hur en viss skola har arbetat med särskilt stöd för vissa av sina elever. I sin årsrapport skriver nämnden att det finns brister, t.ex. att det finns elev/elever där skolan inte har uppmärksammat behovet av särskilt stöd, trots betyg F. Det har saknats utredningar eller att utredningarna har brister.

Det är flera iakttagelser eller brister som man har funnit, men det går inte att utläsa hur stor del av eleverna eller ärendena där det finns brister. Dvs. handlar det om enstaka fall, vilket kan vara nog så allvarligt, eller är det genomgående brister. Det hade gett läsaren en större förståelse. Det hade också varit intressant om det framgått om det handlar om kunskapsbrister eller resurser på den enskilda skolan.

Den andra punkten i nämndens internkontrollplan gällde rätten till utbildning. Det tolkar kommunstyrelsen som att det handlar om skolpliktsbevakningen, det framgår inte fullt ut.

Nämnden skriver att det finns stora brister i återrapporteringen och att det har gjorts förändringar i organisationen, men mer än så utvecklar man inte. I ett annat avsnitt i årsrapporten så beskriver man sin skolpliktsbevakning, någon hänvisning dit finns inte från avsnittet om internkontroll, detta skulle naturligtvis ha gjorts tydligare.

Kommunstyrelsen anser att nämnden måste utveckla mer hur man ser på bristerna i skolpliktsbevakningen. Kommunstyrelsen vill att nämnden återkommer med en beskrivning.

Socialnämnden

Nämndens internkontrollplan
Nämnden har tagit upp två risker i sin risk- och väsentlighetsanalys, båda har fått 12 poäng och båda har tagits med i internkontrollplanen.

Risk	Poäng	Nämndens uppföljning i årsrapport	Kommentar av KS
Pandemi	12	Man har följt råd och restriktioner, sjuktalen på samma nivå som 2020. Stabsfunktionen har samordnat och informerat.	Ingen egentlig granskning har skett.
Information	12	Informationen har följt förvaltningens och HR:s årshjul. APT används.	Ingen egentlig granskning har skett.

Kommunstyrelsens synpunkter och rekommendationer
I budgeten för 2021 så listade nämnden ett antal risker till följd av pandemin. I årsrapporten så är det en mycket kort text i avsnittet om internkontroll som allmänt berättar om att man följt råd och restriktioner, ekonomin är i balans och stabsfunktionen har varit i gång till och från. Någon granskning kan man inte se har skett. Utifrån pandemin hade man kunnat tänka sig att man hade tittat på hur tillgång på skyddsmaterial har sett ut, hur mycket har funnits i lager vid vissa tillfällen. Eller hur besökare och medarbetare följer riktlinjerna. Några fåtal besök hade kunnat göras av en neutral person där man iakttagit arbetet, tittat i förråden och frågat några medarbetare. Det hade varit en acceptabel granskning för den punkten, enligt kommunstyrelsen.

Det andra området som man tar upp gäller information. I budgeten så skriver man i risk- och väsentlighetsanalysen att informationsspridning via intranätet är svårhanterlig. I årsrapporten så skriver man mycket kortfattat att man lyfter information på APT och att man följer kontinuerligt upp när rutiner avviker. Man skriver ingenting om vilka rutiner som eventuellt avviker. Detta område fick 3 poäng för ”konsekvens” och 4 poäng för ”sannolikhet”. Med andra ord är det i princip oundvikligt att risken inträffar och när den gör det så blir konsekvenserna stora.

Kommunstyrelsen anser att nämndens arbete med internkontroll inte prioriteras tillräckligt. Årsrapporten är på 51 sidor men man ägnar internkontrollen en halvsida. Någon granskning kan man inte säga har skett under året. Kommunstyrelsen vill att nämnden återkommer kring vad man menar med riskerna inom området information.

Samhällsbyggnadsnämnden

Nämndens internkontrollplan
Nämnden har listat 14 riskområden i sin budget för 2021. Man har använt sig av en workshop där man poängsatt områdena och tre av dessa tas med till internkontrollplanen.

Risk	Poäng	Nämndens uppföljning i årsrapport	Kommentar av KS
Byggprojekt Exploateringsprojekt/ Investeringsprojekt	9	Skriver att man har gjort löpande prognoser. Underlag finns i project companion. Inventering och utrangeringar har gjorts av ett antal exploateringsprojekt.	Byggprojekt har inte kontrollerats, enbart exploatering.
Fakturakontroller	3	Stickprov har tagits av kundfakturor inom VA och avfall. Inga avvikelser har hittats.	Kontrollerna är ganska enkla och man tittar på taxor och debiteringar. Inte ”djupdykningar”.
Kvalitet myndighets-ärenden	9	Är inte genomfört pga resursbrist.	Följ upp så att den genomförs 2022.

Kommunstyrelsens synpunkter och rekommendationer
Det är ekonomiavdelningen som genomfört kontroller av den första och andra punkten. Det gör att kontrollerna inte riktigt ”går på djupet”. Dvs. kontroller görs av att kalkyler och budgetar håller för projekten, vissa underlag kan jämföras så att fakturor stämmer med vad entreprenör uppgivit. Men huruvida en fakturerad kostnad för t.ex. en stödmur är uppförd eller inte, eller om en ommålning av en fasad är gjord två gånger (och inte en) som är det som är fakturerat – sådana kontroller är inte gjorda av ekonomiavdelningen. Där förlitar man sig på att attestflödet fungerar. Bygg- och exploateringsprojekt har stora belopp inblandade och det förekommer fusk och oegentligheter i branschen generellt, därför kan man fundera på om kontrollerna kan utvecklas på något vis.

Kommunstyrelsen

Nämndens internkontrollplan
Kommunstyrelsen har listat 23 riskområden i sin budget för 2021. Man har använt sig av en workshop där man poängsatt områdena och fyra av dessa tas med till internkontrollplanen.

Risk	Poäng	Nämndens uppföljning i årsrapport	Kommentar av KS
Elavbrott	8,0	Kort beskrivning av reservkraften görs.	Kontrollen innebär att man har pratat med ansvariga. Man har inte själv med egna ögon på plats sett hanteringen.
Inköp	7,0	Uppföljning har gjorts för större leverantörer huruvida de är upphandlade eller inte. Stickprov har tagits för priser, inga avvikelser.	-

Jävssituationer kring ekonomi-hantering, anställda attesterar känsliga egna inköp	4,0	Beskrivning av attestregelverket har gjorts. Kontroller har gjorts i systemet så att det matchar. Vissa avvikelser har upptäckts men inga konsekvenser av felen har förekommit.	-
Ej verkställda politiska beslut	9,0	Följsamheten till fattade politiska beslut är god enligt årsrapporten. Arbetet med styrdokument kan förbättras. En förvaltning avvek från upphandlingspolicyn under första halvåret.	-

Det är några områden som får högre poäng än de ovanstående, men där finns det en beskrivning varför inte dessa tas med till internkontrollplanen.

Kommunstyrelsens synpunkter och rekommendationer
Kontrollen av reservkraft skulle kunna utvecklas kommande år. Förslagsvis sker en oannonserad övning för att testa organisationen.

När det gäller inköp och upphandling så skulle det vara intressant att se någon procentsiffra hur mycket som köps utanför avtal och hur det utvecklats över tid.

Under ej verkställda beslut så skriver man att en förvaltning avvek från upphandlingspolicyn. Hur stort belopp det handlade om skrev man inte, eller om det handlar om upprepade tillfällen.

14. Årsredovisning 2021, Bollebygds kommun (kf fattar slutligt beslut) KS2021/318

§65 KS2021/318

Årsredovisning 2021, Bollebygds kommun

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2021 för Bollebygds kommun. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avsätter 49,0 mnkr till kommunens resultatutjämningsreserv, RUR.

Ärendet

Kommunens resultat 2021 blev ett överskott med 56,4 miljoner kronor (mnkr). Det var 51,8 mnkr bättre än det budgeterade resultatet. Nämndernas resultat blev tillsammans ett överskott med 23,4 mnkr. Skatteintäkterna blev 14,1 mnkr bättre än budgeterat. Utöver det tillkommer 9,9 mnkr i reavinster. Båda de finansiella målen är uppnådda. Kommunkoncernen gjorde ett resultat på 58,4 mnkr. Av kommunfullmäktiges nio mål så var fem uppnådda och fyra delvis uppnådda.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2021 för Bollebygds kommun. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avsätter 49,0 mnkr till kommunens resultatutjämningsreserv, RUR.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Årsredovisning 2021, Bollebygds kommun
- Årsredovisning 2021 Bollebygds kommun

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

Årsredovisning 2021

Denna version av årsredovisningen skickas till Kommunstyrelsen 2022-04-05. Slutlig version till kommunfullmäktige kommer att genomgå layout och få ett annat utseende.

Innehåll

Kommunstyrelsens ordförande har ordet ... 3

Förvaltningsberättelse ... 4

Den kommunala koncernen ... 4

Översikt över verksamhetens utveckling ... 6

Kommunernas ekonomi ... 7

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning ... 8

Händelser av väsentlig betydelse ... 12

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten ... 14

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning ... 15

Balanskravsresultatet ... 18

Förväntad utveckling ... 19

Väsentliga personalförhållanden ... 21

Driftredovisning ... 25

Budgetbeslut m.m. under året ... 25

Driftredovisning, utfall ... 26

Investeringsredovisning ... 29

Finansiella rapporter, kommunen ... 31

Sammanställda räkenskaper ... 39

Måluppföljning ... 42

Kommunfullmäktiges mål ... 42

Kommunstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen ... 45

Verksamhetsberättelser ... 46

Barn och utbildning ... 46

Förskola ... 46

Förskoleklass, grundskola och fritidshem ... 47

Gymnasieskola ... 50

Vuxenutbildning ... 51

Kultur och fritid ... 52

Område funktionsnedsättning ... 55

Äldre ... 56

Stöd till individer och familjer ... 58

Renhållning ... 62

VA-verksamheten ... 63

VA-redovisning ... 63

Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (Bollebo) ... 66

Revisionsberättelse ... 67

Bilaga.....68

Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Nu när jag sitter på min kammare och försöker beskriva året som har gått så har jag svårt att finna ord med positiv innebörd. Som vi alla vet fortsatte pandemin med oförminskad styrka under våren och det var först när vaccinet rullades ut på våren som konsekvenserna av pandemin avstannade något, för att åter ta styrka under hösten.

Pandemin har slagit hårt på det politiska värvet under Bollebygdsalliansens tredje år vid rodret. Den långsiktiga planeringen som skulle ha inletts under 2020 fick åter sättas på vänt. Lyckligtvis vande vi oss tämligen snabbt att arbeta digitalt och flexibelt. På så sätt kunde vi under året ta myrsteg framåt med såväl det långsiktiga planeringsarbetet som finsnickeriet i vardagsvärvet. Det var emellertid mycket som skulle ha satts i verket under året som tyvärr fick läggas åt sidan. Vi får se vad vi hinner med under innevarande år. Nya oroande virusvarianter har börjat dyka upp och tillsammans med situationen i Ukraina ökar åter graden av osäkerhet även för oss i Bollebygd.

Oaktat detta, allt är inte nattsvart. Våra fantastiska medarbetare har gjort ett enastående arbete med att hålla verksamheterna mer än flytande och bistått våra invånare och företagare i sin vardag. För att nämna några saker som skett. Socialförvaltningen har med kloka åtgärder följt den handlingsplan som sattes i verket under 2020, vilket lett till ett mer strukturerat och rättssäkert arbetssätt samt en stärkt finansiell ställning. Utbildningsförvaltningen har initierat grundsärskolan samt lyckats hålla en hög nivå på utbildningen med bibehållet positivt finansiellt resultat. Samhällsbyggnadsförvaltningen har med gedigna insatser drivit fram ett flertal planarbeten, översiktsplanen, lokalresursplanen och lokalisering av skolbyggnationer för att nämna ett fåtal insatser. Kommunstyrelseförvaltningen har fortsatt arbetet med att forma grunden för ett Bollebygd som kan överleva på egen hand. Betänk att alla dessa insatser utförts under en svår pandemi, där väsentliga förutsättningar ändrats från dag till annan. Oerhört starkt jobbat!

Sammantaget har medarbetarnas insatser medfört att jag idag kan uppfatta att Bollebygds kommun står starkt både som förvaltning och finansiellt. Oaktat planeringsarbetet är långt ifrån slutfört, har vi nu utmejslat de grundläggande förutsättningarna för att på ett mer välplanerat och långsiktigt sätt stötta de kommunala verksamheter som har behov därav. Vi vill medverka till att Bollebygd blir den kommun som man vill bo och verka i under hela livet. Men som sagt, vi lever med en omvärld där osäkerheterna med pandemin och det internationella läget snabbt kan omkullkasta allt det goda vi uppfattar idag. Jag är dock en optimistisk realist och tror att vi kan få ihop det mesta som saknas under innevarande år så att kommunen därefter kan börja blomstra under både vår och höst.

Förvaltningsberättelse

Den kommunala koncernen

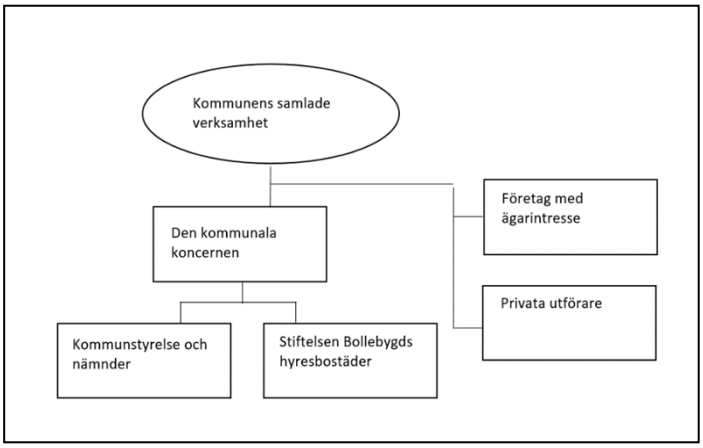

Den kommunala koncernen omfattar Bollebygds kommun samt Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (Bollebo). Utanför detta finns andra intressenter som privata utförare och kommunala företag där kommunen är delägare, nedan finns en kort beskrivning.

Bollebygd kommuns högsta beslutande organ, kommunfullmäktige, består av 31 ledamöter och 22 ersättare. Efter valet 2018 ändrades majoriteten till Bollebygdsalliansen som består av Folkets röst, Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna med tillsammans 16 mandat.

Kommunens verksamhet är organiserad under tre nämnder; utbildningsnämnden, socialnämnden och samhällsbyggnadsnämnden, samt kommunstyrelsen. Vid sidan av dessa finns även valnämnd, jävsnämnd, överförmyndare och revisionen.

Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder förvaltar 413 lägenheter belägna i kommunen, samt 12 lokaler och ett äldreboende.

Verksamhetslokaler ägs i första hand av kommunen, undantaget äldreboendet och vissa kontorslokaler för samhällsbyggnadsförvaltningen.

Antal mandat vid val till kommunfullmäktige

Parti	2015-2018	2019-20122
Folkets röst	2	**5**
Moderaterna	7	**5**
Centerpartiet	2	**3**
Kristdemokraterna	1	**2**
Liberalerna	1	**1**
Sverigedemokraterna	5	6
Socialdemokraterna	**10**	7
Miljöpartiet	**2**	1
Vänsterpartiet	**1**	1
Summa	**31**	**31**

De fetade siffrorna visar på majoriteten som formades efter valet 2014 och 2018.

Privata utförare finns främst inom det fria skolvalet, varav Gadden är den största med undervisning från förskoleklass till och med årskurs 6, skolan finns i Bollebygd. Kommunen har ingen gymnasieskola utan detta köps från främst Borås stad, (utgjorde knappt hälften av gymnasiekostnaderna) men även från Härryda kommun (ca 24 procent). Köpta gymnasieplatser från privata utförare utgjorde ca 19 procent. I övrigt så köps verksamhet inom individ- och familjeomsorgen och LSS-verksamheten avseende vissa typer av boende, placeringar för vård eller daglig verksamhet. Kommunen har infört LOV inom hemtjänsten sedan 2010 men någon extern utförare har inte funnits under 2021.

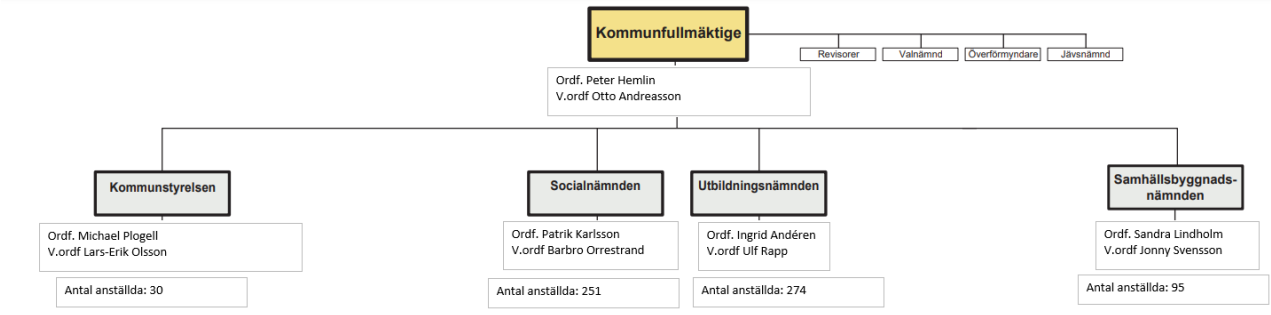

Kommunen är delägare i Kommuninvest ekonomisk förening. Under 2019 blev kommunen delägare i Gryaab och förvärvade 103 st aktier vilket motsvarade 1,13 procent av företaget. Totalt är det åtta kommuner som äger företaget varav Göteborgs stads ägarandel utgör ca 70 procent. Gryaab renar främst avloppsvatten. Se mer i avsnittet om VA kring planerna för kommunens framtida avloppslösning.

Kommunen är medlem i ett antal **kommunalförbund**, se tabellen.

Förbund	Verksamhet	Kostnad 2021, mnkr
Södra Älvsborgs räddningstjänstförbund (SÄRF)	Räddningstjänst	9,3
Sjuhärads samordningsförbund	Olika rehabiliterande insatser åt arbetslösa eller sjukskrivna invånare	0,2
Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund	Tillväxt, regional utveckling, infrastruktur och välfärdsfrågor. Business region Borås ingår här.	0,9

Kommunen har **samverkan** med Borås stad kring socialjour och alkoholtillsyn. Med Marks kommun finns viss samverkan inom GIS och upphandling.

Översikt över verksamhetens utveckling

Ekonomiskt resultat 2021

- Det ekonomiska resultatet för kommunen blev ett överskott med 56,4 miljoner kronor (mnkr). Det är hela 51,8 mnkr bättre än det budgeterade resultatet på 4,6 mnkr.
- Nämndernas resultat blev tillsammans ett överskott med 23,4 mnkr.
- Kommunens skatteintäkter blev 14,1 mnkr bättre än budgeterat.
- I resultatet ingår reavinster från tomtförsäljningar med 9,9 mnkr netto.
- Resultatet för kommunen motsvarade 9,2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Kommunens mål om ett resultat på 3 procent över mandatperioden 2019-2022 kommer med all sannolikhet att nås.
- Resultatet för Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder blev 2,5 mnkr. Resultatet för kommunkoncernen blev 58,4 mnkr efter att interna mellanhavanden exkluderats.

10-årig översikt, kommunen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Utdebitering, skatt, kr	21,59	21,59	21,59	21,59	21,59	21,59	21,59	21,59	21,59	21,59
Årets resultat[1], mnkr	3,2	8,8	6,9	21,3	37,6	33,3	27,0	2,2	20,0	56,4
Årets resultat[1], kr/invånare	377	1 029	801	2 423	4 134	3 593	2 863	232	2 092	5 855
Verksamhetens nettokostnader, mnkr	355,7	377,4	400,8	405,3	426,9	468,2	500,1	548,4	560,9	568,4
Verksamhetens nettokostnader, % av skatteintäkter och gen.statsbidr.	96,8%	97,6%	97,6%	94,1%	91,5%	93,3%	95,9%	98,9%	96,5%	90,8%
Nettoinvesteringar, mnkr	45,3	25,6	42,1	29,2	91,5	66,2	47,3	27,1	21,9	27,9
Självfinansieringsgrad, (samtl invest.) %	36%	95%	56%	130%	62%	81%	109%	101%	215%	302%
Eget kapital, mnkr	159	168	175	196	234	267	297	299	319	376
Soliditet enl. balansräkningen, %	39	39	40	41	44	44	46	47	50	58
Soliditet, inkl. samtliga pensionsförpliktelser, %	2	2	5	9	16	20	23	25	28	37
Långfristiga skulder, mnkr	157	157	157	183	183	213	213	196	161	103
Långfristiga skulder, kr/invånare	18 455	18 337	18 146	20 798	20 105	22 997	22 595	20 621	16 831	10 715
Antal anställda, tills vidare	480	492	492	513	561	581	630	634	641	650
Befolkningen	8 507	8 562	8 652	8 799	9 102	9 262	9 427	9 495	9 544	9 634

10-årig översikt, Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Årets resultat, mnkr	7,7	3,5	4,0	3,2	2,4	4,0	1,0	0,2	2,5	2,5
Hyresintäkter, mnkr	32,6	32,8	33,1	32,8	37,6	37,6	37,6	39,0	40,7	43,8

[1] Årets resultat, efter finansiella poster.

Kommunernas ekonomi

Inför 2021 var osäkerheten stor i kommunsektorn hur ekonomin skulle utvecklas till följd av pandemin. Men staten har skjutit till tillfälliga statsbidrag under året och skatteunderlaget har utvecklats bättre än förväntat. Tack vare en mycket stor börsuppgång (Stockholmsbörsen steg med 35 procent under 2021) så ledde även det till stora finansiella intäkter för kommunerna eftersom värdeökningarna ska resultatföras. Kommunernas totala resultat hamnade preliminärt[2] på 45,8 miljarder kronor. Om man exkluderar de finansiella posterna, blev resultatet 38,2 miljarder, det är detta som benämns verksamhetens resultat. Det var 8,3 miljarder högre än 2020. Skatteintäkterna ihop med de generella statsbidragen ökade med 5,0 procent medan nettokostnaderna ökade med 3,8 procent. Resultatet utgjorde 7,1 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Det är siffror som signalerar en mycket god ekonomi. Bakom siffrorna döljer sig dock det faktum att kommunerna har dragit ner på en hel del verksamhet till följd av pandemin. Sjukfrånvaron har varit stor och det har varit svårt att få in vikarier. Samtidigt har staten ersatt en stor del av sjuklönekostnaderna. Kostnaderna har inom en del verksamheter varit lägre 2021 än 2020. Det låga ränteläget har bidragit till låga räntekostnader. Många kommuner som finns nära storstäderna har också kunnat sälja tomtmark genom sin exploateringsverksamhet och gjort reavinster för det.

Av landets 290 kommuner var det endast fyra som hade ett negativt resultat. Sett till resultat per invånare var det i genomsnitt 4 104 kr. Bollebygds resultat på 5 855 kr var plats 47 i landet och plats tio i länet.

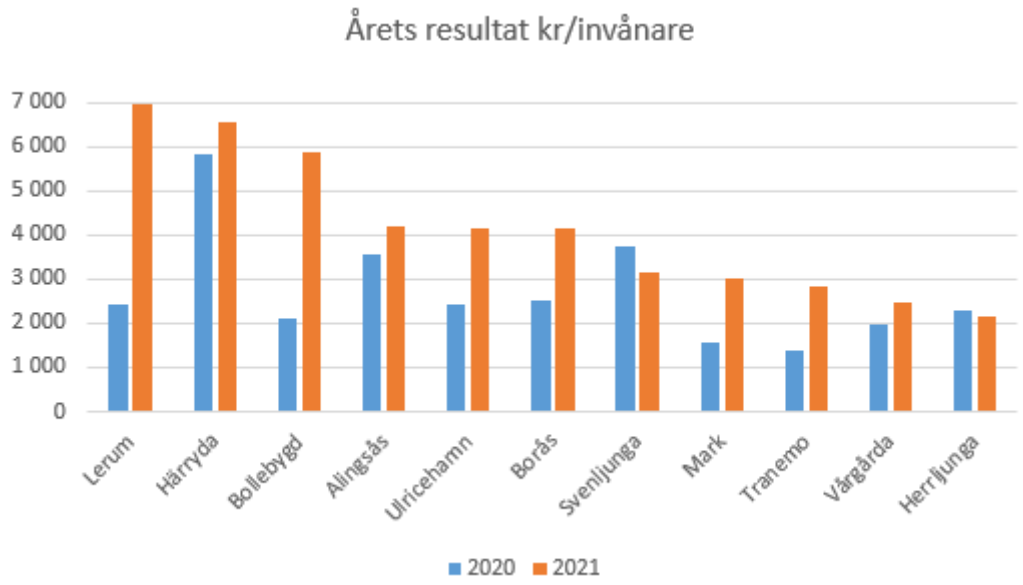

Kommunernas resultat i kr/invånare har ökat för de allra flesta kommuner jämfört med 2020.

Det finns alltså flera engångseffekter som förklarar de höga resultaten 2021, och också 2020. Därför är det svårt att skala upp den löpande verksamheten genom alltför stora ambitionsökningar. Kommunerna har fortsatt stora investeringsbehov och för att slippa låna till alla investeringar så krävs ett överskott i ekonomin. Under 2022 är osäkerheten dessutom stor till följd av kriget i Europa. Se mer om det i avsnittet om förväntad utveckling.

[2] Alla uppgifter om kommunernas resultat, bortsett från Bollebygd, är preliminära. Eventuella ändringar bör dock inte bli mer än marginella på totalen.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Demografiska förändringar

Befolkningen har under året ökat med 90 personer eller 0,9 procent. Det är något högre än landets befolkningsökning som var på 0,7 procent.

Antal födda var 104 stycken vilket var något mer än tidigare år. Antalet födda har varit ganska konstant de senaste tio åren och har varierat mellan 87-104 stycken. Antal döda var 77 stycken vilket var ungefär som genomsnittet under de senaste tio åren.

In- och utflyttningarna varierar en hel del från år till år och beror på när olika byggprojekt är avslutade. Årets inflyttningar var något lägre än snittet under de senaste åren. Antal utflyttade var ungefär som snittet.

	2020	2021
Antal invånare början av året	**9 495**	**9 544**
Antal födda	+92	+104
Antal döda	-93	-77
Födelsenetto	**-1**	**+27**
Inflyttning	+615	+574
Utflyttning	-577	-540
Flyttnetto	**+38**	**+34**
Invandring	+38	+56
Utvandring	-28	-29
Invandringsnetto	**+10**	**+27**
Justeringar[1]	*+2*	*+2*
Antal invånare slutet av året	**9 544**	**9 634**

[1]Justeringar är förändringar som beror på händelser som rapporterats i efterhand till SCB.

Antal invandrade var 56 stycken och utvandrade var 29 stycken. Detta var ungefär som tidigare år. Invandringsnettot har legat på 27 i snitt för de senaste tio åren.

Den åldersgrupp som ökade mest under året var gruppen äldre seniorer som ökade med 41 stycken. De yngre seniorerna och de äldsta har däremot minskat i antal. Antal barn i förskoleåldrarna och i de yngre skolåldrarna har också minskat.

Åldrar	Grupp	Antal invånare dec 2020	Antal invånare dec 2021	Förändring 2021-2020		Prognos 2026, förändr mot 2021	Prognos 2031 förändr mot 2021
0	Nyfödd	93	108	+15		-14	-6
1-5	Förskola	576	570	-6		-22	5
6-9	F-klass+lågst.	539	528	-11		-24	-31
10-12	Mellanstadium	416	422	+6		-9	-7
13-15	Högstadium	379	391	+12		34	15
16-18	Gymnasium	348	372	+24		40	54
19-64	Vuxen	5 159	5 193	+34		254	437
65-74	Yngre senior	1 113	1 089	-24		-93	-60
75-84	Äldre senior	708	749	+41		125	121
85-	Äldsta seniorerna	213	212	-1		62	180
	Summa	**9 544**	**9 634**	**+90**		**354**	**708**

Antal invånare har ökat med 90 stycken under 2021 till 9 634 stycken. De kommande tio åren prognosticeras befolkningsökningen till 708 personer, varav de närmsta fem åren ökar med 354 personer.

Kommunen har gjort två befolkningsprognoser, med olika antaganden, vid ingången av 2022 för att se befolkningsutvecklingen de kommande tio åren. En av prognoserna baseras på de historiska trenderna där t.ex. flyttnettot prognosticeras till 69 personer per år. (Snittet de senaste fem åren var 60 stycken.) Då skulle kommunen ha en befolkningsökning på 354 personer fram till 2026 och 708 personer fram till 2031. Antal invånare skulle vara 10 342 stycken vid utgången av 2031. Förändringen i de olika befolkningsgrupperna syns i tabellen ovan. Den andra varianten av befolkningsprognos (syns ej ovan) baseras även på antaganden kring ganska omfattande byggnation och är mer osäker.

Utvecklingen på arbetsmarknaden

Antalet arbetslösa i kommunen har ökat under pandemitiden. Från mars 2020 ökade det från 188 personer som var öppet arbetslösa eller sökande i program, till toppen i augusti 2020 då det var 283 personer arbetslösa. Därefter har det stadigt minskat till en nivå som gällde under 2019. Det följder samma mönster som länet.

Andelen av den arbetsföra befolkningen som var arbetslösa (inskrivna hos Arbetsförmedlingen) var 4,1 procent i december 2021. Ett år tidigare, i december 2020, var andelen 5,3 procent. I samtliga kommuner i Sjuhärad har det skett en minskning. Jämfört med Sjuhärad och Härryda, Lerum, Alingsås och Partille hade Bollebygd den fjärde lägsta arbetslösheten. Borås var den enda av dessa kommuner som hade en arbetslöshet högre än länet.

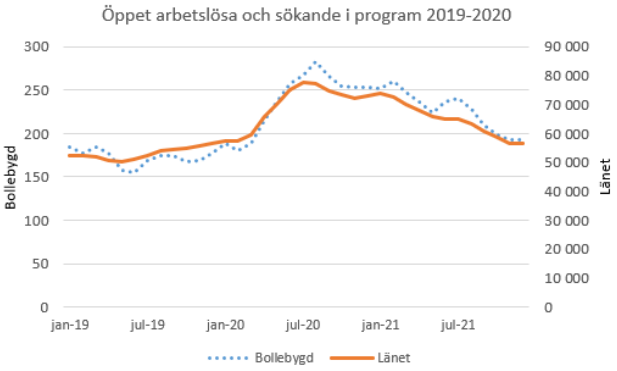

Antal arbetslösa i Bollebygd ses på den vänstra axeln och antalet i länet på den högra.

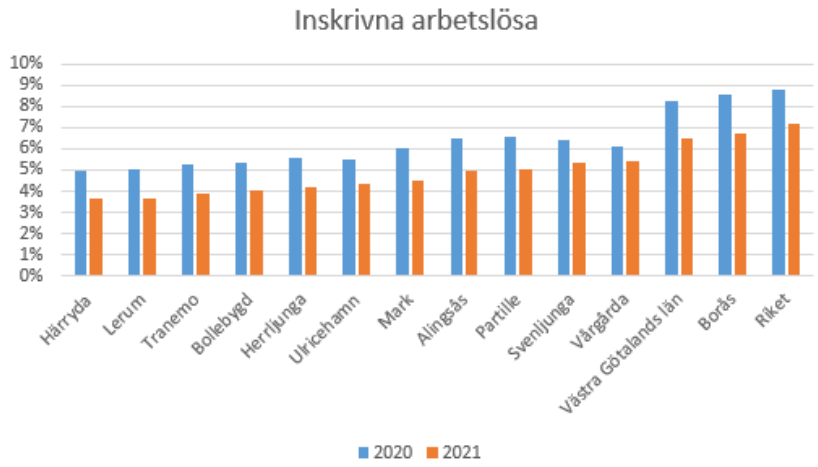

Öppen arbetslöshet samt personer i program med aktivitetsstöd, december 2020 och december 2021. Samtliga kommuner i närområdet har lägre arbetslöshet än riket.

Byggande

	Färdigställda bostäder					Påbörjade bostäder
	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Flerbostadshus	1	17	0	24	0	71
Småhus	22	21	44	15	31	36

Under 2021 färdigställdes 31 småhus. Inga lägenheter i flerbostadshus färdigställdes, men det är vanligt att dessa byggprojekt varierar över åren. Under 2021 påbörjades däremot byggandet av 71 lägenheter i flerbostadshus. Det gäller projekt som finns spritt på flera platser, bl.a. Prästgårdsgärdet, Västra Hedängsvägen och Vinkelvägen. 36 småhus påbörjades att byggas, bl.a. på Tyftet.

Risker

Finansiella risker

Kommunen hade vid ingången av 2021 lån på 160 mnkr (samtliga hos Kommuninvest). Under året amorterades 60 mnkr av dessa. Av lånet på 100 mnkr var 70 mnkr fast ränta och 30 mnkr rörlig.

Skuld	Bindningstid	Ränta
30 mnkr	Tills vidare	Rörlig
26 mnkr	2015-2025	2,21 %
44 mnkr	2017-2022	0,75 %

Genomsnittlig ränta var 0,66 procent (0,64 för 2020) och genomsnittlig räntebindning var 1,10 år på balansdagen (1,12 för 2020). Stiftelsens lån var 249 mnkr, ingen amortering eller nyupplåning har skett under året. Genomsnittsräntan var 0,21 procent (0,23 procent 2020) och räntebindningstiden var 1,96 år på balansdagen (2,66 år 2020).

Både kommunen och stiftelsen har korta räntebindningstider. Men det har även många andra kommuner. 24 procent av kommunsektorns låneskuld förfaller inom ett år och 35 procent av upplåningen har en räntebindning kortare än ett år.

Ränteläget har tidigare bedömts vara lågt under flera år framöver. Men situationen är nu svår att förutse. I skrivande stund, i mitten av mars, ser man höga prisökningar och en inflation som stiger i omvärlden. Det brukar vara en signal om räntehöjningar. Samtidigt så kommer kriget att slå mot tillväxten, och det kan vara svårt att då höja räntorna för centralbankerna. Man kan hamna i ett läge med både hög inflation och låg tillväxt dvs. stagflation.

Om en räntehöjning sker med 1 procentenhet innebär det ökade årliga kostnader på 1,0 mnkr för kommunen och 2,9 mnkr för stiftelsen. Kommunens lån motsvarade 2020, 16 858 kr per invånare. Och sedan dess har det alltså skett en amortering. Genomsnittet för landets kommuner var 25 668 kr för 2020.

Slutsatsen är att riskerna finns, men är inte värre för Bollebygds kommun än vad de är för övriga kommunsektorn.

Kommunens pensionsförpliktelser

De totala pensionsförpliktelserna uppgick till 183,5 mnkr. Av detta så var 46,4 mnkr avsättningen som finns upptagen i balansräkningen. Den har ökat med 7,2 mnkr sedan 2020. Den största delen, 5,6 mnkr berodde på nyintjäning. 2,1 mnkr berodde på ändrade beräkningar till följd av livslängsantaganden som gjordes under året. (Förenklat: man lever längre än vad som tidigare antagits.) Samtliga kommuner berördes av dessa nya antaganden, i snitt var det en ökning med 5,5 procent av skulden och Bollebygd följde ungefär detta. 1,2 mnkr var årets utbetalningar. Alla belopp ovan och nedan inkluderar löneskatt.

Avsättningen motsvarade 4 818 kr/invånare 2021. Jämförelser med andra kommuner påverkas av att en del kommuner försäkrat bort hela eller delar av skulden. I snitt var det dock 3 912 kr/invånare.

Pensionsförpliktelse, kommunen	2021	2020
Avsättning inkl. särskild löneskatt	46,4	39,2
Ansvarsförbindelse inkl. särskild löneskatt	137,1	139,7
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsförsäkring eller stiftelse	0	0
Summa pensionsförpliktelser	**183,5**	**178,8**
Finansiella placeringar avseende pensionsmedel	0*	0*
Återlånade medel	183,5	178,8
Konsolideringsgrad (utredningsgrad)		98 %

Beloppen är i mnkr. *Inga specifikt öronmärkta medel finns.

Ansvarsförbindelsen minskade med 2,4 mnkr. Utbetalningarna var 6,8 mnkr men ansvarsförbindelsen räknades också upp med 2,4 mnkr till följd av samma beräkningar kring livslängdsantaganden som för avsättningen. Ansvarsförbindelsen motsvarade 14 367 kr per invånare. Det saknas uppgifter för övriga kommuner för 2021, men för 2020 var det i genomsnitt 18 677 kr per invånare. Kommuner som har minskat i befolkning under många år är de som ligger högst, oftast finns de i glesbygd. Bollebygd hade den fjärde lägsta ansvarsförbindelsen per invånare i länet och plats 56 i landet.

Under 2021 kom SKR och fackföreningarna överens om ett nytt pensionsavtal. Förenklat innebär det en högre förutsägbarhet kring de framtida pensionskostnaderna, en minskad pensionsskuld över tid och högre pensioner till de anställda. Pensionskostnaderna kommer att öka årligen fr.o.m. 2023. Det är ännu inte möjligt att göra någon prognos hur detta slår för Bollebygds del, men före sommaren 2022 ska det vara möjligt.

Pågående tvister

Under 2021 har tvisten mellan Marks kommun och renhållningsföretaget Remondis (tidigare namn Infinitum Recycling) avgjorts i tingsrätten. Företaget hade stämt Marks kommun på 50 mnkr då man ansåg att man fått felaktig ersättning för gångavstånden. Detta fick man inte gehör för i domstolen som dömde till Marks kommuns fördel. Remondis har dragit tillbaka sitt överklagande till hovrätten och domen har vunnit laga kraft. Bollebygds kommun har också haft Remondis som entreprenör mellan 2016-2018. I december 2021 riktade Remondis ett krav på kommunen på 18 mnkr plus ränta för gångavstånden i Bollebygd. Kommunen har svarat Remondis att man bestrider kravet i sin helhet och att det saknar förankring i den ersättningsmodell som har gällt. Något svar från Remondis har inte inkommit. Det finns ingen skuld uppbokad för Bollebygds del. Bedömningen är att risken är mycket liten att kommunen skulle tvingas ersätta Remondis på något sätt.

Händelser av väsentlig betydelse

Socialnämnden
Pandemin har präglat även 2021 på flera sätt. Det var inflyttningsstopp till äldreboendet under första halvan av året för att motverka smittspridningen av coronaviruset. När boendet öppnade kring halvårsskiftet så kunde kön arbetas bort och det fanns även flera lediga platser. Antalet brukare har faktisk minskat med ca 6 procent sedan 2020 och antalet utförda timmar har minskat med ungefär lika mycket.. Smittskyddsåtgärder har blivit en del av vardagen inom äldreomsorgen.

Arbetet med att få balans i budgeten har fortsatt inom socialnämnden. 2019 hade nämnden ett underskott på över 17 mnkr, främst inom individ- och familjeomsorgen (IFO). Kommunen hade mycket höga kostnader för IFO om man tar hänsyn till kommunens befolkningsstruktur. Sedan dess har underskottet minskats, 2020 var det knappt 8 mnkr, för att vända till ett överskott 2021 på 10,7 mnkr. Där IFO stod för större delen av överskottet. Det ligger ett medvetet arbete bakom förändringen, med t.ex. förtydliganden kring handläggningsprocessen och att nationella riktlinjer följs.

Antal anmälningar och antal ärenden för barn och unga är fortsatt stort. Men antal placeringar för vuxna har minskat till förmån för olika typer av öppna insatser.

Lokalfrågan har inte varit tillfredsställande. Det råder brist på kontorsutrymmen för IFO:s verksamheter och behovet av olika typer av lägenheter för klienter eller andra med liten förankring på bostadsmarknaden är stort.

Utbildningsnämnden
Pandemin har sedan mars 2020 överskuggat alla utmaningar. Sedan mars har konsekvenser och åtgärder för att parera pandemins verkningar varit en stor del av arbetet. Frånvaron för barn, elever och medarbetare har i vissa perioder varit extremt hög. Det har varit ett extraordinärt arbete som bedrivits för att förhindra smittspridning. Början av hösten 2021 var något lugnare dock har slutet av 2021 och början av 2022 varit drabbat av stor sjukfrånvaro. Trots att undervisningen bedrivits till stor del genom fjärrundervisning på kommunens högstadieskola så har kommunens niondeklassare ett mycket bra resultat. Farhågor finns dock att det råder en utbildningsskuld för många elever att arbeta av.

Grundsärskolan är nu igång med sin verksamhet, med både permanenta lokaler, medarbetare och elever. Planering pågår för fullt kring kommande byggnation av ny förskola i Olsfors, som kommer att avlasta lokalsituationen för skola och bibliotek i Olsfors. Paviljonger har fr.o.m. hösten 2021 kommit på plats vid Bollebygdskolan.

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Bollebygds kommun under våren 2021 där det konstaterades brister inom området särskilt stöd. Ett utvecklingsarbete har skett och i början av 2022 konstaterade Skolinspektionen att huvudmannen avhjälpt påtalade brister. Dock ser utbildningsnämnden området som ett fortsatt utvecklingsområde.

Samhällsbyggnadsnämnden:
Nämnden har påverkats av flera vakanser. Inom miljö och bygg har det inneburit att servicen till invånare och företagare inte varit tillfredsställande. Rollen som fastighetschef har varit vakant större delen av året. Personalomsättningen har varit hög inom vissa delar och det är svårt att hitta medarbetare med rätt kompetens.
Arbete har skett med översiktsplanen som var tänkt att godkännas av kommunfullmäktige i slutet av året. Så blev det dock inte utan den återremitterades.
Arbetet med att digitalisera delar av förvaltningens arbete har skett, bl.a kring tomtkön och kring vissa karttjänster. Fastighetsenheten har inventerat skollokalerna och vilka underhållsåtgärder som ska prioriteras. Ett antal renoveringar har gjorts under året.
Försäljningar av småhustomter har skett på Tyftet och en markanvisning har skett där byggnation av ytterligare småhus/parhus kan påbörjas 2022.

Jävsnämnden

Organisationen påverkas av en dom från Svea hovrätt mot jävsnämnden i maj 2021. Domen medför att förvaltningen behöver se över nuvarande organisation så att man inte ska kunna misstänka jäv. Problemet enligt domen, är att samma tjänstemän kan bli inblandade i samma ärende som behandlas dels inom samhällsbyggnadsnämnden, dels inom jävsnämnden. Arbetet kommer pågå in i 2022 med ambition att ny organisation kan vara på plats vid start av ny mandatperiod 2023.

Väsentliga händelser som inträffat efter årets utgång

Den här årsredovisningen är uppdaterad med händelser fram till den 18 mars då den skickas till revisionen och till de förtroendevalda för beslut.

Den 24 februari invaderade Ryssland grannlandet Ukraina. Kommunen har inventerat lokaler på uppdrag av Migrationsverket, som skulle kunna bli tillfälliga boendeplatser för flyktingar. Skola och förskola förbereder för att ta emot barn. Krisledningsstaben är aktiverad, samverkan sker regelbundet med Länsstyrelsen. Följdverkningarna av kriget inbegriper även höjda priser för drivmedel, höjt elpris och förmodligen kommande höjda livsmedelspriser.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Kommunens mål- och budgetarbete

Kommunfullmäktige beslutar om kommunens vision, övergripande mål, mål för god ekonomisk hushållning och budgetramarna. Vision och övergripande mål beslutas inför varje ny mandatperiod, men kommunfullmäktige kan också inför varje år besluta om mål på nämndnivå.

Mål- och budgetförutsättningar är det första underlag som tas fram i den årliga budgetprocessen, den tas fram av kommunstyrelsen under februari månad och innehåller omvärldsanalys, strategiska kommuninterna frågor och syftar till att visa på eventuella förändringar i verksamheter och öka kunskapen om vilka förutsättningar som gäller för verksamheterna. I mål- och budgetförutsättningarna finns de preliminära ramarna för det nästkommande budgetåret och plan för de två därpå följande åren. Preliminära ramarna utgör grunden för nämndernas fortsatta budgetarbete.

I maj sammanträder budgetberedningen och då presenterar nämnderna konsekvenserna av de preliminära ramarna samt hur de ska ta sig an de mål som blivit föremål för dialog med kommunstyrelsen. I augusti/september uppdateras budgetförutsättningarna och respektive nämnd presenterar ytterligare information för budgetberedningen.

Därefter tar den politiska beredningen vid som mynnar ut i ett budgetförslag för nästkommande år samt plan för de kommande två åren under oktober månad som sedan beslutas av kommunfullmäktige i november.

Nämnderna kan även fritt besluta om egna mål för sin verksamhet samt relevanta nyckeltal. Uppföljning av mål och ekonomi sker kontinuerligt, vid fyra tillfällen per år delges fullmäktige det ekonomiska resultatet och förväntad årsprognos. Målen följs upp i delårsrapporten och i årsredovisningen.

Under 2021 har arbete skett med att förbättra processerna kring investeringsbudgetering. Tidigare år har budget beslutats som en ram per nämnd men from 2022 beslutar kommunfullmäktige istället en budget per större investeringsprojekt, nämnderna har dock möjlighet att göra mindre omfördelningar mellan projekt. Under 2021 togs även en lokalförsörjningsplan fram som ligger till grund för investeringsbudgeten. Lokalförsörjningsplanen kommer uppdateras varje år i samband med att budgeten tas av kommunfullmäktige.

Kommunens arbete med intern kontroll

Arbetet med internkontroll regleras i det reglemente som beslutades under 2015. Där fastslås kommunstyrelsens och övriga nämnders ansvar. Kortfattat innebär det att varje nämnd ska göra en risk- och väsentlighetsanalys årligen och sedan rapportera vilka kontroller som gjorts och resultaten av dessa. Kommunstyrelsen ska årligen utvärdera den samlade interna kontrollen och rapportera detta till kommunfullmäktige samt eventuellt föreslå förbättringar. Kommunstyrelseförvaltningen gör dessutom vissa stickprovskontroller årligen, en plan för detta presenteras i kommunstyrelsen. I december 2020 antogs riktlinjer för kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Även i nämndernas reglementen berörs frågan om uppsiktsplikt.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Avstämning av mål för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige beslutade för 2021 om två finansiella mål:

1. Det ekonomiska resultatet ska över mandatperioden motsvara 3 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

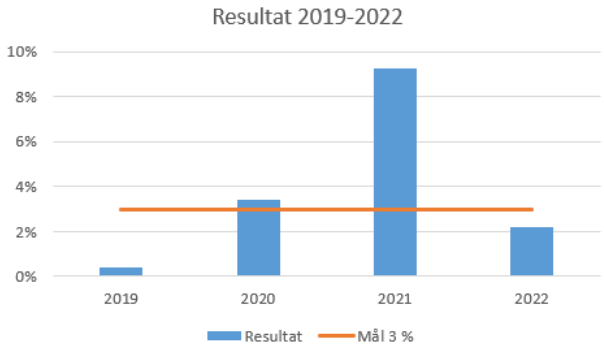

Kommunens resultat som andel av skatteintäkter och generella statsbidrag sett över mandatperioden.

Kommunens resultat på 56,4 mnkr var det bästa någonsin i kommunens historia och motsvarade hela 9,2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Målet ska dock ses totalt för åren 2019-2022. Sammanlagt för åren 2019-2021 var resultatet nästan 79 mnkr och skatteintäkterna och de generella statsbidragen 1 745 mnkr, det motsvarade 4,5 procent. Budgeten för 2022 har ett resultat på 13,5 mnkr (efter tekniska justeringar) och skatteintäkter och generella statsbidrag på 622 mnkr. Om detta blir utfallet innebär det ett sammantaget resultat på 3,9 procent för mandatperioden och målet uppnås därmed. Det är mycket svårt att se hur målet inte kommer att nås. Även med ett nollresultat och kraftigt minskade skatteintäkter kommer det att nås.

Om reavinsterna exkluderas så kommer också målet att nås och hamnar då på 3,1 procent.

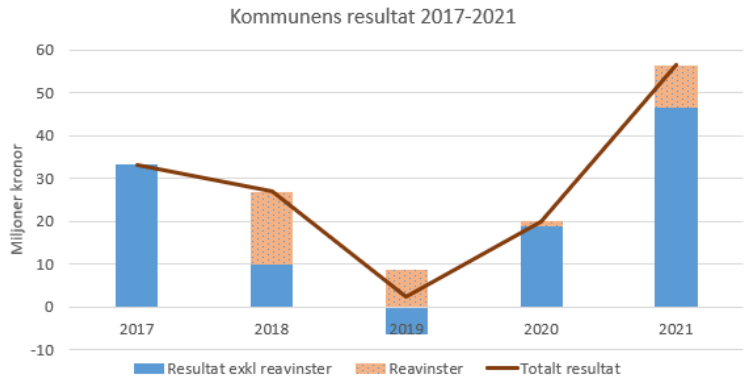

Kommunens resultat de senaste fem åren i miljoner kronor. Resultatet har för 2018, 2019 och 2021 bestått av reavinster på 17,2; 8,5 mnkr och 9,9 mnkr. Hade reavinsterna inte förekommit 2019 hade det blivit ett negativt resultat det året. Reavinster 2020 blev 1,2 mnkr.

2. Minst 40 % av kommunens skattefinansierade investeringar och exploateringar ska finansieras med egna medel över mandatperioden.

Årets skattefinansierade investeringar och exploateringar blev 24,1 mnkr vilket utgjorde 349 procent av årets resultat och årets avskrivningar. Det har alltså varit möjligt att finansiera investeringarna flera gånger om med egna medel. Självfinansieringsgraden var för åren 2019 och 2020: 116 och 241 procent. Budgeten för 2022 innehåller investeringar på 124,2 mnkr och ett resultat ihop med avskrivningarna på 40,0 mnkr. Om detta blir fallet så nås en självfinansieringsgrad för mandatperioden på 104 procent, klart över målet på 40 procent. Investeringsbudgeten har aldrig nyttjats fullt ut under 2019-2021 och så kommer med all sannolikhet även bli fallet för 2022.

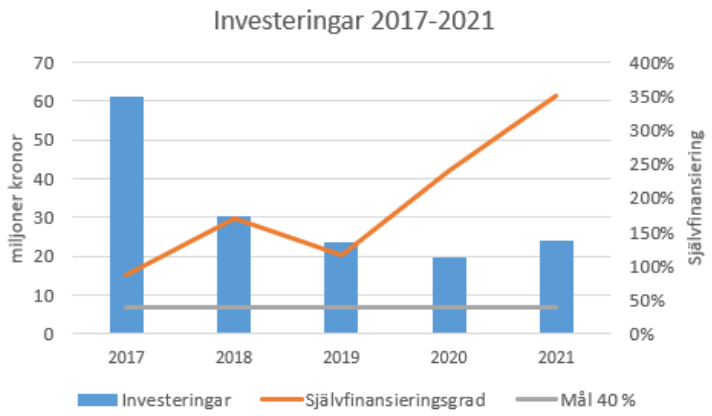

Diagrammet visar investeringsvolymen (staplarna) för åren 2017-2020. Detta är de skattefinansierade investeringarna samt exploateringarna, avgiftsfinansierade investeringar ingår inte.

Avvikelse mot budget

Enligt RKR ska upplysningar lämnas i förvaltningsberättelsen om total budgetavvikelse och förklaringar till denna. I avsnittet om driftredovisning görs en grundlig genomgång kring detta, men för att uppfylla normeringen så lämnas det också här i förvaltningsberättelsen: Budgeterat resultat var 4,6 mnkr och resultatet blev 56,4 mnkr, dvs. 51,8 mnkr bättre än budgeterat. Nämndernas avvikelse mot budget blev 23,5 mnkr och det var överskott för samtliga facknämnder samt för kommunstyrelsen. Den ofördelade budgeten nyttjades aldrig vilket gav ett plus på 3,0 mnkr. Räntenetto och pensionskostnader gick plus 1,4 mnkr och reavinster bidrog med 9,9 mnkr i överskott. Slutligen blev skatteintäkterna ihop med generella statsbidrag 14,1 mnkr bättre än budgeterat.

Nettokostnadsutvecklingen

Verksamhetens nettokostnader minskade under året med 1,2 procent medan skatteintäkter och de generella statsbidragen[3] ökade med 5,0 procent. Att nettokostnaderna minskar från ett år till ett annat är ovanligt. Preliminärt var det runt 25 kommuner som hade minskade nettokostnader under 2021. En faktor är reavinsterna som för Bollebygds del uppgick till 9,9 mnkr. Om dessa exkluderas så ökade nettokostnaderna med 0,3 procent. Det är många kommuner som har reavinster, men för Bollebygds del så utgjorde de en ganska stor del av kommunens nettokostnader.

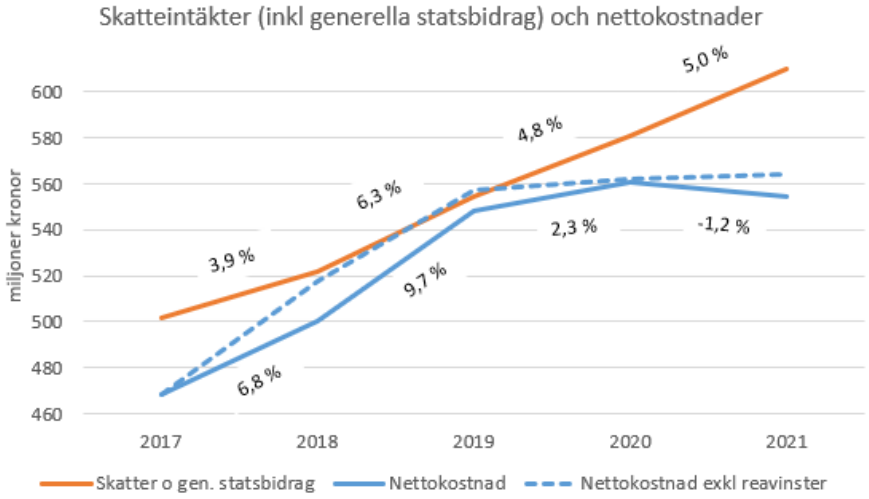

[3] Kommunalekonomisk utjämning ingår också.

Diagrammet visar utvecklingen av skatteintäkterna (inkl. de generella statsbidragen) överst samt kommunens nettokostnader. Mellanrummet mellan kurvorna utgörs främst av kommunens resultat och till mindre del av finansnettot.

Skatteintäkterna ökade med 5,9 procent och de generella statsbidragen med 1,2 procent. Skatteintäkterna har succesivt under året skrivits upp. Utfallet för 2020 blev också bättre än väntat med ca 1,6 mnkr och den förbättringen går in i resultatet 2021.

Kommunen har under tidigare år betalat in en avgift till systemet för LSS-utjämning. Den har succesivt minskat från 6,3 mnkr 2017 ner till 2,4 mnkr 2020. Under 2021 däremot erhöll kommunen 1,9 mnkr i bidrag i stället. Svängningen beror på att kommunens egna kostnader för LSS har ökat.

Personalkostnaderna

Personalkostnaderna ökade med 2,8 procent totalt sett, men om man exkluderar för pensionskostnaderna var ökningen 2,2 procent. Socialnämnden minskade sina personalkostnader med 1,4 procent, utbildningsnämnden ökade med 6,1 procent, samhällsbyggnadsnämnden ökade med 0,7 procent och kommunstyrelsen ökade med 3,7 procent.

Det är två pandemiår som man jämför med varandra med speciella förutsättningar. Socialnämnden ökade sina personalkostnader under 2020 med hela 7,2 procent, så minskningen 2021 sker från en ”högre” nivå. För utbildningsnämnden gällde det omvända; man hade en låg ökning under 2020, med 0,9 procent så den stora ökningen 2021 ska ses i ljuset av det. Jämför man 2021 med 2019 är det en ökning med 6,3 procent för hela kommunen för dessa två år tillsammans exklusive pensionskostnaderna. Utbildningsnämnden ökade med 7,1 procent och socialnämnden med 5,7 procent. Samhällsbyggnadsnämnden ökade med 8,2 procent och kommunstyrelsen med 4,6 procent.

I genomsnitt fick de som ingick i löneöversynen en löneökning med 2,48 procent 2021, för 2020 var ökningen 2,55 procent. Förenklat kan man säga att skillnaden mellan 2,48+2,55 = ca 5,0 procent och kostnadsökningen på 6,3 procent utgjordes av fler anställda. Förändringen sedan december 2019 var 16 fler tillsvidareanställda men också 21 färre visstidsanställda. Ur statistiken kan man inte säga hur många arbetade timmar som förändringen motsvarade, det är de arbetade timmarna som skapar personalkostnaderna.

Övrigt kring intäkter och kostnader

Intäkterna uppgick till 124,0 mnkr, en ökning med 7,7 mnkr sedan 2020. Ökningen fanns på flera ställen, bl.a. ökade taxeintäkter. Både VA och avfall har ökat taxorna, med 10 respektive 3 procent. Bidrag från staten har minskat vilket berodde på flera delar. Ersättning för sjuklöner pga. pandemin minskade från 6,9 mnkr 2020 till 4,1 mnkr 2021.

Intäkter från exploateringsverksamheten var 11,1 mnkr 2021 medan för 2020 var det endast 0,7 mnkr.

Kommunens kostnader för bidrag var ungefär som 2020: 20,5 mnkr. Köpt verksamhet har minskat från 124,4 till 116,9 mnkr. Minskningen finns inom individ- och familjeomsorgen som minskat med hela 11 mnkr. Mer om det i driftredovisningen. Även funktionshinder har minskat sina köp något. Utbildningsnämnden har ökat kostnaderna för köpta platser med 3,2 mnkr. Samhällsbyggnadsnämnden ökade med 1,7 mnkr.

Bland de övriga kostnaderna kan nämnas elkostnaderna som ökade från 4,9 till 6,6 mnkr. Kostnader för drivmedel var 0,9 mnkr, marginellt lägre än 2020. Kostnader för livsmedel var samma som 2020, 6,6 mnkr. Kostnad för inhyrd personal minskade från 3,4 till 0,8 mnkr. Kostnaderna fanns främst inom IFO:s verksamheter båda åren. Konsultkostnaderna har ökat kraftigt, från 6,5 till 11,2 mnkr. Ökningen fanns främst inom VA med 1,3 mnkr och inom planverksamheten med 0,9 mnkr. Övriga ökningar är spridda på flera delar.

Ekonomisk ställning

Eftersom kommunens totala resultat varit positivt och skulderna har minskat så har soliditeten stärkts jämfört med 2020, från 50 till 58 procent. Om ansvarsförbindelsen avseende pensioner räknas in så blir soliditeten 37 procent, även den har stärkts jämfört med 2020.

I snitt var soliditeten i landets kommuner 48 procent exkl. pensionsåtagandena.

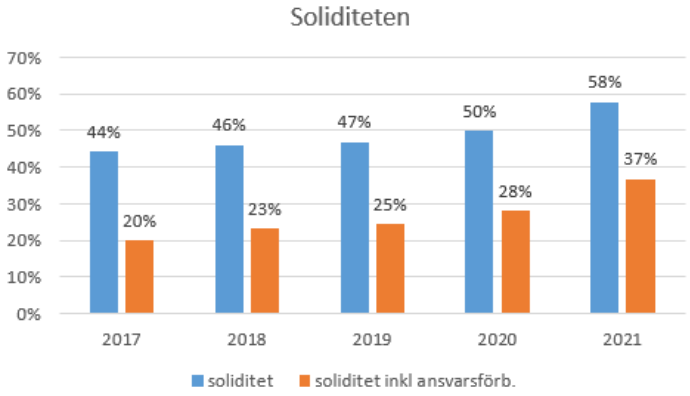

Utvärdering av god ekonomisk hushållning

Det ekonomiska resultatet var det bästa någonsin i kommunens historia. De finansiella målen kommer att nås. Soliditeten har stärkts och alla investeringar har kunnat finansieras med egna medel. Av kommunens lån så amorterades 60 mnkr under året. Nämndernas överskott mot budget blev över 23 mnkr. Det fanns vissa tillfälliga faktorer som har bidragit, bl.a. generös tilldelning från staten med olika bidrag. Medarbetarna har dragit ett tungt lass till följd av pandemin. Det är svårt att mäta hur sliten organisationen är; sjukfrånvaron låg på 8,6 procent 2021, något lägre än 2020 men högre än nivåerna under 2019–2017. Av kommunfullmäktiges sju verksamhetsmål så anses tre som uppnådda och övriga fyra som delvis uppnådda. Sammantaget är bedömningen att kommunen har uppfyllt det som man kallar god ekonomisk hushållning.

Balanskravsresultatet

Årets resultat enligt resultaträkningen	**56,4**
-Reducering av samtliga realisationsvinster	
+ Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	
- Justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	
-/+ Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-1,0
+/- Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	55,4
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-49,0
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv	
= Årets balanskravsresultat	**6,4**

Årets balanskravsresultat var 55,4 mnkr efter att värdeökning för fonderna reducerats. 1 procent av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag uppgick till 6,1 mnkr och enligt kommunens riktlinjer så får maximalt ett belopp som utgör mellanskillnaden mellan resultatet på 55,4 mnkr från ovan och 6,1 mnkr avsättas till RUR, dvs. 49 mnkr. Detta föreslås avsättas. Kommunens resultatutjämningsreserv inrättades 2020 och det året avsattes 13,1 mnkr. Totalt finns därmed 62,1 mnkr i kommunens RUR.

Förväntad utveckling

Omvärldsanalys

Kommunens ekonomi både på intäkts- och kostnadssidan är starkt sammankopplade med utvecklingen i riket i stort till följd av de olika utjämningssystem som finns för att utjämna skillnader mellan olika kommuners förutsättningar.

Innan pandemin gjordes bedömningen att Sveriges BNP skulle växa i en ganska måttlig takt den närmaste femårsperioden. Till följd av kraftiga statliga stimulanser både i Sverige och i resten av världen under pandemin har istället BNP ökat kraftigt, som en konsekvens av det växer även skatteunderlaget i riket. De närmsta åren 2022-2024 beräknas det faktiska skatteunderlaget öka med ca 3-4 procent per år och trots en snabbare prisutvecklingstakt än tidigare beräknas det reala skatteunderlaget öka snabbare än tidigare. Dessa uppgifter gäller före invasionen av Ukraina den 24 februari, stor osäkerhet råder vilken påverkan det får på ekonomin.

De senaste åren har präglats av en relativt stark befolkningstillväxt och tidigare prognoser har visat på en befolkningsökning i riket på ca 0,7 procent om året för att befolkningsmängden 2030 ska uppgå till strax över 11 miljoner invånare. I den senaste prognosen från SCB förutspås en något långsammare ökningstakt på ca 0,4 procent om året vilket i stället innebär strax under 10,9 miljoner invånare 2030.

En konsekvens av dessa förändrade befolkningsprognoser är att den demografiskt motiverade kostnadsutvecklingen som SKR tidigare har uppskattat till ca 1 procent om året har reviderats ner till 0,6 procent om året. Se diagram nedan.

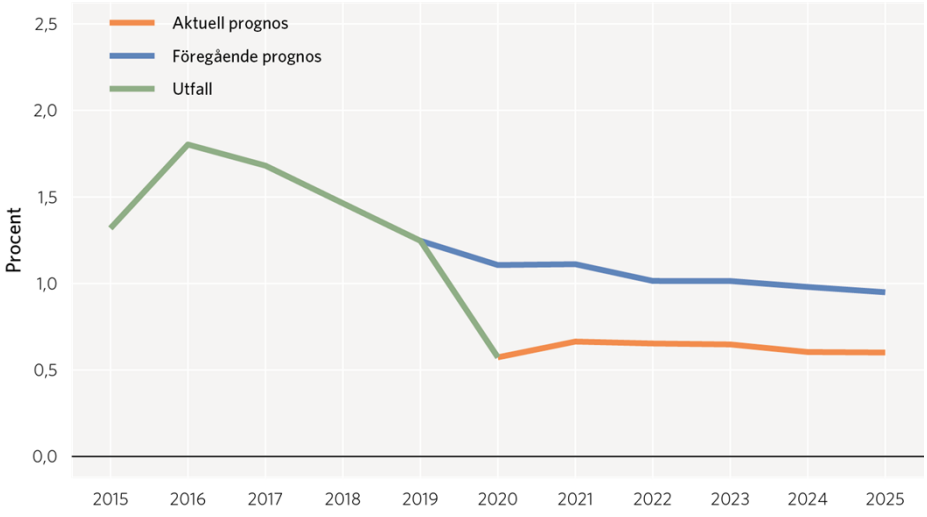

Även om den demografiska utvecklingen ser olika ut i olika kommuner och regioner så påverkar ändå utvecklingen i riket alla kommuner på ett likartat sätt till följd av det långtgående kostnadsutjämningssystem som finns. Det är alltså av avgörande betydelse även för Bollebygds kommun hur den demografiska förändringen i riket utvecklas. Förutom påverkan på kostnadssidan bör denna förändrade prognos även innebära ett lägre behov totalt i riket av arbetskraft och den kompetensbrist som förutspåtts kanske totalt för riket inte kommer vara riktigt lika omfattande som tidigare antagits. Här är det dock väldigt viktigt att varje kommun gör en egen bedömning utifrån egna befolkningsprognoser.

Bollebygd

För Bollebygds del är det precis som för riket i stort en förväntad kraftig ökning av äldreomsorg som kommer driva kommunens kostnadsutveckling de närmsta 10 åren. Samtidigt är Bollebygd en kommun med ambitionen att växa och utveckla samhället. Befolkningstillväxten kommer innebära fler personer i såväl yrkesverksam ålder som barn och ungdomar, vilket innebär ökade möjlighet till kompetensförsörjning och skatteintäkter men också krav på fler platser inom skola och förskola. Till följd av både befolkningstillväxten och den åldrande befolkningen kommer de närmsta åren innebära stora investeringar i välfärden. Det handlar t.ex. om en nybyggd förskola i Olsfors, ny-/tillbyggnad av skola i centralorten, fler platser på äldreboende och nya gruppboenden inom funktionsnedsättning. Investeringsbudgeten som är antagen av kommunfullmäktige uppgår under åren 2022–2025 till 525 mnkr exkl. exploateringar och markinköp. vilket ska jämföras med de 96,3 mnkr som nettoinvesterades under 2018-2020. Totalt kommer alltså en kraftig ökning av investeringstakten de närmsta åren vilket kommer försämra kommunens soliditet.

Till följd av det pågående kriget i Ukraina kan man vänta sig en hel del följdverkningar. På kort sikt är det höjda drivmedels- och elpriser. Även priset på vissa livsmedel kommer att höjas, trots att kommunen har avtalade priser. Flyktingsituationen kan innebära fler barn i förskola och skola och kommunen kan behöva anordna lokaler för akut boende. Till skillnad från flyktingsituationen tidigare, 2015 och framåt, så har de flesta barn nu med sig åtminstone en förälder eller annan släkting, vilket gör att HVB-hem inte behöver köpas till de kostnader som var fallet kring 2015. Å andra sidan så är det svårt att veta vilken ersättning kommunen kan tänkas få från Migrationsverket.

På längre sikt kan man vänta sig att även kostnader för färdtjänst och skolskjutsar ökar till följd av bränslepriserna, liksom renhållningsverksamheten. Om utvecklingen på finansmarknaderna blir negativ så kommer det också att slå på kommunens resultat då värdeminskningarna på placeringarna ska kostnadsföras.

Budget 2022–2025

Till följd av förbättrad skatteunderlagsutveckling i riket och en något snabbare befolkningsökning i Bollebygd jämfört med riket så beräknas skatteintäkter och bidrag öka i snabbare takt än kostnaderna. Några risker som dock finns är det nya pensionsavtalet som beräknas få mycket större ekonomisk konsekvens än vad som först antogs. Preliminära beräkningar visar på kostnadsökningar på 5 mnkr fr.o.m. 2023. Dessutom innebär såklart kommunens kraftiga investeringar även ökade kostnader i form av ökade avskrivningar och räntekostnader som kommer ta budgetutrymme från befintlig verksamhet.

Det ska också tilläggas att prognoserna är genomförda innan Rysslands senaste invasion av Ukraina, även om de första preliminära bedömningarna är att det inte får särskilt stor påverkan på kommunernas ekonomi så skapar det en stor osäkerhet i omvärlden som kan påverka den kraftiga tillväxt som sker just nu.

Framtida VA-utbyggnad

Kommunen står inför mycket stora investeringar inom sin VA-verksamhet. Kommunfullmäktige beslutade 2019 att bli delägare i Gryaab för att på sikt ansluta kommunens avlopp till Gryaabs anläggning i Göteborg och därmed lägga ner reningsverket i Bollebygd. Även Olsfors reningsverk planeras att läggas ner för att i stället förlägga överföringsledningar från Olsfors och västerut. Det är en förutsättning att bygga ut ledningar till Härryda och nyttja deras ledningar. Under 2021 har diskussioner förts med Härryda kommun för att ta fram en avsiktsförklaring. Parallellt fortsätter utredningarna och kostnadsberäkningarna ihop med konsulter. Det finns sedan tidigare en VA-fond som kan täcka en mindre del av investeringskostnaderna, men annars är ambitionen att taxekollektivet framgent ska täcka kostnaderna.

Väsentliga personalförhållanden

Ett år starkt präglat av Coronapandemin

2021 liksom föregående år är starkt präglat av Coronapandemin som lett till att alla kommunens verksamheter fått ställa om sin verksamhet och skapat andra nya förutsättningar för medarbetarna. I kommunens budget finns målet att Bollebygds kommun ska vara en bra och attraktiv arbetsgivare. Planering och åtgärder för att arbeta med målet har genomförts i låg takt utifrån pågående pandemi. Fokus har legat på att ställa om verksamheten utifrån pandemin och skapa så goda förutsättningar som möjligt för medarbetarna. Omställningsarbetet har inneburit förändrade rutiner och arbetssätt i hela verksamheten och naturligtvis påverkat medarbetarna. I olika perioder har det varit påfrestande för medarbetarna i verksamheten då arbetet i många fall har fått anpassas från en dag till en annan utifrån den förutsättning som gällt då. Medarbetare inom framför allt social- och utbildningsförvaltningarna har under två års tid arbetat under extrema förhållanden och är i många avseenden trötta och utarbetade. Tid för återhämtning har inte alls eller knappt funnits och semestrar har inte kunnat beviljas i den utsträckning som hade behövts. Den tid och återhämtningsskuld kommunen befinner sig i är en utmaning inför kommande år.

Rekrytering

Pensionsavgångar, personalomsättning men även ökad efterfrågan på välfärdstjänster gör att Bollebygds kommun har ett kontinuerligt rekryteringsbehov i princip alla befattningar. Personalomsättningen i kommunen som helhet var 16,3 procent och leder till ett mer eller mindre ständigt rekryteringsbehov. Flertalet av kommunens yrkeskategorier är så kallade bristyrken vilket innebär att det inte finns tillräckligt med tillgänglig arbetskraft på arbetsmarknaden och utifrån det råder det en tydlig konkurrens om arbetskraft med rätt kompetens. Det är de arbetssökandes marknad. Under 2021 genomfördes 265 rekryteringar i den ordinarie verksamheten. Utöver det ökade behovet av korttidsvikarier på grund av pandemin vilket lett till att chefer i de personalintensiva verksamheterna fått lägga mycket tid på rekrytering under året.

Kompetensförsörjning

Under 2021 startade ett arbete för att ta fram Bollebygds kommuns strategier för kompetensförsörjning. Det arbetet beräknas slutföras under 2022. Fokus under året har varit rekrytering för att bemanna de vikariat som har uppstått då medarbetare varit frånvarande från arbetet på grund av Coronapandemin. En viktig del av kompetensförsörjningen är att arbeta med att utveckla och behålla medarbetare genom t.ex. kompetensutveckling som chef och medarbetare har kommit överens om i den individuella utvecklingsplanen. Dessa aktiviteter har fortsatt i den mån det har varit möjligt utifrån rådande pandemi. Vissa aktiviteter har skjutits fram för att genomföras vid ett senare tillfälle.

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Jämställdhetsanalysen av lönerna visar att arbetet med ett strukturerat arbetssätt med en beslutad lönestruktur och lönestrategi har gett resultat och bidragit till att löneskillnaderna mellan män och kvinnor i kommunens verksamheter har minskat generellt. Medianlönen, den mittersta lönen i både gruppen kvinnor och gruppen män, var vid analystillfället 31 425 kr respektive 31 500 kr vilket innebär att de båda grupperna närmar sig varandra lönemässigt. Utifrån det perspektivet har Bollebygds kommun som arbetsgivare i stort sett jämställda löner. Det finns dock fortfarande en del osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor där arbetet med att rätta till dessa löneskillnader fortgår.

Heltidsorganisation

Heltid som norm är dels en jämställdhetsfråga men även en kompetensförsörjningsfråga. En kompetensförsörjningsfråga utifrån att arbetskraften som finns tillgänglig inte kommer att räcka till för att möta de behov av arbetskraft som Bollebygd och Sverige står inför med en minskande befolkning i arbetsför ålder. De medarbetare vi redan har anställda måste arbeta heltid för att täcka de behov som finns idag och de som kommer att finnas i framtiden. En jämställdhetsfråga utifrån att kvinnor, inom framförallt vård och omsorg, inte har samma möjlighet att försörja sig både i yrkesverksam ålder och senare vid pensionen. Andelen tillsvidareanställda med heltid har under 2021 minskat med 0,16

procentenheter i kommunen totalt. Den största andelen deltidsarbetande har äldreomsorgen i Bollebygds kommun och där har andelen heltidsanställda ökat med 5,8 procentenheter.

Hälsa och arbetsmiljö

Arbetsmiljön i kommunens verksamheter ska både främja hälsa och förebygga ohälsa, vilket under 2021 inneburit utmaningar i och med pågående pandemi. Arbetet har främst inriktats på att anpassa verksamheterna och arbetssätten till de nya riktlinjer som kommit från olika myndigheter under året. Det har inneburit omställning för de flesta verksamheterna där utvecklingsarbete fått stå tillbaka till förmån för att lösa den dagliga verksamheten. Chefer och medarbetare i organisationen har ställt om, ställt upp och gjort en bra verksamhet för Bollebygdsbon.

Den totala sjukfrånvaron har minskat från 9,21 procent till 8,63 procent, vilket är en minskning med 0,58 procentenheter. Den största minskningen av sjukfrånvaron har skett inom kommunstyrelseförvaltningen. Kvinnors sjukfrånvaro var 3,7 procentenheter högre än männens sjukfrånvaro 2021. 2020 var skillnaden 3,3 procentenheter. Att sjukfrånvaron minskat trots pågående pandemi kan med största sannolikhet kopplas till att de medarbetare som har haft möjlighet att arbeta hemifrån gjort detta trots att man varit sjuk. Man hade annars behövt sjukskriva sig men det har man inte gjort utan har kunna fortsätta arbeta hemifrån trots sjukdom

Andelen långtidssjukskrivna över 60 dagar av det totala antalet sjukskrivna har ökat från 35,1 procent 2020 till 37,31 procent 2021. Det indikerar att rehabiliteringsarbetet för att få medarbetare åter i tjänst efter sjukskrivning har varit svårare att genomföra utifrån pandemin. Sjukfrånvaron är högst i åldersgruppen +50 år. Sjukfrånvaron beror både på strukturella orsaker och på andra orsaker som är kopplade till den enskilde medarbetaren. Strukturella orsaker till sjukfrånvaro kan vara ohälsosam schemaläggning med för lite återhämtning mellan arbetspassen, långa arbetspass, arbetspass med otillräcklig bemanning, för många antal medarbetare per chef eller otydliga uppdrag. De sjukfrånvaroorsaker som kopplas till den enskilde medarbetaren beror både på fysiska och psykiska sjukdomar.

Förvaltning	2021	2020
Kommunstyrelseförvaltningen	0,7 %	2,5 %
Samhällsbyggnadsförvaltningen	8,4 %	9,2 %
Socialförvaltningen	10,5 %	10,5 %
Utbildningsförvaltningen	8,1 %	8,9 %
Totalt	**8,6 %**	**9,2 %**

Sjukfrånvaro per förvaltning. Totalsiffran för 2020 har rättats från 9,4 procent som angavs i årsredovisning 2020 till 9,2 procent. Siffrorna per förvaltning 2020 påverkas inte.

13 medarbetare har under året varit avstängda från arbetet på grund av smitta kopplad till covid-19. Endast några enstaka medarbetare har varit frånvarande på grund av att de är i riskgrupp.

Under 2021 inkom 549 avvikelser i medarbetarnas arbetsmiljö. Det är en ökning med 110 stycken jämfört med föregående år. Av dessa 549 avvikelser var 155 riskobservationer, 269 tillbud, 95 olycksfall, 5 färdolycksfall och 25 arbetssjukdom. Flest avvikelser har inträffat i klassrum och näst flest på skolgård. Orsaken till avvikelser i arbetsmiljön som angivits i anmälan i flest fall faller inom kategorin ohälsosam arbetsbelastning. Den näst största kategorin är psykisk överbelastning. Olycksfall som rapporterats gäller främst fall i samma nivå (snubbla/halka) samt skadad av person som främst är kopplat till brukare och elever.

Medarbetarna har under 2021 varit hemma för vård av sjukt barn på liknande nivå som 2020.

Arbetet för att främja hälsa har fortsatt i liten skala under året och 56,3 procent av medarbetarna har nyttjat sitt friskvårdbidrag vilket är 3,7 procentenheter högre än föregående år

	2021			2020		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Sjukfrånvaro, totalt	9,4 %	5,7 %	8,6 %	9,8 %	6,5 %	9,2 %
Sjukfrånvaro ≥ 60 dagar	39,1 %	25,1 %	37,3 %	36,5 %	25,4 %	35 %
Sjukfrånvaro ≤ 29 år	4,1 %	6,6 %	7,0 %	6,8 %	10,3 %	7,8 %
Sjukfrånvaro 30-49 år	9,7 %	4,9 %	8,7 %	9,4 %	5,1 %	8,6 %
Sjukfrånvaro ≥ 50 år	9,6 %	6,7 %	9,1 %	11,4 %	6,4 %	10,5 %

Flera uppgifter för 2020 har ändrats jämfört med uppgifterna i årsredovisningen 2020. I de flesta fall är det några tiondels procent som det handlar om.

Personalvolymer

Den 31 december 2021 hade Bollebygds kommun 650 tillsvidareanställda och 75 tidsbegränsat anställda medarbetare, totalt 725 personer. Antalet tillsvidareanställda har ökat med 9 personer och antalet tidsbegränsat anställda har minskat med 27 personer jämfört med 2020. Det innebär att det totalt antal anställda har minskat med 18 personer jämfört med 2020. Andelen visstidsanställda i förhållande till totalt antal anställda har under de senaste fem åren varit på i stort sett samma nivå, för 2021 var det 9,7 procent av kommunens medarbetare som hade en visstidsanställning. Av 650 tillsvidareanställda utgjorde kvinnorna 80 procent (519 stycken). Andelen kvinnor av de visstidsanställda var 70,7 procent, eller 53 kvinnor. Antal timavlönade 2021 var 110 845 (timmar) vilket var en marginell minskning från föregående år. En minskning ses inom alla förvaltningar förutom utbildningsförvaltningen där antal timmar ökat från föregående år.

Ökningen av antalet timavlönade medarbetare kan främst kopplas till ökningen i socialförvaltningen och kan härröras till att behovet av korttidsvikarier har ökat i och med pandemin. Inom utbildningsförvaltningen har antalet timmar utförda av timavlönade ökat och anledningen till det är framförallt svårigheten i att rekrytera korttidsvikarier

Förvaltning	2021	2020
Kommunstyrelseförvaltningen	166	265
Samhällsbyggnadsförvaltningen	26 968	22 416
Socialförvaltningen	75 734	80 191
Utbildningsförvaltningen	5 128	8 436
Totalt	**107 996**	**111 308**

Arbetade timmar per förvaltning som utförs av timavlönade vikarier

Åldersfördelning

Medelåldern på tillsvidareanställda och tidsbegränsat anställda medarbetare i Bollebygds kommun var 45,3 år. Under 2021 avslutade 9 medarbetare sin anställning med pension.

Ålder	kvinnor	män	Totalt
29 år eller yngre	35	14	49
30-39 år	126	39	165
40-49 år	145	36	181
50-59 år	137	32	169
60 år och äldre	75	11	86
Totalt	**518**	**132**	**650**

Ålder för samtliga anställda i kommunen vid årsskiftet.

Lönebildning

Löneökningarna i löneöversyn 2021 var 2,5 procent av den totala lönesumman. Av utrymmet fördelades 2 procent till respektive förvaltning att fördelas individuellt och differentierat utifrån medarbetarnas uppnådda mål och resultat. Resterande del fördelades efter djupanalys på förvaltningsnivå med prioritering att premiera befintlig kompetens samt skapa ändamålsenliga lönerelationer i arbetsgrupperna samt fortsätta arbetet med jämställda löner mellan kvinnor och män.

Framtid

Pågående pandemi har påverkat alla verksamheter i kommunen och påvisat de områden och arbetssätt som behöver utvecklas och förändras. Pandemin har också påverkat arbetssätten för många medarbetare och kommer fortsatt att bidra till förändring. Precis som övriga kommuner och regioner i Sverige står Bollebygd inför utmaningen att attrahera och locka unga att arbeta i välfärdsyrkena, erbjuda en bra arbetsmiljö och möjligheter till en långsiktig professionell utveckling i kommunens alla verksamheter. Det kräver ett strategiskt arbete med kompetensförsörjning där alla perspektiv måste belysas och ifrågasättas. Arbetet kommer att vara inriktat på att söka nya lösningar för att utvecklas och möta framtidens medarbetare. Arbetet kommer att bedrivas i enlighet med SKR:s strategier för att lösa kompetensutmaningen då mindre antal tillgänglig arbetskraft ska ta hand om fler invånare med behov. Den så kallade demografiska utmaningen.

Driftredovisning

Budgetbeslut m.m. under året

Kommunens budget, nettokostnader (tkr)	KF beslut	Nya löner 2021	Skol-miljard	Indus paviljong	Välfärdspeng	Aktuell ram
Budget per nämnd:						
Kommunfullmäktige	-1 417					-1 417
Kommunstyrelsen	-59 610	-563		326		-59 847
Utbildningsnämnden	-284 180	-4 678	-1 300	-326		-290 484
Socialnämnden	-186 610	-2 944			3 800	-185 754
Samhällsbyggnads-nämnden	-36 410	-719				-37 129
Revisionen	-766					-766
Valnämnden	-180					-180
Överförmyndare	-780					-780
Jävsnämnden	-50					-50
Summa nämnder	**-570 003**	**-8 904**	**-1 300**	**0**	**3 800**	**-576 407**
Budget övrigt:						
Ofördelad budget	-3 000					-3 000
Lönerörelse	-8 900	8 904				4
Räntenetto och pensioner	-8 300					-8 300
Summa	**-590 203**	**0**	**-1 300**	**0**		**-587 703**
Skatteintäkter och generella statsbidrag	**594 801**		**1 300**		**-3 800**	**592 301**
Resultatet	**4 598**	**0**	**0**	**0**	**0**	**4 598**

Beloppen är i tkr.

Vid några tillfällen under året har nämndernas budgetramar ändrats. Som brukligt har det skett en kompensation för löneökningar under året, denna blev 8 904 tkr, det blev en diff på 4 tkr som fick ligga kvar. Utbildningsnämndens budget har ökats med 1 300 tkr till följd av regeringens skolmiljard. Denna klassades som generellt statsbidrag som tillföll finansen. För att bidraget skulle nå utbildningsnämnden gjordes en budgetreglering. Socialnämnden fick 3 800 tkr i statsbidrag för äldresatsning. Detta var ett riktat statsbidrag som betalades ut direkt till socialnämnden, samtidigt var det budgeterat från början på finansen och en budgetreglering fick göras. Det har inte varit tydligt i dessa exempel från regeringen om bidraget ska vara riktat eller generellt, vilket har rört till det något. Reglering för Induspaviljong gäller en hyra som varit budgeterad på kommunstyrelsen, men där kostnaden ska belasta utbildningsnämnden, budgeten på 326 tkr flyttades.

Driftredovisning, utfall

Driftredovisning	Bokslut 2021						Bokslut 2020		
	Utfall			Budget	Avvikelse		Utfall		
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	Netto	%	Kostnad	Intäkt	Netto
Kommunfullmäktige	-1 407	0	-1 407	-1 417	10	1%	-1 180	-	-1 180
Kommunstyrelsen	-56 102	3 461	-52 641	-59 847	7 206	12%	-55 133	2 845	-52 288
Utbildningsnämnden	-316 834	31 282	-285 552	-290 484	4 932	2%	-308 610	34 319	-274 291
Socialnämnden	-218 009	42 907	-175 102	-185 754	10 652	6%	-232 964	43 989	-188 974
Samhällsbyggnads-nämnden	-144 215	107 615	-36 600	-37 129	529	1%	-139 698	102 191	-37 507
Revisionen	-776		-776	-766	-10	-1%	-767	-	-767
Valnämnden	-78		-78	-180	102	57%	-31	-	-31
Överförmyndare	-792		-792	-780	-12	-2%	-842	-	-842
Jävsnämnden	-15		-15	-50	35	71%	-19	-	-19
Summa nämnder	**-738 231**	**185 268**	**-552 962**	**-576 407**	**23 445**	4%	**-739 244**	**183 344**	**-555 900**
Ofördelad budget				-3 000	3 000	-			
Lönerörelse				4	-4	-			
Räntenetto och pensioner mm	-14 833	7 914	-6 919	-8 300	1 381	17%	-15 005	8 549	-6 456
Reavinster	-1 200	11 139	9 939	0	9 939	-	-129	1 370	1 241
Summa ovan	**-754 264**	**204 322**	**-549 942**	**-587 703**	**37 761**	6%	**-754 378**	**193 263**	**-561 115**
Skatteintäkter och generella statsbidrag		606 351	606 351	592 301	14 050	2%	-	581 082	581 082
Årets resultat	**-754 264**	**810 673**	**56 409**	**4 598**	**51 811**		**-754 378**	**774 345**	**19 967**

Belopp i tkr. Det kan finnas avrundningar som gör att summeringarna inte alltid ser ut att stämma.

I tabellen för driftredovisning ovan så ingår interna motparter. För att se kopplingen till kommunens resultaträkning se bilagan i slutet av årsredovisningen. Det budgeterade resultatet var 4 598 tkr, vilket överträffades med 51 811 tkr. Största avvikelserna fanns på socialnämnden med 10 652 tkr. Störst procentuella avvikelse för nämnderna fanns på kommunstyrelsen, om man inte räknar med valnämnden och jävsnämnden.

Principer för internredovisningen ska lämnas i årsredovisningen: Intern och extern bokföring särskiljs genom olika motparter. Nämnderna belastas med avskrivningskostnader och internränta för de investeringar som har gjorts, detta finns med i driftredovisningen ovan som en intern kostnad på respektive nämnd och en intern intäkt på raden räntenetto. På raden räntenetto bokförs därefter kommunens externa räntekostnader för de lån som kommunen tagit. Nämnderna belastas med en internhyra för de fastigheter som kommunen äger. I denna ingår eventuella kapitalkostnader för de fastigheter som har ett bokfört värde. Verksamheter för lokalvård och måltid finns inom samhällsbyggnadsnämnden och dessa finansieras genom internfakturering till de nämnder som nyttjar deras tjänster. Detta, samt internhyrorna, förklarar varför samhällsbyggnadsnämnden har stora kostnader men också stora intäkter.

Kommunfullmäktige

Resultatet för kommunfullmäktige var ett överskott med 10 tkr. Man har belastats för kostnader för licenser på ca 96 tkr, som inte var budgeterat, men några andra kostnader har inte uppstått och ett mindre överskott för arvodena gjorde att året slutade på ett mindre överskott.

Kommunstyrelsen

Resultatet för 2021 blev ett överskott på 7,2 mnkr, nettokostnaden blev ca 350 tkr högre jämfört med föregående år. Intäkterna visar på ett överskott på 529 tkr och är ca 600 tkr högre än 2020. Intäkterna avser momsåtersökning för köpt verksamhet, EU-bidrag för Europa direkt i Sjuhärad samt diverse bidrag från region och stat. Här finns även hyresintäkter från SÄRF för brandstationen i Töllsjö.

Bruttokostnaden blev totalt ca 1 mnkr högre jämfört med 2020, men hela 6,7 mnkr lägre än budget.

Den största avvikelsen återfinns inom lokalkostnader. Kostnader för lokaler avviker, både i förhållande till 2020 (en minskning med ca 1,0 mnkr) och i förhållande till budget (överskott med ca 3,0 mnkr). Anledningen till de minskade kostnaderna beror främst på Hembygdsvägen där kostnaden för den delen som avser daglig verksamhet fördelas till socialnämnden från 2021 och framåt. Dock kvarstår den största delen av hyran för Hembygdsvägen för kommunstyrelsen då den till största del inte nyttjas. Totalt beräknas kostnaden för Hembygdsvägen bli 1 mnkr för kommunstyrelsens del. Dessutom såldes Solviken under 2020 och lokalerna på vårdcentralen sades upp vilket ytterligare bidrar till de lägre kostnaderna under 2020. I förhållande till budget är dock den största avvikelsen en betydligt lägre kostnad för provisoriska skollokalerna, totalt ca 2,5 mnkr.

Personalkostnaderna är i stort oförändrade mellan åren om hänsyn tas till lönerevisionen och genererar ett överskott på 646 tkr.

Övriga kostnader är något högre jämfört med förra året, men ändå ett positivt resultat i förhållande till budget på 1,1 mnkr, kostnadsökningen beror på att kommunstyrelsen tagit över kostnader för översiktsplanen som tidigare belastat samhällsbyggnadsnämnden. Bland jämförbara poster syns alltså syns ingen större förändring mellan åren.

Kapitalkostnaderna blev 1,3 mnkr lägre än budgeterats och är ungefär lika höga som förra året trots en sänkt intern ränta och att personalsystemet skrevs av helt under 2020. Orsaken till det är att avskrivningarna inom IT har ökat till följd av flera stora IT-investeringar under 2020 och 2021, vilket ligger i linje med strategin att köpa snarare än leasa utrustning.

Utbildningsnämnden

Resultatet för utbildningsnämnden 2021 var 4,9 mnkr. Nettokostnaderna har ökat med 4,1 procent där ökningen främst ligger på personalkostnader 6,1 procent, köpt verksamhet 4,7 procent samt att intäkterna sjunkit med 8,8 procent, främst beroende på utfasad ersättning från staten för sjuklöner för pandemin. Övriga kostnader har sjunkit till följd av att arrangemang, skolresor och kompetensutveckling inte kunnat genomföras på grund av pandemin.

Förskola och fritidshem redovisade överskott med 1,1 respektive 1,7 mnkr, där vårens underskott vänts till följd av åtgärder för budget i balans. Överskotten har fortsatt växt på grund av den höga sjukfrånvaron och vård av barn under hösten tillsammans med svårighet att tillsätta vikarier och tjänster.

Grundsärskola redovisade ett överskott på 3,4 mnkr. Överskottet beror främst på den buffert som har lagts för de elever under utredning som ännu inte är inskrivna i grundsärskolan. Verksamhet gymnasieskola redovisar ett överskott på 1,0 mnkr som främst beror på sänkta priser för busskort för 2021. Kultur och fritid visar ett överskott på 0,5 mnkr som beror på lägre personalkostnader på enheten och centralt och att pandemin gjort att arrangemang såsom Schools out och barnteatrar uteblivit och att föreningar inte kunnat bedriva verksamhet i samma utsträckning som tidigare. De verksamheter som visar underskott är grundskola (-3,1 mnkr) och vuxenutbildning (-0,2 mnkr). Grundskolan har haft höga personalkostnader kopplade till antalet barn med omfattande stödbehov, arbetet med hemmasittare, långtidssjukskrivningar, rehab, frånvaro vid graviditeter och tillhörande vikariekostnader samt högre kostnader vid distansundervisning.

Socialnämnden

Resultatet för socialnämnden 2021 var 10,7 mnkr. Nettokostnaderna har minskat med 7,3 procent jämfört med 2020 till största del beroende på minskade kostnader för köpta platser inom individ- och familjeomsorgen, men även inom funktionshinder. En del vakanta tjänster har också påverkat och minskade bidragskostnader.

Äldreomsorg redovisade ett överskott med 1,1 mnkr, delvis beroende på statliga ersättningar till följd av pandemin. Även minskade kostnader för närståendestöd, köpt verksamhet och mindre kapitalkostnader jämfört med 2020. Beläggningsgraden på särskilt boende var 87 procent och är en minskning jämfört med 2020. Funktionshinder gjorde ett överskott med 3,3 mnkr till följd av mindre kostnader för köpta platser och personal.

Individ- och familjeomsorgen gjorde ett överskott med 6,4 mnkr, främst beroende på köpta platser men också lägre kostnader för personal och försörjningsstöd än budgeterat. Flera insatser har gjorts i verksamheten för att standardisera handläggningen och få en bättre koppling till den lagstiftning och praxis som finns.

Samhällsbyggnadsnämnden

Resultatet för 2021 var ett överskott med 0,5 mnkr. Det finns flera stora poster som både bidragit negativt och positivt till resultatet. Intäkter till följd av sanktionsavgifter var högre än väntat, med ca 1,6 mnkr. Vakanser inom plan och exploatering har gett ett överskott på ca 1,7 mnkr. Posten som fastighetschef har varit vakant större delen av året vilket också bidragit positivt ekonomiskt. En inventering har gjorts av pågående exploateringsprojekt vilket ledde till att ett antal projekt har avslutats och belastade resultatet med ca 1,6 mnkr. Elkostnaderna var höga i slutet av året och även kostnader för snöröjning och halkbekämpning var högre än budgeterat.

Nettokostnaden för VA-verksamheten var -0,4 mnkr, dvs. ett underskott. I likhet med tidigare år har det skett en skattefinansiering, för 2021 med 1,7 mnkr. Mellanskillnaden 1,3 mnkr går enligt tidigare praxis till VA-fonden som ska täcka framtida finansiering av utbyggnaden av VA-nätet. Se mer i avsnittet om VA.

Renhållningsverksamheten visade underskott med 0,5 mnkr.

Övriga nämnder

Alla övriga nämnder har mindre avvikelser, bortsett från valnämnden som gick plus med 102 tkr. Orsaken var att budgeten låg på en högre nivå, en nivå som normalt gäller ett valår. Arvodena var endast 5 tkr. I stället köptes nya skärmar och bås in för att användas till valet 2022.

Övriga poster

Den ofördelade budgeten på 3,0 mnkr har inte nyttjats under året. Inga förslag har lagts fram politiskt och inga beslut har fattats kring eventuellt användande av budgeten.
Utfallet för lönerevision 2021 blev nästan precis som det som var budgeterat, 4 tkr skiljde det. Om utfallet blir större än det som finns budgeterat så brukar en reglering ske så att nämnderna ändå inte får mer i budgetkompensation än vad som funnits avsatt centralt. Den här gången fick man dock en kompensation på 8 904 tkr, 4 tkr mer än vad som var budgeterat.

Räntenettot och pensionerna visade överskott mot budget med 1,4 mnkr, trots att pensionskostnaderna var högre än föregående år så rymdes det i budgeten, som ökades till 2021 med 1,6 mnkr. I denna post finns också intäkt till följd av värdeökningen för kommunens placeringar. Dessa bidrog till resultatet med 1,0 mnkr.

I posten reavinster finns det försäljningsintäkter från dels Tyftet 3 och dels markanvisningen. Dessa bidrog till resultatet med 5,4 respektive 4,6 mnkr, tillsammans 9,9 mnkr.

Investeringsredovisning

Verksamhet	Utfall			Budget KF	Budget nämnd	Avvikelse
	utgifter	inkomster	netto			
Fastighet						
Förskola Olsfors	-			-35,0	-23,2	23,2
Hembygdsvägen	-0,4		-0,4	-4,0		3,6
LSS-boende	-0,3		-0,3	-20,0		19,7
Ombyggnad särskola (A)	-2,5		-2,5	-1,5	-4,0	1,5
Provisoriska skollokaler (A)	-3,7		-3,7	-2,0	-4,1	0,4
Kontorsplatser Råssa	-		-	-3,0		3,0
Ny skola	-		-	-2,0		2,0
Särskilt boende	-0,2		-0,2	-1,0		0,8
Oförutsett	-0,2		-0,2	-2,0	-0,45	0,25
Tillbyggnad matsal	-1,3		-1,3		-5,0	3,7
Odensgården förskola	-1,5		-1,5		-2,2	0,7
Hemkunskapssal etapp 2 (A)	-1,3		-1,3			0,0
Entrépartier Bollebygdskolan (A)	-0,2		-0,2		-0,25	0,1
Renovering tak Töllsjöskolan (A)	-0,3		-0,3			-0,3
Delsumma fastighet	-11,8		-11,8	-70,5		58,7
Gata						
Ekedalsvägen GC (A)	-2,0	1,0	-1,0	-		-1,0
Spjälvägen	-1,6	0,1	-1,5	-		-1,5
Ospecificerat gata	-1,0		-1,0	-1,5		0,5
Markinköp SBN	-			-1,5		1,5
Strategiska markinköp KS	-			-20,0		20,0
Övrigt, årligt anslag reinvesteringar:						
Samhällsbyggnadsnämnden	-0,7		-0,7	-2,0		1,3
Utbildningsnämnden	-2,5		-2,5	-2,5		0
Socialnämnden	-0,8			-1,0		0,2
Kommunstyrelsen	-2,4		-2,4	-2,0		-0,4
Delsumma skattefinansierad	**-22,6**	**1,1**	**-21,5**	**74,5**	**74,5**	**83,0**
Renhållning						
Ej specificerat renhållning	-		-	-0,5		0,5
VA						
Ej specificerat VA	-3,8		-3,8	-14,0		10,2
Delsumma avgiftsfinansierad	**-3,8**		**-3,8**	**-14,5**	**-14,5**	**10,7**
Exploateringar						
Ej specificerat	-0,0		-0,0	-25,0		25,0
Tyftet etapp 3 (Olofs väg)	-0,7		-0,7	-		-0,7
Tyftet 2 (markanvisn Annas väg)	-0,0		-0,0	-		-0,0
Tyftet 2 (Anna Elviras väg)	-0,8		-0,8	-		-0,8
Bergadalen 2-3	-0,8		-0,8	-		-0,8
Delsumma exploateringar	**-2,3**		**-2,3**	**-25,0**	**-25,0**	**22,0**
Totalsumma	**-28,8**	**1,1**	**-27,7**	**-144,0**	**-144,0**	**116,3**

Belopp är i mnkr i tabellen ovan. Minustecken innebär negativt saldo, dvs. utgifterna överstiger eventuella inkomster. Projekt med (A) innebär att projektet är avslutat. Samhällsbyggnadsnämnden har flyttat en del budgetposter inom fastighet. Kolumn avvikelse är nämndens ev nya budget jämfört med utfallet.

Verksamhet	**Utfall**		
	utgifter	inkomster	netto
Projekt som kostnadsförts	1,8	-0,1	1,6

De projekt som utrangerades, från pågående exploatering till driftkostnaderna under året får en omvänd effekt i investeringsredovisningen genom att de ”backas”. De ska exkluderas när man ska se vad som investerats under året. Summa investeringar under året är -27,7 med tillägg för 0,3 mnkr som avser nyanskaffning finansiell leasing, summa -27,9 mnkr för årets investeringar.

Fastigheter
Av budgeten på 70,5 mnkr har 11,8 mnkr nyttjats under året. Förskola Olsfors befinner sig i utredningsfasen. Det finns en plats som är utsedd i Olsfors och i början av 2022 kommer samråd att ske. De kostnader som lagts ner under 2021 kan inte belasta investeringsbudgeten. Troligen kan byggnation ske från slutet av 2023 och under 2024, först i samband med projektering under 2023 kan det bli frågan om investeringsutgifter. Budgeten på 35 mnkr borde aldrig ha varit med bland investeringarna 2021. Delar av budgeten flyttade nämnden till andra projekt under året.

Även LSS-boende är i en tidig fas där placering finns färdigt, men byggstart ligger längre fram. Att ändå budgetera med 20 mnkr för 2021 är mer frågan om symbolik än om vad som i realiteten kommer att utföras.

Gata
Beläggningsarbeten har gjorts på flera gator, utgift ca 1,0 mnkr bland ospecificerat. Ekedalsvägen har haft utgifter på ca 2,5 mnkr varav 2,0 mnkr fanns med bland årets utgifter. Kommmunen har fått medfinansiering med 1,0 mnkr. Spjälvägen är ett kombinerat gatu- och VA-projekt där kommunen tidigare förbundit sig att förlänga en gata samt bygga ut VA-anslutningar till tre nya tomter. Under 2021 har det varit utgifter på 1,6 mnkr samt inkomster på 0,1 mnkr för projektet. Kommunen kommer också att få in anslutningsavgifter senare.

Övrigt
Inga markinköp har gjorts under året. Samhällsbyggnadsnämnden har förbrukat 0,7 mnkr av sin investeringsbudget på 2,0 mnkr medan övriga nämnder har mindre avvikelser.

Avgiftsfinansierad verksamhet
Renhållning har gjort investering av en styck roll-pack till återvinningscentralen på 2022 istället för 2021. VA har gjort investeringar på 3,8 mnkr vilket var spritt på flera delar.

Exploateringar
Beloppen i tabellen ovan är de som påverkar investeringsutgifterna under 2021, men säger ingenting om resultatpåverkan för exploateringsprojekten eller vilka utgifter som tagits tidigare år. Samhällsbyggnadsnämndens årsrapport har en mer utförlig sammanställning av de större exploateringsprojekten.

Finansiella rapporter, kommunen

Resultaträkning

Belopp i miljoner kr (mnkr)	Not	2021			Utfall helår 2020
		Utfall	Budget	Avvikelse	
Verksamhetens intäkter	1	124,0	98,7	25,3	116,2
Verksamhetens kostnader	2	-650,3	-657,5	7,2	-649,9
Avskrivningar		-27,8	-27,5	-0,3	-27,3
Verksamhetens nettokostnader		**-554,2**	**-586,3**	**32,2**	**-560,9**
Skatteintäkter	3	495,8	480,7	15,1	468,1
Generella statsbidrag och utjämning	4	114,3	111,3	3,0	113,0
Verksamhetens resultat		**56,0**	**5,7**	**50,3**	**20,2**
Finansiella intäkter	5	1,9	0,5	1,4	1,3
Finansiella kostnader	6	-1,4	-1,5	0,1	-1,5
Resultat efter finansiella poster		**56,4**	**4,6**	**51,8**	**20,0**
Årets resultat		**56,4**	**4,6**	**51,8**	**20,0**

Balansräkning

Belopp i mnkr	Not	2021	2020
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	7	0,7	0,1
Materiella anläggningstillgångar			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	8	435,7	429,1
Maskiner och inventarier	9,10	29,0	33,0
Övriga materiella anläggningstillgångar			
Finansiella anläggningstillgångar			
Aktier, andelar och grundfondskapital	11	14,7	13,9
Summa anläggningstillgångar		**480,1**	**476,1**
Bidrag till infrastruktur		-	-
Omsättningstillgångar			
Förråd, lager o exploateringsfastigheter		32,2	35,9
Fordringar	12	47,1	36,7
Kortfristiga placeringar		-	-
Kassa och bank	13	90,1	91,8
Summa omsättningstillgångar		**169,4**	**164,5**
SUMMA TILLGÅNGAR		**649,4**	**640,6**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat		56,4	20,0
Resultatutjämningsreserv		62,1	13,1
Övrigt eget kapital		257,4	286,4
Summa eget kapital	14	**375,9**	**319,5**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	15	46,4	39,2
Andra avsättningar		-	-
Skulder			
Långfristiga skulder	16	103,2	160,6
Kortfristiga skulder	17	123,9	121,3
Summa skulder		**227,1**	**281,9**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**649,4**	**640,6**

PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER	Not	2021	2020
Panter och därmed jämförliga säkerheter			
Ställda panter	18	0,3	0,3
Borgensförbindelser	19	302,5	302,5
Ansvarsförbindelser			
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna		137,1	139,7
varav Borås stad		2,3	2,8
varav löneskatt		26,8	27,3
Övriga ansvarsförbindelser		-	-

Kassaflödesanalys

Belopp i mnkr	Not	2021	2020
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Årets resultat		56,4	20,0
Justering för av - och nedskrivningar	7, 8, 9	27,8	27,3
Justering för gjorda avsättningar	15	7,2	3,6
Justering för ej likviditetspåverkande poster	9,11	-0,7	-0,2
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		**90,7**	**50,6**
FÖRÄNDRING AV RÖRELSEKAPITAL			
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	12	-10,3	-5,2
Ökning/minskning förråd och lager		3,7	-2,7
Ökning/minskning kortfristiga skulder	17	2,6	13,8
Förändring av rörelsekapital		**-4,0**	**5,9**
Kassaflöden från den löpande verksamheten		**86,7**	**56,5**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Investering i immateriella tillgångar	7	-0,7	-
Investering i materiella tillgångar	8,9	-30,3	-16,7
Försäljning av materiella tillgångar	8	-	3,4
Investering i finansiella tillgångar	11	-	-
Försäljning av finansiella tillgångar		-	-
Kassaflöden från investeringsverksamheten		**-31,0**	**-13,3**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Förändring långfristiga skulder	16	-57,4	-35,2
Ökning av långfristiga fordringar		-	-
Kassaflöden från finansieringsverksamheten		**-57,4**	**-35,2**
Årets kassaflöde		**-1,7**	**8,0**
Likvida medel vid periodens början		91,8	83,9
Likvida medel vid periodens slut		**90,2**	**91,8**

Noter

Belopp i mnkr	2021	2020
Not 1 Verksamhetens intäkter		
Försäljningsmedel	6,6	6,6
Taxor och avgifter	45,6	40,3
Hyresintäkter	5,5	4,3
Bidrag	47,4	56,1
Varav från staten	*40,1*	*49,2*
Försäljning av tjänster och verksamheter	7,4	7,6
Försäljning av exploateringsfastigheter	11,1	0,7
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0,2	0,7
Summa verksamhetens intäkter	**124,0**	**116,2**
Not 2 Verksamhetens kostnader		
Bidrag	-20,5	-21,3
Entreprenad och köp av verksamhet	-116,9	-124,4
Konsulttjänster och tillfälligt inhyrd personal	-11,9	-9,9
Personalkostnader	-410,1	-399,0
Lokalkostnader	-11,6	-12,1
Övriga kostnader	-78,1	-83,1
Sålda tomträtter	-1,2	-0,1
Summa verksamhetens kostnader	**-650,3**	**-649,9**
Not 3 Skatteintäkter		
Preliminära skatteintäkter	483,4	477,1
Slutavräkning	12,4	-9,1
Summa skatteintäkter	**495,8**	**468,1**
Avräkningsbelopp per invånare (kr)		
Slutavräkning 2020/2019	165	-244
Preliminär slutavräkning 2021/2020	1 143	-715
Not 4 Generella statsbidrag och utjämning		
Inkomstutjämningsbidrag	60,9	63,1
Införandebidrag	3,2	7,3
Regleringsbidrag	28,3	9,7
Generella bidrag från staten	5,1	19,2
Kostnadsutjämningsavgift	-5,7	-3,5
Kommunal fastighetsavgift	20,6	19,4
Utjämning LSS	1,9	-2,4
Summa generella statsbidrag och utjämning	**114,3**	**113,0**
Not 5 Finansiella intäkter		
Utdelning på aktier och andelar	0,2	-
Ränteintäkter	0,0	0,1
Försäljning och värdering finansiella oms.tillg.	0,0	0,4
Övriga finansiella intäkter	0,7	0,8
Summa finansiella intäkter	**1,9**	**1,3**
Not 6 Finansiella kostnader		
Räntekostnader på långfristiga lån	-1,0	-1,3
Övriga finansiella kostnader	-0,4	-0,2
Summa finansiella kostnader	**-1,4**	**-1,5**

Noter, forts.

Belopp i mnkr	2021	2020
Not 7 Immateriella anläggningstillgångar		
Anskaffningsvärde	4,5	3,8
Ackumulerade avskrivningar	-3,8	-3,7
Bokfört värde	**0,7**	**0,1**
Redovisat värde årets början	**0,1**	**0,4**
Investeringar	0,3	-
Flyttningar/omklassificeringar	0,3	-
Avskrivningar	-0,1	-0,3
Redovisat värde periodens slut	**0,7**	**0,1**
Samtliga tillgångar är förvärvade. Avskrivningsperiod är 3-5 år.		
Not 8 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
Anskaffningsvärde	702,9	675,1
Ackumulerade avskrivningar	-267,2	-246,0
Bokfört värde	**435,7**	**429,1**
Redovisat värde årets början	429,1	452,7
Investeringar	24,8	0,7
Flyttningar/omklassificeringar	3,1	-
Försäljningar	-	-3,2
Utrangeringar	-	-0,2
Avskrivningar	-21,2	-21,0
Redovisat värde periodens slut	**435,7**	**429,1**
Genomsnittlig nyttjandeperiod för fastigheterna: 31,7 år (mark skrivs inte av)		
Not 9 Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde	131,6	125,4
Ackumulerade avskrivningar	-113,9	-107,5
Bokfört värde	**17,8**	**18,0**
Redovisat värde årets början	18,0	16,9
Investeringar	6,2	7,0
Flyttningar/omklassificeringar	0,1	-
Utrangeringar	-0,1	0,1
Avskrivningar	-6,5	-6,0
Redovisat värde periodens slut	**17,8**	**18,0**
Genomsnittlig nyttjandeperiod: 6,5 år		
Not 10 Pågående investeringsprojekt		
Pågående investeringsprojekt	**11,3**	**15,0**
Not 11 Finansiella anläggningstillgångar		
Aktier och andelar		
Kommuninvest	6,1	6,1
Sjuhärads kommunalförbund	0,3	0,3
Coompanion Sjuhärad	0,0	0,0
Inera	0,0	0,0
Gryaab	1,0	1,0
Summa aktier och andelar	**7,2**	**7,4**
Grundfondskapital		
Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder	1,0	1,0

Långfristiga placeringar		
Aktieindexobligationer mm	6,5	5,5
Summa finansiella anläggningstillgångar	**14,7**	**13,9**
Not 12 Fordringar		
Kundfordringar	5,8	4,1
Diverse kortfristiga fordringar	23,3	24,5
- varav fordran mervärdesskatt	*3,3*	*2,7*
Förutbetalda kostnader	6,5	6,5
Upplupna intäkter	11,5	1,6
Kortfristiga placeringar	-	-
Summa kortfristiga fordringar	**47,1**	**36,7**
Not 13 Kassa och bank		
Bank	90,1	91,8
Summa Kassa och bank	**90,1**	**91,8**
Not 14 Eget kapital		
Ingående balans	319,5	299,5
Årets resultat exkl resultatutjämningsreserv	7,4	6,9
Resultatutjämningsreserv	49,0	13,1
Utgående balans	**375,9**	**319,5**
Not 15 Avsättningar pensioner		
FÅP	26,4	21,4
KÅP	1,7	1,7
PBH	0,9	0,4
ÅP	7,4	6,6
VP	0,1	0,5
EP	0,9	1,0
Summa pensioner	**37,4**	**31,5**
Löneskatt	9,1	7,6
Summa pensioner och löneskatt	**46,4**	**39,2**
Specifikation:		
Ingående avsättning	31,5	35,6
Nyintjänad pension	4,5	3,3
varav		
-FÅP	*4,5*	*3,3*
-Särskild avtalspension	-	*-0,0*
Årets utbetalningar	-1,0	-1,1
Ränte- och basbeloppsuppräkning	0,5	0,8
Ändring av försäkringstekniska grunder	1,7	-0,1
Övrig post	-0,3	0,3
Byte av tryggande	-0,2	-0,3
Förändring av löneskatt	1,4	0,7
Utgående avsättning pensioner	**46,4**	**39,2**
Utredningsgrad:	*98 %*	*98 %*
Not 16 Långfristiga skulder		
Kommuninvest	100,0	160,0
Långfristig leasingskuld	0,8	0,6
Skuld för offentliga bidrag	2,4	
Summa långfristiga skulder	**103,2**	**160,6**
Not 17 Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	25,3	23,7

Personalens skatter och avgifter	7,3	10,7
Övriga kortfristiga skulder	11,6	6,0
Förutbetalda intäkter	32,6	36,4
Upplupna kostnader	47,1	44,5
- varav löner	*1,4*	*1,6*
- varav semesterlöneskuld	*15,2*	*15,0*
Summa kortfristiga skulder	**123,9**	**121,3**
Not 18 Ställda panter		
Flässjum Övregården 4:98	0,3	0,3
Not 19 Borgensförbindelser		
Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder	299,0	299,0
(Enligt beslut i KF 2020-02-06, utnyttjad borgen är 249 mnkr)		
Förlustansvar för egna hem	0,0	0,0
Gadden, fristående skola	3,5	3,5
Summa borgensförbindelser	**302,5**	**302,5**

Not Kostnad (tkr) för räkenskapsrevision	
Revisionens totala kostnader 2021	776
varav räkenskapsrevision:	
20 % av revisorernas arvoden	68
Revisorernas biträden	249
Summa räkenskapsrevision	**317**

Not Leasing

Kommunen leasar främst fordon inom hemtjänst och övrig omsorgsverksamhet samt inom samhällsbyggnadsverksamheten. Även viss datautrustning leasas. Uppgifter om framtida minimileaseavgifter (i tkr) som ska betalas inom de närmaste fem åren finns i tabellen ovan.

	Framtida leasingavgifter förfaller:	**2021**	**2020**
Operationell leasing	Inom 1 år	6 751	4 115
	Senare än 1 år men inom 5 år	7 244	3 866
	Senare än 5 år	-	-
Finansiell leasing	Inom 1 år	1 060	170
	Senare än 1 år men inom 5 år	824	628
	Senare än 5 år	-	-

Belopp i tkr.

Not Särredovisningar

Den särredovisning som tillämpas gäller VA-verksamheten, enligt lag om allmänna vattentjänster. Den finns i verksamhetsavsnittet.

Not Solidarisk borgen

Bollebygds kommun har i juni 2001 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 292 kommuner och regioner som per 2021-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.
Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.
Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Bollebygds kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2021-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 510 966 139 138 kronor och totala tillgångar till 518 679 716 010 kronor. Bollebygds kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 401 513 891 kronor och av de totala tillgångarna till 406 936 560 kronor.

Not redovisningsprinciper

Redovisningen har upprättats utifrån lag om kommunal bokföring och redovisning, kommunallagen, samt Rådet för kommunal redovisnings (RKR) rekommendationer. Om avsteg från detta är gjorda så anges det specifikt nedan. Ingen ändring av redovisningsprinciperna har skett sedan bokslutet 2020.

Intäkter och kostnader - Inkomster och utgifter är i allt väsentligt periodiserade till rätt period. En gräns på ett basbelopp gäller, inkomster eller utgifter över detta ska alltid periodiseras. Det förekommer att lägre belopp också periodiseras, i synnerhet hyror. Statsbidrag som inte är generella utan avser något visst projekt eller liknande, periodiseras alltid. Kommunen fick 0,7 mnkr utbetalt i februari 2022 för sjuklöner för december 2021. Uppbokning är inte gjord utan intäkten hamnar på 2022 då intäktskriteriet inte är uppfyllt för 2021. Anslutningsavgifter avseende VA-verksamheten redovisas som verksamhetens intäkter och periodiseras på 50 år. Årets förändring av semesterlöneskuld, intjänad ferielön och övertid kostnadsbokförs över resultaträkningen. Den totala skulden redovisas som en kortfristig skuld i balansräkningen. Timlöner som intjänats i december men utbetalas i januari är periodiserade och belastar resultatet för 2021. Internräntan sattes till 1,25 procent 2021 och är samma som den som SKR tagit fram som exempel.

Jämförelsestörande poster – Det finns några poster som skulle kunna ha bedömts som jämförelsestörande men som inte gjort det. Det gäller samtliga corona-relaterade kostnader och de statsbidrag som kommunen erhållit för dessa. Det gäller också reavinsterna på netto 9,9 mnkr för tomtförsäljningar Kommunen har också skrivit ned ett antal pågående investeringsprojekt för 1,6 mnkr.

Aktivering - Investeringar som aktiveras har som princip haft ett anskaffningsvärde på över ett basbelopp (exkl. mervärdesskatt) och en livslängd på minst tre år.

Immateriella tillgångar - Samtliga immateriella tillgångar är förvärvade.

Komponentredovisning - Kommunen tillämpar komponentredovisning fr.o.m. 2015. Avskrivningstider är framtagna utifrån rekommendationer från RKR och branschen, dessutom har diskussioner förts med andra kommuner för att skapa likvärdighet. Byggnader har delats in i fem komponenter med avskrivningstider på mellan 15-80 år. Gator har mellan 2-5 komponenter beroende på typ. Investeringar inom VA har redan haft karaktären av komponentredovisning eftersom de ingående delarna ofta är lätt identifierbara, men fem komponenter finns inom detta område. Några justeringar har inte skett på gamla investeringar. I snitt har de fastigheter där investering har skett före 2015 en avskrivningstid på 33 år, som vägt snitt. En inventering och komponentindelning av dessa äldre investeringar hade sannolikt inte gett någon större effekt på resultatet, nyttan av att göra detta arbete överväger inte nedlagd arbetstid. Om någon befintlig fastighet genomgår större renovering så ska dock ny bedömning göras av berörda komponenter.

Sammanställd redovisning - Kommunkoncernen består av kommunen och Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder. Förvaltningsberättelsen ska enligt RKR upprättas utifrån ett koncernperspektiv. Detta har inte gjorts för varje rubrik. Bedömningen är att man ändå kan få en fullständig bild av koncernen då den är så pass enkelt uppbyggd med enbart kommunen samt stiftelsen. Stiftelsens förutsättningar redogörs för i ett separat avsnitt. Gemensam notapparat för koncernen saknas, men samma argument finns för detta som ovan.

Internredovisningsprinciperna – Internredovisningen särskiljs genom motparterna. Köp och sälj förekommer inom bl.a. måltid, lokalvård och internhyrorna. Det är viktigt att få en rättvisande redovisning utifrån verksamhetsbegreppet, att t.ex. hyror för lokaler fördelas till rätt verksamhet så att statistiken i räkenskapssammandraget blir rättvisande. Prissättning sker utifrån självkostnad.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna utgörs av kommunen samt Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder tillsammans är de Bollebygds kommunkoncern. Mellanhavanden är eliminerade. Enligt lagstiftningen ska sådana räkenskaper tas fram och uppställning ska göras i tabell med kommunens uppgifter i anslutning.

Resultaträkning koncernen

	Koncernen 2021	Kommunen 2021	Koncernen 2020	Kommunen 2020
Verksamhetens intäkter	156,3	124,0	145,9	116,2
Verksamhetens kostnader	-670,5	-650,3	-666,7	-649,9
Avskrivningar	-36,8	-27,8	-35,3	-27,3
Verksamhetens nettokostnader	**-550,9**	**-554,2**	**-556,1**	**-560,9**
Skatteintäkter	495,8	495,8	468,1	468,1
Generella statsbidrag och utjämning	114,3	114,3	113,0	113,0
Verksamhetens resultat	**35,7**	**56,0**	**25,0**	**20,2**
Finansiella intäkter	1,9	1,9	1,3	1,3
Finansiella kostnader	-2,3	-1,4	-2,4	-1,5
Resultat efter finansiella poster	**58,8**	**56,4**	**23,9**	**20,0**
Uppskjuten skatt	0,1	-	-0,2	-
Resultat efter bokslutsdispositioner	**58,9**	**56,4**	**23,7**	**20,0**
Skatt på årets resultat efter bokslutsdispositioner	-0,5	-	-0,6	-
Årets resultat	**58,4**	**56,4**	**23,1**	**20,0**

Balansräkning koncernen

	Koncernen 2021	Kommunen 2021	Koncernen 2020	Kommunen 2020
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar				
Immateriella anläggningstillgångar	0,7	0,7	0,1	0,1
Materiella anläggningstillgångar				
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	708,1	435,7	684,3	429,1
Maskiner och inventarier	32,6	29,0	57,2	33,0
Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier, andelar och grundfondskapital	13,7	14,7	13,0	13,9
Summa anläggningstillgångar	**755,1**	**480,1**	**754,6**	**476,1**
Omsättningstillgångar				
Förråd, lager o exploateringsfastigheter	32,3	32,2	36,1	35,9
Fordringar	47,9	47,1	51,5	36,7
Kassa och bank	123,3	90,1	111,2	91,8
Summa omsättningstillgångar	**203,5**	**169,4**	**198,8**	**164,5**
SUMMA TILLGÅNGAR	**958,6**	**649,4**	**953,4**	**640,6**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Eget kapital				
Årets resultat	58,4	56,4	23,1	20,0
Övrigt eget kapital	370,2	319,5	347,1	299,5
Summa eget kapital	**428,6**	**375,9**	**370,2**	**319,5**
Avsättningar				
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	46,4	46,4	39,2	39,2
Avsättning uppskjuten skatt	1,2	-	1,3	-
Skulder				
Långfristiga skulder	264,7	103,2	353,6	160,6
Kortfristiga skulder	217,7	123,9	189,1	121,3
Summa skulder	**482,4**	**227,1**	**542,7**	**281,9**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**958,6**	**649,4**	**953,4**	**640,6**

Kassaflöde koncernen

	Koncernen 2021	Kommunen 2021	Koncernen 2020	Kommunen 2020
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Årets resultat	58,4	56,4	23,1	20,0
Justering för av - och nedskrivningar	36,7	27,8	35,3	27,3
Justering för räntor och skatt	-0,7	-	1,4	-
Justering för gjorda avsättningar	7,2	7,2	3,6	3,6
Justering för ej likviditetspåverkande poster	-0,7	-0,7	-0,2	-0,2
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	*101,0*	*90,7*	*63,2*	*50,6*
FÖRÄNDRING AV RÖRELSEKAPITAL				
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	4,3	-10,3	-18,0	-5,2
Ökning/minskning förråd och lager	3,8	3,7	-2,7	-2,7
Ökning/minskning kortfristiga skulder	-3,6	2,6	15,7	13,8
Kassaflöden från den löpande verksamheten	**105,5**	**86,7**	**58,1**	**56,5**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Investering i immateriella tillgångar	**-0,7**	-0,7	**-**	-
Investering i materiella tillgångar	-35,9	-30,3	-49,8	-16,7
Försäljning av materiella tillgångar	-	-	3,4	3,4
Investering i finansiella tillgångar	-	-	-	-
Försäljning av finansiella tillgångar	-	-	-	-
Kassaflöden från investeringsverksamheten	**-36,6**	**-5,6**	**-46,5**	**-13,3**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Förändring långfristiga skulder	-57,4	-57,4	-3,2	-35,2
Förändring av långfristiga fordringar	-	-	-	-
Kassaflöden från finansieringsverksamheten	**-57,4**	**-57,4**	**-3,2**	**-35,2**
Årets kassaflöde	**11,5**	**-1,7**	**8,5**	**8,0**
Likvida medel vid periodens början	111,3	91,8	103,4	83,9
Likvida medel vid periodens slut	**122,8**	**90,2**	**111,9**	**91,8**

Måluppföljning

Kommunfullmäktiges mål

Nr	Mål	Målet är... uppnått	delvis uppnått	ej uppnått
Arbete och företagande:				
1	Det ska vara enkelt att bedriva näringsverksamhet i Bollebygd. - Kommunen ska verka för att näringsidkare som bedriver eller vill starta verksamhet i Bollebygds kommun ges de skäliga förutsättningar, råd och anvisningar som fordras för verksamhetens bedrivande.		X	
Målet är svårt att utvärdera då det inte finns något resultat flera av de givna indikatorerna. Flera insatser bedöms dock ha bidragit till måluppfyllnad. Kommunen måste fortsätta sitt arbeta med att förändra synen och sitt bemötande samt tillgänglighet mot kund/företagarna för att få fler att vilja etablera sig i kommunen samt att få befintliga kunder/företagare mer nöjda. I Svenskt Näringslivs företagsranking klättrade Bollebygd 40 platser uppåt och är nu på plats 180. Två insatser som också genomförs av samhällsbyggnadsnämnden är förbättrad tillgång till bredband och ökad tillgänglighet till återvinningscentralen, vilka är uppnådda. Sammantaget bedömer kommunstyrelsen att målet delvis uppnås.			
2	Kommunen ska vara en attraktiv och bra arbetsgivare.		X	
Kommunen har goda resultat på HME vilket mäter hållbart medarbetarengagemang, jämfört med mätningen 2019 har resultatet förbättrats från ett index på 80 till 82. HME mäts i alla kommuner och Bollebygds resultat är jämförbart med de flesta kommunerna i vår närhet. För att bli en mer attraktiv arbetsgivare arbetar kommunen kontinuerligt med insatser inom området. Förvaltningarna behöver arbeta med olika delar för att bli en ännu mer attraktiv arbetsgivare och i de olika verksamhetsplanerna för året framgår vilka delar som var planerade under året. Rådande pandemi har dock medfört att det planerade arbetet inom målet för en attraktiv och bra arbetsgivare till stora delar har fått senareläggas. För att förbättra kommunens attraktivitet genomförs flera åtgärder, några som kan nämnas är att förbättra personalkontinuiteten inom samhällsbyggnadsnämndens verksamheter, ta fram ny arbetsmiljöpolicy, fokusera på första linjens chefers arbetsmiljö genom metoden chefoskopet samt att införa ”röda tråden” i samtliga verksamheter.			
Delaktighet:				
3	Kommunen ska eftersträva högt arbetsdeltagande och möjliggöra sysselsättning efter förmåga.		X	
Endast socialnämnden följer upp detta mål. Uppdraget är att minska antalet individer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd med 50 % under året. Utgångspunkterna för uppdraget var knappt 60 individer som vid utgången av 2020 hade haft ekonomiskt bistånd i minst tio månader i sträck. Under året har 29 av dessa individer kommit ut i annan försörjning, antingen via arbete eller till rätt insats med annan huvudman. Under året har även det totala antalet hushåll med försörjningsstöd minskat kraftigt då arbetet har bedrivits med fokus på rätt sysselsättning vilket har medfört att fler individer kommit till självförsörjning. Genom en omarbetning av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd har tydliggjorts att samtliga individer som söker ekonomiskt bistånd ska få en remiss till arbetsmarknadsenheten vid första ansökning och deltagande i			

aktiviteter efter förmåga och individuella förutsättningar sätts som ett krav för ekonomiskt bistånd. Förändringen är ett naturligt steg i utvecklingen mot ökad sysselsättning och följer hanteringen i närliggande kommuner.

Det finns även ett uppdrag att utreda hur så kallade enkla jobb kan skapas inom kommunen som genomförs av HR-avdelningen i nära samverkan med arbetsmarknadsenheten. Det kommer framöver att finnas stort behov av att utveckla arbetet inom integrationsområde för att kunna utvärdera vilka behov som finns och vilken typ av försörjning som kan bli aktuell för målgruppen. Under året har flera personer gått ur etableringsprogrammet men vägen till egen försörjning är lång.

Trygghet, uppväxt och åldrande:

4	Invånarna i kommunen ska uppskatta att bo i hela kommunen. - Invånarna ska känna sig trygga. De ska ha frihet att välja boende i livets alla skeenden.	X		

Tre av nämnderna arbetar med målet, bedömningarna om måluppfyllelse varierar. Kommunens placering i öppna jämförelser om trygghet måste anses väga tungt, då den undersökningen väger samman flera indikatorer. Resultaten i den är en förbättring från plats 25 till plats 13, vilket innebär att Bollebygds kommun är bland de 5 % bästa. Bollebygd är alltså en kommun där invånare upplever sig som trygga vilket förstärks av den trygghetsenkät som genomförs av sjuhäradskommunerna tillsammans med polisen där enbart 10 % svarade att de känner sig otrygga.

Socialnämnden har utvecklat kommunens öppenvård och fler insatser ges nu i egen regi vilket medfört att färre boendelösningar har behövt köpas externt då behovet kunnat tillgodoses på hemmaplan.

Samhällsbyggnadsnämnden bidrar till målet genom att arbeta med bostadsförsörjningsprogram, översiktsplan och skogsbruksplan. Samtliga är inledda förväntas antas under 2022.

Kommunstyrelsen bedömer att målet är uppfyllt, stor vikt läggs vid goda placeringarna över tid i öppna jämförelser.

5	Invånarna ska känna förtroende för kommunens samhällsservice.		**X**	

Förtroende för kommunens samhällsservice påverkas mycket av omgivningen och samhällsklimatet i allmänhet, individuell situation mm.

Socialnämnden strävar efter att uppnå målet i varje situation och att förtroendet ska bygga på hög rättsäkerhet, professionalitet och god servicenivå. Arbete fortlöper hela tiden för att utveckla detta, pandemin har dock bromsat in förändringstakten. Ett antal styrdokument har antagits inom individ- och familjeomsorgen för att förbättra likabehandling och rättssäkerhet. Under året har socialnämnden även fokuserat på bemötandet inom äldreomsorgen, även om det inte finns några resultat av arbetet är ändå bedömningen att arbetet inneburit mer nöjda brukare och mindre klagomål. Under 2021 genomfördes ingen nationell brukarundersökning av socialstyrelsen.

Samhällsbyggnadsnämnden har som mål att utarbeta former för uppföljning och analys av verksamheten för att på ett bättre sätt anpassa verksamheten efter medborgarnas behov.

Då det inte finns få relevanta insatser och indikatorer på vare sig KF eller nämndsnivå är det svårt att följa upp målet. Brukar-, kund- och medborgarundersökningar har inte genomförts eller redovisats i den utsträckning att resultat kan utläsas.

Sammantaget bedömer kommunstyrelsen att målet är delvis uppfyllt.

6	Eleverna i Bollebygds kommun ska ha uppnått fullföljda studier (fullgjorda gymnasiestudier)	X		

Utbildningsförvaltningen har tillsammans med KAA-samordnare och chef för AME deltagit i de nätverksträffar och kompetensutvecklingsinsatser som anordnats inom VI-projektet.

Arbetet med skolnärvaro från yngre år och uppåt har även börjat diskuteras på gymnasienivå som en framgångsfaktor för fullföljda studier. Därför är arbetet med nätverk och tidiga möten kring det en nödvändighet. Vi har bra samarbete med de flesta gymnasieskolor, men eftersom våra elever finns spridda på

många olika ställen kan det finnas de som inte får den uppbackning de behöver. Utbildningsförvaltningen upplever ändå att kontakten med hemkommunen alltid sköts när det gäller avhopp från skolor.

Studie och yrkesvägledare, pedagoger på 7–9 samt förvaltningen har arbetat kring gymnasieelever med behov av extra stöd kring sin skolgång, och deltagit i de möten, som man kallat till från olika aktörer.

Andelen elever som uppnår fullföljda studier inom fyra år har ökat från 78,5 till 87,3. Under samma period har andelen i riket legat oförändrat på 77,9%. Andelen gymnasieelever med grundläggande behörighet har ökat från 55,9 % till 60 %, vilket är 2 procentenheter bättre än riket.

Mot bakgrund av de förbättrade resultaten bedömer kommunstyrelsen att målet är uppfyllt.

Miljösmart kommun:

7	Kommunen ska upprätta miljö- och hållbarhetsmål enligt kommunens miljöpolicy och hållbarhetspolicy	X		

Kommunfullmäktige har antagit miljö- och hållbarhetsmål i enlighet med kommunens miljö- och hållbarhetspolicy. Målet är därför uppfyllt.

Under året har även arbetat med kommunernas klimatlöfte 2030 och utifrån det antagit fyra egna klimatmål som verksamheterna arbetar med. De antagna målen är:

- Vi använder en klimatstyrande resepolicy.
- Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har som mål att minska till 45 gram per person, målet är uppfyllt
- Vi har 100 procent förnybar el i kommunens elavtal, målet är uppfyllt
- Vi arrangerar event/aktiviteter riktat till allmänheten om klimat, målet är uppfyllt.

God ekonomisk hushållning:

8	Det ekonomiska resultatet ska över mandatperioden motsvara 3 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	**X**		

Kommunens resultat på 56,4 mnkr var det bästa någonsin i kommunens historia och motsvarade hela 9,2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Målet ska dock ses totalt för åren 2019-2022. Sammanlagt för åren 2019-2021 var resultatet nästan 79 mnkr och skatteintäkterna och de generella statsbidragen 1 745 mnkr, det motsvarade 4,5 procent. Budgeten för 2022 har ett resultat på 13,5 mnkr (efter tekniska justeringar) och skatteintäkter och generella statsbidrag på 622 mnkr. Om detta blir utfallet innebär det ett sammantaget resultat på 3,9 procent för mandatperioden och målet uppnås därmed.

9	Minst 40 % av kommunens skattefinansierade investeringar och exploateringar finansieras med egna medel över mandatperioden.	**X**		

Årets skattefinansierade investeringar och exploateringar blev 24,1 mnkr vilket utgjorde 349 procent av årets resultat och årets avskrivningar. Det har alltså varit möjligt att finansiera investeringarna flera gånger om med egna medel. Självfinansieringsgraden var för åren 2019 och 2020: 116 och 241 procent. Budgeten för 2022 innehåller investeringar på 124,2 mnkr och ett resultat ihop med avskrivningarna på 40,0 mnkr. Om detta blir fallet så nås en självfinansieringsgrad för mandatperioden på 104 procent, klart över målet på 40 procent. Investeringsbudgeten har aldrig nyttjats fullt ut under 2019-2021 och så kommer med all sannolikhet även bli fallet för 2022.

Kommunstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen

Av nio (9) mål bedömer kommunstyrelsen att fem (5) mål uppnås och fyra (4) uppnås delvis. Detta är en förbättring i måluppfyllnad jämfört med 2021. Gemensamt för flera av målen som delvis nås är att de visar på en ambition eller viljeinriktning snarare än att vara mätbara mål. Det innebär att det är väldigt svårt att på objektiva grunder bedöma måluppfyllelsen utan i stället görs en bedömning av de insatser som gjorts under året. För flera av målen gäller att planerade insatser under året enbart delvis genomfördes pga. coronapandemin vilket bidrar till en sämre måluppfyllnad. Bland målen kan det även vara så att vissa delar uppfylls och tyder på ett gott resultat men andra uppfylls inte, vilket då också bedöms som att målet är delvis uppfyllt.

Ett exempel på det är mål 1 där Bollebygd klättrar i svenskt näringslivs ranking, men övriga indikatorer visar på att målet inte uppnås eller så saknas resultat för vissa indikatorer vilket gör att målet är svårt att utvärdera

För mål 7 klimatsmart kommun, finns sedan hösten 2021 av kommunfullmäktige antagna miljö- och hållbarhetsmål vilket gör att målet i sig är uppnått men arbetet med att bryta ner och arbeta med målen bara inletts.

Verksamhetsberättelser

Barn och utbildning

Förskola

Årets verksamhet

På grund av pandemin och den höga personalfrånvaron har pedagogerna inte alltid kunnat få ut sin planeringstid, vilket har resulterat i att det systematiska kvalitetsarbetet har gjorts utifrån förutsättningarna.

För att skapa en lärorik förskola har förskolorna bland annat arbetat med målen för det kommunikationsstödjande arbetet, likabehandlingsarbetet och TAKK[4]. För att skapa förutsättningar för barns lärande har avdelningarna arbetat aktivt med gruppindelning och den pedagogiska miljön. Genom att dela in barnen i mindre grupper under dagen får varje barn mer tid med en pedagog. Gruppindelningarna är noga sammansatta utifrån vilken nivå barnen är på. Pedagogerna beskriver att arbetet med de mindre barngrupperna gynnar alla barn, men särskilt de barn som behöver extra stöd. Pedagogerna ser alla barn på ett annat sätt och kan besvara frågor och funderingar som kommer. Dock har detta viktiga arbete varit svårt under rådande pandemi.

Ett tydligt arbete för språk-, läs- och skrivutveckling har fortsatt med handledning av förste förskollärare inom området. Språk-, läs och skrivutvecklarna har stöttat förskolorna i att få tillgång till böcker. I detta har det pågått ett samarbete med bibliotekets barnboksbibliotekarie.

Förskolans förste förskollärare i språk och kommunikation har tillsammans med barnkultur-ansvarig på biblioteket planerat och genomfört en teater utomhus under hösten. Föreställningen Intermezzo med ClownkonstNU var mycket uppskattad av barn och vuxna.

Tillsammans med biblioteket har språk-, läs och skrivutvecklarna startat ett projekt med att producera en interaktiv affisch vars syfte är att få vuxna att inse vikten av högläsningens betydelse. Tanken är att lansera den med en happening på kommunens torg under våren 2022. Till affischen har de påbörjat att filma barn i våra barngrupper när de uttrycker sina tankar kring frågan "Varför är det bra att vuxna läser med barn?" Denna filmning kommer att fortsätta under vårterminen för att sedan kunna utgöra underlag till filmer kopplade till QR-koder som ska tryckas på affischerna.

Under året har information förmedlats av språk-, läs- och skrivutvecklarna, genom rektorernas informationsbrev eller veckobrev. Syftet med dessa är och har varit att informera kollegor om vad som händer och de har strävat efter att stötta med aktuell forskning och intressanta artiklar. Under hösten har enkäter tagits fram på uppdrag av rektorerna. En enkät genomfördes på KU-dagen i slutet av oktober. Den var riktad till all pedagogisk personal och syftet var att ta reda på hur man anser att utbildningen ger barnen möjlighet att utveckla sitt språk och sin förmåga att kommunicera.

Språk-, läs- och skrivutvecklarna har även tagit fram material, som ska undersöka hur kommunens 5-åringar ser på sitt eget lärande och hur 4-åringarna ser på trygghet i förskolan. De har genomfört provintervjuer med 5-åringarna för att se hur frågeställningarna fungerar. Ambitionen var att få förskolorna att genomföra intervjuerna under sen höst men pga. pandemin har allt blivit framskjutet.

[4] https://www.spsm.se/stod/specialpedagogiskt-stod/sprak-och-kommunikation/alternativ-och-kompletterande-kommunikation/manuell-och-kroppsnara-akk2/tecken-som-akk/

Några nyckeltal

	2019	2020	2021
Antal barn i förskola*	523	512	524
Antal barn i pedagogisk omsorg*	9	-	-
Andel av anställda med förskollärarexamen	52 %	49 %	i/u
Antal barn per årsarbetare	5,5	5,5	i/u

*Förvaltningens egna uppgifter.
i/u innebär att uppgift ännu inte finns för året i Kolada.

Andelen heltidstjänster i förskolan med förskollärarlegitimation har sedan 2017 minskat från 65 till 49 procent.

Framtida utveckling

Rekrytering av behöriga förskollärare är prioriterat för en god kvalité i Bollebygds kommuns alla förskolor. Bollebygds kommun har de senaste åren haft en något lägre andel barn i förskola än riket. Det kan finnas olika anledningar till det. Dock har det betydelse för beräkning av behovet av förskoleplatser i förhållande till befolkningsprognos.

Tidiga upptäckter och tidiga insatser är ett fortsatt utvecklingsområde. Ett gott samarbete mellan barnhälsovård och förskoleverksamhet är av stor vikt för att tidigt kunna identifiera barn i behov av ytterligare stöd. Det samarbetet har utvecklats och barns svårigheter uppmärksammas tidigt. Förskolan behöver kunna erbjuda behovsorienterade insatser så tidigt som möjligt för att om möjligt förebygga tilläggsproblematik och gynna en positiv utveckling för barnet.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Nettokostnad, tkr	-64 546	-65 688	1 142	-61 616

Verksamhet förskola redovisar ett resultat på 1 142 tkr. Verksamheten hade initialt höga personalkostnader och åtgärder för budget i balans inleddes med restriktivitet i vikarietillsättning, utfasning av corona-vikarier och minskning av resurser till barn i behov av stöd. Besparingarna lyftes då personalkostnaderna vänt inför hösten. Den höga sjukfrånvaron och vård av barn under hösten tillsammans med svårighet att tillsätta vikarier och tjänster har gjort att nollprognosen i delåret växt till ett överskott. Nettokostnaderna har ökat sedan föregående år med 4,1 procent.

Förskoleklass, grundskola och fritidshem

Årets verksamhet

Skolorna har följt upp den kartläggning som gjordes i förskoleklass. Detta gör man genom att använda testmaterialet som används på hösten i årskurs 1. Det blir då en tydlig progression och man vet vad som behöver övas på inför nästkommande årskurs. Skolorna ser ingen skillnad i pojkars och flickors kunskapsnivå. Skolorna har under året fortsatt arbetet med ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd. Bollebygdskolan 7-9 har under våren 2021 granskats av Skolinspektionen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

Meritvärdet över tid har varit en tydlig nedåtgående trend från läsåret 2017/2018. Den trenden är bruten 2020/2021. Flickor och pojkars meritvärde har åter igen närmat sig varandra efter att ha haft en stor skillnad läsåret 2019/2020. Enligt forskning har föräldrars studiebakgrund stor betydelse för barnens resultat. Det kan vi konstatera gäller även i Bollebygds kommun. Meritvärdet för eleverna, som har

föräldrar med grundskoleutbildning eller gymnasial utbildning är 210 medan elever vars föräldrar är högskoleutbildade har ett meritvärde på 244. 36 procent av eleverna i årskurs 9 har föräldrar med en grundskoleutbildning eller gymnasial utbildning. 64 procent av eleverna har föräldrar, som har eftergymnasial utbildning.

Pandemin med tillhörande restriktioner har påverkat verksamheten i fritidshemmen. Hög personalfrånvaro har inneburit att inslag i grupperna och planeringstillfällen har drabbats.

Studier och samtal om specialpedagogik har skett på fritidshemmet. Enkätresultaten är goda – 96 procent av eleverna anser att de lär sig nya saker på fritids. Störst utrymme under året är lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse. På grund av pandemin har fritidshemmen varit ute mycket varje dag. Pedagogerna har erbjudit rastaktiviteter, vilka också används på fritidstiden.

Det har varit omtumlande läsår, att mitt under en brinnande pandemi försöka bedriva ordinarie verksamhet. Man kan inte ställa samma krav som vanligt på varandra. Alla måste utgå från att alla gör så gott de kan utifrån de förutsättningarna man har. Det har varit en intensiv period med mycket oro och planering för olika scenarion. Informationen uppdaterades ständigt. Det spreds och sprids många rykten och många tyckare får spridning och utrymme på sociala medier. Det har varit en tid av att lyssna på myndigheterna och följa de råd och riktlinjer som de presenterar. Allmänna råd är inga lösa tips, allmänna råd skall följas av alla varje dag och varje minut. Det är på vetenskaplig grund vi bedriver vårt arbete likväl i kris som i normaltillstånd. Det har varit många händelser, beslut och åtgärder utifrån pandemin även 2021 såsom:

- Fjärrundervisning i stora delar på högstadiet.
- Biblioteket har varit öppet men ingen mötesplats.
- Distansundervisning för gymnasiet och komvux.
- Under stor del av vårterminen var det inga resor under skoldagen till språk eller simning.
- Planeringen för Schools out avstannade och senare beslöts att ej genomföra med anledning av restriktionerna. Dock fanns flera medarbetare tillsammans med olika föreningar ute i samhället på skolavslutningskvällen.
- Föräldramöten har ställts in likaså skolavslutningar, utvecklingssamtal och uppträdanden.
- Vissa dagar och vissa klasser har haft fjärrundervisning då så många lärare varit sjuka.
- Med anledning av stor frånvaro hos personal har förskolor några gånger bett vårdnadshavare hämta tidigare ibland vädjat till de vårdnadshavare som är hemma att barnen kan få vara hemma.
- Reglerna kring hur man får gå till arbetet eller stanna hemma, har ändrats flera gånger under året. Även om barn ska vara hemma eller inte.
- Skolan har varit stor del i smittspårningen. Under hösten har skolorna delat ut gurgeltester vid smittspårning. De används för provtagning av barn utan symtom som ingår i smittspårning när någon i klassen testats positivt för covid-19. Provkiten delas ut från skolorna, vårdnadshavare genomför i hemmet och lämnar sen till vårdcentralen i Bollebygd.
- Vi har bistått smittskydd med smittspårning i grundskola och förskola. Det har bitvis tagit mycket tid av rektor och skolsköterska.
- Ett samarbete med smittskydd har byggts upp med regelbundna möten varje vecka.
- Under hösten har alla elever from 12 års ålder erbjudits vaccin. Det är ungefär 59 procent som har vaccinerats med två doser under skoltid

Några nyckeltal

	2019	2020	2021
Meritvärde (17 ämnen)	239	225	231
Antal elever i skola*	1 310	1 311	1 327
Antal elever per lärare	11,9	12,4	i/u
Lärare med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne, andel	73,4%	73,7%	i/u
Antal barn i fritidshem*	544	542	533
Antal elever/årsarbetare i fritidshem	21,3	20,2	i/u

Andel pedagoger med högskoleutbildning på fritidshem	43,7%	44,5	i/u
Antal elever grundsärskola*	8	11	15

*Förvaltningens egna uppgifter.
i/u innebär att uppgift ännu inte finns för året i Kolada.

Framtida utveckling

De ändrade kursplanerna i grundskolan, sameskolan och specialskolan är beslutade. De börjar gälla den 1 juli 2022. Målet har varit att göra kursplanerna till ett bättre arbetsverktyg för lärarna. Ämnets syfte och centrala innehåll ska få ett tydligare fokus i undervisningen och kunskapskraven ska bli ett bättre stöd när lärarna sätter betyg. Fakta och förståelse har betonats och innehållet skiljer sig tydligare mellan stadierna. På så sätt vill Skolverket skapa bättre förutsättningar för kvalitet och likvärdighet i undervisningen och se till att betygen blir mer tillförlitliga och rättvisande för eleverna.

Förslaget om utökad tid för studiestöd två timmar i veckan från årskurs 6 till årskurs 9 ligger hos lagrådet. Går förslaget igenom kommer det att gälla från 1 juli 2022. Detta innebär en ökad kostnad för enheterna.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
Nettokostnad, tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Fritidshem	-19 039	-20 730	1 691	-20 504
Grundskola	-133 803	-130 696	-3 107	-128 209
Grundsärskola	-9 608	-13 055	3 447	-6 509
Totalt	**-162 450**	**-164 481**	**2 031**	**-155 222**

Fritidshem redovisar ett resultat på 1 691 tkr. Man prognostiserade på våren ett underskott som man under året vänt genom bland annat restriktivitet i vikarietillsättning. Överskottet har ökat på grund av sjukdomstoppar, att elever samtidigt varit sjuka och på att inskrivna barn inte kommit i samma utsträckning, vilket bidragit till minskat vikariebehov och lägre personalkostnader för befintlig personal.

Nettokostnaderna har minskat sedan föregående år med 7,1 procent.

Grundskola redovisar ett resultat på -3 107 tkr. Underskottet beror främst på för höga personalkostnader. Detta beror enligt verksamheterna på antalet barn med omfattande stödbehov, arbetet med hemmasittare, långtidssjukskrivningar, rehab, frånvaro vid graviditeter och tillhörande vikariekostnader samt högre kostnader vid distansundervisning eftersom klassen förutom undervisande lärare behöver ha personal på plats.

Nettokostnaden har ökat jämfört med föregående år med 4,4 procent. Alla kostnader har ökat förutom övriga kostnader såsom inköp. Samtidigt har intäkterna minskat, främst bidrag.

Grundsärskola redovisar ett överskott på 3 447 tkr. Överskottet beror främst på den buffert som har lagts för de elever under utredning som ej ännu ej ingår i grundsärskolan. En ökning av elevantalet har skett under året både jmf budget och prognostiserat utfall, främst genom inflyttning.

Nettokostnaden har ökat jämfört med föregående år med 47,6 procent på grund av helårsutfall särskola i år.

Gymnasieskola

Årets verksamhet

Ett viktigt stöd för det livslånga lärandet och möjligheten att söka arbete i framtiden är studie- och yrkesvägledning. Det är inte bara studie- och yrkesvägledarens (SYV) roll utan alla pedagoger i alla årskurser har i sitt uppdrag att vidga förståelsen för utbildning och lärande. I detta arbete ingår *Framtidsdagen* då Bollebygdskolan 7-9 bjuder in olika branscher för att presentera och möta elever från årskurs 6 under en dag.

Då Bollebygds kommun inte har något eget gymnasium finns det svårigheter med att stödja och följa upp eleverna på individnivå.

Våren 2020 har Bollebygds kommun fått en godkänd ansökan om ESF-medel till ”VI-projektet” [5] genom Sjuhärads kommunalförbund och Folkhögskolan i Väst. Målgruppen är unga vuxna som varken arbetar eller studerar, UVAS, 15-24 år. Övergripande mål är att matcha individen med insats för att återuppta studier, gå in i nya studier eller närma sig arbete, samt minska psykisk ohälsa och stärka självkänsla.

För Bollebygds kommuns del kommer arbetet till övervägande del skötas av kommunens KAA-ansvariga på Arbetsmarknadsenheten, men ett nära samarbete med andra delar av Socialförvaltningen, Närhälsa, Arbetsförmedling och Utbildningsförvaltning är en förutsättning för ett lyckat resultat. En lokal projektplan är framtagen, där arbetet med målgruppen ska stärkas genom att utveckla nya metoder och aktiviteter, förbättra samverkan mellan olika aktörer för att bättre möta ungdomars behov, och i samband med det öka kompetens och kunskap.

Insatserna startade i samband med höstterminen 2020 och ska pågå fram till juni 2022.

Några nyckeltal

	2019	2020	2021
Antal elever i gymnasieskola	372	369	364

		2018	2019	2020	2021
Betygspoäng efter avslutad gymnasieutbildning hemkommun, genomsnitt	Bollebygd	13,9	14,3	13,9	14,1
	Riket	14,3	14,4	14,4	14,5
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, hemkommun, andel (%)	Bollebygd	82,9	73,1	77,3	81,4
	Riket	71,7	71,8	71,5	73,9
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 4 år, hemkommun, andel (%)	Bollebygd	82,2	89,0	78,5	87,3
	Riket	78,6	78,1	77,9	77,9
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, hemkommun, andel (%)	Bollebygd	54,9	52,7	55,5	56,6
	Riket	54,4	54,6	54,3	56,3

Typ av utbildning	2018	2019	2020	2021
Yrkesförberedande	37,2%	34,4%	36,1%	i/u
Högskoleförberedande	55,9%	58,3%	58,5%	i/u
Individuella programmet IM	6,9%	7,3%	5,4%	i/u

i/u innebär att uppgift ännu inte finns för året.

[5] Äg din framtid - VGR Folkhögskolor (vgrfolkhogskolor.se)

Framtida utveckling

Utbildningsförvaltningen kommer fortsätta arbetet med övergångarna från grundskolan till gymnasieskolan genom att delta i VI-projektet. Ett fortsatt nära samarbete med gymnasieskolorna i Borås och Härryda för att stödja Bollebygds kommuns ungdomar i sina fortsatta studier.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
Nettokostnad, tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Gymnasieskola	-43 918	-44 929	1 011	-42 428

Gymnasieskola redovisar ett överskott på 1 011 tkr för helåret. En del av överskottet beror på lägre kostnader för busskort där en ny zonindelning för 2021 har gjort resorna till gymnasierna i Borås blivit billigare. IM redovisar också ett överskott. Nettokostnaden har ökat jämfört med föregående år med 3,5 procent.

Vuxenutbildning

Årets verksamhet

Kommunal vuxenutbildning är en viktig del i det livslånga lärandet. Bollebygd deltar i samverkan med övriga Sjuhäradskommuner. Tillsammans kan man erbjuda kommuninvånare i Boråsregionen ett brett utbud av utbildningar och ha många fler utbildningar än vi skulle kunna ha var för sig.

Skollagen har under 2020 och 2021 ändrats gällande de övergripande målen för komvux och vilka som ska prioriteras till utbildningen. Syftet med förändringarna om mål, prioritering och urval är bland annat att komvux i högre grad ska bidra till arbetslivets behov av kompetens och bättre möta vuxnas behov av utbildning i olika skeden av livet.
De övergripande målen för utbildningen i 20 kap. 2 § skollagen (2010:800) har utökats så att det framgår att utbildningen även ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning.
Målen för den kommunala vuxenutbildningen är sedan den 1 juli 2020 att

- vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande
- vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling
- den ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning
- den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet.

Några nyckeltal

	2020	2021
	Antal	Antal
Sökta och beviljade kurser	185	436
Fakturerade kurser	30 (23 personer)	162

Grundskola, gymnasium och gymnasiala yrkeskurser. Förvaltningens egna uppgifter.

	2020	2021
Månad	Antal	Antal
SFI, antal personer	77	68

Förvaltningens egna uppgifter.

	2018	2019	2020	2021*
Elever i kommunal grundläggande vuxenutbildning, antal	14	15	22	26
Elever i kommunal gymnasial vuxenutbildning, antal	102	151	153	136
Elever i SFI-utbildning, antal*	0	36	77	68
Elever i särvux, antal*	2	2	2	2

* Förvaltningens egna uppgifter, resterande från Kolada. 2021 ännu ej tillgängliga från Kolada.

Framtida utveckling

Kommuninvånare som söker vuxenutbildning kan delas in i grupper:

- Läsa in grundskola.
- Läsa in gymnasieskola
- Enstaka kurser på gymnasienivå som man inte läst på sina program (eller inte fått godkänt i) och som behövs för att läsa vidare på högskolenivå.
- Svenska för invandrare (SFI)
- Gymnasiala yrkesutbildningar, som företrädesvis finns inom samarbetet med Boråsregionen, BRvux
- Särskild utbildning för vuxna (Särvux)

Den lilla kommunens dilemma är att ge god service åt de förhållandevis få kommuninvånare som vill läsa inom varje kategori. Samarbetet med Boråsregionens yrkesvux och det arbete utbildningsnämnden lagt ner på att få till regionala lärcentra kan därför underlätta och ge service åt dessa elever.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Nettokostnad, tkr	-3 178	-2 974	-204	-3 843

Vuxenutbildning redovisar ett underskott på -204 tkr för helåret. Även om utbildningar beviljas är det inte säkert att den sökande väljer att gå dem. Detta vet man först då fakturan/kostnaden för utbildningen inkommit. Söktrycket och beviljandet inte skilt sig så mycket från föregående år och prognosen baserades därför på kostnader för köpt vuxenutbildning 2020. Utfallet i kostnader jan-nov avviker inte mellan 2020 och 2021. Skillnaden ligger i kostnaderna som inkom i december där det 2020 inkom fakturor på köpt vuxenutbildning på 1,4 mnkr och 2021 på drygt 0,5 mnkr. Underskottet blev därför inte lika stort som prognostiserat. Nettokostnaden har minskat jämfört med föregående år med -17,3 procent.

Kultur och fritid

Årets verksamhet

Genom ett helhetsperspektiv för den fria tiden inom kultur och fritid ges alla invånare möjligheter till en aktiv och meningsfull fritid i livets alla skeden. En aktiv och meningsfull fritid är en välfärdsfråga och utgör en starkt bidragande faktor för folkhälsa och livskvalitet. Oavsett ekonomiska, sociala, kunskapsmässiga och fysiska förutsättningar, liksom ålder, kön könsidentitet/könsuttryck, sexuell läggning och kulturell bakgrund, har invånarna rätt till en meningsfull fritid. Kultur- och fritidsverksamhet stärker demokratin och möjliggör möten, kunskap, upplevelser och integration. Kultur- och fritidsverksamhet är tillgänglig för alla och bidrar till människors livs-kvalitet och gör kommunen attraktiv för både boende och besökare.

Enligt Biblioteksslagen ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Även barn och unga är en grupp som ska ägnas särskild uppmärksamhet med fokus på språkutveckling. Detta är ett led i att biblioteken ska ha ett ännu större fokus på vissa grupper och därmed öka jämlikheten och mångfalden

Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden ges i uppdrag att utreda dagens arbete med och för våra föreningar med syfte att göra det enklare att komma i kontakt med kommunen och få snabbare svar.

Föreningslivet är mycket viktigt för vår folkhälsa och samordningen mellan näringsliv, folkhälsa, lokalbokning och föreningarnas övriga kontakter med kommunen är viktig.

Arbetet med att skapa ett bibliotekskluster tillsammans med övriga bibliotek i Boråsregionen fortsätter. Vårens arbete har inriktats på nytt gemensamt biblioteksystem samt gemensamt regelverk (ex. utlåningstid, antalet omlån, ersättning förlorade media mm).

Filialen i Töllsjö hade planer på att starta meröppet hösten 2021 för att göra verksamheten mer tillgänglig för invånarna. För att möjliggöra detta, har en del nya bokhyllor mm köpts in. Nu blev starten fördröjd och kom igång januari 2022. Biblioteket har också fått projektmedel från Kulturrådet. Medlen kommer bland annat användas till att undersöka intresset för en filial med meröppet i Olsfors, utveckla meröppet i Töllsjö mm.

Pandemin har gjort att öppethållandet på biblioteket har varit begränsat, vilket har medfört att antalet besökare är något färre. Pandemin har också påverkat föreningslivet negativt. Våren möjliggjorde dock att barnverksamhet (barn födda 2002 och yngre) kunde återuppta sina aktiviteter tack vare förändrade restriktioner.

Pandemin gjorde att Schools Out 2021 inte kunde genomföras likt tidigare år. Trots detta fanns det personal ute på skolavslutningskvällen och ungdomsgården hade tillfälligt öppet och bjöd ungdomarna på hamburgare. Även föreningslivet fanns ute denna kväll, som stöd till våra unga.

Bollebygds kommun tillsammans med Vårgårda kommun och Boy konsthall var en del av Borås Art Biennal. Projektet heter ”Moving Out”, där tre bildkonstnärer utsmyckade delar av Bollebygds tätort. Verken kommer att sitta uppe till i slutet av september. I april installerades ett ljudkonstverk tillsammans med projektet Ljudkonst 7-härad. Denna gång användes grottorna i Töllsjö. Ljudkonstnären heter Karin My och hennes verka ”Fallande klippblock” kunde höras varje heltimme under våren och sommaren. Ljudinstallationen har uppmärksammats av både media och besökare.

Några nyckeltal

	2017	2018	2019	2020	2021
Aktiva låntagare i kommunala bibliotek antal/1000 inv.	233	216	212	206	i/u
Barnbokslån i kommunala bibliotek, antal/barn 0-17 år	13,6	12,9	12,9	13,5	i/u
Böcker i kommunala bibliotek, antal/inv.	5,0	4,8	4,7	4,8	i/u
Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 13-20 år	19	17	13	13	i/u

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
Nettokostnad, tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Kultur och fritid	-10 223	-10 716	493	-9 633

Fritid och kultur redovisar ett överskott på 493 tkr för helåret. Överskottet beror på lägre personalkostnader på enheten och centralt, att pandemin gjort att arrangemang såsom Schools out och barnteatrar inte kunnat genomföras samt att föreningar inte kunnat bedriva verksamhet i samma utsträckning som tidigare. Nettokostnaden har ökat jämfört med föregående år med 6,1 procent. Detta beror på lägre intäkter än 2020, eftersom projektintäkter i år till projekt som fortlöper över 2022 och som inte kunnat genomföras på grund av pandemin flyttats till 2022 för att kunna genomföras under 2022.

Framtida utveckling

Bollebygds kommun har ett rikt föreningsliv, trots sin storlek och begränsningar när det ex. gäller halltider med mera. Invånarantalet ökar varje år i Bollebygd vilket gör att möjligheten till kultur- och fritid blir mindre för invånarna vart år som går. Allt fler invånare ska samsas om de lokaliteter och det utbud som finns.

Det är en svårighet att jämföra Bollebygds kommun med andra likande kommuner när det gäller kultur- och fritid. I den statistik som finns att tillgå (ex. Kolada.se), så finns inte kulturskola, fritidsgård (eller likande) med i statistiken från kommunen. Trotts detta så finns ju både kulturskola och fritidsgård i kommunen, men verksamheterna är organiserade på annat sätt jämfört med andra kommuner.

Kostnaden för bland annat kulturverksamhet har legat på en jämn nivå de senaste åren. Jämfört med andra likvärdiga kommuner i samma storlek, så är kostnaden för kultur och fritid låg i Bollebygds kommun. Den låga kostnaden beror givetvis på att kommunen inte har ex. en simhall eller ishall, men också på att budgeten inte har ökat i samma takt som invånarantalet. Det vill säga Bollebygds kommun lägger inte lika mycket av kommunbidraget på kultur och fritid som många andra kommuner gör.

Område funktionsnedsättning

Årets verksamhet

Under året har en förstudie av det nya boendet med inriktning mot autism genomförts. Fastigheten planeras att byggas på Sockelvägen. Det nya LSS-boendet kommer ha 6 lägenheter för permanent boende och även korttidsboende. Årets insatser har till mesta del handlat om att skapa ökad tydlighet, struktur och systematik.

Medarbetarenkäten som genomfördes under året visar på till största del förbättrade resultat. Betydligt fler medarbetare tycker att arbetet på arbetsplatsen är bättre organiserat nu jämfört med 2019. De som är positiva i frågan har ökat med 44 procentenheter i årets enkät. På frågan om man hinner med sina arbetsuppgifter har andelen positiva medarbetare ökat med 27 procentenheter. De som ser fram emot att gå till arbetet har ökat med 25 procentenheter jämfört med 2019 års resultat. Funktionsnedsättning har under våren påbörjat ett samarbete med Stadsmissionen, ett så kallat idéburet offentligt partnerskap, IOP. Syftet är att skapa meningsfullt arbete för deltagare inom daglig verksamhet. Samarbetet kallas ”Allt går att återanvända”. Det har dubbla syften; återbruk och att skapa meningsfulla arbetsuppgifter för brukare inom daglig verksamhet. Hyresavtalen på kommunens serviceboende har uppdaterats och tydliggjorts till exempel vad som gäller vid in- och utflyttning. Det innebär att de som bor på boendet nu har hyresavtal precis som på den ordinarie bostadsmarknaden vilket ökar både självständighet och trygghet. För att öka brukarnas inflytande över verksamhetens innehåll på boende inom funktionsnedsättning har brukarråd återinförts.

Framtida utveckling

Utvecklingen för ökad delaktighet kommer fortsätta bland annat genom ökade möjligheter för brukare att ta del av, och vara del av samhällslivet till exempel genom meningsfull sysselsättning som ger ömsesidigt värde för den enskilde och för den som anordnar sysselsättning.

Några nyckeltal

	2019	2020	2021
Boende vuxna och barn/unga	19	20	21
Daglig verksamhet	31	33	32

I siffrorna ovan så ingår även ca tre köpta platser för boende under 2021. Inom daglig verksamhet var det ca fyra platser som köptes av annan utförare 2021, dessa ingår också i siffrorna ovan.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
Nettokostnad, tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Funktionshinder	-37 404	-40 665	3 261	-45 010

Verksamheten redovisade ett överskott med 3 261 tkr. Nettokostnaderna har minskat med 17 procent jämfört med 2020 och beror på minskade kostnader för köpt verksamhet och även lägre personal- och lokalkostnader.

Äldre

Årets verksamhet

Den alltjämt pågående pandemin präglade början av året då mycket arbete lades på att minska smittspridningen. I takt med att bekräftade fall minskade så har också arbetet mot smittspridning kunnat minska, men är fortfarande en vardag för verksamheterna inom äldreomsorgen.

Äldreomsorgslyftet som innebär möjlighet till kompetensutveckling för äldreomsorgens personal har pågått som vanligt och äldreomsorgen har under året begåvats med 10 nya undersköterskor tack vare satsningen. Den förebyggande verksamheten har utökats med ett specialteam för psykisk hälsa och demens som främst fungerar som stöd till omsorgspersonalen som i sin tur ger stöd till brukare och anhöriga.

En insats för att förbättra bemötandet inom äldreomsorgen har slagit väl ut. Det har gjort att en dialog kring professionellt bemötande blivit ett naturligt inslag vilket ökar medvetenheten hos medarbetarna kring professionellt bemötande. Medarbetarenkäten visade förbättrade resultat.

Framtida utveckling

De kommande åren fram till 2030 kommer andelen personer över 80 år att öka med 30 procent enligt befolkningsprognosen. Planering pågår för att hantera detta. En enkät där frågor ställdes kring vad man som invånare i Bollebygd önskar av ett nytt vård- och omsorgsboende har genomförts under året. Av svaren går att utläsa att många vill bo i en egen fullt utrustad lägenhet med fler än ett rum, ha möjlighet att laga sin egen mat eller besöka en närliggande restaurang och tillgång till ett utbud av aktiviteter att delta i, i samvaro med andra.

Förebyggande insatser behöver öka för att ge äldre goda förutsättningar till livskvalité i bemärkelsen självständighet, delaktighet i samhällslivet, möjlighet till social gemenskap och tillgång till information kring hur man kan få stöd och hjälp via kommunen om behov finns.

En äldreomsorgslag utreds som syftar till att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll, samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen. Lagen är tänkt som ett komplement till socialtjänstlagen, med särskilda bestämmelser kring äldre.

Vård och omsorg står inför stora problem med kompetensförsörjningen i framtiden. Stora pensionsavgångar väntas och samtidigt väljer färre ungdomar vård- och omsorgsutbildningar och en karriär på det spåret. Detta sker samtidigt som den kommande generationen äldre är mycket stor.

Digitalisering överbryggar inte hela glappet mellan behov och tillgång till personal, utan verksamheterna behöver lägga stort fokus på att göra det mer attraktivt med en karriär inom vård- och omsorgsyrken. Att återupprätta yrkesstoltheten i dessa grupper. För att det ska bli möjligt behövs en förbättrad arbetsmiljö såsom förutsättningar att utföra arbetet tillfredställande, att kunna hålla sig frisk genom hela arbetslivet, karriärmöjligheter, omväxlande och intressanta tjänster som passar den kommande generationen bättre. Även anställningsförhållandena behöver ses över såsom till exempel att heltid blir norm. Vård- och omsorgssektorn har en stor utmaning i att möta de kommande generationernas krav på sin arbetssituation.

Det blir allt svårare att rekrytera chefer till vård- och omsorg varför det är också är viktigt att se över chefers förutsättningar, arbetsmiljö och anställningsförhållanden. En ökande administration för chefer behöver tas om hand av ett effektivt administrativt understöd.

Några nyckeltal

	2019	2020	2021
Procentuell beläggning SÄBO Hus B (snitt/år)	98%	100 %	86 %
Procentuell beläggning SÄBO Hus A (snitt/år)	102%	98 %	87%
Procentuell beläggning Hus C, korttidsenhet	93%	83 %	63 %
Antal brukare hemtjänst (snitt/år)	133	133	124
Beslutade timmar hemtjänst per månad i genomsnitt	5 476	5 631	4 779

SÄBO = särskilt boende

Under 2019 växte kön till särskilt boende för äldre, säbo, och korttidsboendet var till stora delar dubbelbelagt vilket resulterade i en stor ökning av hemtjänsttimmar detta år, då de som var beviljad plats behövde omsorg i hemmet i större utsträckning. Under mars 2020 startade pandemin vilket gjorde att boendet stängdes med följd att ingen kunde flytta in under ca 6 månader. Effekten av detta var att det uppstod tomma lägenheter på boendet. Ändrade riktlinjer samt att kön till säbo tömdes under 2021 har gjort att hemtjänsttimmarna har minskat.

Beläggningsgraden på korttidsenheten var i snitt 63 procent, beläggningen har minskat jämfört med 2020. Orsaken är bl.a. att korttiden har haft i uppdrag att ha lediga rum i beredskap för covidsjuka patienter.

Antalet beslutade timmar för hemtjänst har minskat med 15 procent jämfört med 2020. Orsaken är att en del brukare påverkas av de nya riktlinjerna för handläggning av bistånd till äldre, bortgångar bland de som haft dubbelbemanning med stort vårdbehov samt flytt till särskilt boende och andra kommuner. Under 2020 hade även fler brukare insatser genom hemtjänsten vilka egentligen var i behov av en korttidsplats eller särskilt boende, men på grund av pandemin som medförde inflyttningsstopp på boendet kunde de inte flytta in.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
Nettokostnad, tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Äldreomsorg	-96 778	-97 854	1 076	-93 250

Verksamheten redovisar ett överskott 1 076 tkr. Nettokostnadsökningen är 3,8 procent jämfört med 2020. Relativt låg nettokostnadsökning beror på ersättning för pandemin från staten och beviljade statsbidrag. Även reducerade kostnader närståendestöd, köpt verksamhet och kapitalkostnader jämfört med 2020.

Stöd till individer och familjer

Årets verksamhet

Individ- och familjeomsorgens 2021 har präglats av snabb och intensiv utveckling med målen rättssäker handläggning och budget i balans. Vid årets utgång syns ett positivt budgetresultat som till största del beror på ett lågt antal placeringar och en viss underbemanning. Det går ännu inte att dra några slutsatser om att förändringen mot ett lågt behov av externa placeringar är bestående då det är för kort tid för att kunna se trender. För att kunna möta kommuninvånarnas behov av stöd har individ- och familjeomsorgens utförarenhet omorganiserats och en tjänst har konverterats till en chefstjänst för att skapa möjligheter att driva verksamheten framåt mot ökad kvalité.

Verksamheten har arbetat med en rättssäker handläggning genom att säkerställa att nationella riktlinjer följs och att verksamheten har kompetens att använda sig av välrenommerade metoder i såväl utredning som uppdragsplanering. Verksamheten arbetar även aktivt med kravställning utifrån individens egen förmåga och ser till gränsdragningar mot andra huvudmän, så som Försäkringskassan, sjukvården eller arbetsförmedlingen. För att skapa en tydligare verksamhet har mottagningsfunktioner införts på båda myndighetsenheterna så att invånarna får en väg in i verksamheten. En omstrukturering av tjänster har även gjorts på myndighetsenheten för vuxna för att skapa en större flexibilitet i verksamheten och minska sårbarheten. Under året har det varit ett fortsatt högt inflöde av ärenden till socialtjänsten, främst gäller det orosanmälningar som rör barn och unga. En mycket stor del av anmälningarna rör våld mot barn, antingen direkt eller som biperson.

Arbetsmarknadsenheten har tillsammans med HR-avdelningen arbetat för att skapa ett stödmaterial för stödanställningar och utveckling av enkla jobb för att möjliggöra sysselsättning efter förmåga. Arbetsmarknadsenheten har även utökat kontakterna med civilsamhället för att skapa fler alternativ för sysselsättning. Trots det har det varit svårt att få ut personer i självförsörjning och verksamheten når inte riktigt upp till målet om andel aktivt arbetssökande som skrivits ut från kommunens verksamhet under året. Resultatet är betydligt bättre än vad det var 2020 men effekter av pandemin syns fortfarande på arbetsmarknaden, särskilt för de personer som står långt från arbetsmarknaden. Antalet hushåll som har fått ekonomiskt bistånd i mer än tio månader har genom aktivt arbete med målgruppen minskat vid årets slut även om andelen har ökat. Att andelen har ökat beror på att även det totala antalet hushåll som får ekonomiskt bistånd har minskat, även detta är ett resultat av ett aktivt arbete på egen försörjning och rätt huvudman.

Individ- och familjeomsorgen har utvecklat samverkan med utbildningsförvaltningen i ett stort antal frågor under året och det har gett goda resultat. Genom samverkan har gemensamma utvecklingsområden kunnat identifieras och börjat arbetas med. Samverkan fortsätter under 2022, bland annat genom utredning av samverkansmöjligheter kring barn med problematisk skolfrånvaro.

Under 2021 har individ- och familjeomsorgen diskuterats flitigt på sociala medier och, i viss utsträckning, även i traditionella medier. Det har under perioder haft en negativ inverkan på medarbetarna men överlag har det setts som en naturligt följd av de förändringar som gjorts i verksamheten. Den tydliga inriktning som verksamheten har haft på rättssäkerhet och likabehandling har inneburit att kommunens tillämpning av lagstiftningen i viss mån har ändrats för att bättre följa förvaltningsdomstolens tillämpning och den tolkning som görs i andra kommuner.

Antalet hushåll som har fått ekonomiskt bistånd har minskat genom aktivt och riktat arbete med rätt insatser och tydlig inriktning mot sysselsättning. Resultatet för 2021 ligger i nivå med liknande kommuner och under 2022 har verksamheten som mål att snittet ska bibehållas under året. Antal beviljade dygn inom missbruksvård för vuxna har varit lågt under året. Det beror bl.a. på den utveckling av öppenvårdsverksamheten som gjorts under året vilket inneburit att fler personer kunnat erbjudas öppenvård i kommunens egen verksamhet i större utsträckning samt på införandet av evidensbaserade bedömningsinstrument som gett en större träffsäkerhet i insatserna. Det går inte ännu att dra några

slutsatser om hur behovet kommer att se ut under kommande år, utvecklingen följs noga och verksamheten strävar efter att erbjuda så mycket vård som möjligt i egen regi.

Antal beviljade dygn på hem för vård och boende för barn och unga är lägre 2021 jämfört med 2020 främst på grund av att verksamheten 2020 hade flertalet långa placeringar som har ersatts av andra insatser genom en behovsprövning och aktivt arbete med matchning mellan behov och insats.

Antalet barn i familjehem har minskat något under 2021 på grund av att verksamheterna har arbetat med vårdnadsöverflyttning i flera ärenden där det varit aktuellt.

Anmälningar av barn och unga som far illa har minskat marginellt jämfört med 2020. Det saknas allmänt tillgänglig statistik om orosanmälningar men de flesta kommuner i landet rapporterar en ökning av orosanmälningar under de senaste i åren. En jämförelse i ett tioårsperspektiv visar att antalet anmälningar har ökat med drygt 470 procent sedan 2012 och i ett kortare perspektiv har antalet anmälningar ökat med 33 procent sedan 2019. Antalet inledda utredningar har ökat i ungefär samma omfattning i ett tioårsperspektiv, drygt 350 procent, men inte i kortare perspektiv, jämfört med 2019 är ökning ca 9 procent. Verksamheten har en hög ärendebelastning, vilket är samma som rapporteras i majoriteten av Sveriges kommuner.

Framtida utveckling

Under 2022 ska integrationsenheten och ungdomsenheten tydliggöra och konkretisera sina uppdrag för att bättre kunna följa effekter av arbetet. Det idéburna offentliga partnerskapet som inleddes under 2021 ska utvecklas under 2022 till att omfatta sysselsättning för andra grupper än brukarna på daglig verksamhet. Särskilt fokus kommer att ligga på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har behov av arbetsträning samt personer som är i behov av sysselsättning men som inte kan hänvisas till den ordinära arbetsmarknaden. Under 2022 ska verksamheten även utveckla anhörigsstöd för personer som inte omfattas av äldreomsorgens anhörigstödjare, utveckla återbruk samt utreda och starta upp familjecentral.

Några nyckeltal

	2020	2021
Ekonomiskt bistånd, antal hushåll i snitt/månad	69	58
Placeringar vuxna missbruk (HVB+LVM), antal dagar	1 991	15
Placeringar barn och unga, HVB-hem, antal dagar	772	120
Placeringar barn och unga, familjehem, antal individer*	25	21
Aktualiseringar	712	744
Anmälningar barn och unga**	417	412
Antal öppnade utredningar barn och unga	136	146

*Placeringar kortare än 14 dagar har uteslutits

**Uppgifterna gäller antal anmälningar totalt oavsett om de leder till utredning.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
Nettokostnad, tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
IFO, nettokostnad, tkr	-40 062	-46 486	6 424	-49 956

Verksamheten redovisar 2021 ett överskott med 6 424 tkr. Nettokostnaderna är ca 20 procent lägre jämfört med 2020.

Samhällsbyggnad

Årets verksamhet

Arbetet med framtagande av översiktsplan startade upp under januari 2020 och har haft högsta prioritet. Arbetet har genomförts med stöd av konsult och översiktsplanen beräknades kunna färdigställas i december 2021, enligt tidplan. I december återremitterades dock ärendet om fastställande av ny översiktsplan genom beslut i kommunfullmäktige. Arbetet med denna kommer därmed att fortsätta under 2022.

Arbetet med att revidera bostadsförsörjningsprogrammet har påbörjats, arbetet sker digitalt och med en arbetsgrupp med deltagare från alla förvaltningar samt Bollebo. Planenheten har reviderat och uppdaterat flera äldre styrdokument och rutiner, för att skapa möjligheter för effektivare planprocesser. Under året har två markanvisningstävlingar genomförts, en gällde en industritomt på Rinna och en gällde Tyftet där försäljning har genomförts för byggnation av 14 parhus.

De delar av ledningsgruppen som arbetar med de tekniska delarna har under 2021 genomfört ett arbete med processkartläggning vad gäller ärendegångar. Syftet har varit att stärka ledningsgruppen i samarbete över enhetsgränserna, göra gemensamma analyser kring förutsättningar och skapa en processkarta över en hel samhällsbyggnadsprocess.

Lokalresursplanen för Bollebygds kommun har behandlats politiskt och i april månad antogs lokalresursplanen av kommunfullmäktige. Den ligger till grund för ett långsiktigt arbete utifrån ett helhetsperspektiv gällande kommunens verksamhetslokaler och är ett viktigt verktyg för att ta fram en investeringsbudget.

Gång- och cykelväg från centrum ner bredvid Ekedalsvägen är nu anlagd. I projektet sökte och erhöll kommunen medfinansiering av Trafikverket.

Bollebygds kommun har ett samverkansavtal med Open Infra Core AB. Det handlade initialt om cirka 1 000 hushåll på landsbygden som fortfarande saknade fiber. Det är framför allt de nordöstra och sydliga delarna av kommunen som är berörda. Arbetet kom inte i gång som beräknat under 2020, men är nu pågående och beräknas kunna slutföras till sommaren 2022. Enligt bredbandskartan så har ca 65 procent av hushållen tillgång till fiber (oktober 2020, nyare statistik ej tillgänglig). Utanför tätort är det ännu lägre, 21 procent.

Samhällsbyggnadsförvaltningens bygglovsenhet har sedan förra våren märkt av ett ökat tryck och har inte kunnat möta efterfrågad tillgänglighet och service pga. resursbrist. Inkommande ärenden har fått prioriteras. Under andra halvåret har förstärkning inom bygg skett genom administrativt stöd och genom konsult samt rekrytering av ytterligare en bygglovshandläggare. Inom bygg- och miljöenheten har nästan ingen egeninitierad planerad tillsyn kunnat genomföras, med undantag för livsmedelsområdet. Inom detta tillsynsområde har stor hänsyn fått tas till verksamhetsutövaren vad gäller typ av tillsyn samt tidpunkt. Samhällsbyggnadsnämnden har sett konsekvenser av att de personella resurserna och ekonomin inte följer med när kommunen växer. Förvaltningen har inte klarat att hålla den servicegrad och takt som kommuninvånarna och företagarna förväntar sig.

Inköp av en ny typ av städmaskiner har gjorts. Det är golvvårdsrondeller, som möjliggör maskinell städning med enbart rondeller och vatten.

Gränsdragningslista inom fastighet har tagits fram där det framgår vem som ansvarar för vilka kostnader. Fördelningen av internhyrorna har reviderats för att bli tydligare.

Framtida utveckling

Fortsatt arbete kommer ske med trafikmiljön genom Olsfors, där det ska bli tydligare längs väg 1757 att man passerar genom en tätort. Det planeras även för att bygga tätortsportaler vid de två korsningarna 1757/1759 (Gesebolsvägen) och vid väg 1757 (Upptröstvägen/Eriksdalsvägen). Det görs för att minska korsningarnas storlek och för att säkerställa att trafikanterna följer hastighetsgränserna på 30 eller 50

km/tim. Övergången för oskyddade trafikanter ska förbättras. Gång- och cykelväg i Olsfors ska förlängas från Erikdalsvägen i öster till fotbollsplanen i väster. Projektet har blivit senarelagt, nu med planerad uppstart under våren 2022. Kommunen kommer också i samband med det att byta ut en huvudvattenledning.

Det kommunala belysningsansvaret behöver utredas och kommunens belysningsanläggningar behöver ses över för att komma ifatt med reinvesteringar. En trafikingenjör bör kunna anställas under senare delen av 2022.

Som nämnts ovan fortsätter arbetet med översiktsplanen och bostadsförsörjningsprogrammet. En skogsbruksplan kommer att tas fram.

Ny taxa inom miljöbalken planeras att tas fram.

Vissa organisationsförändringar kommer att ske. T.ex. ska lokalstrategen organisatoriskt tillhöra kommunstyrelsen.

Några nyckeltal

	2019	2020	2021
Tid från planuppdrag till antagande (median i månader)	30	43	43
Tid från samrådsstart till antagande (median i månader)	11	11	9,5
Kostnad för bidrag bostadsanpassning, tkr	3 391	1 433	1 813
Andel svenskproducerade livsmedel	71 %	71 %	77 %
Andel ekologiska livsmedel	40 %	44 %	51 %

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
Nettokostnad, tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Samhällsbyggnadsnämnden	-36 600	-37 129	529	-37 507

Renhållning

Årets verksamhet och framtida utveckling

Kommunerna har, enligt lag, ansvar för att upprätta och anta en avfallsplan. En gemensam avfallsplan har arbetats fram där Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund drivit arbetet med framtagandet genom en projektledare. Syftet var att få ett gemensamt styrdokument med mål och åtgärder för den fortsatta utvecklingen av avfallsförebyggande och avfallshantering i regionen. Den regionala avfallsplanen antogs av kommunalförbundets direktion i september 2021 och nu inleds arbetet med att i samverkan genomföra målen i planen. Boråsregionen ska stödja kommunerna i implementeringen och genomförandet av planen och arbeta för en långsiktigt hållbar region.

Renhållningstaxan genomgår för närvarande en totalöversyn där den föreslås ändras från grunden. Kommunen står också inför flera nya utmaningar till följd av nationella mål, den regionala avfallsplanen och förestående kommunalt insamlingsansvar för returpapper. Renhållningstaxan tar sin grund i den regionala avfallsplanen och de nya avfallsföreskrifterna som också håller på att arbetas om från grunden. Utgångspunkten är att avfallsavgifterna ska täcka kommunens hela kostnad för avfallshanteringen.

Arbetet med att införa Grönt kort fortgår. Under arbetets gång har man sett fördelar i att uppgradera hanteringen av nuvarande bomsystem och integrera detta som en helhet i Grönt-kortsystemet. Arbetet med att upphandla har varit resurskrävande, bl.a. med att ta fram teknisk specifikation.

Projektet om återbruk har fortsatt under 2021. Under hösten beslutade kommunfullmäktige att ge budget för återbruk till socialnämnden. Återrapportering till kommunstyrelsen kring uppdraget sker under våren 2022.

Ekonomiskt resultat

	2021			2020
	Utfall	Budget	Avvikelse	Utfall
Intäkter	12,5	11,6	0,9	11,6
Kostnader	-13,5	-12,1	-1,4	-12,5
Nettokostnad	-1,1	-0,5	-0,5	-0,9
Budget	-0,5	-0,5	0,0	0,0
Reglering med fond	-	-	-	0,5
Resultat efter ev. reglering	**-0,5**	**-**	**-0,5**	**-0,3**

Nettokostnaden för renhållning var -1,1 mnkr. Dvs. verksamheten gick inte runt på taxeintäkterna.

VA-verksamheten

Årets verksamhet

För att möta framtida befolkningsökning, miljökrav och exploateringsbehov i Bollebygds kommun är kommunen delägare i Gryaab och under våren 2020 erhöll Gryaab nytt tillstånd för att ta emot och rena avloppsvatten fram t.o.m. 2036. Utifrån tillståndets lydelse har tät dialog hållits med Länsstyrelsen och Gryaab för att möjliggöra att Bollebygds kommun kan släppa avloppsvatten mot Gryaab. Under våren 2021 har beslut erhållits från Länsstyrelsen som medger detta. Dialogmöten har hållits med Härryda Vatten och Avfall AB (ett nytt bolag inom Härryda kommun) för att bl.a. ta fram en avsiktsförklaring.

Arbetet med VA-planen är uppstartad och pågår med fokus på justering av VA-policy och handlingsplan (utbyggnadsplan, åtgärdsplan) för VA.

Det fleråriga arbetet med revidering av vattenskyddsområdet för Backa vattentäkt med tillhörande skyddsföreskrifter har under årets antagits av kommunfullmäktige. Det gamla vattenskyddsområdet med tillhörande skyddsföreskrifter är därmed upphävt.

Framtida utveckling

Hanteringen av framtida avloppsrening är det som dominerar arbetet under 2022 och framåt. Det finns flera delar, främst anslutningen mot Rävlanda och vidare mot Hindås. Beräkningar och avtal behöver slutas med Härryda VA. En annan del gäller nedläggningen av reningsverket i Olsfors och förläggande av ledningar från Olsfors mot Bollebygd. Det handlar om investeringar på hundratals miljoner, varav en viss del ska delas med Härryda VA.

Samhällsbyggnadsnämnden har genom beslut i slutet av 2018 gett förvaltningen i uppdrag att utreda ägande och ansvar av VA i område ”Sanatoriet”. Arbetet med detta pågår fortfarande och har inte kunnat prioriteras under 2021.

VA-redovisning

Resultaträkning *Belopp i miljoner kronor*	**Not**	**2021**	**2020**
Verksamhetens intäkter	1	20,3	17,9
Verksamhetens kostnader	2	-16,7	-14,0
Avskrivningar		-3,1	-3,2
Verksamhetens nettokostnader		**0,4**	**0,8**
Finansiella kostnader		-0,8	-1,0
Verksamhetens resultat		**-0,4**	**-0,2**
Skattefinansiering enligt budget		1,7	2,1
Reglering skuld VA-fond		-1,3	-1,9
Årets resultat		**0,0**	**0,0**

Verksamhetens resultat för VA var ett underskott med 0,4 mnkr. Genom skattekollektivet så sköts 1,7 mnkr till vilket då ger ett överskott på 1,3 mnkr, detta överskott läggs till den VA-fond som är inrättad för att täcka ökade kostnader då reningsverket i Bollebygd ska ersättas med annan lösning. Beslut finns om att ansluta kommunen till Gryaab vilket kräver att ledningar läggs i riktning västerut.

Balansräkning *Belopp i miljoner kronor*		**2021**	**2020**
Anläggningar	3	62,3	63,9
Maskiner och inventarier	4	1,5	2,0
Pågående investeringar		5,2	2,4
Summa anläggningstillgångar		**68,9**	**68,2**
Kundfordringar		0,8	0,7
Summa omsättningstillgångar		**0,8**	**0,7**
SUMMA TILLGÅNGAR		**69,7**	**69,0**
Eget kapital		0	0
Summa eget kapital		**0**	**0**
Långfristiga skulder		39,1	44,5
Kortfristiga skulder	5	30,6	24,5
Summa skulder		**69,7**	**69,0**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**69,7**	**69,0**

Noter VA-verksamheten	**2021**	**2020**
Not 1 Verksamhetens intäkter		
Anslutningsavgifter	0,7	0,5
Förbrukningsavgifter	19,6	17,4
Övriga intäkter	0,0	0,0
Summa verksamhetens intäkter	**20,3**	**17,9**
Not 2 Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	-5,5	-5,6
El	-1,7	-1,2
Lokalhyror	-0,3	-0,3
Övriga kostnader	-9,2	-6,8
Summa verksamhetens kostnader	**-16,7**	**-14,0**
Not 3 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
Anskaffningsvärde	107,9	106,8
Ackumulerade avskrivningar	-45,6	-42,9
Bokfört värde	**62,3**	**63,9**
Redovisat värde årets början	**63,9**	**66,1**
Investeringar	1,1	0,5
Flyttningar/omklassificeringar	-	-
Avskrivningar	-2,7	-2,7
Redovisat värde periodens slut	**62,3**	**63,9**
Genomsnittlig nyttjandeperiod för fastigheterna: 41,6 år (mark skrivs inte av)		

Not 4 Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde	8,7	8,8
Ackumulerade avskrivningar	-7,2	-6,8
Bokfört värde	**1,5**	**1,9**
Redovisat värde årets början	**1,9**	**2,1**
Investeringar	0,0	0,3
Flyttningar/omklassificeringar	-0,1	-
Avskrivningar	-0,4	-0,4
Redovisat värde periodens slut	**1,5**	**1,9**
Genomsnittlig nyttjandeperiod: 9,9 år		
Not 5 Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	2,9	1,1
Upplupna kostnader	0,3	0,1
Förutbetalda intäkter från anslutningsavgifter	17,2	14,4
Förutbetalda intäkter (VA-fond)	10,2	8,9
Summa kortfristiga skulder	**30,6**	**24,5**

Redovisningsprinciper för VA

VA-verksamheten följer samma principer som kommunen i övrigt när det gäller avskrivningstider, periodiseringar m.m.

Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (Bollebo)

Uppdrag och antal lägenheter

Stiftelsen äger och förvaltar 413 lägenheter i kommunen samt 12 lokaler. Fastigheterna finns främst i Bollebygds tätort men också i Olsfors och i Töllsjö. Jämfört med 2020 har antalet lägenheter ökat med 13 stycken, dessa finns i Töllsjö och är av typen radhus och parhus. Under 2023 kommer byggnation att påbörjas för 28 nya lägenheter i Bollebygds tätort, på Vinkelvägen. Bygglov finns beviljat. Utöver lägenheterna ovan så äger man också ett äldreboende med 83 lägenheter.
Bollebos vision är att förvalta 700 lägenheter år 2028. Efterfrågan på boende är mycket stort, hyresbortfallen är på en låg nivå, för 2021 var det 88 tkr och för 2020 var det 139 tkr.

Lägenhetsfördelning			
	Bostäder	**Särskilt boende**	**Totalt**
1 r.o.k.	29	81	110
2 r.o.k.	193	2	195
3 r.o.k.	141		141
4 r.o.k.	49		49
5 r.o.k.	1		1
Summa	**413**	**83**	**496**

Ekonomisk utveckling

Några nyckeltal	2021	2020	2019	2018	2017
Nettoomsättning, mnkr	43,8	40,7	39,0	37,6	37,6
Res. efter fin. poster, mnkr	2,4	3,9	0,0	1,2	6,6
Balansomslutning, mnkr	310,9	314,5	276,6	274,5	277,2
Justerat eget kapital, mnkr	53,8	51,8	48,6	48,5	47,5
Soliditet	17,3 %	16,5 %	17,6 %	17,7 %	17,1 %
Medeltal anställda	9	9	9	8	8

Resultaträkning	2021	2020
Hyresintäkter	43,8	40,7
Övriga intäkter	0,3	0,3
Summa intäkter	**44,1**	**41,0**
Direkta fastighetskostnader	-24,1	-20,7
Övriga externa kostnader	-2,4	-2,7
Personalkostnader	-5,5	-4,8
Avskrivningar	-9,0	-8,0
Summa rörelsekostnader	**-40,9**	**-36,2**
Rörelseresultat	**3,2**	**4,8**
Finansiella poster	-0,9	-0,9
Resultat efter finansiella poster	**2,4**	**3,9**
Bokslutsdispositioner	0,6	-0,8
Resultat efter bokslutsdispositioner	**3,0**	**3,2**
Skatt på årets resultat	-0,5	-0,6
Årets resultat	**2,5**	**2,5**

Belopp är i mnkr.

Stiftelsens resultat för 2021 var ett resultat på 2,5 mnkr.

Stiftelsen har gynnats av en låg ränta även 2021. Snitträntan på lånen var 0,21 procent och räntekostnaderna var 0,9 mnkr. Lånesumman var densamma som 2020, 249 mnkr. Underhållskostnaderna var 9,1 mnkr vilket är den nivå som man kommer att ligga på under den kommande femårsperioden. Stiftelsen ser risker med kraftigt ökade byggpriser framöver.

Revisionsberättelse

Bilaga

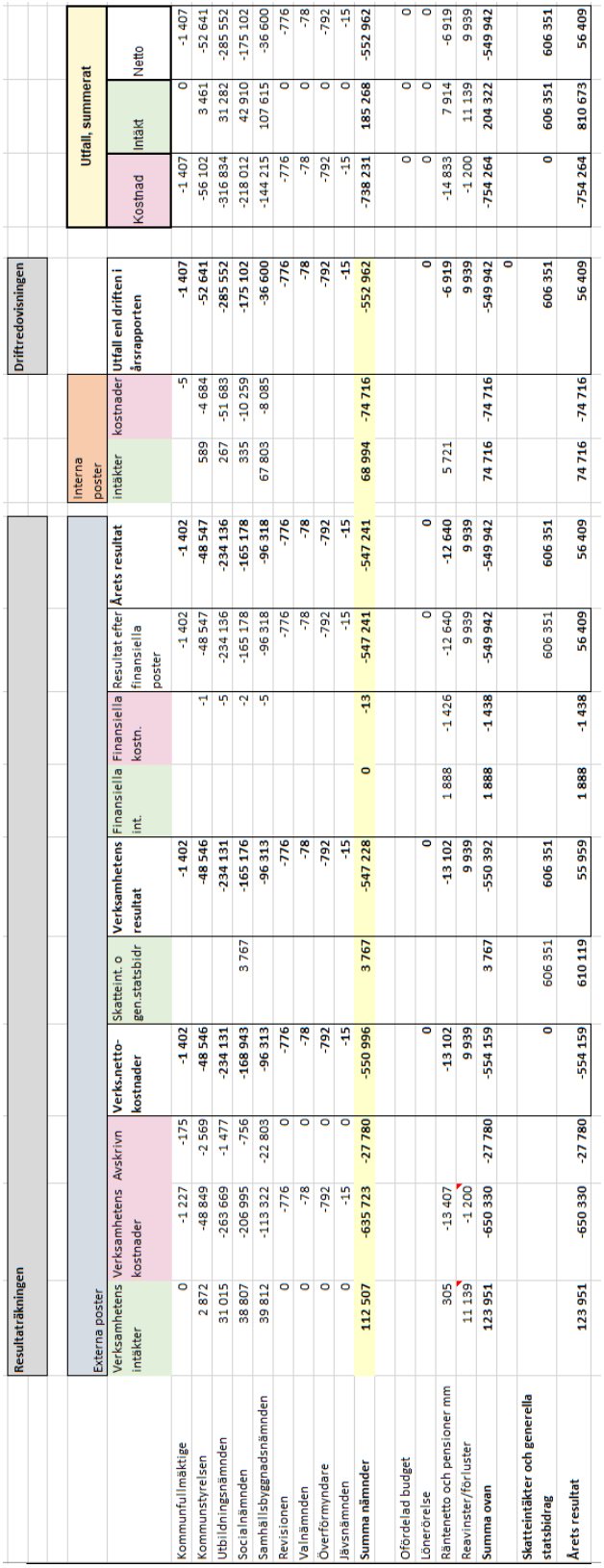

	Resultaträkningen												Driftredovisningen			Utfall, summerat		
	Externa poster												interna poster					
	Verksamhetens intäkter	Verksamhetens kostnader	Avskrivn	Verks.netto-kostnader	Skatteint. o gen.statsbidr	Verksamhetens resultat	Finansiella int.	Finansiella kostn.	Resultat efter finansiella poster	Årets resultat			intäkter	kostnader	Utfall enl driften i årsrapporten	Kostnad	Intäkt	Netto
Kommunfullmäktige	0	-1 227	-175	-1 402		-1 402			-1 402	-1 402				-5	-1 407	-1 407	0	-1 407
Kommunstyrelsen	2 872	-48 849	-2 569	-48 546		-48 546		-1	-48 547	-48 547			589	-4 684	-52 641	-56 102	3 461	-52 641
Utbildningsnämnden	31 015	-263 669	-1 477	-234 131		-234 131		-5	-234 136	-234 136			267	-51 683	-285 552	-316 834	31 282	-285 552
Socialnämnden	38 807	-206 995	-756	-168 943	3 767	-165 176		-2	-165 178	-165 178			335	-10 259	-175 102	-218 012	42 910	-175 102
Samhällsbyggnadsnämnden	39 812	-113 322	-22 803	-96 313		-96 313		-5	-96 318	-96 318			67 803	-8 085	-36 600	-144 215	107 615	-36 600
Revisionen	0	-776	0	-776		-776			-776	-776					-776	-776	0	-776
Valnämnden	0	-78	0	-78		-78			-78	-78					-78	-78	0	-78
Överförmyndare	0	-792	0	-792		-792			-792	-792					-792	-792	0	-792
Jävsnämnden	0	-15	0	-15		-15			-15	-15					-15	-15	0	-15
Summa nämnder	**112 507**	**-635 723**	**-27 780**	**-550 996**	**3 767**	**-547 228**	**0**	**-13**	**-547 241**	**-547 241**			**68 994**	**-74 716**	**-552 962**	**-738 231**	**185 268**	**-552 962**
Ofördelad budget																0	0	0
Lönerörelse				0		0			0	0					0	0	0	0
Räntenetto och pensioner mm	305	-13 407		-13 102		-13 102	1 888	-1 426	-12 640	-12 640			5 721		-6 919	-14 833	7 914	-6 919
Reavinster/förluster	11 139	-1 200		9 939		9 939			9 939	9 939					9 939	-1 200	11 139	9 939
Summa ovan	**123 951**	**-650 330**	**-27 780**	**-554 159**	**3 767**	**-550 392**	**1 888**	**-1 438**	**-549 942**	**-549 942**			**74 716**	**-74 716**	**-549 942**	**-754 264**	**204 322**	**-549 942**
															0			
Skatteintäkter och generella statsbidrag				0	606 351	606 351			606 351	606 351					606 351	0	606 351	606 351
Årets resultat	**123 951**	**-650 330**	**-27 780**	**-554 159**	**610 119**	**55 959**	**1 888**	**-1 438**	**56 409**	**56 409**			**74 716**	**-74 716**	**56 409**	**-754 264**	**810 673**	**56 409**

I tabellen framgår kopplingen mellan resultaträkningen och driftredovisningen. Belopp är i tkr.

15. Årsredovisning 2021, Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (kf fattar slutligt beslut) KS2022/69

§66

KS2022/69

Årsredovisning 2021 för Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen rekommenderar att kommunfullmäktige godkänner Stiftelsen Bollebygds hyresbostäders årsredovisning för 2021.

Ärendet

Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder (Bollebo) har upprättat årsredovisning för 2021. Stiftelsens styrelse har godkänt den vid sitt möte 2022-03-23. Enligt revisionsberättelsen har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen. Årets resultat för stiftelsen var 2,5 miljoner kronor.

Enligt stiftelsens stadgar ska kommunfullmäktige före juni månads utgång fatta beslut om man kan godkänna årsredovisningen.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen rekommenderar att kommunfullmäktige godkänner Stiftelsen Bollebygds hyresbostäders årsredovisning för 2021.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Årsredovisning 2021, Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Årsredovisning 2021

Bollebo
Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder

Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder
Org nr 864500-0459

Årsredovisning för
Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder
för räkenskapsåret 2021-01-01—2021-12-31

Innehåll **Sida**

VD har ordet	1
Förvaltningsberättelse	2
Nyckeltal	5
Resultaträkning	6
Balansräkning	7
Kassaflödesanalys	9
Noter	10
Underskrifter	14
Revisionsberättelse	15
Våra fastigheter	17

Alla belopp redovisas, om inte annat anges, i kronor (kr).

VD har ordet

Det är svårt att sammanfatta året utan att ta upp pandemin då den har påverkat oss på olika sätt. Störst påverkan för Bollebo har det varit på underhåll som inte blivit utfört som planerat.
Vi har ändå lyckats med att utföra vårt uppdrag om än på ett annorlunda sätt och med stor hänsyn till varandra.

Bollebygds kommun har vuxit även i år och hade vid årsskiftet 9544 invånare. Trots det har bostadskön hos oss minskat något under året. Efterfrågan på lägenheter är fortfarande störst i tätorten och vi kan se kortare kötider i övriga orter.

Med sitt läge är Bollebygd en kommun som har stora möjligheter att växa och därmed finns också en möjlighet för Bollebo att utvecklas och bygga fler hyresrätter. Arbetet med att uppfylla Bollebos vision om 700 lägenheter 2028 har därför som alltid varit prioriterat, samtidigt är det nödvändigt att öka renoveringstakten i vårt äldre bestånd.

Under året har vi byggt 13 nya trivsamma rad- och parhus i Töllsjö, området ligger centralt i samhället och är granne med skolan. Här finns 2:or och 3:or i ett plan, alla med mycket bra tillgänglighet och egna altaner. Allt är uthyrt sedan inflyttningen den 1 april.

Projekteringen för nybyggnation av 28 lägenheter på Vinkelvägen 9–37 är i det närmaste klar. Projektet innehåller en del utmaningar beträffande, ljud, vibrationer och säkerhet då det ligger nära järnvägen. Målsättningen är att byggnationen ska kunna påbörjas i början av 2023.
De kraftigt ökande byggpriserna och slopandet av investeringsstödet är orosfaktorer inför kommande projekt.

Det var planerat för ett större renoveringsprojekt under året men med hänsyn till de restriktioner som varit har vi valt att skjuta på projektet till 2022. Projektet innebär att vi påbörjar renovering av badrum, vatten, avlopp och el på Odens väg 18, 20 och 22, ett projekt som kommer att pågå under 3 år.

Som alltid har det gjorts mycket inre underhåll hemma hos våra hyresgäster med nya mattor, tapeter och kök.

Bollebos medarbetare är grunden i vår verksamhet. Därför har 2021 varit året då vi satsat extra på arbetsmiljön. Gemensamt har vi gått utbildningar, skapat rutiner och gjort riskbedömningar. En förstärkning av organisationen har gjorts med ytterligare en fastighetsskötare och vi är nu nio anställda.

Vårt arbete med digitaliseringen går framåt och vi har kopplat upp fler fastigheter för att t.ex. kunna följa och styra inomhustemperaturer. Via vårt fastighetssystem har vi nu också möjlighet att skicka meddelanden till kunder med automatik via SMS.

Miljöfrågorna har varit i fokus hos oss nu i 20 år, det är så länge som Bollebo varit miljöcertifierade enligt ISO 14001. Som en del i miljöarbetet deltar vi i Allmännyttans klimatinitiativ som är ett gemensamt upprop inom allmännyttan med syfte att minska utsläppen av växthusgaser. I vår miljöredovisning kan ni läsa mer om hur vi minskat vår miljöpåverkan under åren.

Läget i världen har precis förändrats och det är nu krig i Europa. Det skapar en stor osäkerhet om vilka förutsättningarna som kommer att gälla framöver. Trots det mörka läget i världen ser jag framemot att vi under 2022 förhoppningsvis ska kunna mötas fysiskt igen för att utbyta erfarenheter och idéer. Genom att samverka tillsammans kommer vi närmare de mål och visioner som vi gemensamt satt upp för Bollebo.

Slutligen vill jag tacka till alla medarbetare som med sitt stora engagemang levererat över förväntan trots de speciella förutsättningarna som varit.

Helene Persson Alsin
VD, Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder

Förvaltningsberättelse

VD och styrelsen för Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder avger härmed följande årsredovisning för räkenskapsåret 2021-01-01—2021-12-31.

Stiftelsens säte är Bollebygds kommun.

Information om styrelse mm

Styrelse

Tillträdande styrelse utsedd av Bollebygds kommun, är vald för tiden 2019-01-01 - 2022-12-31

Ledamöter	Ersättare
Sverre Fredriksson (M) ordförande	Jesper Berens (FR)
Jonny Svensson (S) vice ordförande	Ralph Utbult (S)
Roland Andersson (C)	Eivor Carlsson (KD)
Caroline Frodin (SD)	Daniel Persson (SD)
Maria Brandt (FR)	Patrik Solerius (L)

Revisorer

Ordinarie
Fredrik Ekelund, auktoriserad revisor Ernst & Young
Jan-Åke Andersson (S)

Ersättare
Anders Willforss, auktoriserad revisor Ernst & Young, till och med 2021-09-30.
Margaretha Almqvist-Malmsjö (M)

Organisationsanslutning

Företaget är anslutet till Sveriges Allmännytta,
och Fastighetsbranschens Arbetsgivarorganisation,
FASTIGO samt i Husbyggnadsvaror HBV.

Ändamålet med Stiftelsens verksamhet är att inom ramen för den kommunala kompetensen främja bostadsförsörjningen i kommunen. Den kommunala kompetensen innebär bl a att verksamheten skall bedrivas utan vinstsyfte. Detta hindrar emellertid inte att Stiftelsen drivs med vinst som används till att konsolidera Stiftelsen och höja dess soliditet.

Affärsidé
Stiftelsen skall ha ett varierat utbud av bostäder i små områden med trivsamma gårdsmiljöer. Bostäderna skall enbart avse hyresrätter utan egen kapitalinsats. Valmöjligheter avseende standard och service-grad ska erbjudas kunderna. Förvaltningen ska ske miljömedvetet och nära kunden.

Marknaden
I Bollebygds kommun finns totalt ca 3 965 (Kolada 2020) hushåll. Kommunen har en positiv befolkningsutveckling och efterfrågan på bostäder är stor, främst i Bollebygds tätort.

Fastighetsbeståndet
Totalt förvaltar Stiftelsen 413 lägenheter och 12 lokaler. Därutöver ägs och förvaltas ett äldreboende som i sin helhet hyrs av Bollebygds kommun.

Den totala bostadsytan, exkl. äldreboendet uppgår till 28 971 kvm och lokalytan uppgår till 799 kvm. Äldreboendets yta uppgår totalt till 8 278 kvm.

Stiftelsens fastighetsbestånd består av ett 10-tal bostadsområden med varierande antal lägenheter. Flertalet lägenheter är mark-bostäder, typ radhusboende. Utav beståndet finns 350 lägenheter i Bollebygd, 41 lägenheter i Olsfors och 22 lägenheter i Töllsjö.

Lägenhetsfördelning			
	Bostäder	Särskilt boende	Totalt
1 rok	29	81	110
2 rok	193	2	195
3 rok	141		141
4 rok	49		49
5 rok	1		1
Summa	**413**	**83**	**496**

Kråktorp 1:14
Av de avstyckade enheterna återstår en att avyttra.

Nybyggnation
Under året har nybyggnation av 13 par- och radhu i Töllsjö slutförts. På Vinkelvägen 9-37 har vi ansökt om och beviljats bygglov för 28 nya bostäder.

Hyresutveckling
Den 1 februari 2021 höjdes hyrorna för bostäder med i snitt 1,3 %.

Väsentliga lokalhyreskontrakt
Två större hyreskontrakt är tecknade med Bollebygds kommun med en total årshyra på 9 022 tkr.

Uthyrning
Hyresbortfall på grund av outhyrt uppgår till 88 tkr (varav 15 tkr avser outhyrda garage).

Lägenhetsbeståndet fördelat efter byggnadsår
1952 1 st
1963-1985 163 st
1986-1993 186 st
2003-2010 35 st
2012-2015 74 st
2020 24 st
2021 13 st

Bokfört värde
Fastigheternas bokförda värde uppgick per den 31 december 2021 till 272 429 tkr.

Samtliga fastigheter är försäkrade till fullvärde.

Lån och finansiering
Låneskulden uppgår till 249 000 tkr.
Kommunal borgen för 262 000 tkr är beviljad.

Underhåll
Stiftelsens inriktning på verksamheten är att ha hög servicenivå och väl underhållna fastigheter. Företaget tillämpar hyresgäststyrt lägenhetsunderhåll (HLU).
Årets underhållskostnader uppgår till totalt 9 110 tkr varav 1 514 tkr avser Bollegårdens äldreboende.

Miljöarbete
Stiftelsen Bollebygds hyresbostäder är sedan 2001 certifierade enligt ISO 14001. Vi bedriver ett aktivt miljöarbete som syftar till, att ur miljösynpunkt på bästa möjliga sätt hushålla med resurser, för att bidra till en långsiktig hållbar utveckling.

Miljöarbetet redovisas som särskild bilaga till årsredovisningen.

Miljöfarlig verksamhet
Följande delar av stiftelsens verksamhet är kontrollpliktiga:
- Större kyl och frysanläggningar (Bollegårdens äldreboende)
- Drift av större värmepumpar på Vinkelvägen 1-7.
- Drift av större värmepumpar på Boråsvägen 35 i Olsfors.

Ekonomi
Stiftelsen har en hög skuldsättningsgrad vilket medför en hög ränterisk. Genomsnittsräntan år 2021 var 0,21 % (0,24 % år 2020). Den genomsnittliga underhållskostnaden under den kommande femårsperioden bedöms vara 9-10 miljoner kronor per år.

Covid-19
Även under 2021 har Covid-19 spridits i världen vilket påverkar den ekonomiska utvecklingen i landet och i världen. Det är svårt att bedöma effekterna av Covid-19 utbrottet efter balansdagen och hur det påverkar stiftelsens framtida utveckling, men på kort sikt är det dock ingen eller begränsad påverkan på stiftelsen.

Stiftelsens stadgar
Under år 2021 uppmärksammandes att stiftelsens stadgar antagna år 1963 fortfarande gäller då de ändringar av stiftelsens stadgar som beslutats av stiftelsens styrelse och Bollebygds kommunfullmäktige efter år 1963 inte har förelagts för och godkänts av Länsstyrelsen. Med anledning av detta har omföringar inom eget kapital skett år 2021 för att följa och redovisa enligt gällande stadgar från år 1963. En översyn av stadgarna från 1963 pågår och stiftelsen arbetar med att om möjligt modernisera dessa och sedan få de godkända av Bollebygds kommunfullmäktige och Länsstyrelsen.

Förändringar i eget kapital (tkr)	**Grund-fond**	**Reserv-fond**	**Dispositions-fond**	**Balanserat resultat**	**Årets resultat**
Belopp vid årets ingång enligt fastställd balansräkning	1 000	6 972	0	36 550	2 548
Omföring enligt stadgar	1 749	3 910	30 892	-36 550	
Omföring av föregående års resultat			2 548	0	-2 548
Årets resultat					2 515
	2 749	10 882	33 440	0	2 515

Nyckeltal, flerårsöversikt

	2021	2020	2019	2018
Nettoomsättning (tkr)	43 822	40 692	39 011	37 562
Resultat efter finansiella poster (tkr)	2 366	3 932	50	1 203
Balansomslutning (tkr)	310 911	314 534	276 613	274 486
Justerat eget kapital (tkr)	53 801	51 753	48 609	48 488
Soliditet (%)	17,30%	16,45%	17,57%	17,66%
Antal bostäder	496	483	459	459
Area bostäder i m^2	32 576	31 753	30 196	30 196
Lokaler	12	12	12	12
Area lokaler i m^2	5 472	5 472	5 472	5 472
Outhyrt, bostäder	0	0	0	0
Vakansgrad (%)	0	0	0	0
Hyresbortfall bostäder (tkr)	45	90	19	41
Hyresbortfall lokaler (tkr)	28	26	26	0
Genomsnittlig hyra bostäder, kr/m^2/år (exkl. äldreboendet)	1 181	1 157	1 100	1 075

1, Nettoomsättning
Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar.

2, Resultat efter finansiella poster
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader, men före bokslutsdispositioner och skatt.

3, Balansomslutning
Stiftelsens samlade tillgångar.

4, Justerat eget kapital
Eget kapital plus 79,4 % av obeskattade reserver.

5, Soliditet (%)
Justerat eget kapital i procent av balansomslutningen.

Resultaträkning

	Not	2021	2020
Rörelseintäkter, lagerförändring m.m.	1		
Hyresintäkter	2	43 821 544	40 691 973
Övriga intäkter		320 363	274 150
Summa rörelseintäkter, lagerförändring m.m.		**44 141 907**	**40 966 123**
Rörelsekostnader			
Direkta fastighetskostnader	3	-24 064 974	-20 687 106
Övriga externa kostnader		-2 398 780	-2 665 259
Personalkostnader	4	-5 458 591	-4 793 944
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	5, 6	-8 973 840	-8 015 209
Summa rörelsekostnader		**-40 896 185**	**-36 161 518**
Rörelseresultat		**3 245 722**	**4 804 605**
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		19 164	29 879
Räntekostnader och liknande resultatposter		-899 233	-902 281
Summa finansiella poster		**-880 069**	**-872 402**
Resultat efter finansiella poster		**2 365 653**	**3 932 203**
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder		474 500	-973 000
Förändring av överavskrivningar		174 501	214 729
Summa bokslutsdispositioner		**649 001**	**-758 271**
Resultat före skatt		**3 014 654**	**3 173 932**
Skatt på årets resultat		-499 080	-625 724
Årets resultat		**2 515 574**	**2 548 208**

Balansräkning

Tillgångar	Not	2021-12-31	2020-12-31
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader & Mark	5	272 428 550	255 173 737
Inventarier, verktyg och installationer	6	1 168 998	1 224 038
Pågående nyanläggning och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	7	2 434 706	23 047 570
		276 032 254	279 445 345
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	8	40 000	40 000
		40 000	40 000
Summa anläggningstillgångar		**276 072 254**	**279 485 345**
Omsättningstillgångar			
Varulager m.m.			
Råvaror och förnödenheter		119 819	164 302
		119 819	164 302
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		142 262	251 173
Övriga fordringar		610 880	13 044 380
Skattefordran		499 825	456 852
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		275 086	1 660 550
Summa kortfristiga fordringar		1 528 053	15 412 955
Kassa och bank		33 191 095	19 471 540
Summa omsättningstillgångar		33 191 095	19 471 540
Summa tillgångar		**310 911 220**	**314 534 142**

Balansräkning

Eget kapital och skulder	Not	2021-12-31	2020-12-31
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Grundfond		2 748 632	1 000 000
Reservfond		10 881 692	6 971 860
Dispositionsfond		33 439 860	0
		47 070 184	7 971 860
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		0	36 550 116
Årets resultat		2 515 574	2 548 208
		2 515 574	39 098 324
Summa eget kapital		**49 585 758**	**47 070 184**
Obeskattade reserver			
Ackumulerade överavskrivningar		399 979	574 480
Periodiseringsfonder		4 909 000	5 383 500
Summa obeskattade reserver		5 308 979	5 957 980
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	9	161 500 000	193 000 000
Summa långfristiga skulder		161 500 000	193 000 000
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	9	87 500 000	56 000 000
Leverantörsskulder		3 080 812	8 372 417
Skuld till Bollebygds kommun		316 362	610 010
Övriga skulder		452 617	575 203
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		3 166 693	2 948 348
Summa kortfristiga skulder		94 516 483	68 505 978
Summa skulder och eget kapital		**310 911 220**	**314 534 142**

Kassaflödesanalys

	2021	2020
Den löpande verksamheten		
Rörelseresultat	3 245 722	4 804 605
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		
Avskrivningar	8 973 840	8 015 209
Bokförd vinst vid avyttring av anläggningstillgångar	0	-12 349
	12 219 562	**12 807 465**
Erhållen ränta m m	19 164	29 879
Erlagd ränta	-899 233	-902 281
Betald skatt	-542 054	48 625
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	**10 797 439**	**11 983 688**
Förändring i rörelsekapital		
Ökning(-)/Minskning av varulager	44 483	-22 755
Ökning(-)/ minskning av fordringar	13 927 875	-13 501 809
Ökning(+)/ minskning av kortfristiga skulder	-5 489 495	2 614 717
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**19 280 303**	**1 073 841**
Investeringsverksamheten		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-5 560 748	-33 130 911
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	0	22 349
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**-5 560 748**	**-33 108 562**
Finansieringsverksamheten		
Ökning(+)/ minskning av skulder till kreditinstitut	0	32 000 000
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**0**	**32 000 000**
Förändring av likvida medel	**13 719 555**	**-34 721**
Likvida medel vid årets början	**19 471 540**	**19 506 261**
Likvida medel inklusive kortfristiga placeringar vid årets slut	**33 191 095**	**19 471 540**

Noter

Not 1. Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar
Årsredovisningen har upprättas i enlighet med Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

Anläggningstillgångar
Materiella och immateriella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

Avskrivningsbart belopp utgörs av anskaffningsvärdet med avdrag för beräknat restvärde om detta bedöms vara väsentligt. Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden. Följande avskrivningstider tillämpas:

Materiella anläggningstillgångar	
Byggnader	25-50 år
Markanläggningar	20 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	5-12 år
Inventarier, verktyg och installationer	5 år

Not 2. Hyresintäkter

	2021	2020
Bostäder	38 241 771	35 133 146
Lokaler	4 950 110	4 990 248
Garage, P-platser	629 663	568 580
Summa Hyresintäkter netto	**43 821 544**	**40 691 973**

Not 3. Direkta fastighetskostnader

	2021	2020
Reparationer	958 570	922 368
Underhåll	9 109 638	7 416 885
Fastighetsskatt	580 145	514 554
Skötselkostnader		
Uttagsskatt	414 340	361 142
Övrigt	3 303 404	2 722 214
Förbrukning		
Vatten	2 650 004	2 574 629
El	1 239 978	1 424 940
Renhållning	840 140	638 809
Värmekostnader	4 572 375	3 874 733
Försäkringskostnader	396 381	236 832
Summa direkta fastighetskostnader	**24 064 974**	**20 687 106**

Not 4. Anställda, löner och andra ersättningar mm

	2021	2020
Medelantalet anställda	9	9
Löner och andra ersättningar	3 750 776	3 447 776
Sociala kostnader (varav pensionskostnader)	1 479 026	1 189 428
	*(446 055)	*(355 036)

* I pensionskostnader ingår pensionsförsäkringspremie

Löner och andra ersättningar fördelade mellan styrelseledamöter och övriga anställda

	2021	2020
Styrelse	142 121	131 608
Övriga anställda	3 608 655	3 316 168

Not 5. Byggnader, markanläggning och mark

	2021-12-31	2020-12-31
Byggnader och markanläggning		
Ingående anskaffningsvärden	369 736 574	333 370 806
Årets anskaffningar	0	0
Omklassificeringar	25 724 573	36 365 768
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**395 461 147**	**369 736 574**
Ingående avskrivningar	-127 404 578	-119 882 480
Årets avskrivningar	-8 469 760	-7 522 098
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-135 874 338**	**-127 404 578**
Utgående redovisat värde	**259 586 809**	**242 331 996**
Mark		
Ingående anskaffningsvärden	12 841 741	12 841 741
Årets anskaffningar	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**12 841 741**	**12 841 741**
Totalt planenligt restvärde för fastigheterna	**272 428 550**	**255 173 737**

Utgående ackumulerade anskaffningsvärden har minskats med erhållna offentliga bidrag uppgående till 18 167 835 kr (14 496 435 kr).

Not 6. Inventarier, verktyg och installationer

	2021-12-31	2020-12-31
Ingående anskaffningsvärden	6 268 154	6 206 540
Årets anskaffningar	449 040	61 614
Försäljningar/utrangeringar	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**6 717 194**	**6 268 154**
Ingående avskrivningar	-5 044 116	-4 551 005
Försäljningar/utrangeringar	0	0
Årets avskrivningar	-504 080	-493 111
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-5 548 196**	**-5 044 116**
Utgående redovisat värde	**1 168 998**	**1 224 038**

Not 7. Pågående nybyggnation

	2021-12-31	2020-12-31
Ingående nedlagda kostnader	23 047 570	26 344 041
Under året nedlagda kostnader	5 111 708	33 069 297
Omklassificeringar	-25 724 572	-36 365 768
Utgående nedlagda kostnader	**2 434 706**	**23 047 570**

Not 8. Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2021-12-31	2020-12-31
HBV, insatskapital	40 000	40 000
SABO, aktier och andelar	0	0
Summa andra långfristiga värdepappersinnehav	**40 000**	**40 000**

Not 9. Långfristiga skulder

Långivare	Kapitalskuld	Bundet till år	Ränta
Kommuninvest	28 500 000	2023	Fast
Kommuninvest	20 000 000	2023	Fast
Kommuninvest	30 000 000	2024	Fast
Kommuninvest	22 000 000	2022	Fast
Kommuninvest	19 500 000	2022	Fast
Kommuninvest	25 000 000	2025	Fast
Kommuninvest	22 000 000	2026	Fast
Kommuninvest	12 000 000	2024	Fast
Kommuninvest	14 000 000	2025	Fast
Kommuninvest	12 000 000	2022	Fast
Kommuninvest	34 000 000	2022	Rörlig
Kommuninvest	10 000 000	Obestämd	Rörlig
Summa fastighetslån	**249 000 000**		

Lån som förfaller inom 12 månader	87 500 000
Lån som förfaller inom 12 - 60 månader	161 500 000

Not 10. Eventualförpliktelser

	2021-12-31	2020-12-31
Fastigo, garantiförbindelse	71	64

Bollebygd den mars 2022.

Sverre Fredriksson Ordförande	Jonny Svensson Vice ordförande
Roland Andersson	Caroline Frodin
Maria Brandt	Heléne Persson Alsin VD

Vår revisionsberättelse har avgivits den mars 2022.

Fredrik Ekelund Auktoriserad revisor	Jan-Åke Andersson Förtroendevald revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen och verkställande direktören i Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder, org.nr 864500-0459

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder för år 2021.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2021 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten *Den auktoriserade revisorns ansvar* samt *Den förtroendevaldes revisorns ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen och den verkställande direktören som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av "VD har ordet" och fastighetsförteckning m.m. (men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och den verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och den verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och den verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och den verkställande direktören för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige.

Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen. Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och den verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och den verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen och den verkställande direktören om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Den förtroendevalde revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning av Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder för år 2021.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna och den verkställande direktören inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och den verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och den verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller den verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande.
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Bollebygd den 2022

Fredrik Ekelund
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB

Jan-Åke Andersson
Förtroendevald revisor

Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäders fastigheter 2021-12-31 (i tkr)

Fastighet	Nybyggnads-år	Area byggnad	Anskaffn.-värde	Bokfört restvärde	Tax.värde totalt
Flässjum 3:105	1964	1 638	1 543	28	10 871
	2017		906	828	
Örlid 1:111	1965	1 218	2 318	546	8 611
Flässjum 4:97	1966	3 522	3 639	213	30 600
	1972	1 746	6 842	2 484	15 732
	2015		164	115	
	2021		36	36	
	2003	1 128	12 198	7 630	13 279
	2010		3 595	2 001	
	2020	1 557	36 402	35 254	10 697
Flässjum 4:98	1963	623	357	206	4 712
	2003	376	4 593	2 878	4 477
Töllsjö Stom 1:61	1974	523	848	514	2 925
Flässjum 3:120	1970	1 513	2 028	377	13 219
Örlid 1:35	1980	1 671	4 564	1 377	11 906
Flässjum 3:139	1991	2 476	26 769	12 511	25 030
Flässjum 1:87	1991	1 176	16 343	7 707	11 251
	2017		52	39	
Flässjum 3:86 S-hus	1993	7 541	62 128	27 270	
Sprinkler	2004		1 151	655	
C-hus och storkök	2009	737	16 237	10 354	
A- och B-hus	2010		18 821	12 663	
C-hus markanläggning	2010		454	306	
A- och B-hus	2011		2 644	1 813	
Solcellsanläggning	2018		406	373	
Sinnenas trädgård	2018		2 006	1 879	
Sinnenas trädgård markanl.	2018		1 338	1 126	
Kråktorp 1:14	1993	3 417	36 740	18 267	32 200
Kråktorp 1:23	1993	72	797	388	1 308
Kråktorp 1:25	1993	308	5 015	3 154	4 454
Flässjum 2:58	1947/90	1 258	7 210	3 638	11 631
Flässjum 3:167	2012	1 084	23 160	18 789	15 574
Flässjum 12:93	2015	3 515	76 902	67 539	53 200
Örlid 1:73	1952	198	2 541	2 413	1 480
Töllsjö 1:65	2021	823	27 175	26 675	10 184
Töllsjö 1:34, mark			381	381	340
Summa		**38 120**	**408 304**	**272 429**	**293 681**

Bollebo
Stiftelsen Bollebygds Hyresbostäder

Ballebovägen 4, 517 83 Bollebygd
Telefon: 033 – 23 14 10
E-post: info@bollebo.se
www.bollebo.se

16. Uppföljningsrapport februari 2022, kommunstyrelsen KS2022/56

§67 KS2022/56

Uppföljningsrapport februari 2022, kommunstyrelsen

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen godkänner uppföljningsrapport februari 2022, för kommunstyrelsen.

Ärendet

Efter februari är kommunstyrelsens utfall 8,0 mnkr vilket är 1,8 mnkr bättre än budget, och 0,3 mnkr högre jämfört mer februari 2021. Den stora avvikelsen beror främst på att resultatet inte är periodiserat och många stora kostnadsposter för första kvartalet har ännu ej bokförts.

Totalt innebär uppföljningen ett prognosticerat överskott på 1 mnkr. Dock innebär prognosen efter februari alltid en stor osäkerhet och ska mest ses som en indikation där större och kända avvikelser rapporteras. Kommande månader kommer innebära mer grundliga prognosgenomgångar där även mindre avvikelser identifieras.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen godkänner uppföljningsrapport februari 2022, för kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Uppföljningsrapport februari 2022, kommunstyrelsen
- Uppföljningsrapport februari 2022

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelsen

Dnr : KS2022/56

Uppföljningsrapport februari 2022, kommunstyrelsen

Ekonomiskt utfall och prognos

Verksamhet/enhet *Belopp i tkr*	Jan-feb			Helår 2022			2021
	Utfall	Budget	Resultat	Prognos	Budget	Resultat	Utfall
Kommunstyrelsens ordf.	-370	352	-19	-2 109	-2 109	0	-2 248
Kommunchefens avdelning	-3 975	5 112	1 136	-30 670	-30 670	0	-28 758
Ekonomiavdelningen	-1 310	1 781	471	-9 988	-10 688	700	-8 010
It-enheten	-902	1 026	124	-6 154	-6 154	0	-5 754
HR-avdelningen	-1 459	1 561	102	-9 063	-9 363	300	-7 871
Totalt	**-8 016**	**-9 831**	**1 815**	**-57 984**	**-58 984**	**1 000**	**-52 641**

Efter februari är kommunstyrelsens utfall 8,0 mnkr vilket är 1,8 mnkr bättre än budget, och 0,3 mnkr högre jämfört mer februari 2021. Den stora avvikelsen beror främst på att resultatet inte är periodiserat och många stora kostnadsposter för första kvartalet har ännu ej bokförts.

Totalt innebär uppföljningen ett prognosticerat överskott på 1 mnkr. Dock innebär prognosen efter februari alltid en stor osäkerhet och ska mest ses som en indikation där större och kända avvikelser rapporteras. Kommande månader kommer innebära mer grundliga prognosgenomgångar där även mindre avvikelser identifieras.

Kommunstyrelsens ordförande

Under kommunstyrelsens ordförande budgeteras kostnader hänförliga till den politiska verksamheten, inga större avvikelse konstateras.

Kommunchefens avdelning

Under kommunchefens avdelning budgeteras flera av de kommunövergripande kostnaderna såsom räddningstjänst, lokaler, färdtjänst och kollektivtrafik. En viss osäkerhet finns här kopplat till kostnader för färdtjänst och kollektivtrafik som i dagsläget ser ut att gå mot ett litet överskott. Det finns ett litet överskott på personalkostnader till följd av att vissa tjänster är budgeterade för helår men där rekryteringen ännu inte är klar. Det motverkas av obudgeterade kostnader till följd av arbete med tillitsbaserad styrning/ledning och satsning på nytt intranät.

Ekonomiavdelningen

Under ekonomiavdelningen budgeteras kostnader för kommunens centrala ekonomiadministration, upphandling, digitaliseringsmedel och IT-personal.

Prognosen tyder på ett överskott på 0,5 mnkr vilket är hänförligt till att avdelningen precis som kommunchefens avdelning har vissa vakanser under rekryteringen som pågår.

IT-enheten

Under IT-enheten budgeteras samtliga kostnader exkl. personalkostnader för kommunstyrelsens IT-verksamhet. Det gäller främst kommunövergripande licenser, konsulttjänster samt kapitalkostnader för inköpt IT-utrustning. Inga större avvikelser konstateras, dock finns det som alltid en osäkerhet om vad pengarna kommer användas till under året.
Dels har Microsoft aviserat höjda licensavgifter, dessutom pågår en genomgång och uppgradering av olika mjukvara för att förbättra driftssäkerheten där kostnaden idag inte är helt klar. Andra åtgärder som pågår är fortsatt arbete med integration mellan AD och HR-system. Dessutom kan nämndernas verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering innebära ökade kostnader för IT-enheten.

HR-avdelningen

Under HR-avdelningen budgeteras kostnader för kommunens centrala HR-funktion, fackliga kostnader, kommunövergripande personalsociala kostnader samt kostnader för reception. Prognosen tyder på ett överskott på 0,5 mnkr, men det är fortfarande tidigt på året så det finns en stor osäkerhet kring flera olika kostnadsposter som budgeteras under HR-avdelningen såsom företagshälsovård och fackliga kostnader.

17. Uppföljningsrapport februari 2022, Bollebygds kommun (kf fattar slutligt beslut) KS2022/52

§68 KS2022/52

Uppföljningsrapport februari 2022, Bollebygds kommun

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner uppföljningsrapport februari 2022 för Bollebygds kommun.

Ärendet

Förvaltningarna har tagit fram ekonomiska prognoser för 2022. Kommunens helårsprognos är ett resultat på strax under 31 miljoner kronor. Det är drygt 17 mnkr bättre än det budgeterade resultatet på 13,5 mnkr och motsvarar ca 4,9 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Den ofördelade budgeten på 4,0 mnkr prognosticeras att nyttjas fullt ut. Av investeringsbudgeten på 124,7 mnkr så kommer 73,6 mnkr att nyttjas, utifrån vad som nu är känt.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner uppföljningsrapport februari 2022 för Bollebygds kommun.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Uppföljningsrapport februari 2022, Bollebygds kommun

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Dnr : KS 2022/52

Uppföljningsrapport februari 2022, Bollebygds kommun

Ekonomiskt utfall och prognos

Belopp i mnkr	2022						2021
	Jan-feb			helår			helår
	Utfall	Budget	Avvikelse	Prognos utfall	Budget	Prognos avvikelse	Utfall
Verksamhetens intäkter	15,9	17,5	-1,6	120,0	104,9	15,1	124,0
Verksamhetens kostnader	-104,4	-116,9	12,5	-692,8	-684,9	-7,9	-650,3
Avskrivningar	-4,6	-4,5	0,0	-28,0	-27,3	-0,7	-27,8
Verksamhetens nettokostnader	**-93,1**	**-104,0**	**10,9**	**-600,8**	**-607,4**	**6,6**	**-554,2**
Skatteintäkter	85,3	85,5	-0,2	518,3	513,1	5,2	495,8
Generella statsbidrag och utjämning	19,3	18,1	1,2	113,8	108,8	5,0	114,3
Verksamhetens resultat	**11,5**	**-0,4**	**11,9**	**31,3**	**14,5**	**16,8**	**55,9**
Finansiella intäkter	0,2	0,1	0,1	1,0	0,4	0,6	1,9
Finansiella kostnader	-0,2	-0,2	0,0	-1,5	-1,4	-0,1	-1,4
Resultat efter skatteint och finansnetto	11,5	-0,7	12,2	**30,8**	13,5	**17,3**	**56,4**
Årets resultat	**11,5**	**-0,7**	**12,2**	**30,8**	**13,5**	**17,3**	**56,4**

Belopp i mnkr.

Resultatet för perioden är ett överskott med 11,5 mnkr vilket är 12,2 mnkr bättre än budgeterat. Uppföljningen per februari är inget bokslut vilket gör att resultatet inte är fullt representativt för helårsprognosen som är ett överskott med 30,8 mnkr. Skatteintäkter och generella statsbidrag prognosticeras visa överskott med 10,2 mnkr tillsammans. Resultatet på 30,8 mnkr motsvarar 4,9 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Prognosen innebär att nettokostnaderna ökar med 8,4 procent. Skatteintäkter och generella statsbidrag ökar med 3,6 procent.

Driftredovisning

Belopp i tkr	2022						2021
	jan-feb			helår			helår
	Utfall	Budget	Avvikelse	Prognos utfall	Budget	Prognos avvikelse	Utfall
Kommunfullmäktige	-59	-267	207	-1 600	-1 600	0	-1 407
Kommunstyrelsen	-8 016	-10 040	2 024	-57 984	-58 984	1 000	-52 641
Utbildningsnämnden	-48 787	-51 147	2 359	-294 976	-296 076	1 100	-285 552
Socialnämnden	-28 295	-32 196	3 901	-186 194	-190 094	3 900	-175 102
Samhällsbyggnads-nämnden	-6 750	-6 569	-181	-33 659	-36 759	3 100	-36 600
Revisionen	-59	-128	69	-766	-766	0	-776
Valnämnden	-11	-30	19	-180	-180	0	-78
Överförmyndare	-266	-130	-136	-780	-780	0	-792
Jävsnämnden	0	-8	8	-50	-50	0	-15
Summa nämnder	**-92 244**	**-100 332**	**8 270**	**-576 189**	**-585 289**	**9 100**	**-552 962**
Ofördelad budget	0	-667	667	-4 000	-4 000	0	-
Lönerörelse	0	-1 483	1 483	-8 900	-8 900	0	-
Räntenetto och pensioner mm	-881	-1 702	821	-12 209	-10 209	-2 000	-6 919
Reavinster	-	-	-	-	-	-	9 939
Summa ovan	**-93 125**	**-104 367**	**11 241**	**-601 298**	**-608 398**	**7 100**	**-549 942**
Skatteintäkter och generella statsbidrag	104 611	103 647	964	632 083	621 883	10 200	606 351
Resultat	**11 486**	**-719**	**12 205**	**30 785**	**13 485**	**17 300**	**56 409**

Nämnderna prognosticerar tillsammans ett överskott med 9,1 mnkr för helåret. Den ofördelade budgeten på 4,0 mnkr antas nyttjas under året även om inga beslut finns fattade i nuläget kring den.

Pensionskostnaderna kommer antagligen att överstiga budget med 2,0 mnkr. Utfallet för skatteintäkter och generella statsbidrag kommer att bli ca 10,2 mnkr bättre än budgeterat, enligt prognosen. Det finns stora osäkerheter i prognoserna, mer om det nedan under respektive nämnd.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen	2022						2021
	jan-feb			helår			helår
Belopp i tkr	Utfall	Budget	Avvikelse	Prognos utfall	Budget	Prognos avvikelse	Utfall
Kommunstyrelsens ordf.	-370	352	-19	-2 109	-2 109	0	-2 248
Kommunchefens avdelning	-3 975	5 112	1 136	-30 670	-30 670	0	-28 758
Ekonomiavdelningen	-1 310	1 781	471	-9 988	-10 688	700	-8 010
It-enheten	-902	1 026	124	-6 154	-6 154	0	-5 754
HR-avdelningen	-1 459	1 561	102	-9 063	-9 363	300	-7 871
Summa	**-8 016**	**-9 831**	**1 815**	**-57 984**	**-58 984**	**1 000**	**-52 641**

Efter februari är kommunstyrelsens utfall 8,0 mnkr vilket är 1,8 mnkr bättre än budget, och 0,3 mnkr högre jämfört mer februari 2021. Den stora avvikelsen beror främst på att resultatet inte är periodiserat och många stora kostnadsposter för första kvartalet har ännu ej bokförts.

Totalt innebär uppföljningen ett prognosticerat överskott på 1 mnkr. Dock innebär prognosen efter februari alltid en stor osäkerhet och ska mest ses som en indikation där större och kända avvikelser rapporteras. Kommande månader kommer innebära mer grundliga prognosgenomgångar där även mindre avvikelser identifieras.

Utbildningsnämnden

Belopp i tkr	2022						2021
	jan-feb			helår			helår
	Utfall	Budget	Avvikelse	Prognos utfall	Budget	Prognos avvikelse	Utfall
Förskola	-10,8	-11,2	0,4	-65,2	-65,2	0,0	-64,5
Fritidshem	-3,2	-3,3	0,2	-20,5	-21,0	0,5	-19,0
Grundskola F-9	-24,1	-22,8	-1,3	-133,9	-128,9	-5,0	-133,8
Grundsärskola	-1,7	-2,5	0,8	-10,9	-14,0	3,1	-9,6
Gymnasieskola	-7,8	-8,2	0,4	-46,5	-49,0	2,5	-43,9
Vuxenutbildning	-0,2	-0,6	0,4	-3,7	-3,7	0,0	-3,2
Fritid/kultur	-0,8	-2,1	1,2	-12,3	-12,3	0,0	-10,2
Gemensamt	-0,1	-0,2	0,0	-1,1	-1,1	0,0	-0,6
Nämnden	-0,1	-0,2	0,1	-0,9	-0,9	0,0	-0,7
Summa	**-48,8**	**-51,2**	**-2,4**	**-295,0**	**-296,1**	**1,1**	**-285,6**

Utbildningsnämnden prognostiserar ett överskott för året med 1,1 mnkr. Överskottet i prognosen utgör 0,37 % av nämndens budget.
Grundskola prognostiserade underskott utgörs av att personalkostnaderna för verksamheten är högre än budgeterat och beror på antalet barn med omfattande stödbehov.
Överskottet för fritidshem beror på färre köpta platser än budgeterat. Grundsärskolans överskott beror på buffert för ev. kommande särskoleelever som ligger centralt samt lägre kostnader för skolskjuts. Gymnasiets överskott beror på att trots att elevvolymerna ökade på höstterminen förra året så ökade inte kostnaderna i samma utsträckning. Fler tycks välja teoretiska ämnen där kostnaderna är lägre. De från Borås Stad aviserade prisökningarna på gymnasieplatser inför året har inte gett så stort utfall som befarat. Verksamheten visar även överskott pga. den förändrade zonindelningen och därigenom sänkta kostnader för busskort.
Nettokostnaderna prognostiseras öka med 3,3 % för helåret.

Socialnämnden

Belopp i tkr	2022						2021
	jan-feb			helår			helår
	Utfall	Budget	Avvikelse	Prognos utfall	Budget	Prognos avvikelse	Utfall
Äldreomsorg	-16 536	-17 167	631	-101 344	-101 717	373	-96 778
Funktionsnedsättning	-5 817	-6 855	1038	-39 339	-40 764	1 425	-37 404
IFO	-5 775	-8 011	2 236	-44 512	-46 729	2 217	-40 508
Flykting	-23	-9	-14	-115	0	-115	446
Nämnden	-144	-154	10	-884	-884	0	-859
Summa	**-28 295**	**-32 196**	**3 901**	**-186 194**	**-190 094**	**3 900**	-175 103

Socialnämnden prognostiserar ett årsresultat 3 900 tkr.

Resultatet fördelar sig på överskott i alla verksamheter förutom flykting.
Nettokostnader utifrån prognosen för helåret har ökat jämfört med föregående år med 6 %. Ökning av nettokostnader avser ökning av bidragskostnader, köpt verksamhet, lokalkostnader och personalkostnader. Prognostiserat överskott funktionsnedsättning härrör mer intäkter än budgeterar som avser försäljning av assistanstimmar. Prognostiserat överskott IFO härrör kostnader köpta platser som kommunen kommer att återsöka. Socialnämndens omkostnader på grund av pandemin under 2022 uppgår till 975 700 tkr. Socialnämnden har fått ersättning för sjuklöner 638 900 tkr. Avser sjuklöner december-21 och januari-22.

Samhällsbyggnadsnämnden

Belopp i tkr	2022						2021
	jan-feb			helår			helår
	Utfall	Budget	Avvikelse	Prognos utfall	Budget	Prognos avvikelse	Utfall
Nämnden	-0,1	-0,2	-0,9	-0,9	-0,9	0,0	-0,9
Samhällsbyggn.chef. - enhet	-1,5	-1,6	-9,6	-8,5	-9,6	1,1	-7,4
Plan- och exploateringsenheten	-1,1	-1,5	-9,0	-7,7	-9,0	1,3	-7,7
Bygg- och miljöenheten	-1,2	-1,1	-6,2	-5,5	-6,2	0,7	-2,8
Fastighetsenheten	-0,3	-0,2	-1,1	-1,1	-1,1	0,0	-3,9
VA/gatuenheten	-1,8	-1,1	-0,7	-6,2	-6,2	0,0	-8,9
Renhållning och park	-0,6	-0,7	0,1	-3,1	-3,6	0,5	-3,6
Verksamhetschef lokalvård, måltid, fastighet	-0,4	-0,5	0,1	-2,6	-2,6	0,0	-2,8
Lokalvård	0,0	0,1	-0,1	0,6	1,0	-0,4	0,1
Måltid	0,0	0,2	-0,2	1,6	1,6	0,0	1,4
Åsastugorna	-0,0	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	**-6,8**	**-6,6**	**-0,2**	**-33,7**	**-36,8**	**3,1**	**-36,6**

Nettokostnaden för perioden januari till februari är -6,8 mnkr vilket är -0,2 mnkr sämre än budget. Prognosen är ett överskott för helåret med 3,1 mnkr. Det är överskott på ett par enheter pga. flera vakanser, bl.a. både fastighetschef och bygg- och miljöchef. Av den satsning på 1,5 mnkr som KF tilldelat nämnden för personalförstärkning så är prognosen att det blir ett överskott med 0,8 mnkr för den. De rekryteringar som planeras att göras kommer inte vara på plats förrän efter sommaren.

Både VA- och renhållningsverksamheten prognosticerar ett nollresultat, dvs. de bedöms att gå runt på taxeintäkterna. Det sker ingen skattefinansiering i budgeten till VA-verksamheten 2022, som var fallet tidigare år.

Det råder stor osäkerhet inom flera områden. Elkostnaderna steg kraftigt i slutet av förra året och det är såklart svårt att veta hur dessa utvecklar sig. Kostnaden för livsmedel och drivmedel kommer öka jämfört med 2021. Relativt alla andra kostnader så är det ändå ingen jättepåverkan för nämnden ännu.

Investeringarna

	Budget 2022	Utfall jan-feb	Prognos 2022	Avvikelse prognos-budget 2022
Reinvesteringar fastighet Summerat, se SBN:s rapport för detaljer	-10,0	-0,0	-10,0	0,0
Lokalförsörjningsplanen, summerat	-51,0	-	-20,0	31,0
Gata	-5,5	-0,0	-5,5	0,0
Park, inkl badplatser	-0,4		-0,4	0,0
Returpapper	-0,1		0,0	0,1
Beachvolleybollplan	-0,3		-0,3	0,0
Markinköp, SBN	-5,0		0,0	5,0
Strategiska markinköp, KS	-20,0			
Reinvesteringar:				
KS	-1,0	-	-1,0	0,0
IT-investeringar, KS	-3,0	-0,6	-3,0	0,0
UN	-1,3	0,0	-1,3	0,0
SN	-1,7		-1,7	0,0
SBN	-	-	-	-
Summa skattefinansierad verksamhet	**-99,3**	**-0,7**	**-43,2**	**56,1**
Renhållning	-0,4	-0,4	-0,4	0,0
VA	-	-0,2	-5,0	-5,0
Summa intäktsfinansierad verksamhet	**-0,4**	**-0,6**	**-5,4**	**-5,0**
Exploateringar	-25,0	-0,0	-25,0	0,0
Summa exploateringar	**-25,0**	**-0,0**	**-25,0**	**0,0**
Totalsumma investeringar	**-124,7**	**-1,3**	**-73,6**	**51,1**

T.o.m. februari är det 1,3 mnkr som nyttjats ur investeringsbudgeten. Fastighet bedömer att man kommer använda hela utrymmet på 10,0 mnkr för olika reinvesteringar/ombyggnader. Samhällsbyggnadsförvaltningen har specificerat sex projekt för totalt 5,9 mnkr där det största är renoveringar Örelundsskolan för 3,0 mnkr. Utöver det så är det en del andra renoveringar i skolorna bl.a.

Lokalförsörjningsplanen innehåller 13 projekt för totalt 51,0 mnkr för 2022. Så mycket kommer inte att hinnas med i år utan prognosen är att 20 mnkr nyttjas. Både Olsfors förskola och nytt LSS-boende finns med för tillsammans 11,5 mnkr, men det dröjer kanske till 2024 innan byggnation startar.

VA saknar investeringsbudget för 2022, planen är att 5 mnkr ändå kommer att investeras för i år.

Exploateringarna som pågår 2022 är fortsättningen på Bergadalen. 28,8 mnkr är projektsumman för fortsättningen men hur mycket som hamnar på 2022 är osäkert. Projektet kommer pågå in på 2023. Övriga exploateringsprojekt är mindre utgifter för återställning av asfalt ock liknande.

Personalstatistik

	Jan-feb 2022			Jan-feb 2021		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Antal tillsvidareanställda	520	131	651	530	116	646
Antal visstidsanställda	59	19	78	66	23	89
Antal timavlönade (timmar)	6 213	2 672	8 885	5 536	2 519	8 056
Övertid/fyllnad/mertid (tim)	684	301	985	499	300	799
Sjukfrånvaro (%)	11,6%	8,1%	10,9%	8,4%	6,2%	8,0%
Sjukfrånvaro ≥ 60 dagar (%)	31,1%	11,7%	28,1%	34,0%	28,5%	33,2%
Sjukfrånvaro ≤ 29 år (%)	8,7%	12,2%	9,7%	6,6%	6,8%	6,6%
Sjukfrånvaro 30-49 år (%)	11,8%	7,1%	10,8%	8,2%	5,9%	7,7%
Sjukfrånvaro ≥ 50 år (%)	12,0%	7,9%	11,3%	9,4%	6,4%	8,9%

Antal tillsvidareanställda i kommunen var i slutet av februari 651 stycken i år vilket är en mindre ökning med 5 stycken jämfört med februari 2021. Sjukfrånvaron har ökat stort, från 8,0 procent till 10,9 procent. Störst ökning finns inom utbildningsförvaltningen, men alla förvaltningar ökar.

18. Riktlinjer för inköp och upphandling - information (inga handlingar) KS2022/71

§69 KS2022/71

Riktlinjer för inköp och upphandling - information

Ärendet

Dagens sammanträde
Ekonomichef Daniel Aronsson redogör för förslag till nya riktlinjer för inköp och upphandling som förvaltningen arbetar med.

Närvarande ges tillfälle att ställa frågor. Ordföranden tackar för informationen.

Beslutsunderlag

- Riktlinjer vid inköp och upphandling

Paragrafen är justerad

19. Riktlinjer för direktupphandling i Bollebygds kommun KS2022/70

§70 KS2022/70

Riktlinjer för direktupphandling

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen antar förslag till riktlinjer vid direktupphandling, daterat 2022-03-23.
Kommunstyrelsen upphäver i och med antagande av nya riktlinjer, sitt tidigare beslut 2014-12-01, § 198, om riktlinjer för direktupphandling.

Ärendet

Kommunfullmäktige har fattat beslut om ny inköps- och upphandlingspolicy för Bollebygds kommun och det innebär att riktlinjer vid direktupphandling behöver revideras. Dessa riktlinjer beskriver förutsättningarna för direktupphandling i syfte att uppfylla lagkrav samt bidra till att kommunen tillvaratar konkurrensen vid direktupphandlingar. Syftet är också att säkerställa en snabb och kostnadseffektiv upphandling inom kommunen.

Huvudregeln för tillåtelse att direktupphandla är att dessa punkter är uppfyllda: Det är säkerställt att det saknas avtal/ramavtal för det som ska inköpas. Det totala värdet på tilltänkt upphandling, inklusive eventuella options- och förlängningsklausuler, inte överskrider gränsen för direktupphandling, och att personen som utför direktupphandlingen ska ha genomgått kommunens inköpsutbildning.

Det totala värdet på en tilltänkt direktupphandling, inklusive eventuella options- och förlängningsklausuler, får inte överskrida gränsen för direktupphandling. Reglerna i upphandlingslagstiftningen innebär att man inte behöver räkna ihop kommunens samtliga inköp av samma slag. Dock gäller att en upphandling inte får delas upp i syfte att komma under beloppsgränsen för direktupphandling.

Om kommunens behov är löpande och sett över tre år överskrider beloppsgränsen kan det av praktiska och affärsmässiga skäl vara mer lämpligt att upphandla ett ramavtal med annonserat förfarande.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen antar förslag till riktlinjer vid direktupphandling, daterat 2022-03-23.
Kommunstyrelsen upphäver i och med antagande av nya riktlinjer, sitt tidigare beslut 2014-12-01, § 198, om riktlinjer för direktupphandling.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Riktlinjer vid direktupphandling
- Riktlinjer vid direktupphandling

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

2022-03-23
Fastställd: Kommunstyrelsen 2022-xx-xx, § x

Gäller för: Samtliga nämnder
Dokumentansvarig: Ekonomichef

Dnr : **160893**

Riktlinjer vid direktupphandling

Innehållsförteckning

Riktlinjer vid direktupphandling 1
1 Syfte 3
2 Regler 3
2.1 Generella regler 3
2.2 Undantag 3
2.3 Roller och ansvar 3
2.4 Regler för konkurrensutsättning 4
2.5 Regler för stöd, samordning och dokumentation 4
Bilaga 1, Beloppsgränser för direktupphandling 6

1 Syfte

Dessa riktlinjer beskriver förutsättningarna för direktupphandling i syfte att uppfylla lagkrav samt bidra till att kommunen tillvaratar konkurrensen vid direktupphandlingar. Syftet är också att säkerställa en snabb och kostnadseffektiv upphandling inom kommunen.

2 Regler

2.1 Generella regler

Huvudregeln för tillåtelse att direktupphandla är att samtliga nedanstående punkter är uppfyllda:

- Det är säkerställt att det saknas avtal/ramavtal för det som ska inköpas.
- Det totala värdet på tilltänkt upphandling, inklusive eventuella options- och förlängningsklausuler, inte överskrider gränsen för direktupphandling enl. Bilaga 1
- Personen som utför direktupphandlingen ska ha genomgått kommunens inköpsutbildning.

Det totala värdet på en tilltänkt direktupphandling, inklusive eventuella options- och förlängningsklausuler, får inte överskrida gränsen för direktupphandling. Reglerna i upphandlingslagstiftningen innebär att man inte behöver räkna ihop kommunens samtliga inköp av samma slag. Dock gäller att en upphandling inte får delas upp i syfte att komma under beloppsgränsen för direktupphandling.

Om kommunens behov är löpande och sett över tre år överskrider beloppsgränsen kan det av praktiska och affärsmässiga skäl vara mer lämpligt att upphandla ett ramavtal med annonserat förfarande.

2.2 Undantag

Utöver huvudregeln är det tillåtet att direktupphandla om det vid annonserat förfarande inte inkommit varken giltiga och/eller lämpliga anbud.

Direktupphandling är också tillåtet vid synnerlig brådska, vid konstnärlig prestation, vid tekniska skäl, vid ensamrätt samt vid synnerliga skäl. Dessa undantagsregler ska tillämpas restriktivt och rekvisiten är sällan uppfyllda. Det är även möjligt att genomföra en direktupphandling i samband med att en annonserad upphandling överprövas, under förutsättning att inköpet är nödvändigt för att tillgodose ett angeläget behov.

2.3 Roller och ansvar

Bollebygds kommun har en centraliserad inköps- och upphandlingsorganisation. Kommunstyrelsen är huvudansvarig för upphandlingsverksamheten och genomför direktupphandlingar över 300 tkr. Vid förvaltningsspecifikt behov beslutar och genomför respektive förvaltning direktupphandlingar till ett värde understigande 300 tkr.

Den som ska genomföra en direktupphandling ska, i enlighet med delegationsordningen, ha rätt att fatta beslut om genomförande.

Samma person ska även ha genomgått kommunens inköpsutbildningsprogram.

2.4 Regler för konkurrensutsättning

De grundläggande principerna inom offentlig upphandling; likabehandling, icke-diskriminering, transparens, proportionalitet och ömsesidigt erkännande ska alltid arbetas utifrån oavsett typ av upphandling. Valet av leverantör ska göras på affärsmässiga och objektiva grunder.

Konkurrensutsättning ska tillämpas på följande sätt och vid nedan beskrivna nivåer.

Vid inköpsvärde lägre än 0 kr – 9 999 kr

- Konkurrensen ska tillvaratas och omvärldsbevakning ska ske från första kronan.
- Direktupphandling kan ske muntligen, men skriftligt ska ske om möjligt.

Vid inköpsvärde 10 000 kr – 100 000 kr

- För minst tre leverantörer tillfrågas.
- Direktupphandling ska genomföras skriftligen.
- Budgetansvarig chef beslutar om upphandlingen ska annonseras.

Vid inköpsvärde från 100 000 kr till gränsen för direktupphandling

- Ska minst tre leverantörer tillfrågas.
- Vid fler kända lämpliga aktörer på marknaden än tre bör dessa aktörer också tillfrågas.
- Ska kontakt med kommunens upphandlare eller upphandlingsansvarige tas för stöd och samordning.
- Direktupphandling ska genomföras skriftligen.
- Budgetansvarig chef beslutar om upphandlingen ska annonseras.
- Om upphandling inte annonseras ska Blankett för dokumentation av direktupphandling
- användas och diarieföras i kommunens diariesystem, Platina.
- Avtal ska skrivas, diarieföras samt skickas till kommunens upphandlingsenhet.

Det är alltid tillåtet att annonsera en direktupphandling. En annonsering kan vara en fördelaktig strategi att tillämpa då t.ex. pris eller bästa kvalitét eftersträvas.

Om det finns leverantörer som uppfyller lämplighet kan en inbjudan att lämna anbud skickas till dessa. Vid annonsering kan lämpliga leverantörer informeras om att upphandling pågår.

2.5 Regler för stöd, samordning och dokumentation

Vid inköp värda mer än 100 000 kr ska upphandlare eller upphandlingsansvarige kontaktas för stöd och samordning. Vid inköp som resulterar i avtal som har giltighet över tid ska alltid upphandlare eller upphandlingsansvarige kontaktas för stöd vid upphandlingen och för upprättande av avtal.

Samtliga direktupphandlingar som överstiger 10 000 kr ska dokumenteras och kommuniceras. Det innebär att enbart direktupphandlingar som underskrider 10 000 kr saknar krav på dokumentation.

Vid direktupphandling är anbudshandlingar att betrakta som offentliga handlingar, men får inte lämnas ut innan sekretessbedömning genomförts. Beslut om att inte lämna ut dokument, fattas av den som i enlighet med delegationsordningen har rätt att fatta beslut.

Samtliga avtal ska diarieföras i kommunens diariesystem av den som genomfört direktupphandlingen. Avtal som medger löpande avrop (ramavtal) ska skickas till kommunens upphandlingsenhet för registrering i avtalsdatabasen.

Bilaga 1, Beloppsgränser för direktupphandling

	Sek
Varor och tjänster och byggentreprenader	
Lagen om offentlig upphandling (LOU)	700 000
Lag om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF)	1 200 000

	Sek
Sociala tjänster och andra särskilda tjänster	
LOU Lagen om offentlig upphandling (LOU)	7 802 550
Lag om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF)	10 403 400

21. Hantering av tillfällig förstärkning av statligt stöd 2022 ”skolmiljarden” (kf fattar slutligt beslut) KS2022/77

§71 KS2022/77

Hantering av tillfällig förstärkning av statligt stöd 2022 ”skolmiljarden”

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fördelar intäkten från tillfällig förstärkning av statligt stöd 2022 till utbildningsnämnden.

Ärendet

Skolverket ska betala ut högst 1 400 000 000 kronor till landets kommuner i syfte att bidra till goda förutsättningar för att minska de negativa effekterna på elevers kunskapsutveckling och hälsa till följd av covid-19-pandemin. Medel ska fördelas proportionellt utifrån antalet barn och unga i åldern 6–19 år i kommunen. Medel ska fördelas under 2022 och ska användas till insatser i kommunal och enskild verksamhet i fritidshemmet, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

För Bollebygds del uppgår förstärkningen till 1 476 tkr. Då medlen utbetalas utan villkor ska det hanteras som ett generellt statsbidrag vilket normalt tillfaller finansförvaltningen. För att pengarna ska kunna nyttjas inom avsett område behöver bidraget istället fördelas till utbildningsnämnden.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fördelar intäkten från tillfällig förstärkning av statligt stöd 2022 till utbildningsnämnden.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Hantering av tillfällig förstärkning av statligt stöd 2022 ”skolmiljarden”

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

22. Redovisning av obesvarade motioner 2022 (kf fattar slutligt beslut) KS2022/80

BOLLEBYGDS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2022-03-29 1 (1)

Dnr :KS2022/80-1

Kommunstyrelseförvaltningen

Suzanna Bengtsson | Kommunsekreterare
0734-64 70 10 | suzanna.bengtsson@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Redovisning av obesvarade motioner, våren 2022

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner redovisning av obesvarade motioner.

Ärendet
Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning § 33 ska kommunstyrelsen två gånger under året redovisa de motioner som inte beretts färdigt. Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat en förteckning över obesvarade motioner, daterad 2022-04-05.

Beslutsunderlag
Förteckning, daterad 2022-04-05.

Skickas till
Kommunfullmäktige

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Suzanna Bengtsson
Kommunsekreterare

BOLLEBYGDS KOMMUN

2022-04-05

MOTIONSFÖRTECKNING

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Redovisning av obesvarade motioner

Diarienummer	Rubrik och motionär	Anmält på kf	Beredningsinstans	Behandlingsdatum och ev hänsyn
KS2016/175 1	Motion om att bevara gamla fastigheter Stefan Edvardsson (FR)	2016-08-25	Samhällsbyggnadsnämnden	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf 2019-10-17 (kf återremitterade till SBN)
KS2019/42 2	Motion om att bygga ett elljusspår i Rinna Peter Rosholm (S)	2019-02-14	Samhällsbyggnadsnämnden	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf
KS2021/86 3	Motion om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten Lars-Erik Olsson (S), Carina Svensson (S)	2021-03-18	Kommunstyrelsen	Behandlas på ksau 2022-03-31 Behandlas på ks 2022-04-12 Behandlas på kf 2022-05-05
KS2021/136 4	Motion om ökat fokus på tillgänglighet i föreningslivet Mathias Carlzon (-)	2021-04-29	Samhällsbyggnadsnämnden	Behandlas på ksau 2021-09-23 Behandlas på ks 2021-10-05 (KS beslutar att motionen ska skickas till UN för yttrande till KS.) Behandlas på ksau 2022-03-31 Behandlas på ks 2022-04-12 Behandlas på kf 2022-05-05

BOLLEBYGDS KOMMUN

2022-04-05

MOTIONSFÖRTECKNING

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

KS2021/190 **5**	Motion om ny idrottsanläggning Mathias Carlzon (-)	2021-09-16	Kommunstyrelsen	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf
KS2021/249 **6**	Motion om att bygga ut idrottshallen i Olsfors Mathias Carlzon (-)	2021-10-14	Kommunstyrelsen	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf
KS2021/251 **7**	Motion om att bygga ut idrottshallen i Töllsjö Mathias Carlzon (-)	2021-10-14	Kommunstyrelsen	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf
KS2022/13 **8**	Motion om arbetsskor för personal Carina Svensson (S)	2022-02-10	Socialnämnden	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf
KS2022/14 **9**	Motion om gratis mensskydd Carina Svensson (S)	2022-02-10	Kommunstyrelsen	Behandlas på ksau 2022-04-28 Behandlas på ks 2022-05-24 Behandlas på kf 2022-06-08
KS2021/279 **10**	Motion om kommunens budgethantering Sassi Wemmer (MP)	2022-02-10	Kommunstyrelsen	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf
KS2022/15	Motion om interpellationer och deras besvarande	2022-02-10	Kommunstyrelsen	Behandlas på ksau 2022-03-31 Behandlas på ks 2022-04-12

BOLLEBYGDS KOMMUN

2022-04-05

MOTIONSFÖRTECKNING

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

11	Peter Rosholm (S)			Behandlas på kf 2022-05-05
KS2022/19 **12**	Motion om belysning på Södra Stations-vägen Helena Thelin (S)	2022-02-10	Samhällsbyggnadsnämnden	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf
KS2022/57 **13**	Motion om att kommunen ska införa frukost på högstadiet Ulf Rapp (S)	2022-03-24	Samhällsbyggnadsnämnden	Behandlas på ksau Behandlas på ks Behandlas på kf

23. Årsredovisning 2021 Sjuhärads samordningsförbund (kf fattar slutligt beslut) KS2022/34

§74 KS2022/34

Årsredovisning 2021 Sjuhärads samordningsförbund

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2021 för Sjuhärads samordningsförbund. Kommunfullmäktige beviljar även ansvarsfrihet för förbundsstyrelsen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Ärendet

Sjuhärads samordningsförbund omfattar geografiskt åtta kommuner och befolkningsunderlaget i området var vid halvårsskiftet drygt 227 500 invånare enligt statistik från SCB. Samordningsförbundet är en fristående juridisk organisation med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen samt Borås Stad, Bollebygds, Herrljungas, Marks, Svenljungas, Tranemos, Ulricehamns och Vårgårdas kommuner som medlemmar. Uppgiften är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering till egen försörjning. Det som förbundet finansierar kompletterar myndigheternas ordinarie verksamhet. Till största del utfördes verksamhet av personal med anställning i Sjuhärads olika kommuner. Samordningsförbundet stödjer också aktivt insatser som syftar till att skapa strukturella förutsättningar för att myndigheterna ska kunna samarbeta bättre och för att förebygga ohälsa hos kvinnor och män. Det kan t.ex. handla om kompetensutveckling och kunskapsutbyte. Ändamålet för förbundet är att underlätta och uppnå en effektiv resursanvändning.

Årsredovisningen innehåller en översiktlig redogörelse av resultat och verksamhetsutveckling samt en redovisning av det ekonomiska utfallet för budgetåret 2021. Revisorerna tillstyrker att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet. Enligt lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser ska varje förbundsmedlem var för sig pröva frågan om ansvarsfrihet.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2021 för Sjuhärads samordningsförbund. Kommunfullmäktige beviljar även ansvarsfrihet för förbundsstyrelsen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Årsredovisning 2021 Sjuhärads samordningsförbund
- Årsredovisning 2021 Sjuhärads samordningsförbund
- Revisionsberättelse Sjusam 2021
- Rapport Granskning av Sjuhärads samordningsförbunds årsredovisning 2021

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2022-03-14 1 (1)

Dnr :KS2022/34-5

Kommunstyrelseförvaltningen

Suzanna Bengtsson | Kommunsekreterare
0734-64 70 10 | suzanna.bengtsson@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Årsredovisning 2021 Sjuhärads samordningsförbund

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige godkänner årsredovisning 2021 för Sjuhärads samordningsförbund.

Kommunfullmäktige beviljar även ansvarsfrihet för förbundsstyrelsen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Ärendet
Sjuhärads samordningsförbund omfattar geografiskt åtta kommuner och befolkningsunderlaget i området var vid halvårsskiftet drygt 227 500 invånare enligt statistik från SCB. Samordningsförbundet är en fristående juridisk organisation med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen samt Borås Stad, Bollebygds, Herrljungas, Marks, Svenljungas, Tranemos, Ulricehamns och Vårgårdas kommuner som medlemmar. Uppgiften är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering till egen försörjning. Det som förbundet finansierar kompletterar myndigheternas ordinarie verksamhet. Till största del utfördes verksamhet av personal med anställning i Sjuhärads olika kommuner. Samordningsförbundet stödjer också aktivt insatser som syftar till att skapa strukturella förutsättningar för att myndigheterna ska kunna samarbeta bättre och för att förebygga ohälsa hos kvinnor och män. Det kan t.ex. handla om kompetensutveckling och kunskapsutbyte. Ändamålet för förbundet är att underlätta och uppnå en effektiv resursanvändning.

Årsredovisningen innehåller en översiktlig redogörelse av resultat och verksamhetsutveckling samt en redovisning av det ekonomiska utfallet för budgetåret 2021. Revisorerna tillstyrker att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet. Enligt lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser ska varje förbundsmedlem var för sig pröva frågan om ansvarsfrihet.

Beslutsunderlag
Årsredovisning 2021 Sjuhärads samordningsförbund

Skickas till
Sjuhärads samordningsförbund

BOLLEBYGDS KOMMUN

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Suzanna Bengtsson
Kommunsekreterare

ÅRSREDOVISNING FÖR SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND 2021-01-01 – 2021-12-31

Strukturen följer RKR:s rekommendation R15, med vissa tillämpningar i förhållande till Finsam, i enlighet med rekommendationer från Nationella Rådet för samordningsförbund.

Beslut av styrelsen 2022-01-25

ÅRSREDOVISNING FÖR SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND 2021-01-01 – 2021-12-31

Innehållsförteckning

sida

1. Förvaltningsberättelse ... 3
   1.1 Översikt över verksamhetens utveckling ... 4
   1.2 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning ... 5
   1.3 Händelser av väsentlig betydelse ... 5
   1.4 Styrning och uppföljning av verksamheten ... 6
   1.5 God ekonomisk hushållning, måluppfyllelse och ekonomisk ställning ... 7
   1.6 Väsentliga personalförhållanden ... 13
   1.7 Förväntad utveckling ... 13
2. Resultaträkning ... 14
3. Balansräkning ... 15
4. Kassaflödesanalys ... 15
5. Driftsredovisning ... 16
   Uppföljning per kostnadsställe ... 16
6. Noter ... 17
   6.1 Redovisningsprinciper ... 18
   6.2 Noter resultaträkning ... 17
   6.3 Noter balansräkning ... 18
7. Styrelsens underskrift ... 19

1. Förvaltningsberättelse

Årsredovisningen innehåller en översiktlig redogörelse av resultat och verksamhetsutveckling samt en redovisning av det ekonomiska utfallet för budgetåret 2021.

Organisation

Sjuhärads samordningsförbund omfattar geografiskt åtta kommuner och befolkningsunderlaget i området var vid halvårsskifte drygt 227 500 invånare enligt siffror från statistikmyndigheten SCB. Samordningsförbundet är en fristående juridisk organisation med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen samt Borås Stad, Bollebygd, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda kommuner som medlemmar.

Styrelsen som leder Sjuhärads samordningsförbund utses av medlemmarna och har bestått av fyra ledamöter och tio ersättare. Kommunerna, som tillsammans utgör en part, har vardera haft en representant som fördelas på en ledamot och sju ersättare medan övriga tre parter haft en ledamot och en ersättare per part. Presidium bildas av två styrelseledamöter, en som tjänsteman och en av de politiskt utsedda. Kommunernas ledamöter har en ambition om årsvis rullande byte av ordinarie, vilket kan undantas om den ordinarie kommunrepresentanten utses som ordförande eller vice, då förbundet enligt tidigare beslutade ambitioner eftersträvar kontinuitet i dessa roller.

Uppdrag

Lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (2003:1210) och den förbundsordning som beslutats av medlemmarna reglerar verksamheten. Uppgiften är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering till egen försörjning. Det som förbundet finansierar kompletterar myndigheternas ordinarie verksamhet.
Till största del utfördes verksamhet av personal med anställning i Sjuhärads olika kommuner. Samordningsförbundet stödjer också aktivt insatser som syftar till att skapa strukturella förutsättningar för att myndigheterna ska kunna samarbeta bättre och för att förebygga ohälsa hos kvinnor och män. Det kan t.ex. handla om kompetensutveckling och kunskapsutbyte.
Ändamålet för förbundet är att underlätta och uppnå en effektiv resursanvändning.

Finansiering & Medlemsavgifter

Ägarparterna bidrar med varsin del till medlemsfinansieringen och för kommunerna står deras andel i relation till befolkningsmängd vid föregående halvårsskifte.
Europeiska socialfonden, ESF, står därutöver för en stor del av de medel som bekostat aktiviteter i Sjuhärad under 2021. Förbundet bedriver projekt inom två olika programområden (PO1 och PO2).

Ägarparternas bidrag	**tkr**
Försäkringskassa	4 516
Arbetsförmedlingen	4 516
Kommuner	5 000
Hälso- och sjukvårdsnämnd	5 000
Totalt	**19 032**

Bollebygd	210
Borås	2506
Herrljunga	208
Mark	768
Svenljunga	237
Tranemo	264
Ulricehamn	545
Vårgårda	262

Utöver förbundets 19 miljoner i egna medel tillkommer över 10 miljoner från ESF.

Verksamhetsidé och vision

Genom Sjuhärads samordningsförbund kan de fyra ägarparterna verka tillsammans och komma närmare varandra i en flexibel samarbetsform. Samordningsförbundet är ett sätt att finansiera

rehabilitering och ett sätt att arbeta för nytänkande och flexibilitet genom att pröva nya vägar att arbeta och tillsammans göra det som ingen enskild part har ansvar för att göra. Samverkande professioner och organisationer skapar ett gemensamt sammanhållet arbetssätt och synsätt på individens aktivitetsförmåga och olika behov. Gemensam kraft med människans möjligheter i fokus!

1.1 Översikt över verksamhetens utveckling

Belopp i tkr	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Verksamhetens intäkt från medlemmar rad 1 Externa projekt rad 2	+19 032 +10 859	+19 032 +9 624	+19 087 +7 185	+19 620 +14 953	+20 000 +12 614	+17 668 +7 722
Verksamhetens totala kostnader	-29 798	-28 275	-26 319	-34 218	-32 215	-25 311
Årets resultat	93	378	-47	355	399	79
Soliditet	3843/ 15 140 25%	3 750/ 12 564 30%	3 372 / 10 126 33%	3 419 / 14 482 24%	3 064 / 13 582 23%	2 665 / 11 728 23%
Antal anställda	0	0	0	0	0	0

Inkomster redovisas i separata poster då både omfattning av projektdrift och medlemmarnas anslag skiljt sig åt över åren. Beträffande medlemsanslag har förbundet äskat om 20 miljoner (för 2021 och för alla tidigare år). Projektdrift har skiftat beroende på hur många och hur omfattande projekt förbundet sökt och beviljats att driva, samt hur projektens fördelning av kostnader varierat.

Enligt fastställd verksamhetsplan har både strukturövergripande samverkan och individinriktade åtgärder finansierats 2021, genom projekt och löpande verksamhet. Året har fortsatt påverkats av rådande pandemi, men basverksamheterna bedrevs ändå kontinuerligt av förbundets ägare med drift av ESF-projekt upptill. Det har skiftat under året i vilken omfattning aktiviteter behövt förläggas digitalt, utomhus, eller på andra sätt ändra former för att undvika att ställa in.

Merparten av aktiviteterna är pre-rehabiliterande insatser till kvinnor och män i åldrarna 16-64 år som står utanför arbetsmarknaden och som varit eller riskerat att bli aktuella hos två eller fler av förbundets medlemmar. 73 % av förbundets medel har använts till dessa. Utbud av aktiviteter har anpassats efter lokala behov och förutsättningar men även utifrån pandemi och förekommande restriktioner. Samtliga aktiviteter är öppna för alla boende i Sjuhärad men de flesta har nyttjat aktivitet i sin boendekommun och endast ett fåtal personer har kommit från angränsande kommuner, i något undantagsfall även boende utanför Sjuhärad. Det har varit behovet av stöd som varit avgörande i dessa fall. En mindre del av aktiviteter har som målsättning att föra individer åter till arbete eller studier och till dessa har 9 % av medlen nyttjats.

Strukturövergripande har 13 % av medlen bekostat insatser som utbildar medlemmarnas personal, kartlägger, förebygger och förhindrar risker. Resterande 6 % har nyttjats till förbundets övergripande kostnader för kansli, styrelse, ekonomiservice och revision.

Sjuhärads samordningsförbund har i stora drag nyttjat de medel som stått till förfogande och tagit kostnader för verksamhet i linje med anslagen budget. Avsikten var ett +/-noll resultat, men utfallet landar på ett överskott om knappt 100tkr. (92 525kr)

1.2 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Styrelsen har bedömt att förbundet har ett långsiktigt behov av eget kapital på minst 2 mnkr för att bedriva sin verksamhet. Det egna kapitalet är 3,84 mnkr per balansdagen, vilket varit till stöd för att tryggt driva externt bekostade projekt, och ökar förutsättningarna att delar av framgångsrik verksamhet implementeras.

Merparten av förbundets aktiviteter är avtalade att utföras mot en fast årsersättning till den part som utför insatserna. I verksamheterna sker tillämpning av verkningsfulla evidensbaserade metoder som ACT, Progressionsmätning och Jobmatch Talent. Metoderna värderas högt av såväl chefer som personal och deltagare i de olika kommunerna. Både deltagare och personal intygar att det gett dem bra verktyg för insikt och förändring. Aktiviteter har med anpassningar mestadels kunnat ske även under årets perioder av omfattande Covid och med hänsyn till samhälleliga regler kring smittskydd. Under hösten utökades under en period andelen aktiviteter som kunde ske fysiskt. Omställningarna påverkar resultaten både genom att verksamheterna haft svårare att ta emot deltagare och genom att remittering minskats eller försvårats när andra arbetsuppgifter kommer emellan.

Förbundet har haft omfattande projektdrift samtidigt som vissa projektmoment försenats eller nått mindre volymer än beräknat. Ersättning för kostnader inom ESF-projekten baseras på en blandning av schablonbelopp och faktiska kostnader inom olika tidsintervall för analys och genomförande som inte sammanfaller med kalenderår och som sträcker sig upp till tre år. Projektredovisning och ansökan till finansiär om utbetalning för att täcka projektets kostnader sker efter att förbundet betalat. Modellen gör att avräkning släpar, med osäkerhet om eventuell differens mellan kostnader och ersättning tills projektet/projekten slutreviderats. Ett av förbundets pågående projekt finansieras av ESF, men ägs av SKR vilket gett ytterligare ett moment av fördröjning och osäkerhet då förbundet inte haft direktkontakt med ESF.

Investeringar har i likhet med tidigare år varken planerats eller skett under året.

1.3 Händelser av väsentlig betydelse

Covid-19 har fortsatt skapat oro bland såväl deltagare som personal och remittenter och den påverkan som smittan har på respektive organisation påverkar i sin tur även parterna i relation till förbundet genom hur många deltagare som rekryteras etc. Även ägarparters omorganisering, förändringar i regelverk och förordningar samt personalomsättning påverkar förbundets drift.

Många kompetensutvecklingsinsatser har flyttats framåt i tid då personalen har varit för hårt belastad i dagliga arbetsuppgifter för att kunna delta i önskad omfattning. I viss mån har även förhoppning om att kunna träffas fysiskt gjort att utbildningsinsatser senarelagts mot planerat.

Aktiviteter har genomförts, men oftast med lägre antal deltagande personer och i förändrad form. De må ha setts som positivt av ett fåtal individer, men konkret bedöms det ha missgynnat flertalet i målgruppen. Generellt har alla aktiviteter blivit mer digitala, men även fler omställningar som exempelvis färre i grupperna, utomhusaktiviteter och helt eller delvis digitalt. Utförare av aktiviteter har löpande ställt om utifrån gällande restriktioner. De har kunnat anpassa på olika sätt för att så bra som möjligt hantera respektive situation.

Även uppföljningar, beredningsmöten och andra samverkansmöten har anpassats till pandemins förutsättningar och under perioder hållits digitalt. Styrelsemöten har hållits som hybridmöten med beslutande ledamöter på plats fysiskt och övriga har medverkat digitalt.

I projekt Moves har planerade utlandsresor ersatts med mobilitet inom Sverige. Projektet har förlängts med ett halvår ytterligare genom att omfördela av ESF tilldelade medel mellan deltagande organisationer. (Dvs inom avsatta medel, och över en längre tidsperiod.)
På nationell nivå har myndighetsbeslut fattats om att neka projektet medräkning av medfinansiering för deltagartid kopplad till aktivitetsersättning och aktivitetsstöd. Deltagare har varit med och kan fortsatt vara med men värdet på tiden de lägger i projektet får ej medräknas. Differenser har utjämnas som kontant medfinansiering inom ramen för projektet.

Även Leaderprojektet Män i hälsa har prövats på nationell nivå. Alla parter är överens om att projektet är önskvärt att genomföra och ser att det kan komma att skapa nytta för hela vård-och omsorgssektorn samtidigt som frågan har funnits om det går att utföra med gällande förordningar. Efter att i ett första skede ha nekats igångsättning kunde frågetecknen rätas ut och med fördröjning medgavs rekrytering av deltagare till projektet.

Medialt har förbundet uppmärksammats i hög grad för nytänkande i metoder riktat till olika prioriterade målgrupper, vilket också gett ytterligare spridning till myndigheter och andra organisationer såväl lokalt som regionalt och nationellt. I PULS-projektet har exempelvis Jobmatch talent och BIP-modellen med progressionsmätning enligt Vaeksthusets forskning spridits brett och projektledaren medverkade vid en MUCF konferens som nådde bred nationella spridning. Inom projekt PR hälsa i hållbart arbetsliv är det främst metoden Män i hälsa samt Chefoskopet som har fått motsvarande breda spridning. Spridning har skett både genom projektpersonal och förbundets medlemmar.

Förbundet har sökt och fått ännu ett ESF-projekt beviljat: PRIA, som blir en pärlbandsförlängning för kompetensutveckling efter att PR Hälsa i hållbart arbetsliv avslutas. När projektansökan gjordes fanns en stark tilltro till att pandemiläget skulle medge bättre förutsättningar för parterna att delta än vad som kunnat ske i tidigare projekt.

1.4 Styrning och uppföljning av verksamheten

Medlemmarna samlades i mars till samråd om ägarparternas behov av olika insatser. Då framfördes fortsatt efterfrågan av förbundets pre-rehabiliterande insatser och diskuterades förslag till andra målgrupper och behov som kan behöva finansieras eller arbetas med i projekt. Merparten av ägare hade till mötet utsett andra representanter än den person som är styrelseledamot, vilket bedöms som positivt för kunskapsspridning och att resurser ska kunna nyttjas på bästa sätt.

Styrelsen har hållit sex möten, plus medlemsmötet i mars, med följande ledamöter:
Sofia Sandänger, Försäkringskassan, ordförande
Cecilia Andersson (C), Västra Götalandsregionen, vice ordförande
Lars-Åke Johansson (S), Borås Stad, ordinarie ledamot
Daniel Boskovic, Arbetsförmedlingen, ordinarie ledamot tom 0822
Jonas Ryhr, Arbetsförmedlingen, ersättare tom 0822 därefter ordinarie ledamot
Ann-Charlotte Angren, Arbetsförmedlingen ersättare sedan 0823.
Anette Ryberg, Försäkringskassan
Hanne Jensen (S), Västra Götalandsregionen
Leif Sternfeld (C), Marks kommun
Liselotte Andersson (C), Ulricehamns kommun
Gunilla Blomgren (L), Tranemo kommun
Ingamaj Wallertz Olsson (M), Vårgårda kommun

Kerstin Göss-Lindh (S), Svenljunga kommun
Eva Larsson (C), Herrljunga kommun
Patrik Karlsson (KD), Bollebygds kommun

Ordförande har tillsammans med vice planerat för styrelsens kallelser e t c i rollen av presidium. På grund av lagstiftning har möten genomförts med kombination av digital och fysisk närvaro. Vid alla styrelsemöten har beslutande kallats till möteslokalen och minst det antal beslutande ledamöter som krävts för att vara beslutsmässiga har funnits på plats fysiskt. Representanter för styrelsen har utöver styrelsens möten medverkat i projekts lärseminarier och liknande.

Översyn av styrdokument hanterades av styrelsen vid årets början, då även statens anslag för året fastställdes. Riskanalys kopplat till internkontrollplan fördjupades och fastställdes 1 juni. Internkontroll har bearbetats och dokumenterats genomgripande. Internkontrollplanens olika moment, rapporter och kontroller på ägar- styrelse- och personalnivå är utförda utan andra anmärkningar än vad som protokollförts i samband med de tre styrelsemöten då internkontroll rapporterats. Dubbelattest tolkas framgent att gälla även tidigare tecknade löpande abonnemang.

Styrelsen har själva och med stöd av beredningsrepresentanter medverkat i översyn av förbundets målsättningar parallellt med övriga frågor. Förändringar om målsättning synliggjordes genom ny verksamhetsplan och berör främst uppföljning av resultat/indikatorer gällande individutveckling. Verksamhetsplan för 2022-2024 beslutades i november, vilket är i enlighet med Finsamlagen. Planen avser att såväl kostnader som intäkter drivs med kontinuitet i belopp över de tre kommande åren, vilket fastställs årsvis efter att statens anslag är klart. Projekt planeras separat.

Förbundets medlemmar avtalade om personal för kansliet enligt förbundets antagna riktlinjer och som utförare gjorde de uppföljning genom SUS för lokalt deltagande individer i respektive verksamhet. För projekt med externa medel har upphandlad utvärdering kompletterat den uppföljning som löpande sker genom SUS. För projekt finns därmed en större bredd av utvärderingar och rapporter.

Bokföring och redovisningstjänster har skötts av ekonomiservice i Mariestad genom region Västra Götaland. Borås stad har administrerat styrelsens arvoden. Förbundet har konton i två olika banker. Förbundets Dataskyddsombud, genom Boråsregionen, har granskat verksamheten. Granskningsprotokoll visar att förbundet i hög grad lever upp till ställda krav.

1.5 God ekonomisk hushållning, måluppfyllelse och ekonomisk ställning

Uppföljning av verksamheten

Verksamheterna har fortsatt behövt vara kreativa och flexibla i sätt att möta deltagare. Överlag tycks arbete med omställning och att skapa digitala aktiviteter ha fungerat väl, men det uppges inte erbjuda samma möjligheter till social träning, att bryta social isolering och upplevd känsla av sammanhang.

Aktiviteterna tillämpar intag från hela området, men endast få arbetslösa individer i Sjuhärad har valt deltagande i en annan kommun än den de bor i. Förhållandevis hög andel av kommunöverskridande deltagande sker vid Gröna Vägen Framåt.

Totala antal	Antal deltagare folkbokförda i:							
Januari-december	Bollebygd	Borås	Herrljunga	Mark	Svenljunga	Tranemo	Ulricehamn	Vårgårda
Deltagare 2021	23	307	36	132	34	23	75	44
varav kvinnor	12	202	15	94	20	13	52	20
varav män	11	105	21	38	14	10	23	24
Varav unika	21	252	32	115	31	19	63	37

Totalt har förbundet även gett insatser till ett fåtal personer skrivna i kommuner utanför Sjuhärad. Istället för beräknade antalet 870 personer har 683 personer kunnat delta på individnivå vilket är en minskning med 21% mot beräknat antal.

Antalet vilar inte uteslutande på hur många kommunerna kunnat ta emot. Parterna har ett gemensamt åtagande att se till att finansierade platser nyttjas och det ligger på myndigheternas handläggare att känna till vart deltagare kan remitteras. Flertalet aktiviteter har haft särskild prioritet för att kunna möta personer med funktionsnedsättning och/eller aktivitetsersättning. I vissa fall har det varit önskvärt om fler individer hade remitterats till att delta.

Överlag har tillgången till aktiviteter varit god och generellt utan köer. Några verksamheter har haft platser till förfogande som inte fullt ut nyttjats av remittenterna. Puls i Borås har dock haft kö hela året och samtliga väntande deltagare har erbjudits en aktiv kötid genom deltagande i Aktiv kraft. Puls som verksamhet har en relativt låg volym. Projektet har varit uppskattat och värderas ha tillfört viktig tid för att arbeta med individer på ett långsiktigt sätt och bygga relationer.

Även strukturpåverkande insatser har påverkats av Covid.
Handledarutbildningar har skett inom projekt PULS riktat till både privata företag samt till arbetsgivare inom offentlig sektor. Under året har det varit en mix av fysiska träffar och digitala utbildningstillfällen allt utifrån gällande restriktioner.

Projekt PR hälsa i hållbart arbetsliv har påverkats särskilt av pandemin, då det verkar i sektorer med hårt ansatta personalgrupper. Projektet har verkat med medel från ESF (inom programområde 1, kompetensutveckling) med fokus på långsiktigt god arbetsmiljö och strategiskt goda organisatoriska förutsättningar. ACT är en del av viktig kunskap även till denna målgrupp.

Utbildningar har även bekostats med förbundsmedel i flera olika metoder som grupphandledare i ACT, certifieringsutbildning i Jobmatch Talent m fl. Utbildningar har främst bekostats för personal hos de samverkande parterna som arbetar direkt med målgruppen som ej är i arbete.
I mindre omfattning har utbildningar bekostats för kansliets drift.

Till strukturövergripande insatser räknas även styrgruppsmöten och spridningsinsatser. Förbundet har som planerat spridit information i digitala nyhetsbrev, genom trycksaker samt via egen hemsida, sjusam.se, där protokoll, verksamhetsinformation mm presenterats med hög transparens.

Målgrupper

Störst andel av medlen, ca 80 %, nyttjades under året till individinriktade insatser. Dessa riktas till personer i ålder 16-64 år, aktuella hos minst två medlemmar, eller som riskerar bli aktuella hos

minst två medlemmar, vanligen arbetslösa och ej omedelbart anställningsbara. Efterfrågan till platser sker främst från Försäkringskassan i samråd med Västra Götalandsregionen samt från respektive kommun. Av de som rehabiliteras med en pågående anställning uppger en verksamhet att en stor andel varit i så kallat kontaktnära yrken.

Antalet kvinnor var 434 och män 249, dvs totalt 683 personer ur denna målgrupp. Oftast fanns sammansatt problematik och lång frånvaro, eller avsaknad av debut, i arbetslivet. Remittenter har generellt svarat upp väl till de punkter som ska vara ordnade så det inte hindrar rehabiliteringsinsatsen.
I vissa aktiviteter har ett antal personer som remitterats till verksamheter haft drogproblem, utan att det fanns påvisat som aktivt pågående missbruk vid inskrivningar. Organisatoriska hinder har påverkat inskrivning negativt för presumtiva deltagare till Män i hälsa och Moves.

Flera verksamheter ser behov av bättre förutsättningar att möta individer med svag språkförståelse och alla parter har deltagit i en gemensam kartläggning kring utlandsfödda med bristande kunskap i svenska språket. Det finns en grupp av personer som skulle behöva ta del av förbundets insatser, men idag inte kan göra det och tycks hamna i en ond cirkel som inte leder vidare mot arbete.

Kartläggningen visade bland annat önskemål om kompetensutveckling till parternas medarbetare. Dessa ingår som en del av förbundets målgrupp för strukturövergripande insatser, vilket också bekostats under året. Kompetensutvecklingsinsatser (av vilka några ännu återstår att fullfölja) bekostades för 96 personer i direkt rehabiliteringsinriktad verksamhet.

Även bland strukturövergripande skiljer sig målgrupperna åt. Personerna inbjuds genom sin roll i arbetslivet och deras arbetstid bekostas generellt av respektive arbetsgivare medan själva utbildningsinsatsen bekostas av förbundet.

Av offentliganställda har 523 personer utbildats inom projekt PR Hälsa i hållbart arbetsliv, många av dessa arbetar inom kontaktyrken som skola, omsorg. En hög andel av de utbildade är kvinnor, vilket väl speglar hur ojämställd arbetsmarknaden är i vård och omsorg och övriga kontaktyrken.

I PULS-projektet har 55 personer (37 kvinnor och 18 män) inom såväl privata som offentliga arbetsgivare utbildats som handledare, med särskilt fokus på att personer med olika funktionsnedsättningar ska kunna få en bra plats i arbetslivet och värderas för sin kompetens.

Utöver de som specificerats tillkommer ett antal olika mötesformer som spridningsmöten etc.
För strukturövergripande verksamhet sker mätning genom volymantal och i SUS registreras antal utan könsfördelning. Antalet deltagare i strukturövergripande beräknas vara totalt 713 personer.

Insatser

Aktiv kraft har gett olika aktiviteter som inkluderar ACT, arbetsmarknadskunskap, enskilda samtal, promenader ”walk and talk”, naturvistelse, yoga och träning på gym– med stor lokal variation. Aktivitetsnivån för deltagare har varit låg från början för att sedan gradvis ökas under de 24 veckor deltagande kan pågå med mål att komma närmare möjlighet att arbeta eller ta del av andra aktiviteter.

Studiesteget har bedrivits i Borås för att underlätta start och/slutförande av studier för kvinnor och män som står särskilt långt från arbete.

Projekt Puls har följt individer genom kartläggning, aktiviteter och eventuell arbetsträning. Projektutbudet har getts lokalt med långtgående stöd och arbetsprofilanalyser till stöd för att underlätta deltagarna att lära mer om sig själva och att kunna sikta mot relevanta arbeten. Kontinuerliga flerpartssamtal och individuell handlingsplan har följts upp och reviderats under de maximalt 12 månader som deltagande skett. För att underlätta målgruppens väg in i arbetslivet och på arbetsplatserna har projektet haft kontakter med näringslivet och gett strukturinriktat stöd och handledarutbildningar till arbetsgivare.

Gröna Vägen Framåt har bedrivit verksamhet i Björbostugan och i den omgivande naturen riktat till personer med stressrelaterad psykisk ohälsa. Deltagare har arbetat utifrån egna handlingsplaner med stöd av arbetsprofilanalyser kombinerat med ACT och arbetsträning naturbaserade aktiviteter.

Det SKR-ägda ESF-projektet Moves har genomfört två separata grupputbildningar för unga personer, där praktik långt hemifrån utgjort ett viktigt moment. Deltagande individer gjorde förberedelser och stärktes mot arbete men utlandsvistelse ersattes med praktik i Sverige.

ACT, Acceptance Commitment Training, som metod och förhållningssätt löper som en röd tråd genom alla förbundsfinansierade aktiviteter. Arbetsprofilanalyser med verktyget JobMatch Talent har använts i PULS-projektet samt Gröna Vägen Framåt och förstärker ett tidigt jobbfokus för deltagare i dessa aktiviteter. Det material som tidigare hämtats in och översatts från Vaeksthusets forskningscenter och BIP-projektet i Danmark har fortsatt använts och spridits som metodmaterial för att mäta och stimulera progression mot arbete i alla verksamheter.

Strukturövergripande delar inkluderas i varje projekt och är extra genomgående i ESF-projekt PR-Hälsa i hållbart arbetsliv. Projektet gav utbildningsinsatser och utvecklade organisationer för att underlätta långsiktig kompetensförsörjning och främja ett hållbart arbetsliv. Framförallt fick personal i Sjuhärads kommuner del av projektets resurser i nära samverkan med kommunernas egna satsningar. Västra Götalandsregionen har också nyttjat projektets kompetensutveckling.

En kartläggning har bekostats för att förstå varför utlandsfödda med bristande kunskap i svenska språket inte utvecklas som förväntat mot de insatser de tar del av. Det finns en grupp av personer som skulle behöva ta del av förbundets insatser, men idag inte kan göra det.

Spridningsinsatser, möten etc har ägt rum i begränsad omfattning.

Uppföljning och resultat för insatser

Individinriktade insatser har bidragit till ökad egenförsörjning och förbättrad arbetsförmåga. Andel kvinnor och män har varierat mellan olika verksamheter.
Merparten av deltagare (55% av kvinnorna och 61% av männen) skrivs ut mot fortsatt rehabilitering, vilket är relevant för pre-rehabiliterande insatser. Till följd av sjukdom avslutas 11% av kvinnorna respektive 8% av männen. Ett fåtal flyttar, blir föräldralediga eller blir utan mätning av andra orsaker. 32% av kvinnorna och 26% av männen behöver inte fortsatt rehabilitering efter genomgången aktivitet. Bland deltagare som skrivits ut efter verksamhet minskar försörjningsstödet. I övrigt ses ingen tydlig generell minskning i hur många personer som är beroende av offentlig försörjning, men då mäts inte minskning av omfattning i utbetalda belopp.

Antalet förvärvsarbetande har ökat från 11 personer till 30, och studerande från 19 till 35. I antalet som förvärvsarbetade när de kom in i aktivitet utgörs dessa även av personer med

arbetsmarknadsanställning. Merparten av utskrivning mot arbete sker på kortare tid än fem månader i aktivitet.

Eftersom årets medel till största del användes till pre-rehabiliterande verksamhet (i enlighet med verksamhetsplan) är en begränsad ökning mot arbete och studier förväntad. Myndigheterna tar vanligtvis vid med ordinarie insatser direkt efter utskrivning. Om mätningar istället skett i ett något senare skede än direkt efter avslut uppger också en verksamhet att fler i arbete och studier skulle kunna redovisas.

För att stödja de individer som behöver förbundets insatser har löpande kunskap kring aktuell forskning inhämtats. Under året främst kring BIP-forskningen gjord av Vaeksthusets forskningscenter i Köpenhamn. Förbundsfinansierade aktiviteter och uppföljning har fortsatt utveckla och tillämpa metoder utifrån dessa forskningsresultat.

Aktiviteterna har haft ett tydligt jobbfokus vilket tidigt och tydligt introducerats till deltagarna genom progressionsmätning. Olika delaktiviteter har getts parallellt och jobbfokuserade inslag varvats med aktiviteter med social interaktion och för att stärka fysisk och psykisk hälsa. Schema har så långt möjligt individanpassats. Handlingsplaner har byggts utifrån de behov som varje deltagare har av utmaningar och aktivitet för att närma sig arbetsmarknaden så snabbt och långsiktigt hållbart som möjligt.

Aktiviteter uppges ha lett till ökad aktivitetsförmåga och tilltro till individens egen förmåga, samt inte minst en mer realistisk syn på egna förmågor, även om det inte genast leder hela vägen till egenförsörjning. Ökad daglig deltagandetid, från insatsens början till utskrivning, indikerar viss måluppfyllelse ur individernas perspektiv. Ett fåtal deltagare har involverats i samband med gemensamma konferenser och de berättade då om nyttan med de insatser de tagit del av, och hur krav och ansvar bidragit till att stärka dem.

Samverkan fungerar generellt väl vad gäller enskilda ärenden.
Någon verksamhet har under året haft månadsvisa samråd med handläggare från Arbetsförmedlingen, IFO och VGregion (rehabkoordinator) med syftet att lyfta ärenden som riskerar att falla mellan stolarna och tydliggöra vem som gör vad. Denna samverkan har enligt verksamheten fallit väl ut.

Verksamheterna uppger att de haft bra stöd i metoderna som används och att personal för samordningsförbundet givit snabb återkoppling vid behov. Förbundet har kunnat bistå med handfasta råd kring hur utförare förväntas agera inom Aktiv Kraft för att hantera olika deltagarfrågor.

Metoddagar värderas högt av flertalet och har bidragit till samverkan och att bibehålla och fylla på kompetens. Detta medverkade till en fortsatt hög kvalitet i arbetet. Chefer uppger att det skapat mervärde för såväl chefer som personal och ser att det varit ett värdefullt stöd i och inför implementering av PULS. Förbundet och utförande parter har medfinansierat insatser i övergångsskedet vilket i likhet med annan projektdrift har en viss eftersläpning. Över tid kommer PULS-modellen att ingå som en del i Aktiv Kraft för en begränsad yngre del av målgruppen.

De ESF-finansierade projekten har haft externa utvärderare som följt projekten och dess verksamhet. Utvärderarna gav kontinuerlig dialog och rapporter. För PULS-projektet hölls lärseminarie den 27 maj. På seminariet fanns både projektdeltagare, personal, projektledning och styrelserepresentanter som alla var med och bidrog av sina erfarenheter och tankar kring projektet.

Trots svårigheterna med att verka i en pandemi rapporterar såväl utförare som deltagande verksamheter och individer om att kompetensutvecklingen i projekt PR- hälsa i hållbart arbetsliv varit gynnsam, vilket bekräftas av projektets utvärderare för de delar som hittills kunnat följas.

Det är tacksamt att notera att förbundet gällande både individinriktad och strukturövergripande verksamhet fått ett flertal grupper med väldigt nöja projektdeltagare.

Summerande analys av förbundets samlade driftsmål och finansiella mål

Verksamheter har bedrivits med bred geografisk spridning och platserna har fördelats till både kvinnor och män i enlighet med verksamhetsplan. Verksamheterna har gett förutsättningar till flexibla och personligt anpassade lösningar.

Drygt 70% av förbundets kostnader ägnas åt pre-rehabiliterande verksamhet, vilket gör det logiskt att en hög andel deltagare skrivs ut mot fortsatt rehabilitering. Progressionsmätning har under året utvärderats inom projekt PULS och för projektets deltagare kan en tydlig ökning av deras förutsättningar att närma sig arbete påvisats. För flertalet individer kan dock inga framgångar mätas genom SUS-data. Projektets utvärderare betonar att det finns könsskillnader, men att både kvinnor och män har en tydlig progression mot arbete.

Knappt tio procent av förbundets omkostnader avser verksamheter som har till mål att föra individer direkt vidare mot arbete eller studier, varför måluppfyllelse kan påvisas trots ett lågt antal berörda individer. Deltagare i Moves ingick exempelvis i en i dubbel bemärkelse begränsad målgrupp. Aktivitet bekostas till ett fåtal under ett begränsat antal veckor och trots komplex problembild lyckas flera av individerna nå de mål som finns för verksamheten.

Styrelsen bedömer att antalet individer som nyttjat insatserna är i underkant mot vad som är önskat och möjligt, men att de övergripande verksamhetsmässiga mål som satts upp för 2021 i verksamhetsplan för 2021–2023 har uppnåtts.

Ekonomiskt har budgeten följts upp och rapporterats tertialvis till medlemmarna.
Förbundet har inte haft några avkastningskrav, vilket är helt i linje med lagstiftningens intention. Genom projektdrift vid sidan av parternas egna tillförda medel har dock förbundets möjliga resurser kunnat ökas med dryga 50% utöver vad förbundets medlemmar tillsammans bekostar.

Att drift sker genom att medlemmarna tillför förbundet personella tjänster och utför verksamhet genom kostnadsneutrala avtal bedöms vara en god grund för kostnadseffektiv drift. De delar av verksamheten som istället är beroende av inköp eller upphandling konkurrensutsätts.

Eget kapital sett enbart mot medlemmars tillförda medel ligger något högt, men sammanräknat medel för total drift är förbundets eget kapital inom den rekommenderade så kallade trappa som fastställts av nationella rådet. Ekonomin är i balans och förbundets eget kapital skapar handlingsfrihet och medger fortsatt verksamhetsdrift och projektdrift inför 2022. Målet om ett tillräckligt eget kapital och att driva verksamhet inom fastslagna medelsramar har uppfyllts.

Sammantaget finansiella och verksamhetsmässiga resultat bedömer styrelsen att förbundet svarar upp till en god ekonomisk hushållning.

Balanskravsresultat

93	tkr	Årets resultat enligt resultaträkningen
- 0	kr	Samtliga realisationsvinster
+ 0	kr	Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet
+ 0	kr	Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet
-/+ 0	kr	Orealiserade vinster och förluster i värdepapper
+/- 0	kr	Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper
= 93	tkr	Balanskravsresultat

1.6 Väsentliga personalförhållanden

Förbundet har inga egna anställda men kansliet bemannas med följande tjänster:
Förbundschef ansvarar för förbundets övergripande förvaltning enligt styrelsens anvisningar, och har i detta stöd av en biträdande. Projektledare har delansvar för de respektive projekt som de företräder. Ekonom och Administratör hanterar den många gånger omfattande redovisning som projekt medför. Därutöver finns projektmedarbetare med olika uppdrag inom respektive projekt. Både hel- och deltidsarbete förekommer bland de åtta kvinnor och en man som arbetar för gemensam övergripande administration och projektdrift. Förbundet har köpt tjänster i enlighet med sina antagna riktlinjer för rekrytering av personal. Främst köps tjänster genom olika kommuner i området och ett projekt handhas genom Region Västra Götaland.

Förbundets styrelse är inte formell arbetsgivare, men ett arbetsmiljöansvar följer med kansliets drift. Förbundet hyr för kansliet lokaler genom en extern hyresvärd och har därmed egna ytor för kontor och mindre möten, utbildningar etc.

1.7 Förväntad utveckling

Förbundet har över åren tagit till sig och arbetat vidare med evidensbaserade metoder samt drivit projekt för att stärka deltagare och strukturövergripande utveckling. Både metodutvecklingsarbete och projektdrift kommer att fortsätta vid sidan av den basverksamhet som finns i varje kommun och som är grunden till att utvecklingsprojekt kan bedrivas i förbundsregi.

Projekt ”Puls” är ett treårigt PO2projekt och liksom PO1projektet ”PR-Hälsa i hållbart arbetsliv” pågår det till 2022-02-28. Genom SKR drivs ESF-projektet Moves som efter en förlängning pågår fram till halvårsskiftet 2022. Ytterligare socialfondsmedel kommer förbundet till del genom Leader-Sjuhärad som finansiär till undersköterske-utbildningen Män i hälsa.

Under året har förbundet sökt och fått ännu ett projekt beviljat vilket ligger på framtiden att utveckla och förvalta. Det är ytterligare ett ESF-projekt som borgar för en vidareutveckling av Män i hälsa och PR Hälsa i hållbart arbetsliv. Projektet heter PRIA- Positiv riktning i arbetsliv, och förväntas bidra till ytterligare strategiska satsningar som kommer förbundets medlemmar och Sverige i stort till del.

Ekonomiskt innebär projektdrift att mer medel omsätts. Återbetalning görs i efterhand, efter prövning från respektive finansiär. Ofta görs även åtaganden gällande annat än de faktiska utgifter som sker och medfinansiering kan vara större än den kostnadsersättning som kan sökas.
Det innebär ekonomiska risker som kan vara mångfalt större än de medel som tillförs. Förbundet har ett tillräckligt eget kapital och har beräknat att kunna bära de risker projektdriften innebär utan att därmed riskera den ordinarie kontinuerliga drift som är förbundets viktiga bas.

Förbundet har under året passerat sina första10 år och över åren ackumulerat beviljats nära 100 miljoner kr i socialfondsmedel att komplettera medlemmarnas egna medel med. Förväntningen framåt är att dessa medel fortsätter att hållbart medföra utveckling i Sjuhärad

När projektsatsningarna fasas ut förväntas parterna i likhet med tidigare år absorbera och implementera de metoder som utvecklats. En hög andel av dessa är inte kostnadsdrivande när det väl finns kunskap inom respektive organisation, och det förväntas omvänt ge ett tillskott av nyttoeffekter hos de parter som anammar kunskaperna.

2. Resultaträkning

		Utfall jan-dec 2021		Utfall jan-dec 2020
Intäkter				
	Män i Hälsa	17 325,75		0,00
	Positiv Rörelse	3 859 100,00		3 043 422,00
	PULS	6 039 544,00		5 675 720,00
	Moves	942 852,00		904 722,00
	Övriga intäkter	-12,04	Not 1	-8,09
Summa Verksamhetens intäkter		**10 858 809,71**		**9 623 855,91**
Kostnader				
	Arvoden	-121 218,00		-126 493,05
	Reseersättning	-1 816,25		-3 518,30
	Sociala avgifter	-32 546,00		-32 585,00
	Övriga Personalkostnader	-1 068 116,85		-1 105 451,78
	Verksamhetsanknutna kostnader	-28 152 438,19	Not 2	-26 569 726,48
	Lokalkostnader	-160 124,65		-161 336,16
	Övriga kostnader	-261 130,69	Not 3	-276 281,15
Summa Verksamhetens kostnader		**-29 797 390,63**		**-28 275 391,92**
RES1	**Verksamhetens nettokostnad**	**-18 938 580,92**		**-18 651 536,01**
	Erhållna bidrag från huvudmännen	19 032 000,00		19 032 000,00
	Övriga finansiella intäkter	1 108,80		1 420,91
	Övriga finansiella kostnader	-2 002,52		-3 700,08
Summa Finansiella intäkter/kostnader		**19 031 106,28**		**19 029 720,83**
RES2	**Res före extraordinära poster o spec beslut**	**92 525,36**		**378 184,82**
	Extraordinära intäkter	0,00		0,00
	Extraordinära kostnader	0,00		0,00
RES3	**ÅRETS RESULTAT**	**92 525,36**		**378 184,82**

3. Balansräkning

	Ingående balans 2021-01-01	Förändring	Utgående balans 2021-12-31	
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar	0,00	0,00	0,00	
Summa anläggningstillgångar	**0,00**	**0,00**	**0,00**	
Omsättningstillgångar				
Kortfristiga fordringar	4 371 891,00	-38 277,00	4 333 614,00	Not 1
Likvida medel	8 192 871,34	2 613 249,93	10 806 121,27	Not 2
Summa omsättningstillgångar	**12 564 762,34**	**2 574 972,93**	**15 139 735,27**	
SUMMA TILLGÅNGAR	**12 564 762,34**	**2 574 972,93**	**15 139 735,27**	
EGET KAPITAL, AVS. och SKULDER				
Eget kapital				
Eget kapital	3 750 414,13	0,00	3 750 414,13	
Periodens resultat		92 525,36	92 525,36	
Summa Eget kapital	**3 750 414,13**	**92 525,36**	**3 842 939,49**	
Skulder				
Kortfristiga skulder	8 814 348,21	2 482 447,57	11 296 795,78	Not 3
Summa skulder	**8 814 348,21**	**2 482 447,57**	**11 296 795,78**	
SUMMA EGET KAPITAL, AVS.oSKULDER	**12 564 762,34**	**2 574 972,93**	**15 139 735,27**	

4. Kassaflödesanalys

	2021	2020
Löpande verksamhet		
Årets resultat	92 525,36	378 184,82
Kassaflöde från löpande verksamhet	**92 525,36**	**378 184,82**
Förändring av rörelsekapital		
Kortfristiga fordringar	38 277,00	-576 736,00
Kortfristiga skulder	2 482 447,57	2 060 426,38
Överlåtelse inkomster		
Förändring av rörelsekapital	**2 520 724,57**	**1 483 690,38**
Investeringar		
Investeringar	0	0
Investeringsnetto	**0**	**0**
Finansieringar		
Långfristiga fordringar	0	0
Långfristiga skulder	0	0
Finansieringsnetto	**0**	**0**
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL	**2 613 249,93**	**1 861 875,20**

5. Driftsredovisning

Förbundets medlemsbudget för 2021 omfattar19 032 tkr plus extern projektdrift.
Även detta år har vissa omkostnader ställts in/skjutits fram till följd av Coronarestriktioner.
Ett antal utbildningar har prioriterats och bokats i ett slutskede av året med planerat slutförande i början av nästkommande år och förbundet har inte till fullo utfört all beräknad projektverksamhet.

	Utfall 2021			Budget 2021	Avvikelse 2021	Utfall 2020		
Belopp tkr	Intäkt	Kostnad	Netto	Netto*	Utfall-Budget netto	Intäkt	Kostnad	Netto
Ordinarie	19 032	-18 939	93	0	93	19 032	-18 654	378
Projekt	**10 859**	-10 859	0	0	0	9 624	-9 624	0
Summa	**29 891**	**-29 798**	93	0	93	28 656	-28 278	378

Uppföljning per kostnadsställe

Nettokostnad och finansnetto i tkr per område		Utfall jan-dec 2021	Budget jan-dec 2021	Avvikelse jan-dec 2021
1001	Styrelse (arvoden, konferenser, bilers etc)	-163	-180	17
1003	Gemensamma kostnader (revision, SUS, ek service)	-129	-160	31
1010	Kansli (personal, hyra, IT, informationdiv mtrl)	-1 352	-1 322	-30
3001	Aktiv Kraft Borås	-4 700	-4 700	0
3004	Kartläggning språksvaga	-176	-300	124
3005	Utbildning/Utveckling	-403	-200	-203
3006	Gröna Vägen Framåt	-1 996	-2 000	4
3008	Aktiv Kraft Mark	-2 370	-2 370	0
3011	Aktiv Kraft Bollebygd	-650	-650	0
3013	Aktiv Kraft Svenljunga och Tranemo	-1 548	-1 550	2
3016	Aktiv Kraft Ulricehamn	-1 650	-1 650	0
3018	Aktiv Kraft Vårgårda	-800	-800	0
3019	Aktiv Kraft Herrljunga	-650	-650	0
3045	Studiesteget i Borås	-700	-700	0
	Medfinansiering till ESF Projekt	-1 650	-1 800	150
Summa		**-18 939**	**-19 032**	**93**

När budgeten beslutades var avsikten ett +/- 0 resultat, inräknat att tillskjuta 1,8 miljoner till pågående ESF-projekt. Medfinansiering till ESF-projekt är lägre än budgeterat och förbundet gör ett positivt resultat på 93 tkr. Intäkter har bokats upp med avdrag för osäkerhet i kostnadstäckning och föregående års uppbokningar av medfinansiering kvarstår för att kunna täcka åtaganden inom projekten utan att belasta förbundets kapital negativt. Projekten har ännu inte slutredovisats.

Nettokostnad och finansnetto i tkr per område		Utfall jan-dec 2021
3041	Moves, Faktiska	-230
3042	Moves, Schablonbaserade	-1 443
3046	Leader Män i hälsa	-172
3047	Positiv Rörelse -faktiska	-1 303
3048	Positiv Rörelse -Schablonbaserade	-1 996
3049	Puls	-7 365
	varav förbundet medfinansierar	1 650
Summa		**-10 859**

(Förbundets redovisning ovan omfattar endast direkta penningflöden och inte upparbetad medfinansiering i form av deltagartid eller andra värden som tillförts inom projekten.)

6. Noter

6.1 Noter Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning i tillämpliga delar.

Revisorskostnader
Enligt 9 kap. 13 § LKBR ska en upplysning lämnas om den sammanlagda kostnaden för de kommunala revisorernas granskning av bokföring, delårsrapport och årsredovisning.
Den sammanlagda kostnaden för revisorernas granskning i årsredovisningen är

	2021	2020
Kommunal granskning, förtroendevald och biträden:	35349	38737
Statlig granskning:	28 000	28 000

6.2 Noter Resultaträkning

Not 1 *Övriga intäkter*	*Jan-dec 2021*	*Jan-dec 2020*
3740 Öres- och kronutjämning	-12,04	-8,09
Summa:	**-12,04**	**-8,09**

Not 2 *Verksamhetsanknutna kostnader*	*Jan-dec 2021*	*Jan-dec 2020*
5538 Verksamhetsanknutna IT-kostnader	-14 234,55	-76 652,67
5539 Övriga verksamhetsanknutna tjänster	-26 851 629,29	-23 804 175,90
5540 Övriga verksamhetsanknutna kostnader	-109 399,21	-1 852 328,68
5542 Verksamhetsanknutna resekostnader	-242 194,61	-108 044,66
5544 Verksamhetsank. utbildn./kurs /konferenskostn.	-716 160,33	-702 429,87
5545 Verksamhetsanknutna trycksaker	-218 820,20	-20 992,50
5548 Verksamhetsanknuten telefonkostnad, mobil	0	-5 102,20
Summa:	**-28 152 438,19**	**-26 569 726,48**

Not 3 *Övriga kostnader*		*Jan-dec 2021*	*Jan-dec 2020*
6230	Datakommunikation	-32 774,15	-12 473,53
6412	Möbler	0	-6 800,00
6351	Konstaterade förluster på kundfordringar	-2 500,00	0
6419	Övriga förbrukningsinventarier	-26 550,00	-8 999,09
6451	Kontorsmaterial	-10 902,40	-5 195,99
6471	Trycksaker	0	-700
6911	Kostnader för information	-8416,2	-9 202,70
7071	Representation (ej personal)	-31,15	-1 923,93
7212	Tele, mobil	-5 733,45	-17 957,27
7541	IT-tjänster	-5 809,66	-9 237,50
7551	Konsultarvoden spec utredn	-69 151,76	-90 939,50
7599	Övriga tjänster	-82 886,17	-85 280,10
7619	Övriga kostnader	-16 375,75	-27 571,54
Summa:		**-261 130,69**	**-276 281,15**

6.3 Noter balansräkning

		UB 2021-12-31	*UB 2020-12-31*
	Not 1: Kortfristiga fordringar		
1511	Kundfordringar	1 569 750,00	2 543 384,00
1610	Kortfristiga fordringar hos ledamöter	145,00	0
1687	Redovisningskonto, Ludvikamoms	63 808,00	75 296,00
1712	Upplupna intäkter	2 699 911,00	1 753 211,00
	Summa:	**4 333 614,00**	**4 371 891,00**
	Not 2: Likvida medel		
1920	Plusgiro Nordea	25 338,60	9 173,87
1930	Bankgiro Swedbank	8 561 998,90	5 966 022,50
1970	Företagskonto	2 218 783,77	2 217 674,97
	Summma:	**10 806 121,27**	**8 192 871,34**
	Not 3: Kortfristiga skulder		
2411	Leverantörsskulder	4 571 929,38	5 610 966,97
2991	Upplupna kostnader	6 724 866,40	3 203 381,24
	Summa:	**11 296 795,78**	**8 814 348,21**

7. Styrelsens underskrift

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt kostnader, intäkter och förbundets ekonomiska ställning. (Uppdraget som ledamot är ett personligt mandat och underskrift sker därför inte i egenskap av representant för en myndighet, utan från personens roll i Samordningsförbundets styrelse, därav parenteser nedan)

Borås 2022- 01 - 25

……..
Sofia Sandänger
Ordförande
(Försäkringskassan)

……..
Cecilia Andersson
Vice Ordförande
(Västra Götalandsregionen)

……..
Gunilla Blomgren
Ledamot
(Kommunerna; Tranemo kommun)

……..
Jonas Ryhr
Ledamot
(Arbetsförmedlingen)

Revisorerna
Sjuhärads Samordningsförbund

Till
Förbundsstyrelsen i Sjuhärads Samordningsförbund
Kommunfullmäktige i samtliga medlemskommuner i Sjuhärads Samordningsförbund
Regionfullmäktige i Västra Götaland

Revisionsberättelse för Sjuhärads Samordningsförbund år 2021

Mitt uppdrag är att granska räkenskaperna, årsredovisningen och förbundsstyrelsens förvaltning i Sjuhärads Samordningsförbund (organisationsnummer 222000 – 2105) för verksamhetsåret 2021. Uppdraget är vidare att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Förbundsstyrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll. Revisorns ansvar är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, kommunallagen, lag om kommunal bokföring och redovisning, God revisionssed i kommunal verksamhet samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Granskningen har genomförts med biträde av sakkunniga och med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning. Till revisionsberättelsen bifogas rapporten Granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds Årsredovisning år 2021.

Granskningen visar att förbundets årsredovisning i huvudsak är upprättad i enlighet med de krav som finns för resultat- och balansräkning. Jag bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av Sjuhärads samordningsförbunds resultat och ställning. Jag bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt har upprättats i enlighet med LKBR och god redovisningssed. Vid granskningen har det framkommit att specifikationer och uppbokningar inte finns specificerade i tillräcklig omfattning men specifikationerna finns i sidoordnad form.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god. Kassaflödesanalysen är uppställd enligt RKR R13 Kassaflödesanalys och överensstämmer i allt väsentligt med övriga delar i årsredovisningen.

För helåret 2021 redovisar förbundet ett överskott om 92,5 tkr. Överskottet beror i huvudsak på att alla aktiviteter inte till fullo kunnat genomföras under året.

Sjuhärads Samordningsförbund har i Förbundsordningen beslutat om ett övergripande strategiskt mål. Samordningsförbundet har överlag redovisat vad de gjort under året för att uppnå det övergripande långsiktiga målet. Utöver det övergripande målet har förbundet beslutat om tretton mål. Förbundet redovisar inte i årsredovisningen en bedömning om de mål som satts upp i verksamhetsplan 2021–2023 har uppnåtts eller ej. Förbundet har inte kvantifierat målvärden för de beslutade målen. I årsredovisningen redogörs dock för insatser och resultat utifrån förbundets individinriktade och strukturövergripande insatser. Jag bedömer att Sjuhärads Samordningsförbund till kommande år behöver utveckla målformuleringarnas mätbarhet samt uppföljning och redovisning av måluppfyllelsen. Jag noterar att en ny verksamhetsplan avseende år 2022–2024 är beslutad av Förbundsstyrelsen.

Jag noterar att Sjuhärads Samordningsförbunds verksamhetsplan och årsredovisning 2021 båda har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Jag konstaterar att förbundet uppnår sina två finansiella mål. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl de finansiella som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda. Min bedömning är att förbundets ställningstagande avseende god ekonomisk hushållning för året behöver utgå ifrån både de finansiella målen såväl som de verksamhetsmässiga målen. Jag noterar att det saknas en analys av måluppfyllelsen gällande verksamhetsmålen.

Sjuhärads Samordningsförbund har en plan för intern kontroll för 2021 som antagits av Förbundsstyrelsen. Förbundet har antagit en riskanalys som grund för upprättandet av plan för intern kontroll. Styrelsen har genomfört en egen riskanalys men den är inte dokumenterad. Sjuhärads Samordningsförbund redovisar uppföljningen av intern kontroll löpande på tre styrelsemöten under året. Uppföljning av den interna kontrollen är beslutad av Förbundsstyrelsen 25 januari 2022.

Jag bedömer att Sjuhärads Samordningsförbund inom ramen för årsredovisningen redogör för väsentliga händelser och lämnar genom sin förvaltningsberättelse en översiktlig redogörelse över hur förbundets verksamhet utvecklats under året. Med utgångspunkt i att Samordningsförbundet i årsredovisningen för 2021 redogör för genomförda aktiviteter i syfte att uppnå Förbundsstyrelsens fastställda mål bedömer jag att redovisningen av verksamhetsresultaten i huvudsak är förenlig med de mål som Förbundsstyrelsen fastställt. Jag förordar att man till nästkommande år utvecklar verksamhetsplanen med mätbara verksamhetsmål som bör följas upp i årsredovisningen.

Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Jag tillstyrker att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för år 2021.

BORÅS 2022-02-10

Bo-Lennart Bäcklund
Revisor för medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen

Bilaga:
Rapport Granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds Årsredovisning år 2021.

Granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds Årsredovisning 2021

Revisionskontoret. Borås

Rapport

2021

Anna Sandström
Anna Duong

Innehåll

1 INLEDNING **3**

1.1 Syfte och revisionsfrågor 3

1.2 Avgränsningar 4

1.3 Revisionskriterier 4

1.4 Ansvarig nämnd/styrelse 4

1.5 Metod 5

1.6 Projektorganisation 5

2 GRANSKNINGSRESULTAT **6**

2.1 Årsredovisning 6

2.2 Förvaltningsberättelse 6

2.3 Redovisningsprinciper 7

2.4 Resultaträkning 7

2.4.1 Ekonomiskt resultat 7

2.4.2 Verifikationer och stickprov 7

2.5 Balansräkning 8

2.6 Kassaflödesanalys 8

2.7 Drift- och investeringsredovisning 8

2.8 Balanskrav 8

2.9 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed 8

2.10 Bedömning av Förbundsstyrelsens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning 9

2.11 Övriga iakttagelser 9

2.12 Måluppfyllelse 9

2.13 Intern kontroll 11

3 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING **11**

1 Inledning

Enligt kommunallag (2017:725) ska förbundets revisorer pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorerna ska även bedöma om årsredovisningen är förenligt med de mål och prioriterade insatser som Förbundsstyrelsen beslutat i verksamhetsplanen för år 2021.

Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Granskning av årsredovisningen inklusive verksamhetsmässigt resultat/måluppfyllelse har genomförts av Borås Stads revisionskontor och redovisas i innevarande rapport.

Årsredovisningen och revisorernas bedömning ska behandlas av respektive medlemskommuns Kommunfullmäktige samt Regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen. Syftet är bland annat att ge Kommunfullmäktige och Regionfullmäktige underlag för uppföljning och styrning av den fortsatta verksamheten, så att god ekonomisk hushållning kan säkerställas. Det är även ett underlag för respektive fullmäktiges ansvarsprövning av Sjuhärads Samordningsförbund. Ställningstagandena i revisorernas revisionsberättelse utgår från en samlad bedömning av all den granskning av förbundets verksamhet som har genomförts under året.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande ansvarsfrihet. Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Denna styr vilka Rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) som används i granskningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Är årsredovisningen upprättad enligt gällande lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), gällande rekommendationer från RKR samt i enlighet med god redovisningssed?
    - Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? (med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar)
    - Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?
- Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultatet för förbundet?
- Har balanskravet uppfyllts?
    - Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att förbundsstyrelsens beslutade mål, finansiella likväl som verksamhetsmässiga, för god ekonomisk hushållning uppnåtts?
- Granskningen kommer även avse nedanstående områden:
    - Förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
    - Resultaträkning.
    - Kassaflödesanalys.
    - Balansräkning.
    - Väsentliga personalförhållanden.
    - Intern kontroll.

Granskning av verksamheten
I årets granskning har revisorerna beslutat om en särskild bevakning av förbundets verksamhetsmål i förhållande till förbundets uppställda mål för god ekonomiskt hushållning. Bevakningen avser i huvudsak:

- Uppföljning och kontroll av förbundets verksamhetsmål.
- Utvärdering av genomförda rehabiliteringsinsatser.
- Uppföljning och kontroll av pågående projekt.
- Rapportering och uppföljning till styrelsen.

1.2 Avgränsningar

Avgränsningar finns i samband med Sjuhärads Samordningsförbunds storlek exempelvis gällande väsentliga personalförhållanden.

1.3 Revisionskriterier

Granskningen har utförts enligt lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (2003:1210), kommunallag (2017:725), lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), God revisionssed i kommunal verksamhet samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Granskningen har utförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning.

Räkenskaperna granskas enligt följande:

- Att redovisningen följer krav på räkenskapsföring enligt 11 kap. kommunallagen, d.v.s. att räkenskaper och årsredovisning upprättats
- Att upplysning lämnats om utfallet, finansieringen av verksamheten och den ekonomiska ställningen vid årets slut
- Att årsredovisningen är upprättad med iakttagande av god redovisningssed. God redovisningssed innebär att redovisningsskyldiga i första hand ska följa lagar och rekommendationer och i övriga fall, då det inte finns någon specifik regel, tillämpa god sed
- Att redovisningen är materiellt rätt (alla tillgångar och skulder existerar och avser Sjuhärads Samordningsförbund)
- Att redovisningen är rätt periodiserad (alla intäkter och kostnader avser redovisningsåret)

Övriga delar har granskats översiktligt i syfte att bedöma om de uppgifter som ska ingå i årsredovisningen enligt lag och rekommendationer från RKR har lämnats.

1.4 Ansvarig nämnd/styrelse

Förbundsstyrelsen i Sjuhärads Samordningsförbund är ansvarig.

1.5 Metod

Granskningen grundas på analys av resultat- och balansräkning samt utökad granskning av poster och processer som är av väsentlig betydelse för resultat och ställning. Granskningen innefattar att granska ett urval av underlag och annan information i räkenskapssammandraget samt att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Planeringen har genomförts med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys, där insatser koncentreras till där risken för väsentliga fel är störst. Därutöver ska granskningen innehålla en bedömning om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande. Granskningen är genomförd med en kontrollmålsmetodik och ett kvalitetssäkrat systemstöd.[1] Granskning av fakturaunderlag och stickprov av specifikationer har genomförts. Stickprov av konton med större avvikelser under 2021 har utförts.

En genomgång av balanskontona samt rutiner för periodiseringar har genomförts. Vidare har avstämningar, stickprov, bankåtaganden samt kontroll av moms- och skatteredovisning utförts. Granskning av förbundets pensionsåtagande genomförs inte då anställda på kontoret inköps som tjänster i förbundet och pensionsredovisning åligger deras arbetsgivare. Granskning av förbundets investeringsredovisning genomförs inte heller då förbundet inte har några materiella investeringar i den bemärkelsen.

Avstämning har skett med tjänstepersoner vid Sjuhärads Samordningsförbund.

1.6 Projektorganisation

Anna Sandström är granskningsledare. Granskningsmedarbetare är Anna Duong.

[1] Revisionskontoret i Borås, Revisionskontoren i Norrköping, Linköping, Gävle, Helsingborg, Malmö och Revisionsenheten i Region Sörmland använder ett gemensamt systemstöd för granskning av delårsbokslut och årsredovisning

2 Granskningsresultat

2.1 Årsredovisning

Enligt 1 kap. 3 § lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska Samordningsförbund upprätta en årsredovisning.

En årsredovisning ska bestå av:

- en resultaträkning,
- en balansräkning,
- en kassaflödesanalys,
- noter,
- en driftredovisning,
- en investeringsredovisning, och
- en förvaltningsberättelse

Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning. Årsredovisningen saknar en investeringsredovisning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen, med undantag av investeringsredovisning som inte är aktuellt för förbundet, i allt har väsentligt upprättats i enlighet med den kommunala bokförings- och redovisningslagen och god redovisningssed.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god.

2.2 Förvaltningsberättelse

Enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning 11 kap. ska en förvaltningsberättelse innehålla följande delar:

- Utvecklingen av verksamheten
- Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning
- Händelser av väsentlig betydelse
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden
- Andra förhållanden av betydelse för styrning och uppföljning
- God ekonomisk hushållning
- Ekonomisk ställning
- Balanskravsresultat

I förvaltningsberättelsen ska information lämnas om viktiga händelser som inträffat under året Revisionskontoret bedömer att Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning i huvudsak följer den uppställning som anges i 11 kap. i LKBR. Rubrikerna följer inte exakt den ordning som anges i lagstiftningen.

Revisionskontoret noterar att väsentliga personalförhållanden är undantagna från redovisning då kansliets personal är färre än tio personer enligt undantag i 11 kap. § 6 LKBR.

Revisionskontoret konstaterar att förvaltningsberättelsen i Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning innehåller en sammanställning av mål, projekt och aktiviteter. I årsredovisningen genomförs en samlad bedömning om att målen för god ekonomisk hushållning uppnås under 2021.

Revisionskontoret bedömer i stort att den information som lämnas i förvaltningsberättelsen ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning.

2.3 Redovisningsprinciper

I årsredovisningen har samma redovisningsprinciper använts som vid föregående bokslut.

2.4 Resultaträkning

Enligt 5 kap. 1 § LKBR ska resultaträkning i sammandrag redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret.

Revisionskontoret bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat och att noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster. Resultaträkningen är uppställd enligt LKBR.

2.4.1 Ekonomiskt resultat

Sjuhärads Samordningsförbund redovisar ett överskott på 92,5 tkr för perioden 2021-01-01 – 2021-12-31. Överskottet beror i huvudsak att alla aktiviteter inte till fullo kunnat genomföras som planerat under året.

2.4.2 Verifikationer och stickprov

Enligt 3 kap. 8 § LKBR ska det finnas en verifikation för varje ekonomisk händelse. Har en kommun eller en region tagit emot en uppgift om den ekonomiska händelsen i en form som anges i 3 kap. 12 § första stycket LKBR, ska denna uppgift användas som verifikation, i förekommande fall kompletterad med uppgifter enligt 3 kap. 9 § LKBR första stycket. Om det behövs med hänsyn till arten av den mottagna verifikationen, får bokföringen i stället grundas på en särskilt upprättad hänvisningsverifikation.

Enligt 3 kap. 9 § LKBR ska verifikationen innehålla uppgifter om när den har sammanställts, när den ekonomiska händelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall ska verifikationen även innehålla upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för den ekonomiska händelsen samt var dessa finns tillgängliga.

Revisionskontoret har genomfört stickprov på samtliga av förbundets reskontra, totalt har 47 stickprov genomförts. Revisionskontoret noterar att ett tiotal stickprov har behövt kompletteras med sidoordnad bokföring av exempelvis kvitton, syfte/program/deltagare på aktiviteter m.fl. Uppgifterna har levererats på skyndsamt sätt av tjänstepersoner på Sjuhärads Samordningsförbund.

2.5 Balansräkning

Enligt 6 kap. 1 § LKBR ska balansräkningen i sammandrag redovisa kommunens eller Samordningsförbundets samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen.

Revisionskontoret bedömer att balansräkningen är uppställd enligt LKBR och omfattar tillräckliga noter. Föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser. Årets resultat enligt balansräkningen stämmer överens med resultaträkningen. Årets resultat från 2019 och 2020 har ombokats 2021. Revisionskontorets samlade bedömning är att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital.

Styrelsen har bedömt att förbundet har ett långsiktigt behov av eget kapital på minst 2 mnkr för att bedriva sin verksamhet. Det egna kapitalet uppgår per den 2021-12-31 till 3,84 mnkr och uppfyller därmed förbundsstyrelsens bedömningar.

2.6 Kassaflödesanalys

Enligt 8 kap. 1 § LKBR ska kassaflödesanalysen redovisa kommunens eller Samordningsförbundets in- och utbetalningar under räkenskapsåret. I kassaflödesanalysen ska anges belopp för motsvarande post för det föregående räkenskapsåret.

Revisionskontoret bedömer att kassaflödesanalysen är uppställd enligt RKR R13 Kassaflödesanalys och i allt väsentligt överensstämmer med övriga delar av årsredovisningen.

2.7 Drift- och investeringsredovisning

Enligt 10 kap 1-2 §§ LKBR ska driftredovisningen innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställs för den löpande verksamheten. Investeringsredovisningen ska innehålla en samlad redovisning av kommunens eller Samordningsförbundets investeringsverksamhet.

Revisionskontoret noterar att det finns en driftredovisning i Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning. Förbundet inte har några investeringar och upprättar därmed ingen investeringsredovisning.

2.8 Balanskrav

Ett samordningsförbund ska enligt kommunallagen göra en avstämning av balanskravet som redovisas i förvaltningsberättelsen. Eventuella negativa resultat som uppkommer ska enligt kommunallagen regleras inom tre år. Om det föreligger synnerliga skäl finns emellertid möjlighet att inte reglera ett negativt resultat.

Revisionskontoret noterar att förbundet följer LKBR och RKR där balanskravsutredningen i årsredovisningen redovisar ett positivt resultat om 92,5 tkr och är korrekt uppställd.

2.9 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed

Enligt 1 kap. 4 § LKBR ska bokföring och redovisning fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed.

Bokslutsprocessen har adekvata anvisningar som har informerats i rimlig tid innan bokslutet ska vara genomfört. Huvudsakliga bokslutsjusteringar har bokförts i redovisningssystemet.

2.10 Bedömning av Förbundsstyrelsens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning

Från och med år 2006 gäller för samtliga kommuner och samordningsförbund att det ska fastställas mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning enligt 11 kap 1 § kommunallagen.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen har uppnåtts och följts.

Förbundet har i budget och verksamhetsplan 2021 beslutat om två finansiella mål;

1. Förbundets ekonomi ska vara i balans
2. Förbundet ska uppvisa ett eget kapital på lägst 2 mnkr.

Revisionskontoret noterar att Sjuhärads Samordningsförbunds budget och årsredovisning har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Förbundet uppnår de två uppsatta finansiella målen. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl de finansiella som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda.

2.11 Övriga iakttagelser

Enligt förbundsordning för Sjuhärads Samordningsförbund § 13 Budget framgår det att budgeten ska innehålla en detaljerad budget för innevarande budgetår samt en plan för ekonomin under den kommande treårsperioden.

Revisionskontoret noterar att budget och verksamhetsplan 2021 innehåller budget för åren 2019-2021, dock saknas budget för år 2022.

2.12 Måluppfyllelse

Sjuhärads Samordningsförbunds målarbete

Sjuhärads Samordningsförbunds förbundsordning utgör grunden för förbundets verksamhet och fastställs av respektive medlemskommuns/regions fullmäktige. Förbundsstyrelsen har beslutat om det övergripande målet; Effektiv användning av samhällets resurser genom samordnande bedömningar och insatser. Förbundets verksamhet ska vara välkänd externt och inom parternas organisationer.[2]

Utöver det övergripande målet har förbundet i Verksamhetsplan 2021-2023 fastställt följande tretton mål för förbundet:[3]

- För verksamheterna:
    - *aktiviteter med verkningsfulla metoder och rutiner som är tillgängliga, jämställda och icke-diskriminerande samt har tydlig styrning, mätbara ekonomiska ramar och kvantitativa mål.*
    - *Ökad samverkan mellan parterna.*

[2] Verksamhetsplan 2020-2022, kap. 3, sid 4
[3] Ibid.

- För samhället:
    - *Minskad ohälsa och minskad andel personer i arbetsför ålder som är beroende av offentlig försörjning.*
    - *Fler förvärvsarbetar.*

- För individen:
    - *Förberedande,*
        - *Ökad aktivitetsförmåga och delaktighet i samhället*
        - *Ökad självkänsla och självförtroende*
        - *Förbättrad hälsa och livskvalitet*
    - *Kartläggande,*
        - *insikt om hinder/begränsningar, resurser/förutsättningar och aktivitetsförmåga*
        - *ökad möjlighet till att överbrygga svårigheter och öka aktivitetsförmåga*
    - *Rehabilitering till arbete/studier,*
        - *ökad grad av långsiktigt hållbar egenförsörjning genom arbete eller studier*
        - *ökad disponibel inkomst*
    - *Förebyggande*
        - *behålla egenförsörjning, aktivitetsförmåga och delaktighet i samhället*
        - *behålla eller öka hälsa och livskvalitet*

Uppföljning av måluppfyllelse: *Insatser rapporteras med in- och utflöden samt resultat i SUS (sektorsövergripande uppföljningssystem), mätning av progression mot arbete tillämpas för projekten, vissa verksamheter använder enkäter för ytterligare uppföljning av mjuka värden, utförare av aktiviteter lämnar in självvärderingsrapport vid årets slut samt att syfte ska finnas mellan insatser och resultat.*

Förbundet redovisar deltagare och resultat av insatser. Merparten av deltagare skrivs ut mot fortsatt rehabilitering och till följd av sjukdom avslutas en viss procent. Bland deltagare som skrivits ut efter verksamhet minskar försörjningsstödet. I kvantitativa mått har antalet förvärvsarbetande ökat från 11 personer till 30 och studerande från 19 personer till 35 personer.

I verksamhetsplan och årsredovisning finns inga kvantitativa mål angivna.

Gällande kvalitativa mål anger förbundet i årsredovisningen att effekterna av strukturövergripande insatser är bra. Såväl personal som deltagare uppger att de metoder, exempelvis progressionsmetoden, som de fått ta del av tillför värden som troligen annars inte nåtts. Inga konkreta sammanställningar av dessa enkäter/utvärderingar finns angivna i årsredovisningen. Sammanställningar av dessa delar finns istället i en sidoordnad redovisning.

Förbundet har i årsredovisningen redovisat vad de gjort för att uppnå sitt övergripande strategiska mål och om Förbundet nått målet under verksamhetsåret. Samordningsförbundet har också i huvudsak redogjort för de olika projektens måluppfyllelse avseende deras egna övergripande mål.

Förbundet redovisar inte i årsredovisningen en bedömning om de mål som satts upp i verksamhetsplan 2021-2023 har uppnåtts eller ej. Förbundet har inte kvantifierat målvärden för de beslutade målen. I årsredovisningen redogörs dock för insatser och resultat utifrån förbundets individinriktade och strukturövergripande insatser. Revisionskontoret noterar att en ny omarbetad verksamhetsplan från år 2022-2024 är beslutad den 24 november 2021 av Förbundsstyrelsen.

Sammanfattningsvis konstateras att Sjuhärads Samordningsförbund överlag har redovisat vad de gjort under året för att uppnå det övergripande långsiktiga målet. Utöver det övergripande målet har förbundet beslutat om tretton mål. Förbundet redovisar inte i årsredovisningen en bedömning om de mål som satts upp i verksamhetsplan 2021-2023 har uppnåtts eller ej. Förbundet har inte kvantifierat målvärden för de beslutade målen. I årsredovisningen redogörs dock för insatser och resultat utifrån förbundets individinriktade och strukturövergripande insatser.

2.13 Intern kontroll

Förbundsstyrelsen ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med förbundsordning samt verksamhetsplan. Förbundsstyrelsen för Sjuhärads Samordningsförbund har vidare ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Sjuhärads Samordningsförbund har en plan för intern kontroll för 2021 som antagits av Förbundsstyrelsen den 2 februari 2021. Förbundsstyrelsen har genomfört en egen riskanalys som legat till grund för internkontrollplanen.

Sjuhärads samordningsförbund har genomfört löpande uppföljning av den interna kontrollen och rapporterat till Förbundsstyrelsen tre gånger under året. Uppföljning av den interna kontrollen är beslutad av Förbundsstyrelsen 25 januari 2022.

Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

3 Sammanfattande bedömning

I granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning ska revisorerna i huvudsak utgå ifrån lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, kommunallagen, lag om kommunal bokföring och redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning och God redovisningssed. Revisorerna ska bedöma om resultatet i redovisningen är förenligt med de mål som Förbundsstyrelsen beslutat om. Ett viktigt underlag för revisorerna är Förbundsstyrelsens analys i förvaltningsberättelsen. Revisorernas bedömning baseras på en genomgång av styrelsens redovisning och analys i årsredovisning och bokslut samt de kontroller som utförs av olika underlag. Den interna kontrollen bedöms utifrån riskanalys, plan för intern kontroll samt dess uppföljning. I den sammanfattande bedömningen ingår i förekommande fall också granskningsresultat från granskning av bevakningsområden och de fördjupade granskningar som har varit riktade mot förbundet under året.

Granskningen visar att förbundets årsredovisning i huvudsak är upprättad i enlighet med de krav som finns för resultat- och balansräkning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av Sjuhärads samordningsförbunds resultat och ställning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt har upprättats i enlighet med LKBR och god redovisningssed. Vid granskningen har det framkommit att specifikationer och uppbokningar inte finns specificerade i tillräcklig omfattning men specifikationerna finns i sidoordnad form.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god. Kassaflödesanalysen är upprställd enligt RKR R13 Kassaflödesanalys och överensstämmer i allt väsentligt med övriga delar i årsredovisningen.

För helåret 2021 redovisar förbundet ett överskott om 92,5 tkr. Överskottet beror i huvudsak på att alla aktiviteter inte till fullo kunnat genomföras under året.

Sjuhärads Samordningsförbund har i *Förbundsordningen* beslutat om ett övergripande strategiskt mål. Samordningsförbundet har överlag redovisat vad de gjort under året för att uppnå det övergripande långsiktiga målet. Utöver det övergripande målet har förbundet beslutat om tretton mål. Förbundet redovisar inte i årsredovisningen en bedömning om de mål som satts upp i verksamhetsplan 2021–2023 har uppnåtts eller ej. Förbundet har inte kvantifierat målvärden för de beslutade målen. I årsredovisningen redogörs dock för insatser och resultat utifrån förbundets individinriktade och strukturövergripande insatser. Revisionskontoret bedömer att Sjuhärads Samordningsförbund till kommande år behöver utveckla målformuleringarnas mätbarhet samt uppföljning och redovisning av måluppfyllelsen. Revisionsnoterar att en ny verksamhetsplan avseende år 2022–2024 är beslutad av Förbundsstyrelsen.

Revisionskontoret noterar att Sjuhärads Samordningsförbunds verksamhetsplan och årsredovisning 2021 båda har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Revisionskontoret konstaterar att förbundet uppnår sina två finansiella mål. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl de finansiella som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda. Revisionskontorets bedömning är att förbundets ställningstagande avseende god ekonomisk hushållning för året behöver utgå ifrån både de finansiella målen såväl som de verksamhetsmässiga målen. Revisionskontoret noterar att det saknas en analys av måluppfyllelsen gällande verksamhetsmålen.

Sjuhärads Samordningsförbund har en plan för intern kontroll för 2021 som antagits av Förbundsstyrelsen. Förbundet har antagit en riskanalys som grund för upprättandet av plan för intern kontroll. Styrelsen har genomfört en egen riskanalys men den är inte dokumenterad. Sjuhärads Samordningsförbund redovisar uppföljningen av intern kontroll löpande på tre styrelsemöten under året. Uppföljning av den interna kontrollen är beslutad av Förbundsstyrelsen 25 januari 2022.

Revisionskontoret bedömer att Sjuhärads Samordningsförbund inom ramen för årsredovisningen redogör för väsentliga händelser och lämnar genom sin förvaltningsberättelse en översiktlig redogörelse över hur förbundets verksamhet utvecklats under året. Med utgångspunkt i att Samordningsförbundet i årsredovisningen för 2021 redogör för genomförda aktiviteter i syfte att uppnå Förbundsstyrelsens fastställda mål bedömer Revisionskontoret att redovisningen av verksamhetsresultaten i huvudsak är förenliga med de mål som Förbundsstyrelsen fastställt. Revisionskontoret förordar att man till nästkommande år utvecklar verksamhetsplanen med mätbara verksamhetsmål som bör följas upp i årsredovisningen.

Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Borås 2022-02-10

Andreas Ekelund,
Revisionschef, Revisionskontoret
Borås Stad

Anna Sandström
Certifierad kommunal yrkesrevisor, Revisionskontoret
Borås Stad

BORÅS
STAD

REVISIONSKONTORET

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 56 **E-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen

24. Partistöd 2022 - Vänsterpartiet (kf fattar slutligt beslut) KS2022/68

§78 KS2022/68

Partistöd 2022 - Vänsterpartiet

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (V) för år 2022 med 28 497 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelse-förvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet.

Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning. I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Vänsterpartiet nu gjort.

Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat:
44 % av prisbasbeloppet/parti
15 % av prisbasbeloppet/mandat

År 2022 beräknas ett prisbasbelopp till 48 300 kr.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (V) för år 2022 med 28 497 kr.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Utbetalning av partistöd 2022 - Vänsterpartiet
- Granskningsrapport (V)

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

ANKOM
2022 -03- 15

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Rapporten gäller parti: Vänsterpartiet

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)	Organisationsnummer
Vänsterpartiet Bollebygd	866601-6194
Adress	**Postadress**
Djurshäs 28	51890 Sandared
Telefon	**Bankkonto eller postgiro**
0793 014073	Nordea; 2150 43-1

Mottaget partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod	Mottaget stöd (kr)
2021-01-01 – 2021-12-31	28.084

Ordförande	Kassör
Tomas Ridell	Barbro Ridell
Signatur	**Signatur**
Tomas Ridell	Barbro Ridell
Datum	**Datum**
2022-02-24	2022-02-24

Redovisning av lokalt partistöd

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats.

Administrativa kostnader för licenser samt bank-kostnader, 5.358 SEK.
Lokala aktiviteter för att sprida information gällande Vänsterpartiets politik samt deltagande i olika utbildnings/informations-tillfällen och möten inom distriktet och från centralt håll, 37.620 SEK
Totala kostnader under året är 42.970 SEK.

Ingående belopp från partistöd 2020 är 565 SEK.
28.084 + 565 = 28.649 SEK

Resultat för 2021 är (minus) – 14329 SEK.

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Ifylls av den särskilde granskaren som utsetts av partiet

Kommentarer om hur det lokala partistödet använts.

Härmed intygas att det partistöd som utbetalats har använts för att stärka det politiska arbetets ställning i den kommunala demokratin, både genom utåtriktade aktiviteter samt utbildningar/seminarier som främjar den politiska diskussionen. De administrativa kostnaderna är en förutsättning för att upprätthålla den politiska verksamheten.

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun.

Intygas av	Namnförtydligande
Ralf Lindberg	RALF LINDBERG
Datum	**Ort**
2022-02-24	BOLLEBYGD

25. Partistöd 2022 - Socialdemokraterna (kf fattar slutligt beslut) KS2022/78

§79 KS2022/78

Partistöd 2022 - Socialdemokraterna

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (S) för år 2022 med 71 967 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelse-förvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet.

Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning. I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Socialdemokraterna nu gjort.

Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat:
44 % av prisbasbeloppet/parti
15 % av prisbasbeloppet/mandat

År 2022 beräknas ett prisbasbelopp till 48 300 kr.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (S) för år 2022 med 71 967 kr.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Utbetalning av partistöd 2022 - Socialdemokraterna
- Granskningsrapport (S)

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Rapporten gäller parti: SOCIALDEMOKRATERNA

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)	Organisationsnummer
BOLLEBYGDS ARBETAREKOMMUN	968645 02-0358
Adress	**Postadress**
GÖTEBORGSVÄGEN 17	51736 BOLLEBYGD
Telefon	**Bankkonto eller postgiro**
	8032-5 4321 664-7

Mottaget partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod	Mottaget stöd (kr)
210101 - 211231	70 924

Ordförande	Kassör
Peter Rosholm	LARS-ERIK OLSSON
Signatur	Signatur
Datum	Datum
22-03-21	220321

Redovisning av lokalt partistöd

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats.

SE BILAGOR (BUDGET 2021, RESULTATRÄKNING)

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Ifylls av den särskilde granskaren som utsetts av partiet

Kommentarer om hur det lokala partistödet använts.

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun.

Intygas av Gunnel Brandt	Namnförtydligande Gunnel Brandt
Datum 20220323	Ort Bollebygd

SOCIALDEMOKRATERNA
Bollebygds arbetarkommun

RESULTATRÄKNING 211231

Intäkter

	BUDGET	UTFALL
Partistöd	71 000	**70 924**
Partibidrag	35 000	36 072
Abf	55 000	**83 898**
Medlemsavgifter	7 000	**8 180**
Övrigt/ 1 maj	0	**800**
Städning	12 000	12 000
	180 000	**211 874**

Kostnader

Lokalhyra/el	130 000	**130 680**
el	7 000	**4 984**
Utbildning	20 000	**3 000**
Politiskt material/val	10 000	**24 249**
1a maj	1 000	**0**
Bredband	10 000	**7 654**
Övrigt	20 000	**8 812**
Summa kostnader	**198 000**	**179 379**
Resultat	-18 000	**32 495**

2022-02-22

Lars-Erik Olsson
Kassör

SOCIALDEMOKRATERNA
Bollebygds arbetarkommun

BUDGET 2021

Intäkter

	BUDGET
Partistöd	71 000
Partibidrag	35 000
Abf	55 000
Medlemsavgifter	7 000
Övrigt/ 1 maj	0
Städning	12 000
Summa intäkter	**180 000**

Kostnader

Lokal hyra	130000
El	7 000
Utbildning	20 000
Politiskt material/kyrko val	10 000
1:a maj	1 000
Bredband	10 000
Övrigt	20 000
Summa kostnader	**198 000**
Resultat	-18 000

2021-02-02

Lars-Erik Olsson
kassör

26. Partistöd 2022 - Miljöpartiet (kf fattar slutligt beslut) KS2022/38

§77 KS2022/38

Partistöd 2022 - Miljöpartiet

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (MP) för år 2022 med 28 497 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelse-förvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet. Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning.

I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Miljöpartiet nu gjort.

Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat:
44 % av prisbasbeloppet/parti
15 % av prisbasbeloppet/mandat

År 2022 beräknas ett prisbasbelopp till 48 300 kr.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (MP) för år 2022 med 28 497 kr.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Utbetalning av partistöd 2022 - Miljöpartiet
- Redovisning och granskning av partistöd 2021 (MP)

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Rapporten gäller parti: Miljöpartiet de Gröna i Bollebygd

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)	Organisationsnummer
Miljöpartiet de Gröna i Bollebygd	802516-5583
Adress	Postadress
Kärnåsenvägen 9	51796 Hultafors
Telefon	Bankkonto eller postgiro
0702167218	8032-5, 4 343 805-0

Mottaget partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod	Mottaget stöd (kr)
2021-01-01 - 2021-12-31	28 084 kr

Ordförande	Kassör
Rose-Marie Grune; Peter Krahl Rydberg	Sassi Wemmer
Signatur: Rose-Marie Grune; Peter Krahl Rydberg	Signatur: S. Wemmer
Datum: 030222	Datum: 22-02-03

Redovisning av lokalt partistöd

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats.

Möteskostnader	3 818
Administrativa kostnader	903
Utbildning/Kongresser	562
Övriga externa kostnader	1 759
Summa kostnader	7 042
Överföring till kommande år	21 042

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Ifylls av den särskilde granskaren som utsetts av partiet

Kommentarer om hur det lokala partistödet använts.

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun gällande användning av partistöd.

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun.

Intygas av Rutger Fridholm	Namnförtydligande Rutger Fridholm
Datum 2022-02-14	Ort Lerum

27. Partistöd 2022 - Centerpartiet (kf fattar slutligt beslut) KS2022/41

§76 KS2022/41

Partistöd 2022 - Centerpartiet

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (C) för år 2022 med 42 987 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelse-förvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet. Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning.

I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Centerpartiet nu gjort.

Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat:
44 % av prisbasbeloppet/parti
15 % av prisbasbeloppet/mandat

År 2022 beräknas ett prisbasbelopp till 48 300 kr.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (C) för år 2022 med 42 987 kr.

Beslutsunderlag

- Utbetalning av partistöd 2022 - Centerpartiet
- Granskningsrapport Centerpartiet
- Granskningsrapport del 2 Centerpartiet

Skickas till
Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Rapporten gäller (parti):

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)	Organisationsnummer
Centerpartiet Bollebygdskretsen	802515-5444
Adress	**Postadress**
Mörhult Loggaregården 1	51793 Tällsjö
Telefon	**Bankkonto eller postgiro**
070 6994727	8039-5, 4608753-2

Mottaget partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod	Mottaget stöd (kr)
1/1-21 - 31/12-21	42364

Ordförande Roland Andersson	Kassör Bertil Frost
Namn	Namn
Signatur	Signatur
Datum 220126	Datum 220126

Redovisning av lokalt partistöd

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats

Mötesverksamhet	1939
Utbildning	0
Brev Porto	1131
Diverse	3772
	6835
Till Valrörelsen 2022	35529
	42364

Covid-19 har gjort att mötesverksamhet och Utbildning har skett över Datorn och då är kostnaderna 0:00

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Ifylls av den särskilde granskaren som utsetts av partiet.

Kommentarer om hur det lokala partistödet använts

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun gällande användning av partistöd:

Intygas av: Tommy Andersson	Namnförtydligande Tommy Andersson
Datum 220126	Ort Tollsjö

28. Partistöd 2022 - Sverigedemokraterna (kf fattar slutligt beslut) KS2022/62

§75 KS2022/62

Partistöd 2022 - Sverigedemokraterna

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (SD) för år 2022 med 64 722 kr.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde i december 2020 bestämmelser för kommunalt partistöd i Bollebygds kommun. Bestämmelserna överensstämmer med kommunallagens krav kring partistöd – att partistöd bara betalas ut till ett parti som är en juridisk person, och som har mandat i kommunfullmäktige. Vidare regleras i bestämmelserna att varje parti årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för att stärka det politiska partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och lämnas in till kommunstyrelse-förvaltningen inom angiven tid. Redovisningen ska omfatta både det partistöd som utbetalats under året och det partiet eventuellt har sparat från tidigare år. En av partiet utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen av partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet. Granskningsrapporten ska bifogas till partiets redovisning.

I beslut i september 2017 beslutade fullmäktige att partistödet ska beslutas om kontinuerligt allteftersom enskilt parti inkommit med de handlingar som krävs, vilket Sverigedemokraterna nu gjort.

Partistödet består av ett bidrag per parti och ett bidrag per mandat:
44 % av prisbasbeloppet/parti
15 % av prisbasbeloppet/mandat

År 2022 beräknas ett prisbasbelopp till 48 300 kr.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar om utbetalning av partistöd till (SD) för år 2022 med 64 722 kr.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Utbetalning av partistöd 2022 - Sverigedemokraterna
- Granskningsrapport (SD)

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Rapporten gäller parti: Sverigedemokraterna

Juridisk person (registrerad lokal partiförening)	Organisationsnummer
Sverigedemokraterna Bollebygd	802472-0073
Adress	**Postadress**
c/o M. Svensson, Geskeby Kyrkbyn 16	517 95 Olsfors
Telefon	**Bankkonto eller postgiro**
0709-210863	Sparbanken Sjuhärad, 8032-5, 4 333 849-0

Mottaget partistöd för granskningsperioden

Granskningsperiod	Mottaget stöd (kr)
2021	63 784 kr

Ordförande	Kassör
Monika Svensson	Ewa-Maria Andorff-Ripa
Signatur	Signatur
Datum 2022-03-02	Datum 2/3-22

Redovisning av lokalt partistöd

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats.

Inkomsterna har under det gångna året bestått av partistöd från kommunen. Pengarna har använts till bland annat kampanjer och informationsspridning men den största delen av beloppet har fonderats till kommande valrörelser. Se bifogad ekonomisk berättelse.

Bilaga:
Ekonomisk berättelse.

Ekonomisk berättelse för SD Bollebygd 2021

Ekonomi

Året startade med tillgångar på 170 404,24 kr. Inkomsterna under det gångna året har bestått av partistöd från kommunen på 63 784 kr och återbäring medlemsavgifter 3 150 kr.

Vi har spenderat 22 005,28 på aktiviteter, kampanj och reklam.

Riksorganisationens Serviceavgift 3 446 kr, tidskrifter 2 538 kr, möteskostnader och övrigt på 4 638 kr samt milersättningar 3 270,80 bankavgifter på 1 200 kr.

Årets totala utgifter landande på 40 288,08 kr och föreningen redovisar ett positivt resultat på 23 199,92 kr.

Vid årsskiftet fanns det 193 604,16 kr i likvida medel. Detta belopp sparas till utbildningar, medlemsvård och kommande valrörelser.

Bollebygd 3/1-22 Ewa Maria Andorff-Ripa

Ewa-Maria Andorff-Ripa, 118 702, kassör SD Bollebygd

BOLLEBYGDS KOMMUN

Granskningsrapport gällande mottagande av lokalt partistöd

Ifylls av den särskilde granskaren som utsetts av partiet

Kommentarer om hur det lokala partistödet använts.

Jag intygar att partiets användning av partistödet överensstämmer med syftet med det kommunala partistödet.

Härmed intygas att partiet har följt bestämmelserna för partistöd i Bollebygds kommun.

Intygas av	Namnförtydligande Elin Axelsson
Datum 2022-03-03	Ort Bollebygd

29. Remiss; översiktsplan Mölndals stad KS2022/33

§54 KS2022/33

Remiss; Översiktsplan Mölndals stad

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Mölndals stad som svar på remissen.

Ärendet

Stadsbyggnadsförvaltningen i Mölndals stad har upprättat ett förslag till ny översiktsplan för Mölndals kommun på uppdrag av stadens kommunstyrelse. Syftet med översiktsplanen är att visa inriktningen för stadens mark- och vattenanvändning genom övergripande stadsbyggnadsstrategier och planeringsprinciper.

Bollebygds kommun ingår i översiktsplaneförslagets tillhörande sändlista. Sista dag för synpunkt är 2022-04-03, men Bollebygd har begärt förlängd svarstid till och med justeringsdag för kommunstyrelsens beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande som sitt eget och översänder det till Mölndals stad som svar på remissen.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Remiss; granskning av Mölndals översiktsplan
- Yttrande
- Underrättelse om granskning och sändlista
- Översiktsplan; granskningshandling 2022
- Samrådsredogörelse

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

YTTRANDE
Skapad 2022-02-15
Antaget **2022-04-12**

Kommunstyrelsen

Lars Carlsson | Samhällsplanerare
073-464 71 10 | lars.carlsson@bollebygd.se

Dnr : **159176**

Mölndals stad

Yttrande gällande förslag till ny översiktsplan för Mölndals kommun – granskning

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadsförvaltningen i Mölndals stad har upprättat ett förslag till ny översiktsplan för Mölndals kommun på uppdrag av stadens kommunstyrelse. Syftet med översiktsplanen är att visa inriktningen för stadens mark- och vattenanvändning genom övergripande stadsbyggnadsstrategier och planeringsprinciper.

Yttrande

Översiktsplanen angriper på ett sakligt och tydligt sätt de mellankommunala frågor där Mölndal och Bollebygd har gemensamma intressen och anspråk.

Mölndal är med 70 000 invånare och starkt närlingsliv en kommun Bollebygd har viktigt resandesutbyte med, i första hand dagspendling. Med station längs planerade Götalands-banan kommer Mölndals position stärkas ytterligare, vilket även stärker banden mellan Bollebygd och Mölndal.

Utifrån möjligheter till nya resvägar med ny stambana och bättre nyttjande av befintlig infrastruktur önskar Bollebygd att texten under rubriken ”Järnväg, Mölndal - Borås och Västkuststråket” kompletteras med en skrivning om hur Mölndals stad ser på resandeutbyte och hållbart resande mellan Mölndals tätorter och Bollebygd-Borås.

BOLLEBYGDS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Michael Plogell
Ordförande

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Denna skrivelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Stadsbyggnadsförvaltningen

Dnr. PU 52/14

Underrättelse om granskning gällande
Förslag till ny översiktsplan för Mölndal

Stadsbyggnadsförvaltningen i Mölndals stad har upprättat ett förslag till ny översiktsplan för Mölndals kommun på uppdrag av stadens kommunstyrelse. Syftet med översiktsplanen är att visa inriktningen för stadens mark- och vattenanvändning genom övergripande stadsbyggnadsstrategier och planeringsprinciper. Här har du möjlighet att ta del av hur Mölndal kan utvecklas i framtiden. I den digitala kartan kan du se de stora penseldragen för hur mark- och vattenområden i hela kommunen bör användas i framtiden.

Utöver utvecklingsförslagen finns också en rad planeringsunderlag som används som stöd när marken planeras för bostäder, arbetsplatser och rekreation med mera.

Översiktsplanen är vägledande vilket innebär att det som står här ska hjälpa de som arbetar i Mölndals stad, invånare, myndigheter och andra som har intresse av att förstå riktningen för utvecklingen. Den handlar också om vilka frågor vi ska utgå från för att få en hållbar utveckling för dig som arbetar, bor och lever här. Mölndals översiktsplan ska också stärka kommunens position i regionen genom att tydliggöra hur Mölndal vill vara med och leda den regional tillväxten.

Det digitala förslaget till ny översiktsplan finns tillgängligt på Mölndals stads hemsida: www.molndal.se/op

Vad händer nu?

Planförslaget finns utställd för granskning under tiden 3 februari – 3 april 2022. Har du synpunkter på planförslaget ska dessa skriftligen ha kommit in till stadsbyggnadsförvaltningen **senast den 3 april 2022**.

Digitalt informationsmöte 1 mars klockan 18:00

För utbyte av information och synpunkter kontakta stadsbyggnadsförvaltningen på e-post planexploatering@molndal.se senast den 25 februari för anmälan till ett digitalt informationsmöte den 1 mars 2022, kl. 18.00.

Samtliga synpunkterna skickas till:

Mölndals stad, Stadsbyggnadsförvaltningen
Strategiska enheten
431 82 Mölndals Stad
alternativt planexploatering@molndal.se

För mer information om upprättat planförslag

Upplysningar om planförslaget lämnas av:

Elisabet Börlin tel. 031-315 14 21,
elisabet.borlin@molndal.se

Julia Halldin tel. 031-315 14 48,
julia.halldin@molndal.se

Utställning

Handlingarna finns **tillgängliga på Mölndals stads hemsida**: www.molndal.se/op

Förslag till ny översiktsplan ställs ut på följande platser:

Stadshusets entréhall,
Göteborgsvägen 11-17
måndag-onsdag 8:00-16:30
torsdag 8:00-18:00
fredag 8:00-16:30

Mölndals stadsbibliotek, Brogatan 40/Bergmansgatan 29
måndag-torsdag 10:00-20:00
fredag 10:00-18:00
lördag 10:00-15:00

Biblioteket i Lindome
måndag-torsdag 9:00-19:00
fredag 9:00-17:00
lördag 10:00-14:00

Biblioteket i Kållered
måndag-torsdag 10:00-19:00
fredag 11:00-15:00
lördag kl. 10:00-14:00

Sändlista

Statliga myndigheter m.fl
Fortum Distribution AB, Karlstad
Försvarsmakten
Jernhusen AB
Länsstyrelsen, Västra Götaland
Landvetter Airport, Swedavia
Lantmäterimyndigheten Mölndal
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Polismyndigheten Västra Götaland
Räddningstjänsten Storgöteborg
Skanova AB, Nätplanering Väst
Statens geotekniska institut
Weum Gas AB
Swedegas AB
Trafikverket Region väst
Vattenfall Eldistribution AB
Västragötalandsregionen kollektivtrafiknämnden
Västra götalandsregionen regionutveckling
Västtrafik AB
Gryaab AB
Kretslopp och vatten Göteborg

Kommunala nämnder och bolag
Byggnadsnämnden/bygglovsavdelningen
Kultur och fritidsnämnden/förvaltning
Miljönämnden/förvaltning
Skolnämnden/förvaltning
Social- och arbetsmarknadsnämnden/förvaltning
Kommunstyrelsen/Stadsledningsförvaltningen
Tekniska nämnden/förvaltning
Utbildningsnämnden/förvaltning
Vård och omsorgsnämnden/förvaltning
Serviceförvaltningen
MölnDala Fastighets AB
Mölndals muséum
Mölndals Parkerings AB
Plan- och exploateringsutskottet
Mölndal Energi AB
Mölndal Energi Nät
Mölndalsbostäder

Grannkommuner och GR
Bollebygd kommun
Borås stad
Göteborgs stad
Göteborgsregionens kommunalförbund
Kungsbacka kommun
Härryda kommun
Marks kommun

Övriga
Bussiness Region Göteborg AB
Energidistribution E.ON
Göteborgs Ornitologiska förening
Hyresgästföreningen Mölndal
Kållereds hembygdsgille
Kållered vägförening
Lantbrukarnas riksförbund
Lindome hembygdsgille
Lindome vägförening
Mölndals hembygdsförening
Mölndals naturskyddsförening
Villaägarna Västra Kållered

ÖVERSIKTSPLAN FÖR FRAMTIDENS MÖLNDAL

Granskningshandling | 2022-01-11 rev 2022-02-02

Medverkande

Mölndals stad

processledare,

Elisabet Börlin stadsbyggnadsförvaltningen

biträdande processledare,

Julia Halldin stadsbyggnadsförvaltningen

Representanter från stadens olika förvaltningar har deltagit med material, i workshoppar och i dialog under arbetets gång.

Politisk styrgrupp,

kommunstyrelsens plan- och exploateringsutskott

Konsult för kvalitetsgranskning och processledning,

Lisa Wistrand White arkitekter

Foton och illustrationer,

Mölndals stad och White arkitekter

Snedbilder,

Christian Badenfelt där inget annat anges

Innehållsförteckning

Översiktsplanen - visionen för markanvändningen 5

Översiktsplanens upplägg 6

Inriktning för markanvändningen 7

Stadsbyggnadsstrategier 8

Planeringsprinciper & Gestaltningsprinciper 11

Bostäder & boendemiljö 13

Näringsliv & arbetsplatser 17

Grönska, rekreation & friluftsliv 19

Trafikmiljö & mobilitet 21

Social infrastruktur 25

Natur- & kulturmiljö 27

Klimatanpassning 29

Hållbart gestaltad livsmiljö 31

Utbyggnadsplan 39

Genomförande och planeringsberedskap 40

Utpekade områden för fördjupningar 42

Del i regional utveckling - mellankommunala frågor 44

Riksintressen, allmänna intressen, hänsyn 46

Medborgardialog/inflytande 54

Mölndals innerstad under utveckling - Mölndalsåns dalgång är ett av de största utvecklingsområdena i kommunen

Översiktsplanen

- visionen för markanvändningen

Det du har framför dig är ett förslag till ny översiktsplan för kommunen. Här har du möjlighet att ta del av hur vår kommun kan utvecklas i framtiden. I den digitala kartan kan du se de stora penseldragen för hur mark- och vattenområden i hela kommunen bör användas i framtiden.

Visar riktningen framåt

Översiktsplanen är vägledande vilket innebär att det som står här ska hjälpa de som arbetar i Mölndals stad, dig som invånare, myndigheter och andra som har intresse av att förstå riktningen för utvecklingen. Den handlar också om vilka frågor vi ska utgå från för att få en hållbar utveckling för dig som arbetar, bor och lever här. Mölndals översiktsplan ska också stärka kommunens position i regionen genom att tydliggöra hur Mölndal vill vara med och leda den regional tillväxten.

Vår kommun har en fantastisk potential genom sitt läge i en expansiv region. Här finns allt från pulserande stadsmiljö till levande landsbygd som båda ger kraft åt varandra. Genom att bygga vidare på utvecklingsorternas unika kvaliteter kan kommunen med dess invånare blomstra och växa sig ännu starkare.

Nu pågår granskning av översiktsplanen

Översiktsplanen befinner sig just nu i granskningsskedet. Det innebär att förslaget är ute på remiss. Nu har du möjlighet att ta del av och tycka till om översiktsplanens inriktning. Efter granskningen sammanställs alla inkomna synpunkter i ett granskningsutlåtande och därefter kan planen antas om inga avgörande förändringar har gjorts av innehållet i översiktsplanen.

Översiktsplanen lever vidare

Det är kommunfullmäktige som antar översiktsplanen och därför är den vägledande för hela stadens arbete när det gäller mark- och vattenanvändning. Arbetet tar inte slut i och med att en översiktsplan är antagen. Varje mandatperiod ska planen aktualitetsförklaras, genom en planeringsstrategi, och eventuellt arbetas om. Översiktsplanen kan också fördjupas för olika områden och teman.

Översiktsplanen fungerar som ett paraplydokument som ska genomsyra andra strategiska planer, program och policys för staden. Översiktsplanens inriktning ska därför löpa som en röd tråd genom stadens strategiska dokument. Tillsammans bildar översiktsplanen och stadens strategiska dokument ett kunskaps- och inriktningsunderlag för fortsatt planering.

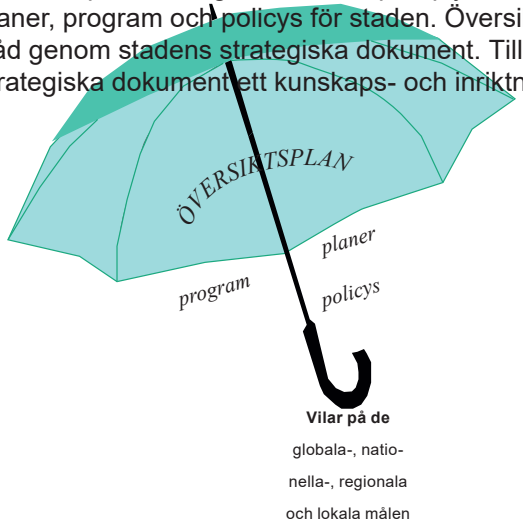

Under granskningen är dessa tre delar av översiktsplanen på remiss. Planförslaget, hållbarhetsbedömningen och den digitala kartan.

Översiktsplanens upplägg

Översiktsplanen bygger på den övergripande inriktningen, som presenteras på sidan sju, för hur mark- och vattenområden i kommunen ska användas och utvecklas. För att förtydliga hur denna inriktning ska genomföras har staden tagit fram fyra stadsbyggnadsstrategier som planeringen ska utgå ifrån. Inriktningen och strategierna visar vägen. Planeringsprinciperna är ytterligare en fördjupning som utifrån olika fokusområden, talar om hur detta ska genomföras.

Till översiktsplanen finns en digital karta som visar förslag till ny markanvändning. I kartan visas också olika planeringsunderlag och befintlig markanvändning. En hållbarhetsbedömning har tagits fram tillsammans med översiktsplanen. Här konsekvensbeskrivs förslaget och analyseras utifrån olika mål. Avgränsningen har samrådts med länsstyrelsen och utifrån detta samråd är nollalternativet ÖP2006.

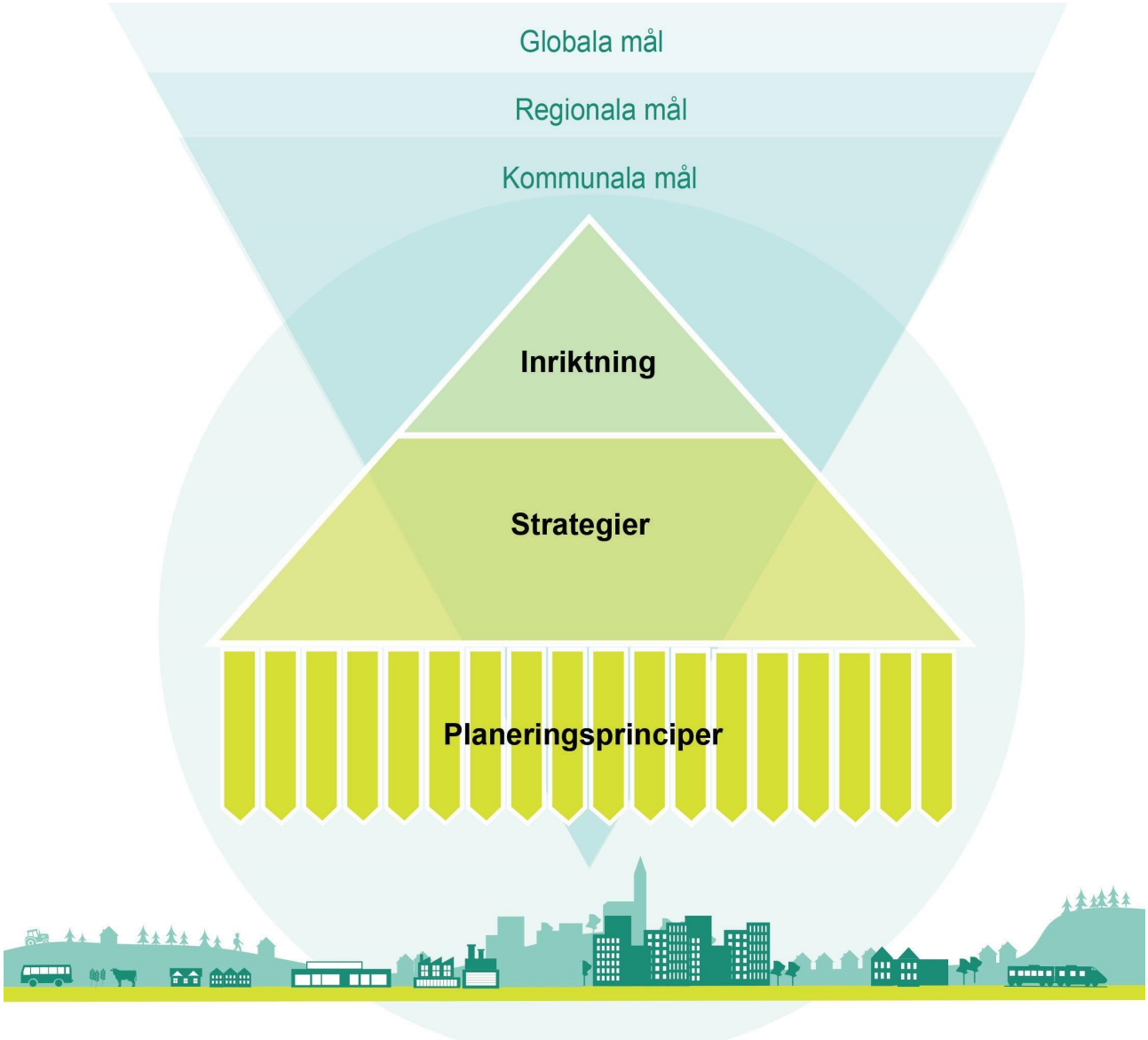

Översiktsplanens upplägg. Översiktsplanen bygger på tagna mål. En övergripande inriktning och stadsbyggnadsstrategier vägleder hur staden vill att markanvändningen ska utvecklas och planeringsprinciperna visar vägen för hur det kan genomföras.

Inriktning för markanvändningen

Utvecklingsorterna och transportstråken är kommunens ryggrad. Den starka ryggraden knyter samman de levande stationsorterna med omlandet och med en växande region. Markanvändningen tar fasta på ryggradens potential och stärker den sammanhållna kommunen genom tätorternas utveckling. Här skyddas och stärks de gröna och blå strukturer som behövs för att öka den biologiska mångfalden, motverka klimatförändringarna och samtidigt anpassa oss till ett förändrat klimat.

I utvecklingsorterna finns ett attraktivt vardagsliv för olika behov med närhet till kollektivtrafik, service och värdefulla grönområden. Med starka tätorter skapas möjlighet till en levande landsbygd där kreativitet och möjlighet att leva och verka främjas.

Stadskärnan är sammanhängande. Med en modernare station i Mölndals innerstad stärks hela regionen och detta nav sammanbinder flera arbetsmarknadsregioner. Vår kommun har ett rikt och varierat näringsliv. Kommungränserna är inget hinder. Tillsammans med näringslivet och invånarna utvecklar kommunen regionen.

Stadsbyggnadsstrategier

För att uppnå översiktsplanens inriktning för mark- och vattenanvändningen finns fyra stadsbyggnadsstrategier som utgår från och förtydligar den övergripande inriktningen. De fungerar som en vägledning för all planering för markanvändningen i kommunen, men också för regionala frågor.

Mölndals kommun bidrar till en växande region

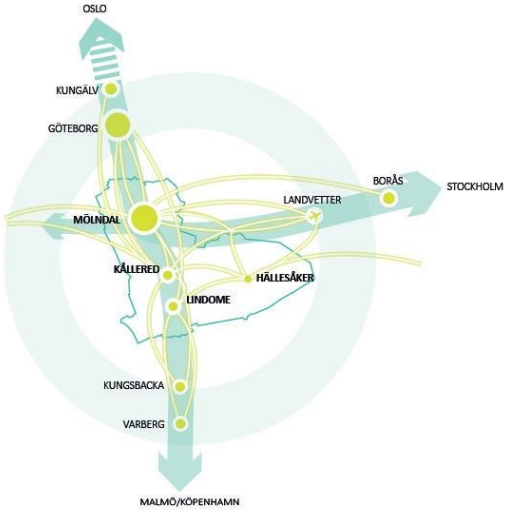

Genom sin starka ryggrad bidrar kommunen till en långsiktig, tillgänglig och hållbar regional struktur där det är lätt att bo och verka inom och över kommungränserna och där regionala gröna och blå strukturer värnas.

Vår kommun bidrar till regionens bostadsförsörjning genom att möjliggöra en variation av bostäder på bostadsmarknaden. Det ska finnas goda livsmiljöer med bostäder för alla livets skeden i alla orterna. Vi bidrar också till det regionala näringslivets utveckling genom hållbara förutsättningar i strukturen. Vi verkar för en markanvändning som ger möjlighet till en variation av sysselsättning i form av arbetstillfällen, utbildning och fritidsaktiviteter.

För att möjliggöra ett hållbart resande utvecklar vi, och skapar vi nya, regionala kopplingar i kollektivtrafiken. För att stärka järnvägens roll genom Mölndal med stationsläge på ett sätt som gynnar kommunen och hela regionen arbetar vi i nära samarbete med Trafikverket, Västragötalandsregionen och andra kommuner i stråken. Vi skapar också en sammanhållen stadskärna vilket även främjar och stärker regionens kärna i Göteborg.

Mölndal, Kållered, Lindome och Hällesåker utvecklas utifrån sina förutsättningar och kvaliteter

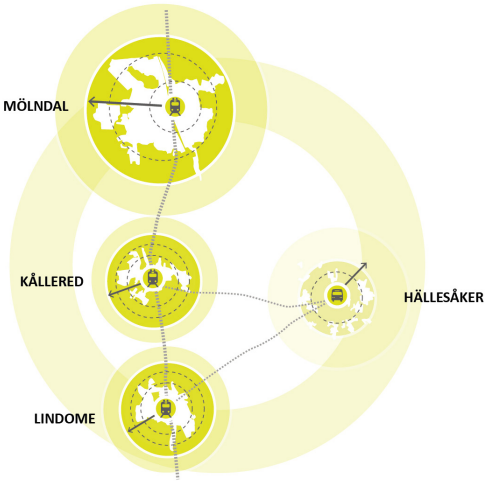

Utvecklingsorterna växer inifrån och ut. Centralorten Mölndal fortsätter att förtätas och stationsorterna Kållered och Lindome utvecklas runt stationerna i en hållbar skala, täthet och blandning som stärker centrumen. De flesta nya bostäder och arbetsplatser byggs nära god kollektivtrafik och befintlig infrastruktur. Landsbygden utvecklas och kvarboende möjliggörs genom att serviceorten Hällesåker stärks och utvecklas med bostäder och service.

Vid komplettering i befintliga bebyggelsestrukturer utgår vi från kommunens stadsbyggnadshistoria. Livet mellan husen med målpunkter, stråk och platser är viktiga utgångspunkter och kulturmiljöerna ses som en resurs i planeringen.

Vid exploatering i utvecklingorterna bevaras och stärks gröna och blå strukturer och nya grönområden skapas. Frågor som ekosystemtjänster, dagvatten, skyfall och översvämning hanteras tidigt i planeringen.

Mölndals kommun främjar möjligheten till ett gott liv

För att vardagslivet ska fungera för kommunens invånare planerar vi med människorna i fokus. Det handlar bland annat om tillgänglighet till olika typer av service som förskolor, skolor och kultur- och fritidsaktiviteter, men också till dagligvaruhandel och återvinning m.m.

Hållbara och aktiva färdsätt prioriteras i utvecklingsorterna för minskad trängsel och ökad hälsa. Fokus är att öka framkomligheten för kollektivtrafiken samt att bygga ut och förbättra gång- och cykelvägnätet i hela kommunen. På landsbygden stärks tillgänglighet i strategiska stråk med kollektivtrafik, gång och cykel, men bilen är fortsatt ett viktigt färdmedel.

Vi arbetar för att hela resan ska fungera för att skapa så god tillgänglighet som möjligt i hela kommunen.

Mölndals kommun stärker de värdefulla gröna miljöerna

En av våra viktigaste tillgångar är den tätortsnära naturen. Därför bevarar, stärker och utvecklar vi den. Det handlar om höga natur- och friluftsvärden, ekologiska samband, förebyggande av ett förändrat klimat, men också om ekosystemtjänster och upplevelsevärden för nuvarande och kommande generationer.

Inom tätorterna fungerar de gröna och blå strukturerna som spridningskorridorer som kopplar samman de större omkringliggande naturområdena. I korridorerna bevaras den blandade naturen. För att stärka den biologiska mångfalden, både i vatten och gröna miljöer, och bidra till en levande landsbygd värnar vi odlingslandskapet och de varierade natur- och kulturmiljöerna.

Vart är vi på väg? Riktningspilar från Kikås insektshotell.
Foto Elisabet Börlin

&Gestaltningsprinciper

Planeringsprinciperna fungerar som vägledning för hur översiktsplanens inriktning och stadsbyggnadsstrategier ska uppfyllas. De ska också användas vid samverkan om markanvändningsfrågor inom staden samt med externa intressenter och kommunens invånare. Gestaltningsprinciperna ger en övergripande inriktning och vägledning för gestaltning och utveckling av bebyggelse i befintlig miljö och vid exploatering i nya områden.

Planeringsprinciper

I följande kapitel förtydligas strategierna genom ett antal planeringsprinciper. Principerna är fördelade under sju fokusområden. Principerna är förvaltningarnas verktyg vid planering och tydliggör för externa intressenter och kommunens invånare för hur översiktsplanens inriktning för för mark- och vattenanvändningen ska genomföras.

Principerna underlättar avvägningar mellan intresseområden och ska vara vägledande för hur den önskvärda markanvändingen ska uppfyllas, såväl för utveckling som för bevarande. Utgångspunkten är genomgående att inte påtagligt skada något riksintresse utan istället bidra positivt till att stärka dessa. Planeringsprinciperna visar vägen för att nå översiktsplanens inriktning och därmed stadens mål om en robust och attraktiv kommun.

Gestaltningsprinciper

Utöver planeringsprinciperna finns det ett kapitel med sju gestaltningsprinciper. Dessa är sammanlänkade med stadens arkitekturpolicy och ska underlätta arbetet i planeringen för goda livsmiljöer.

Läsanvisningar

Varje kapitel inleds med en beskrivande text för respektive fokusområde. Planeringsprinciperna som kopplas till fokusområdet visas i en ruta där också en kort beskrivning finns för varje princip om hur staden arbetar utifrån denna. De knäckfrågor som identifierats beskrivs kort i varje kapitel.

Gestaltningsprinciperna är utformade med princip och förklarande text samt medskick i form av en ”tänk på att”-uppmaning.

Lindome centrum i riktning mot stationen. Lindome är prioriterat för utveckling. Här kommer fler bostäder att planeras och centrum och stationsområdet stärkas.

Bostäder & boendemiljö

Mölndals kommun har en hög efterfrågan på bostäder tack vare sitt strategiska läge i en storstadsregion. Mölndal, Kållered och Lindome ligger som ett pärlband längs pendeltågsstråket mellan Göteborg och Kungsbacka. Att utveckla stationssamhällena är i enlighet med den överenskommelse som de tretton medlemskommunerna i Göteborgsregionen har skrivit under på. Med attraktiva tätorter kommer också ett tryck på den omgivande landsbygden.

Mölndal är en stark del av Göteborgsregionen och det finns många intressenter som vill vara med och utveckla kommunen. För att kommunen ska växa hållbart behöver bostadsutveckling vara i fas med utbyggnad av service och omsorg. En hållbar bostadsutveckling kan därför innebära att tillväxtnivån skiftar från år till år. Tillväxten behöver också utgå ifrån var det finns kapacitet inom infrastruktur, service och omsorg redan idag för att bättre ta vara på stadens resurser och få en hållbar kommunekonomi.

Det är viktigt att planera för kommunens alla invånare. För att inkludera så många som möjligt är avstånd till service och tillgänglig infrastruktur avgörande. Genom att utgå från gångavstånd har fler möjlighet att ta del av det kommunen har att erbjuda vilket underlättar för den som ska ta sig till skola, jobb och mötesplatser med mera. Därför bör merparten av de bostäder som planeras för i detaljplan, fortsatt ske inom ett gångavstånd på 400 meter från hållplats med kvartstrafik under högtrafik, alternativt inom 800 meter till pendeltågstation. Det innebär att kompletteringar framförallt kommer att ske i stationssamhällenas sammanhängande bebyggelseområden. Genom att låta orterna växa inifrån och ut där det redan finns infrastruktur och service, förbättras förutsättningarna att minska de ekonomiska investeringarna för staden.

En levande stadsmiljö gynnas av att människor med olika bakgrund och livsstil möter varandra i vardagen. En blandning av t.ex. bostadstyper, lägenhetsstorlekar, upplåtelseformer och boendekostnader bör eftersträvas i stadens alla delar. Det gynnar integrationen och är viktigt för att skapa en socialt sammanhållen stad.

I en växande storstadsregion finns det också ett tryck på att möjliggöra bebyggelseutveckling utanför tätortsområdena. Mölndals stad har tagit ställning till att genomföra den huvudsakliga bostadsutvecklingen genom att utveckla stationssamhällena utifrån GR:s strukturbild och i och med det inte bidra till en bebyggelseutbredning på landsbygden.

Bostäder inom utvecklingsorterna

I Mölndals kommun finns ett antal tätorter som bedöms vara lämpliga för förtätning med tillkommande bebyggelse för bostadsändamål. Dessa benämns här som utvecklingsorter och är stationssamhällenas centralort (Mölndal), stationsorter (Kållered och Lindome) och landsbygdens serviceort (Hällesåker). Att merparten av bostadsutvecklingen sker i dessa utpekade utvecklingsorter bidrar till en hållbar kommunal ekonomi, vilket är en förutsättning för en hållbar utveckling. En befolkningsutveckling kan också ge underlag för en utökad service, vilket underlättar vardagslivet för invånarna

Vid förtätning finns det knäckfrågor som behöver utredas. Dessa är ofta gemensamma för flera planer och behöver därför ses i ett större perspektiv. Därför behöver staden arbeta med fördjupningar för större områden för att kunna få en bättre vägledning för respektive detaljplan, där de övergripande frågorna redan är utredda. Dessa gemensamma frågor är ofta trafik, buller, luftmiljö, påverkan på befintlig bebyggelse, offentlig service, avfallshantering, klimatanpassning, dagvatten och skyfallshantering och så vidare. Det är också viktigt att säkerställa utrymme för nuvarande och framtida behov av tekniska försörjningssystem i planeringen, bland annat genom dialog med lokala och regionala elnätsägare.

För att kunna ta ett sådant helhetsperspektiv pekar översiktsplanen ut flera fördjupningsområden. Läs mer under avsnittet ”utbyggnadsplan”, se sid 30.

Toltorpsdalen kan förtätas, men vissa frågor bör då studeras strategiskt för att kunna få ett helhetsperspektiv.

Ett centralt begrepp i dagens diskussion om hållbara städer är täthet. Närheten mellan många människor inom gångavstånd ger i sin tur förutsättningar för att nå många vardagsmålpunkter inom nära avstånd, vilket i sin tur kan minska bilberoende och öka stadskvaliteten *(TMR 2011, Göteborgs stad et al 2017)*. En tätare stad kan givetvis också

öka det sociala utbytet mellan människor. I synnerhet om själva gatunätet möjliggör att stadsrum naturligt används av såväl lokalboende som besökare samtidigt.

Samtidigt kan en alltför hög täthet på kvartersnivå också leda till mörka lägenheter och mindre attraktiva utemiljöer med små gårdar. Det här gäller inte bara nya områden utan också påverkan på befintlig bebyggelse. Dagsljus är en viktig fråga som behöver finnas med i all planering. Täta städer behöver också en viss andel grönyta för att vara attraktiva och för att ekologiska system ska främjas. Det behöver finnas friytor för utevistelse för både barn och vuxna. En viss andel av gatorna behöver också användas till uteserveringar, trottoarer och cykelbanor för att gatunätet ska bli mer attraktivt. Bland annat rekommenderar UN Habitat att minst 15 procent av markarealen bör vara grönyta. I LEED, som är ett globalt certifieringssystem för att mäta miljövänlig design, rekommenderas att 50 procent av gatusektionen ska prioriteras för gående och cyklister. Med andra ord finns det ett behov av balans mellan strävan efter täthet och värden som annan markanvändning ger, som till exempel grönytor.

När staden växer hamnar ofta verksamhetsområden, som tidigare låg perifert, inom de centrala delarna. När markvärdet ökar kan det bli aktuellt att utveckla dessa områden och skapa blandstad, funktionsblandade områden med både verksamheter och bostäder i attraktiva miljöer.

Nya kollektivtrafiksystem, som det som föreslås i målbilden 2035 för stomkollektivtrafiknätet i Göteborg, Mölndal och Partille (målbild koll 2035), knyter samman målpunkter i storstadsområdet och möjliggör en utveckling genom omvandling och förtätning i anslutning till de nya stationsområdena.

Den övergripande grönstrukturen knyts samman genom gröna kilar inom bebyggelseområden. Vid förtätning är det därför viktigt att de gröna miljöerna värnas och hålls sammanhängande.

Bostäder inom tätortsnära landsbygd

Mölndals kommun har utöver sina stationssamhällen också en tätortsnära landsbygd med jord- och skogsbruk samt ett innovativt småföretagande. Det är viktigt att möjliggöra lokala initiativ men dessa får inte påverka lantbrukets utveckling negativt. Detta gäller även bostadsutvecklingen på landsbygden. Hällesåker som serviceort bör därför stärkas med bostäder och utvecklad service för att samla, istället för att sprida bebyggelsen.

För att kunna stärka kvaliteterna på landsbygden handlar det inte enbart om att bevara, utan även om att utveckla befintliga värden och kvaliteter. En utveckling krävs också här för att landsbygden ska kunna leva och blomstra. De områden som kan utvecklas med ny bebyggelse bör därför studeras närmare genom olika fördjupningsarbeten samt genom detaljplan. Det är viktigt att detta sker i nära dialog med de som bor och verkar här.

I Hällesåker finns det stora kulturhistoriska värden i jordbrukslandskapet i Lindomeåns dalgång. Detta vägs också in i bedömningen när det handlar om lämplig markanvändning. För att ett sådant kulturlandskap ska kunna fortsatt leva och utvecklas behöver det vara möjligt för den som ska upprätthålla sin verksamhet, att också kunna utveckla den. Därför bör initiativ som utvecklar kulturlandskapet prioriteras.

Staden har ett grundläggande ansvar att försörja sina invånare med social service och tillgänglighet. Därför är tröskelinvesteringar en viktig fråga för bebyggelseutveckling på landsbygden. Det handlar om investeringar för service som till exempel förskola, skola, vård och omsorg, infrastruktur som vatten och avlopp och tillgänglighet som exempelvis skolskjuts.

Bygglov och förhandsbesked

Nylokalisering av bebyggelse bör i första hand prövas genom detaljplan. Lokaliseringsprövning kan, där detaljplan inte krävs, ske genom förhandsbesked/bygglov för ny bebyggelse. Prövning sker enligt plan- och bygglagstiftningen (PBL). Här behöver ekonomiska, ekologiska och sociala konsekvenser vägas in vid prövningen för att inte skapa en okontrollerad utveckling som utlöser tröskelinvesteringar för kommunala investeringar.

Ett förhandsbesked/bygglov får inte medges om det kan förhindra framtida utveckling där en större bebyggelseutveckling kan vara aktuell. En annan viktig fråga att väga in vid lokaliseringsprövningen är den prejudicerande effekten som ett eller flera förhandsbesked kan skapa.

För alla förhandsbesked och bygglov gäller att vatten- och avloppsinfrastruktur ska finnas eller kunna lösas. Exempel på tillfällen då förhandsbesked och bygglov kan beviljas är bland annat för så kallad lucktomt i övrigt bebyggd tomtrad, generationsväxling för jord - eller skogsbrukets behov och ersättningsbyggnad för befintligt bostadshus. Ny bebyggelse på landsbygden bör lokaliseras i anslutning till kollektivtrafik och utbyggd infrastruktur.

Storlek för tomtplats bör vara minst 1000 kvm för att anpassas till en glesare bebyggelsestrukur på landsbygdens. Där det enbart finns enskilt vatten och avlopp bör tomtplatsen vara minst 1200 kvm för att ge utrymme för avloppsanläggning.

Planeringsprinciper

• Övervägande del av bostadsutvecklingen ska ske inom stationssamhällena Mölndal, Kållered och Lindome.

Det gör vi genom att 95 % av det som planeras i detaljplan genomförs inom stationsamhällenas sammanhängande bebyggelseområden med gångavstånd till god kollektivtrafik.

Vi planerar också för en utveckling mot en mer blandad bebyggelse med bostäder och arbetsplatser tillsammans där så är möjligt. Detta gör vi bland annat genom att möjliggöra omvandling av tidigare rena verksamhetsområden till blandstad.

• Jordbruksmark inom 800 meter till pendeltågsstation eller motsvarande kan prövas för exploatering för bostäder och andra samhällsviktiga funktioner.

Det gör vi genom att utreda förutsättningarna för bebyggelseutveckling i anslutning till stationsområdena där frågor som översvämning, skyfall och bostadsnära odling studeras i en helhet tillsammans med exploatering. Där jordbruksmark tas i anspråk för bostäder ska en prövning klargöra att inga alternativa platser finns för en likvärdig exploatering inom 800 meter till station, innan en detaljplan påbörjas.

• Vi planerar med människor i fokus där vardagslivet ska fungera för alla oavsett förutsättningar.

Det gör vi genom att förstärka med bostäder i områden med gångavstånd till kollektivtrafik och service.

• För att stärka den tätortsnära landsbygden kan en mindre bebyggelseutveckling ske i serviceorten genom detaljplaner för markbostäder och lägenheter.

Det gör vi genom att arbeta med detaljplaner för bostäder i Hällesåker med noggrann avvägning till kulturmiljöer, ekologiska värden och eventuella kommunala tröskelinvesteringar för bland annat skola och service.

• En variation av bostadstyper ska eftersträvas inom utvecklingsorterna

Det gör vi genom att komplettera med det som saknas i respektive område, och verka för en blandning av bostadstyper, lägenhetsstorlekar, upplåtelseformer och boendekostnader i kommunens alla delar

Det gör vi också genom att planera respektive stationssamhälle utifrån dess unika karaktär och kvaliteter vad det gäller bland annat täthet och skala.

Knäckfrågor:

- *Tröskelinvesteringar - omsorg och infrastruktur*
- *Kapacitet - energiförsörjning, effekt och lokalnät.*
- *Utrymme för tekniska försöjningssystem vid förtätning och vid planering av nya områden.*
- *Kapacitet - vatten och avlopp*
- *Riskavstånd - motorväg och järnväg*
- *Anpassning till befintlig bebyggelse*
- *Buller och luftföroreningar*
- *Säkerställa gröna stadsmiljöer*
- *Översvämnings- och skyfallsfrågor*
- *Vattenledning saknas till Hällesåker*
- *Tröskelinvesteringar - omsorg och skola*
- *Närhet till service, kollektivtrafik och GCvägar*
- *Bevara jordbruksmark*

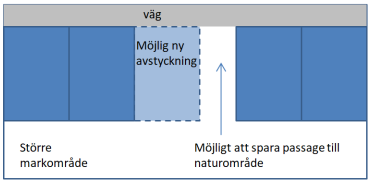

Illistration som visar exemplet ”lucktomt”

Centrala Lindome har en stor utvecklingspotential för förtätning och omvandling.

I Mölndals innerstad blandas näringsliv med bostäder. Här finns allt från handel, blandade typer av företag och forskning/innovation.

Näringsliv & arbetsplatser

Mölndals kommun har en betydande roll för regionens utveckling med sitt geografiskt strategiska läge nära Göteborg, Landvetter flygplats och Göteborgs hamn men också som kollektivtrafiknod med järnväg, spårvagn och lokaltrafik samt viktiga leder för transporter. Mölndal har ett starkt näringsliv som bland annat består av internationellt erkända företag inom Life Science, mode och handel, vilket gör oss unika i Göteborgsregionen. Kommunen har också en mycket större in- än utpendling av dagbefolkningen.

Mölndals stad arbetar för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för att vara en attraktiv näringslivskommun med en positiv och hållbar utveckling. Därmed bidrar vi också till Göteborgsregionens utveckling. Staden utvecklar också ett företagsvänligt klimat som gör att kunskaps- och personalintensiva verksamheter väljer att etablera sig i Mölndal. Genom ett livskraftigt samarbete med Göteborg och kringliggande kommuner stärks vår gemensamma storstadsregion för framtiden.

Åbro verksamhetsområde är ett viktigt strategiskt markområde som i framtiden kan bli Sveriges nya Life Science och Health Tech Hub.

Samhällsviktig funktioner: Mölndals sjukhus som samhällsviktig funktion behöver utrymme att kunna utvecklas i den förtätade staden.

Verksamheter: Mölndal har cirka 600 olika branscher vilket utgör en trygghet för konjunktursvängningar. För att fortsatt värna och utveckla det blandade näringslivet behöver det möjliggöras plats för olika typer av företag i planeringen.

Kontor: Kontorsföretag etablerar sig gärna i kluster. Genom att omvandla och förtäta verksamhetsområden med tyngre industri med mer personalintensiva företag skapas på sikt sådana värden.

Besöksnäring: Mölndal stads ambition för besöksnäringen syftar till att uppnå en hållbar tillväxt och en ökad vitalitet i staden. Det sker i samverkan med aktörer inom turism, möten och evenemang och bidra till innovation och nytänkande för att skapa en ännu bättre stad att besöka, leva och verka i.

Utbildning: grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning är en viktig del av samhället. Utbytet mellan näringslivet och skolan stärker varandra och bidrar till en god samhällsutveckling.

Planeringsprinciper:

• Mölndals potential på kontorsmarknaden ska stärkas.

Detta gör vi genom att i första hand prioritera kontorsutbyggnad i den utvidgade innerstaden samt de omvandlingsbara verksamhetsområdena längs Göteborgsvägen, i Åbrområdet samt i Lackarebäcksområdet.

Det gör vi också genom att planera för nya områden i framtiden, med god koppling till kollektivtrafik, bland annat längs RV40.

• Det blandade näringslivet med en hög variation av branscher ska värnas.

Det gör vi genom att peka ut etableringsområden för logistikkrävande verksamheter i anslutning till mot och större leder. Detta möjliggör en successiv omlokalisera av ej så personalintensiva verksamheter från centrala industriområden. I nästa steg utvecklas dessa centrala områden från industri och tillverkning till funktionsblandade och integrerade områden. Privata initiativ för utveckling ses som positivt.

Det gör vi också genom att undvika nya exploateringar som omöjliggör pågående djurhållning och areella näringar.

• Centrumfunktionerna ska stärkas i alla utvecklingsorterna.

Detta gör vi genom platsutveckling. Vi värnar om ett dynamiskt utbud av lokaler i olika prisnivåer - för en mångfald av företag och verksamheter. Vi planerar också för utåtriktade lokaler.

• Samhällsviktiga funktioner ska ha möjlighet att utvecklas i takt med att befolkningen växer och behoven ökar.

Det gör vi genom att planera för en utveckling av Mölndals sjukhus samt vattenverken i kommunen. Det gör vi också genom att möjliggöra utveckling för energiförsörjning.

• Möjligheterna för besökare att övernatta i kommunen ska utvecklas.

Det gör vi genom att studera alternativa lokaliseringar för hotell, vandrarhem uppställning av husbilar och en eventuell ny campingplats.

Knäckfrågor:

- *Kapacitet - energiförsörjning, effekt och lokalnät.*
- *Transporter (leverenser och arbetsresor)*
- *dagvattenhantering, skyfall och översvämningar*
- *buller och luftföroreningar*

Filuftsliv och grönska är en av kommunens styrkor. Det finns gott om tätortsnära rekreation för alla.
Foto, Elisabet Börlin

Grönska & friluftsliv

Inom Mölndals utvecklingsorter finns brett utbud av mindre och större gröna miljöer. När staden utvecklas och förtätas är det lätt att snegla på de gröna platserna som möjliga förtätningsobjekt. Därför blir det ännu viktigare att påminna sig varför vi behöver tillgång till parker och grönområden inom våra bebyggelseområden både för de som bor och de som verkar där.

Det gröna inom tätorterna är viktigt utifrån flera aspekter. Människor mår bra av att vistas i gröna miljöer och personer som bor nära grönområden med höga rekreationsvärden är mer nöjda med sitt bostadsområde och mer fysiskt aktiva, mindre stressade och har en mer hälsosam livsstil än andra.

Grönområden fungerar också som sociala mötesplatser som kan främja socialt deltagande och interaktion. De offentliga parkerna och grönområdena är tillgängliga för alla oavsett social status och ekonomisk situation. Bostadsnära odling har visat sig vara särskilt bra mötesplatser för att främja social integration.

Avståndet till grönområden spelar stor roll för hur ofta vi människor använder dem. Även storleken på grönområdet är viktigt. Ett av stadens miljömål är att det bör finnas ett grönområde inom 300 meter till alla bostäder, nya som befintliga.

En väl planerad grönstruktur är också en grundförutsättning för att hantera anpassningen till ett förändrat klimat. Översvämningsriskerna kommer öka i och med klimatförändringarna och med en ökade nederbördsmängder. Grönskan binder stora mängder vatten vid nederbörd och dagvattenvolymen i våra ledningssystem kan reduceras markant genom att låta det infiltrera i olika grönområden. Klimatförändringarna kommer även att öka behovet av skugga i våra städer och där kommer grönstrukturen och framför allt träd att spela en viktig roll.

Grönområden ökar attraktionskraften i en stad och ger ökade mark och fastighetsvärden. När en stad är attraktiv att bo i blir den också attraktiv för företag att etablera sig i. Närheten till grönområde är värdeskapande utifrån flera aspekter. Människor mår bättre och söker bostäder i närheten av grönområden. Därför ska det finnas en jämn fördelning av det gröna i bebyggelseområdena.

Friluftslivets värden hänger ofta samman med höga naturvärden. De tätortsnära rekreationsområdena behövs och blir än viktigare när staden förtätas. . Staden saknar idag en plan för friluftslivet, men det finns en god tillgänglighet för många till tätortsnära natur inom hela kommunområdet.

Planeringsprinciper

• Alla invånare ska ha nära till grönska och rekreation med höga kvaliteter.

Det gör vi bland annat genom att i planeringen studera mentala och fysiska barriärer och skapa förutsättningar för att dessa byggs bort.

Detta gör vi också genom att planera så att grön- och rekreationsområden samt gröna kopplingar inte byggs bort vid förtätning utan utvecklas och fortsatt finns jämnt fördelar inom bebyggelsen.

Det gör vi genom att tillgängliggöra grönområden inom som mest 300 meter till nya som befintliga bostäder.

• Mölndal utvecklar och förbättrar tillgängligheten till tätortsnära rekreation, höga naturvärden och områden för friluftslivet.

Det gör vi genom att stärka kollektivtrafik och framkomlighet för hållbara färdsätt till områden med höga friluftsvärden i kommunen.

• Mölndal skapar tillgängliga och inbjudande platser för alla.

Det gör vi genom att i samrådsprocessen involvera berörda invånare i syfte att öka kunskapen om behov och värden i den befintliga miljön.

Knäckfrågor:

- *Exploateringsintresse kontra bevarande av gröna miljöer inom bebyggelseområdena.*
- *Brutna gröna korridorer vid exploatering*
- *Ersättning av gröna värden vid exploatering*

Mölndals resecentrum är redan idag en av de viktigaste knutpunkterna i Göteborgsregionen. Med en station på den nya stambanan mellan Göteborg-Stockholm kommer denna nod att stärkas ytterligare.

Trafikmiljö & mobilitet

Hållbar tillgänglighet gör staden attraktiv. Resor med kollektivtrafik, gång och cykel utgör grunden för hållbar tillgänglighet. De tar mindre plats än biltrafik, förbrukar mindre energi, ger mindre miljöstörningar, främjar god hälsa och bidrar till en levande stad. Därför är det viktigt att andelen hållbara resor med kollektivtrafik, gång och cykel successivt ökar så att antalet bilresor bibehålls eller minskar, framförallt under högtrafik.

Mölndal i geografin

Vägnätet följer dalgångarna där bebyggelse och kommunikationsleder funnits sedan lång tid. E6/E20, Söderleden och Västkustbanan tillsammans med ett kommunalt vägnät utgör stommen i väg- och järnvägsinfrastrukturen i kommunen. E6/E20, Söderleden, väg 40, Kust- till kustbanan och Västkustbanan är av riksintresse. Väg- och järnvägsinfrastrukturen gör Mölndals kommun tillgänglig både lokalt och regionalt samtidigt som infrastrukturen utgör en barriär och delar kommunens tätorter.

Hållbart resande

Resandet i regionen ökar och förväntas öka ytterligare samtidigt som förtätning pågår. Mölndal har en mycket större inpendling än utpendling med ett rikt näringsliv som är viktigt för regionen.

Dagens väg- och järnvägsystemet har kapacitetsbrister. Eftersom det inte är praktiskt och fysiskt möjligt att bygga ut trafikslederna i samma omfattning som tidigare, så måste vi börja använda befintlig infrastruktur effektivare och smartare. Platsbrist, miljö, ekonomi samt hälsoaspekter är några av de skäl som gör att alla behöver ändra planeringsinriktning och förändra vårt sätt att resa.

Vi behöver ställa om till ett mer hållbart resande där fokus ligger på kollektivtrafik, gång och cykel. Satsningar på ny och befintlig infrastruktur bör i första hand stötta det hållbara resandet. Fokus är att öka framkomligheten för kollektivtrafiken och att bygga ut och förbättra gång- och cykelvägnätet i kommunen.

För att klara detta behövs järnvägsatsningar på nya och befintliga stambanor samt en effektivisering av kollektivtrafiken. Här är utvecklingen av stomtrafiken i Göteborg/Mölndal/Partille i enighet med Västra Götalandsregionens ”Målbild Koll2035” är en viktig pusselbit. Det storskaliga behöver också mötas upp med lokala satsningar som stärker kollektivtrafiknoderna. För att kunna genomföra en sådan satsning krävs en genomtänkt planering där utrymmet för den nya kollektivtrafiken säkerställs i planer och genomförande. Risken är annars att möjligheten byggs bort med mer kortsiktiga lösningar.

Utöver infrastruktursatsningar behövs det också kunskaps- och attitydinsatser samt beteendepåverkande åtgärder. Syftet är att effektivisera användandet av transporter och infrastruktur, exempelvis genom samåkningsprojekt, bilpooler, information och kampanjer.

Mobilitet

I planeringen är det viktigt att beakta olika grupper och deras förutsättningar för framkomlighet och tillgänglighet. Genom tydligare prioritering av kollektivtrafik, gång och cykel ökar tillgängligheten för fler. Trygga och goda miljöer för gång och cykel skapar dessutom mer rörelse i vardagen, förutsättningar för möten och ett hälsosamt liv för alla åldrar.

Tillgänglighet och framkomlighet

Begreppet **tillgänglighet** beskriver med vilken lätthet och på vilka sätt man kan nå olika målpunkter som man vill kunna nå. **Framkomlighet** kan sägas beskriva med vilken hastighet man kan ta sig fram med olika färdsätt. Framkomligheten beror också på vilket typ av nät man befinner sig i.

Mobilitet innebär fysisk och social rörlighet (källa, NE)

En förutsättning för att öka tillgängligheten samt att skapa fler möten och större genomströmning är att gatunätet för kollektivtrafik, gång och cykel, blir mer sammankopplat. Med ett sammanhängande nätverk av stadsrum – gator, stråk och platser – får invånarna större tillgång till hela stadens stora mångfald av stadsmiljöer och kvaliteter. Lika viktigt är bra kopplingar till målpunkter i andra kommuner runt om Mölndal.

Kollektivtrafiken är ett viktigt verktyg för att skapa en mer sammanhängande stad och öka mobiliteten. Hur linjerna dras och var stationer och hållplatser placeras påverkar hur människor rör sig, vilka som kommer att dela buss och vilka stadsdelar som orienteras mot samma målpunkter. Områden med dålig kollektivtrafikkoppling riskerar att isoleras och hamna utanför stadens sammanhang och därmed minska/försämra mobiliteten.

Planeringsprinciper:

• I all berörd planering ska utbyggnaden av ny stambana Göteborg-Borås samt västkustbanan söderut, säkerställas.

För att få en mer sammanhållen stadskärna i Mölndal arbetar vi med stationsområdet och dess omland som ett stadsbyggnadsprojekt. Detta för att läka samman östra och västra Mölndal. Vi arbetar också med stationsområdena i Kållered och Lindome.

• Förtätning ska bidra till god tillgänglighet och överbrygga barriärer.

Det gör vi genom att i planeringen utgå från god tillgänglighet som bryter upp befintliga barriärer och skapar miljöer som främjar trygghet och god orienterbarhet. Gatusektioner planeras utifrån människan med gång- och cykeltrafikanter i fokus.

• Hållbara och aktiva färdsätt som kollektivtrafik, gång och cykel, prioriteras vid förtätning i stationssamhällena.

Hälften av gaturummet ska prioriteras för de hållbara färdsätten. Framkomligheten för kollektivtrafiken ska säkerställas och ökas, bland annat genom att skapa egna körfält på leder och lokalvägar.

Vi arbetar även för en implementering av en god och tillgänglig kollektivtrafik i enighet med regional samverkan och planer.

• Mölndal fokuserar på hållbar trafikplanering.

Det gör vi med målstyrd trafikplanering och uppföljning, för att arbeta för att höja andelen hållbara resor. Parkeringspolicyn implementeras i planeringen och utvecklas i samband med nya förutsättningar.

• Förutsättningarna för gång- och cykeltrafik förbättras i hela kommunen.

Det gör vi genom att hantera felande länkar och skapa ett sammankopplat gång- och cykelvägnät med god framkomlighet.

• I planeringen utgår vi ifrån hela-resanperspektivet.

Det gör vi genom att, i stationssamhällena Lindome och Kållered, ge invånarna möjlighet att välja hållbara resealternativ genom att möjliggöra pendelparkeringar i kollektivtrafiknoder både för bil och cykel. I Mölndal möjliggörs säkra och trygga cykelparkeringar i kollektivtrafiknoderna.

På landsbygden gör vi det genom att arbeta med att stärka och utveckla gång och cykelvägnätet där framkomlighet och trafiksäkerhet prioriteras för oskyddade trafikanter med fokus på felande länkar, skolvägar och prioriterade stråk.

Knäckfrågor:

- *Buller*
- *Luftföroreningar*
- *Barriärer*
- *Konkurrens om marken i stadsmiljö - motstående intressen (mellan transportslag kontra ytanspråk för exploatering)*
- *Kapacitet i systemet*
- *Kollektivtrafik - utrymmesbehov (för nya system)*
- *Framkomlighetsbrist - infrastruktur som mot, lokalvägar och leder*
- *Mölndal är en ”transportsträcka” för kranskommunerna.*
- *Trygg stad för alla - hur stor infra kan man bygga*
- *Vad är tillräcklig framkomlighet?*
  mark för infrastruktur - finns inte obegränsad (kalkylerad kapacitetsbrist)

Förslag på åtgärder i trafikinfrastrukturen

- Möjliggöra för uppställningsspår i Sandbäck för att möjliggöra fler tåg i regionen
- Möjliggöra för tågdepå (tvätthall och plattform för städ) i Sandbäck i samband med ökad tågtrafik i regionen
- Möjliggöra för utbyggd Götalandsbana med station i Mölndal med ökad tillgänglighet för kollektivtrafik, gång och cykel.
- Stadsutveckla kring stationen i Mölndal genom att länka samman stadskärnan
- Möjliggöra för nytt Lackarebäcksmot i samband med utbyggnad av Götalandsbanan
- Möjliggöra för utbyggd Västkustbana söderut
- Möjliggöra för nytt Kålleredsmot i samband med utbyggnad av Västkustbanan
- Öka framkomligheten för kollektivtrafiken - Möjliggöra för framtida metrobuss utmed E6 och Söderleden samt möjliggöra för stationer i Mölndal, Åbro, Lackarebäck och Fässbergsmotet. Dessutom möjliggöra för ”citybuss” genom Toltorpsdalen och införandet av stadsbana för spårvagnen.
- Systematiskt utveckla gång- och cykelvägnätet.
- Möjliggöra förbindelser som överbryggar barriärer i hela kommunen.
- Möjliggöra för en framtida lokalkoppling (”Kikåsleden”) som sammankopplar östra och västra Mölndal, i kombination med åtgärder i kärnan.
- Möjliggöra en utbyggnad av Travbanemotet på Söderleden

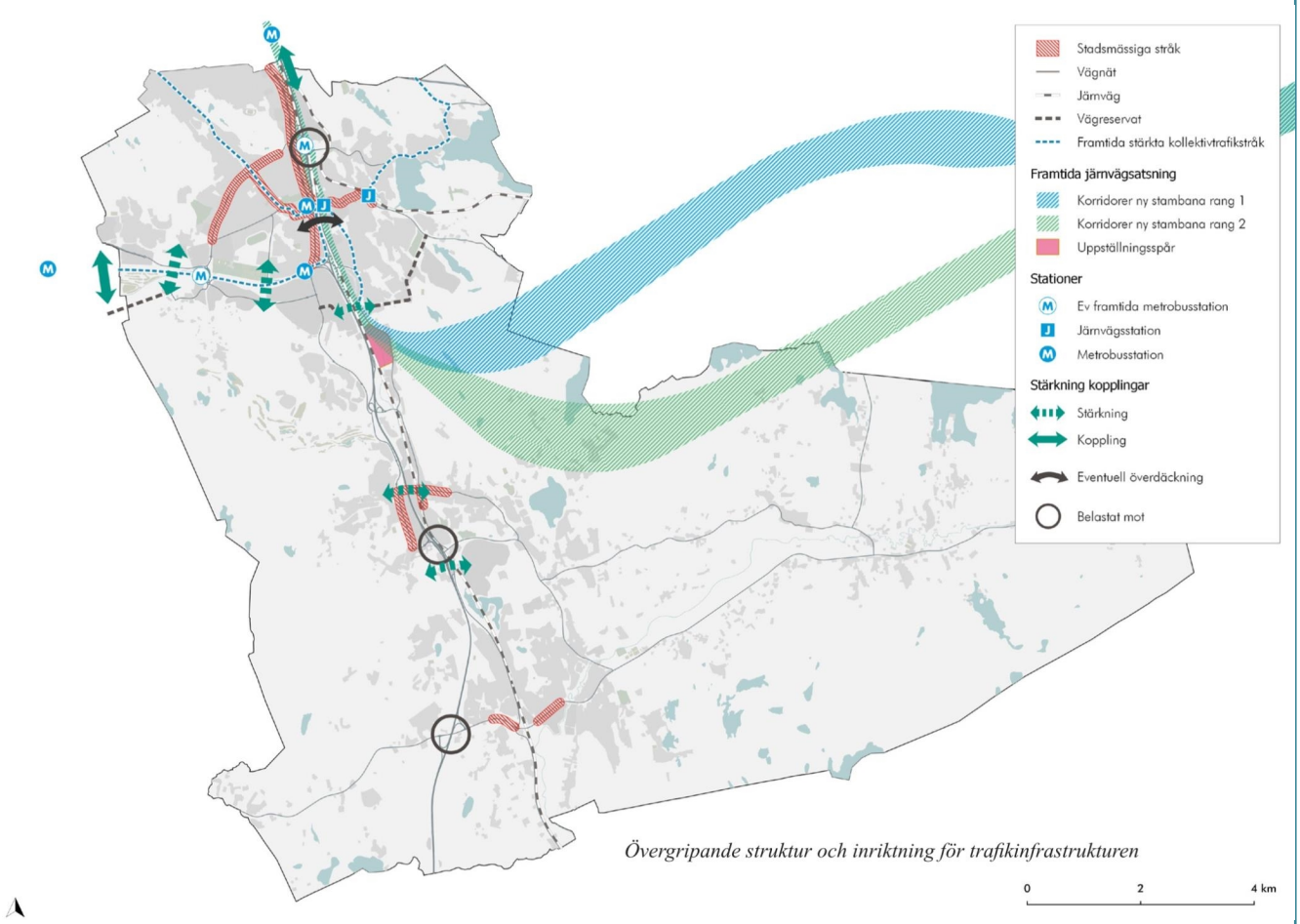

Övergripande struktur och inriktning för trafikinfrastrukturen

Mölndals stadsbibliotek är en viktig mötesplats för alla åldrar. Platsen framför biblioteket bjuder också in till möten med sittplatser och konst

Knäckfrågor:

- *Utmaningen är att tidig i planprocessen möjliggöra för olika behov. Det kan handla om billiga och tillgängliga lokaler för olika grupper i samhället, föreningar, samhällsservice och civilsamhälle.*

Social infrastruktur

Staden ska tillgodose invånarnas behov av offentlig service, utbud av aktiviteter, samt infrastruktur i form av bredband, vatten och avlopp och tillgång till energi. Förutom att lösa finansieringsfrågor handlar det för Mölndals stad främst om tillgång till mark och lokaler, oavsett om verksamheten drivs av kommunen eller av andra aktörer.

Idrott, kultur och fritid

För att skapa förutsättningar för ett rikt kulturutbud samt ett aktivt idrotts-, förenings- och fritidsliv behövs god tillgång till lämpliga kultur- och idrottsanläggningar. Både sådana som staden äger och sådana som exempelvis ägs av föreningslivet.

För att barns ska kunna ta egna initiativ till att vara aktiva och själva ta sig till sina aktiviteter är det värdefullt om vissa typer av fritidsverksamheter finns i anslutning till där barn och unga bor.

Det är viktigt var kultur- och fritidsaktiviter placeras eftersom sådana anläggningar kan få många besökare. Föreningsidrottens anläggningar är ofta så stora att ytor för dem behöver reserveras i tidigt skede. Samnyttjande är en annan viktig faktor.

Kultur är ett redskap för att utveckla demokratin, den sociala hållbarheten samt stadens identitet och attraktionskraft. Därför behövs ett rikt utbud av kulturella aktiviteter i alla delar av kommunen. I den förtätade staden ökar behoven av öppna mötesplatser för ungdomar, föreningar och civilsamhället.

Samhällsservice

En god tillgänglighet till offentlig service är viktig särskilt för stadens äldre invånare och de som har någon form av funktionsnedsättning. Närhet är också en viktig förutsättning ur ett jämlikhet- och jämställdhetsperspektiv då avstånden till offentlig service kan variera i kommunen.

När utbyggnadstakten är hög kan behovet av service öka och tröskelinvesteringar behöva göras. Det kan handla om att skapa utrymme för exempelvis nya förskolor, skolor, LSSboenden och liknande. Planering av offentlig och kommersiell service behöver därför gå hand i hand med demografi och befolkningsutveckling. Det är också viktigt med flexibla och tillgängliga lokaler så att de över tid kan användas för olika typer av verksamheter.

Inom nya planområden behöver också fysiskt utrymme för vägar, grönområden, infrastruktur för vatten & avlopp och energiförsörjning säkerställas.

Planeringsprinciper

• Mölndal säkerställer en utveckling där service och befolkningsökning är i balans.

Det gör vi genom att ta fram långsiktiga behovs- och värdeanalyser vid utbyggnad och förtätning för att studera vilken kapacitet som finns av offentlig service inom den befintliga bebyggelsen, och där så är möjligt, komplettera med det som saknas.

• Mölndal säkerställer att det finns den sociala infrastrukturen som krävs för ett gott liv.

Det gör vi genom markreservationer för offentlig service som exempelvis skola och förskola och ett aktivt kommunalt mark- och fastighetsförvärvande.

• Mölndal säkerställer att utvecklingen i enskilda projekt stärker utvecklingen av kommunen som helhet.

Det gör vi genom att i första hand låta ny bostadsbebyggelse föregås av detaljplanering för att säkerställa kommunens samhällsekonomiska utbyggnadstakt.

• Mölndal säkerställer en jämlik tillgång till idrott och kultur.

Det gör vi genom att främja och planera för en jämn fördelning av idrotts- och kulturanläggningar runt om i hela kommunen och utgår ifrån vad som finns regionalt.

• Stationssamhällena och serviceorterna ska vara tyngdpunkterna för samhällsservice.

Vi gör det genom att planera för attraktiva stadsdelscentrum där människor kan mötas, med fokus på gångavstånd till stark kollektivtrafik. Vi kompletterar kommunens ortscentrum med det som saknas och krävs.

• Energifrågor och vatten och avlopp ska ses i ett helhetsperspektiv i planeringen, där olika system kan samordnas för synergieffekter.

Det gör vi genom att säkerställa fysiskt utrymme med kapacitet för energi-, vatten- och avloppsförsörjning i nya planer och i befintliga bebyggelsemiljöer.

• Att återvinna och lämna sitt avfall i kommunen ska vara enkelt och tillgängligt.

Det gör vi genom att i planeringen av bostäder och verksamheter ska fastighetsnära insamling av avfall ingå som en självklarhet. Tillgängligheten till återvinningsstationer med olika färdsätt, ska även hanteras i planeringen.

Kvarnbyn med stora Götafors och Mölndalsån i vinterskrud

Natur- & kulturmiljö

Natur- och kulturmiljöer har en stor attraktionskraft och är av påtagligt värde för stadsutvecklingen. Områden med höga natur- och kulturvärden bör tas till vara. Om de utvecklas för bland annat besöksnäringen, är det viktigt att detta sker utan att värdena försämras. Tillgängligheten till dessa miljöer är viktig. Därför behöver vi öka möjligheterna för alla att kunna gå, cykla och åka kollektivt till platserna.

Grönstrukturen behöver hänga samman för att våra ekosystem ska fungera och bli livskraftiga. Växter och djur ska kunna sprida sig men också människor behöver kunna röra sig i gröna stråk för en spännande och varierande miljö i tätorterna. Storleken på de sammanhängande grönområdena är också avgörande och tillräckligt stora obrutna naturområden med stor biologisk mångfald behöver säkerställas. Länsstyrelsen har tagit fram en handlingsplan för grön infrastruktur som kommunerna ska utgår ifrån.

Strukturbilden för Göteborgsregionen är en överenskommelse mellan Göteborgsregionens medlemskommuner där man tar ett gemensamt ansvar för att den regionala strukturen är långsiktigt hållbar. Bland annat fastslås att de gröna kilarna ska tas tillvara och utvecklas. Vid all fysisk planering finns det ett ansvar att se till att kilarna inte byggs igen. Spridningen av djur och växter mellan värdefulla park- och naturområden ska kunna ske utan större hinder.

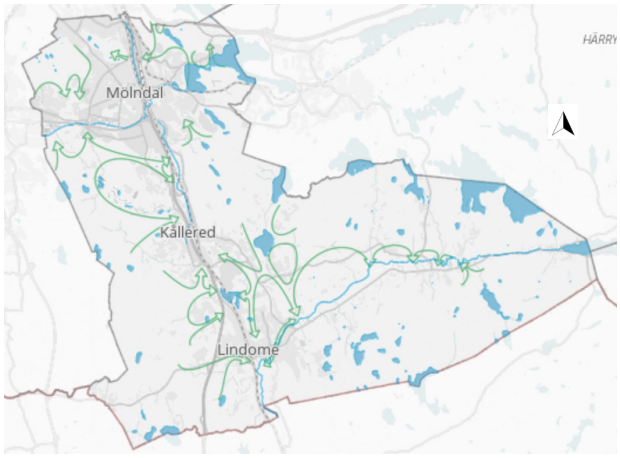

Gröna samband, grönstrukturprogram 2006 Grönplan 2019

Kulturmiljöerna kan bidra till en stärkt arbetsmarknad och tillväxt, bland annat genom att utgöra attraktiva besöksmål. De har även ett eget ekonomiskt värde eftersom kulturhistoriskt värdefulla fastigheter utgör attraktiva bo- och levnadsmiljöer.

Kulturmiljöerna har även en social dimension då de ger sammanhang i tid och rum och kontinuitet i vardagen. De berättelser som miljöerna bär på kan ge människor ökad förståelse för sin omvärld och bidra till möten. Detta kan till exempel bidra till integration, samhällsdeltagande och ett stärkt lokalt engagemang.

Mölndal betraktar kulturmiljöerna som en angelägen samhällsresurs som förutsätter ett långsiktigt arbete och synsätt. Tillägg i den fysiska miljön tolkar Mölndals kulturhistoriska arv och samtidigt avspegla sin egen tid. Som stöd i arbetet finns ett kulturmiljöprogram framtaget.

Planeringsprinciper

• Natur- och kulturmiljöerna ska bevaras, levandegöras och utvecklas.

Det gör vi genom att låta kulturmiljöerna fungera som en integrerad del vid utveckling och förtätning. De bidrar till nya tillägg och berikar arkitektur och innehåll. Det gör vi också genom att ta tillvara platsens topografiska skillnader.

• Skogens och jordbruksmarkens klimatreglerande roll ska bevaras och stärkas.

Det gör vi genom att värna och använda skogs- och jordbruksmark som en vattenhållande resurs för att förbättra möjligheterna att stå emot klimatpåverkan.

• Livsmedelsförsörjningen genom jordbruksmarken ska värnas.

Det gör vi genom att pröva jordbruksmark för exploatering huvudsaklingen i stationsnära lägen med ett gångavstånd om 800 meter till station. Det gör vi också genom att värna det öppna landskapet.

• Befintliga våtmarker ska värnas och nya tillskapas.

Det gör vi genom att stor hänsyn tas till miljön kring våtmarker vid planering och exploatering. Detta gör vi också genom att möjliggöra för nya våtmarker i planeringen för att öka den biologiska mångfalden och som vattenreglerande funktion.

• Hänsyn ska tas till den gröna infrastrukturen.

Det gör vi genom att ta tillvara och utveckla regionala, gröna, sammanhängande kilar. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt markanvändningen i mötet mellan tätortsområden och landsbygd/grönområden.

Detta gör vi också genom att återskapa brutna kopplingar inom tätorterna i planeringen. Gröna kilar och korridorer ska finnas för spridning av växt- och djurliv.

Knäckfrågor:

- *Exploateringsintresse kontra natur- och kulturvärden*
- *Bevarande för spridningsvägar*

Page 349 of 580

Åkermarken runt Lindomeån svämmas över vid skyfall och långvariga regn: foto Elisabet Börlin

Klimatanpassning

Att långsiktigt arbeta med att bromsa och vända den klimatpåverkan vi idag orsakar genom utsläpp, val av energikällor, resursanvändning m.m. är en av vår tids största utmaningar. Eftersom klimatförändringarna redan är ett faktum måste vi också förbereda oss för de konsekvenser som ett förändrat klimat för med sig. Ytor och åtgärder för klimatanpassning behöver därför bli en naturlig del i planeringen och alltid finnas med i tidiga skeden. Ekosystemtjänsterna, den biologiska mångfalden, är grunden för det gröna kapital som ger möjlighet till ett långsiktigt stabilt samhälle. Ekosystem som har förmågan att återhämta sig eller motstå olika störningar är en förutsättning för att på sikt möjliggöra ett fortsatt robust och hållbart samhälle, både ur ekologiskt, ekonomiskt och socialt hänseende.

Vi ser idag ett större behov av att skydda oss mot extrema väderförhållanden och ett klimat i ständig förändring. Klimatanpassning innebär åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar vi redan märker av idag och de som vi inte kan förhindra i framtiden. Det handlar om att anpassa verksamhet och planering utifrån de föränderliga förutsättningar som vi ser pågår redan nu, och förbereda för framtiden.

En stor del av arbetet med att anpassa vårt samhälle efter de nya förutsättningarna som klimatförändringarna medför, hanteras inom den fysiska planeringen. Centralt för stadsbyggandet är att bygga nya stadsdelar på ett klimatsäkert sätt samt att klimatanpassa befintliga stadsmiljöer.

I Mölndal är det framförallt åar, sjöar och andra vattendrag som har risk för översvämning. Detta kan påverka bebyggelse samt infrastruktur. Även lokala skyfall, instängda områden och avrinning från hårdgjorda ytor kan innebära en risk.

Kommunen behöver utveckla ett nätverk av grönska och vattenytor som utjämnar temperaturer, ökar motståndskraften mot översvämningar och mot ett torrare och varmare klimat. Ett sådant nätverk av grönska behövs för att säkra vår försörjning och skapa robusta system.

Det finns stora vinster i att värna och utveckla de tjänster som naturen erbjuder, ekosystemtjänster. Att ta ett långsiktigt helhetsgrepp för den blågröna strukturen och ta hand om de möjligheter som naturen tillhandahåller är bättre samhällsekonomiskt.

Mölndals lokala miljömål anger en riktning för stadens utveckling, och innefattar flera olika mål gällande klimat, utsläpp, värdefulla gröna områden med mera.

Planeringsprinciper

• Viktiga ekosystemtjänster ska utredas, tas tillvara och utvecklas i planeringen.

Det gör vi genom att, med hänsyn till planens omfattning, genomföra ekosystemtjänstanalyser. Vid planering strävar vi efter att addera mångfunktionella ytor i staden.

Detta gör vi också genom att prioritera biologisk mångfald i parker och naturområden. Vi tar med det gröna i planeringen, inte bara i parker och grönområden utan också inom de trafikområden som finns med i planerna.

Vi använder ekosystemtjänster i första hand som alternativ för dagvattenhantering i nya detaljplaner.

Vi säkerställer översvämningsbara ytor och reglering av vattendrag utanför tätorterna som påverkar områden inom tätort positivt för att undviker översvämning inom bebyggelsen. Vi säkerställer också översvämningsbara ytor inom bebyggelseområden genom bland annat detaljplanering.

Knäckfrågor:

- *Sätta ekonomiska värden på ekosystemtjänster som kan konkurrera med exploateringsvärden.*

• Mölndal uppmuntrar till ny teknik för klimatanpassning tidigt i planeringen.

Det gör vi genom att i ett tidigt skede planera för, och ta hänsyn till, framtida utmaningar som t.ex. skyfall, höjda vattennivåer, översvämningar, vind, ökad temperatur och ljusförhållanden och hur ny teknisk utformning kan implementeras så att bebyggelsen både är energisnål och tilltalande kvalitativ.

• Grönytefaktor* ska finnas med som en planeringsförutsättning tidigt i planeringen och som en förutsättning vid markanvisningar.

Det gör vi i staden genom att ta fram en beräkningsmodell för att värna gröna kvaliteter i stadsmiljön. I beräkningsmodellen som ska användas i markanvisningsavtal, tydliggör vi vilken andel av den obebyggda ytan inom ett kvarter som ska bestå av vegetation eller ytor som möjliggör infiltration. Syftet är att skapa goda förutsättningar för att bland annat klara dagvattenhantering och skyfallsfrågor. Även gröna tak och väggar kan säkerställas genom markanvisningsavtal.

**Grönytefaktorn är ett planeringsredskap som används för att säkerställa en viss mängd vegetation eller vatten i en byggd miljö både på kvartersmark och på allmän plats. (källa : Boverket (2018).*

Årsringar i en stadsmiljö. Det gamla möter det nya och tilläggen speglar sin tid. Mölndals innerstad 2021
foto Stina Nilsson

Hållbart gestaltad livsmiljö

Arkitektur innebär formandet av den miljö som vi bor och vistas i. God arkitektur har målet att skapa långsiktiga värden för en vacker och hållbar stad med goda livsmiljöer. Arkitektur och gestaltning handlar alltså inte enbart om en enstaka byggnads uttryck, utan även om platsens utformning och byggnadernas placering i en större helhet.

Arkitektur berör oss alla!

I Plan- och bygglagen finns det inskrivet vikten av att bebyggelsen utformas estetiskt tilltalande. God gestaltning är viktigt för att vi ska trivas och vilja vistas på en plats. Gestaltningen ser olika ut beroende på om vi befinner oss i en tät stadsmiljö eller på landsbygden. I Mölndal finns en bred variation av olika bebyggelseområden, som t.ex. bostadsområden, innerstad, stationsområden, industrimiljö m.m. Det krävs olika förhållningssätt på olika platser för att bygga vidare på de kvaliteter som finns på de olika områdena.

Hållbar arkitektur och god livsmiljö

Det är viktigt att ta hänsyn till historiska och kulturella aspekter, men också att spegla samtiden och respektera framtiden. Tänk hållbart, flexibelt och långsiktigt - det som vi planerar idag ska finnas kvar långt efter vår tid och skapa möjlighet för en god samhällsutveckling.

Verktyg för att uppnå en god bebyggd livsmiljö

För att skapa samsyn och gemensamma visioner om hur Mölndals bebyggda miljö ska utformas, så har vi olika verktyg att använda. Viktiga verktyg är bland annat stadens handläggning av detaljplaner, bygglov och markanvisningar. Dessa verktyg är stadens sätt att ta beslut och reglera frågor som rör arkitektur och gestaltning. För att ge stöd i dessa processer tar staden fram policydokument:

- ***Mölndals arkitekturpolicy***

Mölndal utvecklar en arkitekturpolicy som ska ge vägledning kring arkitektur och gestaltning. Mölndals Arkitekturpolicy fördjupar de gestaltningsprinciper som presenteras i översiktsplanen, för att konkret vägleda hur ny bebyggelse ska utvecklas. Genom arkitekturpolicyn visar staden vilka kvaliteter som bör stärkas och utvecklas för att skapa hållbara och goda livsmiljöer.

Denna vägledning ska ligga till grund för bedömningar av arbetet med stadens verktyg, vilket ger stöd i hur god kvalitativ arkitektur kan skapas. Inom arkitekturpolicyn finns också hjälpmedel för samsyn och dialog, samt specifika förhållningssätt i befintliga områden med olika karaktärer.

- ***Kulturmiljöprogram***

I känsliga kulturhistoriskt värdefulla områden, eller andra lägen av strategisk betydelse för staden, kan det vara befogat med mer specifik reglering av utformningen. Denna specifika vägledning finns i Mölndals kulturmiljöprogram.

- ***Markanvisningspolicy***

Vid fördelning av Mölndals stads mark till olika exploatörer har riktlinjer för markanvisningar och genomförandeavtal tagits fram i enlighet med lag (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar. Riktlinjerna är vägledande vid fördelning av mark vid byggande för såväl bostads-, verksamhets, som övriga ändamål. Vidare innehåller riktlinjerna Mölndals stads utgångspunkter och mål, handläggningsrutiner och grundläggande villkor och principer för markprissättning vid markanvisningar. Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra urvalsprocessen vid marktilldelning, säkerställa öppenhet, god konkurrens och säkerställa kommunala intressen.

Gestaltningsprinciper

Översiktsplanens planeringsprinciper ger vägledning vid markanvändningen, medan gestaltningsprinciperna ger en övergripande inriktning och vägledning för gestaltning och utveckling av bebyggelse i befintlig miljö och vid exploatering i nya områden. Dessa gestaltningsprinciper fördjupas ytterligare i stadens arkitekturpolicy.

Ny bebyggelse ska ha en arkitektonisk vision/ idé.

Nya tillägg i stadsmiljön ska tillföra kvalitéer till platsen och området. Som en del i detta är det viktigt att tidigt i processen formulera en arkitektonisk vision eller idé beroende på projektets komplexitet.

Tänk på att visionen/idén ska vara passande för Mölndal och den specifika platsen.

Vardagens livsmiljö ska gestaltas med omsorg

Livsmiljö ska gestaltas med omsorg och fokusera på att tillföra kvalitéer till vardagliga upplevelser. Det handlar om att kombinera funktionalitet, estetisk och trygghet med en sammanhållen karaktär. Exempel på viktiga vardagsmiljöer är bostadsgårdar, parkerings- och trafikmiljöer, gator och torg - samt mötet mellan dessa platser. Detta innebär bland annat att få till en passande täthet och arbeta med färg, belysning och vegetation - i både stadsmiljöer, bostadsmiljöer och mer naturnära miljöer.

Tänk på att planera med människan i centrum.

Ny bebyggelse ska medvetet relatera och bidra till omgivande miljö och arkitektonisk karaktär

En medveten arkitektonisk gestaltning skapar ett samspel av estetik och funktionalitet som kan ge goda helhetslösningar. Tillägg i den fysiska miljön ska förhålla sig till Mölndals kulturhistoriska arv och samtidigt avspegla sin egen tid.

Kulturmiljö, stads- och naturlandskap och befintlig bebyggelsestruktur ska analyseras och ny bebyggelse ska planeras på mest passande sätt; antingen underordnas, anpassas till eller addera något nytt till området. Frågor rör bland annat utformning, material, kulör, form och placering. Höjder, skala, landmärken och siktlinjer ska studeras. Analysen bör innehålla ett ställningstagande till huruvida ny bebyggelse antingen följer landskapet, betonar höjder eller viktiga landmärken.

Tänk på att tillägg i den fysiska miljön ska förhålla sig till Mölndals kulturhistoriska arv och samtidigt avspegla sin egen tid.

Ny bebyggelse ska tillföra kvalitéer på alla skalor; platsen, omgivningen, staden.

Arkitekturen ska främja upplevelser på olika skalor; den nära upplevelsen i detaljen, aktiviteten längs gatan eller på platsen och för staden som helhet. Olika projekt påverkar olika skalor beroende på dess storlek, var det ligger och projektets innehåll.

Tänk på att se varje projekt i sitt sammanhang.

Ny bebyggelse ska ta avstamp i hållbarhet och innovation

Mölndal ska uppmuntra till hållbara, innovativa lösningar, samt användning av ny forskning och teknik. I såväl nyproducerad som befintlig bebyggelse skapas då robusthet och attraktivitet. Mölndal ska vara en förbild inom god stadsbyggnad.

Tekniska funktioner, som exempelvis dagvattenhantering eller solceller, ska integreras med den arkitektoniska idén och planeras för i tidigt skede.

Tänk på att Mölndal ska vara en förbild inom god stadsbyggnad.

Ny bebyggelse ska studeras utifrån social hållbarhet

All bebyggd miljö i staden ska vara inkluderande och välkomnande. Offentliga byggnader och platser utformas med stor tillgänglighet och öppenhet, både fysiskt och socialt. Att alla invånare ska känna sig trygga i de offentliga rummen och att kunna påverka utformningen av dessa på lika villkor är viktiga demokratiska funktioner.

Genom dialog och samråd med berörda medborgare vid planering av vår bebyggda miljö stärker vi delaktigheten under hela processen.

Tänk på att all bebyggd miljö i staden ska vara inkluderande och välkomnande.

Ekonomisk hållbarhet och genomförbarhet beaktas

En välskött och omsorgsfullt gestaltad miljö skapar stolthet och uppmanar grannskapet att sköta om sin närmiljö – vilket leder till en ökad trygghet. Att tidigt investera i hållbart gestaltade lösningar av rätt kvalité ger en ekonomisk långsiktighet. Här kan staden föregå med gott exempel vid utbyggnad av allmän plats och kommunala anläggningar.

Det handlar om att göra avvägningar och prioritering i varje enskilt projekt, och skapa en gemensam syn på åtaganden och ambitionsnivå. Allt behöver inte kosta så mycket, men omtanke om platsen är viktig för den hållbart gestaltade livsmiljön.

Tänk på att en genomtänkt lösning inte behöver vara dyr.

Bebyggelsekaraktärer i Mölndal

Bebyggelsens gestaltning ser olika ut beroende på om vi befinner oss i en tät stadsmiljö eller på landsbygden. Mölndals tätorter har en bred variation av arkitektoniska uttryck som har växt fram under olika epoker och utifrån olika förutsättningar. Kommunen har dels utvecklats längs Mölndalsåns dalgång, dels genom kommunsammanslagningen - Mölndal, Kållered, Lindome och i de perifera kopplingarna mot Göteborg i norr och väster.

Vid förtätning och planering av ny bebyggelse krävs det olika förhållningssätt som anpassas till platsens förutsättningar, historia, planeringsideal och specifika kvalitéer. En förutsättning för att skapa en hållbar och långsiktig arkitektur är bygga vidare på platsens kvalitéer med nya uttryck.

Förutsättningar i den byggda miljön

Kunskap om Mölndals olika bebyggelsemiljöer och kännetecknande stads- och landskapsbild ska tjäna som vägledning när samhället ska förändras, förnyas och utvecklas. Genom att förtydliga hur arkitektoniska kvaliteter behandlas i de kommunala processerna öppnas möjligheter till initiativ och engagemang från alla parter som deltar i byggandet av staden.

Hållbart stadsbyggande

Hållbart stadsbyggande är idag en självklarhet. Ämnes- området ”den hållbara staden” är stort och rör många fler frågeställningar än de som omfattas här. Följande vägledning behandlar utvalda delar av detta d.v.s. hur utformning och placering av byggnader påverkar social-, ekologisk- och ekonomisk hållbarheten.

Social hållbarhet kopplat till byggd miljö

Den fysiska strukturen blir avgörande för om miljöerna blir attraktiva och bjuder in till möten, ro eller vistelse. Den fysiska strukturen av vår miljö påverkar alltså hur vi socialiserar och upplever vår miljö. Den byggda miljön kan skapa trygghet såväl som god hälsa, då den främjar avkoppling och vistelse av olika former. Utöver den fysiska strukturen av staden, så handlar social hållbarhet också om att skapa en process med god delaktighet. Att skapa dialog som inkluderar alla medborgare.

Ekologisk hållbarhet kopplat till byggd miljö

Betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster, d.v.s. de produkter och tjänster som ekosystemens växter och organismer ger oss människor, ska vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden och politiska avväganden. Grunden för plan- och bygglagen samt för en ekologisk hållbarhet handlar om hur stadens mark nyttjas så att resursåtgången minimeras.

Ekonomisk hållbarhet kopplat till byggd miljö

En av stadens uppgifter är att bevaka det allmännas intresse i stadsutvecklingen. Vilket huvudsakligen handlar om markanvändning och om tillgång till kommunal service, och funktioner som cykelvägar, parker och idrottsanläggningar. För att följa detta uppdrag behöver den ekonomiska hållbarheten ses i ett långsiktigt och förvaltande perspektiv. Genom att bygga miljöer som är socialt och ekologiskt hållbara skapas ekonomiska fördelar i förvaltandet av staden. Med ett aktivt markägande och möjlighet att styra stadens utveckling kan många aktörer ges möjlighet att utveckla sina verksamheter genom en mer differentierad fastighetsbildning.

Vägledande stadskvalitéer

Mölndals stad arbetar utifrån att skapa en *tät, tillgänglig och rekreativ stad.* Dessa faktorer ska användas för att skapa goda stadskvaliteter för alla invånare.

En tät stad skapar förutsättningar för närhet till många målpunkter, så som handel, service, arbetsplatser och bostäder. Vilket ökar möjligheten att kunna resa hållbart, med exempelvis cykel eller kollektivtrafik. Att ha nära till många butiker, restauranger och kaféer har också stor betydelse för både bostads- och kontorsmarknaden. För kontor handlar täthet också om att ha tillgång till en stor andel boende i närheten. Klustereffekten påverkar både handel och kontor; att ha nära till många andra verksamheter inom samma bransch är viktigt.

En tillgänglig stad är en stad där det är lätt att ta sig till alla målpunkter. För detta krävs en effektiv infrastruktur som skapar tillgänglighet utan att den själv tar upp yta och bidrar till utglesning. För bostadsmarknaden och kontorsmarknaden är det närheten till stadskärnan och de människor som lever och arbetar där som är viktigast för tillgängligheten. Även tillgången till effektiv kollektivtrafik har stor betydelse. Tillgänglighet handlar också om att stadsmiljön behöver vara utformad så att det är trevligt att röra sig som gående. Gaturum som kantas av byggnader och entréer är attraktiva för både boende och handeln.

En rekreativ stad är en efterfrågad kvalitet för boende. Med rekreativ stad menas här en stad där det är nära till parker, grönområden och vatten. För flerbostadshus är det framför allt parker gestaltade för rekreation och lek som uppskattas.

Beskrivning av kommunens karaktär

Mölndals kommun har en stadsbyggnadshistoria som jordbrukssamhälle, industriområde och trädgårdsstad. Istället för en centrumpunkt som växer med årsringar utåt, som exempelvis Göteborg och Stockholm, så har staden Mölndal växt som ett lapptäcke. Med flera småsamhällen som sedan successivt växt ihop till en stad. Alla områden har sina egna förutsättningar, knutpunkter och sätt att växa fram på. De fyra utvecklingsorterna ***Mölndal, Kållered, Lindome*** *och* ***Hällesåker*** har helt olika stadslandskap och siluetter.

Stadslandskapet består av bebyggelse i dalgångarna, med trafikstråk utmed dalgångens mitt eller utmed vattendragen. Omgivande höjdområden utgör starka landskapselement, med sina branta bergsväggar. Bebyggelsen är oftast relaterad till omgivande natur och kan genom en medveten utformning bidra till att förstärka stadslandskapet och upplevelsen av den fysiska miljön.

Naturlandskapet i Mölndal består av ett nästan rätvinkligt system av sprickdalar i nordsydlig och östvästlig riktning omgivet av höjdpartier. Fässbergsdalen är en flackare dalgång ut mot havet. Lindomes dalgång sträcker sig från öster i en båge mot sydväst för att så småningom mynna i Kungsbackafjorden. Dalgångarna i kommunen kan beskrivas som en sekvens av landskapsrum från Lindome i söder upp till gränsen mot Göteborg.

Mölndal

Historiskt sett har bebyggelsen i Kvarnbyn och kring forsen och den tidigare pappersfabriken Papyrus spelat en stor roll för Mölndal.

Stadens siluett karaktäriseras av en tät bebyggelse där olika tidsepoker tydligt kan utläsas. Tydligast är stadsbebyggelsen från 1950-1960 talet då centrum flyttades över från östra till västra sidan Mölndalsån. Då anlades såväl stadshus med tillhörande torg och park, kulturhus samt bostadshus, torg och handelsgata. Detta område med handelsgator, som nu kallas Mölndals innerstad, är idag under förändring. Bebyggelsen blir högre och mer varierad i sitt uttryck men kvarterstrukturen är densamma.

I Mölndal har bebyggelsen utvecklats tillsammans med trafikintrastrukuren i dalgångarna

Nya tillägg på bron skapar en ny stadsgata och tillsammans med nya höghus förändrar innerstadens siluett.

Historiskt har de branta höjdpartierna hållits fria från bebyggelse, men på senare tid har större bostadsområden vuxit fram i dessa lägen vilket förstärkt dalgången ytterligare. Även det karaktäristiska området kring forsen har en utbyggnad och förändring framför sig.

Stadens färgskala är oftast knuten till olika utbyggnadsepoker. I östra delen av Mölndal med industrimiljöer dominerar det röda teglet och i västra Mölndal det gula teglet i bostadsområden från 1950 och framåt. Mölndals centrum har övervägande gula tegelhus men de röda inslagen finns väl representerade både på fasader och i detaljer. Dessa inslag finns även i den nya bebyggelsen.

Kållered

Kållered består i huvudsak av låg bebyggelse och samhällets siluett utgörs av byggnadernas takland-skap som underordnar sig omgivande vegetation och höjdpartier. Kållered har gult och rött tegel i den tätare bebyggelsen och fler olika färger i den blandade villabebyggelsen.

Kållered består också av Kållereds köpstad väster om motorvägen. Här växer företag och detaljhandel fram som en barriär mot motorvägen. Bakom Kållereds köpstad finns det bostadsbebyggelse bestående av såväl villor, radhus och flerbostadshus.

Kållered omges av infrastruktur och höjder med grönska

Lindome

Bebyggelsen i Lindome är lokaliserad öster och väster om Gamla Riksvägen på de öppna markområdena och ansluter till omgivande gröna höjdområden. Lindomeåns sträckning har endast begränsat påverkat stadslandskapet. Lindome kyrka ligger markerat på en höjdrygg utanför och utgör ett historiskt landmärke i tätorten.

Lindome har i huvudsak låg bebyggelse med en skala som underordnar sig omgivande vegetation

och höjdpartier och en ljus färgsättning dominerar bland såväl tätare bebyggelse som villabebyggelse.

Lindome blandas en glesare bebyggelse med naturlandksap och landsbygd

Hällesåker

Hällesåker har en bebyggelse anpassad till landskapet och naturligt inbäddad i vegetation eller integrerad i landskapets kontur. Bebyggelse är huvudsakligen placerad längs med sluttningarna i dalgången och karaktäristiskt för området är det öppna landskapet.

Det karaktäristiska öppna lanskapet i Lindomeåns dalgång.

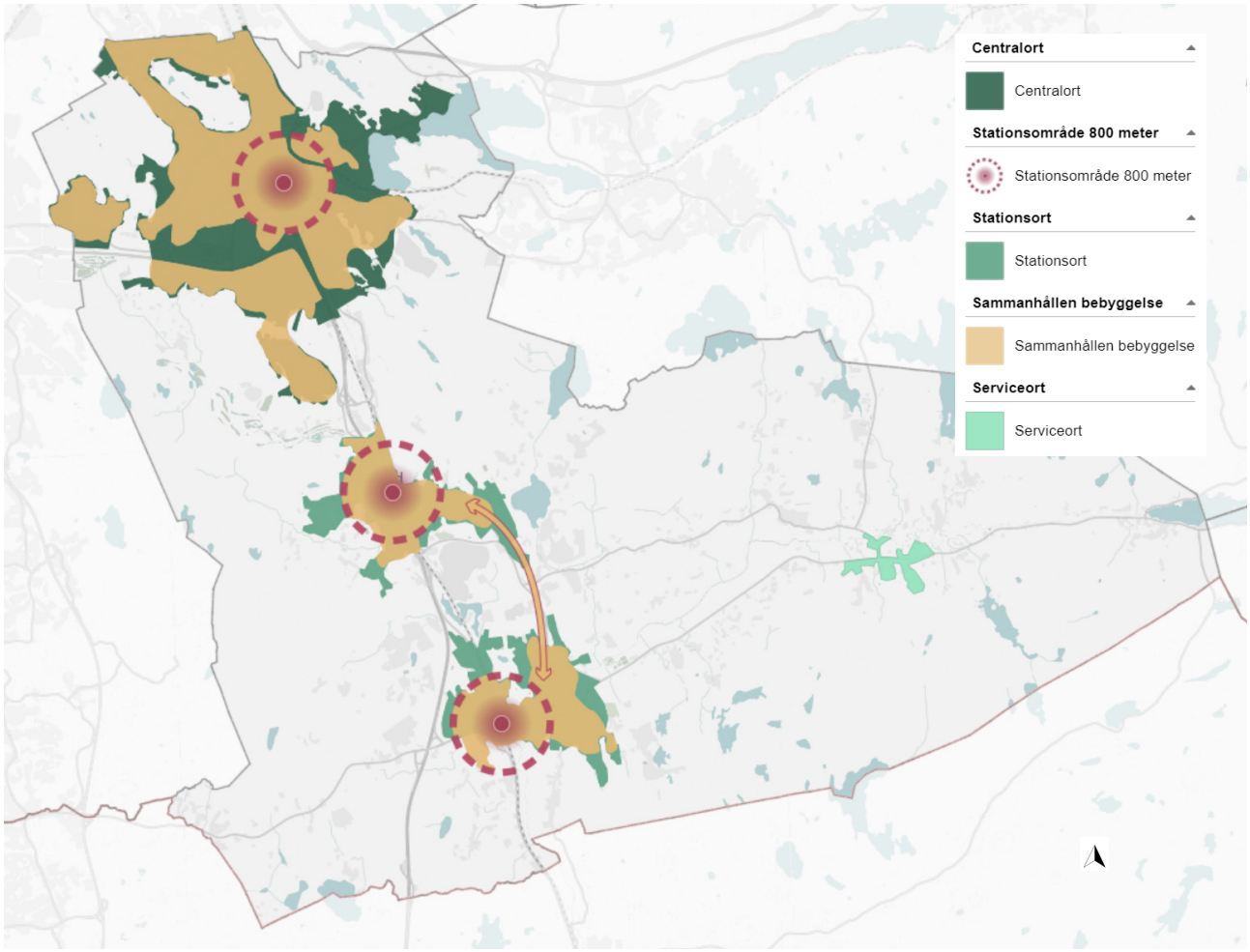

karta med utbyggnadsplan - framtida utveckling

centralort - Mölndals tätortsbebyggelse

stationsort - Lindome och Kållereds tätortsbebyggelse

serviceort - centrala Hällesåkers tätortsbebyggelse

stationsområde - 800 meters gångavstånd från pendeltågsstationerna. Området tål tätare och högre bebyggelse med en blandning av bostäder, arbetsplatser, service och handel

sammanhållen bebyggelse inom stationsområdena - bebyggelseområden inom stationsorterna där det finns god kollektivtrafik inom gångavstånd - kvartstrafikshållplats med buss inom 400 meters radie och pendeltågsstation inom 800 meters radie.

Utbyggnadsplan

För att en kommun ska växa hållbart behöver bostadsutveckling gå hand i hand med utbyggnad av service och omsorg. Ett blandat näringsliv är också en viktig förutsättning för en samhällsekonomiskt hållbar utveckling. Mölndals stad har under en längre tid arbetat utifrån Göteborgsregionens kommunalförbunds strukturbild och 95% av de bostäder som planeras genom detaljplaner i staden ligger inom gångavstånd till god kollektivtrafik - 400 meter till hållplats för kvartstrafik alternativt 800 meter till pendeltågsstation.

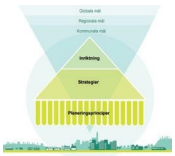

För Mölndals kommun innebär det att mycket av det som planeras kommer att genomföras genom förtätning inom stationssamhällenas sammanhållna bebyggelse. De senaste åren har större delen av exploateringarna skett inom Mölndal, centralorten, men nu kommer utgångspunkten att vara att ungefär hälften av kommande förtätning bör ske i centralorten, men att resterande förtätning kommer att förverkligas i stationsorterna Kållered och Lindome. Hällesåker, som serviceort, kommer också att utvecklas men i en annan skala. Här handlar det om att komplettera bebyggelsen i de centrala delarna, möjliggöra för en starkare centrumfunktion samt främja en utveckling med fortsatt jordbruksdrift i det omgivande kulturlandskapet.

Prioriterade förtätningsprojekt är tidigare trafikbarriärer som omvandlas till stadsgata samt att utveckla i anslutning till pendeltågsstationerna eller motsvarande. Tätorterna ska växa inifrån och ut för att skapa en hållbar stadsutveckling med en ökad andel hållbara resor.

Ökad blandning av upplåtelseformer är en prioriterad fråga för att skapa förutsättningar för fler att kunna få tag på en bostad som passar för olika skeden i livet. Ett redskap för att som kommun kunna påverka innehållet i planerna kan vara strategiska markförvärv för att arbeta med frågan i markanvisningar.

Eftersom motorvägar och järnvägsstråk går igenom de största tätorterna i kommunen, behövs avskärmande funktioner som skyddar mot bland annat buller. Därför prioriteras kontorsutveckling och annan ej störningskänslig bebyggelse nära dessa infrastrukturstråk, centralt i tätorterna.

Mölndals tätort är på flera ställen sammanvuxen med Göteborgs tätort. Det finns även kopplingar till både Härryda, Kungsbacka och Marks kommuner. Många frågor är gemensamma och vi delar både infrastruktur och gröna och blå strukturer. Därför kan kommunerna arbeta tillsammans med gemensamma strategiska frågor genom exempelvis fördjupade översiktsplaner.

För att klargöra när olika områden ska planeras utifrån utbyggnadsplanen behövs en utbyggnadsordning tas fram. En utbyggnadsordning med prioriteringar behöver uppdateras löpande och kopplas till stadens investeringar och kapacitet för service, befintlig infrastruktur, ägoförhållanden med mera. Detta ska vara en rullande process i samarbete mellan stadens berörda förvaltningar tillsammans med den politiska organisationen.

För att staden ska kunna växa långsiktigt och hållbart behöver vi styra var tillväxten ska ske och i vilken takt. När bebyggelsetrycket är högt kan vi därför behöva vara mer restriktiva och våga bromsa takten. När konjunkturerna är svagare finns det möjlighet att arbeta med en planeringsberedskap.

Genomförande och planeringsberedskap

Hela staden behöver gemensamt ta ansvar för att de mål som ställs upp i översiktsplanen kan förverkligas. Samverkan mellan nämnder, förvaltningar och bolag måste förbättras så att prioriteringar och investeringar sker på ett samordnat, strategiskt och målinriktat sätt med långsiktigt perspektiv. Nya finansieringsmodeller, statliga insatser och att andra aktörer involveras i stadsutvecklingen kommer att krävas. Dialog och samverkan med medborgare och aktörer, som exempelvis näringslivet, behöver ständigt vidareutvecklas.

Planeringsberedskap

Översiktsplanen syftar till att Mölndal ska ha en hållbar befolkningstillväxt. Beredskap ska finnas för en kraftig tillväxt men planen ska vara så robust att den fungerar väl även för andra scenarier.

Mölndal arbetar med strategisk beredskap vilket innebär att staden tar fram olika strategiska fördjupningar i skedet mellan översiktsplan och detaljplaner som stöd i planering. I samband med detta bevakar staden mark som är lämplig att förvärva inom en snar framtid för bostadsändamål, men också för verksamheter, service, klimatanpassning och rekreation.

För att kunna möta en hög efterfrågan och möjligheten att utveckla kommunen behövs också en beredskap vad det gäller resurser för service, omsorg och infrastruktur samt en organisation för att kunna genomföra planläggning.

Syftet med planeringsberedskapen är att staden behöver, i takt med efterfrågan på planlagd mark, kunna producera de detaljplaner som staden har intresse av att genomföra.

Samhällsekonomisk nytta och kostnad

Intäkterna i Mölndal består till stor del av skatteintäkter, och en ökad befolkning innebär mer intäkter. Men staden har också stora utgifter för olika typer av offentliga tjänster, utgifter som kommer att öka i takt med en ökande befolkning. Att balansera det ökade invånarantalet och bostadsbyggandet, med satsningar på offentlig service är viktigt för den samhällsekonomiska nyttan. Oförutsedda utgifter kan uppstå i fall där offentlig service inte prioriteras vid markanvändning, eller inte håller jämn takt med utbyggnad och inflyttning.

Genom att i staden arbeta förvaltningsövergripande med frågor som kapacitet i skolor, förskolor osv, tillsammans med en utbyggnadsordning med prioritering av detaljplaner med underbyggda befolkningsprognoser, kan förhoppningsvis förutsättningarna för en långsiktigt hållbar utveckling möjliggöras. Det innebär att det strategiska arbete kopplas till budgetarbete och genomförande.

Utbyggnadsordning

För att skapa förutsättningar för att genomföra den utveckling som föreslås i översiktsplanen behöver staden också planera för hur och när de olika delarna ska genomföras. Detta måste ske i samverkan över förvaltningsgränser och i samförstånd. Med tydliga förankrade prioriteringar kan kommunen utvecklas och växa i en takt som ger en hållbar stadsutveckling utifrån de uppsatta fullmäktigemålen. Detta är inte enbart en förutsättning för att kommunens egen organisation ska fungera på ett tillfredsställande sätt, utan också en viktigt vägledning för intressenter som vill vara med och utveckla kommunen i den önskvärda riktningen.

Markstrategiska frågor

Översiktsplanen ska enligt plan- och bygglagstiftningen (PBL) främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer genom att planlägga användningen av mark och vatten enligt denna lag.

Hur stadens markreserver ska användas för att stödja de övergripande målen behöver läggas fast. Att sträva efter att använda stadens markinnehav på ett sätt som både bidrar till en god stadsutveckling och positivt till den kommunala ekonomin är önskvärt. Mot bakgrund av översiktsplanens prioriterade inriktningar måste en strategisk översyn av stadens markreserv ske. Genom ett strategiska markägande underlättas genomförandet av översiktsplanen.

Stadens långsiktiga planering och en översyn av markreserven måste gå hand i hand. Stadens nuvarande markreserv är viktig, inte bara för planering i närtid utan också utifrån ett långsiktigt perspektiv. Det vill säga att marken också ska ses som en framtida resurs för flera olika tänkbara ändamål, och möjligen i nuläget okända behov.

Att bygga tätare innebär att planerings- och genomförandeprocesser blir mer komplexa och mer

tids- och resurskrävande jämfört med att lägga ut nya kvarter på jungfrulig mark. Byggandet blir mer komplicerat. En större andel av framtidens bostadsbyggande kan samtidigt komma att ske på mark som inte ägs av staden. Tidig dialog med exploatörer, byggherrar och byggföretag är nödvändig – det är angeläget att skapa forum för diskussion och förhandling kring utvecklingsprojekt. I de fall staden äger marken är markanvisning och detaljplanering de viktigaste styrmedlen för att visa kommunens vilja i bostadsbyggandet; dessa redskap behöver vidareutvecklas. Samverkan i planering och genomförande kan prövas i olika former.

Avvägningar mellan intresseområden

Avvägningar mellan olika intressen blir svårare och behovet av kompromisser större när staden blir tätare. Fler särintressen och krav från olika intressegrupper och aktörer måste vägas samman. Det förutsätter gemensamma förhållningssätt och flexibla riktlinjer som kan anpassas till aktuella situationer.

När intressen är motstridiga, exempelvis olika ytbehov som ska tillgodoses, och det till synes omöjliggör projekt som ligger i linje med prioriterade inriktningar, blir kompromisser nödvändiga.

Med tydliga och gemensamma mål för hur staden ska utvecklas kan prioriteringar av projekt göras utifrån hur väl de medverkar till att uppnå de övergripande mål och hur de stödjer prioriterade inriktningar. Ett helhetsperspektiv för staden och samhällets utveckling behövs när olika särintressen ska vägas mot varandra och prioriteras. En diskussion och analys av hur olika satsningar och projekt långsiktigt påverkar samhället behöver alltid föras. Den långsiktiga nyttan behöver därför lyftas fram vid prioriteringar.

Uppföljning – rullande ÖP

Det är nödvändigt att kontinuerligt följa upp översiktsplanens effekter.

Tidsplaner för genomförandet behöver upprättas med ansvarsfördelning mellan stadens förvaltningar. Genom att utveckla förbättrade styrinstrument och metoder för uppföljning kan planen successivt justeras för att de långsiktiga målen kan uppfyllas. Målens prioritering kan variera över tid även om de hänger samman. Översiktsplanen behöver också successivt kompletteras med nya planer och program både för tematiska och geografiska områden.

Implementering

För att få en fungerande översiktsplan att fungera som ett redskap, både internt och externt i kommunen, behövs en uttalad process för implementering.

Instrument för genomförande av ÖP

En översiktsplan som förenas med ett genomförande har god möjlighet att bli ett levande dokument som genomsyrar olika kommunala processer. Genom att koppla planering till budget, inte bara för detaljplaner utan också för översiktsplaner, skapas förutsättningar för detta. De verktyg som kommunen har är bland annat:

- Prioriteringar av planer genom en tydlig utbyggnadsordning som uppdateras regelbundet.
- Ett levande bostadsförsörjningsprogram som kopplas till utbyggnadsplanen och utbyggnadsordningen.
- En tydlig viljeinriktning för staden markägande och möjlighet att genomföra strategiska markförvärv.
- Investerings- och exploateringsbudget samt driftsbudget kopplat till en planeringsberedskap.
- Planlägga och markanvisa kommunalägd mark.

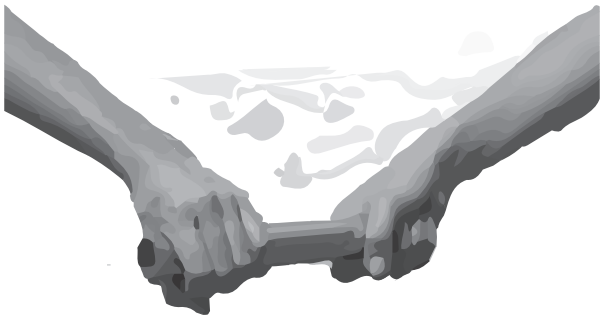

Utpekade områden för fördjupningar

När mycket av det som planeras sker genom förtätningar inom redan utvecklade områden behöver kompletterande bebyggelse studeras i ett större sammanhang. Det handlar om att skapa en planeringsberedskap där de övergripande frågorna och utmaningarna redan är belysta så att genomförbarheten är klargjord. Frågor som lokalbehov för offentlig service, trafikrörelser, barriärer, översvämningsrisker, energiförsörjning, strukturer och gestaltning behöver studeras som helhet för att kunna säkerställa ett genomförande på ett hållbart sätt. Mark för framtida deponier, begravningsplatser och andra funktioner kan också behöva studeras i fördjupningar och lokaliseringsutredas.

Gällande fördjupade översiktsplaner

Det finns sex fördjupade översiktsplaner i Mölndals kommun:

- Finnsjöns friluftsområde
- Ingemantorp, Fågelsten och Skäggered
- Västra Balltorp
- Heljered
- Översiktsplan för Göteborg och Mölndal - fördjupad för Fässbergsdalen
- Översiktsplan för Göteborg och Mölndal - fördjupad för Mölndalsåns dalgång

De som fortsatt ska gälla efter att översiktsplanen är antagen är, Fässbergsdalen, Mölndalsåns dalgång och Finnsjöns friluftsområde. Då den fördjupade översiktsplanen för Finnsjön är antagen före 2004 kommer den enligt den nya lagstiftningen att upphöra att gälla årskiftet 2024/2025.

Framtida markreserv

För att säkerställa framtida generationers behov och utveckling på längre sikt, äger staden idag flera större obebygda områden. De fungerar som en framtida markreserv och de kommer att spela en viktig roll för stadens planeringsreserv.

Dessa markreservområden är:

• Västra Balltorp

• Norr om Kållered

• Nordöstra Mölndal

Efterhand som kommunen utvecklas med kollektivtrafik och service, kan vissa delar av dessa områden komplettera övriga förtätningar. Exempelvis nordöstra delarna av västra Balltorp.

Tematiska områden för fördjupning

För att klargöra vissa strategiska frågor för hela kommunen krävs det större helhetsgrepp. Därför kan det vara viktigt att arbeta med tematiska områden. Följande teman kan utredas i sådana fördjupningar:

- Buller och luftkvalitet
- Skyfall/översvämning/skred
- Arbete för våra vattendrag - stabilitet och MKN vatten
- Jordbruksmark
- Friluftsplanering
- Grön infrastruktur

Geografiska områden för fördjupning

Fördjupningarna ska göras i bred dialog mellan förvaltningarna internt efter ett politisk uppdrag. Det handlar om att i tidiga skeden klargöra frågor som inte behöver tas i varje enskild detaljplan. Det underlättar framdriften av enskilda detaljplaner. Även dialogen med staten tydliggörs.

Mölndals stationsområde med omland

Knäckfrågor som behöver studeras är bland annat: överdäckning, östvästliga kopplingar, nedsänkning av motorväg, buller och luftkvalitet, påverkan på Mölndalsån, social infrastruktur och kontorspotential.

Toltorpsdalen och Bifrostgatan - med kopplingar till noder och centrumfunktioner

Knäckfrågor som behöver studeras är bland annat, trafik, buller, kollektivtrafik, social infrastruktur, gestaltning och helhetsbild, påverkan på befintlig bebyggelse, gatustruktur och prioriterad utbyggnadsordning för nya planer.

Åby/Åbro och delar av västra Balltorp

Knäckfrågor som behöver studeras är bland annat: Omvandling av verksamhetsområde till en blandning mellan boende och arbetsplatser, buller, kollektivtrafik med metrobuss, social infrastruktur, påverkan på riksintresset transporter, ny lokal infrastruktur och koppling över E6 och koppling till Mölndals innerstad.

Kållered – ”mellanområdet”

– koppling mellan öst och väst.

Knäckfrågor som behöver studeras är bland annat, barriäreffekter, påverkan på riksintressena och västkustbanans framtida ytbehov, analys av potential för verksamheter i detta läge, kopplingar mellan öst och väst och hur dessa delar bättre kan bindas samman.

Lindome stationsområde

Knäckfrågor som behöver studeras är bland annat: Gestaltning och helhetsbild, Västkustbanans ytbehov och påverkan på riksintresset, buller, social infrastruktur och koppling till Lindome centrum.

Lindome - Industrivägen/Spårhagavägen

Knäckfrågor som behöver studeras är bland annat: Omvandling av området söder om Lindome centrum, kopplingar till Lindome station och till det nya Lindome centrum, påverkan på Lindomeån, social infrastruktur och eventuell omlokalisering av verksamheter som inte går att kombinera med bostäder.

Centrala Hällesåker

Knäckfrågor som behöver studeras är bland annat: Skredrisk, social infrastruktur, jordbruksmark, påverkan på Lindomeån, kollektivtrafik, transporter, vattenförsörjning och påverkan på djurhållning och jordbruksverksamhet i området.

Del i regional utveckling - mellankommunala frågor

En översiktsplan är vägledande för hur kommunen avser att utveckla och mark- och vattenanvändning inom kommunområdet och inte påtagligt skada riksintressen. Den är också vägledande för hur vi samverkar och säkerställer de mellankommunala frågorna. Mölndals stad är en drivande part i regionala sammanhang och arbetar för att stärka såväl region som egen kommun.

Regional bostadsförsörjning

Mölndals kommun har haft en stark utveckling under de senaste åren, med en hög befolkningstillväxt. Utvecklingen av stadskärnan i Mölndal och flertalet större projekt inom Mölndals tätort har bidragit till regionens bostadsförsörjning. De kommande åren kommer en fortsatt utveckling ske inom Mölndals tätort, men det kommer också att vara ett större fokus på de övriga stationssamhällena, Kållered och Lindome.

Mölndal följer GRs strukturbild och 95% av de bostäder som planeras inom detaljplan genomförs inom god kollektivtrafik. Det innebär att de ligger inom 800 meter från pendeltågsstation alternativt inom 400 meter från busshållplats/spårvagnshållplats som har en turtäthet om 15 minuter i högtrafik.

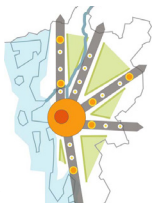

Näringsliv

Mölndals näringsliv är viktigt i regionen och många pendlar till Mölndals kommun för att arbeta. Här finns flera olika branscher. Ett exempel är det life sciencekluster som finns i Åbroområdet.

Mölndal bidrar också till att avlasta centrala Göteborg genom att möjliggöra för uppställningsspår och tågdepå söder om Mölndals tätort.

En fråga som bör studeras i regional samverkan är behovet av plats för logistik utifrån framtida utveckling.

Transporter

Trafiken som belastar vägarna av riksintresse genom Mölndals kommun orsakas till stor del av utifrånkommande trafik. Trafikverket värnar riksintresset för långväga transporter på det nationella vägnätet och vill inte ta emot mer lokal biltrafik. Näringslivets transporter är dock viktiga att säkra framkomligheten för, i syfte att stödja verksamheter och näringslivet i kommunen.

För att arbeta för en hållbar utveckling och inte påtagligt skada riksintressena för transporter krävs det ett samarbete med våra grannar. Ett mellankommunalt utbyte pågår där dialog förs med omgivande kommuner kring bland annat trafikfrågan

Trafiken påverkar framförallt vår miljö. Dels lokalt via buller och luftföroreningar, dels globalt via utsläpp av växthusgaser. Strukturbilden handlar om att vi ska utveckla de redan utbyggda stadsområdena och basera utvecklingen på en attraktiv kollektivtrafik.

De grannar som vi inte knyts samman med via strukturbilden kan kopplas ihop med andra kollektivtrafikssystem som exempelvis bussar. Dessa strukturer behöver också studeras och samverkas regionalt. Mölndal ser därför positivt på en dialog om detta med bland annat Härryda och Marks kommuner tillsammans med Västtrafik.

Målbild Koll 2035

Målbilden för stadstrafikens stomkollektivtrafiknät i Göteborg, Mölndal och Partille visar på ett nytt kompletterande kollektivtrafikalternativ som knyter ihop och stärker den kollektivtrafik som redan idag finns inom tätortsområdet. När staden bland annat studerar utvecklingen kring Åby/Åbroområdet är detta en viktig fråga.

För att kunna implementera målbilden behöver också dess konsekvenser studeras. Detta görs bland annat i hållbarhetsbedömningen som hör till översiktsplanen.

Järnväg, Mölndal - Borås och Västkuststråket

Trafikverket har pekat ut Mölndal som stationsort på en ny stambana mellan Göteborg-Stockholm.

Att lägga en ny stambana via Mölndal är regionalt viktigt. Det handlar om att knyta samman fler stråk som kan avlasta Göteborgs central och ge fler människor möjlighet att resa snabbt och effektivt inom regionen, men också utanför den. Kopplingen till Borås-Jönköping, kopplingen söderut mot Halmstad - Malmö - Köpenhamn samt kopplingen norrut mot Kungälv och Trollhättan, ger inte bara

Mölndals invånare och näringsliv en vidgad arbetsmarknadsregion, utan detta gäller också Göteborg och kranskommunerna.

Stråket kan på lång sikt knytas ihop med Osloregionen och här kan Mölndal bli ett nav som kopplar samman en större helhet i ett ”Göteborg södra”.

För att den nya nationella stationen i Mölndal ska kunna få önskad effekt krävs ett nära samarbete med trafikverket och VGR.

Grön infrastruktur

Precis som vi människor behöver växter och djur livsutrymmen av tillräcklig yta och kvalitet för att må bra. För att finnas kvar på lång sikt behöver de också möjlighet till spridning i landskapet. Detta är avgörande för att den biologiska mångfalden ska bevaras. Det är också grunden för att vi människor ska fortsätta få alla de nyttor som naturen ger oss, även kallade ekosystemtjänster. Begreppet grön infrastruktur förklarar att naturen hänger ihop genom ekologiska processer i hela landskapet. *(källa länsstyrelsen i västra Götaland)*

På uppdrag av regeringen har länsstyrelserna i Sverige tagit fram handlingsplaner för grön infrastruktur. Deras användning kommer bidra till att främja och samordna uppföljning och analys av miljötillstånd och miljömål.

Som del av strukturbilden i Göteborgsregionen finns inte bara de pendeltågsstråk med stationer, utan också de gröna kilarna däremellan. Det pågår flera samverkansprojekt i regionen där de gröna kilarna studeras för att hitta lösningar som stärker dem. Det behövs gröna kopplingar som sammanbinder de större naturområdena. Här spelar Mölndal en viktig roll då Änggårdsbergen/Sandsjöbackakilen finns inom kommunområdet.

Mölndals stad arbetar för att säkerställa den gröna infratrukturen i Fässbergsdalen.Detta görs i samverkan med trafikverket, Göteborgs stad, länsstyrelsen och GR. I samband med det arbetet kan en översyn av riksintresset för friluftslivet avgränsningar för området bli aktuell.

Blå infrastruktur

De ”blåa vägarna” som exempelvis Mölndalsån med flera, är av mellankommunalt intresse då dessa sträcker sig över fler kommuner. Frågan om miljökvalitetsnormer för vatten är också en viktig mellankommunal fråga då dessa är bindande krav och åtgärder måsta vidtas. Här samverkar Mölndal med bland annat Göteborg och Härryda då de enskilda kommunernas planering påverkar de övriga. Även Kungsbacka är en viktig samarbetspart för MKN vatten och de flöden som påverkar Kungsbacka tätort.

Mölndals stad ställer sig bakom den regionala vattenförsörjningsplanen och bidrar till det gemensamma regionala arbetet utifrån planen.

Anpassning till ett förändrat klimat

Generellt så kommer troligtvis Västra Götalands län att få ett blötare klimat med mer nederbörd och ökade översvämningsrisker. Risken för skyfall ökar också i och med klimatförändringen. I tätorterna med större andel hårdgjorda ytor kan skyfall få mycket omfattande konsekvenser i form av översvämmade gator, vägar samt jordbruk. Andra extrema väder förväntas också öka, t.ex. värmeböljor. Det gör faktorer som översvämningsbara ytor, robust infrastruktur och solskydd i olika former, nödvändiga att förhålla sig till i planeringen.

För att möjliggöra önskad stadsutveckling krävs också ett långsiktigt regionalt utvecklingsarbete i frågor som rör avrinningsområden, stigande vattennivåer osv. Klimatförändringarna påverkar stora delar av samhället och naturmiljön och tar inte hänsyn till geografiska gränser. Det är därför viktigt att arbeta gemensamt i regionen för att anpassa vårt samhälle genom att stärka och nyttja ekosystemen utifrån dessa nya förutsättningar.

För ha en fortsatt bra råvattenkvalitet behöver vi öka reningen och därmed skapa förutsättningar för vattenverken att utvecklas.

Staden arbetar internt i staden kring klimatfrågorna och ett forum för samordning av arbetet är under uppbyggnad. Att koppla det arbetet till mellankommunal och delregional samverkan är därför också viktigt.

Energiförsörjning

En regional utmaning är energiförsörjningen. Vi står inför behov av stora förändringar och även om det finns tillräckligt med energi är effektbristen avgörande för hur vi ska få ett fungerande samhälle. Här krävs samarbeten över kommungränserna, men också över regiongränser. Den här frågan behöver hanteras av kommunerna, men västra götalandsregionen har ett stort ansvar. Den här frågan bör därför lyftas på en regional nivå för att stötta kommunernas arbete.

Riksintressen, allmänna intressen, hänsyn

Detta avsnitt handlar om allmänna intressen, hänsyn och riksintressen som ett förtydligande av den digitala kartan där dessa finns med som planeringsunderlag. Kommunala naturreservat, naturvårdsplan och kulturmiljöprogram, som har tagits fram av staden, finns också med som planeringsunderlag i den digitala kartan som hör till översiktsplanen www.molndal.se/op

Naturvärden

Änggårdsbergen, Sandsjöbacka och Hårssjön är av riksintresse för naturvården. Mölndals stad arbetar för att ingen utveckling inom kommunområdet ska påtagligt skada dessa riksintressens värden. Detta gäller även natura2000-området i Sandsjöbacka.

Stadens övergripande naturvårdsmål är att bevara och öka den biologiska mångfalden av nu eller tidigare naturligt förekommande arter och naturtyper. Samtidigt ska människans möjligheter till rika naturupplevelser föras vidare till kommande generationer och naturresurser ska utnyttjas långsiktigt och hållbart.

I stadens naturvårdsplan finns riktlinjer för skydd och hänsyn och dessa vägleder vid planering, bygglov m.m. Som underlag finns en digital karta som redovisar olika klassificeringar för naturområden med höga värden i kommunen. Viktigt att ha med sig är att de inventeringar som gjorts ofta behöver kompletteras och fördjupas när det är aktuellt att ta fram en detaljplan eller liknande. Det beror på att förhållanden i naturen kan ändra sig, avgränsningar är relativt grova och underlagen har inte alltid varit kompletta. Därför är bedömningarna preliminära.

Det kan finnas ytterligare områden med naturvärden som inte är kända. Inför exploateringar och planer ska man därför alltid försöka ta reda på om så är fallet eftersom man är skyldig att ta hänsyn till arter och miljöer enligt lag.

Friluftsliv

Angårdsbergens naturreservat är ett populärt område för rekretation.

”TÄNK PÅ ATT ARTER SKYDDADE I LAG INTE ÄR FÖRHANDLINGSBARA”

Änggårdsbergen/Slottskogen/Sandsjöbacka, Rambo mosse och Hårssjön, Rådasjön med Gunnebo och Hassungared är av riksintresse för friluftslivet.

Under 2017 och 2018 reviderades några av de områden som är av riksintresse för friluftslivet inom kommunen. Mölndal stad har flera pågående detaljplanearbeten i Fässbergsdalen där ett av de nya riksintressena för friluftslivet är beslutat, FO47.

I de pågående detaljplaner och utredningar som är kopplade till detaljplanerna tydliggörs friluftslivets behov och Mölndals stad har i dialog med trafikverket och länsstyrelsen hittat alternativa avgränsningar för hur ett sådant riksintresse bör utformas. I den fortsatta dialogen bör det nya riksintresset inte hindra den föreslagna exploateringen.

Kulturmiljöer

Kvarnbyn. Kvarnbyn och Mölndalsfallet är hjärtat i det gamla Mölndal. Området är av riksintresse för kulturmiljövården.

I Kvarnbyn dånar forsen på samma sätt idag som den gjorde när man malde säd på medeltiden. Bebyggelsen är en blandning från flera sekler, och skapar en unik stadsbild där industribyggnaderna

trängs med de gamla bostadshusen vid klippkanterna. På kvällarna kan man se Mölndalsfallen upplyst mellan de höga, mörka fabriksväggarna. Fallhöjden är 48 meter.

Forsåker - foto, Per Pixel Petersson

Gunnebo. Gunnebo utsågs 2003 till regionens första kulturreservat och omfattar en lantegendom med slott och trädgårdar samt omgivande landskap, odlingsmark och lövskog. Här erbjuds upplevelser för alla sinnen i ett historiskt landskap. Gunnebo präglas av 1700-talets karaktäristiska uppbyggnad och är ett populärt besöksmål. Kulturmiljöer är miljöer som har påverkats av människor och som är bärare av angelägna berättelser. De är en del av vårt kulturarv. Kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas spelar en viktig roll i arbetet för en hållbar samhällsutveckling både ekonomiskt, miljömässigt och socialt.

Transporter och kommunikation

I Mölndals kommun finns flera riksintressen för kommunikation. Dessa är E6/E20, E6.20 Söderleden, riksväg 40, Kust- till kustbanan, Västkustbanan, Göteborg-Boråsbanan och Landvetter flygplats samt dess påverkansområde för buller. All planering, översiktsplaner såväl som detaljplaner, sker i samråd med trafikverket och länsstyrelsen för att säkerställa att de riksintressen som finns inte påtagligt skadas av den utveckling som sker inom kommunen. Därmed anser staden att vi inte påtagligt skadar riksintressena på en övergripande nivå.

Mölndals stad arbetar med en målstyrd trafikplanering för att öka andelen hållbara resor för att också kunna säkerställa en utveckling i kommunen med fler invånare och arbetsplatser utan att öka belastningen på riksintressena. Staden arbetar också utifrån att genomföra målbilden för stadstrafikens stomkollektivtrafiknät i tätortsområdet Göteborg - Mölndal - Partille 2035.

Framtida riksintressen som en ny stambana mellan Göteborg och Borås, är en angelägen fråga för regionen men också för staden. Därför sker all planering inom stationsområdet och de reservat som för närvarande finns avsatta för en ny järnvägsdragning, utifrån dessa förutsättningar för att inte motverka en sådan utveckling. Detta gäller även för västkuststråket.

Försvarets anläggningar

Inom Mölndals kommun ligger Sisjöns skjutfält med sitt influensområde, som är av riksintresse för totalförsvaret. Mölndals stad utgår i all planering utifrån de hänsynsavstånd som finns fastlagda för skjutfältet. Området finns också med i stadens naturvårdsplan tack vare sina höga naturvärden.

Alla höga objekt ska remitteras till Försvarsmakten. Med höga objekt avses objekt som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse, respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Bostadsförsörjning

Bostadsförsörjningsprogrammet är Mölndals stads dokument som redovisar stadens ambitioner och riktlinjer för bostadsförsörjningen. Det är framtaget för att visa hur Mölndals stad säkerställer det almänna intresset för bostadsförsörjning. Programmet har tagits fram i enlighet med lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Ansvaret innebär att alla kommuner ska redogöra för viktiga behov och utmaningar, riktlinjer och åtgärder för att kunna möta behovet av bostäder och med särskilda insatser för olika grupper. Programmet utgör tillsammans med stadens övriga styrdokument gemensamt grunden för den strategiska planeringen för att ge förutsättningar att växa hållbart och utveckla kommunen långsiktigt.

Riktlinjer för bostadsförsörjningen i Mölndal

För att möjliggöra ett långsiktigt bostadsbyggande har staden tagit fram riktlinjerna för bostadsförsörjningen i Mölndal. Riktlinjerna grundar sig i stadens mål, samt analyser av t.ex. utmaningar som togs fram i samband med framtagandet av bostadsförsörjningsprogrammet.

Riktlinje 1. En hållbar bostadsutveckling över tid.

Riktlinje 2. God planeringsberedskap och en aktiv plan- och markberedskap.

Riktlinje 3. Öka variationen av bostäder i alla tätorter.

Riktlinje 4. Utveckla det befintliga bostadsbeståndet.

Staden ska säkerställa ett stabilt och varierat bostadsbyggande samt hälsosamma och goda livsmiljöer i hela kommunen. Målsättningen är att bygga blandade bostäder nära service och gröna kvaliteter.

Nya bostäder ska byggas med god kvalitet och långsiktigt hållbara lösningar. Men också stadens befintliga lokal- och bostadsbeståndet bör ses som potentiell vid omvandling och förtätning. Kommunen ska ha god planering för behovet av bostäder för personer med särskilt behov av stöd och service.

Jordbruksmark

3 kapitlet 4§ miljöbalken

”Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse.

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.”

Med förändrat klimat och ökad befolkning får hushållningen med jordbruksmark en allt större betydelse. Det är viktigt att se markens värde i ett långt tidsperspektiv.

Inom Mölndals kommun finns det kvar en hel del jordbruksmark, framför allt i dalgången runt Lindomeån, men även delar av Fässbergsdalen och områden runt Kållered och Lindome innehåller jordbruksmark. Eftersom jordbruksmarken är av ett allmänt intresse kan den inte tas i anspråk för olika typer av exploatering såvida inte användningen är av ett väsentligt samhällsintresse eller att jordbruksmarken inte är brukningsvärd. Om det som planeras är av väsentligt samhällsintresse måste alltid en avvägning göras om det inte finns någon annan mark som kan planeras för ändamålet än den brukningsvärda jordbruksmarken.

I planeringsunderlagen som ligger i den digitala översiktsplanekartan, används lantmäteriets områden som klassas som jordbruksmark. Vid en förfrågan om bygglov eller detaljplan inom ett sådant område måste en lokaliseringsprövning göras. Detta ska göras innan man startar en detaljplan.

Skogsmark

Staden äger flera skogsområden. Syftet med stadens skogsinnehav är främst att kunna säkra möjlighet till tätortsnära rekreation, skydda skog med höga naturvärden, ha en markreserv för framtida exploateringar samt att kunna erbjuda bytesmöjlighet vid exploatering där privata fastighetsägare berörs.

Staden har ett pågående arbete med en skoglig strategi där syftet med staden skogsinnehav tydliggörs.

I Mölndals kommun finns flera fina sumpskogar med höga biologiska och estetiska värden. Denna skog hittar vi i västra delen av Lindomeåns dalgång.

LIS

Inom Mölndals kommun finns det inga områden som bedöms vara så kallade LISområde (landsbygdsutveckling i strandnära lägen).

Vatten

MKN

En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. En norm anger en lägstanivå. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas av en verksamhet på så sätt att kvaliteten blir sämre än den status som anges i normen.

Det finns fyra sorters vattenförekomster: sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Eftersom vattenområden inte följer kommungränserna krävs ett aktivt samarbete över kommungränsen för att säkerställa vattenstatus och vidta de åtgärder som behövs. Mölndals stad är medlemmar i Mölndalsåns vattenråd och i Kungsbackaåns vattenvårdsförbund och vattenråd i syfte att samarbeta med dessa vatten. Inom Mölndals kommun finns ett 20-tal vattenförekomster som inte uppfyller respektive norm enligt gällande beslut till den 21 dec 2021. För dessa krävs åtgärder så att normen uppfylls till vattenförekomstens respektive målår.

För att säkerställa MKN arbetar staden med olika åtgärder. Staden tar fortlöpande fram underlag för detta.

Riksintresse för vattenförsörjning

Anläggningar för vattenförsörjning är ett av riksintressena som omnämns i miljöbalkens 3 kap 8 §. Havs- och vattenmyndigheten har beslutat om dessa. Ett är Göteborgs stads dricksvattenanläggningar. I Göteborgs stads dricksvattenanläggningar ingår bland annat Rådasjön som därmed är en viktig förutsättning för riksintresset.

Syftet med att peka ut områden som riksintressen för vattenförsörjningen är att skapa förutsättningar för hänsynstagande. Riksintresset ska uppmärksammas i olika planeringsprocesser och vid prövning av verksamheter och åtgärder som kan försvåra för anläggningarnas funktion.

Det är i första hand när markanvändningen ändras som bestämmelser för riksintresset gör sig gällande. Pågående markanvändning påverkas inte. (källa: havs- och vattenmyndigheten)

Vattenförsörjningsplaner

Staden ansvarar för alla kommunens invåndares vattenförsörjning. Staden har en kommunal vattenförsörjningsplan (uppdaterad 2014) som måste finnas med i all planering.Vattenförsörjningsplanen kommer att arbetas om med start under 2022.

Inom GR finns en regional vattenförsörjningsplan som kommunerna ställts sig bakom. Av planen framgår nio mål för vattenförsörjningen i regionen. Mål som syftar till att säkerställa bland annat tillräcklig mängd, god kvalitet, hur vattenförsörjningen integreras i samhällsplaneringen samt minimering av hälsorisker kopplade till dricksvattnet. Planen är en av grunderna till det regionala samarbetet inom VA-verksamheterna vid kommunerna. Länsstyrelsen i västra götaland har tagit fram en regional vattenförsörjningsplan för dricksvatten i Västra Götaland, 2021. Vattenförsörjningsplanen är ett viktigt planeringsunderlag för staden.

Reglering Mölndalsån

Ett samarbete avseende reglering av vattenföringen genom Mölndalsåsystemet har inletts mellan Mölndal, Härryda och Göteborg. Syftet är att gemensamt styra de regleringsmöjligheter som finns för att minska risken för översvämning ibland annat närliggande tätorter och infrastruktur och leda ut vatten genom ån utifrån bla nederbördsprognoser. Regleringen ska även säkerställa ett minsta flöde genom ån utifrån naturliv och miljökrav. Reglering kan även säkerställa att vatten magasineras för att säkerställa vattenvolymer för vattenförsörjningen för Mölndal, Göteborg och Härryda.

Robust vattenförsörjning

Vattenledningsnäten i kommunen är i vissa punkter sammankopplad med grannkommunernas ledningar. Detta är ett sätt att öka möjligheten till redundans i vattenförsörjningen. För att säkerställa redundans vid eventuella driftstörningar i produktion och distribution krävs ytterligare investeringar i nya vattenledningar och anläggningar.

Dricksvatten

Alla invånare har rätt till hälsosamt dricksvatten, vare sig man har kommunalt vatten eller enskilda brunnar. Därför är detta en avgörande utgångspunkt vid exploatering.

I kommunen finns två vattenverk, Göteborgs och Mölndals. Med den utbyggnad och tillväxt som sker i regionen kommer det krävas utbyggnadsmöjligheter vid vattenverken för att säkerställa ett dricksvatten av god kvalitet till alla hushåll och verksamheter. Mark i anslutning till vattenverken behöver avsättas.

Vattenskyddsområde

Regionala vattenskyddsområden (VSO). Rådasjöns vattenskyddsområde är av regionalt intresse eftersom Rådasjön fungerar som reservvattentäkt för Göteborg. Mölndal och Härryda har gemensamt arbetat fram föreskrifter för området som gäller vid exploatering inom VSO (ligger för beslut hos LST). Sinntorp är också ett vattenskyddsområde.

Gryaabs tunnlar

Spillavloppsvatten från VA-abonnenter i kommunen som är anslutna till det kommunala spillavloppsnätet leds till Gryaabs tunnelsystem. Tunnlarna ägs och sköts av Gryaab. Då några av dessa passerar genom kommunen är det av stor vikt att hänsyn tas till tunnlarna vid utbyggnad i dess närhet exempelvis då underjordiska markarbeten såsom sprängning och pålning krävs.

Avloppsvattenhantering

Allt spillavloppsvatten från hushåll och verksamheter som är anslutna till det kommunala spillavloppsnätet renas i Ryaverket på Hisingen. Mölndals stad är en av delägarna i Gryaab. Såväl kapacitet som miljökrav på verksamheten i Ryaverket är därmed av intresse för Mölndals möjligheter till expansion.

VAIO - *vatten och avlopp i omvandlingsområden*

I områden som tidigare fungerat som fritidshusområde sker alltmer en omvandling till permanentboende. När så sker behöver oftast vatten- och avloppssituationen ses över och nya lösningar genomföras. Ibland kan det krävas att ett område ansluts till kommunalt vatten och avlopp.

Staden har tagit fram en handlingsplan, beslutad av kommunstyrelsen, för vatten och avlopp i omvandlingsområden. Utgångspunkten är att utifrån hälso- och miljökrav säkerställa att minimera avloppspåverkan på naturliga sjöar och vattendrag. I utpekade områden har bedömningen gjorts att en kommunal avloppsförsörjning är att föredra framför enskilda anläggningar. Prioritering av utbyggnadsordning har gjorts utifrån miljöpåverkan, utbyggnadsmöjlighet för VA samt i vissa områden samordning med detaljplanearbetet. Utbyggnad av VA läggs i

investeringsbudget och följer den beslutade planen. Handlingsplanen uppdateras vid behov med beslut i kommunstyrelsen.

Dagvatten

Stadens gällande dagvattenstrategi och dess principer ska fungera som underlag till planering och genomförande. Dagvattnet ses och utnyttjas som en positiv resurs i stadsbyggandet och ska integreras i den byggda och planerade miljön. Det är viktigt att hanteringen av dagvatten sker i robusta system och säkerhets- och skötselfrågor beaktas redan i planeringsskedet.

Dagvattnet omhändertas och renas i första hand nära källan och den naturliga vattenbalansen ska i möjligaste mån bibehållas. Dagvattenflöden reduceras och regleras så att belastning på ledningsnät och recipienter begränsas.

Gröna områden är viktiga i vår stadsmiljö. Grönstrukturen erbjuder många ekosystemtjänster som har bäring på människors hälsa och miljön. Gröna områden antas öka den sociala sammanhållningen och bidra till ökad fysisk aktivitet samt bidra till att minska mängden dagvatten i samhället och fungerar som dagvattenrenare. Genom att exempelvis använda ekosystemtjänster för att rena dagvattnet skapas bättre förutsättningar för att miljökvalitetsnormerna (MKN) för vatten säkerställs.

Energiförsörjning

För att klara globala, europeiska och nationella klimatmål måste användningen av fossila bränslen minska i snabb takt. Många branscher pekar på elektrifiering av fordon, processer och utrustning som vägen framåt vilket innebär att behovet av elenergi och eleffekt kommer att öka framöver. Elenergiförsörjningen i Sverige genomgår samtidigt en förändring där baskraft i form av kärnkraft ska ersättas med förnybar energi i form av vind- och solkraft.

Energiförsörjningen är beroende av producerad energi, tillgänglig effekt och nätkapacitet. Effektbrist kan uppstå under vissa timmar då behovet av el är som störst. Även låg nätkapacitet kan leda till effektbrist. Brist på eleffekt och nätkapacitet riskerar att hämma tillväxt och utveckling i flera storstadsregioner. Prognoser visar att Mölndal riskerar att hamna i denna situation inom en femårsperiod. Transportsektorn har störst inverkan på ökat effektbehov i Mölndal. Därför måste behovet av utrymme för tekniska försörjningssystem, såväl över som under mark säkras i planeringen.

Behovet av elektrifiering av samhället och ett effektivt resursutnyttjande i kombination med digitaliseringens möjligheter innebär att både el- och värmekunder får en mer och mer aktiv roll i energisystemet. Det kan handla om användarflexibilitet, småskalig energiproduktion, med mera. Uppvärmning med fjärrvärme avlastar elnätet genom att elbehovet till uppvärmning minskar samtidigt som lokal produktion av förnybar el vintertid säkras. Kraftvärmen bidrar också till att minska utsläppen av växthusgaser globalt genom att ersätta sämre el- och värmeproduktion.

I arbetet med stadens energiplan för minimerad klimatpåverkan, föreslås följande delmål till 2030:

- Kontinuerligt ökad andel av Mölndals elbehov produceras lokalt med sol, vattenkraft och kraftvärme
- Totalt installerad soleleffekt i Mölndal uppgår till minst 40 MW

Åtgärder och arbetssätt:

- Verka för fjärrvärme till uppvärmning

Elnät

Inom Mölndals kommun finns två elnätsägare. För centrala Mölndal är det Mölndal Energi Nät AB och för Kållered och Lindome är det Ellevio.

Fjärrvärme

Riskullaverket, ett biobränsleeldat, fossilfritt kraftvärmeverk som producerar förnybar el och värme parallellt, förser Mölndalsborna med fjärrvärme.

Avfallshantering

Avfallshanteringen är en del av samhällsplaneringen som kan påverka hur vi klarar av att ställa om till en cirkulär ekonomi och klara vårt resursbehov i framtiden samt är en del i hälsoskyddet för kommuninvånarna. Därför måste avfallshantering beaktas i alla skeden i samhällsplaneringen.

Genom att minska avfallet och återanvända samt återvinna det som blir kvar så uppnår vi bäst effekt. Bäst av allt är att det inte uppstår något avfall. Mölndals stad har en avfallsplan som utgår ifrån EU:s avfallstrappa och naturvårdverkets förordning om avfallsplan. Målsättningarna i avfallsplanen skall arbetas med i hela staden.

För att minska påverkan på klimatet behöver uttaget av naturresurser minska, återvinningen och återanvändningen öka och avfallet minska. Vilket är betydelsefullt för att vi ska uppnå ett hållbart samhälle.

För att klara att av att skapa ett resurssnålt samhälle måste det i planering finnas utrymme både för att hantera avfallet inom och vid fastigheten och att det finns utrymme för hämtning av avfallet.

Tillgängligheten till återvinningscentraler och återvinningsstationer för Mölndalsborna med olika färdsätt behöver också hanteras i planeringen.

Masshantering

Inom Mölndals kommun har det till och med 2019 funnits en deponi i Kikås för mottagning av massor. Då denna deponi nu inte längre kan ta emot fler massor arbetar Mölndas stad tillsammans med GR för att hitta lämpliga lokaliseringar för nya massmottagningar.

Samhällsviktiga funktioner

Inom Mölndals kommun och tätort ligger Mölndals sjukhus. Sjukhuset är en del av Sahlgrenska akademisjukhuset och klassas som en samhällsviktig funktion.

För att kunna stärka forskning och sjukvård behöver sjukhuset ha möjlighet att utvecklas. En annan fråga som behöver hanteras är översvämningsproblematiken i Mölndalsåns dalgång. Här är det extra viktigt att säkerställa de översvämningsbara ytor som krävs för att sjukhuset ska kunna vara tillgängligt även vid skyfall och höga flöden.

Andra viktiga samhällsviktiga funktioner som behöver säkerställas är energiförsörjning och vatten- och avloppsförsörjning. För att vatten- och avloppsförsörjningen ska kunna fungera behöver vattenverken kunna utvecklas och avloppstunnlarna beaktas vid planering.

Civilt försvar är också en viktig samhällsfunktion och det pågår en översyn av riksintresset för den civila delen av totalförsvaret just nu.

Andra frågor som ligger under samhällsviktiga funktioner är finansiell tjänster, omsorg, information och kommunikation, livsmedelsförsörjning, nödvattenförsörjning, skydd och säkerhet, transporter, handel och industri och offentlig förvaltning.

Hälsorisker

Mölndals stad vill verka för en god folkhälsa för alla kommuninvånare. Det innebär att vi behöver ha särskilt fokus på frågor som påverkar människors hälsa och välbefinnande. Buller, luftkvalitet, dagsljus och grönska är exempel på sådana frågor. När staden planerar för nya områden behöver dessa frågor beaktas, men de är också viktiga att uppmärksamma för den befintliga bebyggelsen som kan komma att påverkas.

Buller

Den ökande efterfrågan på bostäder tillsammans med nya riktvärden för trafikbuller har lett till att vi bygger i mer bullerutsatta lägen. Buller i omgivningsmiljön påverkar hälsan på många sätt, alltifrån en allmän störning till ökad risk för hjärt- och kärlsjukdom. När vi planerar våra bostäder bör bästa möjliga ljudmiljö eftersträvas. Med dagens byggnadsteknik klarar vi att nå kraven för inomhusmiljön. Forskning har visat att det inte går att bortse från påverkan av ljudmiljön utomhus i närheten av bostaden när det gäller människors hälsa. Därför är det viktigt att parker och friluftsområden och andra vistelseytor, så långt som möjligt värnas från bullerpåverkan.

De områden som är mest utsatt för buller finns i de centrala områdena i tätorterna i närhet av leder och annan infrastruktur. Det är särskilt viktigt att försöka åstadkomma en sida där ljudnivån helst ligger under 45 dB(A) ekvivalentnivå, en så kallad tyst sida, när vi bygger i bullriga miljöer.

Luftkvalitet

Ett varmare och fuktigare klimat kan öka förekomsten av pollen, kvalster och mögel. Även luftföroreningar påverkas av klimatförändringen. Detta genom att högre temperaturer påskyndar vissa kemiska reaktioner i atmosfären och ökar avdunstningen av flyktiga ämnen. Dessutom bidrar högre temperaturer till bildningen av marknära ozon och vissa partiklar. Effekten av detta kan bli ökade hjärt- och kärlsjukdomar samt luftvägssjukdomar. *(källa SMHI)*

De områden som har en påverkan av buller är också ofta utsatta för sämre luftkvalitet. På samma sätt som att buller är en hälsorisk kan också dålig luftkvalitet vara det. I de lägen som är utsatta behöver placering och utformning av ny bebyggelse noga studera för att inte riskera att gällande riktvärden överskrids. Miljökvalitetsnormerna (MKN) för luft är juridiskt bindande normer.

Utöver trafikminskningar så kan byggnadshöjder, skärmningar, väderstråck och växtlighet påverka luftföroreningshalterna. Luftutredningar bör därför göras tidigt i planprocessen och användas som ett verktyg för utformning av planen. I fördjupningar av översiktsplanen förtydligas och beaktas frågor som trafik, buller, luftkvalitet med mera.

Vibrationer

Vibrationer behöver förebyggas vid detaljplanering av bostäder, verksamheter eller infrastruktur på vibrationskänslig mark. Riktvärden ska uppnås. Vid samtidig förekomst av vibrationer och buller kan störningsupplevelsen förstärkas. När vibrationer och buller förekommer samtidigt behöver detta särskilt utredas och bedömas.

Farligt gods - transporter

De vägar inom kommunen som är utpekade som primära transportvägar för farligt gods är E6/E20, Söderleden och riksväg 40. Vid alla planering i anslutning till dessa stråk förs alltid en dialog med länsstyrelsen om risker och avstånd till bebyggelse.

Vid planering närmare än länsstyrelsen rekommendationer krävs särskilda riskutredningar i varje detaljplan. Dialog förs också med räddningstjänsten.

Dagsljus

Dagsljus påverkar vårt välbefinnande i stor grad. Vid större täthet och med högre byggnader riskerar vi få bostäder med för lite dagsljus och våra gårdar och lekytor riskerar att bli mindre solbelysta. Detta bör beaktas i fortsatt planering.

Krav på dagsljus finns reglerat i Boverkets byggregler. Bebyggelsens utformning är den viktigaste bestämningsfaktorn för dagsljusexponering. Särskilt viktigt är det att planera för goda ljusförhållanden i skol- och vårdmiljöer.

Kraftledningar

Kraftledningar med dess magnetfält ska beaktas vid nybyggnation. Det finns en försiktighetsprincip, framtagen av fem centrala myndigheter gemensamt (Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten). Principen innehåller dock inga klara avstånd och därför måste dessa studeras i varje enskilt fall.

Häst - och annan djurverksamhet

För avstånd till hästar finns inga fastställda säkerhetsavstånd - bedömning görs från fall till fall. Hästallergener är en viktig fråga att hantera. Detaljplanering bör inte försvåra för djurverksamheterna att finnas kvar och eventuellt utvecklas.

Förorenad mark, byggnad eller anläggning.

Vid omvandling av äldre industrimiljöer och liknande finns det ofta förorenad mark. Exempel på detta är bland annat Forsåkersområdet i centrala Mölndal.

När ett område tas i anspråk för exploatering och det finns förorenade massor, behöver dessa saneras. Därför kan en utveckling av tätorterna förbättra förutsättningarna och skapa bättre miljöer.

Skred, skyfall och översvämningsrisker

Lindomeån, Mölndalsån, stora Ån med flera är alla tidvis i riskzonen för översvämning. Där vattendragen påverkar bebyggelse kan detta bli ett problem och därför har flertalet åtgärder genomförts för att inte riskera att skada befintlig bebyggelse. När förtätningar sker som kan påverkas av höga flöden, kan det ibland finnas stabilitetsproblem med risk för skred, som kan behöva studeras. Ny bebyggelse behöver säkerställas så att inga skador sker, även om risken för större skred eller andra naturkatastrofer är liten i Mölndal. I fördjupningsarbeten för områden som är utsatta, är detta frågor som kan behöva utredas.

Medborgardialog/inflytande

Allmänhetens delaktighet är nödvändig för att ta del av den kunskap som finns kring närmiljö, vilket i sin tur leder till bättre och mer värdeskapande projekt. Stadsrummets betydelse som gemensam kontaktyta för möten mellan människor och för att stimulera demokrati och delaktighet ökar i takt med att samhället på olika sätt blir allt mer fragmenterat. Förändringar i en växande och tätare stad är viktiga att genomföra i dialog med allmänheten eftersom det innebär förändringar av platser och miljöer där vi bor och lever våra liv.

Översiktsplanen är en möjlighet för staden att genom dialog möta medborgarna kring frågor som rör inriktning och framtida utveckling av kommunen. Därför genomfördes hösten 2016 en tidig dialog på plats i Hällesåker, Lindome, Kållered och Mölndal där förtroendevalda och tjänstepersoner mötte över 400 människor som ville dela med sig av sina tankar och funderingar kring utvecklingen av deras närområde. Det fanns också möjlighet under hela dialogperioden att fylla i en enkät på nätet eller lämna synpunkter i en digital dialogkarta.

Fokus i dialogen handlade om att lyfta det som är positivt med olika platser i kommunen och hur dessa kan utvecklas på ett bra sätt samt att identifiera platser med potential för annat än vad de används till idag.

Resultat av medborgardialog sept 2016

Mölndal

I Mölndal finns barriärer som försvårar för tillgängligheten. De flesta vill kunna ta sig till gröna miljöer och mötesplantser, men järnväg och stora trafikerade vägar försvårar detta. De grönområden som ligger nära bostadsområden och tätbebyggda områden är favoritplatser, både på östra och västra sidan. Ju närmare centrum, desto viktigare blir de gröna ytorna. Det är framförallt de stora grönområdena som pekas ut som viktiga att bevara, t.ex. Änggårdsbergen och Gunnebo. Men även äldre bebyggelse som Kvarnbyn. Bostäder byggs helst i redan etablerade bostadsområden, en förtätning framförallt i centrum och längs med dalgången. Också önskemål om fler bostäder öster om centrum, t.ex. Rävekärr och Stensjön. Förtätning av bostäder och service, i och runt omkring stadskärnan (Rävekärr, Stensjön, Toltorp etc).

• Mötesplatser är viktiga (kommersiella och icke-kommersiella). Livet mellan husen, de gröna kvaliteterna.

• Förbättra trafiksituationen, jobba över barriärer och minska buller.

• Ta vara på och tillgänglighetsgöra den tätortsnära naturen (t.ex. Änggårdsbergen).

Kållered

I Kållered är bristande tillgänglighet ett övergripande fokus. Överfarter och kopplingar, t.ex. gångtunneln och cykelvägarna från centrum till köpstaden, samt mellan de stora verksamhetslokaliseringarna i köpstaden. Just tillgänglighet för gång och cykel anses viktigt. Förtätningen bör helst ske i centrum, på nuvarande parkeringar/asfalterade ytor. Den tätortsnära naturen och kulturen är viktig även här, men mest fokus ligger på de gröna ytorna/fritidsplatser centralt i orten.

• Fysiska och mentala barriärer, framförallt mellan östra och västra Kållered.

• Stora trafikmängder med störningar, bristfälliga kopplingar för cykel och bil.

• Utveckling i centrum; i behov av mötesplatser, service, gröna miljöer med kvaliteter, och fler bostäder.

Lindome

Även här lyfts den tätortsnära naturen och kulturen fram, t.ex. Kimmersbo, Fagered, Sandsjöbacka, Berget, miljöerna kring Lindomeån, och Spinneriet. Miljöerna och bebyggelsen runt Spinneriet har potential att utvecklas. Det borde byggas mer bostäder i redan påbörjade bostadsområden, som t.ex. Ingemantorp. Stor potential runt omkring verksamhetsområdet Backen; bygga bostäder där verksamheten idag ligger och ta vara på de gröna kvaliteterna runt omkring området.

• Utveckling i centrum; förtätning med bostäder, service och mötesplatser (för unga och gamla).

• Utbredd tätort, behov av att stärka kopplingarna för gång-, cykel-, och kollektivtrafik.

• De gröna områdena runt omkring tätorten väldigt viktiga.

Hällesåker

Det behöver byggas fler bostäder i Hällesåker, framförallt i centrum och i de större byarna, tex. Greggered. De sociala värdena bör förstärkas, genom att bevara befintliga mötesplatser (Hällesåkersgården, fotbollsplan samt Börjesgården) men

också tillföra funktioner som idag saknas. Det som efterfrågas är främst kollektivtrafiksatsningar och lokala centrumfunktioner. De gröna värdena består av de stora naturområdena runt omkring dalen, med sjöar och stigar, samt det värdefulla kulturmiljölandskapet längs med dalen.

• Brist på lokala centrumfunktioner; offentlig och kommersiell service, mötesplatser och funktioner för att klara av vardagslivet.

• Trafiksituationen längs med Hällesåkersvägen. Cykelbana till Lindome, lägre hastighet och mer kollektivtrafik.

• Småskaligheten värnas, Hällesåkers byhistoria och natur är viktiga.

Hur ser vi resultatet från medborgardialogen i förslaget till ny översiktsplan

Närhet och tillgänglighet är något som lyftes av många i medborgardialogen. Detta är en viktig fråga för översiktsplanen. Genom att utveckla alla tätorternas centrum med bostäder och service av olika slag stärks möjligheterna för fler att nå det som de behöver i vardagen enklare, och behoven av onödiga resor minskar och tillgängligheten för fler ökar.

Även kopplingarna till de gröna miljöerna är viktiga för de flesta. I samband med att tätorterna utvecklas behöver det gröna stärkas, både kopplingarna till gröna större miljöer omkring tätorterna samt parker och stråk inom tätorterna. Detta stärker Mölndals stads lokala miljömål som handlar om att alla bostäder bör som mest ha 300 meter till ett grönområde.

Omvandlingar av trafikbarriärer till stadsgator prioriteras tillsammans med att stärka kopplingarna mellan östra och västra delarna av framförallt Kållered och Mölndal. Fokus i planeringen framöver blir också utveckling och förtätning av Lindome och Kållereds tätorter.

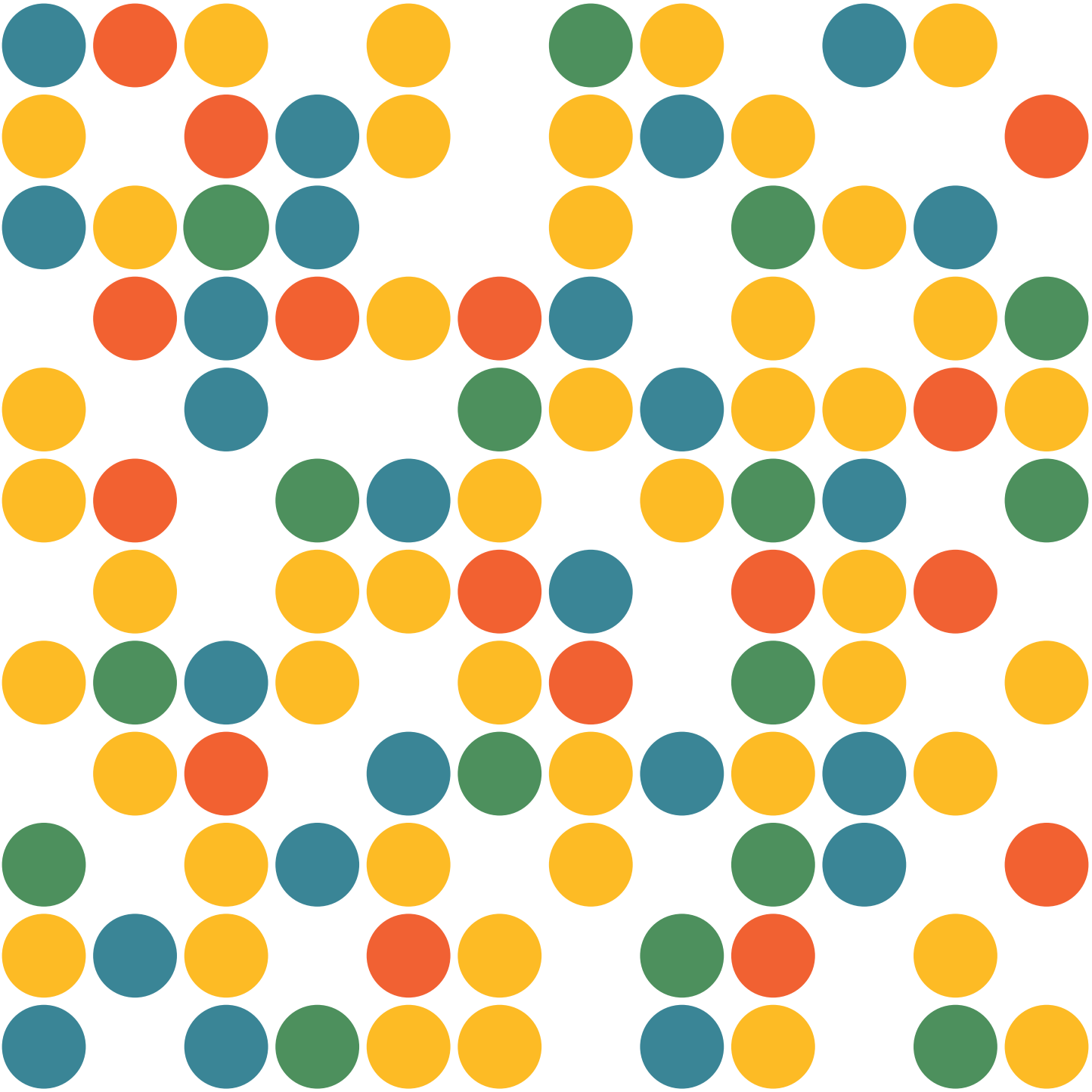

MÖLNDALS STAD

Samrådsredogörelse

Översiktsplan för Mölndal, Västra Götalands län

Tidigare behandling

Kommunstyrelsen gav 2014-06-04, § 72, stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan för Mölndals kommun.

Kommunstyrelsens planeringsutskott beslutade 2018-04-25, att samråd skulle genomföras kring framtaget förslag till översiktsplan.

Planens syfte

Översiktsplanen fungerar som ett paraplydokument för stadens övriga strategiska program och planer för fysiska planering.

De övergripande stadsbyggnadsstrategierna och planeringsprinciperna blir grunden för det fortsatta arbetet med olika fördjupningar, både tematiska och geografiska, som behöver tas fram som ett mellansteg mellan översiktsplan och detaljplaner. I fördjupningsarbetena tydliggörs olika intressekonflikter och avvägningar görs för att underlätta för kommande detaljplaner.

Översiktsplanen ska fungera som ett levande dokument med en rullande översiktsplanering. Kartan med planeringsunderlag kommer att vara digital för att lätt kunna uppdateras när förutsättningar förändras.

Samråd

Planförslaget har varit utställt för samråd under tiden 2018-05-03 – 2018-07-04. Under samrådet har planhandlingarna funnits tillgängliga i Mölndals stadshus, på Kållereds och Lindomes bibliotek samt på stadens hemsida.

Under och i anslutning till samrådstiden inkom 42 yttranden som sammanfattas och kommenteras nedan. Yttrandena finns att ta del av i sin helhet på stadsbyggnadsförvaltningen i Mölndals stad. Länsstyrelsens yttranden redovisas i sin helhet.

INKOMNA SYNPUNKTER OCH KOMMENTARER

Inkomna synpunkter har sammanfattats nedan. Personnamn anges inte. Synpunkterna finns i sin helhet på stadsbyggnadsförvaltningen.

STATLIGA OCH REGIONALA ORGAN samt BOLAG

1. Länsstyrelsen (daterad 2018-06-29)

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Det är positivt att kartan är digital. Översiktsplanen genomsyras av en hållbarhetstanke. Sammantaget innehåller översiktsplanen goda principer och i flera frågor tar kommunen tydligt ställning inför kommande plan- och prövningsprocesser. I andra frågor väljer kommunen att skjuta upp avvägningar och ställningstaganden. I dessa frågor finns därför ännu inte någon överenskommelse mellan stat och kommun. Det blir en överenskommelse när frågorna hanterats i översiktsplanen eller fördjupningar/tillägg. Vidare är det flera ställningstaganden och avvägningar mellan intressen som inte synliggörs i kartan. Översiktsplanens vägledande funktion bör stärkas.

Synpunkter gällande ingripandegrunder

Påverkan på riksintresse för totalförsvaret kan inte bedömas utifrån samrådsförslaget och avsnittet behöver förtydligas.

Konsekvenser för riksintresse friluftsliv och naturvård liksom Natura 2000 behöver beskrivas för att påverkan ska kunna bedömas. Länsstyrelsen bedömning är att utvecklingen riskerar att påtagligt skada riksintresse friluftsliv Rambo mosse och Hårssjön FO 32. Översiktsplanen behöver uppdatera kartan med ny avgränsning för riksintresse friluftsliv i Fässbergsdalen. Länsstyrelsen ser risk för påtaglig skada på riksintresse friluftsliv vid förtätning vid Fässberg om inte det planerade grönstråket verkställs och blir funktionellt.

Översiktsplanen behöver kompletteras med en redovisning av vilka riksintressen för kommunikation som finns i kommunen, vilken funktion och status de har samt hur kommunen avser att tillgodose dessa. Översiktsplanen behöver kompletteras med konsekvenser för riksintresset för Landvetter flygplats, specifikt påverkansområde för flygbuller och flyghinder, för att påverkan ska kunna bedömas.

Mölndals kommun omfattas inte av MKN buller, men i alla kommuner ska strävan vara att begränsa buller. Översiktsplanen bör visa hur kommunen avser att bidra till att begränsa buller. Översiktsplanen behöver på ett tydligare sätt visa hur hänsyn ska tas för att miljökvalitetsnormer för vatten ska följas. Längs vissa större trafikerade vägar och i trånga gaturum riskerar MKN luft att överskridas.

Länsstyrelsen ser utveckling av en skola i Hällesåker som olämpligt att pröva som LIS-område.

Mellankommunala frågor som behöver utvecklas i översiktsplanen är Lindomeån/Kungsbackaån, vissa riksintressen, MKN vatten samt trafikflöden och infrastruktur.

Föreslagen exploatering kan vara lämplig vad gäller risk för översvämning och risk för olyckor med farligt gods, men detaljerade utredningar kan komma att krävas i kommande detaljplanering. Gällande geotekniska risker, förorenade områden, buller, luftkvalitet och

avlopp saknas sådana beskrivningar och ställningstaganden i översiktsplanen som behövs för att Länsstyrelsen ska kunna bedöma huruvida det som föreslås i planen medför sådana problem avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede kan ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Utgångspunkten i översiktsplanen är att inte påtagligt skada något riksintresse, utan istället bidra till att stärka dessa. Länsstyrelsen tycker att detta är bra och efterlyser mer konkreta ställningstaganden kring de specifika riksintressen som finns i kommunen, för att kunna bedöma om utgångspunkten efterlevs.

Totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken)

Påverkan på riksintresset kan inte bedömas utifrån översiktsplanen. Avsnittet om riksintressen för totalförsvarets militära del behöver förtydligas. Det bör framgå att alla höga objekt ska remitteras till Försvarsmakten. Detta med anledning av att höga objekt kan komma att skada riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess. Med höga objekt avses objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. I avsnittet bör även framgå att alla plan- och lovärenden inom influensområde för Sisjöns skjutfält ska remitteras till Försvarsmakten. Inom influensområdet kan ny störningskänslig bebyggelse så som bostäder, skolor och vårdlokaler komma att skada riksintresset med hänsyn till skjutfältets miljötillstånd.

Det behöver förtydligas att delar av kommunen omfattas av riksintresse för behov av hinderfrihet.

Kommunen beskriver den militära delen av totalförsvaret. En upplysning är att det just nu pågår ett arbete där Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ser över den civila delen av riksintresse för totalförsvar. Detta planeras att ske under hösten 2018.

Naturvård (3 kap. 6 § MB)

• Änggårdsbergen (NRO14155): I förslaget redovisas tätortsbebyggelse inom riksintresse för naturvård Änggårdsbergen och förtätningsområde i gränsen till riksintresset. En beskrivning av konsekvenserna behöver redovisas för att påverkan ska kunna bedömas.

• Sandsjöbacka (NRO14169): En beskrivning av konsekvenserna av utvecklingen på riksintresse naturvård Sandsjöbacka behöver redovisas för att påverkan ska kunna bedömas.2 Området ingår även i Kungsbacka kommun i Hallands län vilket gör att det kan krävas mellankommunal samordning för att säkra riksintressets värden.

• Hålsjön NRO 14164 (Hårssjön): Markanvändning tätortsbebyggelse finns inom riksintresse naturvård Hålsjön. En beskrivning av konsekvenserna av utvecklingen på riksintresset behöver redovisas för att påverkan ska kunna bedömas. Riksintresset går in i Härryda kommun vilket gör att det kan krävas mellankommunal samordning för att säkra riksintressets värden.

Naturvård (4 kap MB)

Det behöver framgå om utvecklingen kan innebära risk för att naturmiljön i Natura-2000 området Sandsjöbacka påverkas. Även för åtgärder som sker utanför Natura-2000 området behöver en bedömning göras om utvecklingen kan innebära påverkan på natura 2000områdets värden.

Friluftsliv (3 kap. 6 § MB)

• Änggårdsbergen, Slottsskogen, Fässbergsdalen FO47

Naturvårdsverket har i december 2017 ändrat avgränsningen för riksintresse friluftsliv Änggårdsbergen, Slottsskogen, Fässbergsdalen. Kartskiktet för riksintresset i den digitala kartan behöver uppdateras.

Kommunen har möjlighet att genom översiktsplanen göra en tolkning av Naturvårdsverkets avgränsning av riksintresset, om kommunen förordar en annan avgränsning. Syftet med riksintresset är att skydda grönstråkets funktion för friluftslivet. Handlingarna behöver också kompletteras med en beskrivning av konsekvenserna på riksintresset av utvecklingen. Det bör framgå att stråket inte enbart är viktigt för flora och fauna utan även är viktigt för att säkra riksintresse för friluftslivet.

Länsstyrelsen anser att det finns risk för påtaglig skada på riksintresset vid förtätning vid Fässberg om inte grönstråket verkställs och blir funktionellt.

I syfte att förtydliga för framtida planeringsarbete och för att inte riskera att möjligheterna att förverkliga den gröna kilen byggs bort bör behovet av att peka ut mark i översiktsplanen för en socioekodukt och dess anslutande grönstråk undersökas.

Då full finansiering för socioekodukten inte uppnåtts är objektet inte inkluderat i Nationell plan för transportsystemet 2018-2029. Trafikverket har som ambition att tillsammans med parterna gemensamt arbeta för att nå en full finansiering för objektet inför revidering av Nationell plan år 2022. Kommunen behöver genom översiktsplanen säkerställa grönstråkets funktion även för vilt för att möjliggöra en framtida socioekodukt i området.

• Rambo mosse och Hårssjön FO32

Gränserna för riksintresset är reviderade och den digitala kartan behöver uppdateras. Området berör både Härryda och Mölndal vilket kan komma att kräva mellankommunal samordning för att säkra riksintressets värden.

Ett förtätningsområde är utpekat söder om S Långevattnet. Länsstyrelsen bedömning är att utvecklingen riskerar att påtagligt skada områdets värden, på grund av att Bohusleden korsar förtätningsområdet. Utvecklingens för-väntande konsekvenser på riksintressets värden behöver beskrivas för att visa hur påtaglig skada kan undvikas.

• Rådasjön med Gunnebo FO 33

Naturvårdverket har 2017-12-21 beslutat om att Rådasjön med Gunnebo (FO33) ska ingå i riksintresse för friluftsliv. Den digitala kartan behöver uppdateras. Förtätningsområde är utpekat inom riksintresset och i vattenområdet. I värdebeskrivningen för området står att exploatering samt åtgärder som påverkar vattenkvaliteten negativt kan påtagligt skada områdets värden. Konsekvenserna på riksintressets värden av utvecklingen bör därför beskrivas. Riksintresseområdet berör både Härryda och Mölndals kommun vilket kan komma att kräva mellankommunal samordning för att säkra riksintressets värden.

• Sandsjöbacka FO 36

Ett mindre område för förtätning mellan Hallen och Bölet berör riksintresset. Konsekvenserna av utvecklingen behöver beskrivas för att påverkan ska kunna bedömas. Området berör Göteborg och Mölndals kommuner samt Kungsbacka i Hallands län vilket kräver mellankommunal samordning för att säkra riksintressets värden. Förekomsten av sammanhängande gröna stråk pekas ut som viktigt för områdets värde.

• Hassungared FO 14

Utvecklingen bedöms inte riskera att påtagligt skada riksintresse för friluftsliv Hassungared.

Kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

Översiktsplanen behöver kompletteras med en redovisning av vilka riksintressen för kommunikation som finns i kommunen, vilken funktion och status de har samt hur kommunen avser att tillgodose dessa intressen i den kommande planeringen. Se Trafikverkets yttrande för en översikt av riksintressena.

Översiktsplanen behöver kompletteras med beskrivning av konsekvenser för riksintresset för Landvetter flygplats, specifikt påverkansområde för flygbuller och flyghinder, för att påverkan ska kunna bedömas. Påverkansområden för flygbuller berör de östra delarna av kommunen. Påverkansområde för flyghinder, det vill säga byggnadsverk över 45 m, berör kommunen från Lindome och österut. Dessa områden bör redovisas på karta liksom restriktioner och rekommendationer för bebyggelse.

Bullerinfluensområdet för flygbuller tillhörande preciseringen av riksintresse Landvetter flygplats uppdaterades under år 2017 med anledning av "Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader". Uppdateringen har gjorts utifrån principen att ändra så lite som möjligt förutom att begränsningen för bullerkänslig verksamhet och bebyggelse numera går vid överskridande av ekvivalent nivå 55 dBA, maxnivån 70 dBA 16 gånger per dag (06-22) och 3 gånger per natt (22-06).

Den 31 maj 2018 fastställde regeringen den Nationella planen för transportsystemet 2018 - 2029, i planen är objektet Göteborg – Borås inkluderat med planerad byggstart 2024. Eftersom sträckning inte är beslutad bör möjligheten att ha fyra spår från Göteborgs central till Mölndal behållas. Länsstyrelsen vill i sammanhanget uppmärksamma att det redovisade området för det framtida riksintresset inte till fullo överensstämmer med utredningskorridorerna i lokaliseringsutredningen.

Miljökvalitetsnormer

Buller

Då Mölndal har färre än 100 000 invånare omfattas kommunen inte av krav på att kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram enligt förordningen (2004:675) om omgivningsbuller (MKN buller). Däremot ska Trafikverket kartlägga buller från vägtrafik med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år samt vid järnvägar med en trafiktäthet på mer än 30 000 tåg per år samt upprätta åtgärdsprogram för dessa.

I alla kommuner ska dock strävan vara att begränsa buller. Detta styrs bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och reglerna om egenkontroll, tillsyn och prövning. Av översiktsplanen bör framgå vad som gäller avseende MKN buller i Mölndals kommun enligt ovan. Kommunen bör alltså beskriva hur bebyggelse planeras utifrån trafikbuller vid de leder och järnvägar som berörs i kommunen. Kommunen kan i sammanhanget redovisa riktvärden utifrån Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader.

Vatten

Översiktsplanen behöver på ett tydligare sätt visa hur hänsyn ska tas för att miljökvalitetsnormer för vatten ska följas. Kommunen har lyft hantering av dagvatten vilket är bra, men även markanspråk och åtgärder i eller i nära anslutning till vattenförekomster behöver belysas. Möjliga konfliktområden och hur man avser att hantera en utveckling som kan påverka hydromorfologiska faktorer behöver beskrivas.

Mölndalsån är ett exempel där normen god ekologisk status inte nås, bland annat till följd av att hydromorfologiska kvalitetsfaktorer klassats som dåliga. Då Mölndalsåns närområde är så starkt påverkat är ytterligare exploatering i vattenförekomstens närområde svårt att förena med möjligheten att uppnå normen. Även Kålleredsbäcken är ett exempel där denna fråga är aktuell.

Exempelvis rinner vattenförekomsten Mölndalsån (Kålleredsbäckens inflöde till Liseberg) i två kommuner och statusen klassas för hela vattenförekomsten varför det mellankommunala samarbetet är viktigt för att normen god ekologisk status ska kunna nås.

I kommunen finns flera grundvattenförekomster vilka omfattas av miljökvalitetsnormer. Två av dem är dessutom utpekade som dricksvattenförekomster vilket betyder att de ska skyddas för att garantera tillgången på god vattenkvalitet. De, liksom hur kommunen avser att följa MKN, behöver synliggöras i översiktsplanen.

Det bör vidare framgå hur kapaciteten för avlopp ser ut för nuvarande förhållanden och med planerad befolkningstillväxt för att också visa att MKN kan följas för de vattenförekomster som påverkas.

Luft

Längs vissa större trafikerade vägar och i trånga gaturum i Mölndals kom-mun riskerar miljökvalitetsnormer att överskridas. För att tydliggöra för framtida planering bör det framgå som hänsynsområden på översiktsplanens karta var det finns risk att miljökvalitetsnormer överskrids.

Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommunen har angett utveckling av en skola Hällesåker vid Lindomeån som ett område som kan prövas som LIS-område.

Länsstyrelsen bedömer att strandområden i och i anslutning till region- och delregionala centra samt större kommuncentra som också är orter med en stadig positiv befolkningsutveckling inte skall anses som landsbygdsområden. Länsstyrelsen bedömer det därför som olämpligt att peka ut området som LIS-område i kommunen. Kommunen bör i första hand undersöka om utvecklingen kan ske utanför strandskyddet, i andra hand se om det finns särskilda skäl enligt 7 kap 18§ MB för dispens eller att upphäva strandskyddet för att utveckla skolan.

Om kommun ändå vill gå vidare med att studera Hällesåkers skolområde för LIS behöver grunden till ställningstagandet beskrivas. Det saknas analyser som visar hur kommunen kommit fram till utpekandet och det redovisas inte heller på karta.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen ser gärna att översvämningsproblematiken nedströms Lindomeån/Kungsbackaån behandlas som en mellankommunal fråga i översiktsplanen.

Frågor kopplat till riksintressen och MKN vatten som beskrivits under de rubrikerna i detta yttrande bör lyftas fram i översiktsplanen som mellankommunala frågor.

Trafik och trafikflöden hanteras inte i översiktsplanen. Detta är en viktig mellankommunal fråga i Göteborgsregionen och behöver utvecklas till granskningsskedet. För att nå hållbara lösningar i transportinfrastrukturen krävs ett nära mellankommunalt samarbete då kommunerna, dess invånare och bebyggelseutveckling påverkar och påverkas av varandra utanför de geografiska kommungränserna. I översiktsplanen anges att mellankommunalt samarbete krävs, det är dock svårt att utläsa hur kommunen avser att utveckla det mellankommunala samarbetet.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Det är positivt att översiktsplanen lyfter vikten av att planera för goda dags-ljusförhållanden vid förtätning.

Föreslagen exploatering kan vara lämplig, men detaljerade utredningar kan komma att krävas i kommande detaljplanering vad gäller risken för översvämning samt risken för olyckor med transport av farligt gods då det inte går att avgöra lämplighetsbedömningen fullt ut på denna övergripande nivå.

Gällande geotekniska risker, förorenade områden, buller, luftkvalitet och avlopp saknas sådana beskrivningar och ställningstaganden i översiktsplanen som behövs för att Länsstyrelsen ska kunna bedöma huruvida det som föreslås i planen medför sådana problem avseende människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede kan ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL.

Farligt gods

I översiktsplanen tas E6/E20, Söderleden och riksväg 40 upp som rekommenderade transportleder för farligt gods. Översiktsplanen anger att vid all planering i anslutning till dessa stråk förs en dialog med Länsstyrelsen. Länsstyrelsen vill här hänvisa till sin riskpolicy som tillämpas vid granskning, och uppmanar även kommunen att tillämpa denna vid all planering. Policyn ger vägledning för hur marken kan användas inom 150 meter från farligtgodsled. Utöver ovan nämnda vägstråk transporteras även farligt gods på järnväg; Kust- till kustbanan och Västkustbanan. Samma förhållningssätt gäller även där. Länsstyrelsen hade gärna sett ett kartlager med riskhanteringsavståndet på 150 meter intill farligtgodsleder.

Finns det större verksamheter som genererar transport av farligt gods i kommunen är det lämpligt att synliggöra dessa då transporter till och från verksamheterna utgör en risk för omgivningen.

Översvämning och skyfall

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen avser ta fram en fördjupning inom området skyfall/översvämning. Då det inte finns någon analys över risken för översvämning i översiktsplanen går det inte att bedöma huruvida föreslagen markanvändning är lämplig med avseende på risken för översvämning. Det hade varit önskvärt att dessa arbeten gick parallellt eller att en fördjupning inom området skyfall/översvämning fanns klar för att kunna utgöra ett underlag för lokalisering av ny bebyggelse.

Kommunen anger i planeringsprinciperna för klimat att det är viktigt att tidigt integrera klimataspekterna i planeringen genom att arbeta med lägsta golvnivåer i områden som är utsatta för översvämningsrisk. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen använder sig av grundläggningsnivå. Utöver det finns det andra aspekter som behöver beaktas, till exempel framkomlighet och placering av teknisk infrastruktur.

Länsstyrelsen tar nu fram underlag för länets alla kommuner i form av en lågpunkts- och ytavrinningskartering baserad på höjddata. Karteringen kan ge en indikation på hur ytavrinningen ser ut vid kraftigt regn och var i terrängen det kan bli vattenansamlingar, och vara en grund för var ytterligare utredning kan vara lämpligt. Planen är att dessa karteringar ska vara klara under 2018.

Geoteknik

Översiktsplanen saknar redovisning av geotekniska riskområden i kartform som ger en god överblick i planeringen. I översiktsplanen är det lämpligt att översiktligt redovisa geologiska och geotekniska förhållanden samt eventuella risker, som underlag för strategiska val av markanvändning. Särskilt bör framgå i vilka områden markens stabilitet kan orsaka svårigheter vid planläggning och/eller särskilt behöver utredas i samband med detaljplaneläggning eller bygglovgivning.

En översiktlig stabilitetskartering utfördes 1998 på uppdrag av MSB. Den hanterar utvalda bebyggda områden. För att det geotekniska planeringsunderlaget skall bli komplett och relevant för översiktsplanen är det viktigt att samtliga områden där förändrad markanvändning planeras bedöms ur geoteknisk synvinkel och att ny kunskap som erhållits inarbetas i underlaget. För att identifiera riskområden, även där geotekniska utredningar ej har utförts, kan grova värderingar göras utifrån kartor.

Länsstyrelsen rekommenderar att avsnittet Skred, skyfall och översvämningsrisker utvecklas med en beskrivning av såväl ras, skred och erosion, samt en tydlig strategi för hantering av dessa frågor. Att formulera en strategi innebär att de geotekniska säkerhetsfrågorna kommer med tidigt i planläggning och bygglovgivning vilket är ett stöd för att styra markanvändning mot ökad säkerhet och minskade kostnader. Förväntade effekter av ett för-ändrat klimat behöver också beaktas. Läs mer i bifogat yttrande från SGI.

Förorenade områden

Översiktsplanen nämner exempel på förorenade områden. De områden som är kända bör visas på karta.

Buller och luftkvalitet Av översiktsplanen framgår att staden kommer att arbeta med fördjupningar för större områden liksom tematiska tillägg avseende buller och luftkvalitet. Länsstyrelsen anser att det är positivt att det tas ett helhetsgrepp för dessa frågor, men konstaterar samtidigt att översiktsplanen alltså inte vägleder om var det är lämpligt att placera bostadsbebyggelse, förskolor, skolor med mera. Länsstyrelsen anser därför att områden där det finns risk för buller, vibrationer och luftföroreningar behöver pekas ut som hänsynsområden i översiktsplanens karta.

En planeringsprincip som anges för bostäder är att bästa möjliga ljud- och luftmiljö bör eftersträvas. Detta ska genomföras utifrån en medveten utformning och placering av nya byggnader i utsatta lägen med stöd av gällande lagkrav. Där så är möjligt kan högre krav ställas om det fortfarande är möjligt att bibehålla den föreslagna exploateringsgraden. Länsstyrelsen är positiv till planeringsprincipen men vill betona att lagkraven avseende buller (trafikbullerförordningen SFS 2015:216) och miljökvalitetsnormer för luft säkerställer lägsta acceptabla ljud och luftmiljö.

Vid planering av offentlig service och andra verksamheter som inrymmer barn, ungdomar och andra känsliga personer, behöver luftkvalitet och buller beaktas genom att dessa lokaliseras till områden med låga bullernivåer och luftföroreningshalter. Detta bör framgå av de planeringsprinciper som beskrivs vid offentlig service.

Även utanför riksintressets påverkansområde för flygbuller kan det finnas anledning att redovisa beräknade värden för omgivningsbuller i detaljplan och bygglov för bostäder.16 De områden där detta kan vara lämpligt bör framgå av översiktsplanen, om dessa bör kommunen föra en dialog med Swedavia.

Avlopp

Avloppsfrågan behöver beskrivas tydligare i översiktsplanen; var det kommunala avloppsvattnet behandlas och om det finns tillräcklig kapacitet i reningsverket för den planerade ökningen av bebyggelse.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

Social hållbarhet

Översiktsplanen synliggör social hållbarhet på ett bra sätt med kunniga bakgrundstexter. Det är positivt att social hållbarhet genomsyrar översiktsplanens olika delar, bland annat beskrivs sociala dimensioner av grönstruktur, kulturmiljö och arkitektur.

Det är bra att kommunen vill använda sig av sociala konsekvensanalyser (SKA) och barnkonsekvensanalyser (BKA). Översiktsplanen lyfter barns och ungas perspektiv främst kopplat till kultur och idrott vilket är en bra grund för kommande BKA:er. Motsvarande översiktliga beskrivningar av olika gruppers perspektiv kan göras inom fler områden i översiktsplanen för att nyansera och vägleda kring vilka sociala aspekter som behöver analyseras vidare.

Översiktsplanens texter visar tydligt, men på ett generellt plan, vilka sam-band som finns mellan den fysiska miljön och sociala aspekter. Behovet av exempelvis mötesplatser

uppmärksammas. Tydligheten i detta resonemang skulle stärkas om kommunen också kunde visa på karta vilka olika typer av mötesplatser som finns idag i kommunen, och var sådana mötesplatser behöver stärkas eller skapas i både befintlig och tillkommande bebyggelse.

Jordbruksmark och landsbygd

Översiktsplanen innehåller en bra beskrivning av hur 3 kap 4 § miljöbalken skall tillämpas. Däremot framgår det inte att utredning har gjorts enligt nämnd paragraf, eller var och hur mycket jordbruksmark som planeras att bebyggas. Kartans förtätningsområden ser på flera platser ut att beröra jordbruksmark. Se vägledningar från Jordbruksverket för hur jordbruksmark bör hanteras i fysisk planering.17

Planeringsprinciperna för Bostäder – stad och land är bra. Någon planeringsprincip behöver också läggas till för hur hållbar mobilitet och tillgänglighet kan uppnås även för dem som inte bor inom 400 m från kollektivtrafik.

Regional utveckling och infrastruktur

Eftersom översiktsplanen inte beskriver eller hanterar trafikproblem, konsekvenser av kollektivtrafikplanerna i kommunen eller eventuella önskemål om förändringar av kommunens roll i regionen, är det svårt för Länsstyrelsen att yttra sig om översiktsplanen i dessa frågor.

Länsstyrelsen har svårt att ta ställning till hur förändrad transportefterfrågan till följd av översiktsplanens genomförande kan tillgodoses i den statliga infrastrukturen. Detta eftersom översiktsplanen inte beskriver utbyggnadstakt, utbyggnadsplanering, trafikstrategi eller bebyggelseutvecklingens påverkan på statlig infrastruktur. Vidare har Länsstyrelsen svårt att utifrån samrådshandlingar utläsa vilka mål som är styrande för trafikplaneringen i staden och hur staden avser att uppnå dessa.

Kommunen bör ta fram nödvändiga fördjupningar och inkludera dessa i översiktsplanen för att tydliggöra och konkretisera innebörd och konsekvenser av översiktsplanen och vilka åtgärder som krävs. Kommunen avser att ta fram en trafikstrategi tillhörande översiktsplanen vilket är positivt. Trafik-strategins åtgärder och resultat behöver lyftas in i översiktsplanen. Översiktsplanen tillsammans med trafikstrategin behöver bli så tydlig att det går att utläsa vilket transportbehov översiktsplanen ger upphov till och vilket trafiksystem som avser att hantera transportefterfrågan. Innan detta är framtaget kommer stora trafikfrågor få hanteras i eventuella detaljplaner.

Kommunen vill prioritera förtätningsprojekt som omvandlar trafikbarriärer till stadsgator. Eftersom det inte redovisas vilka vägar/gator som kan bli aktuella eller vilka konsekvenser detta kan få, har Länsstyrelsen svårt att ta ställning till förslaget. Vad händer med trafiken i kommunen, i ett mellankommunalt perspektiv och på den statliga infrastrukturen om genomfartsgator blir till stadsgator?

Se Trafikverkets yttrande för aktuella projekt och åtgärdsvalsstudier som be-rör Mölndals stad. Samtliga förändringar i statlig infrastruktur som ska inkluderas i Nationell eller Regional plan för transportsystemet behöver kommunen lyfta via kommunalförbundet GR för prioritering till VGR. Se också Trafikverkets yttrande för information om funktionellt prioriterat vägnät.

Förtätningsområden

Det är ett tydligt och bra mål att merparten av tillkommande bostäder ska lokaliseras inom 400 meter från kollektivtrafik. Mölndals kommun har goda förutsättningar för kollektivt resande med relativt hög turtäthet, varför större delen av stadens tätorter och mellan tätorterna ligger inom angivna avstånd från hållplats/station. Det finns därför en potential att ytterligare höja ambitionsnivån vad gäller turtäthet och var bebyggelseutvecklingen ska prioriteras.

Förtätningsområdena är schablonmässigt ritade inom en radie från busshåll-platser och är inte avgränsade i övrigt, vilket gör att karta och text inte stämmer överens. Områdena går ibland utanför befintlig tätort eller överlappar med utvecklingsområden. Förtätningsområdena behöver justeras utifrån fler parametrar än avstånd till busshållplats; utveckling av infrastruktur, hänsyn till hälsa och säkerhet, befintlig bebyggelse, skyddad natur med mera.

Bostadsförsörjning

Befolkningstillväxten bör enligt kommunen ligga på cirka 1,5 % per år vilket innebär ett behov av cirka 500 lägenheter per år.18 Kommunen behöver tydligare konkretisera vad denna befolkningstillväxt innebär för markanvändningen för att översiktsplanen ska bli ett användbart verktyg. Hur stort markanspråk kan det förväntas ge i olika delar av kommunen och hur klaras kommunalservice? Vilken typ av bostäder behövs? Översiktsplanen bör tydligare kopplas till bostadsförsörjningsprogrammet eftersom det finns ömsesidiga och tydliga samband mellan dem, bland annat när det gäller att bedöma och planera för framtida utbyggnadsbehov. Statistik kring demografi och befolkningsutveckling är angeläget liksom att planera för grupper som är särskilt utsatta på bostadsmarknaden. När det gäller bostäder för funktionsnedsatta och äldre finns särskilda lagkrav.

En utbyggnadsplanering för var och när olika områden ska planeras uppdateras enligt översiktsplanen kontinuerligt. För att öka användbarheten och förutsägbarheten för berörda aktörer och för allmänheten vore det bra med en länk till den senast uppdaterade utbyggnadsplaneringen.

Service

Kommunen ser ett stort långsiktigt behov av skolor, förskolor med mera. En planeringsprincip knuten till detta är att långsiktiga behovsanalyser och markreservationer för offentlig service ska göras tidigt. Länsstyrelsen undrar vad som menas med tidigt, och uppmanar kommunen att använda översiktsplanen till en sådan strategisk lokaliseringsfråga så långt möjligt.

Kultur

Det är positivt att översiktsplanen så tydligt lyfter fram idrotts- och kulturfrågor för att genom möten främja demokrati, social hållbarhet och stadens identitet. En planeringsprincip är att tidigt i planeringen identifiera var olika typer av anläggningar skulle kunna finnas. Länsstyrelsen uppmuntrar kommunen att använda översiktsplanen så långt möjligt för detta för att få en helhetssyn och kunna bedöma lämplighet i olika lägen.

Grön infrastruktur och ekosystemtjänster

Översiktsplanen anger att kommunen bör arbeta tillsammans med andra kommuner i exempelvis gemensamma fördjupade översiktsplaner. Kommunen skriver att knäckfrågor behöver utredas vidare i de områden som ska förtätas. Här ser Länsstyrelsen gärna att grön infrastruktur och ekosystemtjänster läggs till som knäckfråga.

Det är positivt att kommunen vill arbeta för sammanhängande blå stråk. Det är önskvärt att det förtydligas vilka områden som menas, till exempel i strategikartan, så att det är tydligt var hänsyn ska visas. Det bör förtydligas vilka utmaningar som finns för att behålla eller utöka dessa stråk.

Planeringsprinciperna för ekosystemtjänster är bra på en övergripande nivå, men behöver konkretiseras för att vara vägledande så att ekosystemtjänster faktiskt prioriteras – något som kommunen själv beskriver som en utmaning:

det behöver framgå vad som är vägledande ur grönplan, naturvårdsplan och Mölndals miljömål. Det är bara de slutsatser eller rekommendationer som lyfts in i översiktsplanen,

som blir vägledande enligt plan- och bygglagen och där kommunen kan räkna med statens synpunkter.

översiktliga ekosystemtjänstanalyser ska göras i geografiska fördjupningsarbeten. Översiktsplanen kan med fördel innehålla en översikt över var olika typer av ekosystemtjänster produceras i kommunen och vilka gröna och blå kopplingar som dessa är beroende av. Helst behöver denna typ av analyser översiktligt göras just på översiktsplanenivå eftersom det handlar om gröna och blå samband som ofta sträcker sig bortom en enskild detaljplan eller område

det är viktigt att kompensationsåtgärder vidtas som sista utväg om inga anpassnings- eller skyddsåtgärder visat sig möjliga.

”Det bör som mest vara 300 m till grönområde för såväl nya som befintliga bostäder”. Detta är ett bra ställningstagande som bör synliggöras på karta, precis som avståndet till kollektivtrafik. Var är det brist på grönområden och vilka grönområdet försörjer många människor? Detta kan sedan bli ett bra underlag i avvägningar mellan förtätning och bevarandet av grönytor.

Grönytefaktor ska användas som en planeringsförutsättning i planeringen. Kan översiktsplanen vägleda mer kring detta? Det spelar bland annat roll vilka planbestämmelser som används för att grönytefaktor ska kunna tillämpas i detaljplaner.

På strategikartan pekas en grön koppling ut tvärs E6 mellan Kållered och Lindome. Det framgår inte av översiktsplanen hur den gröna kopplingen ska säkerställas. Eftersom området kring Kållered redan är ianspråktaget av verksamheter och bebyggelse bedömer Länsstyrelsen att utvecklingen med förtätning enligt förslaget kan försämra möjligheten att utveckla grönstråket. Översiktsplanen behöver kompletteras med mer utförlig beskrivning av denna koppling, bland annat kring dess syfte, för att Länsstyrelsen ska kunna yttra sig. Kartan kan också uppdateras så att det framgår att ekodukten vid Sandsjöbacka står klar.

Det är positivt att kommunen tar fram en skoglig strategi för att det egna skogsbruket ska kunna bedrivas i enlighet med översiktsplanens intentioner. Aktuella uppgifter om naturvärden i skogen finns på www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor.

Artskyddsförordningen och ekologisk särskilt känsliga områden

Översiktsplanen anger att det finns många områden med stora ekologiska värden i miljöerna omkring tätorterna och att värdena måste beaktas i planeringen. Det vore bra att komplettera översiktsplanen med information om artskyddsförordningen (2007:845) och om hänsyn till ekologiskt känsliga områden enligt miljöbalken.

Dispens enligt artskyddsförordningen medges med mycket stor restriktivitet20. Så lite som möjligt av dessa frågor bör hänskjutas till detaljplaneskedet. Att utreda påverkan på arter i varje enskilt fall är resurskrävande och det är ofta svårt att uppskatta den enskilda detaljplanens effekter i ett landskapsekologiskt perspektiv.

Kommunen bör ange vilken hänsyn som krävs för att dessa arters bevarandestatus inte ska försämras. Utredning av vilka arter som berörs av tätortsutveckling inom kommunen kan ske genom sökning i artportalen. Om markanvändningen planeras att förändras i ett område som visat sig ha potential för att hysa höga naturvärden, så kan också inventeringar i fält behövas. Det kan också behöva utredas om det krävs särskilda åtgärder för att skydda ar-ter eller återskapa livsmiljöer21.

Naturreservat

Safjället är ett kommunalt naturreservat som bildades 1991, skyddat enligt 7 kap miljöbalken.22 Enligt föreskrifterna för naturreservatet är det bland annat förbjudet att uppföra byggnader annat än för friluftslivets behov. I översiktsplanen anges delar av

naturreservatet som tätortsbebyggelse. Länsstyrelsen ifrågasätter hur syftet med reservatet ska kunna säkerställas om för-slaget verkställs. Kommunen får, om det finns synnerliga skäl, upphäva hela eller delar av naturreservatet (7 kap 7§ miljöbalken).

Förtätningsområde är utpekat inom naturreservat Sandsjöbacka mellan Hal-len och Bölet. Kommunen bör undersöka om utvecklingen är möjlig utifrån naturreservatets syfte och föreskrifter.

Länsstyrelsen föreslår att även utredningsområden för framtida naturreservat Ängårdsbergen, Tråkärsslätt och Rambo mosse läggs till som ett skikt i den digitala kartan.

Strandskydd 7 kap miljöbalken

I förslaget redovisas förtätningsområden i strandskyddat område.

Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att i översiktsplanen se över om utvecklingen kan komma i konflikt med strandskyddet och om det alls är lämpligt att gå vidare med dessa områden. För att upphäva strandskyddet krävs särskilt skäl enligt 7 kap 18 c miljöbalken.

Biotopskydd 7 kap 11§ miljöbalken

I förslaget redovisas förtätningsområden där Länsstyrelsen noterat att det finns objekt som omfattas av det generella biotopskyddet. Dessa saknas i kartan. Inom biotopskyddsområden får man inte bedriva en verksamhet eller vidta åtgärd som kan skada naturmiljön. Länsstyrelsen kan om det finns särskilda skäl i det enskilda fallet besluta om dispens från förbudet. Det är därför viktigt att i ett så tidigt skede som möjligt identifiera objekten och undersöka om utvecklingen kan komma i konflikt med biotopskyddet.

Kulturmiljö

Det finns en vilja i översiktsplanen att förtäta i redan befintliga områden och att värna/bevara kultur/odlingslandskapet. I översiktsplanen har kommunen lyckats undvika de flesta kommunala kulturmiljöområdena. Detta är bra.

Flera kulturmiljöområden berörs dock av planerad framtida förtätningsområden och det är svårt att få en överblick när texten och de olika kartskikten inte visar samma sak. Det finns också en otydlighet i beskrivning och kartmaterial kring hur kommunen tänker gå fram med tillåtlighet, gestaltning och byggnation i kommande planer. Därför är det svårt att bedöma hur stor påverkan blir på vissa kulturmiljöer eller enskilda fornlämningar. Konsekvenserna av förtätning behöver beskrivas för känsliga kulturmiljövärden och dess bevarande, exempelvis i Hällsåkerdalgången.

Omfattande delar inom förtätningsområdena kommer med stor sannolikhet att beröra enstaka fornlämningar. I dessa delar kommer Länsstyrelsen att ställa krav på arkeologiska utredningar/undersökningar.

Några kommunala kulturmiljöområden saknas på den digitala kartan: Intagsbäckens dalgång, välhävdad kulturmark, Krokmossen, Kulturspår i form av grunder och stenmurar och odling i utmarken, Alvered, mittersta delområdet, skansar, stridsvagnshinder och värn från andra världskriget.

Arkitektur och gestaltning

Länsstyrelsen ser att avsnitten Arkitektur och gestaltning och Vägledning vid förtätning är välarbetade. Många av planeringsprinciperna inom Arkitektur och gestaltning kommer att ge god vägledning för kommande planering. Samtidigt anger översiktsplanen att viktiga frågor hanteras senare, ett arkitekturprogram ska tas fram och tillägg ska tolka Mölndals kulturhistoriska arv.

I avsnittet Vägledning vid förtätning finns exempel på vilka områden som avses. Här kan kommunen gärna visa områdena också på karta. Ett förtydligande kan också vara att ”Utveckling” i vägledningen för förtätning ska kallas ”Planeringsprinciper” för att gå i linje med översiktsplanen i övrigt.

Luftfart

Översiktsplanen bör kompletteras med informationen att berörda flygplatser alltid skall tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. Denna yta bör redovisas på kartan.

De östra delarna av kommunen berörs också av internationella bestämmelser om flygsäkerhet. På det avstånd som nu är aktuellt handlar detta om inverkan från större fåglar. Exempelvis anläggande av våtmarker kan öka förekomst av större fåglar. Översiktsplanen bör kompletteras med att förändring av mark- och vattenanvändning ska samrådas med Swedavia.

Gällande tillstånd för Landvetter flygplats överensstämmer inte helt med preciseringen av riksintresse Landvetter flygplats. Kommunen har ett ansvar att ta hänsyn till den pågående verksamheten vid Landvetter flygplats i kommande detaljplanering enligt 4 kap 36 § PBL vilket bör framgå av översiktsplanen.

Energidistribution

I Mölndals kommun finns ledningar inom stamnätet. Ledningarna bör synliggöras i översiktsplanen.26 Samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 250 meter från stamnätsledningar och stationer. Se vidare bifogat yttrande från Svenska kraftnät.

Energiproduktion

Översiktsplanen anger att förutsättningarna för att producera el och värme från förnybara källor är goda och att detta ska tas till vara i planeringen. Kommunen hänvisar också till en energi- och klimatplan. Kommunen bör i översiktsplanen föra ett resonemang om avvägningar mellan olika energikällor och hur ökningen i förnybar energi kan tillgodoses ur ett markanvändningsperspektiv. Kommunen kan gärna hänvisa till Sveriges mål om ett 100% förnybart elsystem till 2040.

Miljökonsekvenser

Kommunen har tagit fram en hållbarhetsbedömning som utgår från FNs glo-bala hållbarhetsmål, Agenda 2030. Hållbarhetsbedömningen inrymmer miljöbedömning av översiktsplanen. Länsstyrelsen ser att hållbarhetsbedömningens tolkning och strukturering kring hållbarhetsmålen är ett nyskapande och inspirerande arbetssätt som visar på hur aktörer konkret kan tillämpa de globala målen.

Gällande bedömningen av planens konsekvenser lyfts flera negativa konsekvenser eller risker för negativa konsekvenser fram, exempelvis begränsad tillgänglighet utanför tätort och intrång på natur- eller jordbruksmark. Det är en värdefull analys. Det som också är miljöbedömningens uppgift är att an-passa planen så att negativa konsekvenser minskar. Därför efterfrågar Länsstyrelsen att det framgår tydligare vilka åtgärder som vidtagits i planarbetet hittills (exempelvis inarbetats i planeringsprinciperna) eller kommer att vid-tas, för att minska de negativa konsekvenser som identifierats.

Hållbarhetsbedömningen avslutas med en matris där planförslagets påver-kan på de globala hållbarhetsmålen. Här vore det bra med en förklaring till de mål som blivit röda (målet missgynnas) och i enlighet med stycket ovan, förslag på vad som kan göras för att förbättra måluppfyllelsen.

Nationella och regionala mål, planer och program

Nationella och regionala mål, bland annat miljömålen, transportpolitiska mål och folkhälsomålen, beskrivs endast i förbigående i hållbarhetsbedömningen. Det bör framgå av översiktsplanen hur planen samordnats med dessa mål.

Genomförande

I avsnittet Genomförandeprinciper och planeringsberedskap skriver kommunen: ”Avvägningar mellan olika intressen blir svårare och behovet av kompromisser större när staden blir tätare. Fler särintressen och krav från olika intressegrupper och aktörer måste vägas samman. Det förutsätter gemensamma förhållningssätt och flexibla riktlinjer som kan anpassas till aktuella situationer. När intressen är motstridiga, exempelvis olika ytbehov som ska tillgodoses, och det till synes omöjliggör projekt som ligger i linje med prioriterade inriktningar, blir kompromisser nödvändiga.”

Länsstyrelsen ser gärna att det förtydligas att det är översiktsplanens uppgift att vara en guide i dessa avvägningar och kompromisser. Annars finns en risk att texten ovan tolkas så att översiktsplanens legitimitet försvagas.

Digital översiktsplan

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen tagit fram en digital översikts-plankarta. Det digitala upplägget har potential att bli ett ständigt aktuellt och användarvänligt verktyg för efterföljande planering och prövning enligt PBL och miljöbalken. En översiktsplan ska kunna förstås och användas av såväl professionella som privatpersoner. En digital karta kan nå ut till nya grupper, mer vana vid ny informations- och kommunikationsteknologi, men samtidigt riskerar andra grupper att inte kunna ta till sig innehållet.

Det bör förtydligas på vilket sätt att den digitala kartan ska uppdateras och vilken status uppdatering av kartan har, liksom hur kommande fördjupningar ska inarbetas.

Någon etablerad terminologi för vad som avses med en ”digital” plan finns inte ännu, men kan förväntas utkristalliseras under de närmaste åren. Boverket och flera av landets länsstyrelser har börjat titta på de juridiska konsekvenserna av ett sådant arbetssätt. Grundkravet, förutom kommunens egen arkivering, är att Länsstyrelsen och andra berörda myndigheter kan tillsändas de antagna handlingarna och att dessa kan arkiveras digitalt eller i pappersform. Länsstyrelsen uppmanar därför Mölndals kommun att löpande följa utvecklingen och att föra en dialog med Länsstyrelsen om de tekniska förutsättningarna.

Redaktionella synpunkter

Det vore bra att se vad de olika fördjupade översiktsplanerna heter och var man hittar dem.

Alla länkar i den digitala kartan fungerar inte. Det är viktigt att länkarna fungerar eftersom det inte finns någon beskrivning av exempelvis riksintressenas värden eller reservatsföreskrifter i textdelen.

Beredning

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Skogsstyrelsen, Lantmäteriet, Fortifikationsverket, Luftfartsverket, Försvarsmakten, Svenska kraftnät, Statens geotekniska institut, Energimyndigheten, Trafikverket och Swedavia Airports. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Detta beslut har fattats av funktionschefen Nina Kiani Janson efter föredragning av planhandläggaren Elisabet Ebeling. Samrådsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planförslaget.

***Kommentar**: Mölndals stad noterar synpunkterna. Möten har skett mellan Mölndals stad och länsstyrelsen för att gå igenom synpunkterna och säkerställa att de behandlats på ett bra sätt i det fortsatta arbetet. Handlingar och karta kommer att utvecklas till utställningskedet utifrån dessa överenskommelser.*

KARTAN

- *Underlagen uppdateras, både det kommunala kulturmiljöprogrammets områden, samt nya riksintressen läggs till.*
- *Förtätningsskiktet blir kollektivtrafikskikt i planeringsunderlag*
- *Förtätningsområdena visas istället i stråk och noder tänkta för utveckling*
- *I markanvändningskartan delas bebyggelseområden tydligare upp i verksamhetsområden och blandstad/bostäder.*
- *Strategikartan arbetas om*
- *En karta med utbyggnadsplan läggs till*

PLANFÖRSLAG

- *Under riksintressen förtydligas hur Mölndal avser att arbeta för att säkerställa att inte påtagligt skada dessa - detta gäller också N2000*
- *Vi arbetar med hur vi ska illustrera hur vi avser att säkerställa riksintresset för friluftslivet i Fässbergsdalen – stråket.*
- *Riksintresse – kommunikationer, förtydligande kring vilka som finns och hur vi avser att inte påtagligt skada dessa.*
- *MKN förtydligas*
- *De mellankommunala frågorna kompletteras utifrån LSTs yttrande och samarbetet med grannkommunerna beskrivs.*
- *Resonemanget kring utbyggnadsplaneringen förtydligas*
- *Öpn kompletteras med vilka stråk som är mest utsatta för ljud- och luftföroreningar*
- *Nytt avsnitt om VA och Ryaverket*
- *LIS-området vid skolan i Hällesåker tas bort*
- *Nytt avsnitt med resonemang kring risk utifrån dialog med räddningstjänsten.*
- *Riksintresset för totalförsvaret – förtydligas kring remittering av höga objekt osv*
- *Kapitlet om vatten kommer att skrivas om/kompletteras.*

2. Trafikverket

Trafikverket bevakar frågor som rör transportsystemet och de aspekter som behöver behandlas i en översiktsplan. Att dessa aspekter beaktas är en förutsättning för att kommunens transportsystem som helhet ska fungera väl utifrån tillgänglighet, jämställdhet och långsiktig hållbarhet. Trafikverket anser att det är önskvärt att kommunens översiktsplan innehåller en långsiktig strategi med ett helhetsgrepp kring trafikfrågor. Av planen bör också framgå hur kommunen tar hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program.

Riksintressenas markanspråk och funktioner ska säkerställas i de planer som upprättas och beslut som tas enligt bland annat plan- och bygglagen och miljöbalken. I översiktsplanen ska kommunen visa hur den planerade markanvändningen tar hänsyn till Trafikverkets utpekade riksintressen. Det är viktigt att redovisa hur riksintressen för kommunikation påverkas vid en tänkt etablering och vilka faktorer som bör beaktas för att undvika att deras funktion påverkas negativt. Exploatering nära transportanläggningar får inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av dessa anläggningar.

Följande anläggningar är utpekade som riksintresse för kommunikation enligt 3 kap. 8 § miljöbalken inom Mölndals kommun.

- ***E6/E20***
- ***E6.20 Söderleden***
- ***Riksväg 40***
- ***Kust- till kustbanan***

En framtida kapacitetsförstärkning i form av ombyggnation av mötesstationen Mölndals övre kan komma att bli aktuell.

- ***Västkustbanan***

Framtida utveckling av Västkustbanan innefattar utbyggnad av fler spår genom Mölndals kommun.

- ***Göteborg - Borås***

Trafikverket anser att det är väsentligt att de utredda korridorerna hålls öppna till dess att beslut fattas angående vilken korridor som banan skall byggas ut i. Trafikverket vill i sammanhanget uppmärksamma att det redovisade området för det framtida riksintresset inte till fullo överensstämmer med utredningskorridorerna i lokaliseringsutredningen. Mölndals stad är välkomna att kontakta Trafikverket för att ta del av kartmaterialet från lokaliseringsutredningen.

- ***Landvetter flygplats***

Mölndals stad behöver även ta hänsyn till influensområdet för flyghinder i ÖP samt MSA-ytor för flygplatsen. Av översiktsplanen bör framgå att lokalisering av höga byggnader/föremål (t.ex. vindkraft) inom den MSA-påverkande ytan ska samrådas med berörd flygplats. Konsekvenser av hinderbegränsande områden och bullerkurvor ska redovisas i ÖP i form av restriktioner och/eller rekommendationer. Trafikverket anser att dessa skydds- och influensområden ska redovisas i markanvändningskartan tillsammans med hinderbegränsande ytor. Mölndals stad behöver även ta hänsyn till Swedavias miljötillstånd i egenskap av verksamhetsutövare för all planering som kan påverka flygplatsens verksamhet.

Funktionellt prioriterat vägnät

Som en del i Trafikverkets uppdrag att främja tillväxt och utveckling har Trafikverket tagit initiativ till att peka ut vilka vägar som är viktigast för tillgänglighet ur ett nationellt och regionalt perspektiv. Detta utpekande har gjorts i samarbete med i första hand länsplaneupprättarna. Utpekandet är ett planeringsunderlag och utgör stöd för:

- Prioritering av insatser för att värna/utveckla tillgängligheten för resor/transporter längs med de utpekade vägarna.
- Samhällsplanering och utformning av vägarna samt avvägning av olika intressen.

Det är fyra funktioner som är utpekade:

- Godstransporter
- Långväga personresor med bil
- Dagliga personresor med bil
- Kollektivtrafik med buss

Inom Mölndals stad är E6/E20 samt E6:20 Söderleden utpekade som funktionellt prioriterade vägar utifrån alla uppräknade funktioner utom kollektivtrafik med buss.

Primära transportleder för farligt gods

I Mölndals stad är följande anläggningar utpekade som primära transportleder för farligt gods:

- Kust- till kustbanan
- Västkustbanan
- E6

- E6.20 Söderleden
- Riksväg 40

Omledningsvägar
I Mölndals stad är följande anläggningar utpekade som omledningsvägar för det statliga vägnätet:

- E6
- E6.20 Söderleden
- Riksväg 40
- Boråsvägen
- Göteborgsvägen
- Järnvägsgatan
- Nämndemansgatan
- Gamla Kungsbackavägen
- Pepparedsleden
- Kungsbackavägen
- Ekenleden
- Gamla Riksvägen

Aktuella projekt och åtgärdsvalsstudier (ÅVS) för Trafikverket som berör Mölndals stad

- ***ÅVS Varberg - Göteborg***
- ***ÅVS Metrobuss***
- ***Socio-ekodukt Sandsjöbacka – Ånggårdsbergen, Mölndal***

Trafikverket har som ambition att tillsammans med parterna gemensamt arbeta för att nå en full finansiering för objektet inför revidering av Nationell plan år 2022.

- ***Kålleredsmotet***

Kapacitetshöjande åtgärder i Kålleredsmotet är i byggfas. Trafikverket vill dock belysa att Kålleredsmotet, trots ombyggnad, kommer vara nära kapacitetstak.

- ***Lindomemotet***

Påfarten norrut i Lindomemotet är kraftigt belastad under dygnets högtrafikperioder vilket har inneburit negativa konsekvenser för trafiken på E6:an med lägre kapacitet.

- ***Västlänken***

Västlänkens järnvägsvägtunnel skapar nya förutsättningar för nya tågsystem och hållbart resande i hela regionen. Byggnation av Västlänken har påbörjats och planerad trafikeringsstart är under år 2026.

- ***Riksväg 40 Kallebäcksmotet***

Trafikverket planerar för en ny direktförbindelse i Kallebäcksmotet mellan E6 syd och väg 40 i riktning österut. Syftet är att förbättra kapaciteten mellan E6 och väg 40 samt att avlasta Sankt Sigfridsgatan från regional och nationell trafik.

Synpunkter

Sammantagen bedömning

Trafikverket vill framhålla att ÖP överlag synliggör viktiga frågor och använder bra analysmetoder för att identifiera områden för bostadsutveckling utifrån de principer för närhet till kollektivtrafik som kommunen utgår ifrån. Kommunen gör även ett antal strategiska ställningstaganden som är utgångpunkten för ÖP. Det saknas dock en vidareutveckling av många av de frågor som identifieras och en beskrivning av hur kommunen avser att hantera dessa frågor. Istället hänvisas frågor att lösas i fördjupningar eller andra kommande planeringsskeden.

Det krävs en avgränsning och konkretisering av vilka områden som ska utvecklas, på vilket sätt det ska genomföras och vilka hänsynstaganden som behöver göras. Utvecklingsområdena behöver även avgränsas utifrån de hänsyn som behöver tas för bland annat utveckling av infrastrukturen, hänsyn till hälsa och säkerhet, befintlig bebyggelse etc.

Eftersom ÖP är på en mycket övergripande nivå och många frågor och avvägningar skjuts på framtida strategiska dokument, FÖP och TÖP samt detaljplaneskedet anser Trafikverket att ÖP inte kan anses utgöra grund för samsyn eller en överenskommelse mellan Trafikverket och kommunen.

Kommunen anger även att syftet med ÖP bland annat är att identifiera områden med olika intressen och att skapa samsyn kring avvägningar mellan intresseområden. Trafikverket kan inte se att detta har gjorts i tillräcklig utsträckning. Trafikverket saknar avvägningen mellan olika intressen samt en vidareutveckling av hur man avser att arbeta kring dessa frågor.

Utifrån ovanstående anser Trafikverket att Mölndal bör utveckla de strategiska ställningstaganden som görs i översiktsplanen med avvägningar mellan olika intressen, utveckling av de viktiga frågor som lyfts samt tydliggörande av hur ÖP planeras att genomföras. Först då nödvändiga fördjupningar genomförs och inkluderas i ÖP kan Trafikverket ta ställning till förslaget och ÖP utgöra grund för överenskommelse och samsyn.

Ökande transportefterfrågan

De statliga vägarna E6/E20 och E6.20 Söderleden med tillhörande trafikplatser är hårt belastade under dygnets högtrafikperioder. Trafikprognoser visar en stor trafikökning framöver vilket ställer stora krav på hur trafikfrågan hanteras i samhällsplaneringen. Trafikverket ser även att knutpunkt Mölndal kommer att spela en än viktigare roll för det kollektiva resandet i regionen. Att hantera trafikfrågan övergripande och genomgående i såväl översiktsplaneringen som detaljplanering är därför nödvändigt för att hitta attraktiva och hållbara lösningar för den ökande transportefterfrågan.

Trafikverket har svårt att ta ställning till hur förändrad transportefterfrågan till följd av ÖPs genomförande kan tillgodoses i den statliga infrastrukturen. Detta eftersom det i ÖP inte beskrivs utbyggnadstakt, utbyggnadsplanering, trafikstrategi eller bebyggelseutvecklingens påverkan på statlig infrastruktur. Trafikverket vill därför råda staden att ta fram nödvändiga fördjupningar och inkludera dessa i ÖP för att tydliggöra och konkretisera innebörd och konsekvenser av ÖP. Med den föreslagna tillväxt som Mölndals stad redovisar i ÖP ser Trafikverket att åtgärder krävs som svarar på det resandebehov som genomförande av ÖP ger upphov till.

Trafikverket noterar att staden avser att ta fram en trafikstrategi tillhörande ÖP och ser positivt på detta. Trafikstrategins åtgärder och resultat behöver lyftas in i ÖP. Översiktsplanen tillsammans med trafikstrategin behöver bli så tydlig att det går att utläsa vilket transportbehov översiktsplanen ger upphov till och vilket trafiksystem som avser att hantera transportefterfrågan.

Till trafikstrategin bör det tas fram en handlingsplan och uppföljningsplan kopplat uppsatta mål. I handlingsplan och uppföljningsplan ser Trafikverket att det vore fördelaktigt för trafikstrategins genomförande och måluppfyllelse att konkretisera åtgärder och inkludera mål som kan följas upp. Vidare har Trafikverket svårt att utifrån

samrådshandlingar utläsa vilka mål som är styrande för trafikplaneringen i staden och hur staden avser att uppnå dessa.

Mellankommunalt samarbete

För att nå hållbara och attraktiva lösningar i transportinfrastrukturen krävs även ett nära mellankommunalt samarbete då kommunerna, dess invånare och bebyggelseutveckling påverkar och påverkas av varandra utanför de geografiska kommungränserna. Trafikverket vill därför framhäva behovet av en utökad dialog mellan Mölndals stad och kringliggande kommuner i frågor om samhällsplanering och transportefterfrågan för att nå mål om hållbart resande och möjliggöra en helhets bild i samhällsplaneringen.

I ÖP anges att mellankommunalt samarbete krävs med avseende på transport och infrastruktur. Det är dock svårt att utläsa hur staden avser att utveckla det mellankommunala samarbetet. Detta avsnitt kan med fördel förtydligas för att möjliggöra en utvecklat mellankommunalt samarbete. Det behöver även förtydligas om det finns mellankommunala frågor som kommunen identifierat och ska arbeta vidare med.

Beskrivning av riksintressen

Trafikverket saknar en beskrivning i samrådshandlingen av de utpekade riksintressena för kommunikation. ÖP behöver kompletteras med en redovisning av vilka riksintressen som finns i kommunen, vilken funktion och status de har samt hur kommunen avser att tillgodose dessa intressen i den kommande planeringen.

Stadsgata

Trafikverket noterar att kommunen vill prioritera förtätningsprojekt som omvandlar trafikbarriärer till stadsgator. Det redovisas dock inte vilka vägar/gator som avses omvandlas till stadsgator, vilket gör att Trafikverket har svårt att ta ställning till förslaget.

Det är viktigt att bibehålla en god framkomlighet för trafiken på de aktuella vägarna/gatorna. Detta då en minskad kapacitet på det parallella vägnätet till det statliga vägnätet kan innebära en risk för överflyttning av lokala resor till det statliga vägnätet. Trafikverket vill framhålla att staden behöver beakta denna fråga i det fortsätta arbetet och beskriva på vilket sätt en förändrad trafikmiljö på aktuella sträckor kan komma att påverka den statliga infrastrukturen. Eftersom E6/E20 samt E6.20 Söderleden är belastade i dagsläget behöver staden beskriva på vilket sätt det ska säkerställas att det inte sker en överflyttning till det statliga nätet som systemet inte kan hantera.

Markanvändningskarta

Trafikverket ser att det finns en diskrepans mellan det som skrivs i text och det som redovisas i den digitala markanvändningskartan. Ett antal ställningstaganden görs i texten, men dessa synliggörs inte i kartan. Trafikverket kan inte heller se att avvägningar mellan olika intressen synliggörs i markanvändningskartan. Detta gäller exempelvis områden för industri, omvandling av trafikbarriär till stadsgator, ytor för utveckling av järnvägen, ytor för utbyggnad av metrobussystem, grönstråk i Fässbergsdalen och ytor för Socioekodukt över Söderleden etc. Trafikverket ser att det hade varit fördelaktigt om markanvändningskartan på ett tydligare sätt redovisar vilka ytor som fredas för utveckling av infrastrukturen. Det hade även varit bra med en konkretisering i markanvändningskartan av de planeringsstrategier och principer som lyfts fram i texten.

Det är svårt att utläsa på vilket sätt den digitala markanvändningskartan ska uppdateras och vilken status uppdatering av kartan har. Trafikverket ser en utmaning i en kontinuerligt uppdaterad och samtidigt formellt beslutad ÖP. Trafikverket anser att det behövs en tydligare redogörelse av hur uppdateringar av ÖP ska genomföras och hur de fördjupningar som görs ska arbetas in i ÖP.

Förtätningsområden

Trafikverket är positiva till kommunens ställningstagande att ny bebyggelse ska planeras i kollektivtrafiknära lägen utifrån givna avståndsbestämmelser. Mölndals kommun har goda förutsättningar för kollektivt resande med relativt hög turtäthet, varför större delen av stadens tätorter och mellan tätorterna ligger inom angivna avstånd från hållplats/station. Utifrån detta ser Trafikverket en potential i att ytterligare höja ambitionsnivån vad gäller turtäthet och var bebyggelseutvecklingen ska prioriteras. Det är dock svårt att avgöra var kommunen avser att utveckla med nya bostäder då förtätningsområdena behöver avgränsas utifrån fler faktorer än avstånd till kollektivtrafiken. Trafikverket ser positivt till metoden men anser att kommunen behöver vidareutveckla vilka områden som är aktuella för förtätning. Trafikverket noterar även att staden avser att utveckla stadens stationssamhällen. Trafikverket vill uppmärksamma att vid utveckling och planering av stationssamhällena krävs en tät samverkan med Trafikverket för att hitta lämpliga markanvändningsområden och samtidigt inte ta mark i anspråk som kan försvåra utvecklingen av järnvägen.

Strategikartan

Trafikverket noterar att det i strategikartan finns ett antal utpekade kopplingar som inte finns redovisade i markanvändningskartan. Det är svårt att utläsa vad ambitionerna i strategikartan, med avseende på exempelvis grönt stråk och bebyggelsestråk, innebär. Trafikverket ser därför med fördel att strategikartan kan förtydligas med klargöranden om vilka ambitioner och inriktningar för planeringen som strategikartan redovisar. Dessa ställningstaganden kan med fördel även föras in på markanvändningskartan för att öka tydligheten.

Grönstråk Fässbergsdalen

Trafikverket välkomnar att kommunen avser att verka för att säkerställa ett grönt stråk i Fässbergsdalen. Trafikverket anser att det är viktigt att frågan om avvikelse från tidigare utpekat i grönstråk i FÖP Fässbergsdalen behandlas och att de markanspråk som grönstråket innebär redovisas i markanvändningskartan.

Trafikverket anser kommunen behöver säkerställa grönstråkets funktion, även för vilt, i Fässbergsdalen genom ÖP för att möjliggöra en framtida socio-ekodukt i området. Trafikverket anser även att den socioekodukt som kommunen och Trafikverket arbetar gemensamt med bör finnas utpekad i markanvändningskartan.

Uppställningsspår och depå

Trafikverket välkomnar Mölndals stads ställningstagande om möjliggörande för depå i Sandbäck. Trafikverket noterar dock att det i texten endast nämns depå och inte uppställningsspår. Om kommunen avser att möjliggöra depå och uppställningsspår behöver texten kompletteras med uppställningsspår och markanspråket tydliggöras i markanvändningskartan.

Förändring av infrastruktur

Trafikverket noterar att staden lyfter fram ett antal förändringar i byggnationer av eller i närheten av statlig infrastruktur. Exempelvis lyfts överdäckning av E6 genom

centrala Mölndal som en knäckfråga för vidare utredning. Trafikverket vill förtydliga att det inte finns aktuella planer eller utredningar för denna fråga hos Trafikverket. Samtliga förändringar i statlig infrastruktur som ska inkluderas i Nationell eller Regional plan för transportsystemet behöver kommunen lyfta via kommunalförbundet GR för prioritering till VGR.

Transportpolitiska mål

Trafikverket kan inte tydligt utläsa hur översiktsplanen tar hänsyn till de transportpolitiska målen och anser att det bör förtydligas på vilket sätt hänsyn tagits till dessa i planeringen.

Hälsa och säkerhet

Trafikverket saknar ställningstaganden och analys gällande farligt gods, buller, vibrationer och luftkvalitet och vad dessa kan få för konsekvenser för möjlig bebyggelseutveckling. Trafikverket ser att dessa aspekter behöver beskrivas och påverkansområden redovisas i karta för att tydliggöra var hänsyn ska tas.

Samverkan Trafikverket - Mölndals stad

Trafikverket vill i sammanhanget lyfta fram behov av en samordning mellan Mölndals stads arbete med ÖP och trafikstrategi samt pågående ÅVS Varberg-Göteborg och ÅVS Metrobuss. Trafikverket ser att det vore fördelaktigt att upprätta ett forum för samordning för att klargöra de olika processernas aktiviteter och utredningar för att på bästa sätt hitta samverkanseffekter i de arbeten och utredningar som görs. Trafikverket välkomnar en dialog i denna fråga med Mölndals stad.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna. Möten har skett mellan Mölndals stad och trafikverket för att gå igenom synpunkterna och säkerställa att de behandlats på ett bra sätt i det fortsatta arbetet. Handlingar och karta kommer att utvecklas till utställningskedet utifrån dessa överenskommelser. (se listan under länsstyrelsens kommentarer)*

3. VGR

Allmänna synpunkter på planen

Förslaget till översiktsplan för Mölndal har en bra och tydlig struktur, är lätt att ta till sig och har ett tydligt fokus på ett mer hållbart resande i kommunen. Mölndal har en vision ”En hållbar stad där vi växer och mår bra” och där andelen hållbara resor ska vara minst 50 %. De intentioner som finns i kommunens översiktsplan kan på ett positivt sätt bidra till regionens mål om ett hållbart samhälle.

Utmaningen blir att verkligen genomföra ambitionerna i att skapa samsyn kring avvägningar mellan intresseområden och skapa en tydlighet kring vad som gäller och vilka vägval som behöver göras. För att följa inriktningen i översiktsplanen kommer det att krävas stringens i kommunens kommande planarbeten, speciellt när målet om ett ökat hållbart resande ställs mot andra mål och prioriteringar, vilket också beskrivs i kapitlet *Genomförandeprinciper och planeringsberedskap*. Avdelningen Kollektivtrafik och infrastruktur är positiva till att kommunen i sitt förslag till översiktsplan tydligt lyfter fram vikten av samarbete med angränsande kommuner och vikten av de mellankommunala frågorna.

Både *Hållbarhetsbedömningen* och *Digital ÖP-karta* är lätta att ta till sig. Kommunen belyser på ett bra sätt FN:s hållbarhetsmål i ett kommunalt perspektiv i sin hållbarhetsbedömning. Den bifogade matrisen gör det överblickbart och pedagogiskt.

Synpunkter ur kollektivtrafik- och infrastrukturperspektiv

Avdelning Kollektivtrafik och infrastruktur tycker att det är positivt att översiktsplanen på ett så tydligt sätt pekar ut att huvuddelen av den tillkommande bebyggelsen ska genom förtätning i främst Mölndal, men också i de övriga tätorterna Kållered och Lindome. Det är i huvudorten och tätorterna som det finns goda förutsättningarna för kollektivtrafik, gång och cykel. Att i huvudsak växa genom förtätning och att utveckla orterna i anslutning till pendeltågsstationerna är en inriktning som går i linje med Västra Götalandsregionens mål och strategier. Genom att merparten av de bostäder som planeras placeras inom 400 m från hållplats med kvartstrafik skapar man goda förutsättningar för ett ökat hållbart resande. Det är också bra att kommunen anger att även framtida markreservområden ska kopplas till befintliga och planerade kollektivtrafikstråk.

Västra Götalandsregionen tycker att kommunen på ett bra sätt har omhändertagit Målbild Koll2035, kollektivtrafikprogram för stomnätet i Göteborg, Mölndal och Partille. Dock bör rubriken på sid 18 och benämningen i kommunens perspektiv på FN:s hållbarhetsmål justeras från Målbild GMP 3035 till Målbild Koll2035. Den digitala ÖP-kartan visar på ett bra och tydligt sätt de hänsyn som behöver tas för att förverkliga Målbild Koll2035 gällande prioritering av stråk för metrobuss samt för citybuss i Toltorpsdalen och Forsåker. Avdelning Kollektivtrafik och infrastruktur och Västtrafik ser fram emot ett fortsatt samarbete med kommunen för att förverkliga målbilden. Vi vill i vårt gemensamma yttrande lyfta vikten av att kommunen i sin fortsatta planering omhändertar dessa hänsyn för att kollektivtrafiken ska kunna utvecklas enligt vår gemensamma målbild. När kollektivtrafiken utvecklas med utökad trafik och metrobussystem kommer det också att behövas mark för depåer.

Västra Götalandsregionen ser stora nyttor av att ny järnväg till Borås-Jönköping-Stockholm går via Mölndal, vilket är vår huvudinriktning. Det kommer kräva mycket mark i anspråk och det är därför positivt att Mölndal Stad planerar för att en framtida dragning av Götalandsbanan ska kunna ske via Mölndal. Kommunen lyfter närhet till kollektivtrafik och en prioritering av hållbara färdsätt i sina planeringsprinciper för bostäder och besöksnäringen. Motsvarande prioritering för ett hållbart resande saknas för näringsliv och idrott, kultur och fritid. För att öka tillgängligheten till arbete och fritidsaktiviteter med hållbart resande skulle motsvarande planeringsprinciper med fördel kunna finnas även där.

Under planeringsprinciper för en socialt sammanhållen stad lyfter kommunen att kollektivtrafiken är ett viktigt verktyg för att skapa en mer sammanhängande stad. Hur linjerna dras och var stationer och hållplatser placeras påverkar hur människor rör sig. Vi vill därför uppmuntra till en tidig dialog med Västtrafik för att i stadens planering skapa så goda förutsättningar som möjligt för en socialt sammanhållen stad.

Avdelning Kollektivtrafik och infrastruktur anser att de planeringsprinciper som finns angivna under rubriken *Trafik* ger kommunen goda förutsättningar att öka andelen hållbara resor och de går helt i linje med Västra Götalandsregionens mål och strategier.

Kommentar: *ett förtydligande om hållbart resande till näringsliv, idrott, kultur och fritid tas med i handlingen.*

Staden ser positivt på en fortsatt dialog med VGR om det hållbara resandet och de regionala frågorna kopplat till resande.

4. Försvarsmakten (daterad 2018-06-01)

Försvarsmakten önskar att avsnittet om riksintressen för totalförsvarets militära del förtydligas. Det bör framgå att alla höga objekt ska remitteras till Försvarsmakten. Med höga objekt avses objekt som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse, respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Alla planer inom influensområde för Sisjöns skjutfält ska också remitteras till försvarsmakten.

Kommentar: *Översiktsplanen uppdateras med denna information*

5. Lantmäterimyndigheten (daterad 2018-07-04)

Den kommunala lantmäterimyndigheten (KLM) har följande synpunkter:

Översiktsplanen är av en översiktlig karaktär och påverkar inte KLMs verksamhet i någon större omfattning. Förslaget är så övergripande att det är svårt att enkelt hitta svar på mer detaljerade frågor. Den digitala kartan kan utvecklas och skiktet som handlar om ny markanvändning behöver tydligare sättas i relation till de hänsyn som finns för att bli riktigt intressant.

Kommentar: *Den digitala kartan kommer att utvecklas och blir tydligare. Skiktet för ny markanvändning kommer också att förändras så att de begränsningar som finns i form av riksintressen och hänsyn synliggörs*

6. Business Region Göteborg (daterad 2018-06-25)

- BRG lyfter att det i förslag till översiktsplan förelås att verksamhetsområden kan omvandlas till blandstad. BRG vill därför framföra att det också finns behov av planera för rena verksamhetsområden då de verksamheter som behöver omlokaliseras behöver nya ytor. Det behövs också fler verksamhetsområden då det är ett högt tryck på sådan mark i Göteborgsregionen.
- BRG ser positivt på att fler platser för kontor med god tillgänglighet till kollektivtrafik och service, planeras. BRG föreslår att staden ska arbeta för att stärka kollektivtrafiken ibland annat stråket runt Söderleden. En bättre kollektiv koppling mellan Åbro och västra Göteborg skulle kunna avlasta Söderleden.
- Utrymme för transporter, i olika former, för näringslivet behöver också säkerställas.
- BRG ser positivt på att planeringen av logistik längs leder och i anslutning till mot föreslås i förslaget till översiktsplan. Detta utgår ifrån behovet av att försörja med stadsnära logistik för att minska transporterna.
- BRG saknar en strategi för hur Mölndals stad utveckla handeln.
- BRG välkomnar en tidig dialog med näringslivet i planeringen.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna. Handlingen kommer att uppdateras med områden för verksamheter.*

Staden arbetar för möjligheten att stärka i stråket runt Söderleden med bättre kollektivtrafik.

Dialog sker med stadens näringslivsenhet kring utveckling av handel m.m.

7. Göteborgsregionens kommunalförbund (daterad 2018-10-17)

Mölndals stads förslag till ny översiktsplan är ett kompakt och innehållsrikt planförslag där lokala, regionala och nationella mål och visioner sätts i ett sammanhang. Översiktsplanens disposition är smart och presenterar ett bra synsätt på mark- och vattenanvändningen i kommunen för fortsatt utveckling av kommunen.

Förslaget tar väldigt god hänsyn till GR:s strukturbild samt kommunöverskridande måldokument, så som Målbild GMP 2035. Översiktsplanen ger en tydlig bild av Mölndals stads viljeinriktning som en del i regionen och lägger stor vikt vid samverkan över kommun-, förvaltnings- och nämndgränser. Även om det regionala dokumentet Hållbar tillväxt inte specifikt nämns genomsyras principerna i översiktsplanen med en tydlig bild av vad hållbar utveckling innebär för Mölndals stad.

Planförslagets upplägg med 50 sidor om framtiden är ett välavgränsat sätt att presentera en översiktsplan på. Innehållet är kärnfullt och planeringsprinciperna som presenteras är relevanta och i enlighet med bland annat Strukturbild för Göteborgsregionen. Positivt är även att en tydlig satsning på befintliga tätorter görs, både utifrån stationsnära lägen och baserat på principen om "inifrån och ut".

Förslaget hanterar även en inriktning med stärkt samarbete över kommungränserna för frågor som rör exempelvis Göteborgs stad. GR ser väldigt positivt på initiativet och uppmuntrar starkt fortsatt mellankommunalt samarbete för en god utveckling i regionen.

Syftet för den nya översiktsplanen är, som tidigare presenterat, att visa en inriktning för stadens mark- och vattenanvändning genom övergripande stadsbyggnadsstrategier och planeringsprinciper. Planförslaget följer detta syfte mycket väl och GR vill särskilt uppmärksamma att fokus ligger på "hur" snarare än "var" och ställer sig positiva till det synsättet.

Att presentera olika typologier på ett lättförståeligt och systematiskt sätt ser GR som en bra grundsten för vidareutveckling av Mölndals stad. Att blanda mjuka värden för typologierna med mätbara enheter ger möjlighet för utvärdering och uppföljning under pågående planeringsarbete.

GR vill även uppmärksamma att dokumentet är välstrukturerat, illustrativt och lättförståeligt och möjliggör därför för personer som kanske inte är vana vid planeringsfrågor att förstå Mölndals stads planerade utveckling.

GR vill också rekommendera att Mölndal i sin översiktsplan tar hänsyn till en framtida utbyggnad av en förbindelse mellan E6 och Rv40.

Kommentar: *Mölndals stad arbetar utifrån Göteborgsregionens strukturbild och kommer att fortsätta det mellankommunala samarbetet i regionens olika nätverk.*

En dialog sker med trafikverket och Göteborgs stad kring utveckling av koppling mellan E6 och Rv40. En ombyggnad av Kallebäcksmotet skulle kunna ge den efterfrågade effekten och därmed ta bort behovet av ytterligare kopplingar mellan E6 och väg 40. Detta är något som kommer att klargöras i den fortsatta dialogen med trafikverket. En koppling mellan väg 40 och E6 ska fortsatt vara en möjlighet för framtiden.

8. Mölndalsåns vattenråd (co GR) (daterad 2018-08-31)

Vattenrådet anser att vattenfrågorna inte fått den uppmärksamhet som de bör, bland annat utgående från vattendirektivets krav och de miljökvalitetsnormer som finns beslutade av vattenmyndigheten.

Vatten bör tydligare hanteras som en viktig mellankommunal fråga eftersom avrinningsområden delas mellan flera kommuner. Vattenrådet bistår gärna med kompetens vid planering som påverkar vatten.

Mölndalsåns avrinningsområde kommer att ha stor betydelse som naturtillgång ut många aspekter – inte minst ur vattenförsörjningssynpunkt i regionen.

Ett förändrat klimat kommer inte bara att medföra ökad nederbörd utan också ett varmare väder. Skugga av vegetation och vatten er svalka i stadsmiljön och därför blir park vid vatten en tillgång.

Dricksvattenproduktionen är viktig. Genom att ta hand om dagvatten och använda för bevattning belastas inte vårt drickvatten vid torka på samma sätt.

Svämplanen vid vattendrag blir viktig för att minska negativa effekter vid kraftigt regn.

Vattenrådet framhåller att de önskar bli delaktiga, helst i tidigt skede, i diskussioner om de planer som berör Mölndalsån.

Kommentar: *Handlingen kommer att utvecklas och vattenfrågorna tydliggöras till utställningskedet. Frågan om MKN för vatten kommer också att tydliggöras både i text och i kartan.*

Mölndals stad ser positivt på det initiativ till samarbete som vattenrådet erbjuder.

KOMMUNALA NÄMNDER OCH ENHETER

9. Vård- och omsorgsnämnden (daterad 2018-06-25)

Nedan följer vård- och omsorgsnämndens yttrande över stadsbyggnadsförvaltningens förslag till ny översiktplan för Mölndals stad.

Synpunkter

I kapitlet om offentlig service på sida 24 beskrivs utmaningen i att bygga ut offentlig service i samma takt som behoven ökar. En åtgärd som tas upp är att reservera mark för offentlig service tidigt, exempelvis för skola och förskola. Här vill vård- och omsorgsnämnden trycka på att detsamma gäller för nya grupp- och servicebostäder. Mark behöver reserveras för detta ändamål i ett tidigt skede. Enligt Plan- och bygglagen ska kommunens markanvändning främja en god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.

I översiktsplanens kapitel Socialt sammanhållen stad på sida 27 diskuteras bland annat hur man genom fysisk planering kan minska segregation och få en levande stadsmiljö där människor med olika bakgrund möts i vardagen. En åtgärd som tas upp i planen är att blanda olika lägenhetsstorlekar, upplåtelseformer och boendekostnader. Även jämställdhetsaspekter tas upp om kvinnors rätt till säkra utomhusmiljöer. Här vill vård- och omsorgsnämnden poängtera att planera för fler bostäder med särskild service enligt LSS är ett sätt att öka den sociala sammanhållningen i staden.

Kommentar: *Synpunkterna noteras och kommer till stor del att behandlas i stadens bostadsförsörjningsprogram. Arbetet med bostadsförsörjningsprogrammet pågår parallellt med översiktsplanen. Då dessa processer synkas kommer frågorna också att synas på en översiktlig nivå i översiktsplanen. Bostadsförsörjningsprogrammet bygger på utbyggnadsplanen och dess inriktningar, som finns i förslag till ny översiktsplan.*

10. Tekniska nämnden (daterad 2018-11-01)

Tekniska nämnden anser att den nya översiktsplanen är ett välkommet och viktigt verktyg för att nå Mölndals mål och vision. För tekniska förvaltningens del stödjer dokumentet uppsatta strategier och mål.

Förvaltningen saknar en redogörelse av de större kommunala vägarnas funktion i vägsystemet. Detta kopplat till vikten av att säkerställa framkomligheten för olika trafikslag på en övergripande nivå samt att underlätta arbetet för pågående och framtida planarbete. Vägarnas funktion bör även synliggöras i översiktsplanen. Översiktsplanen påverkar tekniska förvaltningens ekonomi, dels gällande framtida investeringar, dels personella resurser för planering och utförande. En tydlig översiktsplan ger ett bättre verktyg. Tekniska förvaltningen önskar att översiktsplanen behöver blir ännu mer konkret gällande den framtida mark- och vattenanvändningen.

Detaljerade synpunkter:

- Förtydliga hur olika dokument hänger ihop
- Förslag om att lägga till en planeringsprincip som berör vikten av utemiljöns/landskapets/stadsmiljöns gestaltning och vikten av att förstärka grönområden och de offentliga miljöerna vid förtätning.
- Tekniska förvaltningen önskar få vara med i framtagandet av en kultur- och fritidsplan.
- Önskan om en planeringsprincip som berör vikten av att planera för friytor för spontanindrott och lek.
- Definiera vilka förvaltningar som ska samordna arbetet kring klimatfrågorna.
- Lägg med i texten om stadsträdens vikt för klimatanpassning och om grönskans påverkan på regleringen av värme och kyla i staden.
- Exempel på planeringsprinciper från grönplanen räknas upp.
- Lägg med grönplanen i den digitala kartan
- Belys de negativa effekterna av att skapa en för tät stad.
- Bra att peka ut geografiska områden och deras knäckfrågor som kräver fördjupningar. Viktigt att prioritera.
- Önskvärt att skriva utmaningar under varje strategisk område.
- Ta med måttet 800 meter till pendeltågsstation.
- 400 meter till kvartstrafik alternativt 800 meter till pendeltågsstation, bör bli en egen planeringsprincip.
- Viktigt med framkomlighet när förtätning i form av kontor som bullerskydd vid leder övervägs.
- Hållbart resande för besöksnäringen är positivt.
- Förskola och skola planeras nära där människor bor och arbetar – det är viktigt eftersom man redan i tidig ålder sätter grunden för framtida resevanor.
- Omvandling av vägar till stadsgator behöver studeras. Tveksamt att sätta mått på hur stor andel av gatusektionen som ska vara för gång och cykel, samt avstånd mellan korsningar.
- Lokalisering av fritidsaktiviteter är viktigt för att främja hållbart resande.
- Förslag – texten om trafik skulle kunna lyfta utmaningar, mål och handlingsplan.
- Inte bara vägreservat för järnväg utan också för gång och cykel.
- Helaresanperspektivet behöver lyftas.
- Ta med frågan om mobility management

- Kartan behöver kompletteras med reservat för trafikinfrastruktur.
- Ändra rubrik i kartskiktet till infrastrukturåtgärder 2022-2027 (metrobuss)
- Tydliggör att det saknas kommunalt vatten till Hällesåker.
- Utvecklas frågan kring MKN vatten till att innehålla fler faktorer som påverkar.
- Lyft den regionala vattenförsörjningsplanen.
- Översvämningsrisker behöver kompletteras med skyfall och instängda områden och inte bara översvämning från åar och vattendrag. Tekniska förvaltningen har initierat ett arbete med att ta fram en skyfallsmodell.
- Kapacitet i Va-systemet är en viktig aspekt i den fysiska planeringen.
- Det finns en kommunal vattenförsörjningsplan som är i behov av uppdatering.
- Under genomförande kan det lyftas att genom en tydlig översiktsplan kan man skydda områden med särskilda hänsyn exempelvis inom ett utpekat vattenskyddsområde vid exploatering.
- Hälsorisker – ta med hälsosamt dricksvatten (alla medborgares rätt till dricksvatten oavsett om man har kommunalt eller enskilda brunnar).
- Vattenskyddsområde, Rådasjön och Norra Långvattnet.
- Föreskrifter för ett vattenskyddsområde gäller och ska inte enbart beaktas.
- Kartan; förslag till vattenskyddsområde, riksintresse för vattenförsörjningen (Rådasjön), Vattenskyddsområde för Livered har upphört, Kolla länkarna i kartan så att de fungerar, sjöarnas namn behöver kontrolleras, omvandlingsområde behöver förtydligas, lägg till VAIO-skiktet.
- Avfallshanteringen behöver förtydligas och testen kompletteras.
- Lägg till att i alla planerings ska det finnas utrymme både för att lämna och hämta avfall.

Kommentar: *En dialog med berörda enheter på tekniska förvaltningen kommer att ske för att komplettera texterna i handlingen samt utveckla kartmaterialet.*

De punkter som räknas upp kommer att tillgodoses och beskrivas i handlingen med stöd av de olika förvaltningarnas sakkunniga. De punkter som inte kan tillgodoses i översiktsplanen är:

- Tekniska förvaltningen önskar få vara med i framtagandet av en kultur- och fritidsplan. *Detta är en fråga för kultur- och fritidsförvaltningen då planen tas fram i den förvaltningens regi.*
- Definiera vilka förvaltningar som ska samordna arbetet kring klimatfrågorna. *Detta är inte en fråga för översiktsplanen. Hur samordningen kring klimatfrågorna ska ske är en fråga för stadens ledning.*

11. Skolnämnden (daterad 2018-06-19)

Översiktsplan för Mölndal ger en långsiktighet för stadsbyggnadsarbetet och visar medborgare och intressenter riktningen om framtiden för stadens byggnation och utveckling. Skolnämnden bedömer inte att planen i sig redovisar några specifika bostadsbyggnationsplaner som kan bedömas tydliggöra ekonomiska konsekvenser för skolnämndens verksamhet. Intentionerna med förtätning inom redan utvecklade områden, kommunens fyra tätortscentra, kommer generellt att ställa krav på investeringar i nya och ändamålsenliga lokaler för förskola och grundskola på många platser för att möta en växande befolknings behov av samhällservice. När Översiktsplan för Mölndal beslutats och framöver leder till nya detaljplaner för bostadsbyggnation kan förvaltningens bedömning göras om vilken påverkan det

ekonomiskt kommer att leda till för skolnämndens verksamhetsområde både med avseende av investeringar samt driftskostnader.

Bedömning:

- Att det är av största vikt att mark avsätts med marginal för kommunal service som förskola och skola.
- Att en plan för samhällsservicens markbehov behöver arbetas fram som ett underliggande dokument till översiktsplanen.
- Att man vill poängtera vikten av, det som omnämns i planen, att staden bevakar strategiska markförvärv, då det kommer att ha sin påverkan för att skolnämnden ska kunna bereda barn och elever förskole- och grundskoleverksamhet utifrån lagkrav och rekommendationer med avseende på både inre och yttre miljö i en tätare stad.
- Att förvaltningens synpunkter i förprövningsärenden är av vikt för att i tidigt skede tydliggöra påverkan och helheter för skolnämndens verksamhetsområde.

Kommentar: *synpunkterna noteras och dialog kommer att ske i fortsatta planarbeten för att säkerställa de behov som finns och kan uppkomma. Att ta fram en plan för samhällsservicens markbehov är ett bra förslag och dialog kring strategiskt arbete för detta sker mellan stadsbyggnadsförvaltningen och stadens fastighetsavdelning.*

12. Kommunstyrelsens näringslivsutskott (daterad 2018-08-30)

- Mölndal ska ta en mer proaktiv och tydligare roll i utvecklingen av staden och därmed regionen.
- Kommunstyrelsen har, från och med hösten 2018, det övergripande politiska ansvaret för hur vi ska arbeta i Mölndals stad för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för en positiv och hållbar utveckling av näringslivet i staden och för Göteborgsregionens utveckling.
- Innovativa, kunskapsintensiva och kreativa verksamheter ska ges möjligheter att verka och utvecklas i Mölndal. De behöver inte vara stora men gärna ledande. Befintliga och nya företag eller kluster
- (gärna innovationskluster inom life science) ska ges möjlighet att växa.
- Vid planering av nya områden, skall stadens mål och näringslivets förutsättningar för att utvecklas beaktas.
- Infrastruktur och framkomlighet är viktigt ur ett näringslivsperspektiv. En framkomlighetsplan håller på att tas fram av Trafikverket för Göteborgsregionen. Den skall beaktas ur ett lokalt och regionalt perspektiv för framtida etableringar.
- Handelsindex vid sällanköpsvaror är högst i regionen. Konsumenterna är inte köptrogna och näthandeln ökar. Viktigt att följa mönster i omvärlden och vara flexibel i kommande planering av nya verksamhetsområden eller omvandlingsområden.
  Vi bör beakta att i framtiden kommer fler företag arbeta med "Pick up points" det vill säga noder för egen avhämtning inom cykelavstånd från hemmet.
- Besöksnäringen kommer att öka sin omsättning i Mölndal och regionen. Det är den snabbast växande näringen i Sverige.·
- En ny kongress/konferens arena vid Åby och nya hotell vid Krokslätts fabriker, Åby arena samt ev. vid Tingshuset kommer att öka antalet gästbesök i Mölndal. Detta kommer att kräva fler mötesplatser i det offentliga rummet

- Var tydliga med att namnge de planerade områden för verksamhetsmark eller omvandlingsbara områden, lättare för eventuella etablerare att hitta intressanta områden när de letar efter mark.
- Skriv ut AstraZeneca, istället för enbart Astra.
- Skriv verksamhetsområden istället för industriområden.

Kommentar: *Utvecklingen av näringslivet i kommunen är en viktig fråga och texten om näringslivet revideras utifrån näringslivsutskottets synpunkter som handlar om ordval m.m.*

Mölndals stads tydligare roll i regionens utveckling kommer också att beskrivas. En dialog sker kontinuerligt mellan stadsbyggnadsförvaltningen och näringslivsenheten för att tydliggöra näringslivets roll i översiktsplaneringen.

13. Miljönämnden (daterad 2018-09-19)

Bra att istället för att fokusera på tryckta kartor, fokusera på hur vi ska nå de målen i staden som fullmäktige har beslutat om.

Det är viktigt att fokusera lika mycket på de sociala och den ekonomiska hållbarheten som på den ekologiska hållbarheten.

Hållbarhetsbedömningen och översiktsplanen ska ses som två separata dokument och även om hållbarhetsbedömningen inte beslutas politiskt så är den viktig som planeringsunderlag.

Den fördjupade översiktsplanen för Ingemantorp, Fågelsten, och Skäggered har tappat i aktualitet och det behövs en översyn och bedömning om den fortfarande kan betraktas som aktuell.

Kommentarer på strategierna:

- Tydliggör vad som är de olika tätorternas identitet och kvaliteter.
- Centrala Hällesåker - Fördjupning för grön infrastruktur och översyn över värdefull jordbruksmark saknas.
- Utvecklas kopplingar till Gröna miljöer är viktigt, men även att tillskapa och utveckla nya miljöer är viktigt.

Kommentarer på temaområdena:

- Förslag om att göra ett eget temaområde med planeringsprinciper som behandlar grön infrastruktur.
- Förslag om att göra ett eget temaområde med planeringsprinciper som behandlar friluftsliv.
- Förslag om att göra ett eget temaområde med planeringsprinciper som behandlar jordbruksmark.
- Förslag om att göra ett eget temaområde med planeringsprinciper som behandlar vattenförvaltning i staden.
- Förslag om att göra ett eget temaområde med planeringsprinciper som behandlar biologisk mångfald
- I staden grönska är förslaget att koppla mer till storleksförslagen från stadens grönplan.

Kommentarer på planeringsprinciperna:

- Planeringsprincipen om ”bästa ljud- och luftmiljö” bör omformuleras så att det blir tydligt vilken exploateringsgrad som är lämplig.

- Princip om utveckling i Hällesåkers centrala delar – här behöver också jordbrukslandskapet omfattas och de verksamheter som är kopplade till landsbygden.
- Hänvisa mer till grönplanen när det handlar om förtätning inom tätort och vad som definieras som grönområde.
- Under arkitektur och gestaltning behövs även koppling till principen om bästa ljud- och luftmiljö.
- Avstånd till grönområde borde också inkludera att planera för att föra in grönska och utveckla mer grönt i tätorterna.
- Gröna tak och väggar bör vara mer regel än undantag i vår täta stadsmiljö.
- Samordning kring klimatfrågorna är viktigt för staden, men det saknas en funktion som jobbar förebyggande med klimatfrågor och klimatanpassning som kan hålla samman en sådan grupp.
- Förslag på ny princip: *”lägsta nivå för ny bebyggelse ska vara +3,0 meter över havet såvida inte andra åtgärder kan vidtas som skydd mot översvämningar eller högt grundvatten”, eller ”all exploatering ska ske på sådant sätt att risken för översvämningar inte förvärras, varken inom riskområden eller så att nya riskområden uppkommer.”*
- Se över begreppen ”bör” och ”ska” i de olika principerna.
- Principerna under ekosystemtjänster är i stort redan lagstiftade. Förslag på ny princip*: ”andelen hårdgjord yta i den befintliga staden ska minskas och antalet träd ökas”.*

Kommentarer på hänsyn, riksintressen och allmänna intressen:

- Lyft den gröna infrastrukturen mer.
- Komplettera och förtydliga vad som gäller under buller.
- Förtydliga vikten av MKN luft.
- Under vibrationer – lägg till att när vibrationer och buller förekommer samtidigt behöver detta särskilt utredas och bedömmas.
- Lyft med dagsljusets vikt utifrån Boverkets byggregler.
- Förtydligande kring försiktighetsprincipen för kraftledningar.
- Ändra rubriken för hjärtverksamhet och förtydliga att det saknas riktvärden.
- Ändra rubriken om förorenad mark och förtydliga vikten av att ha med sig frågan tidigt i planeringen för att undvika onödiga kostnader och hälsoproblem.
- Lyft ut jordbruksmarken till ett eget temaområde

Hållbarhetsbedömningen:

Hållbarhetsbedömningen behöver konsekvensbedömmas ur miljöbalkens perspektiv. Därför behöver den arbetas om.

Kartan:

- Uppdateras med grundvattenförekomster som finns i staden
- De områden där markreserver och exempelvis höga naturvärden krockar behövs ett ställningstagande i ÖPn

Kommentar*: Synpunkterna under strategier; ett jordbruksmarksunderlag kommer att tas fram med stöd av konsult, grön infrastruktur kommer att tas med som ett möjligt fördjupningsområde och de olika tätorternas kvaliteter beskrivs bland annat i de underlag som hör till översiktsplanen. Dessa kommer att bifogas utställningshandlingarna.*

Synpunkter på temaområden; De temaområden som föreslås kommer inte alla att få en egen rubrik, men de förslags som miljönämnden har med kommer alla att finnas med på olika sätt i handlingen, beskriva under olika temaområden eller som egen rubrik.

Synpunkter på planeringsprinciper; Detaljer om exploateringsgrad kommer inte att tas med i översiktsplanen, detta är något som får tydliggöras i fortsatt planering. Grönplanens inriktningar och avstånd till olika grönområden finns med som ett underlag till förslag till ny översiktsplan. Delen om arkitektur och gestaltning kommer att utvecklas. Samordning av klimatfrågor är en fråga för stadens ledning och kan inte behandlas i översiktsplanen. De föreslagna nya planeringsprinciperna kommer att arbetas in i förslag till ny översiktsplan. Bör och ska kommer att ses över i planeringsprinciperna. Ett förtydligande av utvecklingen på landsbygden kommer att göras som stöd för fortsatt planering och för förhandsbesked och bygglov.

Synpunkter på hänsyn, riksintressen och allmänna intressen; för dessa punkter kommen en dialog att ske med sakkunniga på miljöförvaltningen för att säkerställa att rätt information kommer med i handlingen.

Hållbarhetsbedömningen kommer att uppdateras. Dialog kommer att ske med sakkunniga på miljöförvaltningen för att säkerställa att miljöbalkens perspektiv kommer med.

Synpunkter på kartan; Kartan kommer att utvecklas till utställningen och grundvattenförekomsterna kommer att tas med som ett planeringsunderlag. Ett tydliggörande angående motstående intressen kommer att tas med i de fall förslag om utveckling och naturvärden krockar.

Grannkommuner

14. Härryda kommun (daterad 2018-06-26)

Härryda kommun ser positivt på att flera av strategierna har ett regionalt perspektiv, men önskar att de mellankommunala frågorna förtydligas. Detta gäller framförallt hur den gröna och blå infrastrukturen samt hur den biologiska mångfalden ska främjas.

Härryda kommun ser positivt på en fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken och de ställer sig bakom en sträckning av Götalandsbanan via Mölndal. De tar dock inte ställning till vilket av alternativen som bör väljas utan anser att detta bör göras med stor hänsyn till lokala förhållanden och Mölndals stads planering.

Härryda kommun önskar att bli inkluderade i stadstrafiken och värnar också framkomligheten/kapaciteten på Mölndalsvägen så att inte kommunen får problem utifrån tillkommande ny bebyggelse som Forsåkersområdet.

Med tanke på de ansträngda trafikförhållandena i Göteborgsområdet framhåller Härryda kommun vikten av tvärförbindelser och då framförallt en koppling mellan E6 och rv40.

Kommentar: *Mölndal stad kommer att utveckla beskrivningarna av de mellankommunala frågorna som rör grön och blå infrastruktur.*

Staden arbetar också vidare i dialog med trafikverket, VGR och grannkommuner, för att säkerställa sträckning av Götalandsbanan via Mölndals station då denna sträckning nu är beslutad.

I samband med planeringen av bland annat Forsåkersområdet studeras trafikförutsättningar och kapacitet i detaljplanen. Kapaciteten för Mölndalsvägen påverkas inte bara av den lokala trafik som finns inom Mölndals tätort utan också av

övriga exploateringsområden i grannkommunerna. Mölndal ser därför positivt på ett samarbete kring trafikfrågan regionalt. Detta lyfts också i översiktsplanen.

En regional dialog behövs om en eventuell tvärförbindelse mellan E6 och Rv40. En ombyggnad av Kallebäcksmotet skulle kunna ge den efterfrågade effekten och därmed ta bort behovet av ytterligare kopplingar mellan E6 och väg 40. Detta är något som kommer att klargöras i den fortsatta dialogen med trafikverket. En koppling mellan väg 40 och E6 ska fortsatt vara en möjlighet för framtiden.

15. Borås stad (daterad 2018-06-13)

Borås stad lyfter i sitt yttrande att den föreslagna utvecklingen i noderna är positiv för regionen. Att möjligöra för ett hållbart resande är positivt även för den bilberoende pendlingen.

Borås stad lyfter också att en station på Götalandsbanan i Mölndal ökar de regionala möjligheterna att pendla då denna också kopplas till Hallandsregionen och Västra Göteborg.

De ser även att den digitala kartan är bra och enkel att överblicka.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna och se positivt på att Borås stad stöttar en station i Mölndals på den nya stambanan.*

16. Kungsbacka kommun (daterad 2018-06-26)

Den gröna infrastrukturen är viktig. Kungsbacka ser gärna att även Lackarebäckskilen lyfts tydligare i handlingen då den är av gemensamt intresse för kommunerna.

För att uppnå miljökvalitetsnormerna för Kungsbackaån/Lindomeån, krävs ett samarbete över kommungränserna och att båda kommunerna tar sitt ansvar.

Kungsbacka är extra känsligt för översvämning av höga flöden i Kungsbackaån i kombination av höga havsnivåer. Kungsbacka är därför måna om att Mölndals stad värnar områden i avrinningsområdet som kan fördröja vattnet vid höga flöden.

Trafiken och trasporterna som belastar E6/E20 genom Mölndal påverkas inte enbart av kranskommunerna utan också av nationella och internationella transporter. Kungsbacka ser positivt på att samarbeta kring frågan om hållbart resande.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna och välkomna ett samarbete. Handlingarna kommer att bearbetas så att belastningen av E5/E20 tydliggörs. Även frågan om MKN kommer att lyftas tydligare i handlingen, detta gäller också översvämningsproblematiken och den gröna infrastrukturen.*

17. Göteborg stad - byggnadsnämnden (daterad 2018-08-29)

Synpunkter på förslaget:

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att förslaget till översiktsplan pekar på vikten av regional samverkan.

- Utveckling längs Toltorpsdalen/Bifrost behöver även ta hänsyn till utvecklingen som sker i Göteborg. På program- och detaljplanenivå, bör också planeringen

samordnas så att ett sammanhängande trafik- och stadsstruktur skapas och den regionala strukturbilden följs.

- Den gemensamma fördjupade översiktsplanen för Fässbergsdalen kan för Göteborgs stads del komma att ändras i och med det fördjupningsarbete som nu pågår i Göteborgs egen regi.
- Göteborg stad ser gärna ett samarbete över kommungränserna där placering av svårlokaliserade verksamheter kan lösas gemensamt när verksamhetsområden omvandlas.
- För att undvika tröskelinvesteringar behöver Mölndals stads planerings påverkan på Göteborgs utveckling studeras. Ett samarbete mellan kommunera där städerna planering stöttar varandra instället för att hindra varandra är avgörande.
- Trafikbelastningen på statliga och kommunala vägnät kommer att öka. Det är därför positivt att kommunerna har samma eller liknande målsättningar så det underlättar det hållbara resandet.
- Samverkan behöver fortsatt ske kring ett antal infrastrukturprojekt som bland annat Götalandsbanan, Södra centrumförbindelsen i Göteborg samt en koppling mellan E20 och Rv40.
- Det är viktigt att säkra den gröna korridor som den fördjupade översiktsplanen för Fässbergsdalen redovisar. Det är också viktigt att utveckla de gemensamma naturområdena som Änggårdsbergen, Delsjöområdet och Sandsjöbacka.
- Det råder brist på parkmark i dalgången för Mölndalsån. En möjlighet är att genom strategiska markförvärv säkerställa tillgången på gröna miljöer.
- Hänsyn behöver tas till de gröna och blå strukturerna då de är av mellankommunalt intresse. För Mölndalsån och Stora ån behöver Mölndalarbeta med tydlig planeringsinriktning och genomförande av lämpliga åtgärder för att förhindra höga flöden i dessa vattendrag.
- Samverkan kring idrotts- och fritidsanläggningar ses som positivt och Göteborg lyfter att ett sådant exempel kan vara ridanläggningar.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna och välkomna ett samarbete mellan kommunerna i dessa frågor. Mölndals stad ser också att det finns ett behov av dialog kring de förutsättningar som är gemensamma för tätorterna vad det gäller trafik, mobilitet, grön och blå infrastruktur samt social infrastruktur.*

Det gröna stråket mellan Änggårdsbergen och Sandsjöbacka i Fässbergsdalen är en mellankommunal fråga och Göteborgs stads medverkan är av största vikt. Då den fördjupade översiktsplanen för Fässbergsdalen som togs fram gemensamt, kan komma att upphävas inom delen som ligger i Göteborgs kommun, behöver städerna fortsatt arbeta för att säkerställa detta i samverkan.

En dialog sker med trafikverket och Göteborgs stad kring utveckling av koppling mellan E6 och Rv40. En ombyggnad av Kallebäcksmotet skulle kunna ge den efterfrågade effekten och därmed ta bort behovet av ytterligare kopplingar mellan E6 och väg 40. Detta är något som kommer att klargöras i den fortsatta dialogen med trafikverket. En koppling mellan väg 40 och E6 ska fortsatt vara en möjlighet för framtiden.

Svårlokaliserade verksamheter är till stor del en regional fråga. Här behöver såväl Göteborg och Mölndal samverka som övriga kommuner i regionen.

Invånare, föreningar och övriga synpunktslämnare

Inkomna synpunkter inför samrådet:

18. Invånare (daterad 2016-09-08)

Förbättringsförslag för Hällesåker, önskelista:

- Utökad gång och cykelbana från Inseros till Lindome, för att skapa bättre säkerhet
- Bättre belysning generellt.
- Ytterligare kommunal förskola i Hällesåker.
- Stor lekplats i Hällesåker
- Återvinningscentral i Hällesåker
- Alternativa boenden för äldre som exempelvis 50+boenden i radhusform
- Bättre service i Hällesåker, bensin och affär.
- Bättre kollektivtrafik
- Större möjlighet att få bygga ut hus på landsbygden där det finns kommunalt VA.
- Möjlighet att bygga ut hus som ligger inom Landvetters bullerinfluensområde.

Kommentar: *Frågor som handlar om att utveckla gång och cykelvägnätet samt förstärka kollektivtrafiken m.m. finns med i översiktsplanen som en generell inriktning för att möjliggöra ett hållbart resande.*

Utveckling av bostäder inom influensområdet buller - Landvetter flygplats är en förutsättning som staden inte styr över och därför måste förhålla sig till. Därför ligger området med i översiktsplanen som en restriktion för bygglov och förhandsbesked.

Övriga punkter kan inte hanteras i översiktsplanen då den beskriver planeringen på en översiktlig nivå.

19. Invånare (daterad 2017-12-28)

Fastighetsägare till Sandbäck 1:93. Föreslår att fastigheten kan bebyggas med bostäder med blandade upplåtelseformer. Delar av naturen/träden föreslås då bevaras för att bibehålla den karaktär som finns i området.

Kommentar: *Fastigheten ligger inom ett område som Länsstyrelsen föreslår ska bildas som naturreservat. Området är också klassat som riksintresse för friluftslivet. Därför är det inte möjligt för Mölndals stad att föreslå att området ska bebyggas med bostäder.*

Inkomna synpunker under samrådet:

20. Invånare (daterad 2018-07-04)

Synpunkter på förslag till översiktsplan:

- Markera var grönområden/parker finns så att de bevaras.
- Markera tysta områden
- Lägg med tätortsnära natur
- Ta med kulturhistorisk viktiga områden
- Planera in nya bostadsområden i en offentlig mötesplats för att skapa levande stadsdelar
- Planera in bostadsnära odling
- Gör en bevarandeplan av Fässbergsdalen
- Planera mellanrummen i staden så att de blir attraktiva

***Kommentar**: Den övergripande grönstrukturen markeras i översiktsplanen för att den ska bevaras och främjas. Den tätortsnära naturen finns med i den digitala kartan, detta gäller också de områden som är beslutade i Kulturmiljöprogrammet. Attraktiva mellanrum, bostadsnära odling och levande stadsdelar finns med i ett övergripande resonemang i översiktsplanen och behandlas framförallt i detaljplaner som är nästa steg i planeringen. Det finns en fördjupad översiktsplan för Fässbergsdalen som beskriver bevarande och utveckling inom området.*

21. Invånare (daterad 2018-07-04)

Synpunkt på att Sagered 3:2 och 3:3 är markerade som jordbruksmark i förslag till översiktsplan. Denna mark brukas idag ekologiskt och önskan är att detta ska kunna fortsätta samt att jordbruksmarken i kommunen som stort värnas.

***Kommentar:** Jordbruksmarken är av allmänt intresse och utifrån lagstiftningen så ska jordbruksmark inte tas i anspråk. Detta föreslås också i översiktsplanen. Enbart samhällsviktiga funktioner som inte kan lokaliseras på annan plats kan planeras på jordbruksmark.*

22. Invånare (daterad 2018-07-04)

Synpunktslämnarna motsätter sig en eventuell försäljning av Hassungared 7:1, som idag är kommunal mark, till en privat fastighetsägare som planerar ett ridhus på platsen. Synpunkterna handlar om att bebygga jordbruksmark och om det är riktigt att göra det på denna plats.

***Kommentar:** Frågan om försäljning av mark till privatperson hanteras inte i översiktsplanen. En dialog sker mellan den som önskar köpa marken och staden som fastighetsägare.*

Mark som klassas som jordbruksmark bör lämpligen användas för areella näringar som djurhållning och odling. Om marken ska användas för andra ändamål behöver en utredning göras om andamålet är av samhällsviktigt intresse och inte kan uppföras på annan plats.

23. Mölndals naturskyddsförening (daterad 2018-07-04)

Naturskyddsföreningen saknar en miljöbedömning av översiktsplanen och menar att det tydligare ska framgå att Boverkets vägledning och PBL finns med som underlag till förslaget till översiktsplan. Detta gäller även Naturvårdsverkets handbok ”allmänna råd om miljöbedömning av planer och program”.

Naturskyddsföreningen anser också att klimatanpassningsfrågan behöver hanteras mer omfattande och detaljerat i ÖPn.

Naturskyddsföreningen saknar beskrivning av den gröna kilen Änggårdsbergen-Sandsjöbacka i handlingen.

En närmare analys av strategikartan önskas.

Naturskyddsförening skriver att kommunens tillväxtmål kommer i konflikt med generationsmålet. Föreningen tar också upp att befolkningstillväxten äter upp energianvändningens effektiviseringar.

En annan fråga som lyfts är ekosystemtjänsten som handlar om leverens av tjänligt dricksvatten.

Kommentar: *Till förslaget till ny översiktsplan har staden valt att ta fram en hållbarhetsbedömning som inte bara utgår ifrån miljömålen utan också de globala målen. Denna hållbarhetsbedömning ersätter en miljöbedömning och detta har skett i samråd med Länsstyrelsen.*

Klimatanpassningsfrågan har ett eget kapitel i förslag till översiktsplan där frågan behandlas. Fördjupningar inom området kan bli aktuella att ta fram utifrån översiktsplanen i kommande skeden.

Den gröna kilen Änggårdsbergen - Sandsjöbacka tillsammans med grönstråk och ekodukt i Fässbergsdalen finns också med i förslag till översiktsplan. Här avser staden att säkerställa ett grönt stråk genom dalgången.

Strategikartan har utvecklats sedan samrådet.

Energianvändningen är en fråga som kommer att finnas med i utställningshandlingen. Detta gäller även frågan om hållbar tillväxt.

I förslag till översiktsplan kommer delen om drickvatten att utvecklas till utställningen.

24. Mölndals hembygdsförening (daterad 2018-07-03)

Mölndals hembygdsförening skriver att deras synpunkter överensstämmer med översiktsplanen. Extra positivt är möjligheten att eventuellt sänka ner motorvägen, betydelsen av ett grönt stråk från Änggårdsberegen till Sandsjöbacka och Kvarnbyns och kulturmiljöerna värde som en angelägen samhällsresurs.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna.*

25. Invånare (daterad 2018-07-02)

Gällande fastigheterna Sagered 3:3 och Sagered 5:1. Fastighetsägaren har lämnat in en karta som visar hur en utveckling skulle kunna ske av dessa två fastigheter. Delar av fastigheterna klassas idag enligt lantmäteriets register som jordbruksmark. Fastighetsägaren beskriver att det behövs en omklassning eftersom marken inte går att bruka.

I förslaget som bifogas har fastighetsägaren utgått ifrån gällande översiktsplan från 2006 där området beskrivs som möjligt för verksamhetsutveckling.

Kommentar: *Mölndals stad noterar förslaget och kommer att utveckla markanvändningskartan så att den visar att det finns en utvecklingspotential inom delar av området.*

26. Invånare (daterad 2018-07-03)

En grupp fastighetsägare i Hällesåker har ett intresse av att utveckla sina fastigheter med nya bostäder i området vid Gårdaliden. Fastigheterna som berörs är: Hällesåker 4:3, 4:4, 4:5, 4:18, 4:8 och Hassungared 5:1.

Kommentar: *Området ligger i anslutning till en samlad bebyggelsegrupp. En sådan bostadsutveckling behöver därför prövas genom detaljplan.*

27. Stencentrum (Balltorp 1:142 och 1:21) (daterad 2018-07-03)

Fastighetsägaren vill göra kommunen uppmärksam på att det finns pågående verksamheter inom fastigheten samt att bygglov lämnats för vidare utveckling av fastigheterna.

Kommentar: *Mölndals stad noterar detta.*

28. Swerock (daterad 2018-07-02)

Swerock tar upp att samrådshandlingen saknar beskrivning av den täktverksamhet som bedrivs idag. De saknar också det område för utveckling av verksamheter som finns med i Gällande ÖP från 2006. De ser också med oro på eventuella förtätningar med bostäder alltför nära pågående täktverksamhet. De tar också upp att det finns konkurrerande intressen mellan de naturvärden, som finns intill området, och täktverksamheten.

Kommentar: *Mölndals stad kommer att se över kartan, med förslag om ny markanvändning, i förslag till översiktsplan. Områden för utveckling kommer att tydliggöras. Avstånd till bostadsbebyggelse kommer också att studeras där så är möjligt.*

De naturvärden som är identifierade i naturvårdsplanen kan behöva studeras närmare vid utveckling av verksamhetsområdet för att klargöra vilka värden som finns i området. De värden som finns kommer då att påverka om en eventuell utveckling kan ske.

29. Invånare (daterad 2018-06-30)

Representerar fastigheterna Fässberg 1:4 och Fässberg 1:57. Synpunkterna utgår ifrån tre punkter:

- Beslutet om riksintresse för Fässbergsdalen måste beaktas innan utställningen av översiktsplanen
- Grönstråksutredningen i sin nuvarande form inte kan utgöra ett underlag för översiktsplanen eller kommande detaljplaneläggning.
- Förslag om att en digital ÖPkarta för Fässbergsdalen ska upprättas.

Kommentar: *Förslaget till översiktsplan kommer att uppdateras med riksintresset för friluftslivet i Fässbergsdalen. Det finns en digital ÖPkarta som kommer att utvecklas till utställningen.*

En fortsatt dialog om grönstråkets säkerställande kommer att ske med trafikverket vid deras planering av en eventuell ekodukt. Länsstyrelsen kommer också att vara en samrådspart i frågan.

30. Aspelin och Ramm (daterad 2018-06-29)

Aspelin och Ramm skriver att översiktsplanen ger en klar bild av stadens vilja och ambitioner gällande utvecklingen av Mölndals stad. De skriver också att det är mycket positivt att få information och besked om vad staden önskar och vad som gäller.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna.*

31. Ellevio (daterad 2018-07-04)

Ellevio (lokalnät landsbygdsdistribution) har inget att erinra mot förslag till översiktsplan.

Kommentar: *Mölndals stad noterar att Ellevio inte har några erinringar.*

32. Myndigheten för samhällskydd och beredskap (daterad 2018-06-13)

MSB avstår från att yttra sig över förslag till ny översiktsplan.

Kommentar: *Mölndals stad noterar att MSB avstår från att yttra sig.*

33. Vattenfall eldistribution (daterad 2018-06-12)

Vattenfall avstår från att yttra sig över förslag till ny översiktsplan.

Kommentar: *Mölndals stad noterar att Vattenfall eldistribution avstår från att yttra sig.*

34. Invånare (daterad 2018-06-11)

Synpunkter angående Sandbäck 1:93. Förslag om att utveckla fastigheten tillsammans med stadens intilliggande fastighet, med bostäder. Beskrivning av området finns med i yttrandet och förslaget är att bebygga platsen med olika typer av upplåtelseformer i ett naturskönt läge.

Kommentar: *Fastigheten ligger inom ett område som är klassat som riksintresse för friluftslivet. Länsstyrelsen föreslår att området ska bli naturreservat. Fastigheten ligger inom område som i naturvårdsplanen för Mölndal utpekas som högsta naturvärde. Därför är det inte möjligt för Mölndals stad att föreslå att området ska bebyggas med bostäder i dagsläget.*

35. Invånare (daterad 2018-06-07)

Förslag om att utveckla Livered 1:10 och 1:20 med bostäder samt en upplevelseplats.

Kommentar: *Området behöver studeras och prövas om lämplighet. Förslaget noteras i arbetet med översiktsplanen*

36. Invånare (daterad 2018-06-02)

Förslag om att låta Swerock utvinna berg horisontellt istället för att gå djupare. I förslaget beskrivs att täkten då ska gå söderut mot Kungsbacka via Skäggered. Detta beräknas ta 30 år och sedan kan väg och Järnväg läggas i den tunnel som skapas.

Kommentar: *Detta är en fråga som kräver noggranna utredningar och som måste studeras tillsammans med olika parter. Frågan kan inte utredas i översiktsplanens regi.*

37. Mölndal Energi AB (daterad 2018-07-03)

Mölndal energi AB lyfter i sitt yttrande att de kan och vill leverera:

- Nya produkter och tjänster som alla syftar till att möta kunders behov och bidrar till ett hållbart samhälle
- Fjärrvärme enligt ”hela” översiktsplanen.
- Fjärrkyla i exploateringsområden med stor andel verksamheter
- Elnät i koncessionsområde.

Deras vision är att i Mölndal byggs alla nyexploateringsområden för ett smart och energieffektivt liv, med teknik i framkant, där fossilfri energi för Mölndal Energi är det naturliga valet.

Mölndal energi lyfter i sitt yttrande att det är positivt att översiktsplanen beskriver att det finns goda förutsättningar i Mölndal att producera el och värme från förnybara källor, och att dessa ska tas tillvara på i planeringen och vid byggnation.

Fjärrvärme

För Fjärrvärme så är detta väl utbyggt i Mölndal och stadens planering av förtätad bebyggelse ger utmärkta förutsättningar för att kunna erbjuda fjärrvärme i utbyggnadsområdena. Fjärrvärme är också en förutsättning för att kommunens energi- och klimatmål uppfylls.

Om ett exploateringsområde ligger utanför fjärrvärmesystemet kan Mölndal energi erbjuda fjärrvärmeleverens via lokal produktionsanläggning. För att det ska fungera behöver mark reserveras med god framförhållning.

För att Riskulla ska ha så goda förutsättningar att producera energi på ett effektivt sätt, behöver bostäder placeras på ett sådant avstånd att verksamheten inte begränsas.

Ledningars lägen och pumpstationers placering behöver säkerställas i planeringen.

Mölndal energi har en fjärrkylaanläggning som levererar fjärrkyla till Mölndals innerstad och centrum. För att kunna leverera fjärrkyla till övriga planerade områden behöver Mölndal energi och Mölndal stad tillsammans hitta en lämplig lokalisering av ytterligare en produktionsanläggning för fjärrkyla.

Elnätet – kapacitet

- Två större mottagningsstationer finns i Krokslätt och Rävekärr.
- Grundkapaciteten finns för att klara en ökad exploatering i Mölndals centralort enligt planförslaget. Förtätningen kommer dock att kräva förstärkning av lokalt elnät ute i stadsdelarna. Utrymme för detta måste upplåtas.
- Utveckling av lokal elproduktion samt omställning till andra drivmedel inom transportsektorn kan komma att påverka hur elnäten behöver utformas.

Risker

- Mottagningsstationerna kan komma att påverkas av ny stambana och byggnationen av den.
- Hänsyn behöver tas till ökad nederbörd
- Mölndal energi äger inga anläggningar där skyddsavstånd är föreskrivet. Detta berörs främst av region- och stamnätsoperatörer. En del anläggningsdelar (trasformatorstationer) genererar dock ett visst elektromagnetiskt fält.

Kostnadsreducerande förslag

Mölndal energi ställer sig positiva till att samverka mellan nämnder, förvaltningar och bolag.

- Mölndal energi erbjuder staden sina tjänster i ett tidigt planeringskede.
- Finansiering bör betalas via exploateringsavtalen

Mölndal energi – utvecklingsprojekt

- Elbusslinjer i Mölndal
- Laddstationer för elbil
- Solceller

Kommentar: *Synpunkterna noteras och en dialog med Mölndal Energi pågår för att komplettera texterna i handlingen samt utveckla kartmaterialet.*

38. Göteborgs ornitologiska förening (GOF) (daterad 2018-09-03)

GOD tar upp att det största hotet mot den biologiska mångfalden är exploatering av mark i Mölndal och att vi därför behöver värna kvalitativa grönområden i stadsutvecklingen. De understryker också att det är viktigt med landskapsekologisk planering i form av grön infrastruktur, där samarbete över kommungränserna är viktigt.

Att säkerställa ett grönt stråk i Fässbergsdalen är bra och viktigt.

GOF anser att den kommunalägda marken i Sandsjöbacka ska skötas på ett sätt så att det på sikt blir naturskog med höga biologiska värden. Restaurera dikespåverkade våtmarker och upprätthålla tillräckligt bete är andra åtgärder som kan öka naturvärdena i reservatet.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna. Frågor om grön infrastruktur och vikten av kvalitativa gröna miljöer kommer att förtydligas i handlingen.*

Det gröna stråket i Fässbergsdalen när en mellankommunal fråga och dialog med trafikverket och länsstyrelsen, om hur det ska säkerställas, sker kontinuerligt.

Hur stadens mark ska skötas är inte en fråga för översiktsplanen.

39. LRF (daterad 2018-09-14)

LRF motsätter sig planer på jordbruksmark längs Lindomeån, även inom Hällesåkers tätort. LRF stödjer möjligheten att utveckla odling inom och i direkt anslutning till tätorterna. Vid tätortsutveckling är det viktigt att de gröna näringarna inte påverkas negativt.

Jordbruksmarken är en långsiktig resurs som behövs för livsmedelsförsörjningen. Vid torra somrar blir det tydligt att vi behöver hushålla med marken och att reserver behövs under nödår.

Skyddsavstånd till jordbruksverksamheter, inklusive hästverksamheter, kan fortsatt utvecklas. De gröna näringarna kan skapa stora sociala värden, som också ger kommunen attraktionskraft.

För ett effektivare brukande kan kommunen överväga att sälja jordbruksmark till aktiva jordbruksverksamheter.

Planera för hållbar dagvattenhantering vid all bebyggelse. Även jordbruksmarken behöver skyddas från översvämningar.

Skogsmark i tätortsnära lägen fyller stora rekreationsbehov vid sidan av den virkesproduktion som bedrivs. LRF anser att det är viktigt att kommunen i sitt planeringsarbete är tydliga med att skog är produktiv mark som har krav på såväl avkastning som miljöhänsyn.

Kommentar: *Handlingen kommer att utvecklas med texter om den gröna infrastrukturen där jordbrukslandskapet ingår. Ett planeringsunderlag för jordbruksmark kommer att tas fram under 2021 som stöd för fortsatt planering.*

40. Askims fältrittklubb samt bilaga från fastighetskontoret i Göteborg (daterad 2018-10-05)

Fältrittklubben ser gärna att ett hästcentrum kan byggas för ridskola och travsport i Lunnagårdsområdet. De önskar ett samarbete med Mölndals stad, Göteborgs stad och Åbytravet.

Fastighetskontoret i Göteborg stödjer Askims fältrittklubbs förslag.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunktern. Detta är inte en fråga som kommer att hanteras specifikt i översiktsplanen, men beskrivning av behovet av idrotts- och fritidsanläggningar finns med i förslag till översiktsplan.*

41. Skanska Fastigheter Göteborg AB (daterad 2018-08-15)

Skanska har ett positivt förhandsbesked för del av fastigheten Mölndal Ingemantorp 2:15 som ligger i Lindome. Skanska har också en markanvisning av staden på intilliggande mark, Ingemantorp 1:27.

I förslag till ny översiksplan markeras stora delar av området som odlingslandskap. Skanska vill att detta tydliggörs i nästa skede.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna. Kartan kommer att utvecklas till utställningskedet.*

Inkomna synpunker efter samrådet:

42. Invånare (daterad 2019-02-12)

Angående fastighet Annestorp 5:48. Synpunktslämnaren motsätter sig att markera området som tätortsbebyggelse så det i dag fungerar som industri/verksamhetsområde.

Kommentar: *Mölndals stad noterar synpunkterna. Kartan kommer att utvecklas till utställningsskedet. Inom området tätortsbebyggelse inryms såväl bostäder som industri/verksamhetsområden.*

Ändringar i planförslaget

Kartan

- *Underlagen uppdateras, både det kommunala kulturmiljöprogrammets områden, samt nya riksintressen läggs till.*
- *Markanvändningskartan uppdateras och förtydligas.*

Planförslag

- *Under riksintressen förtydligas hur Mölndal avser att arbeta för att säkerställa att inte påtagligt skada dessa - detta gäller också N2000*
- *Hur riksintresset för friluftslivet i Fässbergsdalen ska säkerställas förtydligas i handlingen.*
- *Riksintresse – kommunikationer, förtydligande kring vilka som finns och hur vi avser att inte påtagligt skada dessa.*
- *Texterna om MKN för vatten kommer att förtydligas i handlingen*
- *De mellankommunala frågorna kompletteras utifrån LSTs yttrande och samarbetet med grannkommunerna beskrivs.*
- *Resonemanget kring utbyggnadsplaneringen förtydligas*
- *Nytt avsnitt om VA och Ryaverket*
- *LIS-området vid skolan i Hällesåker tas bort*
- *Nytt avsnitt läggs till med resonemang om risk utifrån dialog med räddningstjänsten.*
- *Riksintresset för totalförsvaret – förtydligas kring remittering av höga objekt osv*
- *Kapitlet om vatten kommer att skrivas om/kompletteras.*
- *Handlingen kommer att utvecklas med texter om den gröna infrastrukturen där jordbrukslandskapet ingår*

Förslag till vidare handläggning

Stadsbyggandsförvaltningen föreslår att planförslaget bearbetas enligt punktlistan, ”ändringar i planförslaget”.

STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Björn Marklund
strategisk chef

Elisabet Börlin
översiktsplanerare

30. Remiss; översiktsplan Lerums kommun KS2022/32

§55 KS2022/32

Remiss; Översiktsplan Lerums kommun

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande och översänder det till Lerum kommun som Bollebygds kommuns remissvar på översiktsplanens granskningshandling.

Ärendet

Den 2 februari 2022 skickade Lerum kommun ut information om deras översiktsplans granskningshandling till olika remissinstanser, däribland Bollebygds kommun. Översiktsplanen syftar till utveckla hela Lerums kommun och vidare växa till cirka 60 000 invånare fram till år 2050. Några åtgärder för att utveckla området närmast Bollebygds kommun omnämns inte.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande och översänder det till Lerum kommun som Bollebygds kommuns remissvar på översiktsplanens granskningshandling.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Remissvar Lerums kommuns översiktsplan
- Yttrande över Lerums kommuns översiktsplan
- ÖP Lerum Granskningshandling
- ÖP Lerum Förutsättningar Granskningshandling

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

BOLLEBYGDS KOMMUN

YTTRANDE
Skapad 2022-02-14
Antaget **2022-04-12**

Kommunstyrelsen

Linnéa Säterberg | Samhällsplanerare
0734-647115 | linnea.saterberg@bollebygd.se

Dnr : **159146**

Lerums kommun

Yttrande över Lerums kommuns översiktsplan

Sammanfattning av ärendet

Den 2 februari 2022 skickade Lerum kommun ut information om deras översiktsplans granskningshandling till olika remissinstanser, däribland Bollebygds kommun. Översiktsplanen syftar till utveckla hela Lerums kommun och vidare växa till cirka 60 000 invånare fram till år 2050. Några åtgärder för att utveckla området närmast Bollebygds kommun omnämns inte.

Yttrande

Kommunstyrelsen har ingen erinran mot planförslaget. Av granskningshandlingarna att tolka kommer inte Bollebygds kommun påverkas i någon större utsträckning av Lerums planerade utvecklingsstrategier. Kommunstyrelsen ser positivt på att Lerums kommun värnar om de höga naturvärden som finns inom Härskogen eftersom området angränsar till Bollebygds kommun och vidare är en del av den gröna infrastruktur som är viktig för såväl kommunen som våra ekosystemtjänster.

BOLLEBYGDS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Michael Plogell
Ordförande

Monica Holmgren
Förvaltningschef

LERUM

ÖVERSIKTSPLAN FÖR LERUMS KOMMUN

Granskningshandling 2022-01-26

Underlag

Följande kommunala dokument har använts som underlag i arbetet:

- Vindbruksplan, antagen av KF 2011-10-06
- Jeriko - Jonsered en fördjupning av två översiktsplaner, antagen av KF 2013-06-18
- Bostadsförsörjningsprogram, 2016-2025
- Kulturmiljöprogram, 2001
- Naturvårdsprogram, antagen av KF 2020-12-16
- Lerums strategiska VA-planering, antagen av KF 2015-12-17
- Energiplan, 2013
- Klimatstrategi, 2010-11-17
- Klimatanpassningsplan, rev 2015-12-18
- Dagvattenstrategi, antagen av KF 2015-12-17
- Utredning av naturvärden, friluftslivsvärden och ekosystemtjänster i tätorterna Lerum, Floda, Stenkullen, Gråbo, Sjövik och Tollered, Lerums kommun, 2021-03-25

Information har dessutom hämtats från Länsstyrelsen Västra Götaland, Vatteninformationssystem Sverige (VISS), Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Trafikverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Försvarsmakten, Statistiska Centralbyrån (SCB), Statens Geotekniska Institut (SGI), Statens geologiska undersökning (SGU), Boverket, Sveriges Miljömål och Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP).

Detta dokument är ett utdrag ur den digitala översiktsplanen. Redovisningen är till huvuddel densamma, men vissa anpassningar har gjorts för att läsningen ska fungera i pappersformat. I de digitala kartorna kan finnas klickbar information som inte redovisas i denna handling. Om det finns skillnader i beskrivningar och illustrationer mellan den digitala plattformen och pappersversionen gäller redovisningen i den digitala översiktsplanen.

Den digitala plattformen för översiktsplanen inklusive kartor har tagits fram av Rådhuset Arkitekter genom Lena Andersson, Eva Frennered, Michael Johansson och Jakob Resare.

Fotografier är tagna av Lerums kommun eller Rådhuset Arkitekter.

INNEHÅLL

Läsanvisning 4

Välkommen! 5
Förord 5
Sammanfattning 6
Om översiktsplanen 8

Lerums kommun 2050 10

Utvecklingsstrategi 12
Tätortsutveckling 12
Centrumutveckling 12
Bygdeutveckling 12
Transportinfrastruktur 14
Natur 14

Planförslag 15
Planförslagets huvuddrag 15
Inriktningar och rekommendationer 16
Karaktärsområden 30
Befintliga fördjupningar och tillägg 55
Mellankommunala frågor 56
Kommande arbete 57

Orternas utveckling 60
Floda 60
Gråbo 62
Lerum 64
Norsesund 66
Sjövik 68
Stenkullen 70
Tollered 72

Läsanvisning

Kapitel 1 - Välkommen

I det första kapitlet introduceras översiktsplanen. Här finns en sammanfattning och en beskrivning av vad en översiktsplan är.

Kapitel 2 - Lerums kommun 2050

I detta kapitel beskrivs kommunens långsiktiga mål. Hur ser Lerums kommun ut år 2050?

Kapitel 3 - Utvecklingsstrategi

I denna del presenteras översiktsplanens utvecklingsstrategi i karta och text. Strategin visar på ett övergripande sätt hur kommunens mål ska nås genom den fysiska planeringen.

Kapitel 4 - Planförslag

I planförslaget redovisas användningen av kommunens mark- och vattenområden i karta med tillhörande inriktningar och rekommendationer. Dessutom finns detaljerade beskrivningar för hela kommunen indelat i karaktärsområden.

Kapitel 5 - Orternas utveckling

I denna del redovisas hur orterna kan utvecklas enligt översiktsplanens förslag. Här finns även en kortfattad beskrivning av förutsättningar som är specifika för respektive ort.

Kapitel 6 - Förutsättningar - Se separat dokument

I denna del redovisas planeringsunderlag i form av allmänna intressen och andra förutsättningar som har betydelse för översiktsplanen. Här finns information och kartor kring befintliga förutsättningar såsom bebyggelse, kulturmiljö, natur och friluftsliv, infrastruktur med mera. Här redovisas även de riksintressen som påverkar kommunen.

Kapitel 7 – Hållbarhetsbedömning - Se separat dokument

I hållbarhetsbedömningen redovisas planens sociala, ekologiska och ekonomiska konsekvenser, samt hur planen bidrar till målen om en hållbar utveckling.

Vy över Lerums tätort med Norra Hallsås i förgrunden och Aspen i bakgrunden.

Välkommen!

Förord

Lerums kommun är en fantastisk plats att leva, bo och verka på. Hit vill allt fler flytta och här växer näringslivet. Du läser nu förslaget till ny översiktsplan för Lerums kommun. Här anges var och på vilket sätt kommunen kan utvecklas.

Vi vill fortsatt göra det möjligt att bygga bostäder i hela kommunen och ser positivt på byggnation även utanför tätorterna. Samtidigt vill vi utveckla våra olika centrum med fler lägenheter, stärkt handel och annan service, fler kontor, verksamheter, grönområden och andra trevliga miljöer.

Lerums kommun ska planera för en stark, men balanserad befolknings-tillväxt och ett bostadsbyggande som möter kommuninvånarnas behov. Individens frihet och möjlighet att välja bostad ska värnas genom en blandad bostadsbebyggelse med villor, radhus, bostadsrätter, hyresrätter och äganderätter i hela kommunen. Samtidigt behöver arbetsplatser, samhällsservice, infrastruktur och områden för rekreation och fritid utvecklas i takt med att befolkningen växer. Byggandet ska bidra till ett samhälle där alla åldrar kan bo och trivas. Både nu och i framtiden.

Sammanfattning

Lerums kommun växer

Lerums kommun är en fantastisk plats att leva och bo på. Här lever vi invånare nära skog och sjö. Här är det nära till naturen, storstaden och världen. Hit vill allt fler flytta.

Fram till år 2050 beräknas kommunen växa från dagens drygt 43 000 invånare till cirka 60 000-65 000 invånare. Översiktsplanen pekar ut hur kommunens mark och vatten kan användas och var nya bostäder och arbetsplatser kan byggas, en spelplan för hur kommunen kan utvecklas.

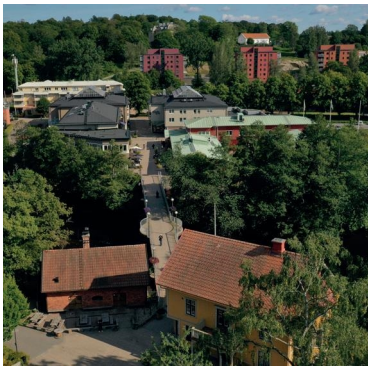

Vy över Floda centrum.

Hela Lerums kommun kan utvecklas

Kommunen bejakar initiativ till bebyggelse utanför tätorterna. Hela kommunen ska leva och kunna utvecklas. På landsbygden och i de mindre samhällena planeras ingen storskalig utbyggnad av infrastruktur eller kommunal service. För att stärka kommunens mindre samhällen bör bebyggelse i första hand lokaliseras där det finns möjlighet till god infrastruktur, eller för att säkra samhällsservice. På så vis kan en levande landsbygd främjas samtidigt som behoven av ny infrastruktur begränsas och stora obebyggda naturområden sparas.

Utveckling i tätorterna

Många vill bo i de tre huvudorterna Floda, Gråbo och Lerum. Där kommer den största delen ny bebyggelsen att lokaliseras, tillsammans med de samhällen där det finns service Olstorp, Norsesund, Sjövik, Stenkullen och Tollered. På sikt kan tätorterna Gråbo och Olstorp växa samman. Att komplettera och vidareutveckla orterna innebär god hushållning av markresurser och möjligheter att bibehålla och utveckla befintlig service.

Centrumområdena

Utvecklingen i kommunens tre större centrum Floda, Gråbo och Lerum, ska stärka och bredda handeln, öka attraktiviteten och upplevelsen av trygghet. Det blir en tätare struktur med något högre byggnader och verksamheter i bottenplan. Målet är att invånare och besökare vill vistas, uträtta ärenden, handla, arbeta och umgås här.

Trafik

Förbättrad och ny infrastruktur gör att kommunens olika orter får ännu närmare till de stora pendlingsorterna Göteborg och Alingsås och till Landvetter flygplats. Två nya trafikplatser med avfarter från E20 föreslås, för att ytterligare öka tillgängligheten med bil och skapa förutsättningar för näringslivsutveckling och tillväxt. En trafikplats i Lerums tätort har högst

prioritet, följd av en trafikplats på E20 mellan Kastenhofsmotet och Floda. Den senare kan mata det föreslagna nya verksamhetsområdet sydöst om Kastenhof och verksamhetsområde vid Skallsjö ängar. En ny trafikplats kan även vara en del av en möjlig framtida tvärförbindelse mellan Rv40, E20 samt väg 190, och på sikt mot E6 i båda riktningar. Den föreslagna tvärförbindelsen syftar till att tillgängliggöra Landvetter flygplats samt den regionala arbetsmarknaden.

I översiktsplanen skapas även förutsättningar för en utbyggnad av Västra Stambanan, med två spår i en tunnel norr om Aspen. Ny infrastruktur är betydande investeringar. Det finns också risk för en betydande påverkan på värdefulla naturområden, friluftsvärden och kulturmiljöer, vilket behöver utredas vidare i efterföljande planering.

Verksamhetsområden

Verksamheter som är störande eller kräver stora ytor lokaliseras i första hand till verksamhetsområden. Ett nytt verksamhetsområde kan etableras sydöst om Kastenhofsmotet. Platsen är strategisk vid motorvägen och en möjlig tvärförbindelse mot Landvetter. Det är samtidigt nära Lerums centrum och tågstationen. En förstudie pågår i syfte att utreda ett nytt verksamhetsområde vid Jeriko, längs E20 över gränsen till Partille kommun. Dessutom ges möjlighet till komplettering och utveckling av flera av kommunens befintliga verksamhetsområden.

I tätorterna kan icke störande verksamheter utvecklas tillsammans med bostäder i en blandad struktur. På så vis kan fler arbetsplatser växa fram nära kommunens invånare och på platser där tillgängligheten är god med alla trafikslag.

Natur

Säveån med sin grönska är en ryggrad i den tätortsnära naturen. Kommunen strävar efter att ha en grönblå struktur, ett sammanhängande nätverk av grönområden och vatten med förutsättningar för ekosystemtjänster, där de stora naturområdena har förgreningar och samband med parker och grönytor inne i tätorterna. En sammanhängande grönblå struktur har positiva effekter för människors välbefinnande samt för växt- och djurliv. De stora naturområdena vid Risveden, Vättlefjäll och Härskogen värnas. De är delar av den viktiga regionala grönstrukturen, med stora sammanhängande gröna områden som löper genom flera kommuner.

Om översiktsplanen

Översiktsplanen är ett strategiskt politiskt dokument som ska ange inriktningen för hur den fysiska miljön ska utvecklas. I den fysiska planeringen är översiktsplanen ett viktigt verktyg för att hela kommunen även på lång sikt ska vara en attraktiv plats att bo och verka i.

Vad är en översiktsplan?

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900) ha en aktuell översiktsplan som täcker hela kommunens mark- och vattenyta. En översiktsplan är kommunens samlade strategi för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Här uttrycker de folkvalda sin vilja om kommunens utveckling, så att invånare, byggintressenter och myndigheter vet vad kommunen vill och kan komma med idéer för att utveckla samhället tillsammans. Översiktsplanen antas politiskt av kommunfullmäktige.

Översiktsplanen är dessutom en överenskommelse mellan stat och kommun om hur riksintressen och andra allmänna intressen ska beaktas och tas tillvara i kommunens planering.

Hur används översiktsplanen?

Översiktsplanen är vägledande och är i juridisk mening inte bindande. I kommunens planprocesser konkretiseras översiktsplanens målsättningar och intentioner. Det kan handla om fördjupade översiktsplaner, planprogram, detaljplaner, förhandsbesked och bygglov. Dessa mer detaljerade planer och prövningar lutar sig mot intentioner som pekats ut i översiktsplanen, men beroende på förutsättningarna på en plats kan tänkt exploatering behöva utredas vidare.

Även andra myndigheter såsom länsstyrelsen och mark- och miljödomstolarna använder översiktsplanen som ett viktigt underlag vid prövningar och beslut som har anknytning till mark- och vattenanvändningen. Översiktsplanen har dessutom betydelse som inspel till regional och statlig planering, så att kommunens ställningstaganden exempelvis kan vägas in i planering av ny infrastruktur.

Hur upprättas en översiktsplan?

Översiktsplanen beslutas av kommunens folkvalda i kommunfullmäktige, efter en demokratisk process där alla invånare har minst två tillfällen till att titta på förslaget och lämna in sina synpunkter på det.

Översiktsplanen ingår i en kontinuerlig process, där planen löpande följs upp och utvärderas. Vid behov upprättas en ny översiktsplan, alternativt kan vissa delar ändras.

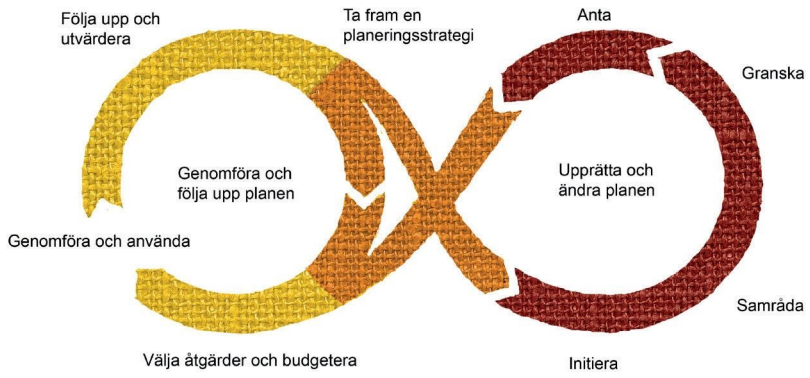

Processbild för hur en översiktsplan upprättas eller ändras, genomförs och följs upp.

Varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta fram en planeringsstrategi, där fokus ska ligga på de strategiska frågor som leder mot målen i kommunens vision med utvecklingen av den fysiska miljön. Genom att kontinuerligt arbeta med strategin kan kommunen bland annat fånga upp ändrade planeringsförutsättningar och beskriva prioriteringar och satsningar i kommunens fortsatta översiktsplanering.

Processen med att upprätta eller ändra en översiktsplan börjar med att samrådshandlingar tas fram. Samrådet sträcker sig från den första tidiga dialogen, via avgränsningssamrådet för miljökonsekvensbeskrivningen, till samråd om kommunens förslag till översiktsplan. Planförslaget ska samrådas med länsstyrelsen, regionen och berörda kommuner. Kommunens invånare, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda som har ett väsentligt intresse av förslaget ska också kunna delta i samrådet.

Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse och planhandlingarna revideras och kompletteras med anledning av de synpunkter som kommit in. Därefter ställs planen ut för granskning i minst två månader.

Efter granskningen upprättas ett utlåtande och justeringar görs av planförslaget vid behov. Därefter antar kommunfullmäktige planen och beslutet tillkännages på kommunens anslagstavla. Om ingen överklagar beslutet inom tre veckor vinner det laga kraft och översiktsplanen börjar gälla.

Lerums kommun 2050

I Lerums kommun är det nära till naturen, storstaden och världen. Med ett varierande landskap, tätorter med olika karaktär och en levande landsbygd har kommunen något att erbjuda de flesta: de som vill bo eller verka här och de som är på besök.

De som flyttar hit har anledning att stanna. Lerums kommun är och kommer ännu mer att bli ett samhälle där livet kan levas med hög livskvalitet, nu och för kommande generationer, med möjlighet att utöva inflytande över sin situation i alla skeden av livet. Det är den enskilda människan som bäst vet hur hen vill utforma sitt liv. Att värna invånarnas möjlighet till inflytande, självbestämmande och valfrihet, samtidigt som var och en tar ansvar för det gemensamma, gör att kommunen kan utvecklas för allas bästa. I Lerums kommun finns många olika bostäder och boendemiljöer, här är det möjligt att välja vilket liv man vill leva. Arkitektur med hög kvalitet anpassad till platsen och i samklang med naturen, landskapet och de kulturhistoriska värdena bidrar till kommunens attraktivitet.

Med förbättrad infrastruktur kan kommunens mindre orter och landsbygd utvecklas. Naturen, samhället och näringslivet samverkar och drar nytta av varandra. Det bidrar till att stärka Lerums kommun som en plats att leva i och besöka. En rik landsbygd och flera mindre tätorter gör att vitt skilda näringar finns och kommunen är måna om den mångfalden. Besöksnäringen har stor potential att växa, inte minst kring de stora sjöarna Mjörn, Aspen och Sävelången.

Kommunens största tätorter Floda, Gråbo/Olstorp och Lerum kan bli än mer dynamiska, levande och attraktiva centralorter med ett brett utbud av handel och service samt med en hög nivå på gestaltningen av de gemensamma platserna. Det innebär att det kan bli ett större folkliv på de centrala gatorna och torgen, som gör att både invånare och besökare trivs och bidrar till företagandet och tillväxten i kommunen. Långväga turister kommer att kunna se Lerums kommun som ett självklart besöksmål för att uppleva den västsvenska naturen och kulturen. Med större befolkningsunderlag i tätorterna och en levande landsbygd med god sammanhållning kan även kulturlivet och fritidsmöjligheterna förbättras, både för de som vill utöva aktiviteter och för de som vill uppleva arrangemang.

Med hög tillgänglighet till Göteborg och Alingsås är det många kommuninvånare som dagligen pendlar med tåg, buss eller bil. Möjligheterna att arbeta i och lätt besöka en storstad eller större ort och samtidigt bo i Lerums kommun är en av kommunens dragningskrafter.

Den snabba, täta och enkla kollektivtrafiken lockar också besökare till Lerums kommun, vilket möjliggör en besöksnäring med varierat och rikt utbud. Närheten till den internationella flygplatsen i Landvetter bidrar till kommunens attraktivitet för boende, företagare och turister.

Det ska bli ännu lättare att med alla färdmedel ta sig mellan kommunens tätorter och resten av arbetsmarknaden i regionen. Med en ny tvärförbindelse kan Lerums kommun få bättre kopplingar till Landvetter flygplats samtidigt som resandet i regionen underlättas. Kommunen eftersträvar en god tillgänglighet till alla platser med alla trafikslag och att föräldrar ska känna sig trygga med att låta sina barn ta sig själva till skolan, vänner och fritidsaktiviteter.

I Lerums kommun ska det finnas ännu bättre möjligheter att förverkliga drömmen, oavsett om den handlar om att bygga sitt eget hus, driva ett företag eller ha ett bekvämt liv mellan landsbygden och storstaden. Invånarna i Lerums kommun ska kunna forma sina liv, både på en individuell nivå och som medskapare av samhället. Kommunen främjar initiativ från invånare och strävar efter att ta till vara på individens kreativitet, kunskap och engagemang. Det finns en öppenhet för utveckling av kunskap och teknik. Lerums kommun är en aktiv företagarkommun, med både små och stora företag. Kommunen arbetar proaktivt för att säkerställa goda möjligheter för företag att etablera sig och expandera.

Utvecklingsstrategi

Lerums kommun är möjligheternas kommun. Här finns plats att förverkliga både stora och små byggnationer, i tätort, i mindre samhällen och på landsbygden. Kommunen ser positivt på byggnation även utanför tätorterna. Hela kommunen ska leva och kunna utvecklas. En stor del av nybyggnationen ska ske i centralorterna och längs kommunikationsstråk.

I översiktsplanen planeras för en befolkningstillväxt om 1 till 1,5 procent. Det innebär att Lerums kommun beräknas växa från dagens drygt 43 000 invånare till cirka 60 000-65 000 invånare år 2050. I Lerums kommun finns många möjligheter att utveckla kommunen, både i tätortsbebyggelse och på landsbygden.

Huvuddragen i kommunens fysiska utveckling och dess regionala kopplingar illustreras här, i strategikartan. För mer detaljerade inriktningar om hur kommunens mark och vatten bör användas, finns markanvändningskarta med tillhörande rekommendationer för de olika användningsområdena av mark och vatten, se vidare under Planförslag.

Tätortsutveckling

En aktiv planering för ny bebyggelse i form av bostäder, handel och service sker i de tre kommundelscentran och de samhällen där det finns service: Floda, Gråbo/Olstorp, Lerum, Norsesund, Sjövik, Stenkullen och Tollered. Utvecklingen sker dels genom att orterna förtätas och kompletteras i den redan byggda miljön och dels genom en viss tillväxt i samhällenas yttre områden. I kartan är de markerade som tätortsutveckling. Planering påbörjas för att tätorterna Gråbo och Olstorp på sikt ska kunna växa samman.

Centrumutveckling

Utvecklingen i kommunens tre större centrum Floda, Gråbo och Lerum, ska stärka och bredda handeln, öka attraktiviteten och upplevelsen av trygghet. Målet är att invånare och besökare vill vistas, uträtta ärenden, handla, arbeta och umgås här.

Bygdeutveckling

På landsbygden och i de mindre samhällena uppmuntras initiativ för bebyggelse, främst i liten skala. I kartan är landsbygden och de mindre samhällena markerade som bygdeutveckling.

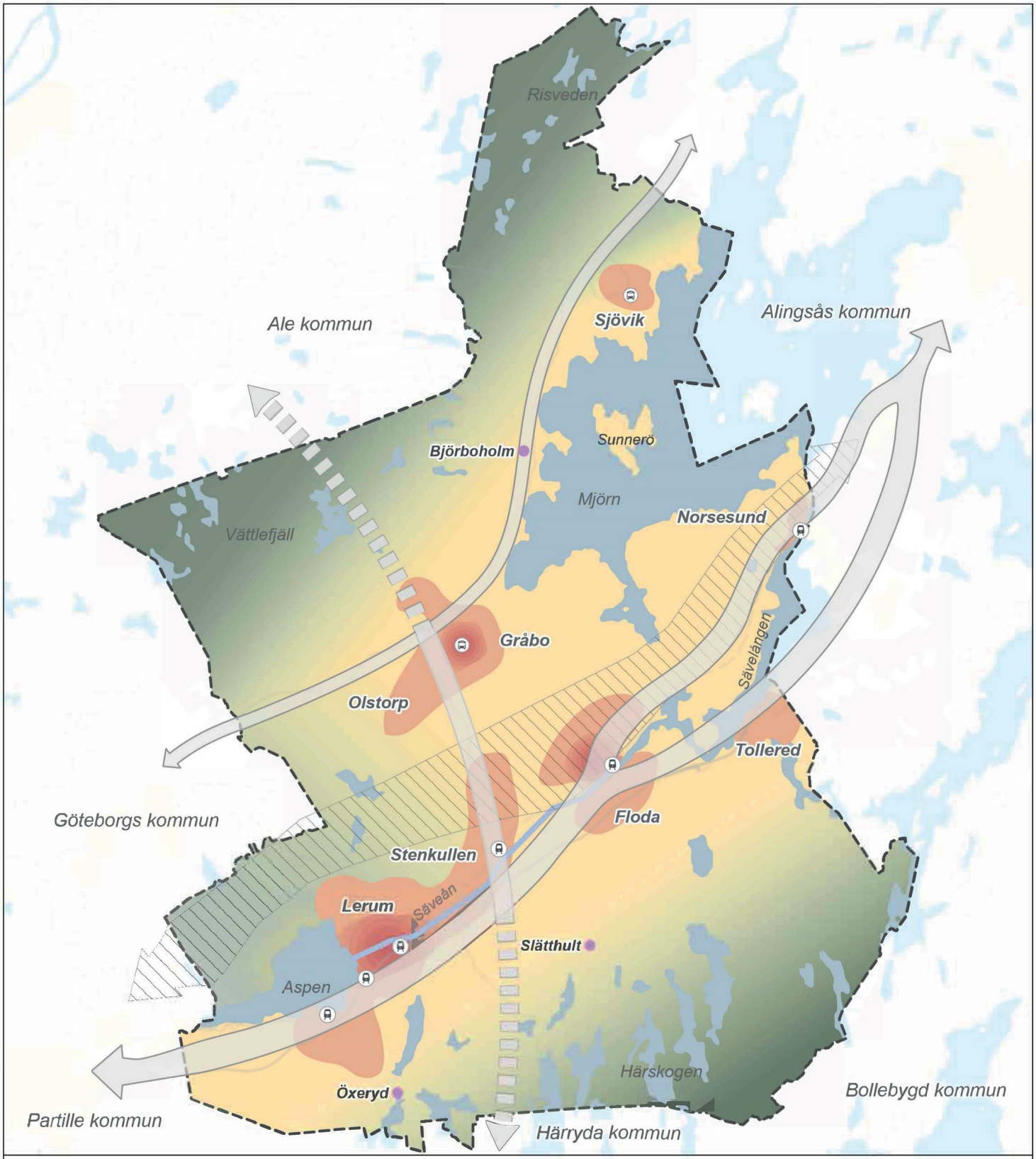

Utvecklingsstrategier

- Tätortsutveckling
- Centrumutveckling
- Bygdeutveckling
- Kommunikationsstråk
- Framtida tvärförbindelse
- Korridor för utveckling av Västra stambanan
- Natur
- Vattenområde / vattenstråk
- Samhälle

Övrigt

- Busstation / Tågstation
- Befintlig järnväg / Befintlig väg
- Kommungräns

Översiktsplan för Lerums kommun

Strategikarta

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:250 000

Rådhuset Arkitekter AB

Transportinfrastruktur

De tre kommundelscentran Floda, Gråbo och Lerum ligger längs transportlederna E20, Västra stambanan och väg 190. Transportlederna är viktiga regionala kopplingar som knyter samman kommunen med de större orterna i den omgivande regionen. Översiktsplanen tar höjd för att kunna öka kapaciteten på både väg och järnväg.

Översiktsplanen skapar förutsättningar för en utbyggnad av Västra stambanan, med två spår i en tunnel norr om Aspen. Förslaget innebär att kapaciteten för både nationell och regional tågtrafik kan öka utan påverkan på miljön i tätorterna längs Västra stambanan i kommunen. Västra stambanans utbyggnad behöver utredas innan byggnation blir aktuellt.

Två nya trafikplatser med avfarter från E20 föreslås i översiktsplanen, för att ytterligare öka tillgängligheten med bil och skapa förutsättningar för näringslivsutveckling och tillväxt. En trafikplats i Lerums tätort har högst prioritet, följd av en trafikplats på E20 mellan Kastenhofsmotet och Floda. Den senare kan tjäna som infart och utfart till såväl Stenkullen Industriområde som Skallsjö Ängar. En ny trafikplats kan även vara en del av en möjlig framtida tvärförbindelse mellan Rv40, E20 samt väg 190, och på sikt mot E6 i båda riktningar. Den föreslagna tvärförbindelsen syftar till att tillgängliggöra Landvetter flygplats samt den regionala arbetsmarknaden. Exakt placering av tvärförbindelse behöver utredas vidare.

Natur

De stora naturområdena i norra och södra kommunen, som är delar av den regionala gröna infrastrukturen och gröna regionala kilar, värnas. Kommunens orter, friluftsområden, kulturmiljöer och besöksmål knyts samman med ett blå-grönt stråk som sträcker sig genom kommunen från Mjörn i öster via Säveån och Sävelången till Aspen i väster. Det blå-gröna stråkets höga natur-, kultur- och rekreationsvärden stärks och utvecklas.

Planförslag

I planförslaget redovisas föreslagen mark- och vattenanvändning inom hela kommunen, i karta och text. Kartan är indelad i karaktärsområden, vart och ett med en användning, och ska läsas tillsammans med inriktningar, rekommendationer och övriga hänsyn.

Planförslagets huvuddrag

Bebyggelsestruktur

Planförslaget redovisar fyra inriktningar för bebyggelseutvecklingen som tillsammans ger en flexibilitet och frihet för de som vill bo eller verka i kommunen.

Bygd innebär en komplettering av bebyggelse utanför tätorterna där boendet ofta utgörs av friliggande bostadshus på egna fastigheter. Inom bygderna kan även småskaliga verksamheter prövas. Tätort innebär en utveckling av de större samhällena, där kompletteringar av bostäder och verksamheter kan prövas inom den byggda miljön. Samtidigt pekas nya utredningsområden ut där orterna potentiellt kan växa med helt nya bebyggelseområden och ge utrymme för en växande kommun. I centrum föreslås en tätare och högre bebyggelsestruktur med blandade funktioner och väl definierade handelsstråk där det lokala näringslivet kan utvecklas. Utanför orterna avsätts områden för utveckling av verksamheter som är störande, kräver större ytor eller god tillgänglighet.

Sammantaget ger planförslaget utrymme för utbyggnad av minst tio tusen bostäder, vilket uppfyller behovet fram till 2050. De fyra bebyggelseinriktningarna ger förutsättningar att möta bostadsbehovet för olika grupper och med varierande behov och önskemål samt att komplettera samhällsservice för att möta en ökad tillväxt.

Transportinfrastruktur

Planförslagets huvudsakliga bebyggelseutveckling utgår från kommunens befintliga vägstruktur. Den lokala infrastrukturen utvecklas i takt med kommunens tillväxt och utveckling av den fysiska miljön. Utredningsområde redovisas för utbyggnad av Västra stambanan i tunnel norr om Lerum och Floda. Utredningsområden redovisas även för utbyggnad av tre nya trafikplatser längs väg E20. En trafikplats i Lerums tätort har högst prioritet, följd av en trafikplats på E20 mellan Kastenhofsmotet och Floda. En tredje trafikplats vid Jeriko ingår också i planen vilket är ett förslag som härstammar ur gällande fördjupning av översiktsplan för Jeriko-Jonsered.

Natur, jordbruks- och kulturlandskap

I kommunens naturområden, jordbruks- och kulturlandskap föreslås förvaltning och utveckling av natur- och kulturmiljövärden, och utveckling av friluftsliv, besöksnäring och företagande med bas i jord- och skogsbruk. Här ges även möjlighet till komplettering av ny bebyggelse i en glesare struktur för de som exempelvis vill bo mer avskilt i eller nära naturen, leva av jordbruk eller bo på hästgård.

Inriktningar och rekommendationer

Inriktningarna och rekommendationerna för respektive markanvändning gäller vid all planering och genomförande, både översiktsplanering, detaljplan, förhandsbesked och bygglov, liksom för förvaltning och utveckling av befintliga miljöer. Utöver översiktsplanen ska all planering och genomförande följa lagstiftning och andra aktuella styrdokument.

Kommunövergripande inriktningar

Dessa generella inriktningar gäller i hela kommunen. De rör bland annat vikten av god gestaltning, kulturmiljöer, samhällsservice, infrastruktur och rekreation.

Gestaltning

Gestaltningen av bebyggelse, allmänna platser och offentliga rum inom kommunen ska följa ledorden trivsel och skönhet. En genomtänkt arkitektur med omsorg om detaljerna gör att ny bebyggelse och större förändringar av områden blir positiva tillskott till den befintliga miljön.

Nybyggnation bör alltid utgå ifrån befintlig karaktär i området och bebyggelse utvecklas med hänsyn till platsens kulturarv, struktur och identitet.

Kulturmiljö

Kulturmiljöer gör det möjligt för oss att förstå människans och platsens historiska sammanhang och bidrar till förståelsen för samhällets utveckling. Kulturmiljöer stärker platsers identitet och bidrar till kommunens attraktionskraft. Kulturmiljöer kan användas och utvecklas med hänsyn till kulturmiljöernas kärnvärden för det enskilda objektet, exempelvis en byggnad, eller för hela miljön, exempelvis ett tidstypiskt bebyggt område. Den här utgångspunkten vägleder både planering och byggnation för att tillvarata värde i både stort och smått, från landskap till byggnadsdetalj.

Samhällsservice

Områden för skolor, särskilt boende för äldre och andra kommunala lokaler planeras löpande för att säkra samhällsservice för kommunens invånare.

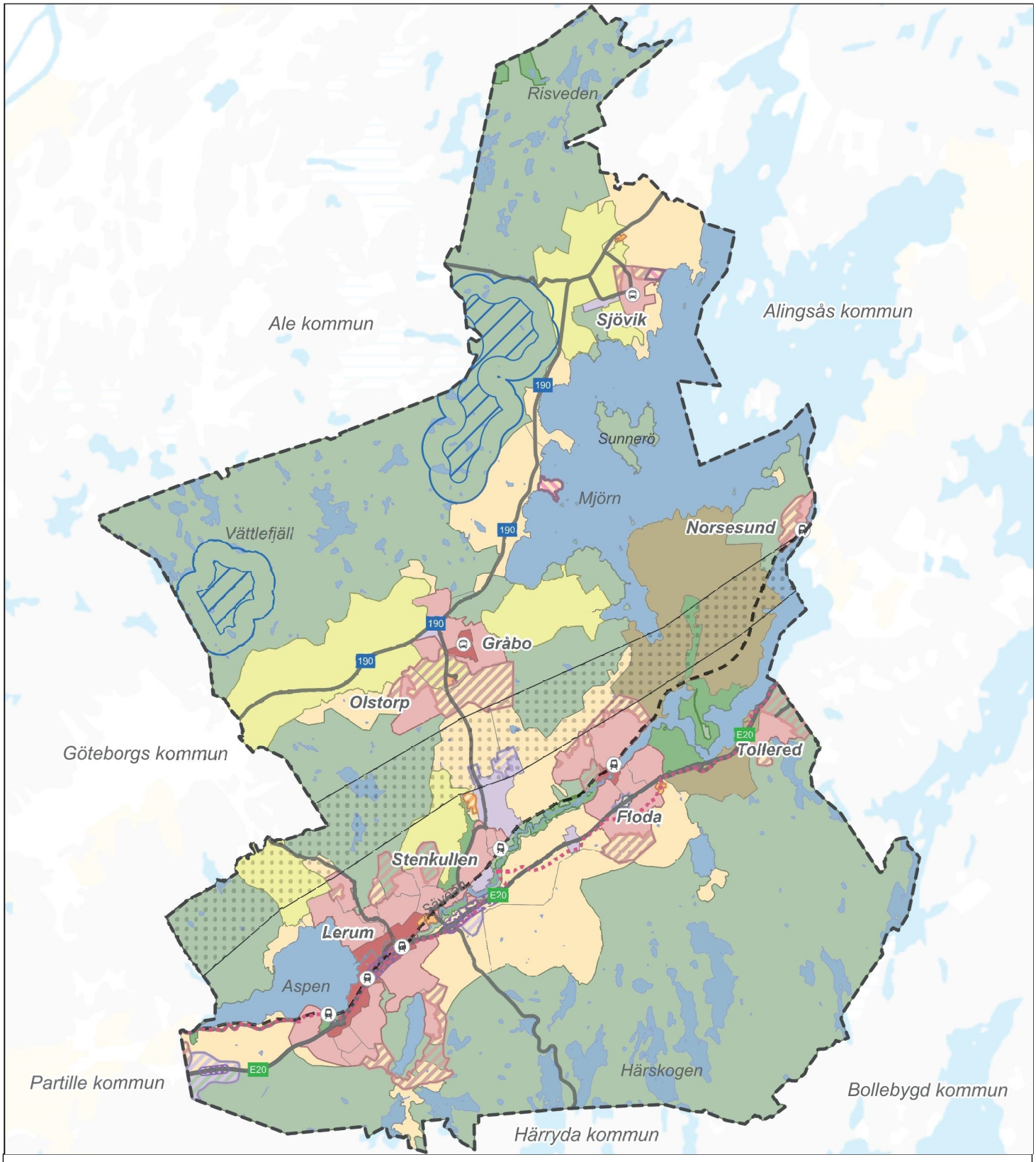

Användning av mark- och vattenområden

- Karaktärsområde
- Bygd
- Tätort / Utredningsområde för tätort
- Centrum
- Begravningsmark / Utredningsområde för begravningsmark
- Verksamheter / Utredningsområde för verksamheter
- LIS - område
- Jordbrukslandskap
- Aktiv kulturutveckling
- Vattenområde
- Naturmark / Skyddad naturmark
- Utredningsområde för vindbruk / observationsområde för vindbruk
- Transportinfrastruktur / Utredningsområde regionalt cykelstråk
- Utredningsområde järnväg / Utredningsområde trafikplats

Övrigt

- Busstation / Tågstation
- Befintlig järnväg / Befintlig väg
- Kommungräns

Översiktsplan för Lerums kommun

Plankarta

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:250 000

Rådhuset Arkitekter AB

Infrastruktur

Infrastruktur för alla trafikslag utvecklas i takt med att nya områden byggs. Kommunen ser positivt på att vältrafikerade vägar och särskilt vägar med busstrafik och tung trafik rustas upp, och vid behov breddas och byggs ut med gång- och cykelbanor. Gestaltning av miljöer kring infrastrukturen och särskilt runt E20, Västra stambanan och vid entréer till tätorterna bör vara genomtänkt och kan lyftas i gestaltningsprogram eller mer generellt i en arkitekturstrategi.

Rekreation

Alla invånare, oavsett socioekonomiska förutsättningar, ska ha tillgång till naturområden, grönytor och områden för rekreation och spontanidrott. Särskild hänsyn tas till barns behov av fri lek.

Sport- och fritidsanläggningar lokaliseras i tätorter och bostadsområden, i kollektivtrafiknära lägen, så att flertalet invånare har möjligheter till vardagsmotion i sitt närområde oavsett ålder, kön eller funktionsvariation.

Utveckla kvaliteter och möta utmaningar

Utveckling vid platser med många kvaliteter bör ytterligare förstärka de värden som redan finns. Vid platser med utmanande förutsättningar, exempelvis skredrisk, trygghetsproblematik eller bullerstörning, är utgångspunkten att utvecklingen bör bidra till en lösning på problemen.

Verktyg för att kunna bygga i komplicerade lägen kan vara kompensationsåtgärder, vattenhantering på annan plats eller bullerskydd, beroende på platsens förutsättningar. Både bostäder, skolor och utemiljöer byggs för att begränsa skadligt buller och förstärka naturliga ljud.

När en grönyta utreds för bebyggelse i detaljplan, bör frivilliga kompensationsåtgärder utredas. Exempel på kompensationsåtgärder är att utveckla eller komplettera ekosystemtjänsterna på den delen av grönytan som blir kvar, eller att utveckla ekosystemtjänster i ett annat grönområde i närheten.

Kompensation med stöd av bestämmelser i miljöbalken kan även bli en nödvändig åtgärd vid intrång i naturreservat, Natura 2000-områden, biotopskydd som till exempel alléer eller vid påverkan på arter som är upptagna i Artskyddsförordningen. Det kan också bli aktuellt att kompensera för andra allmänna intressen, som till exempel friluftsliv. Om det är aktuellt med kompensationsåtgärder behöver dessa hanteras tidigt i processen.

Bygd

Inriktningar för bygd

Områden för bygd utgörs främst av landsbygd med både samlad och spridd bebyggelse. Kommunen är positiv till bebyggelse utanför tätorterna. Hela kommunen ska leva och kunna utvecklas. Inom bygd planeras ingen storskalig utbyggnad av infrastruktur eller kommunal service. För att stärka kommunens mindre samhällen bör bebyggelse i första hand lokaliseras där det finns möjlighet till god infrastruktur, eller för att säkra samhällsservice.

Särskild hänsyn behöver tas till småbiotoper, äldre gårdsbildningar och andra natur- och kulturmiljövärden i kulturlandskapet. Ny bebyggelse bör i sin utformning och sin placering i landskapet utgå från befintlig bebyggelses struktur och arkitektoniska uttryck. En god anpassning utgår från miljöns bebyggelsestruktur och topografi genom lämplig inplacering i landskapet, exempelvis vid skogsbryn i ett öppet landskap, såväl som bebyggelsemiljöns skala, utformning, material och färgsättning.

Det finns en stor potential i att utveckla besöksnäringen på landsbygden och dess intressen bör väga tungt vid bedömningar av utvecklingsinitiativ. Inom bygd kan brukningsvärd jordbruksmark finnas samt områden av värde för naturmiljön och friluftslivet. Jordbruksmark är en resurs för framtida livsmedelsförsörjning och ett aktivt lantbruk borgar för bevarande av kommunens kulturlandskap. Brukningsvärd jordbruksmark bevaras och bebyggelse som hör till jord- och skogsbruk ses som särskilt värdefulla tillskott.

Rekommendationer för bygd

- Ny sammanhållen bebyggelse prövas i detaljplan och prövning av ny enstaka bebyggelse kan ske genom förhandsbesked.
- Vid prövning görs bedömning utifrån platsens förutsättningar.
- Hänsyn bör även tas till investeringskostnader för till exempel skola, vägutbyggnad, vatten samt skyldigheter som skolskjuts och liknande.
- Hänsyn tas till natur- och friluftsvärden i området vid prövning.
- Brukningsvärd jordbruksmark ska i största mån bevaras.
- Ny bebyggelse bör anpassas till de karaktärsdrag som formar kulturlandskapet på platsen.

Tätort

Inriktningar för tätort

I tätorterna finns både bostäder, handel, service och andra arbetsplatser, gator och infrastruktur, parker, grönområden och mötesplatser. Det är här många av de nya bostäderna kommer att byggas. Här finns det plats

för både stora och små bygginitiativ, som nybyggnation av flera kvarter med flerbostadshus, avstyckning av enstaka villatomter eller att växla en villa mot ett mindre flerbostadshus. Det är också här som huvuddelen av samhällsservice som skolor, förskolor och äldreboenden tillkommer, och grönytor och mötesplatser utvecklas.

Vid planering av större utbyggnadsområden och vid särskilt identitetsskapande byggnader och miljöer bör gestaltningsprogram tas fram.

Lerums kommun eftersträvar en bredare bostadsmarknad med större valfrihet, även för grupper som efterfrågar bostäder som det idag finns för få av i Lerums kommun, till exempel yngre som vill flytta hemifrån och äldre som vill lämna villan för ett bekvämare boende. Det bör därför byggas fler flerbostadshus med bostäder i olika upplåtelseformer. Trygghetsbostäder och andra bostäder som passar äldre bör i första hand lokaliseras nära handel, service och kollektivtrafik.

I tätorterna eftersträvas ett visst inslag av handel, service och andra arbetsplatser, som bidrar till att levandegöra orterna även på dagtid. Icke störande verksamheter kan lokaliseras inom mark för tätortsbebyggelse.

För att barn självständigt ska kunna ta sig runt i tätorterna behöver det vara enkelt och säkert att promenera eller cykla till närmaste lekplats, skola och andra viktiga platser. Kommunen arbetar för att minska barriäreffekter från bland annat E20 och Västra stambanan.

Gemensamma miljöer bör planeras för en universell utformning där alla kan ta sig fram, oavsett eventuell funktionsvariation. Vid ombyggnads- och nybyggnadsprojekt bör miljön för gående förbättras. Det innebär bland annat att områden planeras med finmaskigt gatunät och med en varierad gatubild. I kommunens tätorter bör gestaltning av miljöerna och bebyggelsen ha utgångspunkt i den gåendes ögonhöjd och hastighet.

Det är viktigt att parker och grönområden upplevs som trygga och välkomnande. Lekparker, parker och torg utformas för att också kunna hantera skyfall, dagvatten och värmeböljor.

Rekommendationer för tätort

- Tätorterna är till stora delar detaljplanelagda. Prövning bör i första hand ske inom ramen för befintlig detaljplan alternativt genom ändring av eller upprättande av ny detaljplan.
- Utveckling i större områden och områden där det finns särskilt komplexa förutsättningar bör föregås av planprogram eller annan övergripande planering.
- Behovet av skola och annan samhällsservice studeras i samband med planering av större utbyggnadsområden.

Utöver inriktningar och rekommendationer för tätort gäller även följande rekommendationer för utredningsområden, som syns i kartan som streckade fält:

- Bebyggelseutveckling bör föregås av program eller annan övergripande planering samt utredning om genomförbarhet och ekonomiska konsekvenser.
- Ny enstaka bebyggelse kan prövas som förhandsbesked i lucktomter eller inom befintlig tomtmark där det inte kan störa eller begränsa en mer omfattande exploatering.
- Föreslagna utredningsområden ligger ovanpå en befintlig markanvändning. Vid fördjupad planering och utredning av området kan det komma fram att hela eller delar av området inte är lämpligt för användningen tätort. I så fall gäller den markanvändning som syns som en färg under den streckade ytan.

Centrum

Inriktningar för centrum

Målsättningen är att centrumhandeln i Floda, Gråbo/Olstorp och Lerum ska värnas och stimuleras, samtidigt som tryggheten och attraktiviteten ökar. Centrumområdena bör utvecklas med en tätare struktur med blandade funktioner och något högre byggnader, särskilt längs handelsstråk och områden runt större kollektivtrafikhållplatser.

Blandade funktioner, med både bostäder, kontor och handel innebär att det rör sig fler människor både dag- och kvällstid. Det ökar i sin tur både tryggheten och attraktiviteten. Utformningen i arkitekturen och detaljer i stråk, gatu- eller torgrum bör signalera tydligt att du är i centrum. Utformningen är allra viktigast i bottenplan eller i ögonhöjd. Vid handelsstråk och torg eftersträvas lokaler och skyltfönster i bottenvåningen.

Centrumområdena ska vara inkluderande och lätta att röra sig i för alla människor. Gaturummen bör vara utformade för att underlätta för gående och cyklister. Kommunen har en positiv inställning till etablering av uteserveringar och andra förslag som bidrar till trivsammare platser. Den lokala handeln utvecklas i samarbete med lokala aktörer för att stärka respektive orts karaktär och kvaliteter.

Det är viktigt att parker och grönområden upplevs som trygga och välkomnande. Lekparker, parker och torg utformas för att också kunna hantera skyfall, dagvatten och värmeböljor.

Centrumområdena behöver lätt kunna nås med alla trafikslag. Vid förtätning är det särskilt viktigt att beakta framkomligheten för räddningstjänst. Parkeringsplatser nära infarterna gör det lätt att nå centrumområdena med bil, från hela kommunen.

Rekommendationer för centrum

- Bebyggelseutveckling i centrumområden bör föregås av detaljplanering.
- Ett helhetsgrepp bör tas om centrumområden genom program eller annan övergripande planering.
- Särskilda krav kan ställas på gestaltning i ögonhöjd av exempelvis gaturum, allmänna platser, skyltar och bottenvåningar. Gestaltning kan hanteras i ett gestaltningsprogram, skyltprogram eller genom andra riktlinjer.

Verksamheter

Inriktningar för verksamheter

Lerums kommun vill ha tillväxt och öka andelen arbetsplatser inom kommunen. Kommunen bör därför proaktivt planera mark för verksamheter. Det ska vara lätt och gå snabbt att etablera sig som företag i Lerums kommun. Utveckling av befintliga verksamhetsområden i anslutning till tätorterna och längs väg E20 föreslås. Dessutom planeras nya verksamhetsområden för att få ett starkare näringsliv och fler arbetstillfällen. Vid utveckling av kommunens verksamhetsområden läggs omsorg vid gestaltning och inramning.

Möjligheterna att etablera ett nytt verksamhetsområde vid Hede, söder om E20 mellan Kastenhofsmotet och Stenkullen, bör utredas. Det är ett strategiskt läge med möjlig kommande tvärlänk och trafikplats.

Förstudie pågår för verksamhetsområde vid Jeriko. Förstudien beräknas vara klar 2022 och kommer ligga till grund för beslut om fortsatt planering av området. Utveckling av Jeriko är en mellankommunal fråga som sker i samverkan med Partille kommun och Härryda kommun.

En behovsanalys av verksamhetsmark pågår i kommunen som kan påverka den fortsatta planeringen av verksamhetsområden.

Verksamhetsområdena är i första hand till för störande verksamheter, men kan innehålla en bredd av näringar, för att tillgodose olika behov och önskemål hos näringsidkare. Verksamheter med många medarbetare lokaliseras till lägen med god kollektivtrafik, medan verksamheter som är beroende av mycket transporter lokaliseras till lägen i anslutning till de större vägarna eller järnväg.

De verksamhetsområden som redan är etablerade kan utvecklas, delvis förtätas och blandas med olika typer av verksamheter och service. En möjlighet till utveckling kan vara att bygga till eller bygga nytt i fler våningar.

Störande verksamheter bör kunna finnas i verksamhetsområden, vilket innebär att nybyggnation får ske så att den störande verksamhetens behov tillgodoses. Skyddsavstånd respekteras, så att de störande verksamheterna kan finnas kvar även på längre sikt.

Rekommendationer för verksamheter

- Bebyggelseutveckling på verksamhetsmark bör föregås av detaljplanering.

Utöver inriktningar och rekommendationer för verksamheter gäller även följande rekommendationer för utredningsområden, som syns i kartan som streckade fält:

- Bebyggelse inom utredningsområde för verksamhetsmark bör föregås av program eller annan övergripande planering, samt utredning om genomförbarhet och ekonomiska konsekvenser.
- Särskilda krav kan ställas på gestaltning av verksamhetsområden, exempelvis en samlad skyltsättning.
- Ny enstaka bebyggelse kan prövas som förhandsbesked i lucktomter eller inom befintlig tomtmark där det inte kan störa eller begränsa en mer omfattande exploatering.
- Föreslagna utredningsområden ligger ovanpå en befintlig markanvändning. Vid fördjupad planering och utredning av området kan det komma fram att hela eller delar av området inte är lämpligt för användningen verksamheter. I så fall gäller den markanvändning som syns som en färg under den streckade ytan.

LIS-områden

Inriktningar för LIS-områden

Kommunen kan i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet.

Kommunen har gjort en övergripande analys där bedömningen är att kommunens norra delar som ligger avskilt och har en mer begränsad samhällsservice kan betraktas som landsbygdsområden, där det kan vara lämpligt att peka ut områden för utveckling av besöksnäring och samhällsutveckling i strandnära lägen. Två LIS-områden pekas ut, ett vid Björboholm strandkullen och ett vid Sjövik.

Näringslivet på landsbygden är i nuläget främst fokuserat runt tre av kommunens största sjöar, Aspen, Sävelången och Mjörn. Det är här den största potentialen till utvecklad besöksnäring finns, vilket kan kräva avsteg ifrån strandskydd. Ett LIS-område som föreslås syftar till att underlätta för utveckling av besöksnäringen är vid Björboholm strandkullen. Inom området finns spår av en tidigare besöksanläggning. Kontakten mot sjön Mjörn är en av platsens viktigaste kvaliteter. Björboholm ligger avsides från de större transportlederna. Möjligheten att komma till området med båt och att kunna komma nära vattnet bedöms vara grundläggande för att en

anläggning i det här läget ska bli bärkraftig. Besöksanläggningen kan bidra med arbetstillfällen kring landsbygdsområdet kring Björboholm och Sjövik.

I Sjövik föreslås ett LIS-område för att samhället ska kunna växa. Utbyggnaden mot stranden vid Sjövik utgår från att ny bebyggelse ska kunna integreras med den befintliga så att hela samhället får bättre kontakt med vattnet. En byggnadsfri zon för allmänhet och djur- och växtliv ska lämnas mot stranden. Mot stranden finns i nuläget en gång-, cykel- och ridled på den tidigare banvallen som utgör en naturlig yttre gräns för bebyggelsen. Utveckling i strandnära läge vid Sjövik motiveras med att samhället ligger avsides i förhållande till offentlig och kommersiell service. I anslutning till orten finns skola och lanthandel som är beroende av ett stabilt eller växande befolkningsunderlag för att kunna finnas kvar på sikt. Samhället ligger nära sjön, men kontakten mot vattnet är svagt. Planeringen av nya bostäder i strandnära läge bör utgå från att kontakten mot vattnet ska stärkas för samhället som helhet.

Rekommendationer för LIS-områden

- Utvecklingen ska ske så att det även fortsättningsvis finns god tillgång till strandområden för allmänheten och för att bevara goda livsvillkor för djur och växter. Fri passage ska finnas närmast vattnet.
- Bebyggelseutveckling bör prövas i detaljplan.
- Vid prövning av ny bebyggelse eller annan anläggning ska inventering av naturvärden genomföras.

Begravningsmark

Inriktningar för begravningsmark

Befintliga kyrkoområden och begravningsmark bör bevaras.

Ett utredningsområde för framtida begravningsplats föreslås i norra delen av Stenkullen vid kanten av Lerådalens naturreservat. Arbete pågår med att hitta fler områden som är lämpliga för begravningsmark.

I kulturmiljölagen finns bestämmelser om skydd av kyrkliga kulturminnen. Kyrkobyggnader uppförda före år 1940 samt kyrkotomter och begravningsplatser som tillkommit före år 1940, eller sådana som har ett högt kulturhistoriskt värde och där länsstyrelsen fattat ett särskilt beslut om detta, får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen. Även för att utöka sådana begravningsplatser krävs tillstånd från länsstyrelsen.

I Lerums kommun finns tre kyrkor uppförda före år 1940: Lerums kyrka, Skallsjö kyrka och Stora Lundby kyrka.

Rekommendationer för begravningsmark

- Ny bebyggelse för annat ändamål än begravnings- och kyrkorelaterade funktioner bör inte tillåtas.

Följande rekommendation gäller för utredningsområden för begravningsmark, som syns i kartan som streckade fält:

- Föreslagna utredningsområden reserveras för framtida begravningsändamål.
- Föreslagna utredningsområden ligger ovanpå en befintlig markanvändning. Vid fördjupad planering och utredning av området kan det komma fram att hela eller delar av området inte är lämpligt för användningen begravningsmark. I så fall gäller den markanvändning som syns som en färg under den streckade ytan.

Jordbrukslandskap

Inriktningar för jordbrukslandskap

Områdena är sammanhängande jordbrukslandskap med övervägande jordbruksproduktion. Inom dessa finns kommunens större jordbruksområden med brukningsvärd jordbruksmark. I jordbrukslandskapet ingår även vissa skogsområden och bebyggda områden som angränsar till eller omgärdas av jordbruksmark.

Kommunen ser positivt på att jordbruksverksamheter utvecklas. Åtgärder och ny bebyggelse som försvårar jordbruksverksamheter bör undvikas.

Kommunen planerar att ta fram en analys över där jordbruksmarken värderas och klassificeras. Analysen kan fungera som stöd i bedömningar av vad som är brukningsvärd jordbruksmark och vilka områden som är möjliga att bebygga.

Rekommendationer för jordbrukslandskap

- Nya enstaka en- och tvåbostadshus kan tillåtas i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Jordbruksverksamheter kan utvecklas med ny bebyggelse.
- Ingen ny bebyggelse får tillkomma på brukad jordbruksmark.
- Särskild hänsyn behöver tas till småbiotoper, äldre gårdsbildningar och andra natur- och kulturmiljövärden i kulturlandskapet.

Aktiv kulturutveckling

Inriktningar för aktiv kulturutveckling

Kulturlandskapet runt Öjared, Skallsjö och Nääs har tillsammans med industrimiljön vid Tollered höga kulturmiljövärden. Kärnvärden för riksintresset som omfattar hela området är odlingslandskap med fornlämningsmiljöer, herrgårdsmiljöerna Nääs och Öjared samt industrimiljöer och fabriksbyggnader vid Tollered. Området har även höga naturvärden enligt kommunens naturvårdsprogram och ligger till delar inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Området som helhet är av särskilt värde för friluftslivet och besöksnäringen.

Området kan utvecklas varsamt med hänsyn till områdets samlade värden och särskilt till de värden och uttryck som finns uttalade för riksintressena. Fokus för utveckling är att öka tillgängligheten för ett aktivt friluftsliv med natur- och kulturupplevelser och skapa förutsättningar för en växande turism och stimulans för det lokala näringslivet. Området är stort och det finns olika förutsättningar för utveckling inom områdets olika delar.

Rekommendationer för aktiv kulturutveckling

- Etablering av ny bebyggelse, nya anläggningar och nya verksamheter inom området kan ske i samklang med kommunens inriktning för området.
- Stor hänsyn ska tas till de värden och uttryck som finns uttalade för riksintressen.
- Ny bebyggelse, anläggning eller verksamhet kan tillkomma i syfte att bidra till ökad tillgänglighet för besökare. Prövning ska ske i detaljplan.
- Prövning av nya enstaka en- och tvåbostadshus i anslutning till befintlig infrastruktur kan ske med förhandsbesked, där det bedöms lämpligt med hänsyn till områdets höga värden. Krav på detaljplan kan ställas även vid prövning av enstaka bostadshus.
- Vid prövning av ny bebyggelse, anläggning eller verksamhet ska hänsyn tas till platsens förutsättningar. Fördjupade utredningar/analyser kan komma att krävas.

Naturmark

Inriktningar för naturmark

Område med natur- och rekreationsvärden. Områden kan även vara av betydelse för landskapsbilden och för friluftslivet. Vissa områden har bekräftade höga naturvärden. Naturreservat och Natura 2000-områden med särskilt skydd enligt Miljöbalken redovisas med mörkgrön nyans.

Områdena utgör stommen i kommunens gröna infrastruktur och är av vikt för utvecklingen av ekosystemtjänster. Oförändrad markanvändning eftersträvas till stora delar inom området. Naturvärdena på platsen bör värnas. Sammanhängande grönområden är viktiga för både djur, växter och människor och värnas särskilt. Ny bebyggelse får inte bryta värdefulla gröna samband. Kommunens stora grönområden Härskogen och Vättlefjäll/Risveden bör värnas som gröna regionala kilar.

Viss bebyggelsekomplettering kan ske längs med befintlig infrastruktur och i samklang med områdets värden för natur, rekreation och landskapsbild.

Rekommendationer för naturmark

- Nya enstaka en- och tvåbostadshus kan prövas i anslutning till befintlig bebyggelse och/eller infrastruktur.

- Ny bebyggelse får inte begränsa framkomligheten eller tillgängligheten för friluftslivet.
- Särskild hänsyn ska tas inom områden där det finns indikationer på höga naturvärden.

Utöver ovanstående rekommendationer för naturmark gäller följande för den skyddade naturmarken:

- Särskilda föreskrifter gäller för naturreservat.
- Verksamheter och åtgärder som kan påverka naturmiljön i Natura 2000-områden på ett betydande sätt kräver tillstånd. Det gäller även verksamheter och åtgärder utanför respektive Natura 2000-område.

För sjöar och vattendrag inom naturmark gäller även rekommendationer för Vattenområde, se detta avsnitt.

Vattenområde

Inriktningar för vattenområde

Kommunen har flera sjöar och vattendrag som är värdefulla ur naturvårdssynpunkt. Inom kommunen ska flödesregleringen i sjöar och vattendrag vara på en nivå som inte skadar vattenlevande och vattenbundna organismer. God ekologisk och kemisk status ska uppnås i kommunens sjöar och vattendrag.

Huvudinriktningen är att öppna vattenområden inom kommunen fortsatt bör hållas öppna. Nya bryggor och andra anläggningar i vattenområden bör i första hand tillkomma som komplettering till eller i anslutning till befintliga anläggningar. Åtgärder i vattenområde kan kräva anmälan eller tillstånd för vattenverksamhet samt dispens från strandskydd. Vissa åtgärder kan även kräva bygglov och/eller detaljplan.

Sjöarna är värdefulla för kommuninvånare och besökare. Kommunen är positiva till initiativ som möjliggör friluftsliv och turism vid sjöarna.

Rekommendationer för vattenområde

Etablering av nya vattenanknutna anläggningar så som bryggor och sjöbodar bör prövas restriktivt och bör i första hand ske som komplettering av befintliga anläggningar.

Vindbruk/observationsområde för vindbruk

Inriktningar för vindbruk

Som ett tillägg till Lerum kommuns översiktsplan från 2008 gjordes en vindbruksplan som antogs 2011.

I vindbruksplanen pekas fem områden ut som lämpliga för utbyggnad av grupper med vindkraftverk. För två av dessa områden, utredningsområdena

D och H, gäller översiktsplanens tillägg för vindkraft fortsatt och utgör kommunens ställningstagande i frågor som rör vindkraft. Vindbruksplanen är även ett gediget kunskapsunderlag i dessa frågor.

I kartan redovisas även ett observationsområde på 500 meter med en blå linje runt område D och H.

I vindbruksplanens karta redovisas ett antal områden som har starka bevarandeintressen. I dessa områden bör vindkraftverk inte tillkomma.

Rekommendationer för vindbruk

Inom vindbruksområden gäller rekommendationer från Lerums kommuns vindbruksplan från 2011.

- Inom utredningsområden D och H kan grupper av vindkraft-anläggningar prövas.
- Rekommendationerna från vindbruksplanen innebär bland annat att ingen ny bostadsbebyggelse får tillkomma inom utrednings- och observationsområdena, varken permanenta bostäder eller fritidshus.

Transportinfrastruktur

Inriktningar för transportinfrastruktur

Utredningsområde för trafikplats

Två nya trafikplatser längs E20 föreslås, för att ytterligare öka tillgängligheten med bil och skapa förutsättningar för näringslivsutveckling och tillväxt. En trafikplats i Lerums tätort mellan Hulan och Kastenhof har högst prioritet, följd av en trafikplats längs E20 mellan Kastenhofsmotet och Floda. Dessa två förslag är initierade av kommunen i översiktsplanen. En tredje trafikplats vid Jeriko ingår också i planen vilket är ett förslag som härstammar ur gällande fördjupning av översiktsplanen. Exakta placeringar av trafikplatser behöver utredas vidare.

Utredningsområdet för trafikplats på E20 mellan Kastenhofsmotet och Floda inkluderar befintliga Kastenhofsmotet, så att dessa kan studeras i ett sammanhang. En trafikplats på E20 mellan Kastenhofsmotet och Floda kan tjäna som infart och utfart till såväl Stenkullen Industriområde som Skallsjö Ängar. Exakt placering behöver utredas vidare.

Utredningsområde för Västra stambanan

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. I nationell plan 2018-2029 pekas Västra stambanan ut som en brist.

I översiktsplanen skapas förutsättningar för en utbyggnad av Västra stambanan, med två spår i en tunnel norr om Aspen. Förslaget innebär att kapaciteten för både nationell och regional tågtrafik kan öka utan påverkan på miljön i tätorterna längs Västra stambanan i kommunen. Partille

kommun, Alingsås kommun och Trafikverket är viktiga samverkansparter. Kommunens avsikt är att sträckan i tunnel ska vara så lång som möjligt för att begränsa de negativa störningar inom kommunen som den ökade trafiken kan innebära. Där järnvägen kommer att gå i marknivå behöver barriäreffekter för människor, djur och växter studeras och minimeras. Avgränsningen för utredningsområdet kommer från ett av de alternativ som Trafikverket tog fram som tänkbar åtgärd i underlagsrapporten till Åtgärdsvalsstudie, Västra stambanan genom Västra Götaland (TRV 2012/55297, daterat 2015-10-08).

Utredningsområde för regionalt cykelstråk
Ett regionalt stomcykelstråk planeras mellan Göteborg och Alingsås genom Lerums kommun i samverkan med Göteborgsregionen, GR. Med cykelstråket stärks kopplingarna till grannkommunerna och förutsättningarna för cykelpendling i regionen förbättras. Målsättningen är också att det regional cykelvägnätet enkelt ska kunna kombineras med kollektiva transportmedel.

Rekommendationer för transportinfrastruktur

Utredningsområde för trafikplats

- Utbyggnad av trafikplats bör till största del ske inom befintligt vägområde i gällande detaljplan/vägplan.
- Ingen ny bebyggelse bör tillkomma inom området.
- Om kommande utredningar eller beslut tydligare avgränsar behov av yta för ny trafikplats kan bebyggelse utvecklas inom ytor som inte längre krävs för föreslagen utbyggnad, enligt föreslagen markanvändning som ligger under utredningsområdet.

Utredningsområde för Västra stambanan

- Samråd ska ske med Trafikverket vid handläggning av förfrågningar om bebyggelseutveckling inom utredningsområdet.
- Ny bebyggelse inom utredningsområdet bör tillkomma endast i form av kompletteringar i anslutning till befintlig sammanhållen bebyggelse och befintligt verksamhetsområde.
- Tillstånd ska inte ges för borrhål för värmepump inom utrednings-området.
- Om kommande utredningar eller beslut tydligare avgränsar behov av yta eller tydliggör sträckning i tunnel genom utredningsområdet kan bebyggelse utvecklas enligt föreslagen markanvändning som ligger under utredningsområdet, inom ytor som inte längre krävs för föreslagen utbyggnad.

Utredningsområde för regionalt cykelstråk

- Utbyggnad av cykelstråk kan ske längs föreslagen sträckning. Läget är ungefärligt.

Karaktärsområden

Kartan är indelad i karaktärsområden. De är avgränsade områden som redovisas med nulägesbeskrivning, analys över förhållanden av väsentlig betydelse för den fortsatta planeringen samt områdesspecifika inriktningar.

Tabell karaktärsområden

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
1	Vättlefjäll och Risveden	Större skogsområde.	Ett stort regionalt grönområde med natur- och rekreationsvärden som sträcker sig över flera kommuner och är utpekat som del av Vättlefjäll-Risvedenkilen enligt GR:s strukturbild. Viss bebyggelse finns inom området. Området har natur- och rekreationsvärden och är det område som hyser flest tysta områden i kommunen. Omfattas delvis av riksintresse för naturvård och för friluftsliv. Omfattar områden med biotopskydd, landskapsbildskydd, naturreservat och Natura 2000-områden.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Hänsyn tas till tysta områden samt värden för natur och rekreation. Inom området finns två utredningsområden där vindkraft kan prövas.	Naturmark - Skyddad naturmark
2	Östad kyrkby och Vålåsen	Bybildning kring Östads kyrka samt skog med inslag av jordbruksmark och småhusbebyggelse.	Bybildningen ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövård. Det är särskilt bebyggelsestrukturen och sammanhanget mellan bybildningen och kyrkan som utgör värden för riksintresset. Fornlämningsrikt område kring kyrkbyn. Delar av området är av riksintresse för naturvård. Stora delar ligger inom vattenskyddsområdet Sjövik och område för grundvattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Genom området går väg 190 och den gamla banvallen. Inom området finns viss service.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Hänsyn tas till kulturmiljön vid utveckling. En omdragning av gång- och cykelväg föreslås förbi/genom Kyrkbyn. Gång-, cykel- och ridleden som sträcker sig längs den gamla banvallen söderifrån till Sjövik bör utvecklas vidare norrut till en regional koppling mot Alingsås.	Bygd
3	Östads kyrka	Kyrka och begravningsplats i öppet landskap.	Ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövård och naturvård. Det är särskilt bebyggelsestrukturen och sammanhanget mellan bybildningen och kyrkan som utgör värden för riksintresset för kulturmiljövård. Ligger inom vattenskyddsområde och område för grundvattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten.	Kyrkoområdet bevaras. Område för utveckling av begravningsmark redovisas i söder.	Begravningsmark - Utrednings-område för begravningsmark
4	Östads jordbruks-landskap	Öppet jordbrukslandskap med inslag av skog, gårdar och småhusbebyggelse.	Ligger delvis inom område av riksintresse för kulturmiljövård, fornlämningsrikt område kring kyrkbyn. Ligger delvis inom riksintresse för naturvård. Stora delar ligger inom vattenskyddsområdet Sjövik. Området är bullerutsatt från väg 190. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Ett öppet jordbrukslandskap bevaras.	Jordbrukslandskap

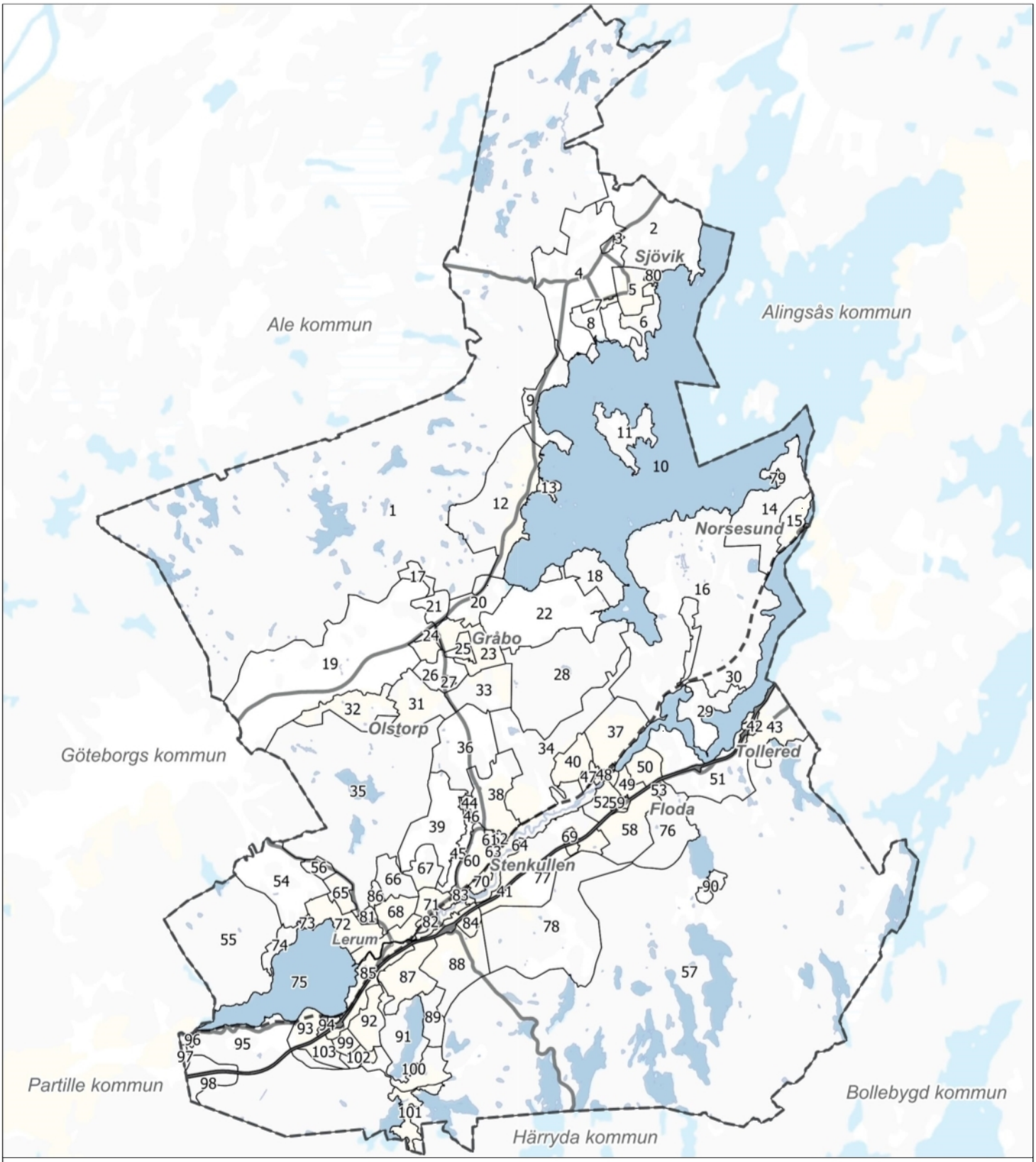

Detaljerad mark- och vattenanvändning

(xx) Karaktärsområde

Övrigt

Kommungräns

Översiktsplan för Lerums kommun

Karaktärsområden

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:250 000

Rådhuset Arkitekter AB

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
5	Sjövik	Tätort på landsbygden med främst bostäder i småhusbebyggelse.	Stora delar av Sjövik omfattas av detaljplaner. Orten växte fram som en stationsort, men järnvägen är nedlagd och banvallen omvandlad till gång-, cykel- och ridled västerut mot Gråbo och Göteborg. Strandzonen omfattas av strandskydd mot Mjörn och ligger inom område av riksintresse för naturvård. Jordbruksmark i områdets västra del. Delar av området utgör värdefull kulturmiljö. I väster finns en vattentäkt med vattenskyddsområde.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. En utveckling av Sjövik kan i första hand prövas inom utredningsområdet norr om befintlig bebyggelse. Utredningsområde i väster som omfattar jordbruksmark kan prövas om ytterligare utveckling åt norr inte är möjlig. En utveckling av verksamheter och service inom tätorten är önskvärd. Ett LIS-område föreslås för att utveckla sammanhängande bebyggelse och knyta tätorten närmare vattnet. Gång-, cykel- och ridleden som sträcker sig längs den gamla banvallen söderifrån till Sjövik bör utvecklas vidare norrut till en regional koppling mot Alingsås.	Tätort - Utredningsområde för tätort
6	Sjöviksgården med omgivningar	Skogsområde med spridd bebyggelse.	Stora delar av området ligger inom riksintresse för naturvård. Området närmast Mjörn omfattas av strandskydd.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Bygd
7	Sjövik industriområde	Mindre industriområde i jordbrukslandskap.	Området ligger delvis inom detaljplan för industriändamål. Största delen av verksamhetsområdet ligger utom plan. Byggrätt inom detaljplan är delvis utbyggd. Området ligger delvis inom vattenskyddsområde.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Verksamheter
8	Järn	Naturområde med våtmark kring Söabäcken.	Söabäcken med höga naturvärden har sitt utlopp i området. Bäcken omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Låglänt område med översvämningsrisk. Strandskydd, höga naturvärden och riksintresse naturvård närmast vattnet. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer.	Naturmark
9	Buaviken	Landsbygd med spridd bebyggelse.	Strandområden närmast Mjörn omfattas av strandskydd. Området ligger delvis inom riksintresse för naturvård. Naturvärden finns vid strandzonen och längs Rämneån. Jordbruksmark inom delar av området. Området är bullerutsatt från väg 190. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Vägförbättringsåtgärder bör genomföras på väg 190 då tung trafik passerar.	Bygd
10	Mjörn	Sjö	Hela Mjörn ligger inom riksintresse för naturvård och omfattas av strandskydd. Risk för skred förekommer i finkorniga jordarter i strandnära områden längs med Mjörn. Baserat på lutningsanalys (slänter brantare än 1/10). På karta ”Skred, ras och erosion” kan man även se stränders eroderbarhet längs med Mjörn. Mjörn omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten.	En utveckling som ökar allmänhetens tillgång till sjön och vattennära fritidsaktiviteter uppmuntras.	Vattenområde

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
11	Sunnerö	Större ö i Mjörn.	Ön saknar fast förbindelse. Hela ön ligger inom strandskydd och omfattas av riksintresse för naturvård. Det finns höga naturvärden på ön.	Områdets karaktär bibehålls. Bevara och stärk natur- och rekreationsområden.	Naturmark
12	Björboholm	Bostäder på landsbygd, till stor del uppförda som fritidsbostäder men som nu nyttjas för permanentboende. Området präglas av en historik med sommarbostäder som växte fram under första halvan av 1900-talet samt fritidshusområden som växte fram under andra halvan av 1900-talet.	Området omfattar Björboholm, Annekärr och Alsjön. Större delen av området omfattas av detaljplan. Området har successivt omvandlats till permanentboende. I delar av de strandnära områdena mot Mjörn finns höga naturvärden. Området närmst stranden ligger även inom strandskydd. Området ligger delvis inom område av riksintresse för naturvård. Det finns områden som har höga kulturvärden. Området är bullerutsatt från väg 190. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Värna och förstärk platsens kulturhistoriska identitet. Vägförbättringsåtgärder bör genomföras på väg 190 då tung trafik passerar.	Bygd
13	Strandkullen	Udde i Mjörn, delvis bebyggd med bostäder i sjönära läge. Lämningar av äldre besöksanläggning med ångbåtsbrygga finns i området.	Hela udden ligger inom strandskyddsområde och område av riksintresse för naturvård. Höga kulturmiljövärden kopplat till den äldre besöksanläggningen. Stora höjdskillnader, vissa delar är låglänta med översvämningsrisk, andra delar ligger högt och är svårtillgängliga.	Området är utpekat för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) i syfte att möjliggöra besöksanläggning. Vid planering av besöksanläggning behöver särskild hänsyn tas till kulturmiljövärden och landskapet kring Mjörn. En utveckling bör inte påverka naturvärden inom området utan bör koncentreras till läge för den tidigare besöksanläggningen. Hur väganslutning kan ske utan betydande påverkan på landskapet behöver utredas särskilt. Möjligheten att komma till området med båt och att kunna komma nära vattnet bedöms vara grundläggande för att en anläggning i det här läget ska bli bärkraftig. Besöksanläggningen kan bidra med arbetstillfällen kring landsbygdsområdet kring Björboholm och Sjövik.	LIS-område
14	Solvenässkogen	Skogsområde	Ligger delvis inom område av riksintresse för naturvård. Nästan hela området har dokumenterade höga naturvärden. Övervägande del är obebyggd skogsmark. Terrängen är kuperad och svårtillgängligt med underdimensionerad väginfrastruktur.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer.	Naturmark

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
15	Norsesund	Småhusområde i natur med pendeltågsstation.	Norsesund pendeltågsstation ligger inom området. Bullerpåverkan från Västra stambanan som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Kraftledning skär genom områdets norra del. Väginfrastrukturen till området är underdimensionerad. Det saknas service i området. Närmsta servicepunkt är Ingared i Alingsås kommun och en samverkan sker med grannkommunen avseende kommunal service. Naturvärden finns i och runt området. Det föreligger viss skredrisk intill stambanan.	Området kan utvecklas genom förtätning och komplettering. Ett utredningsområde för möjlig utveckling är utpekat. Mellankommunala frågor rörande bland annat infrastruktur, VA och kommunal service behöver utredas vidare och lösas innan området kan utvecklas.	Tätort - Utredningsområde för tätort
16	Öjared	Småskaligt skogs- och jordbrukslandskap mellan Sävelången och Mjörn med anläggningar för besöksnäringen och områden viktiga för friluftsliv och rekreation. Inom området ligger även golfbanor.	Hela området omfattas av riksintresse för kulturmiljövård samt delvis av riksintresse för naturvård. Området är påverkat av buller från tågtrafik på Västra stambanan, som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Öjared naturreservat och Natura 2000-område ingår i karaktärsområde Nääs, område nr 29. Andelen lövträd utanför Natura 2000-området bör inte minska enligt bevarandeplan.	Områdets karaktär bibehålls. Kommunens inriktning är att området kan utvecklas varsamt med anläggningar som stärker värden för besöksnäringen och det lokala näringslivet. Stor hänsyn ska tas till kulturmiljön och områdets nuvarande karaktär vid prövning av åtgärder och utbyggnad. Ingen påtaglig skada får ske på riksintresset och stor hänsyn ska tas till de värden och uttryck som finns uttalade för riksintresset. Att inte minska andelen lövträd inom området i anslutning till Natura-2000 området Öjared är en aspekt som är viktig att beakta i framtida prövning.	Aktiv kulturutveckling
17	Aggetorp norra	Småhusbebyggelse omgärdat av skog i anslutning till jordbrukslandskap.	Området ligger strax norr om Gråbo. I norr omfattas området av detaljplan. Området gränsar mot strandskydd kring Annesjön i nordväst. Kraftledningar går väster om området.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Bygd
18	Gategården Norra	Skogsområde med enstaka sjönära bostadsbebyggelse.	Området längs med Mjörns stränder ligger inom strandskydd och riksintresse för naturvård. Höga naturvärden i delar av området.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer.	Naturmark
19	Lärjeåns dalgång	Jordbrukslandskap med inslag av spridd bebyggelse och mindre bybildningar. Väg 190 delar landskapet. Lärjeån meandrar i öst-västlig riktning. Inom området ligger en golfbana.	Området ligger delvis inom riksintresse friluftsliv och omfattas till större delen av landskapsbildskydd. Området har dokumenterade naturvärden och kulturvärden. Strandskydd längs delar av Lärjeån. Lärjeån omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden. Område med höga skredrisker i anslutning till dalgången (slänter brantare än 1/10). Kvicklera förekommer. Det finns även en utpekad översvämningsrisk i området vid Lärjeån.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Värna och stärk naturvärden kring Lärjeån. Naturvärden vid Oxhagen värnas särskilt. Ny byggnation inom området kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Jordbrukslandskap

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
20	Hjällsnäs västra	Tätortsnära naturmark mellan norra Gråbo och Mjörn med en del spridd bebyggelse. I området finns även en före detta grustäkt, Gråbo grusgrop.	Riksintresse för naturvård och strandskydd närmast Mjörn. Inom området finns Gråbos vattentäkt med vattenskyddsområde och grundvattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. I söder omfattas området av riksintresse för kulturmiljö. Området är bullerutsatt från väg 190. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Utredning pågår av vattentäkt med regional kapacitet. För vattentäkt krävs arbete med nytt vattenskyddsområde.	Naturmark
21	Aggetorp södra	Bostadsområde med övervägande friliggande villor.	Stora delar av området omfattas av detaljplaner. Väg 190 är en barriär mellan området och Gråbo centrum. Kraftledningar passerar genom området. Naturvärden finns inom en mindre del av odlingslandskap. Risk för skred förekommer inom en stor del av området.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. Kopplingar mot Gråbo stärks för alla trafikslag. Kommunens viljeinriktning är att kraftledningar grävs ned för att förbättra miljön i Gråbo och skapa ytor för samhällsutveckling med bland annat fler bostäder. Det småskaliga odlingslandskapet med naturvärden i nordväst bevaras. Geotekniska undersökningar behöver utföras inför ny byggnation.	Tätort
22	Hjällsnäs	Öppet jordbrukslandskap vid Mjörn med inslag av spridd bebyggelse.	Området har generellt höga kulturmiljövärden och ligger till stor del inom riksintresse för kulturmiljövård. Naturvärden finns inom Hunseredsområdet och i utloppet mot Mjörn. Området har ett värde som rekreationsområde med närhet till Gråbo. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Stor hänsyn tas till kulturmiljövärden. Naturvärden vid Hunsereds hagar värnas särskilt.	Jordbrukslandskap
23	Gråbo	Tätort med främst bostäder i småhus som omges av odlingslandskap i öster och väster och av skogsområden i norr och söder.	Området omfattas till stor del av detaljplaner. Kraftledningar och Gråbovägen passerar genom området. God tillgänglighet till kollektivtrafik. Gråbos vattentäkt med vattenskyddsområde ligger inom området. Grundvattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten sträcker sig in i områdets östra del. Vattenförsörjning samt hantering av dagvatten och skyfall måste säkerställas. Höga kulturmiljövärden och naturvärden i nordost. God tillgänglighet till rekreationsområden. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Kommunens viljeinriktning är att kraftledningar grävs ned för att förbättra miljön i Gråbo, knyta samman Gråbo och Olstorp samt att skapa ytor för samhällsutveckling med bland annat fler bostäder. Ny bebyggelse kan knyta samman ortens delområden och ge en mer ändamålsenlig struktur. Befintliga stråk ska värnas och utvecklas. Möjlig utbyggnad av tvärförbindelse genom kommunen kan komma att beröra område. Utredning pågår av vattentäkt med regional kapacitet.	Tätort
24	Verksamhets-område Gråbo	Småindustri, kontorslokaler och viss handel inom Gråbo tätort.	Området ligger utmed väg 190 samt Gråbovägen och omfattas av detaljplaner. Kraftledningar går genom området. Områdets västra del omfattas av landskapsbildsskydd. Delar av området ligger i utkant av grundvattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Kommunens viljeinriktning är att kraftledningar grävs ned. Vattenförsörjning samt hantering av dagvatten och skyfall måste säkerställas.	Verksamheter

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
25	Gråbo centrum	Tätortscentrum med handel, service och bostäder i flerbostadshus.	Centrala Gråbo med busstation, handel och bostäder. Området omfattas av detaljplaner. För delar av Gråbo centrum finns ett antaget planprogram. De västra delarna ligger nära Gråbovägen och i anslutning till kraftledningar. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden. Delar av området ligger i utkant av grundvattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Kommunens inriktning är att öka attraktivitet och tillgänglighet i centrum. Stärk orienterbarheten mellan viktiga samhällsfunktioner inom och utom karaktärsområdet. Kommunens inriktning är att knyta samman Olstorp och Gråbo och att kraftledningar grävs ned. Vattenförsörjning samt hantering av dagvatten och skyfall måste säkerställas.	Centrum
26	Bäckamaden	Omväxlande jordbrukslandskap mellan Gråbo och Olstorp.	Höga natur- och kulturvärden finns i anslutning till Stora Lundby kyrka. Stora delar utgörs av jordbruksmark. Kraftledningar passerar genom området.	Kommunens inriktning är att knyta samman Olstorp och Gråbo och att kraftledningar grävs ned. Fortsatt prövning av tätortsutveckling föregås av fördjupning av översiktsplan eller annan övergripande planering. Öppna landskapsrum kring kyrkan bevaras. Vattenförsörjning samt hantering av dagvatten och skyfall måste säkerställas.	Utrednings-område för tätort
27	Stora Lundby Kyrka	Kyrka och begravningsplats i öppet landskap.	Kyrkan med omgivningar utgör värdefull kulturmiljö. Här finns även dokumenterade naturvärden. Kyrkan ligger nära Gråbo och är omgivet av områden utpekade för tätortsutveckling mellan Gråbo och Olstorp.	Bevara kyrkoområdet och dess höga kulturvärden. I nordöstra delen kan en utökning av begravningsmark utredas.	Begravnings- mark - Utrednings-område för begravningsmark
28	Naturområde runt Lillesjön	Större skogsområde med enstaka bebyggelse.	Naturvärden i stora delar av området. Delar av området närmast Mjörn berörs av riksintresse för naturvård. Området är nästan helt utan väginfrastruktur.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer.	Naturmark
29	Nääs	Nääs slott med omgivande naturlandskap.	Området utgör delvis naturreservat och Natura 2000-område samt ligger inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Hela området är av riksintresse för kulturmiljövården. Nääs omfattar även ett område som är klassat som nationellt byggnadsminne. Området är bullerutsatt från väg E20 och Västra stambanan som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Området har stort värde för besöksnäring.	Området bevaras i stor utsträckning i sin nuvarande karaktär. En varsam utveckling kan prövas med en utveckling inom befintlig bebyggelsestruktur för att stärka kulturmiljövärden, besöksnäring och möjligheterna för friluftsliv. Natur- och kulturvärden värnas och stärks. Gång- och cykelstråk genom, till och från området främjas och utvecklas.	Naturmark - Skyddad naturmark
30	Sävelången	Sjö	Omfattas delvis av riksintresse för naturvård och kulturmiljövården. Sjön har ett stort värde för friluftslivet och besöksnäringen med bad- och strövmöjligheter längs med sjöns stränder. Sävelången omfattas av strandskydd och miljökvalitetsnormer för vatten. Längs med vissa sträckor av Sävelången, framförallt de sträckor där Västra stambanan löper nära strandlinjen finns risk för översvämning och stabilitetsproblem. På karta ”Skred, ras och erosion” kan man även se stränders eroderbarhet längs med Sävelången.	En utveckling som ökar allmänhetens tillgång till sjön och vattennära fritidsaktiviteter uppmuntras.	Vattenområde

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
31	Östra Olstorp	Bostadsområde i småhus samt industriverksamhet.	Delar av området omfattas av detaljplaner. För Olstorpområdet finns ett antaget planprogram. Positivt planbesked finns för gång- och cykelväg längs Olstorpsvägen. Området ligger nära Gråbo, i anslutning till ett större jordbrukslandskap och mindre arealer jordbruksmark finns i områdets norra del. Området omfattas i norr av Landskapsbildsskydd för Lärjeåns dalgång. Hög skredrisk längs med Lärjeåns dalgång. Förekomst av kvicklera.	Kommunens inriktning är att knyta samman Olstorp och Gråbo och att kraftledningar grävs ned. Fortsatt prövning av tätortsutveckling föregås av fördjupning av översiktsplan eller annan övergripande planering. Vattenförsörjning måste säkerställas innan området bebyggs. Ny byggnation längs med Lärjeåns dalgång kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Tätort - Utrednings-område för tätort
32	Västra Olstorp	Tidigare sommarstugeområde med bostäder i småhus som övergår i skogsområde i den västra delen.	Delar av området omfattas av detaljplaner. För Olstorpområdet finns ett antaget planprogram. Positivt planbesked finns för gång- och cykelväg längs Olstorpsvägen. Delvis kuperad terräng. Dokumenterade naturvärden finns kring mossen i områdets södra del. Området omfattas i norr av Landskapsbildsskydd för Lärjeåns dalgång. Hög skredrisk längs med Lärjeåns dalgång. Förekomst av kvicklera.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Våtmarken i söder bör värnas. Ny byggnation längs med Lärjeåns dalgång kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Bygd
33	Södra Gråbo	Varierat landskap med skog, öppen mark och inslag av bostäder.	Stora delar av området utgörs av skogsmark där delar används som skolskog. Ett mer öppet landskap med jordbruksmark sträcker i nord-sydlig riktning genom området. Området omfattas delvis av kulturvärden. Kraftledningar går genom området.	Kommunens inriktning är att knyta samman Olstorp och Gråbo och att kraftledningar grävs ned. Fortsatt prövning av tätortsutveckling föregås av fördjupning av översiktsplan eller annan övergripande planering. Vattenförsörjning måste säkerställas innan området bebyggs.	Utredningsområde för tätort
34	Trulsedamm och Oryd	Landsbygd- och skogsområde mellan Gråbo, Floda och Stenkullen.	Natur- och rekreationsvärden finns inom området. Delar av området är påverkat av buller från Stenkullevägen/Lerumsvägen samt även från Västra stambanan, som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Kraftledningar sträcker sig genom området.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Utred en gång- och cykelväg mellan Floda och Gråbo. Infrastrukturreservat för Västra stambanan sträcker sig över den norra delen av området och innebär vissa begränsningar fram tills markanspråk för järnvägen definierats tydligare.	Bygd
35	Häcksjö- och Tösjöområdet	Skogsområde mellan Lerum och Olstorp	Natur- och rekreationsvärden med bland annat flera sjöar. Riddarsten, som är ett tätortsnära rekreationsområde med motionsspår och vandringsleder, ligger inom området. Gång-, cykel- och ridled är utbyggd på den gamla banvallen genom området. Längs denna går cykelleden Sverigeleden.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Hänsyn behöver tas till områdets värden för tätortsnära rekreation. Inom området studeras möjlig tvärlänk mellan Olofstorpsvägen och Hallsåsområdet.	Naturmark
36	Gråbovägen	Varierad landsbygd med skogs- och odlingsmark.	Jordbruksmark finns på båda sidor av Gråbovägen. Inom området finns naturvärden och utpekad värdefull kulturmiljö. Genom området sträcker sig Lerån som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Kraftledningar går genom området.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Kommunens viljeinriktning är att kraftledningar grävs ned. Infrastrukturreservat för järnväg sträcker sig genom området vilket innebär vissa begränsningar fram tills markanspråk för utbyggnad definierats tydligare.	Bygd

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
37	Norra Floda	Varierat bostadsområde.	Större delen av de bebyggda områdena omfattas av detaljplan. Delar av området har höga naturvärden och i öster finns områden av riksintresse för naturvård och kulturmiljövården. I norr angränsar området till kraftledningar. Området är bullerutsatt från Västra stambanan, som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. En utveckling av tätorten kan prövas inom utpekade utredningsområdet. Särskild hänsyn tas till den våtmark som finns i området vilken kan användas för dagvattenhantering genom rening och infiltration.	Tätort - Utrednings-område för tätort
38	Stenkullen norra verksamhets-område	Kommunens största verksamhetsområde.	Kultur- och naturvärden finns inom området. Flera kraftledningar sträcker sig genom området. Genom områdets nordvästra del sträcker sig Lerån som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Miljöfarliga verksamheter finns etablerade i området. Markföroreningar förekommer. Utredning av mark för mellanlagring av jordmassor i anslutning till ny återvinningscentral pågår. Skredrisk och höga naturvärden intill Säveån och Lerån.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. En utveckling med verksamheter kan prövas i norra delen.	Verksamheter - Utredningsområde för verksamheter
39	Kullgården	Jordbrukslandskap med växlande öppna marker och skog. Öster om området ligger naturreservatet Leråns dalgång.	Stora delar utgörs av brukad jordbruksmark. Inom området finns höga natur- och rekreationsvärden. Delar av området utgör värdefull kulturmiljö. Mot områdets östra gräns sträcker sig Lerån som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Hög skredrisk och kvicklera kan förekomma i Leråns dalgång.	Bevara områdets karaktär. Delar av området ligger inom infrastrukturreservat för Västra stambanan. Infrastrukturreservaten innebär begränsningar för ny bebyggelse fram tills markanspråk för föreslagen trafikinfrastruktur definierats tydligare. Ny byggnation längsmed Leråns dalgång kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Jordbruks-landskap
40	Uddared	Glesbebyggt småhusområde som utgör en del av Floda tätort med grupper av småhus kring halvprivata gårdar inbäddade i skogsområde.	Stora delar av området omfattas av detaljplaner. I söder finns dokumenterade naturvärden. Området är kuperat med begränsad tillgänglighet för gång- och cykeltrafik. Kraftledningar skär av området i norr och i väster.	Området kan kompletteras och med en blandning av bostads- och byggnadstyper inom befintligt tätortsområde. Området kan utvecklas mot norr och väster. I norr tangerar området infrastrukturreservat för Västra stambanan. Översvämningsrisker och dagvattenhantering behöver studeras särskilt vid en prövning av ny bebyggelse.	Tätort - Utrednings-område för tätort
41	Väg E20	Motorväg med av- och påfarter.	Väg E20 är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Vägen sträcker sig genom riksintresseområden för kulturmiljövården och angränsar områden av riksintresse för naturmiljö och friluftsliv. Väg E20 är utpekad som primär transportväg för farligt gods. Vissa sträckor är utsatt för ökad ras och skredrisk samt översvämning. Vid Floda passerar vägen genom vattenskyddsområdet Skallsjö.	Kommunens viljeinriktning är att minska vägens barriäreffekter, särskilt inom tätortsbebyggelse. Delar av väg E20 ligger inom utredningsområde för föreslagna trafikplatser.	Transport-infrastruktur

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
42	Centrala Tollered	Mindre bruksortscentrum som är präglat av den före detta textilfabriken från 1800-talet samt arbetar- och tjänstemannabostäder.	Hela området ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövården. Området är värdefullt för besöksnäringen och det lokala näringslivet. Stora delar av området omfattas av detaljplan. Det finns dokumenterade naturvärden. Bullerpåverkan från väg E20 som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Området närmast Sävelången ligger delvis inom strandskydd och det är skredrisk i de branta slänterna.	Fördjupning av översiktsplan eller annan övergripande planering tas fram i syfte att studera hur området kan utvecklas. Områdets karaktär bibehålls. Kommunens inriktning är att området kan utvecklas varsamt med anläggningar som stärker värden för besöksnäringen och det lokala näringslivet. Stor hänsyn ska tas till kulturmiljön och områdets nuvarande karaktär vid prövning av åtgärder och utbyggnad. Ingen påtaglig skada får ske på riksintresset och stor hänsyn ska tas till de värden och uttryck som finns uttalade för riksintresset. Cykelväg mellan Ingared och Floda bör iordningställas.	Aktiv kulturutveckling
43	Tollered	Kuperad bruksortsmiljö med bostäder i flerbostadshus som kompletterats med fristående småhusbebyggelse, skola m.m.	Delar av tätbebyggda områden ligger inom detaljplan. Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövården. Det finns dokumenterade naturvärden och höga naturvärden finns vid dämmet Torskabotten. De nordöstra delarna är påverkade av buller från väg E20, som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Terrängen i området är kuperad.	Fördjupning av översiktsplan eller annan övergripande planering tas fram i syfte att studera hur området kan utvecklas. Vid prövning av ny bebyggelse behöver stor hänsyn tas till kultur- och naturmiljön. Grönområdet som ligger centralt i området ska bevaras. Kopplingar för gång- och cykeltrafik behöver förstärkas inom, från och till Tollered. Utredningsområdet i söder ses som ett möjligt utvecklingsområde i närtid medan utredningsområdet i nordost ses som ett område att utreda på längre sikt.	Tätort - Utredningsområde för tätort
44	Stenkullen begravningsmark	Område beläget mellan Stenkullens tätort, verksamhetsområde och Leråns naturreservat.	Området utgörs till stor del av jordbruksmark och angränsar till höga naturvärden. Längs områdets östra gräns sträcker sig Lerån som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Hög skredrisk och kvicklera kan förekomma i Leråns dalgång.	Möjligheterna att anlägga begravningsmark i området kan utredas. Ta tillvara på kvaliteterna i det småskaliga landskapsrummet.	Utredningsområde för begravningsmark
45	Leråns dalgång	Odlingslandskap och ravinslänter kring Lerån	Omfattar det kommunala naturreservatet, Lerådalens naturreservat. Höga natur- och rekreationsvärden. Genom området sträcker sig Lerån som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Område med höga skredrisker finns i anslutning till dalgången (slänter brantare än 1/10). Kvicklera förekommer.	Områdets karaktär bibehålls. Särskilda föreskrifter gäller i naturreservatet som bland annat syftar till att bevara naturvärden, låta naturliga skredprocesser fortgå och skapa goda förutsättningar för tätortsnära friluftsliv. Stor restriktion gäller mot byggnader och andra anläggningar.	Skyddad naturmark
46	Stilletorpsvägen	Småhusbebyggelse i lantlig miljö	Område mellan Stenkullens tätort, verksamhetsområde och Leråns naturreservat. Angränsande området i söder finns en kraftledning. Längs områdets östra gräns sträcker sig Lerån som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Hög skredrisk och kvicklera kan förekomma i Leråns dalgång.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Bygd

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
47	Kusebacka-skogen	Skogsområde mellan Uddared och Lerumsvägen.	Området utgörs av en mycket brant södersluttning med dokumenterade höga naturvärden. Värdefull kulturmiljö kring före detta Kusebacka prästgård. Området berörs av buller från Västra stambanan som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Viss skredrisk kan finnas vid Västra stambanan.	Området omfattar den östra delen av Kusebackaskogen som kan utredas för ny bebyggelse med flerbostadshus. Vid en utveckling av området ska en ökad tillgänglighet mellan Uddared och Floda centrum utredas. Bebyggelse behöver anpassas till områdets terräng och naturvärden. Möjligheten att bygga i den branta terrängen behöver utredas. Hänsyn tas till kulturmiljön vid före detta Kusebacka prästgård.	Tätort - Utrednings-område för tätort
48	Floda centrum	Tätortscentrum med handel, service och bostäder.	En masterplan och planprogram finns för centrumområdets utveckling. Floda centrum och pendeltågsstation ligger inom området. Det råder brist på parkeringsplatser inom centrumområdet. Området är bullerpåverkat av järnvägen som är riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Vid Säveån finns dokumenterade höga naturvärden och stabiliteten är bristfällig. Säveån är av riksintresse för naturvård samt Natura 2000-område. Vattendraget omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Centrum består till delar av värdefull kulturmiljö. Risk för skred föreligger i finkorniga jordarter i de branta slänterna samt i de strandnära områdena längsmed Sävelången och Säveån (slänter brantare än 1/10).	Fortsatt centrumutveckling eftersträvas utifrån områdets befintliga kvaliteter. Fler parkeringsplatser behövs inom området. Om parkeringsplatser bebyggs vid förtätning behöver dessa ersättas i antal. Säveåns naturvärden kan utvecklas och bevaras. Stora delar av Floda centrum behöver skyddas från översvämningar.	Centrum
49	Floda Säteri med omgivningar	Område i Floda tätort med bostäder, skola i säterimiljö, park och verksamheter.	Värdefullt rekreations- och grönområde i tätorten med skyddsvärda träd. Höga kulturmiljövärden i den norra delen av området. Bullerutsatt från Västra stambanan och från väg E20, båda av riksintresse för kommunikation. Dessa omfattas även av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Befintligt bostadsområde och verksamhetsmark kan kompletteras eller utvecklas med fler bostäder eller verksamheter. Naturområdena bevaras och rekreationsvärden värnas och utvecklas.	Tätort
50	Hyltorna	Småhusområde i Floda tätort.	Grönytor med rekreationsvärden och visst naturvärde mellan bebyggelsen. Bullerutsatt från Västra stambanan i norr och från E20 i söder, båda av riksintresse för kommunikation. Dessa omfattas även av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Risk för skred föreligger i finkorniga jordarter i de branta slänterna samt i de strandnära områdena längsmed Sävelången (slänter brantare än 1/10).	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. Ny byggnation kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Tätort
51	Nääs södra	Småskaligt skogs- och jordbrukslandskap söder om Sävelången i anslutning till väg E20. Enstaka bebyggelse och områden viktiga för friluftsliv och rekreation.	Hela området omfattas av riksintresse för kulturmiljövården. Området omfattas delvis av riksintresse för friluftsliv. Området är påverkat av buller från väg E20 som är av riksintresse för kommunikation. Dessa omfattas även av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Områdets karaktär bibehålls. Kommunens inriktning är att området kan utvecklas varsamt med anläggningar som stärker värden för besöksnäringen och det lokala näringslivet. Stor hänsyn ska tas till kulturmiljön och områdets nuvarande karaktär vid prövning av åtgärder och utbyggnad. Ingen påtaglig skada får ske på riksintresset och stor hänsyn ska tas till de värden och uttryck som finns uttalade för riksintresset.	Aktiv kulturutveckling

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
52	Ljunghögen	Varierat bostadsområde i Floda tätort med främst småhusbebyggelse.	De norra delarna utmed Säveån omfattas av riksintresse för naturvård. Området är bullerutsatt från Västra stambanan och från väg E20, båda av riksintresse för kommunikation och med miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer.	Tätort - Utredningsområde för tätort
53	Skallsjö kyrka	Skallsjö kyrka med omgivande begravningsmark.	Delar av området utgör värdefull kulturmiljö. Området är bullerpåverkan från väg E20 som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Området ligger inom detaljplan.	Bevara kyrkoområdet. I nordöstra delen kan en utökning av begravningsmark utredas.	Begravningsmark - Utredningsområde för begravningsmark
54	Kålkulla	Glesbebyggt öppet jordbrukslandskap.	Området omfattas av höga natur- och kulturmiljövärden. Området ligger delvis inom område av riksintresse för naturvård och område med landskapsbildsskydd. Områdesbestämmelser finns för området. Intill bäckravinen finns det risk för ras och skred.	Bevara områdets nuvarande karaktär. Området kan utvecklas varsamt i enlighet med områdesbestämmelser. Infrastrukturreservat för Västra stambanan sträcker sig genom området och innebär vissa begränsningar fram tills markanspråk för järnvägen definierats tydligare.	Jordbrukslandskap
55	Gorås	Större skogsområde.	Natur- och rekreationsvärden. Stora delar av området är tysta, utan störande buller. Strandområden närmast Aspen ligger inom område av riksintresse för naturvård och strandskydd. Vandringsleden Gotaleden går genom området.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Infrastrukturreservat för järnvägen sträcker sig genom området och innebär vissa begränsningar fram tills markanspråk för eventuell utbyggnad definierats tydligare.	Naturmark
56	Grankullen	Omväxlande landskap med jordbruk, skog och enstaka bebyggelse.	Natur-, kulturmiljö- och rekreationsvärden. Viss skredrisk finns i området.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Infrastrukturreservat för järnväg sträcker sig genom området och innebär vissa begränsningar fram tills markanspråk för eventuell utbyggnad definierats tydligare.	Bygd
57	Härskogen	Större skogsområde	Ett stort regionalt grönområde med natur- och rekreationsvärden som sträcker sig över flera kommuner och är utpekat som del av Delsjön-Härskogenkilen enligt GR:s strukturbild. Ligger delvis inom riksintresse för friluftsliv och innehar delvis höga kulturmiljövärden. Stora delar av området omfattas av landskapsbildsskydd. Bullerpåverkan från Landvetter flygplats, som är av riksintresse för kommunikation. Runt stora Stamsjön och Öxsjön finns vattenskyddsområdet Öxsjön. Inom området finns flera sjöar och en grundvattenförekomst som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Länsstyrelsen arbetar med att bilda ett naturreservat som delvis omfattar området.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Värna friluftsliv- och naturvärden. Grundvattenförekomst Högsboholm mellan Lensjön och Uspen värnas liksom befintligt vattenskyddsområde.	Naturmark

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
58	Södra Floda	Varierat bostadsområde med främst småhus inom Floda tätort.	Större delen av de bebyggda områdena ligger inom detaljplaner. I söder omfattas området delvis av riksintresse för friluftsliv. Området är bullerpåverkat av väg E20 i norr som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Området ligger delvis inom vattenskyddsområdet Skallsjö.	Bebyggda områden kan utvecklas med bibehållen karaktär. Söder om Floda finns ett utredningsområde för tätorten. Hur området kan utvecklas bör studeras mer i detalj i ett planprogram eller annan övergripande planering. Området utvecklas med en fortsatt tydlig koppling till grönområde för rekreation. Kopplingen mot centrala Floda behöver också studeras vidare.	Tätort - Utredningsområde för tätort
59	Verksamhets-område Flodamotet	Trafikplats med mindre serviceetableringar.	Underdimensionerad trafikplats med problematisk trafikstruktur i korsningar vid på- och avfarter till väg E20.	Trafikplatsens struktur behöver ses över för att öka trafiksäkerheten. Utred möjligheten att utveckla verksamhetsområdet för sällanköpshandel i samband med utveckling av trafikplatsen.	Verksamheter - Utrednings-område för verksamheter
60	Västra Stenkullen	Varierat bostadsområde med småhus och flerbostadshus samt grönområden.	Omfattas till stor del av detaljplan samt planprogram. Mindre områden med natur- och kulturvärden finns inom området. Ligger nära Stenkullen pendeltågsstation. Bullerpåverkat av järnvägen som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Även bullerpåverkat från Hede förbifart. Område med höga skredrisker i anslutning till dalgången (slänter brantare än 1/10). Kvicklera förekommer.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med flerbostadshus. Bibehåll rekreationsområden och utveckla stråk mellan Stenkullen centrum och naturreservatet Lerån. Möjlig utbyggnad av tvärförbindelse genom kommunen kan komma att beröra område. Ny byggnation längs med Leråns dalgång kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Tätort
61	Stenkulan och idrottsområdet	Skol- och idrottsområde.	Omfattas av detaljplan och planprogram. Grundskola F-9 samt kommunens primära idrottsområde med flertalet aktiviteter finns i området. Området har en stor andel besökare och ligger nära Stenkullens pendeltågsstation.	Området kan utvecklas som social mötesplats. Ökad orienterbarhet i området eftersträvas med god tillgänglighet till Stenkullen pendeltågsstation. Entréer och platsbildningar kan utvecklas och stråk kan förtydligas.	Tätort
62	Gnejsvägen	Gles småhusbebyggelse.	Omfattas delvis av detaljplan. Nära till Stenkullen pendeltågsstation. Bullerpåverkat av järnvägen som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur och flerbostadshus.	Tätort
63	Centrala Stenkullen	Tätortscentrum med bostäder och handel.	Området omfattas av detaljplan och planprogram samt ligger delvis inom riksintresse för kulturmiljövården. Stenkullen pendeltågsstation ligger inom området. Bullerpåverkan från järnvägen som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Risk för skred föreligger i finkorniga jordarter i de branta slänterna samt i de strandnära områdena längsmed Säveån (slänter brantare än 1/10).	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med ett större inslag av flerbostadshus blandat med icke störande verksamheter. Tydliggör stråken mellan stationen, centrum samt skol- och idrottsområdet för ökad orienterbarhet och trygghet. Arbeta för en god gestaltning av entréer och offentliga platser.	Tätort

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
64	Säveån	Säveåns vattenområde med närliggande natur- och bebyggelsemiljöer.	Säveån meandrar i landskapet och passerar genom tätorterna Floda, Stenkullen och Lerum. Längs vattendraget finns höga natur- och rekreationsvärden. Säveån ligger inom riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturmiljö. Till viss del Natura 2000-område och naturreservat. Strandskydd gäller längs med ån. Säveån omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Området omfattar även de västra delarna av Kusebackaskogen med höga naturvärden. Stabiliteten är dålig längs med stora delar av Säveån. Risk för skred föreligger i finkorniga jordarter i branta slänter samt i strandnära områden. (slänter brantare än 1/10). Förekomst av kvicklera. På karta ”Skred, ras och erosion” kan man även se stränders eroderbarhet längs med Säveån.	Stärk Säveån som blå-grönt stråk genom kommunen och synliggör dess historia. Områden längs ån kan tillgängliggöras genom att värna och utveckla befintliga vandringsleder. Inom tätorts- och centrumområden kan delar av Säveån och angränsande områden utvecklas genom att integrera ån i stadsrummet med fler fysiska kopplingar över ån samt sittplatser och gångstråk längs vattnet. Hänsyn behöver tas till naturvärden. En bro kan utredas över Säveån som en del av tvärförbindelse. I övrigt råder stor restriktivitet mot bebyggelseutveckling angränsande ån. Kantzonen vid Säveån ska värnas från bebyggelse och hårdgjorda ytor. Ny byggnation längs med Säveån kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Naturmark - Skyddad naturmark
65	Östra Aspenäs	Bostadsområde med gles friliggande bebyggelse.	Bebyggda områden omfattas av detaljplan. Höga naturvärden längs Häcksjöbäcken. Geotekniskt osäkert läge nära bäckravinen behöver utredas.	Området kan utvecklas och kompletteras. Ett utredningsområde för tätortsbebyggelse kan bebyggas med småhus eller mindre flerbostadshus. Stärk grönstruktur och naturvärden längs Häcksjöbäcken. Bäckens naturvärden behöver tas i beaktande om geotekniska åtgärder krävs.	Tätort - Utredningsområde för tätort
66	Norra Hallsås	Varierat bostadsområde i Lerum tätort.	Bebyggda områden omfattas av detaljplan. Naturvärden finns inom området och inom skogsmarker finns vandringsleder som är en del av ett större sammanhängande natur- och rekreationsområde. Kuperad terräng.	Området kan utvecklas och kompletteras. Inom det bebyggda tätortsområdet värnas grönstrukturen. Utpekat utredningsområde är en av de större möjliga utvecklingsområdena för Lerums tätort. En utveckling av området bör studeras i sin helhet genom program eller annan övergripande planering. Inom utredningsområdet planeras för en grundskoleetablering. Bebyggelse bör anpassas till terrängen, på naturens villkor.	Tätort - Utredningsområde för tätort
67	Kullgårdsvägen och Hagvägen	Skogsklädd kulle med vattentorn i anslutning till Lerum tätort. Bebyggelse i småhus längs randen av kullen.	Dokumenterade naturvärden finns inom området. Mindre del av det bebyggda området omfattas av detaljplan. Delvis kuperad terräng. Vissa delar av området har troligen dålig stabilitet.	Området kan utvecklas och kompletteras. På längre sikt kan området utredas för en möjlig större tätortsutveckling med främst bostäder. Naturinventering behövs för att klargöra förutsättningarna för en utveckling.	Tätort - Utredningsområde för tätort
68	Hallsås	Varierat bostadsområde med radhus, villor, flerbostadshus och grönområden.	Stora delar av området omfattas av detaljplaner. Delar av området ligger nära Lerum pendeltågsstation. Hallsås grupphusbebyggelse tas upp i kommunens kulturmiljöprogram. Mindre grönområden med värden för närrekreation i området.	Området kan utvecklas med en tätare bebyggelse, med mindre villatomter och inslag av flerbostadshus.	Tätort

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
69	Verksamhets-område Skallsjö ängar	Mindre verksamhetsområde på landsbygden.	Området ligger nära väg E20 och Floda tätort. Området har bristfällig väginfrastruktur och det saknas lämplig tillfart för tunga fordon. Vattenskyddsområdet Skallsjö och grundvattenförekomst tangerar området. Grundvattenförekomsten omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Risk för skred föreligger i finkorniga jordarter i branta slänter (Slänter brantare än 1/10).	Verksamhetsområdet kan utvecklas genom förtätning på båda sidor om väg E20. Trafik- och VA-situationen behöver utredas. Hänsyn tas till omgivande bostäder och anpassningar göras till det småskaliga landskapet.	Verksamheter - Utrednings-område för verksamheter
70	Ölslanda verksamhets-område	Verksamhetsområde mellan Västra stambanan och Säveån.	Området ligger nära Stenkullen pendeltågsstation. Bullerpåverkan från järnvägen som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Området angränsar till höga naturvärden vid Säveån som är av riksintresse för naturvård. Risk för bristande stabilitet utmed Säveån.	Verksamhetsområdet kan utvecklas genom småskalig förtätning inom befintligt område.	Verksamheter
71	Höjden	Bostadsområde med radhus, villor och vårdboenden med inslag av grönområden. I södra delen spridd bebyggelse utmed Lerån, Alingsåsvägen och Säveån.	Området omfattas delvis av detaljplaner. Höga naturvärden längs med Lerån och Säveån i söder. Säveån är av riksintresse för naturvård. Åarna omfattas av strandskydd. Riskområde för ras och skred längs med slänterna vid åarna. Området är bullerstört från Alingsåsvägen samt Västra stambanan som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Grönstrukturen längs Lerån och Säveån värnas. Ny byggnation längs med åarna kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Tätort
72	Aspenäs	Bostadsområde med främst friliggande enbostadshus på större enskilda tomter och visst inslag av grönområden.	Höga naturvärden inom delar av området, främst inom privat tomtmark. Höga kulturmiljövärden. Låglänt område med översvämningsrisker i söder mot Aspen. Delar av området omfattas av detaljplan. Områdesbestämmelser håller på att tas fram för en stor del av området. Risk för skred föreligger i finkorniga jordarter i branta slänter (slänter brantare än 1/10), kvicklera förekommer.	Områdets karaktär bibehålls. Viss utveckling av området kan ske förutsatt att denna tar hänsyn till områdets höga natur- och kulturvärden. Ny byggnation inom området kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Tätort
73	Aspenäs Herrgård	Hotell och konferensanläggning.	Området omfattas av detaljplan. Ligger i sin helhet inom område av riksintresse för naturvård och landskapsbildsskydd. Miljö med höga kulturvärden. Höga naturvärden runt herrgården. Viss skredrisk i området baserat på lutningsanalys (slänter brantare än 1/10).	Områdets karaktär bibehålls. Pågående verksamhet ska varsamt kunna utvecklas inom området. Hänsyn behöver tas till höga natur- och kulturmiljövärden.	Bygd
74	Lugnvik/Gorås	Bostäder med främst friliggande enbostadshus i tidigare fritidshusområde.	Området närmast Aspen omfattas av strandskydd, landskapsbilddskydd och ligger inom område av riksintresse för naturvård. Höga naturvärden vid Ramberget. Området är kuperat och har bristande infrastruktur. Viss skredrisk i området.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Värna särskilt naturvärdena vid Ramberget.	Bygd

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
75	Aspen	Sjö	Hela Aspen ligger inom område av riksintresse för naturvård. Sjön omfattas av strandskydd och av miljökvalitetsnormer för vatten. Punktvis dålig stabilitet i finkorniga jordarter, både i slänter mot Aspen, men även i strandnära lägen. Kvicklera förekommer. På karta ”Skred, ras och erosion” kan man även se stränders eroderbarhet längs med Aspens stränder. Risk för översvämning i ett framtida klimat behöver beaktas. Västra Stambanan riskerar att översvämmas vissa delar av sträckan.	En utveckling som ökar allmänhetens tillgång till sjön och vattennära fritidsaktiviteter uppmuntras.	Vattenområde
76	Lindskogen mot Sandkullen	Landsbygd med spridd friliggande bebyggelse, skog, betesmarker och hästgårdar. Samlad bebyggelse norr om Lensjön.	Ligger delvis inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Naturvärden finns längs Lensjöbäcken och Äspelundsmossen.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Bygd
77	Ryggebol och Skallsjö ängar	Varierat jordbrukslandskap med spridd friliggande bebyggelse.	Ligger delvis inom område av riksintresse för friluftsliv i söder och riksintresse för naturvård i norr och har natur- och rekreationsvärden. Området är rikt på fornlämningar. Bullerpåverkan från väg E20 samt Västra stambanan som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Kapacitetsbrist i vägnätet. Områdets östra del ligger inom vattenskyddsområde Skallsjö och grundvattenförekomst med miljökvalitetsnormer för vatten. Bristande stabilitet och översvämningsrisk vid Säveån.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Vid prövning av ny bebyggelse behöver vägnätets kapacitet utredas och förbättras.	Bygd
78	Slätthult	Varierat landskap med spridd bebyggelse.	Område med natur-, friluft- och kulturmiljövärden. Området ligger inom riksintresse för friluftsliv.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Bygd
79	Gallvik	Småhusbebyggelse närmast Mjörn.	Ligger delvis inom område av riksintresse för naturvård. Naturvärden finns inom området. Stora delar ligger inom strandskydd. Mindre område planlagt för fritidshusbebyggelse i sjönära läge. Terrängen är kuperad och svårtillgängligt med underdimensionerad väginfrastruktur.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Bygd

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
80	LIS-Sjövik	Strandnära skogsområde	Hela området ligger inom strandskydd. De östra delarna närmast Mjörn ligger inom riksintresse för naturvård. Området angränsar till rekreationsområde i öster med elljusspår. Genom området finns en markerad ridväg. Hela området ligger inom strandskydd. De östra delarna närmast Mjörn ligger inom riksintresse för naturvård.	Inom området bedöms ny bebyggelse kunna prövas för bostäder i sjönära läge i anslutning till Sjövik tätort. Närmast Mjörn kan ett allmänt tillgängligt område utvecklas som knyter tätorten närmre sjön för ökad vattenkontakt med exempelvis gång- och cykelstråk samt ytor för bad och rekreation. En utveckling av Sjövik i strandnära läge kan stärka tätorten och öka attraktiviteten i området. En viktigt del i föreslagen utveckling är också att stärka kopplingen mot Östad och ge bättre underlag och förutsättningar för den service i form av skola och lanthandel som finns där. Det finns inga registrerade naturvärden inom området enligt Naturvårdsplanen och området är mindre känsligt för översvämningar än andra sjönära lägen kring tätorten. I detta läge kring Sjövik råder inte samma höga bebyggelsetryck som runt andra delar av Mjörn. Riksintresset för naturvård kan tillgodoses genom att de delar som berörs närmast vattnet utvecklas som rekreationsområde där påverkan på naturvärden kan begränsas.	LIS-område
81	Riddarsten	Område med varierad bostadsbebyggelse, vårdboende och förskola med inslag av grönområden.	Området omfattas delvis av detaljplan. Ligger i anslutning till rekreationsområdet Riddarsten med elljusspår. Naturvärden finns inom området.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer.	Tätort
82	Lerums kyrka	Kyrka och begravningsplats.	Området ligger nära Lerum centrum och Säveån. Kulturmiljövärden för Lerums by som utgörs av kyrkan, Knappegullagården och Gästgiveriet. Bullerpåverkat från Västra stambanan som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Höga naturvärden vid Säveån som är av riksintresse för naturvård. Delar av området ligger inom strandskydd. Bristande stabilitet i närhet till Säveån och Lerån. Kvicklera förekommer.	Bevara kyrkoområdet och begravningsmarken. Ny byggnation inom området kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna (framförallt det som ej ligger inom detaljplan).	Begravningsmark
83	Hedefors	Brukssamhället Hedefors med bebyggelse norr och söder om Säveån.	Ligger inom område av riksintresse för naturvård. Bruksmiljö med kulturvärden. Bullerpåverkan från väg E20 och Västra stambanan som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Risk för skred föreligger i de branta slänterna samt i de strandnära områdena längsmed Säveån (slänter brantare än 1/10). Kvicklera förekommer.	Områdets karaktär bibehålls. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Möjlig utbyggnad av tvärförbindelse genom kommunen kan komma att beröra område.	Tätort

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
84	Verksamhets-område Kastenhof	Landsbygdsområde med spridd bebyggelse.	Södra delen ligger inom riksintresse för friluftsliv. Jordbruksmark i områdets norra del. Bullerpåverkan från väg E20 som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	En utveckling av verksamheter kan prövas i anslutning till väg E20. Verksamheter i detta läge kan fungera som bullerskydd åt befintlig bebyggelse i söder. Ej störande verksamheter kan prövas som komplettering till befintliga bebyggelsemiljöer i områdets södra del. I området södra del kan även enstaka en- och tvåbostadshus prövas i direkt anslutning till befintliga bostäder.	Utredningsområde för verksamheter
85	Lerums centrum	Tätortscentrum med handel, restauranger, service, kontor, bostäder och grönområden.	Området omfattas till stor del av detaljplan. Området utgör befintligt och framtida centrumområde i kommunens centralort med handel, restauranger, service, kontor och bostäder. Inom området finns kulturvärden. Säveån och dess omgivningar har höga naturvärden och omfattas av riksintresse för naturvård. Säveån omfattas även av miljökvalitetsnormer för vatten. I den sydvästra delen gränsar området mot Hulan Naturreservat och Natura 2000-området Aspens station. Stabiliteten vid Säveån är bristande. Delar av området ligger inom strandskydd. Lerum pendeltågsstation samt Aspedalen och Aspen station ligger inom området. Bullerpåverkan från Alingsåsvägen samt järnväg och väg E20 som båda är riksintressen för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Utredningar visar att området runt Aspedalen och längs med Göteborgsvägen, framförallt nära E20 har en av de högsta halter luftföroreningar i kommunen vilka riskerar att överskrida miljökvalitetsnormerna för luft.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare och något högre bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. Utvecklingen bedöms kunna bidra till att stimulera handel och service med utökat underlag och utbud. En utveckling bör utgå från att stärka stråk mot centrum och att utveckla offentliga platser runt stationsområden. Ett helhetsgrepp bör tas om centrumområdet genom program eller annan övergripande planering. Inom tätorts- och centrumområden kan delar av Säveån och angränsande områden utvecklas genom att integrera ån i stadsrummet med fler fysiska kopplingar över ån samt sittplatser och gångstråk längs vattnet. Hänsyn tas till natur- och kulturvärden. Kantzonen vid Säveån bör värnas från bebyggelse och hårdgjorda ytor. Grönstruktur och naturvärden längs Lerån bör också värnas och stärkas. Nyebroparken bevaras och utvecklas för lek, rekreation, ekosystemtjänster och dagvattenhantering. Åtgärder som kan påverka Natura 2000-området Aspens station bör undvikas och kan kräva tillstånd. Nya lösningar för trafik behöver studeras och möjlig avfart/påfart från väg E20 utredas. Luftutredningar, bullerutredningar och utredning av påverkan på MKN för vatten i Säveån kan krävas vid förtätning av bebyggelsen. Ny byggnation längs med Säveån kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna. Tillgängligheten till fjärrvärmeverket i Aspedalen beaktas vid en utveckling av området.	Centrum

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
86	Torpadal	Område med friliggande spridd bostadsbebyggelse.	Området har utvecklats under senare år med flera nytillkomna enbostadshus. Området är svårtillgängligt med bristfällig angöring och vägkapacitet. Hög skredrisk i området. Tidigare skredhändelser med åtgärder utförda. Förekomst av kvicklera.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. Hänsyn bör tas till natur- och rekreationsvärden. Angöring och infrastruktur behöver särskilt beaktas. Ny byggnation längsmed Torpadalsbäcken ska kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Utrednings-område för tätort
87	Södra Lerum	Bostadsområde i Lerum tätort med främst friliggande villor på stora tomter och med inslag av grönområden.	Större delen av området omfattas av detaljplaner. Delar av området ligger nära pendeltågsstation. I områdets utkanter finns natur- och kulturvärden. Bullerpåverkan från Västra stambanan och väg E20 som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Skredrisk förekommer utmed Alebäcken.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. Grönområde kring Alebäcken bevaras. Utveckla och stärk kopplingar för gång- och cykel mot centrum och pendeltågstationen. Geoteknisk utredning krävs vid prövning av ny bebyggelse utmed Alebäcken.	Tätort
88	Jutagården och Skattegårdsgärde	Tätortsnära landsbygd med betesmarker och hästgårdar samt skogsområden i söder.	Höga natur-, rekreations- och kulturvärden. Småskaligt odlingslandskap samt större sammanhängande skogsområden. Området ligger inom riksintresse för friluftsliv och i norr inom riksintresse för naturvård. Delvis bullerutsatt från väg E20 och Västra stambanan, som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär.	Bygd
89	Öster om Långa Stamsjön	Bostadsområde med friliggande bebyggelse.	Området omfattas delvis av detaljplan. Utredningsområde ligger inom riksintresse för friluftsliv. Terrängen är kuperad.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. I utredningsområde för tätort kan ny sammanhållen bebyggelse prövas. Prövning föregås av fördjupning av översiktsplanen eller annan övergripande planering som studerar områdets utveckling och kopplingar i relation till Lerum tätort och Öxeryd. Hänsyn behöver tas till värde för friluftslivet.	Tätort - Utrednings-område för tätort
90	Sandkullen	Mindre småhusområde söder om Lensjön.	En bebyggelseutveckling har skett i området under senare tid. De östra delarna sträcker sig över grundvattenförekomsten Högsboholm som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Ligger inom område av riksintresse för friluftsliv och delvis inom område utpekat som del av Delsjön-Härskogenkilen enligt GR:s strukturbild. Standarden på infrastrukturen är bristande.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Värna grundvattenförekomst Högsboholm mellan Lensjön och Uspen.	Bygd

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
91	Långa Stamsjön med omgivningar	Tätortsnära område med sjö, badplats och skog med vandringsled.	Alebäcken är en viktig grönkil mot Lerums tätort. Höga naturvärden finns kring bäcken och sjön. Strandskydd gäller runt Långa Stamsjön. Inom området finns höga rekreationsvärden. Ligger inom område av riksintresse för friluftsliv. Risk för skred föreligger i de branta slänterna samt de strandnära områdena längs med Alebäcken. Kvicklera förekommer. På karta ”Skred, ras och erosion” kan man även se stränders eroderbarhet längs med Långa Stamsjöns stränder.	Områdets karaktär bibehålls och friluftsvärdena bevaras och utvecklas. Alebäcken som grönkil in mot Lerum ska särskilt värnas. Varsam utveckling kan prövas i enlighet med rekommendationer. Ny byggnation längs med Alebäcken ska kontrolleras avseende de geotekniska förutsättningarna.	Naturmark
92	Rydsberg och Almekärr	Bostadsområde i Lerum tätort med bostäder i småhus och inslag av grönområden.	Bebyggda områden omfattas av detaljplan. Området ligger nära Hulanmotet samt Aspen och Aspedalen pendeltågsstationer. Området utgörs av kuperad terräng. Omfattas till mindre del av landskapsbildsskydd. Mindre naturvärdesobjekt och områden med kulturvärden och värden för närrekreation. Området berör i öster riksintresseområde för friluftsliv. Området är bullerutsatt från väg E20 och Västra stambanan som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Risk för skred föreligger i de branta slänterna samt de strandnära områdena längsmed Alebäcken. Kvicklera förekommer.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer.	Tätort
93	Stora Bråta	Glesbebyggt skogs- och jordbrukslandskap.	Stora delar ligger inom riksintresse för naturvård. Höga natur-, rekreations- och kulturvärden. Delar av området utgör värdekärnor för skyddsvärda träd. Kuperad terräng. Jordbruksmark och landskapsbildsskydd inom området. Ligger i anslutning till Natura 2000-området Aspens station. Området ligger nära Aspen pendeltågsstation och Hulanmotet. Buller från Västra Stambanan och väg E20 som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med hänsyn till områdets natur- och kulturmiljövärden. En utveckling i området behöver föregås av inventering och studier för att avgöra vilka anpassningar som kan komma att krävas för att inte miljön i närliggande Natura-2000 område skadas eller påverkas indirekt.	Tätort
94	Hulan naturreservat	Grovvuxen ekskog som tidigare varit park och betesmark	Naturreservat och Natura 2000-område. Höga natur-, kultur- och rekreationsvärden.	Bevara naturområdet och utveckla natur- och rekreationsvärden i området. Särskilda föreskrifter gäller i naturreservatet och bevarandeplan finns för Natura 2000-området Aspens station.	Skyddad naturmark

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
95	Stålebo och Gullringsbo	Glesbebyggt jordbrukslandskap med växlande öppna marker och skog.	Större delen av området ligger inom område av riksintresse för naturvård. Delar av området utgör värdekärnor för skyddsvärda träd. Landskapsbildsskydd och strandskydd mot sjön Aspen. Varierat odlingslandskap med generellt höga natur- och kulturmiljövärden. Bullerpåverkan från väg E20 i söder och från Västra stambanan som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Stabilitetsproblem mot Aspen. Området angörs från Jonseredsvägen.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Naturvärden värnas och stärks. En utveckling i området behöver föregås av inventering och studier för att avgöra vilka anpassningar som kan komma att krävas för att inte miljön i närliggande Natura-2000 område skadas eller påverkas indirekt. Cykelväg mellan Aspen station och Jonsered ska utredas.	Bygd
96	Götebo lövskog	Lövskogsområde	Natura 2000-område av naturtypen ”lövsumpskog”. Hotad mossart växer inom området. Hela området omfattas av riksintresse för naturvård, höga naturvärden.	Områdets karaktär bibehålls och naturområdet bevaras.	Skyddad naturmark
97	Jeriko	Skogsområde i gränsen mot Partille kommun och i anslutning till väg E20.	Ligger delvis inom område av riksintresse för naturvård och riksintresse kulturmiljövård. Grundvattenförekomst inom delar av området och Natura 2000-område norr om avgränsningen. Fördjupning av översiktsplan finns där bostäder föreslås. Största delen av det planerade bostadsområdet ligger i Partille kommun.	Förstudie pågår i enlighet med beslutad Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Jeriko, vilken beräknas vara klar 2022. Förstudien kommer att ligga till grund för beslut om fortsatt planering i området. Mellankommunal fråga med Partille kommun och Härryda kommun. Fördjupade analyser av påverkan på bland annat viltstråk, natur- kultur- och friluftsvärden, närliggande Natura 2000-område samt dagvattenfrågor behövs i samband med fortsatt planering.	Utrednings-område för tätort
98	Verksamhets-område Jeriko	Skogsområde med enstaka spridd bebyggelse i gränsen mot Partille kommun och i anslutning till väg E20.	Ligger inom område av riksintresse för friluftsliv söder om väg E20, tangerar område av riksintresse för naturvård och kulturmiljövården samt grundvattenförekomst. Fördjupning av översiktsplan finns där verksamhetsmark föreslås. Mellankommunal fråga med Partille kommun.	Förstudie pågår i enlighet med beslutad Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Jeriko, vilken beräknas vara klar 2022. Förstudien kommer att ligga till grund för beslut om fortsatt planering i området. Mellankommunal fråga med Partille kommun och Härryda kommun. Fördjupade analyser av påverkan på bland annat viltstråk, natur- kultur- och friluftsvärden, närliggande Natura 2000-område samt dagvattenfrågor behövs i samband med fortsatt planering.	Utrednings-område för verksamheter
99	Hulan	Bostadsområde i Lerum tätort med tät bebyggelse.	Hela området omfattas av detaljplan. Området ligger nära till Hulanmotet och till Aspen pendeltågsstation. Bullerpåverkan från Västra stambanan och väg E20 som båda är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Översvämningsproblematik eftersom området ligger låglänt.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer.	Tätort

Id	Namn	Nulägesbeskrivning/ karaktärisering	Förhållande av väsentlig betydelse	Inriktning	Markanvändning
100	Öxeryd södra	Varierad landsbygd med småhusbebyggelse.	Delar av bebyggelseområdena ligger inom detaljplan. Ligger helt inom område av riksintresse för friluftsliv. Området ligger delvis inom influensområde buller för Landvetter flygplats och ligger till stora delar inom vattenskyddsområde Öxsjön. VA-kapaciteten inom området är begränsad. Skredrisk förekommer.	Området kan utvecklas med bibehållen karaktär. Tillåt bostäder i en- och tvåbostadshus i anslutning till befintlig bebyggelse. Värna friluftslivet och allmänhetens tillgänglighet i området. Byggnation utan att ansluta till kommunalt avlopp bör inte tillåtas då det ger för höga risker för dricksvattnet inom vattenskyddsområdet.	Bygd
101	Öxeryd	Varierad landsbygd med småhusbebyggelse samt skogsområde.	Delar av bebyggelseområdena ligger inom detaljplan. Området ligger helt inom riksintresse för friluftsliv. Naturvärden finns inom området och strandskydd gäller inom delar av området närmast sjöarna. Området längs vägen mot Kolboryd är en värdefull kulturmiljö och ligger delvis inom område med landskapsbildsskydd. En mindre del i söder ligger inom vattenskyddsområde Öxsjön. VA-kapaciteten inom området är begränsad. Skredrisk intill Långa stamsjön samt bäckraviner.	Inom utredningsområde för tätort kan ny bebyggelse i samlad form prövas. Prövning föregås av fördjupning av översiktsplanen eller annan övergripande planering som studerar områdets utveckling och kopplingar i relation till Lerum tätort och bebyggelsen öster om Långa Stamsjön. Längs vägen mot Kolboryd behöver särskild hänsyn tas till kulturvärden. Värna friluftslivet och allmänhetens tillgänglighet i området och särskilt till strandskyddade områden. Byggnation utan att ansluta till kommunalt avlopp bör inte tillåtas då det ger för höga risker för dricksvattnet inom vattenskyddsområdet.	Utrednings-område för tätort
102	Kolboryd	Glesbebyggt jordbrukslandskap med växlande öppna marker och skog.	Ett mindre område omfattas av detaljplan. Området ligger inom riksintresse för friluftsliv och är en värdefull kulturmiljö. En mindre del ligger inom område med landskapsbildsskydd.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med hänsyn till området natur- och kulturmiljövärden. Hänsyn behöver tas till riksintresse för friluftsliv.	Tätort
103	Lilla Bråta	Bostadsområde i Lerum tätort med inslag av grönområden.	Området omfattas delvis av detaljplan. Området är kuperat. I söder ligger området inom riksintresse för friluftsliv. Området ligger nära Aspen pendeltågsstation och Hulanmotet. Bullerpåverkan från väg E20 som är av riksintresse för kommunikation och omfattas av miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller. Kan förekomma områden med stabilitetsproblem.	Området kan utvecklas och kompletteras med en tätare bebyggelsestruktur med en variation av bebyggelsetyper och boendeformer. Förstärk kopplingar till området Hulan. Värna särskilt naturvärden vid Bråta ekbacke.	Tätort

Övriga hänsyn

Här redovisas några av de viktigaste hänsyn som utöver de platsspecifika förhållandena som redovisas för varje karaktärsområde ska beaktas i fortsatt planering och genomförande, utifrån lagstiftning och hänsyn till risker.

Gällande detaljplaner och områdesbestämmelser

Detaljplaner gäller till dess att de ändras, ersätts eller upphävs. Detaljplaner kan vara framtagna enligt plan- och bygglagen från 2010 eller äldre plan- och bygglagen från 1987. Även äldre stads- och byggnadsplaner kan idag gälla som detaljplaner. Inom vissa delar av kommunen regleras markens användning och bebyggelse av områdesbestämmelser.

Strandskydd

Inom område som omfattas av strandskydd enligt miljöbalken är det bland annat förbjudet att uppföra nya byggnader eller andra anläggningar. Om det finns särskilda skäl kan kommunen ge dispens från bestämmelserna.

ÖVRIGA HÄNSYN

- Område med detaljplan eller områdesbestämmelser
- Strandskyddat område
- Vattenskyddsområde

Transporter av farligt gods

- Primär väg för farligt gods
- Sekundär väg för farligt gods
- Västra stambanan
- Ungefärligt riskbedömnings-avstånd 150 meter

Kraftledningar

- 130 kV ledning
- 400 kV ledning

Höjdbegränsningar med hänsyn till luftfart

- Influensområde, Landvetter flygplats
- MSA yta, Landvetter och Trollhättans flygplats

Hänsyn till totalförsvaret

- Påverkansområde väderradar
- Påverkansområde civilflygplats

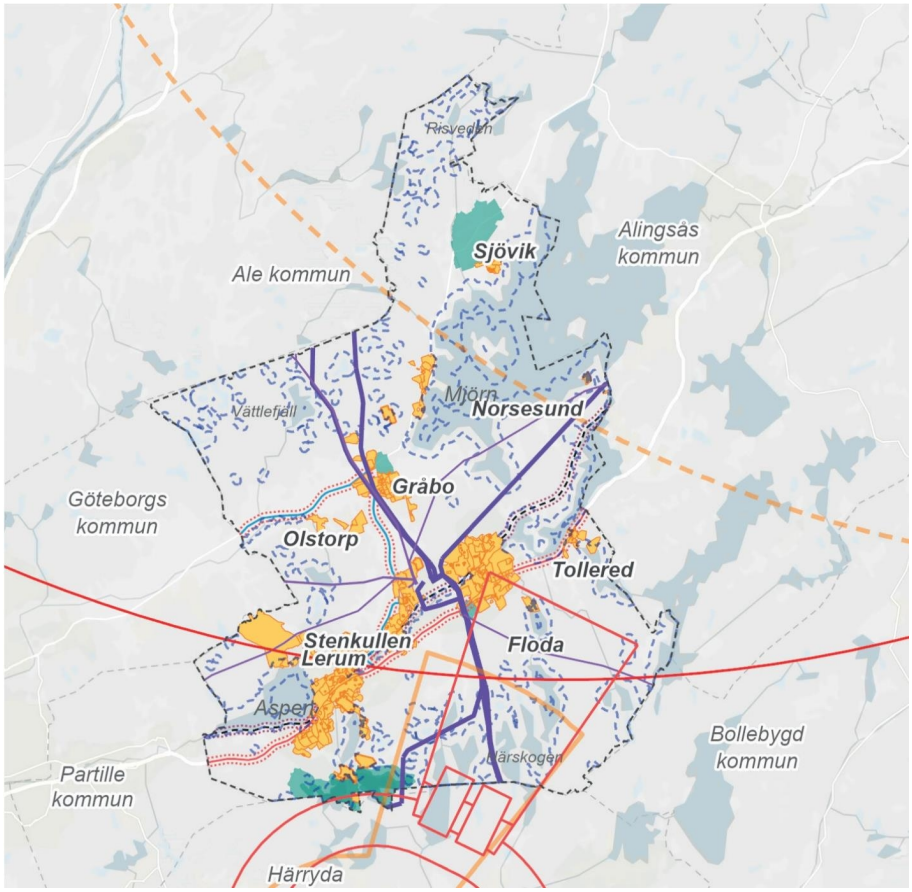

Vattenskyddsområde

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen enligt 7 kap. Miljöbalken förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en vattentäkt. För varje enskilt vattenskyddsområde finns särskilda föreskrifter. Inom den fysiska planeringen bör hänsyn tas till vattenskyddsområden så att tillgången till rent dricksvatten säkerställs.

Skyddsavstånd till leder för transport av farligt gods och verksamheter

Risker kopplat till transporter med farligt gods bör beaktas vid planering inom 150 meter från utpekade transportleder. Det innebär att en riskutredning ska tas fram.

Det finns verksamheter inom kommunen med skyddsavstånd. Bedömningar av skyddsavstånd och påverkan på kringliggande miljöer granskas och bedömningar görs vid prövning av bygglov och detaljplaner.

Tillståndspliktig zon allmän väg

För objekt som inte ligger inom detaljplan och som inte kräver bygglov gäller enligt väglagen en tillståndspliktig zon på minst tolv meter från en allmän väg. Inom detta område ska om möjligt inte finnas byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten. Länsstyrelsen beslutar om tillstånd inom tillståndspliktig zon från väg. För vissa vägar gäller en utökad tillståndsplikt på 30 eller 50 meter.

Skyddsavstånd till kraftledningar

Vid planering av bebyggelse i närheten av kraftledningar bör Strålsäkerhetsmyndighetens gränsvärden för magnetfält beaktas.

Höjdbegränsningar med hänsyn till luftfart

Lerums kommun berörs av influensområdet för hinderytor för Landvetter, Säve, Trollhättan och Såtenäs flygplats. Lokalisering av byggnader eller andra objekt högre än 20 meter inom influensområden för flygplatser ska samrådas med respektive flygplats. Alla byggnadsobjekt högre än 20 meter över mark- eller vattenytan ska dessutom remitteras till Luftfartsverket.

Hänsyn till totalförsvaret

Samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområden kring riksintressen för totalförsvarets militära del ska remitteras till Försvarsmakten, oavsett byggnadshöjd. Samtliga ärenden som rör höga objekt, högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse alternativt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse, ska också remitteras till Försvarsmakten.
Med sammanhållen bebyggelse avses de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta 1:250 000.

Även andra ärenden ska remitteras till Försvarsmakten, exempelvis samtliga fördjupade eller tematiska översiktsplaner.

Hänsyn till risk för ras, skred och erosion

Geoteknisk bedömning med tillhörande stabilitetsutredning tas fram för ny bebyggelse inom riskområde för ras, skred och erosion. Detta eftersom geotekniken oftast inte utretts tillfredsställande utifrån dagens kunskapsläge och det förändrade klimat vi står inför. Geotekniska risker är följande:

- Erosion intill sjöar, åar och vattendrag
- Där marken utgörs av finkorniga jordar och lutar brantare än 1:10
- Där det finns risk för ras i sandiga jordarter
- Där det finns risk för bergras / lösa block som kan falla ned
- Där det finns risk för markradon

Vid detaljplanering utgör den bedömda livslängden för bebyggelse eller andra anläggningar utgångspunkten för prövning av markens lämplighet för avsett planändamål. Förväntade effekter av ett förändrat klimat behöver därför beaktas.

Översvämningsförebyggande åtgärder kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också behöver beaktas.

Kartor som visar områden med risk för ras, skred och erosion finns i delen förutsättningar.

Hänsyn till risk för översvämning

Kommunen har en klimatanpassningsplan där klimatförändringar och de effekter som kan förväntas ske i Lerums kommun beskrivs. Genom klimatanpassningsplanen arbetar kommunen löpande med att minska risken för att befintlig bebyggelse och infrastruktur ska översvämmas i samband med höga flöden i de vattendrag som löper genom kommunen. För att minska risken för översvämningar eftersträvar kommunen att dagvatten tas omhand lokalt. Ett arbete pågår där åtgärder för att minska risken för att befintlig bebyggelse och infrastruktur ska översvämmas i samband med skyfall och ihållande regn integreras i kommunens dagvattenstrategi.

Översvämningsrisken behöver utredas ytterligare innan ny bebyggelse, infrastruktur eller samhällsviktiga funktioner kan placeras inom områden som riskerar att översvämmas vid skyfall enligt kommunens skyfallskartering eller vid höga vatten enligt översvämningskarta. Utredning kan även krävas vid utveckling av områden utanför utpekade riskområden om dessa kan komma att påverkas negativt.

Risker vid ett förändrat klimat beskrivs mer utförligt i hållbarhets-bedömningen. Kartor som visar områden med översvämningsrisk finns i delen förutsättningar.

Befintliga fördjupningar och tillägg

Fördjupningar och tillägg till översiktsplanen kan göras där mer detaljerade ställningstaganden kan formuleras. Dessa fördjupningar utgör då en del av den kommunövergripande översiktsplanen och följer samma process samt krav på innehåll.

Till kommunens översiktsplan från 2008 finns flera tematiska tillägg och fördjupningar.

Följande tillägg och fördjupningar är aktuella och har arbetats in i förslaget till ny översiktsplan. Dessa kommer fortsatt att gälla som fördjupningar och tillägg till den nya översiktsplanen:

- Tematiskt tillägg för Vindbruk, antagen av kommunfullmäktige i oktober 2011. Föreslagna områden för vindbruksparker (tre eller fler stora verk) från det tematiska tillägget har arbetats in i den kommuntäckande översiktsplanen. Inom tre områden i vindbruksplanen (område E, K och L) har ansökningar för vindkraftverk avslagits. Dessa bedöms inte längre som lämpliga för vindbruk och redovisas inte i översiktsplanen. De delar av det tematiska tillägget som rör bortvalda vindbruksområden är därmed inaktuella.
- Jeriko - Jonsered en fördjupning av två översiktsplaner, antagen av kommunfullmäktige i Partille och Lerums kommuner 2013-06-18

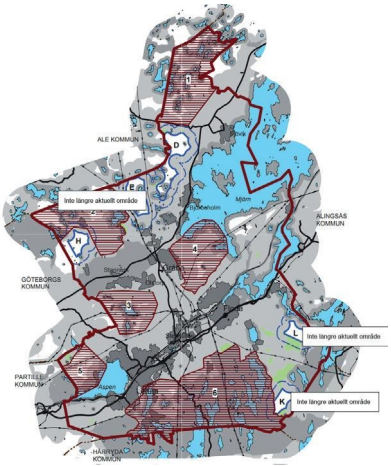

Karta från Tematiskt tillägg för Vindbruk.

Följande fördjupningar och tillägg föreslås inte längre vara aktuella:

- Tematiskt tillägg för buller, antagen av kommunfullmäktige 2009-05-28. Åtgärdsplan för sanering av bullerstörda områden, del 3 i tematiskt tillägg, lyfts ur, uppdateras samt kompletteras med en vägledning/bullerstrategi vid planering.
- Nääs-Öijared, fördjupning av översiktsplan, antagen av kommunfullmäktige 1990-09
- Kålkulla, fördjupning av översiktsplan, antagen av kommunfullmäktige 2000-02-03
- Slätthultsområdet, fördjupning av översiktsplan, antagen av kommunfullmäktige 1992-11-03

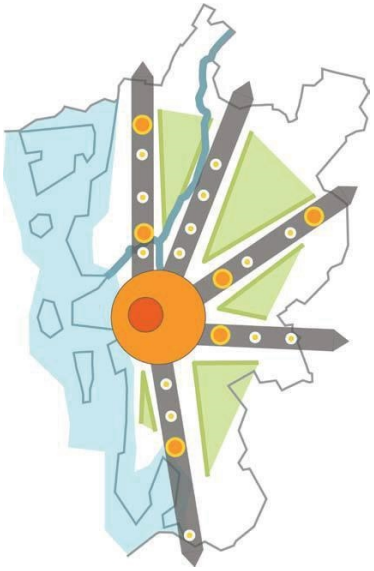

Strukturbild för Göteborgsregionen, GR

Mellankommunala frågor

Lerums kommun ingår i Västra Götalandsregionen och Göteborgsregionens kommunalförbund. Grannkommuner är Ale, Alingsås, Bollebygd, Härryda, Partille och Göteborg. I översiktsplanen finns ett antal frågor som berör grannkommunerna eller kan behöva hanteras i ett regionalt perspektiv.

Lerums kommun ingår i Västra Götalandsregionen och Göteborgsregionens kommunalförbund. Grannkommuner är Ale, Alingsås, Bollebygd, Härryda, Partille och Göteborg.

Kommunerna i Göteborgsregionen har gemensamt kommit överens om en strukturbild (2008), som är en vision om en långsiktigt hållbar regional struktur. Strukturbildens kärna är storstadsområdet, utifrån det strålar fem definierade huvudstråk. Det är stråk som ska utvecklas bland annat genom attraktiv kollektivtrafik, levande stationssamhällen och god infrastruktur.

Följande frågor som berör grannkommuner har identifierats i arbetet med översiktsplanen:

- Utbyggnad av Norsesund på gränsen till Alingsås kommun behöver ske i dialog med grannkommunen.
- Utbyggnad av verksamhetsområdet vid Jonsered-Jeriko bör ske i dialog med Partille kommun med den gemensamma fördjupade översiktsplanen som grund. Dialog behöver också ske med Härryda kommun.
- Föreslagen utbyggnad av Västra stambanan i tunnel genom kommunen i öst-västlig riktning behöver ske i samverkan med kommunerna Alingsås, Partille och Göteborg.
- Föreslagen tvärförbindelse för vägtrafik i nord-sydlig riktning som kan bli en del av en större ringled kring Göteborg behöver samordnas med kommunerna Ale, Göteborg och Härryda.
- Cykelförbindelser – både det planerade stomcykelstråket mellan Göteborg via Partille och Lerums kommun till Alingsås och föreslagen utbyggnad av Sverigeleden från Sjövik och norrut mot Alingsås kommun.
- Frågor som rör Säveån, däribland naturvärden, miljökvalitetsnormer, MKN för vatten och risker för ras och skred. Kommunen ser gärna ett samarbete kring detta framför allt med grannkommunerna Göteborg, Partille och Alingsås.
- De gröna kilarna i strukturbilden, där tätorterna i Lerums kommun är belägna mellan två av kilarna – Vättlefjäll-Risvedenkilen i norr och Delsjön-Härskogenkilen i söder.

Dessutom behövs en bred regional samverkan i frågor som rör utveckling av infrastruktur och kollektivtrafik.

Kommande arbete

Fördjupad planering

I översiktsplanen föreslås den långsiktiga inriktningen på utvecklingen av kommunens mark- och vattenområden. När ett utredningsområde ska tas i anspråk bör det först ske en fördjupning av översiktsplan, planprogram eller annan övergripande planering för att konkretisera var och på vilket sätt bebyggelse och annan markanvändning är lämplig. Då kan även planering av infrastruktur, behov av kommunal service och grönytor ske och de ekonomiska konsekvenserna för utbyggnad studeras. För att underlätta för kommande utveckling, kan det vara lämpligt att ta fram en prioriteringsplan där det framgår när de olika områdena kan bli aktuella att tas i anspråk för utveckling.

Behov av fördjupningar

I översiktsplanen föreslås att Gråbo och Olstorp ska kunna byggas samman på sikt, efter att vattenförsörjningen för området är ordnad. En fördjupning av översiktsplanen bör tas fram för att noggrannare studera och föreslå var, hur och i vilken ordning denna genomgripande förändring kan genomföras.

I Tollered pekas större utredningsområden ut öster och söder om orten. Hur orten kan utvecklas, vilka delar som kan bebyggas och på vilket sätt bör hanteras i en fördjupning av översiktsplanen.

En utveckling av Lerum söderut mot Öxeryd vid Långa Stamsjön omfattar många komplexa frågor som kan studeras inom ramen för en fördjupning, program eller annan övergripande planering.

Det kan även finnas behov av ytterligare fördjupningar av översiktsplanen.

Behov av utredningar

Det föreslagna nya verksamhetsområdet öster om Kastenhofsmotet bör utredas, med hänsyn till genomförbarhet och ekonomiska konsekvenser.

Den möjliga kommande tvärförbindelsen för vägtrafik i nord-sydlig riktning bör utredas tillsammans med berörda grannkommuner, i första hand för att konkretisera möjlig sträckning av vägen, men även genomförbarhet, kostnad och ansvar. Utredning kan göras som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen eller genom annan övergripande planering.

Behovet av begravningsmark är stort i kommunen och ytterligare lokaliseringar behöver utredas.

Kommunen behöver arbeta vidare med hur hantering av massor kan ske.

Behov av strategiska styrdokument och underlag

En arkitekturstrategi eller arkitekturpolicy ska tas fram som stöd i arbetet med gestaltningsfrågor. Det kan sedan fungera som underlag i planarbete, stöd vid framtagande av gestaltningsprogram och som inspirationskälla i allt arbete med dialog kring och utveckling av den fysiska miljön.

Arbete med kulturmiljöprogram, som tydligare beskriver kulturmiljöer och dess kärnvärden har påbörjats. Målsättningen är att det ska leda till tydligare bedömningar av utvecklingsinitiativ, som förslag till ny bebyggelse, främst i detaljplan- och bygglovshandläggning. Till dess att ett nytt kulturmiljöprogram är godkänt gäller det nuvarande fortsatt.

Åtgärdsplanen för sanering av bullerstörda områden, del 3 i det tematiska tillägget för buller, ska uppdateras samt kompletteras med en vägledning/ bullerstrategi vid planering.

Översvämningsrisker för befintlig bebyggelse, infrastruktur, känsliga anläggningar och förorenade områden ska studeras vidare, för att fungera som underlag till möjliga åtgärder för att minska riskerna. Ett prioriterat vägnät för räddningstjänstens insats, som är robust och framkomligt vid extremväder men också snabbframkomligt, ska också identifieras.

Det ska tas fram en analys över jordbruksmarken i kommunen där marken värderas och klassificeras. Analysen kan fungera som stöd i bedömningar av vad som är brukningsvärd jordbruksmark och vilka områden som är möjliga att bebygga.

Planeringsstrategi

En ny ändring i plan- och bygglagen innebär att kommunen varje ny mandatperiod ska ta fram en planeringsstrategi, med ställningstagande om ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen samt om gällande översiktsplan är aktuell. Första gången Lerums kommunfullmäktige måste besluta om planeringsstrategi för översiktsplanen är senast 24 månader efter ordinarie val 2022, det vill säga senast september 2024.

Arbetssättet är tänkt att underlätta för en mer kontinuerlig översiktsplanering, så att kommunens översiktsplaner lättare kan justeras när omvärldens förändras.

Uppföljning av översiktsplanen

För att studera översiktsplanens efterlevnad och lättare kunna ta ställning till ifall översiktsplanen är aktuell, bör den följas upp årligen. En analysmodell för uppföljningen bör tas fram, så att samma parametrar studeras från år till år. Huvudsakligen bör uppföljningen analysera ifall utvecklingen ligger i linje med översiktsplanens olika markanvändningsområden, exempelvis antal givna bygglov för nybyggda bostäder uppdelat för de olika markanvändningsområdena.

Vy över Gråbo med omgivande odlings- och skogslandskap.

Orternas utveckling

Här finns beskrivningar som illustrerar orternas olika förutsättningar och deras utveckling utifrån planförslaget.

Floda

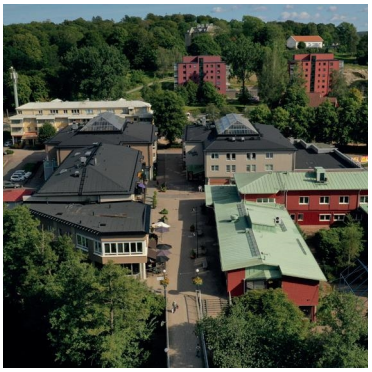
Floda centrum.

Förutsättningar

Floda är beläget öster om Lerum tätort invid sjön Sävelången och är kommunens näst största tätort. Orten har sitt ursprung från Floda Säteri och det stationssamhälle som uppstod efter att Västra Stambanan drogs fram. Under senare delen av 1900-talet har Floda vuxit i omgångar med framför allt småskalig bostadsbebyggelse. Genom den södra delen av orten går motorvägen E20 och vid Flodamotet finns ett mindre handels- och verksamhetsområde. Floda centrum är under utveckling och det planeras för fler bostäder och verksamheter. Det finns ett stort lokalt engagemang i Floda för att stärka centrum att bli en ännu mer levande och attraktiv handelsplats.

Utveckling

Utbyggnad av Floda med nya bostadsområden kan ske mellan grupperna av småhus i Uddared i norr och i nya utbyggnadsområden i norr och söder. Förutsatt att kraftledningarna i norr grävs ner kan orten på längre sikt fortsätta växa norrut. Samtidigt kan Floda förtätas. I skogsbranten Kusebackaskogen väster om centrum kan nya bostäder utredas.

Handel, kontor och servicefunktioner koncentreras i första hand i centrum av orten. Där kan byggnader vara något högre än omgivande bebyggelse, och utformningen ska tydligt signalera att du är i centrum.

I samband med utveckling av trafikplats Flodamotet finns möjlighet att utveckla verksamhetsområdet omkring med mer sällanköpshandel.

Parkeringsplatser nära infarterna ska göra det lätt att nå Floda centrum med bil, från hela kommunen. Det regionala stomcykelstråket mellan Göteborg och Alingsås kommer att passera Floda. Det finns resandeunderlag för utökad pendeltågstrafikering.

Säveåns naturvärden bör värnas och tätortsnära områden kring Säveån och Sävelången tillgängliggöras för rekreation.

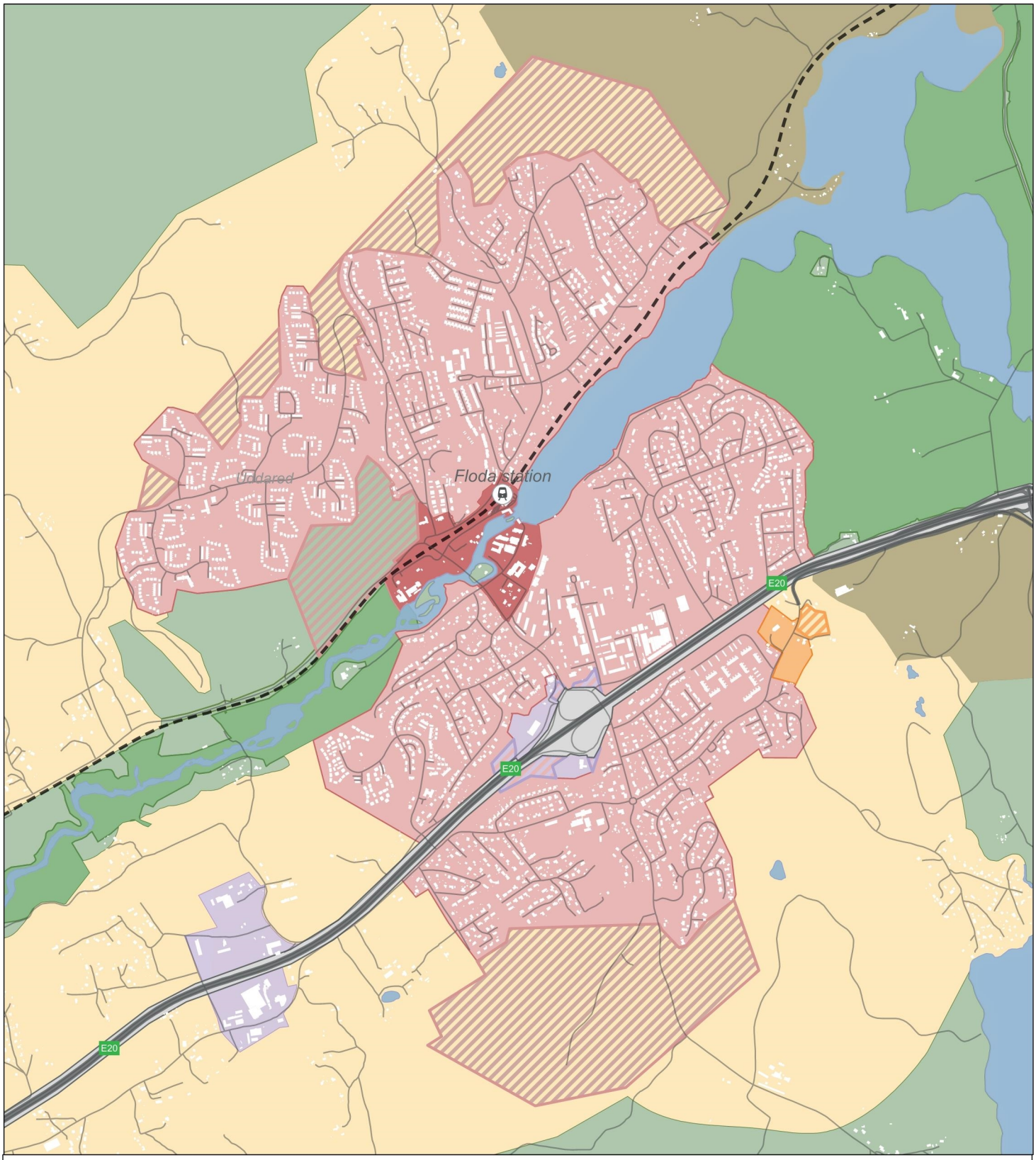

Användning av mark- och vattenområden

- Aktiv Kulturutveckling
- Tätort
- Utredningsområde för tätort
- Centrum
- Verksamheter
- Utredningsområde för verksamheter
- Begravningsmark
- Utredningsområde för begravningsmark
- Bygd
- Naturmark
- Skyddad naturmark
- Transportinfrastruktur
- Vattenområde

Översiktsplan för Lerums kommun

Ortskarta Floda

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:40 000

Rådhuset Arkitekter AB

Gråbo

Mjörnbotorget i Gråbo.

Förutsättningar

Strax sydväst om sjön Mjörn ligger Gråbo, Lerums kommuns tredje största tätort. Innan den smalspåriga järnvägen lades ner var Gråbo ett utpräglat jordbruks- och stationssamhälle och området har även idag ett aktivt jordbruk. I naturnära Gråbo är föreningslivet starkt. Här finns ett stort engagemang för det lokala samhällets utveckling. Väg 190 passerar genom Gråbo och skapar en god tillgänglighet till Göteborg och till Sjövik. Intill Gråbo ligger de tidigare sommarstugeområdena Olstorp och Björboholm som under senare år har omvandlats till tätorter.

Det pågår en omfattande centrumutveckling i Gråbo och de senaste åren har hundratals nya bostäder byggts intill Mjörnbotorget, ett modernt torg med nutida arkitektur.

Utveckling

Utvecklingen av Gråbo centrum fortsätter med fler bostäder, verksamhets- och handelslokaler. Nya kvalitéer tillförs för en mer levande centrummiljö med tät, varierad bebyggelse.

Orten kan byggas ut med nya bostadsområden söderut och mot Olstorp. I denna översiktsplan föreslås att Gråbo och Olstorp ska kunna byggas samman på sikt, för att bättre utnyttja befintlig infrastruktur och service. Kommunen verkar för att kraftledningsgatan som går genom området ska grävas ner under mark.

Parkeringsplatser nära infarterna ska göra det lätt att nå Gråbo centrum med bil, från hela kommunen.

Ett förslag till ny tvärförbindelse pekas ut på strategisk nivå med en möjlig lokalisering förbi Gråbo. Tvärförbindelsen skulle kunna knyta samman E6 i norr över E20 och vidare till Landvetter i söder för att på sikt vara en del av en ringled runt Göteborg. En tvärförbindelse förbi Gråbo skulle ytterligare stärka ortens tillgänglighet.

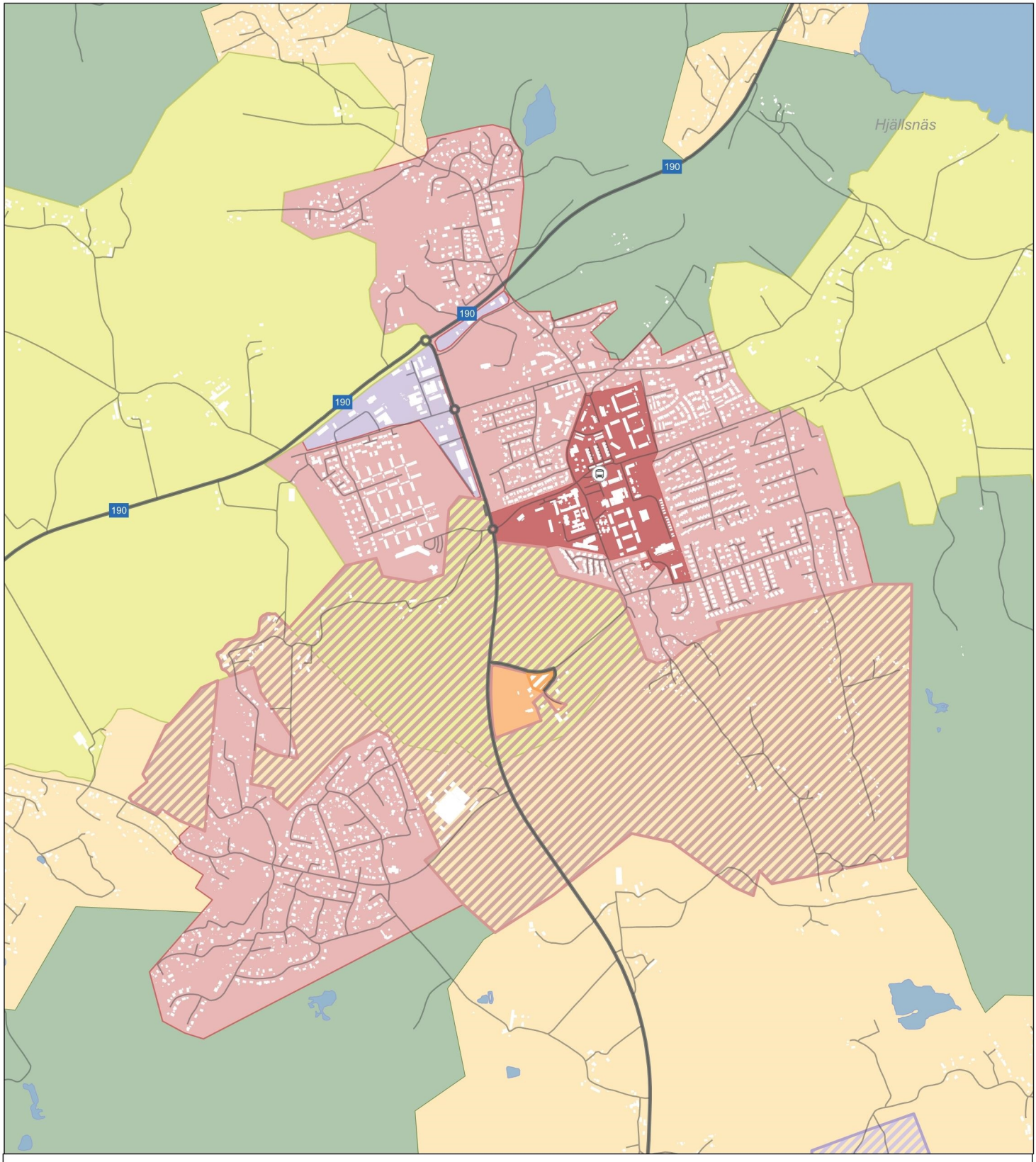

Användning av mark- och vattenområden

- Tätort
- Utredningsområde för tätort
- Centrum
- Verksamheter
- Utredningsområde för verksamheter
- Begravningsmark
- Utredningsområde för begravningsmark
- Bygd
- Jordbrukslandskap
- Naturmark
- Vattenområde

Översiktsplan för Lerums kommun

Ortskarta Gråbo

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:40 000

Rådhuset Arkitekter AB

Lerum

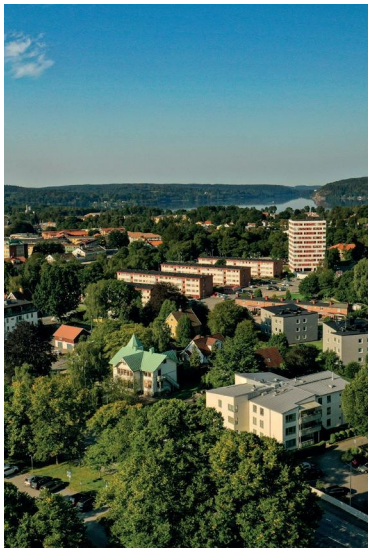

Vy över Lerums tätort.

Förutsättningar

Lerums tätort är kommunens huvudort. Lerum har ett stadsmässigt centrum med stort utbud av kommersiell och offentlig service. Det finns en liten del äldre träbebyggelse i centrala Lerum. Annars är det blandad bebyggelse från olika tidsåldrar, med ett torg i utpräglad 50-talsarkitektur.

Stadskärnan ligger längs med Säveåns dalgång och närheten till vattnet och grönskan präglar orten. Säveån är känd för sitt rika fågelliv, här lever också bäver och den unika Säveålaxen.

Från Lerums station går pendeltåg med hög turtäthet till Göteborg och Alingsås. Närheten till väg E20 som går genom orten ger en god tillgänglighet till stora delar av regionen.

Utveckling

Lerums tätort har kommunens största utvecklingstryck, med starkt engagemang från kommersiella aktörer som vill bygga både bostäder och verksamhetslokaler. Det finns en stor potential att utveckla Lerums centrum, både genom förtätning i befintligt centrumområde och genom att centrum växer över E20 och i sydvästlig riktning mot Hulan. För att knyta samman Lerums olika delar bör barriäreffekter från bland annat E20 och järnvägen minska.

Det framtida utvecklingsområdet i norra Hallsås är en av de större markresurserna för Lerums tätort. Inom detta område planeras även för en ny grundskola. Större markresurser finns även i de södra delarna runt Hulan, Öxeryd och Långa Stamsjön. Här är målsättningen är att knyta samman de olika delarna med bebyggelse och förbättrad infrastruktur, vilket även bedöms ge bättre förutsättningar för en tätare kollektivtrafik.

Ett nytt trafikmot mellan Kastenhof och Hulan föreslås i syfte att avlasta motet i Hulan. Kapaciteten i Hulanmotet är idag ansträngd och det finns risk att den överskrids om inte kapacitetsförstärkande åtgärder görs.

Parkeringsplatser nära infarterna ska göra det lätt att nå Lerums centrum med bil. Det regionala stomcykelstråket mellan Göteborg och Alingsås kommer att passera Lerums tätort, vilket ökar möjligheterna att nå målpunkter längre bort med cykel. Lerums kommun verkar för att samtliga stationer i kommunen ska finnas kvar för fortsatt trafikering av pendeltåg. Det finns resandeunderlag för utökad pendeltågstrafikering. En utveckling av tätorten och förtätning av de centrala delarna kan bidra till att öka resandeunderlaget ytterligare.

Säveåns naturvärden bör värnas samtidigt som vattendraget med omgivande grönområden integreras och tillgängliggörs för rekreation i Lerums centrum.

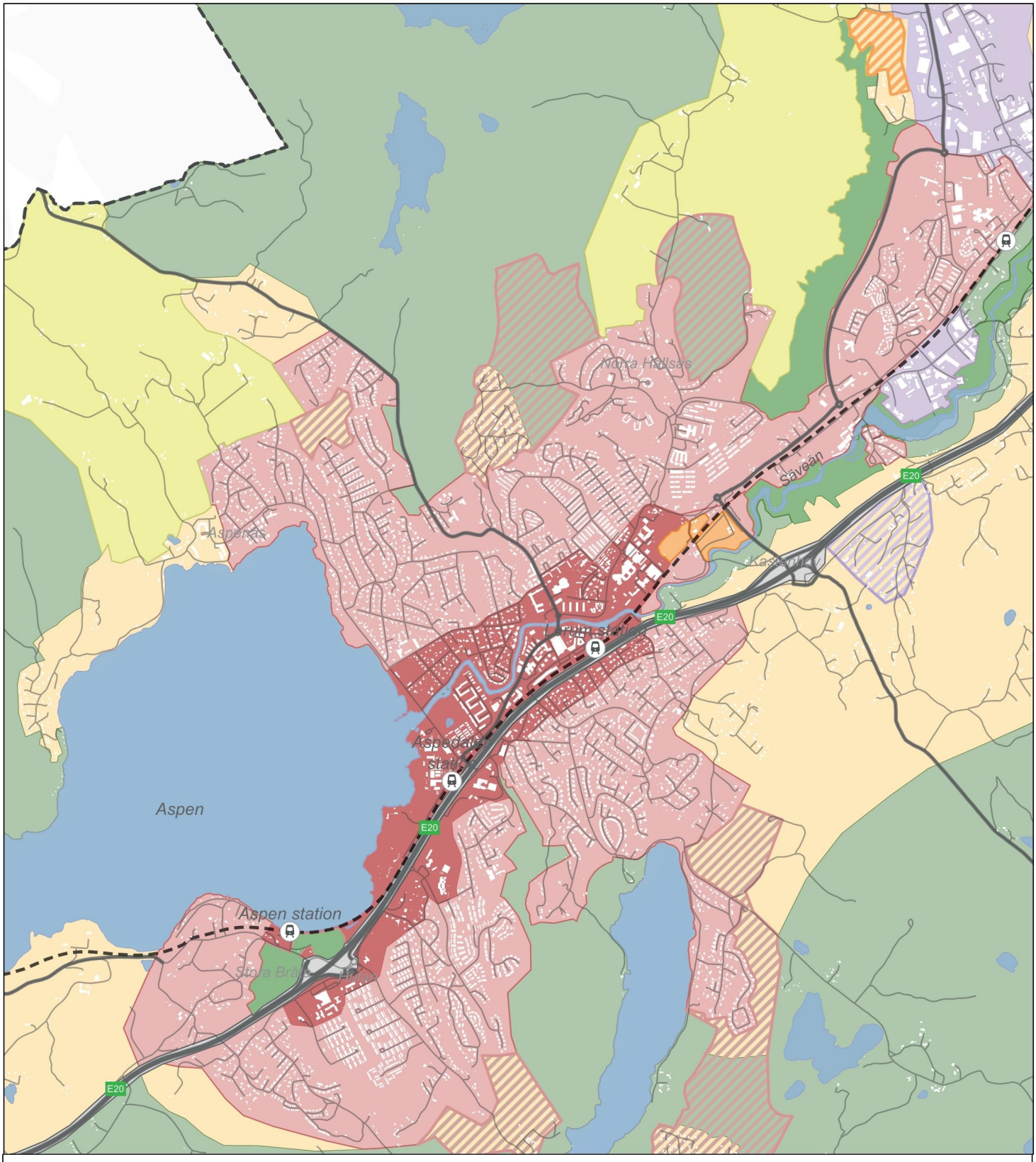

Användning av mark- och vattenområden

- Tätort
- Utredningsområde för tätort
- Centrum
- Verksamheter
- Utredningsområde för verksamheter
- Begravningsmark
- Utredningsområde för begravningsmark
- Bygd
- Jordbrukslandskap
- Naturmark
- Skyddad naturmark
- Transportinfrastruktur
- Vattenområde

Översiktsplan för Lerums kommun

Ortskarta Lerum

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:60 000

Rådhuset Arkitekter AB

Norsesund

Gamla stationshuset i Norsesund.

Förutsättningar

Norsesund är ett stationssamhälle beläget precis vid kommungränsen till Alingsås. Orten är utspridd längs sjöarna Sävelången och Lillelången. Pendeltågsstationen ger mycket goda kommunikationer i riktning mot Göteborg och Alingsås. Orten saknar service med undantag för förskolor och en mindre pub/restaurang. Norsesund är nära på sammanbyggt med Ingared, cirka två kilometer in i Alingsås kommun. Här finns närmsta skola och ett större serviceutbud.

Norsesund präglas av friliggande bostäder med tydliga inslag av lantlig nationalromantik. I Norsesund är vattenkontakten påtaglig och bidragande till ortens attraktivitet. Sjön är kantad av småbryggor och mindre båthus eller sjöbodar.

Utveckling

På sikt kan Norsesund förtätas. Ny handel eller service kan rymmas inom tätortsbebyggelsen.

Ett utredningsområde i ortens västra delar öppnar för möjlig utbyggnad. Områdena runt tätorten kan utvecklas varsamt och småskaligt. Innan större utbyggnad sker behöver kapaciteten i väginfrastrukturen och vatten- och avloppssystemet vara tillfredsställande.

En utveckling av Norsesund behöver ske i nära dialog med Alingsås kommun.

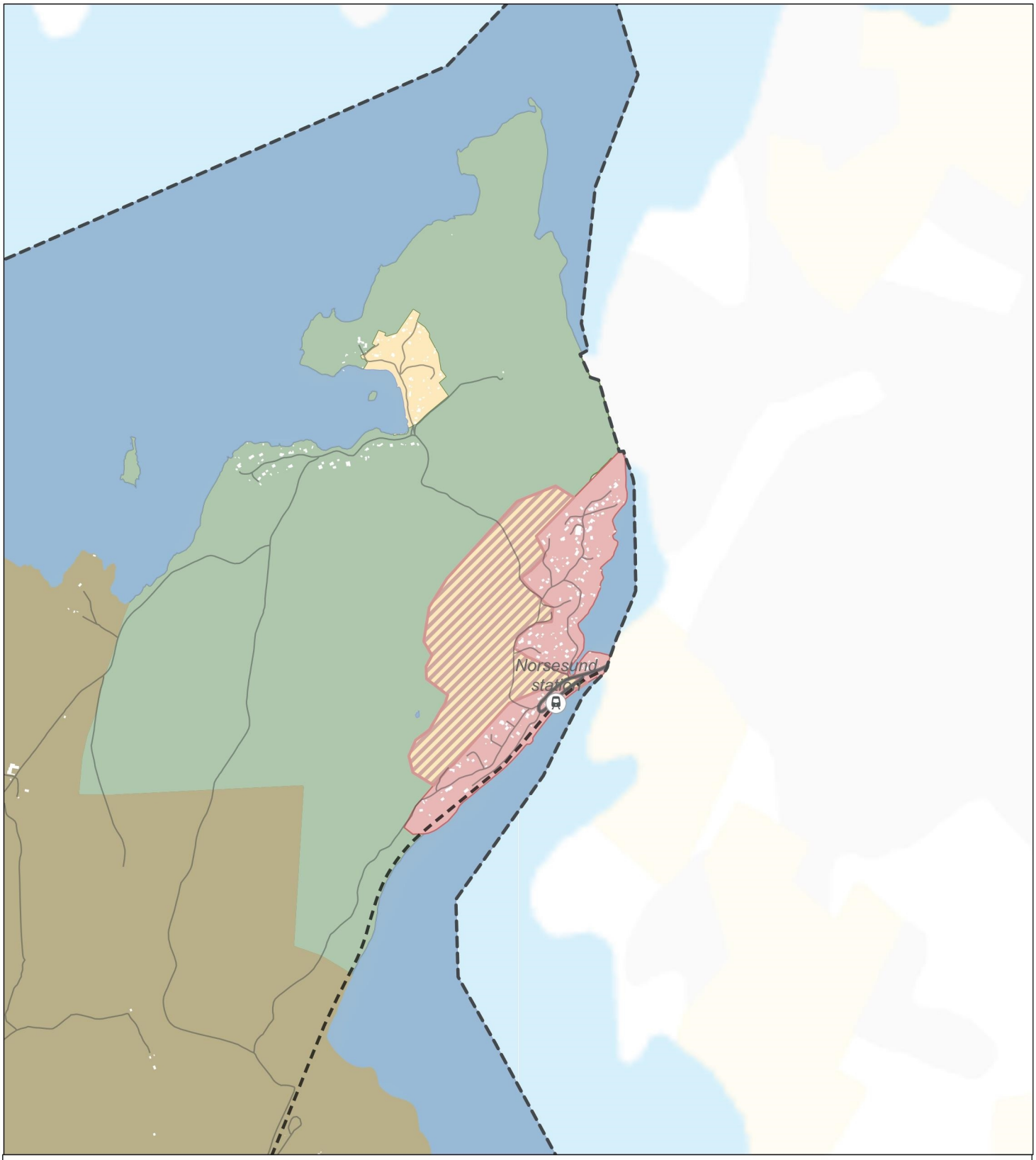

Användning av mark- och vattenområden

- Aktiv Kulturutveckling
- Tätort
- Utredningsområde för tätort
- Bygd
- Naturmark
- Vattenområde

Översiktsplan för Lerums kommun

Ortskarta Norsesund

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:40 000

Rådhuset Arkitekter AB

Sjövik

Vybild över Sjövik.

Förutsättningar

Sjövik ligger vid sjön Mjörn och är kommunens nordligaste tätort. Orten etablerades runt stationen vid Västgötabanan i början av 1900-talet och växte under 1950 - 60-talet. Bebyggelsen domineras av villor och omgivningarna präglas av jordbrukslandskap som sluttar svagt ned mot sjön. Här finns en mindre småbåtshamn.

Strax norr om Sjövik finns naturreservatet Rammdalen, som utgör en del av kärnan i Risveden, ett stort och förhållandevis opåverkat barrskogslandskap. Området präglas av en markant sprickdal som bildar Rammdalen och Rammsjön. Trehörningens naturreservat ligger strax väster om Rammdalen och är ett av Risvedens bäst bevarande vildmarksområden.

Utveckling

Orten kan växa i första hand åt norr genom att skogsmark tas i anspråk från Sjöviksvägen ner mot Mjörn. Jordbruksmark föreslås utredas för att tas i anspråk om/när ytterligare utveckling åt norr inte är möjlig. Detta för att komplettera med verksamheter och service och stärkta kopplingar till Östad.

Ett område för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-område) föreslås för att göra det möjligt med utveckling av sammanhängande bebyggelse åt norr där skola och lanthandel finns samt för att knyta orten som helhet närmare vattnet.

Utbyggnad av det befintliga verksamhetsområdet kan ske inom detaljplanelagt område.

En omdragning av gång- och cykelväg föreslås förbi/genom Kyrkbyn för ökad säkerhet för fotgängare och cyklister. Gång-, cykel- och ridleden som sträcker sig längs den gamla banvallen söderifrån till Sjövik bör utvecklas vidare norrut till en regional koppling mot Alingsås.

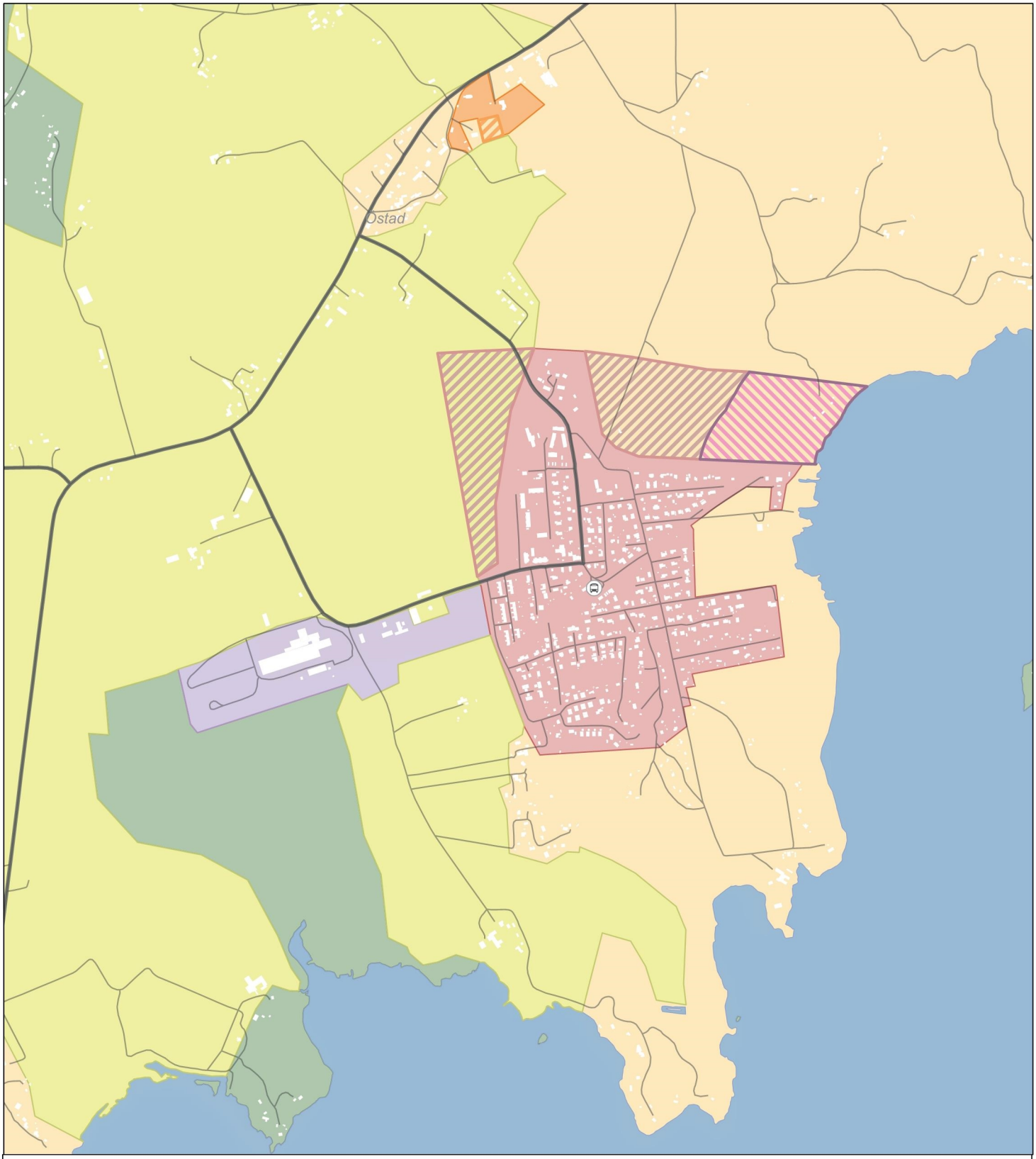

Användning av mark- och vattenområden

- Tätort
- Utredningsområde för tätort
- Verksamheter
- LIS - område
- Begravningsmark
- Utredningsområde för begravningsmark
- Bygd
- Jordbrukslandskap
- Naturmark
- Vattenområde

Översiktsplan för Lerums kommun

Ortskarta Sjövik

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:30 000

Rådhuset Arkitekter AB

Stenkullen

Bebyggelse i Stenkullen.

Förutsättningar

Stenkullen ligger centralt beläget utmed Västra stambanan och är kommunens centralort både för aktivitet, idrott och rörelse och för verksamhetsutveckling. Här finns många företag samlade. Under hela 1900-talet har Stenkullen varit platsen för industriell utveckling i små och medelstora företag.

Mellan Lerum och Stenkullen finns Lerådalens naturreservat, Lerums första kommunala naturreservat.

Bostadsbebyggelsen är varierad med en stor andel hyreslägenheter. Det centrala läget har bidragit till att flera stora idrottsanläggningar ligger här. I Stenkullen växer blandad bostadsbebyggelse fram nära skola, kollektivtrafik, natur och aktiviteter.

Utveckling

Ytterligare bostadsbebyggelse är möjlig i de centrala delarna av Stenkullen. Förskolor och grundskolor planeras i samklang med behov och ny bebyggelse.

Verksamhetsområdet Stenkullen Norra är områdets största. Det föreslås förtätas och utvecklas åt nordost. Översiktsplanen ger också möjlighet att utreda ett nytt verksamhetsområde vid Hede, söder om E20 mellan Kastenhofsmotet och Stenkullen. Det är ett strategiskt läge med möjlig kommande trafikplats och tvärförbindelse. Verksamhetsområden ska kunna innehålla en bredd av näringar, för att tillgodose olika behov och önskemål hos näringsidkare.

Ett förslag till ny tvärförbindelse pekas ut på strategisk nivå med en möjlig lokalisering förbi Stenkullen. Tvärförbindelsen skulle kunna knyta samman E6 i norr över E20 och vidare till Landvetter i söder för att på sikt vara en del av en ringled runt Göteborg. En trafikplats på E20 mellan Kastenhofsmotet och Stenkullen skulle kunna bli en del av tvärförbindelsen och ytterligare förstärka Stenkullens strategiska läge. Det finns alternativt möjlighet att förstärka befintlig trafikplats. En bro kan utredas över Säveån som en del av en kommande tvärförbindelse. Det finns resandeunderlag för utökad pendeltågstrafikering i Stenkullen.

En framtida begravningsplats föreslås i norra delen av Stenkullen vid kanten av Lerådalens naturreservat.

Säveån och Lerån bör fortsatt värnas för rekreation och naturvärden.

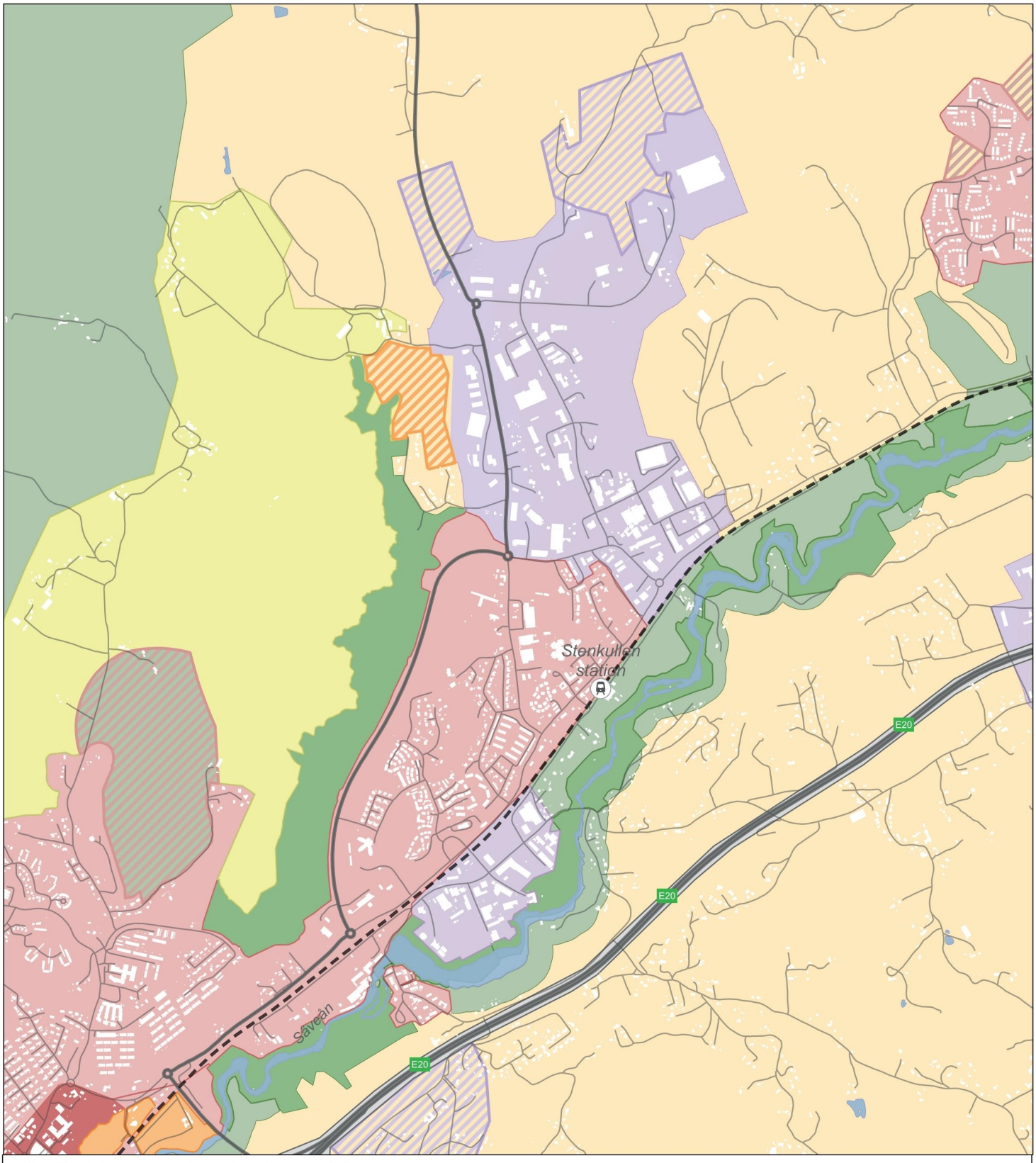

Användning av mark- och vattenområden

- Tätort
- Utredningsområde för tätort
- Centrum
- Verksamheter
- Utredningsområde för verksamheter
- Begravningsmark
- Utredningsområde för begravningsmark
- Bygd
- Jordbrukslandskap
- Naturmark
- Skyddad naturmark
- Transportinfrastruktur
- Vattenområde

Översiktsplan för Lerums kommun

Ortskarta Stenkullen

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:40 000

Rådhuset Arkitekter AB

Tollered

Tollered sett från Nääs fabriker.

Förutsättningar

Tollered är i grunden en gammal by vars gårdar låg i anslutning till Tollereds ström. Idag kopplas Tollered främst ihop med att vara bruksorten som växte upp kring Nääs fabriker. På 1830-talet startade familjen Berg den första fabriken och familjen utvecklade och drev verksamheten i mer än 130 år. Det har satt prägel på hela området. Tollered har byggts ut i två etapper, dels 1833-1845 och dels mellan 1870-talet och 1940-talet. På 1990-talet förtätades Tollered när ett antal flerfamiljshus byggdes. Bebyggelsen klättrar uppför den relativt branta slänten från Sävelångens strand upp till sjön Torskabotten. Mittemot Tollered, på andra sidan Sävelången, skymtar Nääs slott och byggnaderna från Nääs slöjdseminarium i vackra omgivningar. Tollered och dess omgivningar har höga kulturhistoriska värden.

Utveckling

Området kan utvecklas varsamt med stor hänsyn till befintlig karaktär och kulturmiljövärden.

Nya bostäder kan tillkomma som enstaka kompletteringar inom befintliga bostadsområden och i samlad form inom område för framtida tätortsutveckling. Ett utredningsområde föreslås i söder. Detta ska ses som en resurs i närtid. Ett andra utredningsområde i nordost ska ses som ett område att utreda för lämplig utbyggnad på längre sikt. I detta område föreslås större delen även framöver vara natur.

Kopplingar för gång och cykeltrafik behöver förstärkas inom och till och från Tollered. Det regionala stomcykelstråket som är under uppbyggnad mellan Göteborg och Alingsås passerar genom Tollered.

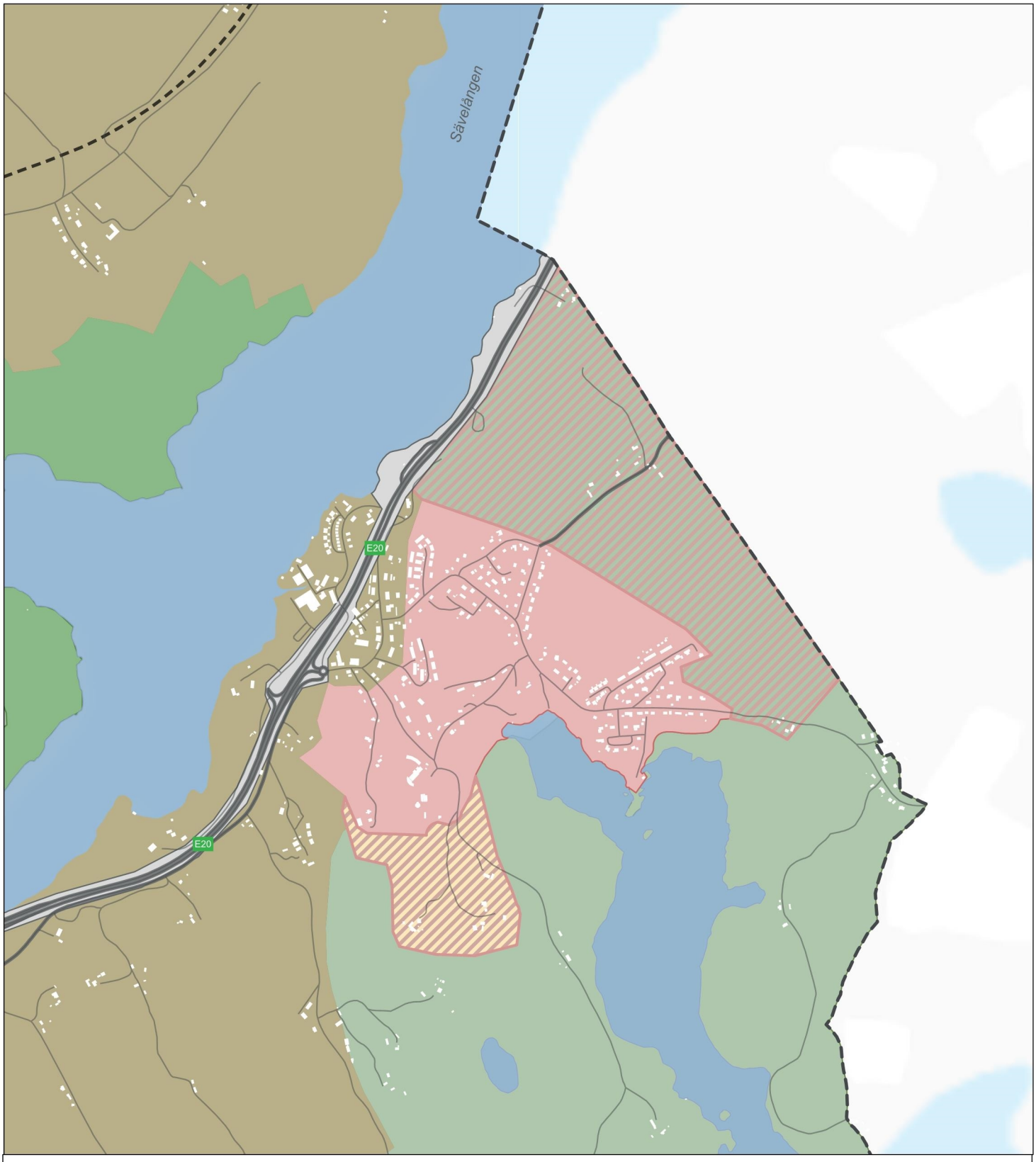

Användning av mark- och vattenområden

- Aktiv Kulturutveckling
- Tätort
- Utredningsområde för tätort
- Bygd
- Naturmark
- Skyddad naturmark
- Transportinfrastruktur
- Vattenområde

Översiktsplan för Lerums kommun

Ortskarta Tollered

Granskningshandling

2022-01-26

0 10 Km

Skala: 1:30 000

Rådhuset Arkitekter AB

ÖVERSIKTSPLAN FÖR LERUMS KOMMUN

Förutsättningar

Granskningshandling 2022-01-26

Detta dokument är ett utdrag ur den digitala översiktsplanen. Redovisningen är till huvuddel densamma, men vissa anpassningar har gjorts för att läsningen ska fungera i pappersformat. I de digitala kartorna kan finnas klickbar information som inte redovisas i denna handling. Om det finns skillnader i beskrivningar och illustrationer mellan den digitala plattformen och pappersversionen gäller redovisningen i den digitala översiktsplanen.

Den digitala plattformen för översiktsplanen inklusive kartor har tagits fram av Rådhuset Arkitekter genom Lena Andersson, Eva Frennered, Michael Johansson och Jakob Resare.

Fotografier är tagna av Lerums kommun eller Rådhuset Arkitekter.

INNEHÅLL

Om Lerums kommun 3

Bebyggelse 4

Natur och friluftsliv 12

Infrastruktur och mobilitet 21

Miljöskydd, hälsa och säkerhet 31

Om Lerums kommun

Lerums kommun kännetecknas av vacker natur med många sjöar och ett aktivt kultur- och föreningsliv. Här finns flera tätorter med handel, service och mötesplatser samlat i centrum, en levande landsbygd med mindre samhällen och en glesbygd med gårdar och småhus där bebyggelsen i stor omfattning är anpassad efter naturen. Hela kommunen är attraktiv för boende och företagsetablering och omfattas av ett högt bebyggelsetryck. Kommunen är belägen nära storstaden med goda kommunikationer till centrala Göteborg och till Alingsås.

Aspen med morgondimma.

Detta kapitel innehåller planeringsunderlag som ligger till grund för översiktsplanen. Särskilda kvaliteter och utmaningar påverkar lämpliga lokaliseringar och lösningar för ny bebyggelse, naturskötsel och infrastruktur. Här beskrivs på en övergripande nivå lokala och regionala förutsättningar som har betydelse för den översiktliga planeringen i kommunen.

I kommunen finns flera riksintresseområden som pekats ut som särskilt viktiga eftersom de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Dessa riksintresseområden redovisas sektorsvis i denna del. En samlad bedömning av hur riksintressen i kommunen påverkas av planförslaget redovisas i hållbarhetsbedömningen.

Bebyggelse

Den byggda miljön utgör tillsammans med de som lever och verkar i kommunen ramverket för hur Lerums kommun kan växa och utvecklas. Det är av stor vikt att en översiktsplan förhåller sig till den befintliga fysiska strukturen och till den befintliga kulturmiljön för att skapa samband och hållbara utvecklingsmönster.

Bebyggelse i Lerums kommun

Bebyggelse i Norra Hallsås

Hela Lerums kommun är attraktivt för boende, besökare och verksamma. Idag bor cirka 92 procent av befolkningen i kommunens tätorter men även landsbygden utgör en attraktiv boendemiljö med närhet till kommunens sjöar och orörda naturområden.

Runtom i kommunen finns spår av människor i form av fornlämningar och kulturmiljöer som stationssamhällen, bruksorter och fritidshusområden. I det moderna samhället har dessa värden tagits tillvara samtidigt som äldre områden har utvecklats till integrerade delar av kommunen med samhällsservice och verksamheter.

Befolkning och bostäder

Befolkningsmängden i Lerums kommun har under de senaste 15 åren ökat kontinuerligt med cirka en procent per år. Urbaniseringen och internationell migration ger en snabbare befolkningstillväxt i storstadsregioner, vilket påverkar kommunen som del i Göteborgsregionen. Dagens befolkning om drygt 43 000 invånare tros öka till cirka 65 000 invånare år 2050.

Under åren 2015-2019 byggdes i genomsnitt knappa 200 nya bostäder per år, med en liten övervikt på småhus. För att möjliggöra en befolkning på 65 000 invånare till år 2050 behöver det byggas ungefär 330 nya bostäder per år. Utvecklingstrycket är störst i Lerums tätort där det finns ett starkt engagemang från kommersiella aktörer som vill bygga både bostäder och verksamhetslokaler.

Mjörnbotorget i Gråbo

Bostadsbeståndet i kommunen omfattas av cirka 80 procent småhus och 20 procent lägenheter i flerbostadshus. Det finns ett underskott på alla typer av lägenheter, men störst är behovet av hyresrätter, särskilt i storleken 1-3 rum och kök. I medborgardialoger efterfrågas fler mindre hyresrätter för att underlätta för valfriheten av bostäder för unga vuxna, ensamstående och äldre som vill byta bostadsform. I SCB:s medborgarundersökning framkommer det ensidiga bostadsutbudet ut som en särskild brist inom kommunen. Även kommunens socialtjänst ser behov av fler mindre bostäder i flerbostadshus, inte minst för äldre som i så fall skulle kunna leva mer självständigt utan större kommunala insatser.

Lerums kommun är en välmående kommun med en stadig befolkningsökning. Invånarnas hälsa, inkomster och utbildningsnivåer ligger på eller över rikets genomsnittsnivåer.

Kulturmiljö

I Lerums kommun finns ett antal värdefulla kulturmiljöer och många kulturhistoriskt intressanta byggnader och fornlämningar. Byggnadsminnen, fornlämningar och kyrkliga kulturminnen omfattas av skydd enligt Kulturmiljölagen. Plan- och bygglagen ger också möjlighet att skydda höga kulturvärden i detaljplan och områdesbestämmelser. Dessutom finns flera kulturmiljöer i kommunen som pekas ut som riksintressen.

Nääs fabriker i Tollered

Kommunen har ett kulturmiljöprogram och en byggnadsinventering, som är delvis inaktuella men som gäller som underlag tills de uppdateras.

Riksintresse för kulturmiljövården

Områden av riksintresse för kulturmiljövården ska avspegla landets historia och kan omfatta allt från små bebyggelsemiljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckta landskap som präglats av en lång tids utveckling.

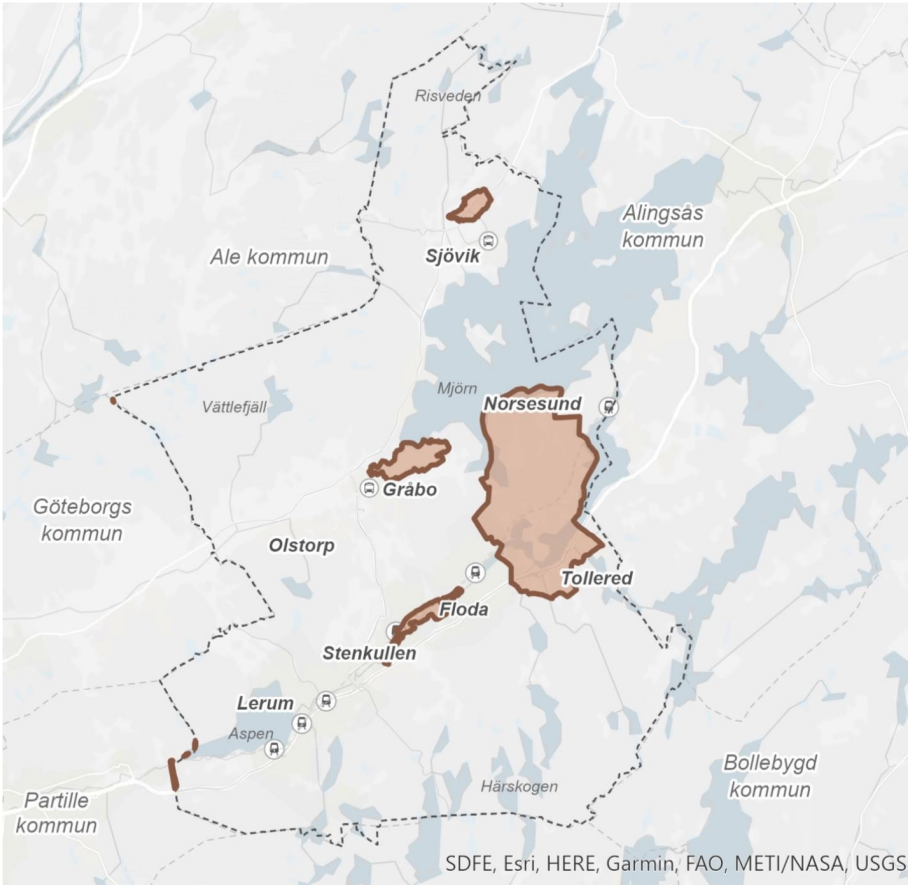

Riksintresse kulturmiljövård

Nääs slott, som ligger inom riksintresseområdet Skallsjö-Öjared

Inom Lerums kommun finns fyra områden av riksintresse för kulturmiljövården:

- Säveån med Hillefors grynkvarn
- Skallsjö-Öjared
- Hjällsnäs
- Östad

I hållbarhetsbedömningen framgår det hur kommunen avser att tillgodose riksintressena.

Kulturmiljölagen

I kulturmiljölagen finns bestämmelser bland annat om skydd för fornminnen (fornlämningar och fornfynd), byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen.

I Lerums kommun finns ett stort antal kända fornlämningar. Det är förbjudet enligt kulturmiljölagen att ändra eller skada en fornlämning utan tillstånd från länsstyrelsen. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet avbrytas och länsstyrelsen omedelbart kontaktas.

I kommunen finns ett antal utpekade byggnadsminnen, i området kring Nääs slott, i centrala Tollered och i Hillefors vid Stenkullen. Sådana byggnader har skyddsbestämmelser enligt kulturmiljölagen som anger på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras. Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Lerums kyrka

I kommunen finns även ett antal kyrkliga kulturminnen. Kyrkobyggnader och kyrkotomter ska enligt kulturmiljölagen vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Kyrkobyggnader uppförda före år 1940 samt kyrkotomter och begravningsplatser som tillkommit före år 1940, eller sådana som har ett högt kulturhistoriskt värde och där länsstyrelsen beslutat om kulturminnesförklaring, får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen.

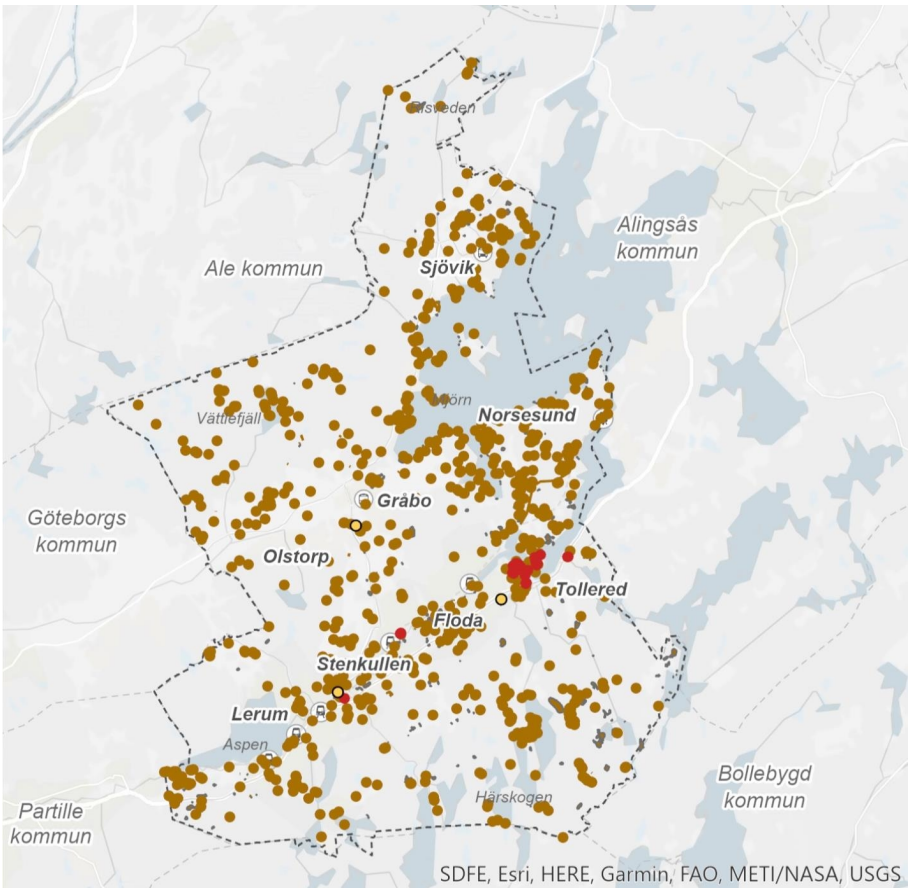

KULTURMILJÖLAGEN

- Kyrkligt kulturminne
- Byggnadsminne
- Fornlämning/övrig kulturhistorisk lämning - punkt
- Fornlämning/övrig kulturhistorisk lämning - linje
- Fornlämning/övrig kulturhistorisk lämning - yta

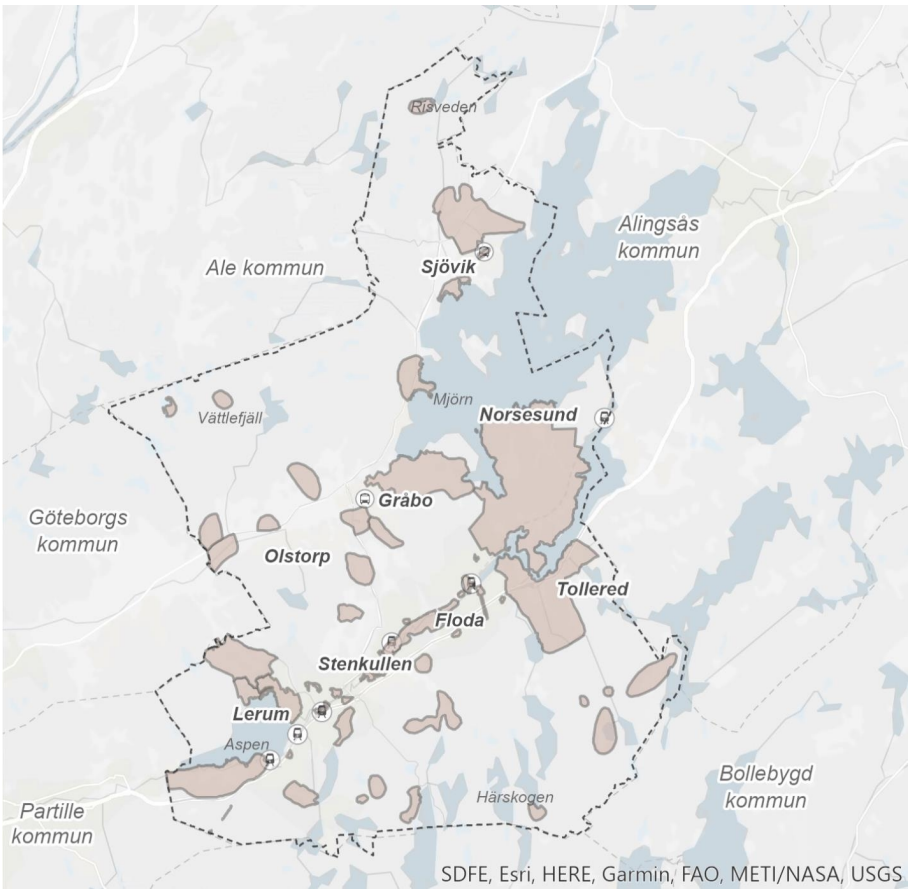

KULTURMILJÖPROGRAM

- Kulturmiljö

Kulturmiljöprogram

Kommunens Kulturmiljöprogram från 2001 redovisar en sammanställning av kommunens värdefulla kulturmiljöer och en byggnadsinventering som beskriver flera av kommunens kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Både kulturmiljöprogrammet och byggnadsinventeringen är delvis inaktuella och bör uppdateras, dels med att revidera vilka kulturmiljöer som anses vara av kulturhistoriskt värde och dels med att värdera vad som gör kulturmiljön intressant och då kunna vara ett stöd för kommande avvägningar. Befintligt kulturmiljöprogram och befintlig byggnadsinventering gäller till dess att det finns en uppdaterad version.

Offentlig service

När Lerums kommun växer med fler invånare, växer även behovet av samhällets grundläggande funktioner.

Utbildning

Öxeryds förskola

Förskolor och grundskolor finns lokaliserade inom hela kommunen. I Lerums tätort finns även gymnasium och vuxenutbildning. Kommunen erbjuder fritidsgårdar och kulturskola. Lerums kommun är en populär boendekommun för barnfamiljer, vilket innebär att trycket på barnomsorg och skolor är högt.

Övrig offentlig service

I Lerums kommun finns fem bibliotek som ligger i kommunens större orter.

I kommunen finns särskilda boenden för äldre, för fysiskt funktionshindrade eller sjuka och gruppboende för personer med demens. En åldrande befolkning innebär ett större behov av tillgängliga och väl anpassade bostäder som möjliggör för äldre att bo kvar i kommunen.

Handel, näringsliv och sysselsättning

Garveriet i Floda

Lerums kommun är en småföretagarkommun som arbetar för att ha ett attraktivt näringslivsklimat som främjar nyföretagande, utveckling och tillväxt för de företag som redan verkar i kommunen samt lockar till sig nyetableringar.

I Lerums kommun finns idag drygt 4000 företag registrerade, i princip alla är små företag och hälften har inte någon anställd. Ungefär två tredjedelar av kommunens arbetstillfällen är inom näringslivet. Generellt sett är näringslivet välmående och kommunen har ett högt nyföretagande.

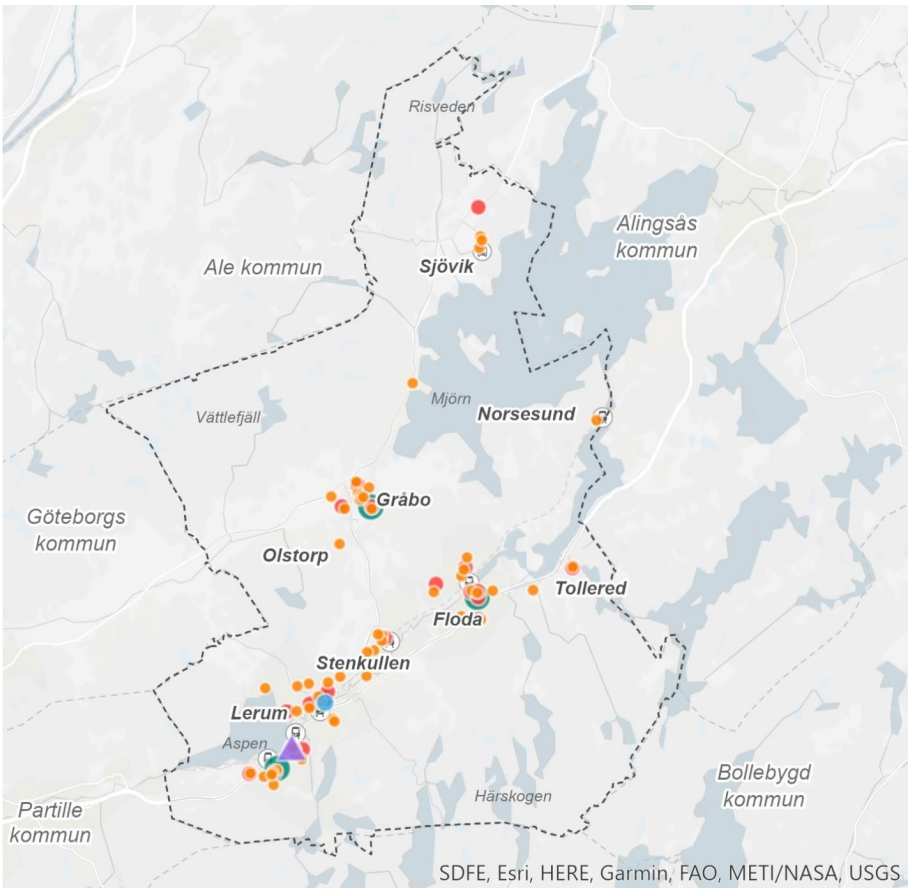

UTBILDNING

- Vuxenutbildning
- Kulturskola
- Förskola
- Grundskola
- Gymnasium

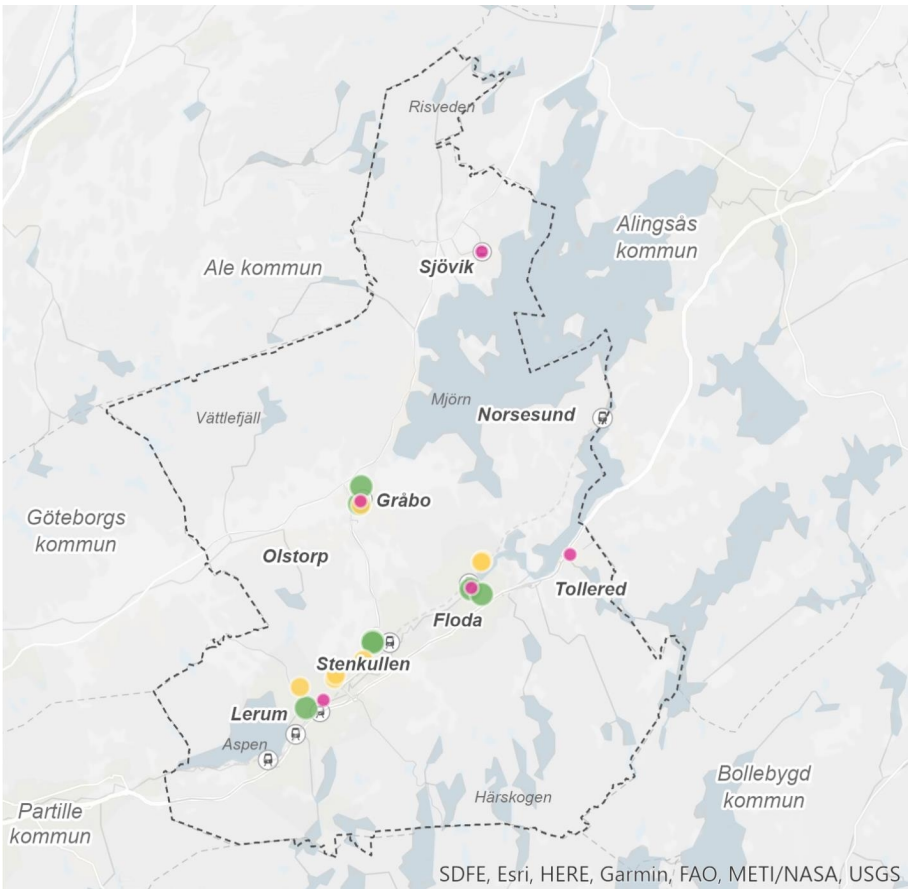

ÖVRIG OFFENTLIG SERVICE

- Bibliotek
- Äldreboende
- Grupp- och servicebostäder

Handel och service

Lerums centrum består av mindre företag inom handel och service. I Hulan finns ett antal större aktörer och med sitt strategiska läge vid motorvägen har platsen utvecklats starkt inom handeln i Lerum.

Utöver Lerums centrum finns ett stort lokalt engagemang i både Floda och Gråbo för att stärka respektive centrum. Även där går utvecklingen i en positiv riktning för levande och attraktiva centrumplatser.

Sett i regionen är Lerums kommun svag på sällanköpsvaror. Kommuninvånarna handlar främst sina sällanköpsvaror i andra kommuner. Förutom starka handelsområden utanför kommunen är e-handeln alltmer växande vilket innebär en utmaning för både externhandel och stadsnära handel.

Besöksnäring

Besöksnäringen i kommunen omsätter cirka 350-400 miljoner årligen. I handlingsplan för besöksnäringen pekas områdena Sävelångsbygden, Väg 190 och Aspen/Lerum ut som särskilt viktiga för besöksnäringen. Besöksnäringen är viktig utifrån flera perspektiv. Dels fungerar det som en del i kommunens arbete med att marknadsföra sig som en attraktiv plats att bo och verka i. Men det kan även innebära arbetstillfällen för personer som ibland har svårare att komma in på arbetsmarknaden. Besöksnäringen är ofta en port in i arbetslivet och ger individen större möjligheter att fortsätta etablera sig på arbetsmarknaden.

Kommunerna kan i sin översiktsplan peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Syftet med LIS är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas vid prövning av dispenser och upphävning av strandskyddet. Utpekade LIS-områden ger förutsättningar för besöksnäringen att utvecklas nära vatten.

Verksamhetsområden

Verksamhetsområden i kommunen är främst lokaliserade till Stenkullen, Floda och Gråbo. Det finns en efterfrågan på mer mark för verksamheter, som kan tillgodoses både genom mer effektivt utnyttjande av befintliga ytor och genom nya verksamhetsområden.

Lerum och Partille kommuner har en gemensam fördjupning av översiktsplan för Jonsered-Jeriko, med nya områden med föreslagen markanvändning verksamheter. Det skulle kunna ge ett stort tillskott av verksamhetsmark för bägge kommunerna och kunna innebära både att nya företag etablerar sig men även innebära en omflyttning för redan befintliga företag.

Areella näringar

I kommunen finns drygt 200 företag inom jordbruk, skogsbruk och fiske. De flesta aktiva lantbrukare är äldre och lantbruket står inför ett nödvändigt generationsskifte.

Det ökande intresset för närproducerad mat, liksom samhällets ökade insikter om vikten av robusthet och krisberedskap kan öka intresset för att investera i jordbruk.

Lerums kommun arbetar med att ta fram en skogsstrategi för den skog som är i kommunal ägo. Skogsstrategin beskriver övergripande mål och riktlinjer för den kommunala skogsförvaltningen. Bland annat behandlas mål för upplevelser och rekreation, naturvård och hållbarhet samt finansiering och ekonomi.

Djurhållning förekommer bland annat inom jordbruket. Djuranläggningar kan ge upphov till störningar gentemot omgivningen, vilket kommunen ska beakta vid planläggning och bygglovgivning. Några generella riktlinjer för avstånd mellan djuranläggningar och bebyggelse kan dock inte anges.

Underlag till jordbruksmark i kartan är hämtat från Jordbruksverkets öppna data, jordbruksblock.

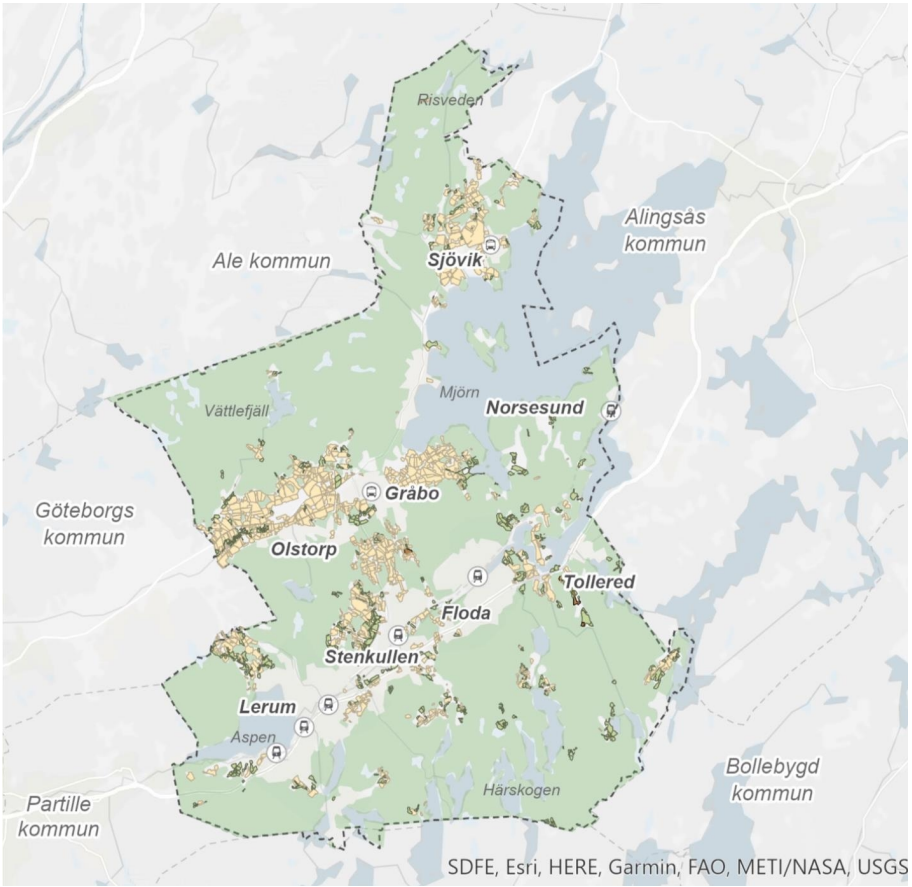

Det finns möjlighet till flera olika fritidsaktiviteter i kommunen.

Natur och friluftsliv

Översiktsplanen förhåller sig till kända värden för natur och friluftsliv och visar hur den gröna och blå infrastrukturen kan värnas och utvecklas. I denna del beskrivs de allmänna intressena kopplat till kommunens naturvärden, friluftsliv, jordbruk och grönområden i tätorterna.

Naturmiljö

Landskapet i Lerums kommun växlar mellan jordbruksbygd, skogsbevuxna berg, dalgångslandskap, sjöar och vattendrag. Naturmiljöerna är en av kommunens största tillgångar och är värdefulla för flera hotade arter, framförallt arter knutna till rika lövskogar och gamla träd, men också till sjöar, vattendrag och andra miljöer.

Vackra kulturlandskap finns på cykelavstånd från tätorterna. Tätortsnära lövskogar, hagmarker och andra trädmiljöer, ofta med gamla och grova ädellövträd, är andra rekreativa miljöer.

Naturvårdsprogram

Kommunens naturvårdsprogram är ett kunskapsunderlag som pekar ut och beskriver områden med höga värden för naturvård och det rörliga friluftslivet. Naturvårdsprogrammet utgör ett vägledande dokument med

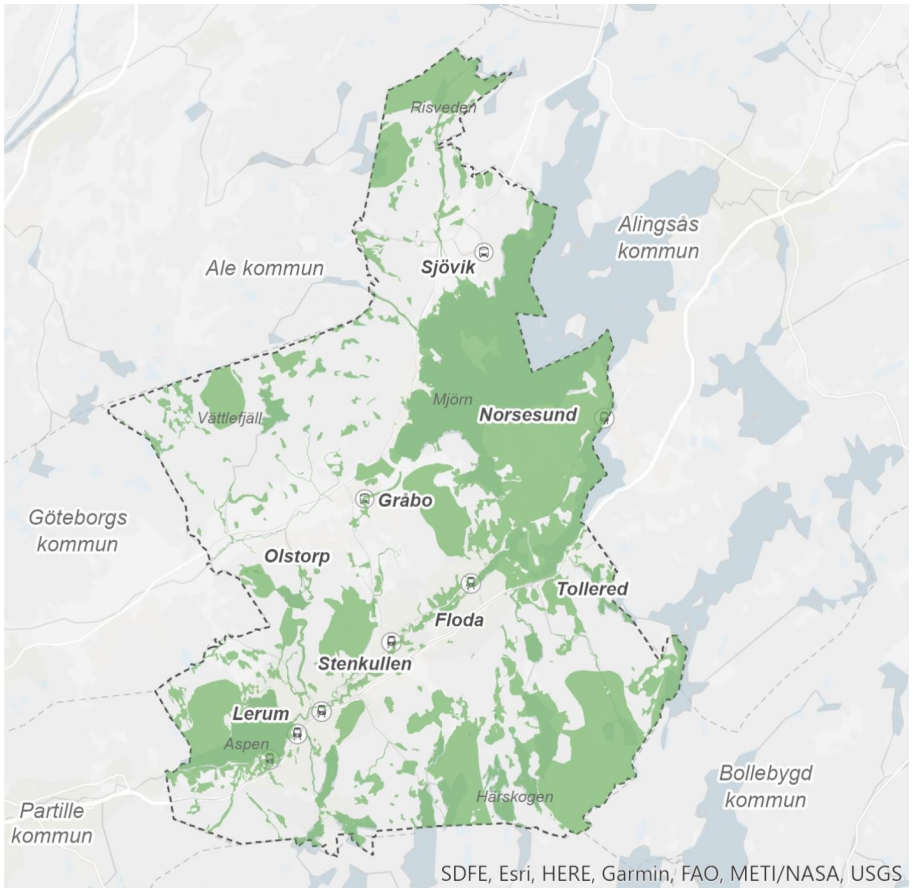

NATURVÅRDSPROGRAM

Områden med höga värden

riktlinjer för vilken hänsyn som ska tas vid exploatering inom utpekade områden. För att förtydliga inriktningen på naturvårdsarbetet inom Lerums kommun har kommunen även sammanställt lokala miljömål, som grundar sig i de nationella miljömål som kopplas till natur- och friluftslivsvärdena.

Riksintresse naturvård

Områden av riksintresse för naturvård ska representera huvuddragen i svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv.

Fem riksintresseområden för naturvård ligger helt eller delvis inom Lerums kommun:

- Säveån, Nääs, Öjared, Aspen
- Risveden
- Vite mosse
- Anten-Mjörn
- Ömmern och Ödenäs
- Lärjeån och biflöden

I hållbarhetsbedömningen framgår hur översiktsplanen förhåller sig till riksintressena.

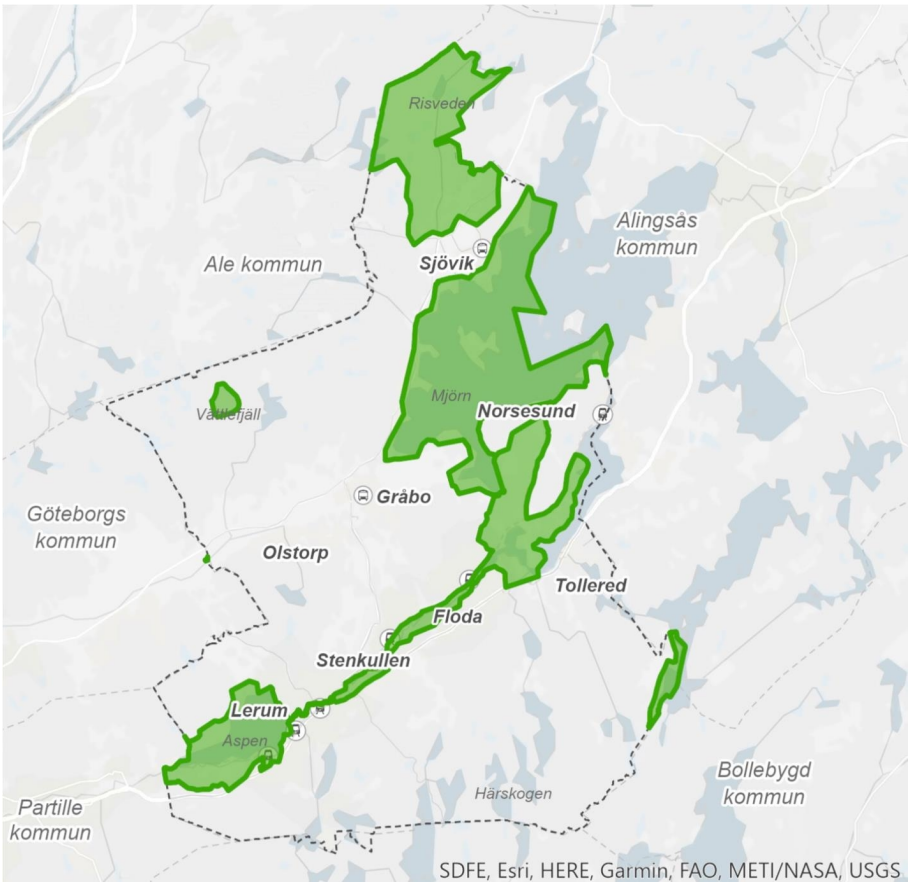

NATURA 2000

Natura 2000
Fågeldirektivet

Natura 2000
Art- och habitatdirektivet

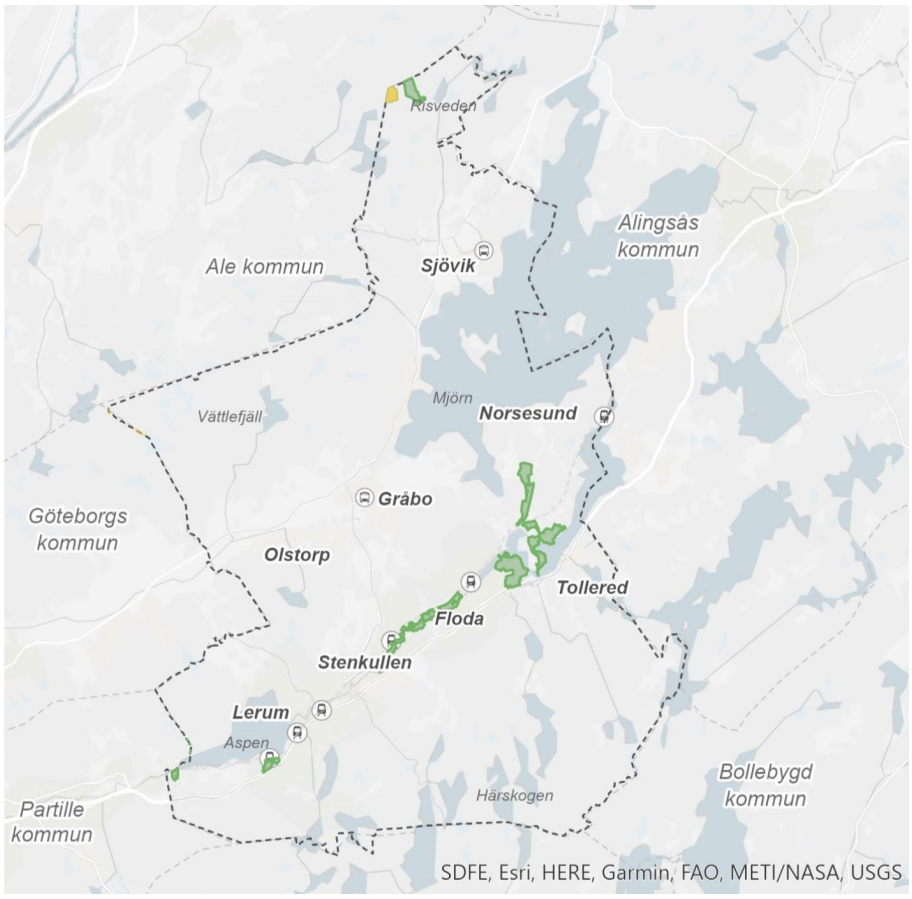

SKYDDADE OMRÅDEN

Landskapsskydd

Naturreservat

Biotopskyddsområde

Naturminne

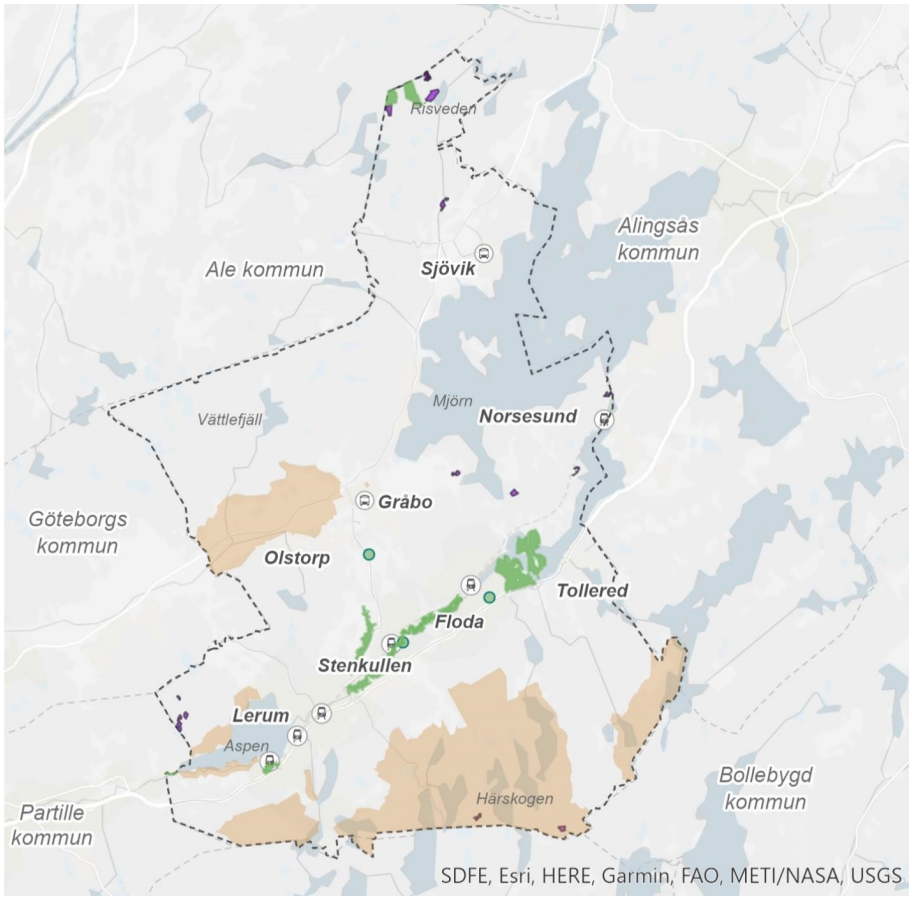

Natura 2000

I kommunen finns sju Natura 2000-områden som per automatik också klassas som riksintressen. Syftet med Natura 2000 är att bidra till bevarandet av växter, djur och deras livsmiljöer. Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i hela EU. Verksamheter eller åtgärder som kan påverka naturmiljön i Natura 2000 kan kräva tillstånd. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området.

Skyddade områden

I Lerums kommun finns åtta naturreservat, fyra områden med landskapsbildsskydd, tre naturminnen samt flera biotopskyddsområden och områden med naturvårdsavtal. Artskydd regleras av artskyddsförordningen och gäller över hela landskapet.

Landskapsbildsskydd är ett äldre form av skydd med syfte att skydda stora områden från större påverkan eller förändring. Till varje landskapsbildsskyddsområde finns beslut med ett antal föreskrifter som framför allt avser att skydda de visuella upplevelsevärdena i landskapet. Inom landskapsbildskydd krävs det vanligtvis tillstånd från länsstyrelsen för att uppföra ny byggnad och anlägga nya vägar. Tillstånd kan ges om åtgärden inte strider mot områdesskyddets syfte. I områden som även ingår i riksintresse naturvård och/eller friluftsliv hanteras landskapsbildskyddet särskilt restriktivt.

Naturreservat är en stark skyddsform och det vanligaste sättet att långsiktigt skydda värdefull natur. Naturreservat bildas för att skydda värdefull natur och sällsynta arter, för att bevara biologisk mångfald och för att säkra människors tillgång till attraktiva områden för rekreation, friluftsliv, och andra naturupplevelser. Särskilda föreskrifter gäller inom varje naturreservat.

Biotopskyddsområde kan användas för att skydda små mark- och vattenområden. Länsstyrelsen får medge dispens om det finns särskilda skäl. Dispens beviljas enligt praxis restriktivt. Det är viktigt att hantera frågor rörande biotopskydd tidigt i prövningsprocesser då felaktig hantering kan leda till överprövning och upphävande av beslut. Biotopskydd gäller även generellt för vissa småbiotoper i landskapet:

- Allé
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Pilevall
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark
- Stenmur i jordbruksmark
- Åkerholme

Ett naturminne är ett enskilt naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt exempelvis gamla skyddsvärda träd med rik fauna och flora. Naturminnen har ofta stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. Naturminnen kan även omfatta det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Länsstyrelsen eller kommunen får med stöd av miljöbalken förklara ett särpräglat naturföremål som naturminne. Det krävs dispens för åtgärd som kan skada ett naturminne.

Artskyddet är en strikt förbudslagstiftning. Dispenser från artskyddsförordningen ges mycket restriktivt. Att artskyddet tillgodoses kan vara en förutsättning för genomförande av olika åtgärder och prövning av ny bebyggelse. Det är viktigt att tidigt i planeringsprocesser identifiera om skyddade arter kan påverkas av föreslagen samhällsutveckling.

Strandskydd

Vid hav, sjöar och vattendrag gäller strandskydd. Strandskyddets syften är dels att trygga förutsättningarna för allmänhetens tillgång till sjöar och vattendrag, och dels att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur och växtliv.

Generellt omfattar strandskyddet ett område inom 100 meter från strandlinjen, både upp på land och ut i vattnet. Vissa sjöar i Lerums kommun har dock ett utökat strandskydd och inom vissa områden, till exempel inom detaljplan, är strandskyddet upphävt.

Inom strandskyddat område är det bland annat förbjudet att uppföra nya byggnader eller andra anläggningar. Om det finns särskilda skäl kan kommunen ge dispens från bestämmelserna. Det finns sex särskilda skäl som kan användas som grund för dispens eller när strandskydd upphävs i detaljplan: om det aktuella området...

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

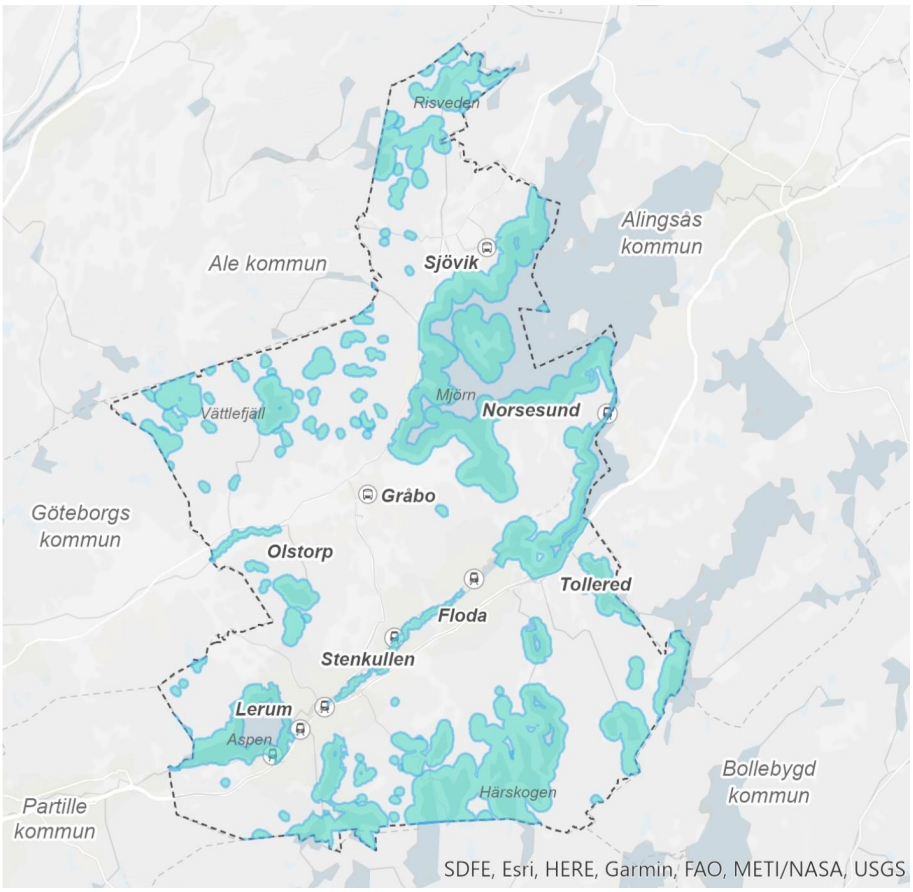

Därutöver kan kommunen i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet.

Friluftsliv

Närheten till naturen är en viktig del av kommunens attraktivitet. Tre stora sjöar och ett stort antal mindre ger goda förutsättningar för naturupplevelser i form av båtliv, fiske, bad, paddling och skridskoåkning. Lövskogsomgärdade Säveån strömmar genom tre tätorter med goda utrymmen för promenader och sportfiske.

Vindsurfare på Aspen

Vackra kulturlandskap finns på cykelavstånd från tätorterna. Tätortsnära lövskogar, hagmarker och andra trädmiljöer, ofta med gamla och grova ädellövträd, är andra rekreativa miljöer. I norr och söder finns utbredda och sammanhängande sjörika barrskogsområden för motion, utflykter eller längre vandringar. Delar av friluftsområdena är så kallade tysta områden, skyddade från väg- och industribuller.

Genom fysisk planering avgörs vilka områden som kommer att exploateras eller inte, vilket kan påverka friluftsområden. I översiktsplanen redovisas hur kommunen avser att värna och utveckla friluftsvärden. I kommunens

naturvårdsprogram står bland annat mål om att det ska finnas motionsspår i Härskogen samt inom gångavstånd från Lerum, Floda, Gråbo, Stenkullen, Tollered och Sjövik, liksom att Säveåns attraktivitet som sportfiskevatten ska värnas.

Riksintresse för friluftsliv

Områden som pekas ut som riksintresse för friluftsliv har stor betydelse för människors utevistelse.

Sex riksintresseområden för friluftsliv ligger helt eller delvis inom Lerums kommun:

- Lärjeåns dalgång
- Vättlefjäll
- Risveden
- Säveån med Hedefors
- Härskogenområdet
- Nääs ekhagar

I hållbarhetsbedömningen framgår hur översiktsplanen förhåller sig till riksintressena.

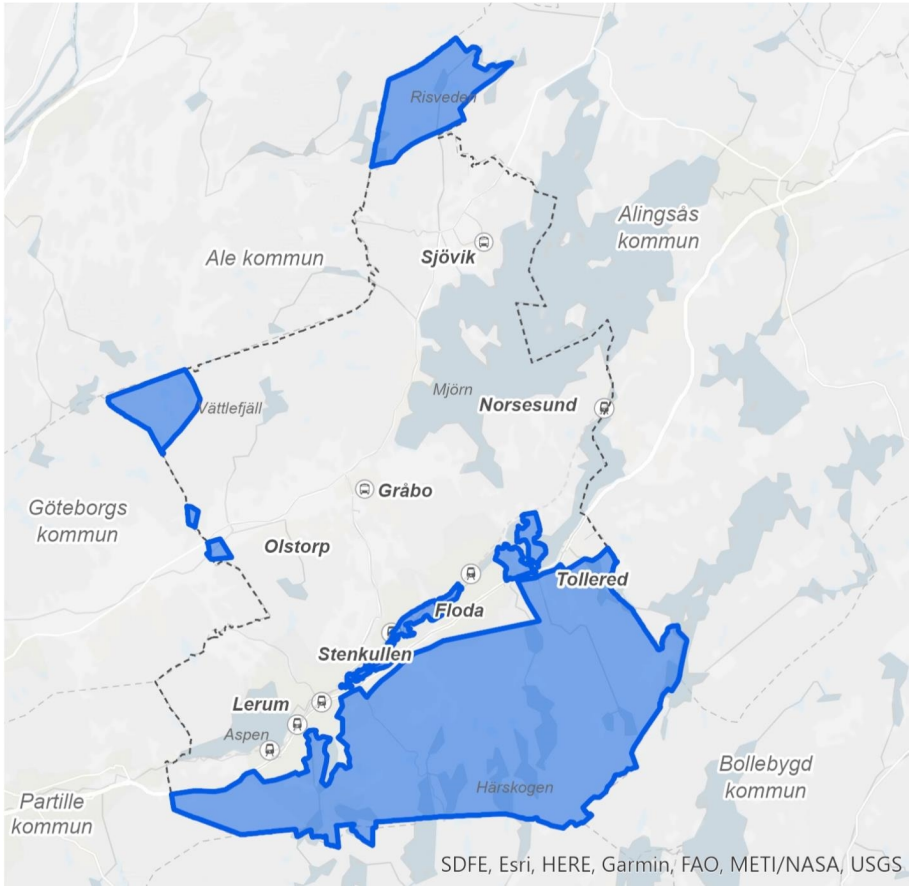

Riksintresse friluftsliv

Jordbrukslandskap

Jordbrukslandskap kring Gråbo

Jordbrukslandskapet är en viktig del av kommunens identitet och flera områden har särskilda värden som kulturmiljöer. Kommunens största jordbrukslandskap ligger längs väg 190 och längs Gråbovägen.

Jordbruksmarken är en resurs av vikt för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och klimatanpassning. Dessutom är det till stor del en lättbearbetad mark för exploateringsbehov, vilket innebär en intressekonflikt där krav på bevarande ställs mot exploateringsintressen. Ett av kommunens lokala miljömål är att värna ett rikt odlingslandskap.

I avsnittet Bebyggelse - Handel, näringsliv och sysselsättning finns mer information om areella näringar (jordbruk, skogsbruk och fiske).

Grönområden i tätorterna

Elljuspår i Häcksjöområdet vid Lerum tätort

Parker och grönområden i tätorterna bidrar med sociala värden såväl som ekosystemtjänster. En grönskande tätort är mer attraktivt för boende och besökare, samtidigt som grönskan renar luft, dämpar buller, svalkar vid värmeböljor, fördröjer dagvatten och utgör livsmiljö för växter och djur.

Den småskaliga gröna infrastrukturen inom tätorterna hänger ihop med större grönområden i kommunen och regionen. För barn och personer med nedsatt rörelseförmåga är parker och grönområden i tätorterna särskilt viktiga för lek, vila och umgänge. För boende i tätorter är det inte ytan på ett grönområde som är det viktigaste, utan vilka funktioner som finns. En mindre yta kan ha större värde, om där till exempel finns uppvuxna träd eller om den fungerar som en social mötesplats.

Natur- och friluftsvärden i tätorterna

Kommunen har tagit fram ett kunskapsunderlag som redovisar naturvärden, friluftsvärden och ekosystemtjänster i tätorterna. Inventeringen är utförd år 2020 och omfattar naturvärden, friluftsvärden och ekosystemtjänster i sex tätorter i kommunen: Lerum, Floda, Stenkullen, Gråbo, Sjövik och Tollered. Underlaget kan fungera som verktyg vid förtätning inom tätorterna.

NATUR- OCH FRILUFTSVÄRDEN I TÄTORTERNA

- Högt naturvärde (klass 2)
- Påtagligt naturvärde (klass 3)
- Visst naturvärde (klass 4)
- Visst/lågt naturvärde
- Lågt naturvärde
- Mycket viktigt friluftsområde (klass 1)
- Viktigt friluftsområde (klass 2)
- Övrigt friluftsområde (klass 3)
- Lågt värde för friluftslivet
- Område med tätortsnära ekosystemtjänster

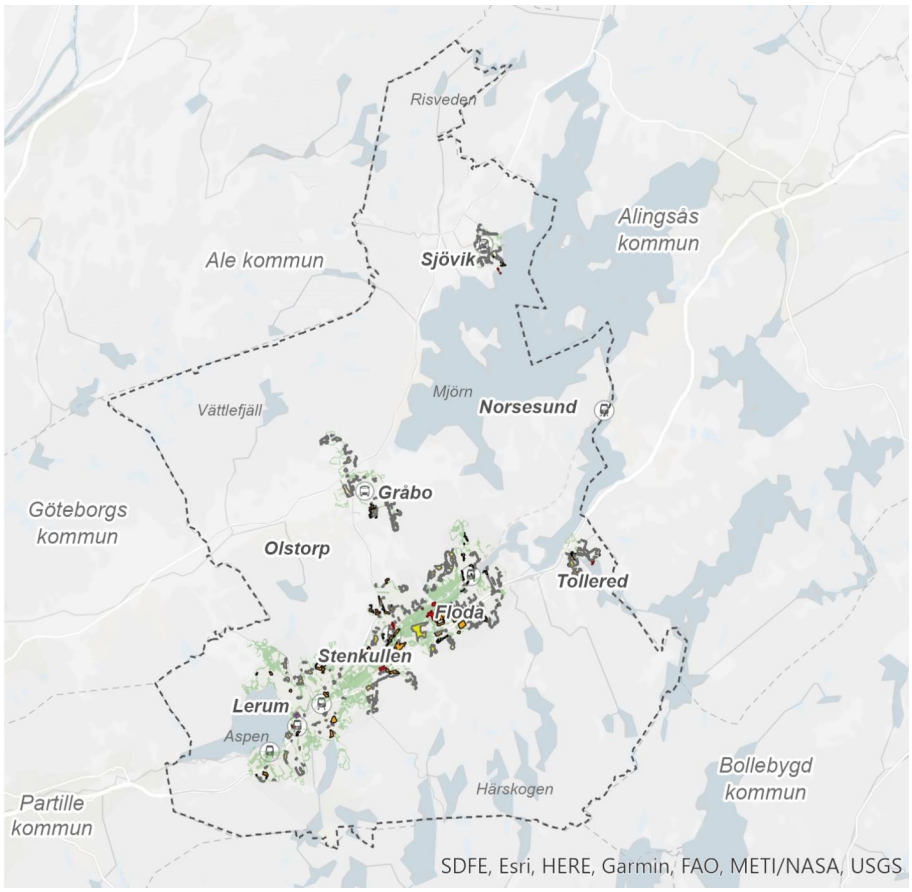

Naturvärden

Grönområden i tätorter är ofta utsatta för negativ påverkan men har ändå i stort sett alltid några naturvärden. I tätorter är det vanligt att gamla träd i t.ex. alléer eller i gamla herrgårdsmiljöer bidrar till höga naturvärden. I kommunens tätorter finns särskilt höga naturvärden i anslutning till vattenmiljöerna Säveån, Mjörn, Aspen och Torskabotten.

Friluftsvärden

Grönområden nära bebyggelse kan vara värdefulla för friluftslivet. Inte minst är de utmärkta för barn att på ett enkelt sätt utforska och komma i kontakt med naturen, men även för vuxna kan tätortsnära natur erbjuda en värdefull möjlighet att utöva friluftsliv till vardags.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är ett relativt nytt begrepp som syftar till att beskriva de tjänster som människan får av naturen. Livsmiljöer, Mentalt välbefinnande, Reglering av buller och Fysisk hälsa är de fyra vanligaste ekosystemtjänsterna i de inventerade områdena.

Infrastruktur och mobilitet

Infrastrukturen i kommunen är del av de grundläggande strukturerna där boende, näringsliv och besökare får tillgång till exempelvis aktiviteter, varor, tjänster, energi och rent vatten. Infrastrukturen består dels av infrastruktur för kommunikationer så som vägar för bil, cykel och fotgängare samt järnväg. Infrastrukturen innefattar även tekniska anläggningar som ingår i samhällsstrukturen. Med begreppet mobilitet lyfts här även rörelsemönstret inom kommunen utifrån behov och förmåga.

Pendeltåg vid stationen i Norsesund

Hållbart resande

Det absolut vanligaste färdsättet i Lerums kommun är bilen. I nivå med övriga kranskommuner görs nästan 70 procent av kommuninvånarnas resor med bil. Det är vanligare att boende tar bilen för resor till inköp och vid hämtning/lämning på förskola/skola än till arbetsplats/skola och fritidsaktiviteter. Knappt var femte bosatt i Lerums kommun använder kollektivtrafiken i vardagen. Efter Göteborg är Lerums kommun och Partille kommun de kommuner i regionen där invånarna promenerar mest, 15 procent av alla vardagsresor görs till fots i Lerums kommun. Cyklande har en väldigt låg andel av resandet i kommunen.

Transportsystemet ska underlätta för människor att välja hållbara resor där det är möjligt. Förutsättningarna för hållbara resor skiljer sig åt inom kommunen. Resandet på landsbygden kommer även fortsättningsvis i första hand vara baserat på bilen tills det finns andra alternativ. I tätorterna däremot kan samhällsplaneringen i större utsträckning utgå ifrån de som går och cyklar.

För ökad trafiksäkerhet arbetar Lerums kommun efter det nationella målet nollvisionen, som innebär att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Den långsiktiga trenden är att trafiksäkerheten ökar, framförallt på det kommunala vägnätet.

Pendling och kollektivtrafik

Långt mer än hälften av kommuninvånarna pendlar till sitt arbete eller studier, främst till Göteborg. Det bekväma pendlingsavståndet till regionkärnan är en given grund för kommunens attraktivitet, men skapar också utmaningar för möjligheterna till levande centrum lokalt.

Kollektivtrafiken är uppbyggd kring en struktur med pendeltåg längs Västra stambanan, expressbussar längs E20 och väg 190 och lokalbussar. Inom kommunen finns sex stationslägen för pendeltåg, som tillsammans med stationerna i Gråbo och Sjövik utgör betydelsefulla mobilitetsnoder och bytespunkter i kollektivtrafiken. I områden med närhet till pendeltågstation

GÅNG OCH CYKEL

- Planerad cykelväg
- Regionalt cykelstråk (studerad sträckning)
- Blandtrafik
- Befintligt cykelnät

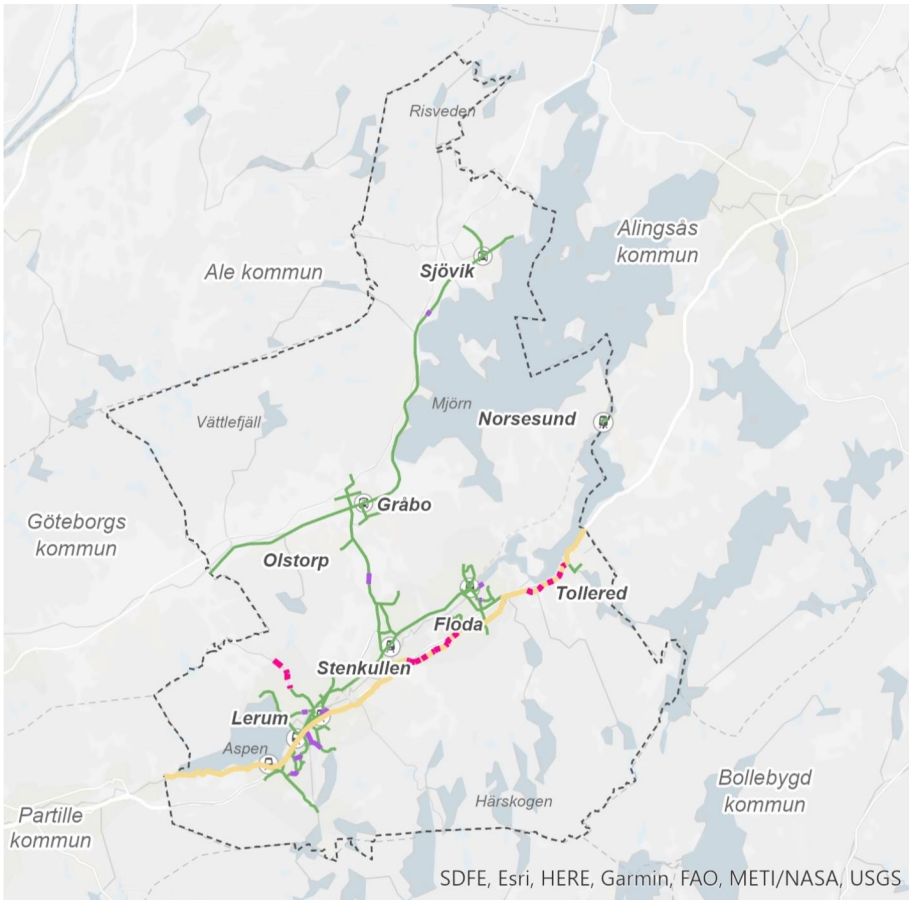

PENDLING OCH KOLLEKTIVTRAFIK

- Busstation
- Tågstation
- Järnväg
- Busslinje

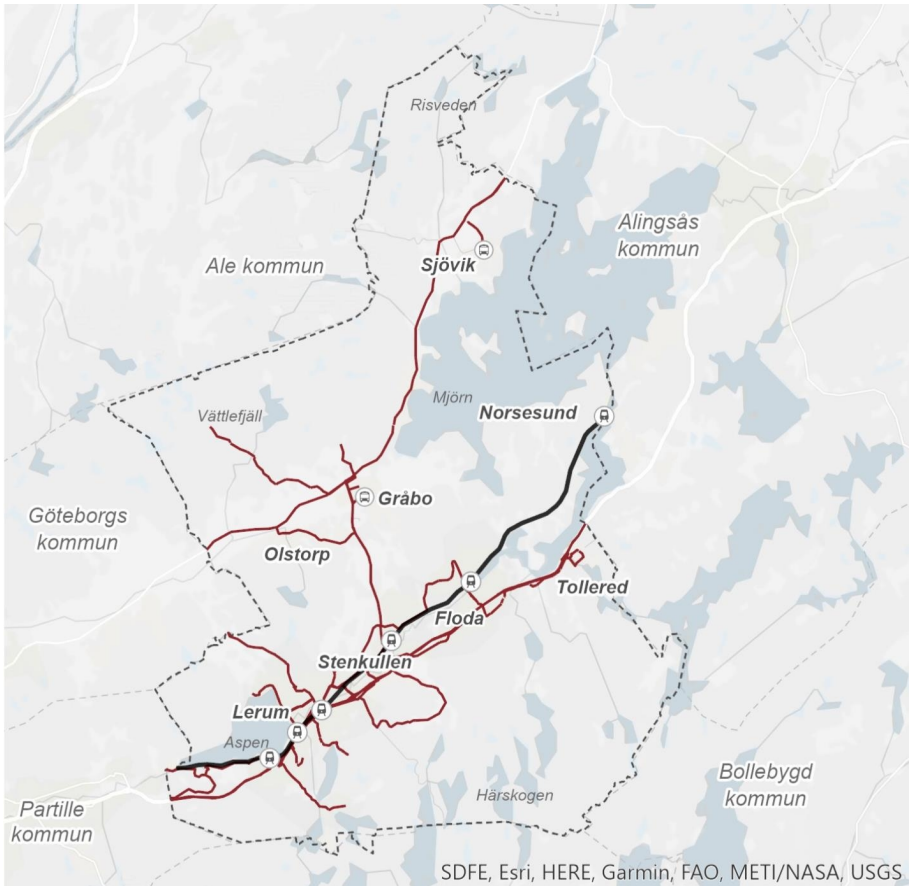

eller hållplats där expressbuss stannar är tillgången till effektiv och tät kollektivtrafik god. Inom delar av landsbygden är kollektivtrafiken mer begränsad.

Västra Götalandsregionen bestämmer i rollen som kollektivtrafikmyndighet hur kollektivtrafiken i länet ska byggas ut. I ett kollektivtrafikförsörjningsprogram som uppdateras löpande anges mål för kollektivtrafiken, hur kollektivtrafiken ska utvecklas och var fokus på kollektivtrafiksatsningar ska ligga. Utvecklingen av kollektivtrafiken sker i nära samverkan med kommunerna.

Efterfrågan på pendelparkeringsplatser ökar och det är en utmaning att kunna ordna tillräckligt många pendelparkeringsplatser. Det finns idag pendelparkeringar vid samtliga stationer för pendeltåg och i Gråbo. I anslutning till Lerums station finns ett parkeringshus med pendelparkeringar.

Lerums kommun arbetar med att ta fram en trafikstrategi och en ny parkeringspolicy. Dessa kommer bli viktiga styrdokument i det fortsatta arbetet med frågor som rör mobilitet i kommunen.

Gång och cykel

Gångbanorna är till största del kombinerade gång- och cykelvägar och är väl utbyggda inom och mellan tätorterna i kommunen.

Lerum verkar för att knyta samman ett regionalt cykelnät.

Trygga skolvägar är ett prioriterat område som kommunen har arbetat med. Tätorterna i Lerums kommun har mycket olika karaktär där en del områden har långa omvägar för gångtrafikanterna medan andra delar, till exempel Hulan och Gråbo, har mer rutnätskaraktär med närmare mellan korsningarna, vilket minskar omvägarna för de som går.

Cykelbanor finns i och mellan de större tätorterna i kommunen. Regionala cykelvägar saknas i stor utsträckning till grannkommunerna. Göteborgsregionen arbetar med ett regionalt cykelnät och stråket Göteborg-Partille-Lerum-Alingsås är det högst prioriterade stråket för utbyggnation. Sverigeleden som är en rikstäckande cykelled har en sträckning genom kommunen mellan Sjövik-Gråbo-Olstorp vidare mot Olofstorp och Göteborg. I delar av kommunen går Sverigeleden längs med en kombinerad gång-, cykel- och ridled.

Lerums kommun verkar för att knyta samman ett regionalt cykelnät med koppling till Alingsås, Partille och Göteborg. På sikt även till Härryda. Kommunen arbetar löpande med att planera för och bygga ut huvudcykelnätet inom kommunen så att det knyter ihop kommunens olika delar och målpunkter på ett välfungerande och tryggt sätt.

RIKSINTRESSEN KOMMUNIKATION

- Järnvägsstation
- Västra stambanan
- E20
- Väg, planerad eller framtida
- Flygbuller ekvivalentnivå
- Flygbuller maxnivå influensområde
- Influensområde, Landvetter flygplats
- Gräns för MSA-yta, Trollhättans flygplats (hela Lerums kommun ligger inom MSA-yta för Landvetter flygplats)

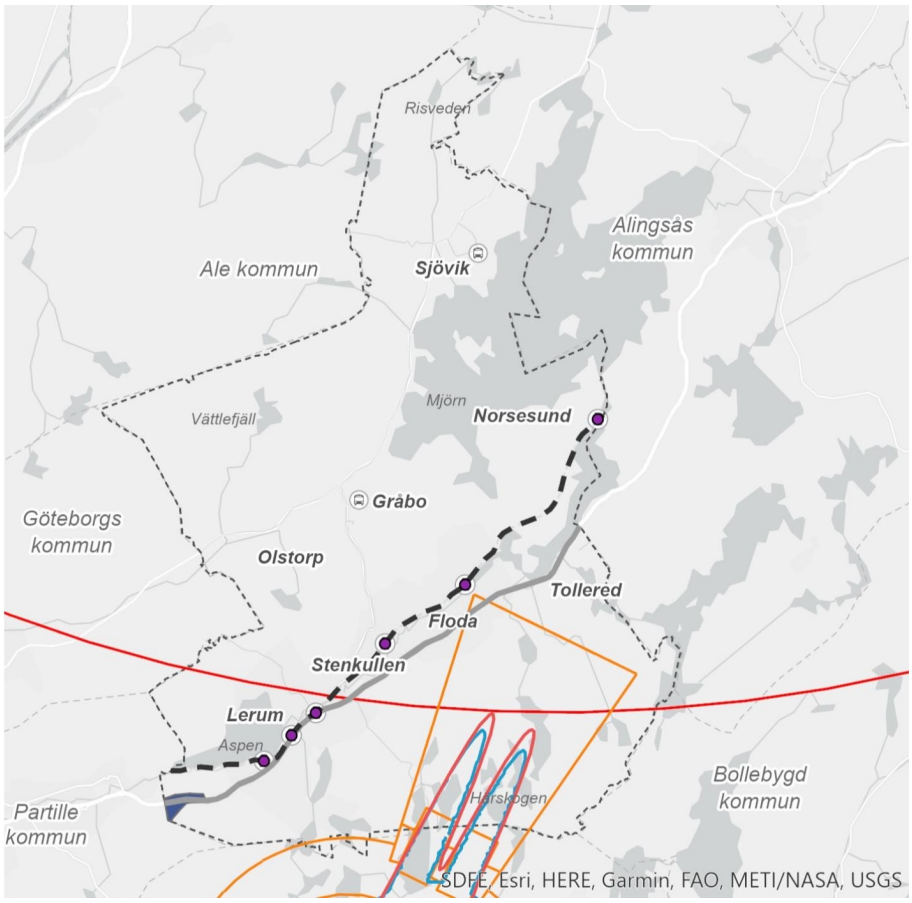

Trafik

Genom Lerums kommun sträcker sig väg E20, väg 190 och Västra Stambanan som intensiva kommunikationsstråk med hög andel trafik. Inom kommunen finns även andra större viktiga vägar som ansluter till strategiska områden inom kommunen och i angränsande kommuner som Landvetter flygplats.

Riksintresse kommunikationer

Väg E20 och Västra stambanan som båda sträcker sig genom Lerums kommun är utpekade riksintressen för kommunikation. I riksintresset för järnväg ingår samtliga stationer. I Lerums finns även ett riksintresse för framtida väg i anslutning till Jeriko. Denna är en del av en möjlig tvärförbindelse mellan E20 och väg 40.

Väg E20 i Tollered

Även Landvetter flygplats som ligger i Härryda kommun och Trollhättans flygplats är riksintressen som berör Lerums kommun. Landvetter flygplats har två influensområden som sträcker sig in i delar av Lerums kommun, influensområde med hänsyn till flyghinder respektive flygbuller. Dessutom berörs Lerums kommun av MSA-ytor kring Landvetter flygplats och Trollhättans flygplats som tillsammans täcker hela kommunens yta.

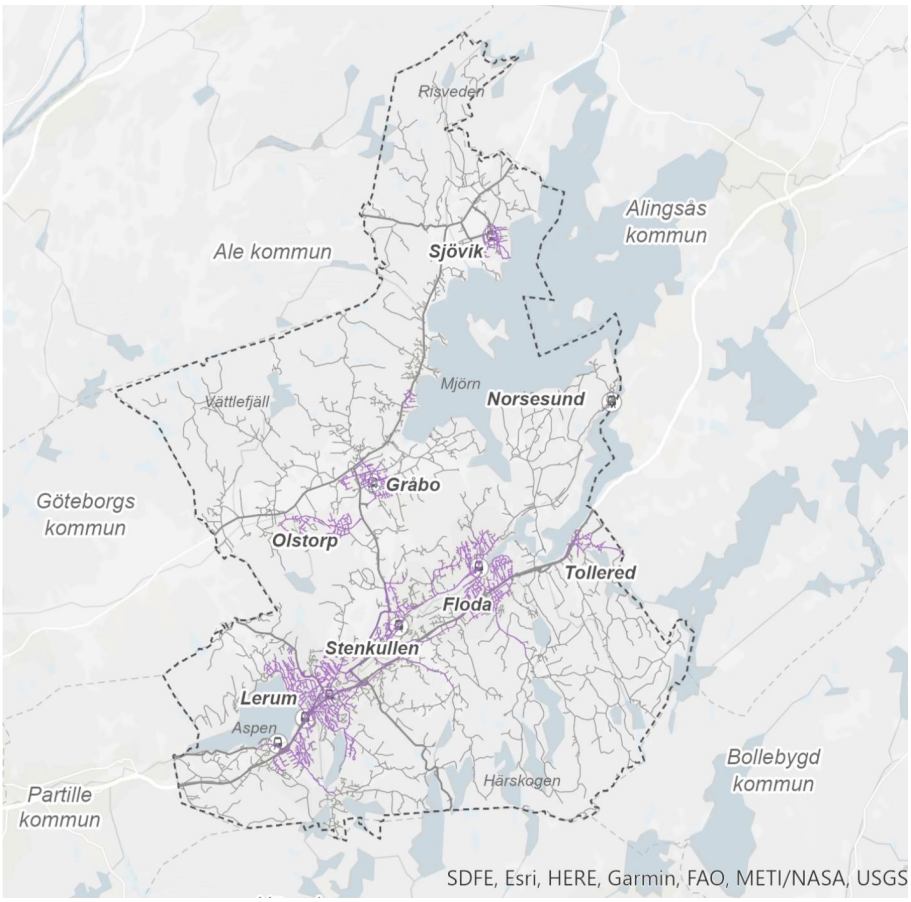

VÄGNÄT

- Kommunal väg
- Mindre väg
- Huvudvägnät

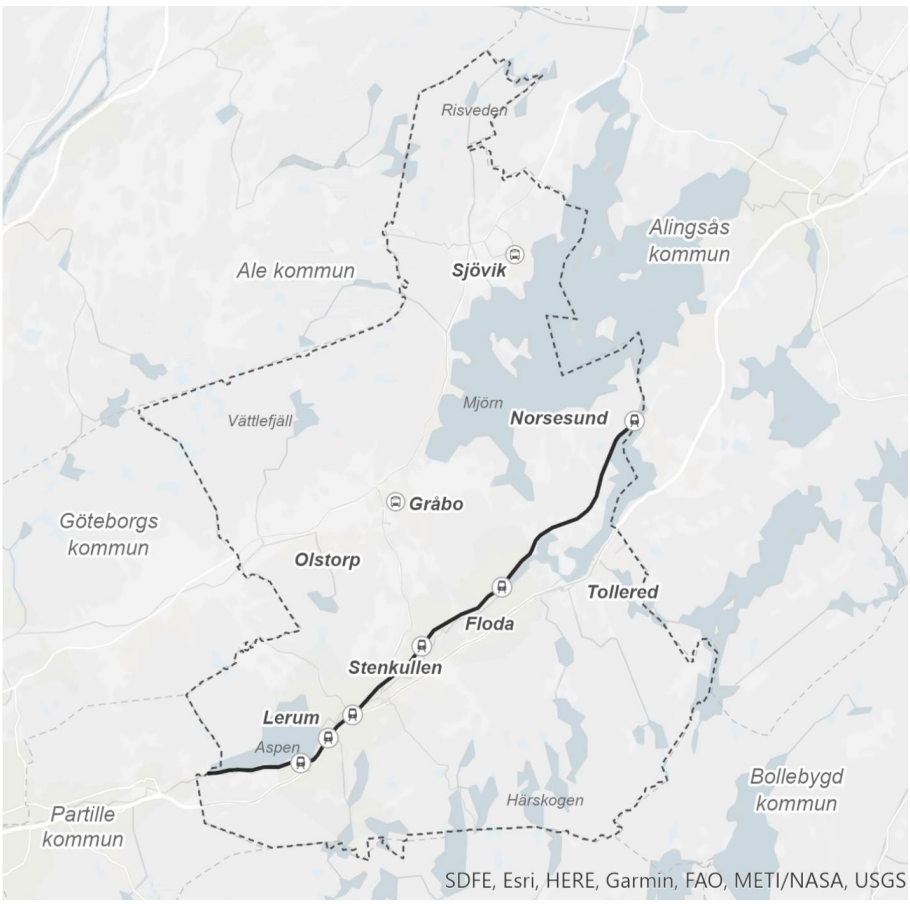

JÄRNVÄG

- Järnvägsstation
- Järnväg

Vägnät

Väg E20 är en hörnsten till den goda kommunikationen som bidrar till Lerums kommuns attraktiva plats i regionen. Europavägen är en viktig transportled för både person- och godstrafik som förbinder Göteborgsregionen med Skaraborg vidare österut. Väg E20 är en rekommenderad väg för farligt gods.

Trafikmotet Hulan, som är entrén till Lerum västerifrån, är anstängt och riskerar att överstiga sin kapacitet om inte kapacitetsförstärkande åtgärder görs. Det finns behov av att säkerställa kapaciteten på lång sikt i framför allt på- och avfarterna till väg E20 annars finns risk för köbildning på E20 och i orterna. Lerums kommun verkar för två nya trafikmot, ett mellan Kastenhof och Hulan samt ett mellan Kastenhof och Floda.

För Härskogsvägen finns förslag från Trafikverket på utredning om ny väglänk på ungefär en kilometer i syfte att höja trafiksäkerheten. Det innebär också en ökad tillgänglighet på sträckan.

Järnväg

Västra stambanan sträcker sig genom kommunen med dubbelspår. Västra stambanans kapacitet är idag helt nyttjad och trafikeras av gods- snabb- och pendeltåg. Pendeltåg trafikerar sträckan Göteborg-Alingsås och har sex stationer i kommunen, tre stycken i Lerum, en i Stenkullen, en i Floda och en i Norsesund. Det finns resandeunderlag för utökad trafikering. Västra Götalandsregionen ser över stationslägena och Lerums kommun verkar i det arbetet för att samtliga stationer inom kommunen ska finnas kvar för fortsatt trafikering av pendeltåg.

Trafikverket har ett pågående projekt med vändspår i Lerum. Projektet är en del av kapacitetsstärkande åtgärder längs befintligt spår mellan Göteborg och Skövde.

För att minska den negativa påverkan från Västra stambanan och samtidigt utöka kapaciteten verkar Lerums kommun för att det ska byggas två nya spår i en sträckning i tunnel norr om Aspen, som kan trafikeras av godståg och fjärrtåg.

Dagvattendamm vid Bygrindsvägen

Teknisk infrastruktur

Det tekniska försörjningssystemet i kommunen har en avgörande betydelse för samhällets uppbyggnad och utvecklingsmöjligheter. Den tekniska infrastrukturen utgör bland annat dricksvattenförsörjning, dagvattenhantering, avfallshantering, telekommunikation, energitillförsel med mera.

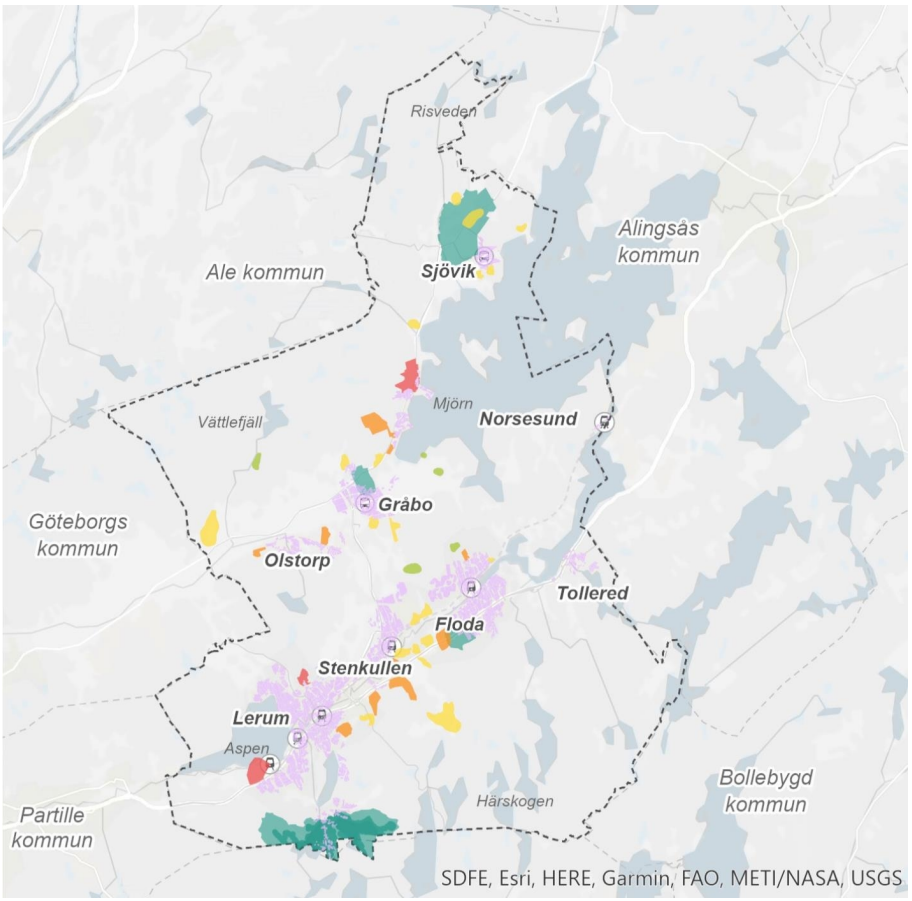

Vatten och avlopp

I Lerums kommun har cirka 35 000 människor kommunalt vatten och avlopp, VA. VA-enheten ansvarar för kommunens vatten- och avloppsverksamhet. Kommunen har fyra vattenverk, ett reningsverk, ett flertal reservoarer, tryckstegringsstationer och avloppspumpstationer samt flera mil ledningsnät. Lerums kommun är delägare i Gryaabs reningsverk i Göteborg, där den större delen av kommunens avloppsvatten renas.

Syftet med ett vattenskyddsområde är att långsiktigt skydda vattenkvalitén och säkerställa tillgången på rent dricksvatten. I kommunen finns fyra vattentäkter med vattenskyddsområden:

- Gråbo
- Sjövik
- Skallsjön
- Öxsjön - Stora Stamsjön

Kommunens vattenförsörjning är i nuläget sårbar då det saknas tillräckligt med reservvatten. Ett arbete pågår med reservvattentäkt för kommunen i Gråbo. I den regionala vattenförsörjningsplanen pekas Mjörn, Ömmern, Gråbodeltat och Östadsdeltat ut som regionalt viktiga dricksvattenresurser. Åtgärder för att skydda Mjörn, Ömmern och Östadsdeltat är både en mellankommunal och en regional ansvarsfråga.

Utanför det kommunala VA-nätet finns enskilda VA-anläggningar där ansvaret för funktion och kvalitet ligger hos den enskilda fastighetsägaren. Vattenförsörjning med egen brunn kan bli ett problem vid för tät bebyggelse utanför kommunalt VA-verksamhetsområde.

Det finns uppgifter om vattenbrist på vissa platser i kommunen. Kommunen behöver studera vattenresurser inom kommunen som helhet och ta ett kommunalt ansvar för kartläggning av detta. För enskilda avloppsanläggningar ställer kommunen krav som grundar sig på Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om enskilda avlopp (HVMFS 2016:17). Som utgångspunkt gäller normal skyddsnivå för enskilda avlopp i kommunen, men i vissa fall ställs krav på hög skyddsnivå.

I kommunens strategiska VA planering (2015) redovisas en prioritering för i vilken ordning kommunalt VA ska byggas ut, utifrån behov och kostnad, inom kommunen. Lerums kommun har ansvar för att invånare i kommunen har tillgång till ett hälsosamt dricksvatten och för att avloppsvatten från bostäder och verksamheter omhändertas på ett hälso- och miljömässigt sätt. Det pågår ett arbete i kommunen med att uppdatera den strategiska VA-planen. I VA-planen kommer brandvattenförsörjning att ingå.

Kommunen har tagit fram en dagvattenstrategi som ett stöd för hur dagvatten ska hanteras på alla nivåer, från den översiktliga planeringen till bygglov för en enskild fastighet. I strategin hanteras vattenkvalitet, stadsmiljö och kapacitet ur ett långsiktigt perspektiv. Särskilt vid planering av nybyggnation strävar Lerums kommun efter att minska miljöpåverkan från dagvatten genom ekologisk dagvattenhantering och att använda öppna dagvattenlösningar.

Energi

Inom kommunen produceras förnybar energi i form av vattenkraft och solenergi. Det finns inga vindkraftverk i kommunen men det finns en vindbruksplan. En utbyggnad av vindkraft skulle innebära en väsentlig ökning av förnyelsebar energi. Vindbruksplanen redovisar områden för vindbruksparker (tre eller fler stora verk), områden för enstaka verk (ett till två stora verk), skyddade områden med starka bevarandeintressen, där vindkraftverk inte ska tillkomma samt övriga områden där det kan finnas lägen för mindre verk som vindbruksplanen inte tagit ställning till.

Lerum Energi AB distribuerar el till kunder inom Lerums kommun, förutom till Sjövik som tillhör Bjärke Energi AB. Flera större kraftledningsstråk passerar genom kommunen. Fjärrvärmenät finns i Lerum, Floda, Gråbo och Stenkullen. Energin till fjärrvärmenätet kommer huvudsakligen från biobränsle.

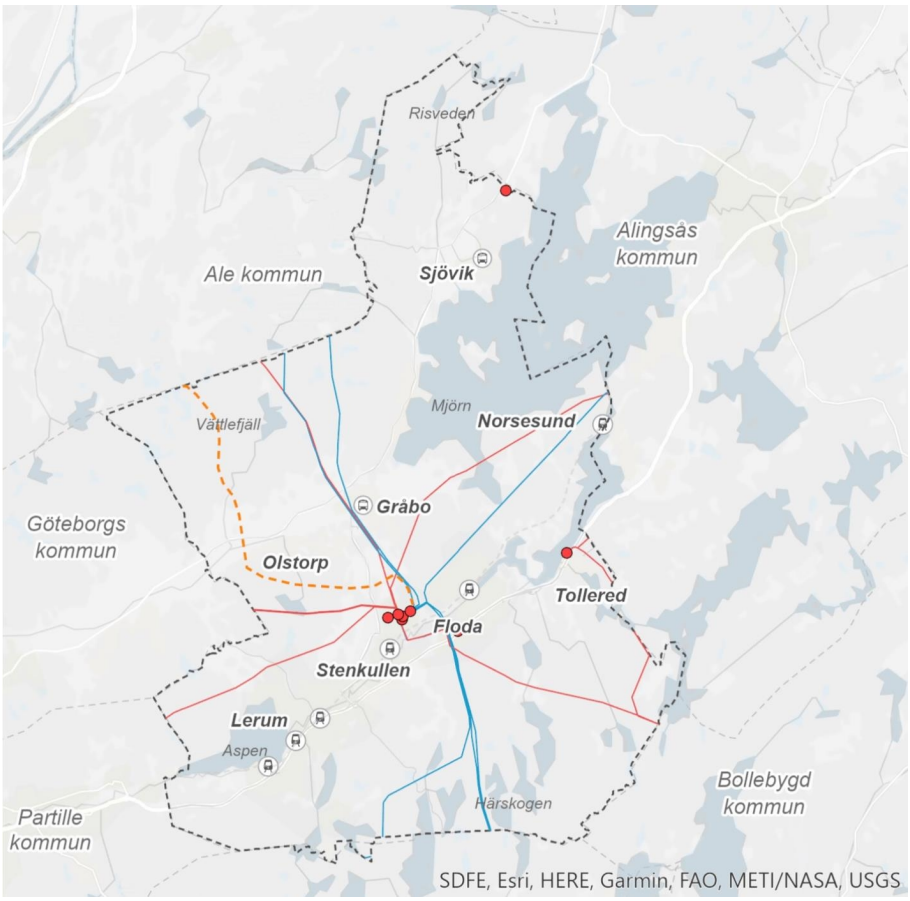

Kraftledningar

Genom kommunen går flera större kraftledningar i stam- och regionnätet. Till infrastrukturen hör också ställverk vid Stenkullen. Svenska kraftnät planerar för ytterligare en större kraftledning genom kommunen, vilket Lerums kommun kraftigt motsätter sig. Den planerade ledningen syns som streckad i kartan. Intressekonflikter kan uppstå mellan elförsörjning å ena sidan och hälsa, kulturmiljö, landskapsbild, natur, bebyggelseutveckling å andra sidan. Lerums kommun arbetar för att kraftledningar grävs ner för att minska magnetfälten för befintliga bostäder och frigöra yta för att utveckla samhället.

I det nationella miljömålet ”Säker strålmiljö” framgår att hänsyn bör tas till rekommendationerna som gäller för magnetfält från kraftledningar vid planering av nya bostäder och infrastruktur.

Bredband

Hösten 2019 hade 87 % av alla hushåll i kommunen tillgång till snabbt bredband. Med tillgång till menas att det finns en fiberdragning nära hushållet, som går att koppla upp sig på. När allt fler kommuninvånare får tillgång till snabbt och pålitligt internet ökar förutsättningarna för distansarbete.

Lerums kommun ska uppgradera bredbandsmålet till att över 95%, om möjligt 100%, av alla hushåll och företag ska ha tillgång till snabbt bredband.

Renhållning

I kommunen finns det en större återvinningscentral, Hultet. Planering pågår för ytterligare en återvinningscentral i Stenkullen.

Det finns återvinningsstationer i de flesta tätorterna. Ny lagstiftning stadgar att den bostadsnära insamlingen ska öka kraftigt, med ett nationellt mål om att 60 % av bostäderna ska ha tillgång till bostadsnära insamling 2021.

Med ökad bostadsnära insamling kan behovet av de mindre återvinningsplatserna minska. Eventuellt kan det istället uppstå behov av flera mindre kvartersgemensamma insamlingsplatser. Det kan bli en utmaning att hitta lämpliga lokaliseringar för kvartersgemensamma insamlingsplatser. Göteborgsregionens kommuner samverkar kring avfall och har en gemensam avfallsplan.

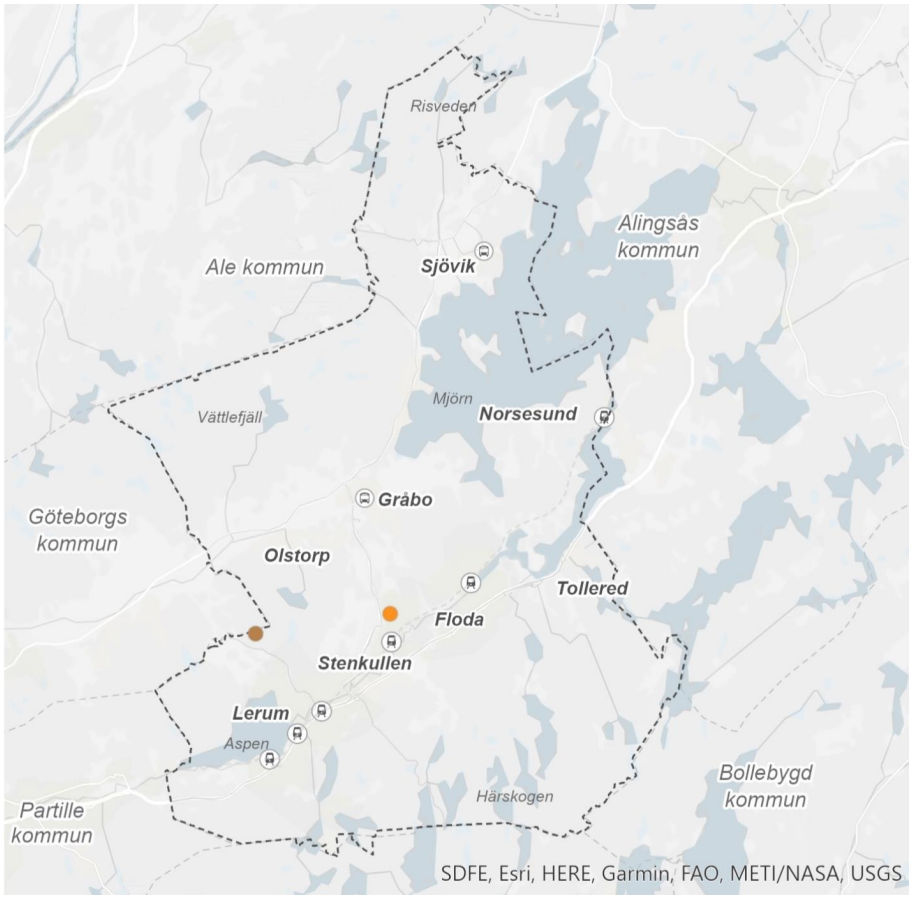

RENHÅLLNING

- Återvinnningscentral, befintlig
- Återvinnningscentral, framtida

Miljöskydd, hälsa och säkerhet

Ett område som planeras eller bebyggs måste vara lämpligt för den markanvändning som föreslås utifrån människors hälsa och risken för olyckor. Detta innebär att det är viktigt att ta hänsyn till områdets naturliga förutsättningar.

Dagvattendamm vid Ricklehöjden

Klimat

Lerums kommun har tagit fram en klimatstrategi. I klimatstrategin anges att kommunen till år 2050 ska minska utsläpp av klimatgaser/växthusgaser för att bidra till att den globala uppvärmningen kan begränsas till 2 grader.

Klimatpåverkan

Genom en planering som stöder och underlättar en hållbar utveckling är det möjligt att minska klimatpåverkan. Samhällsplanering kan bidra till minskad klimatpåverkan om planeringen styr mot bebyggelse och infrastruktur som leder till minskat behov av resor, mer ekosystemtjänster, god hushållning av resurser och minskningar av samhällets totala utsläppsnivåer.

Översiktsplanens strategier påverkar klimatutsläppen främst genom att den fysiska strukturen lägger grunden för transportbehov och skapar förutsättningar för framkomligheten för olika färdmedel såsom bil, gång, cykel och kollektivtrafik. De strukturer som föreslås i översiktsplanen påverkar också möjligheterna för uppvärmning och kylning av byggnader. Hushållning med kommunens jordbruksmark påverkar möjligheterna till lokal livsmedelsproduktion och varor, vilket kan bidra till mindre klimatutsläpp och en ökad robusthet i samhället. Översiktsplanens förslag innebär också en utbyggnad av infrastruktur och bebyggelse, vilket medför klimatutsläpp.

Klimatanpassning

Samtidigt som vår påverkan på klimatet behöver minska, måste samhället i högre grad anpassa sig till de effekter som ett förändrat klimat medför både här och nu, men också på 20, 50 och 100 års sikt. Klimatförändringarna kommer även fortsättningsvis att ge lokala effekter i Lerums kommun med generellt mildare och blötare vintrar samt varmare och torrare somrar som bryts av kraftiga skyfall. Effekter som kommer i spåren av detta är ökad risk för översvämningar, erosion varvat med torka, skred och skogsbränder samt på längre sikt försämrade förutsättningar för dricksvattenframställning framförallt sommartid. Dessutom kommer förutsättningarna för bland annat livsmedelsproduktion, kulturmiljön och för våra inhemska arter i skog och mark förändras.

KLIMATANPASSNING

Nuvarande vattennivå

Högvatten 100 år (HQ100 SS 8,5 50)

Högvatten 200 år (HQ200 SS 8,5 50)

Kartan i den digitala versionen av översiktsplanen innehåller även lager med skyfallskartering som inte kan redovisas på denna översiktliga skala.

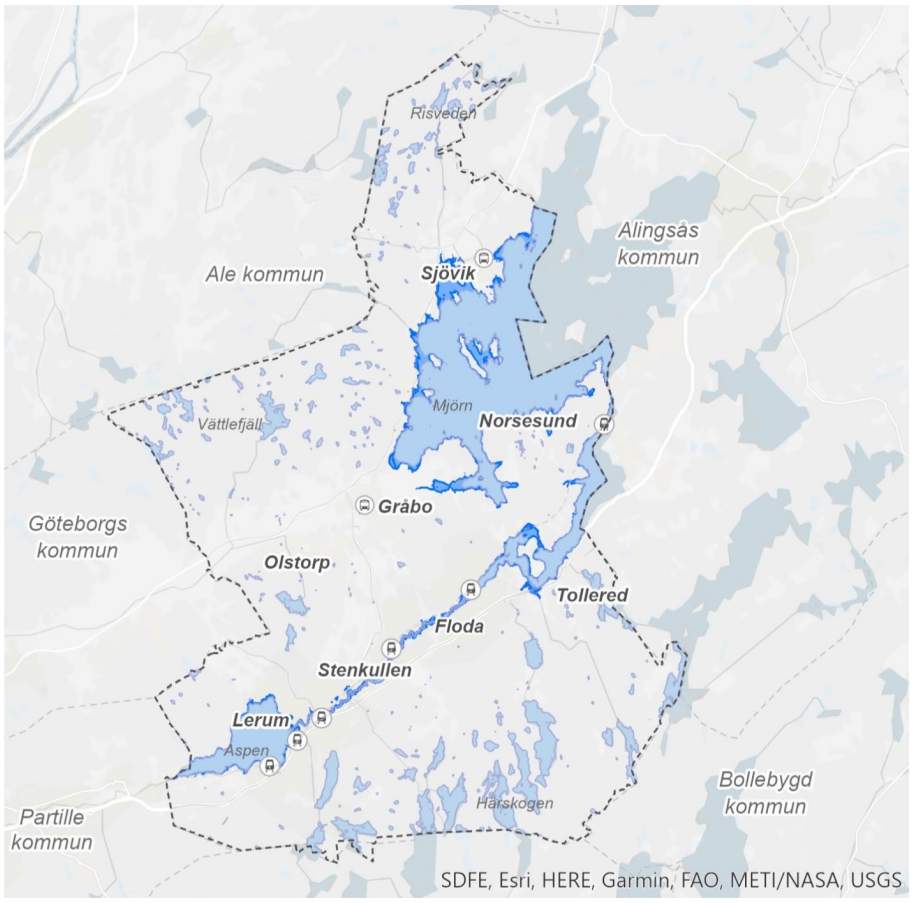

Planer och strategier som styr klimatanpassning i Lerums kommun är klimatanpassningsplanen, strategisk VA-plan och dagvattenstrategin. Som underlag har kommunen gjort en skyfallskartering för att se hur olika områden kan påverkas av skyfall. Genom att använda mark på en plats för att omhänderta vatten, kan exploatering eller skydd av befintlig bebyggelse säkras på en annan plats. En kartering finns även som visar områden som riskerar att översvämmas vid höga vattenstånd i kommunens sjöar och vattendrag vid ett beräknat högsta flöde enligt RCP8.5, ett klimatscenario som används av FN:s klimatpanel (IPCC) och som innebär fortsatt höga utsläpp av koldioxid. Detta kan användas som ett underlag för fortsatt arbete. Dessutom har en ytavrinningskartering tagits fram av Länsstyrelsen som kan användas i arbetet.

Kommunen planerar och arbetar för att bebyggelse, det vill säga både hus och infrastruktur, ska klara översvämningar i samband med åtminstone så kraftiga skyfall som ett 100-årsregn både nu och i framtiden. För samhällsviktig bebyggelse är ambitionen än högre då dessa ska klara av översvämningar av ett 400-årsregn utan att skadas, i enlighet med dagvattenstrategin.

Översvämningskarteringar, skyfallsanalyser och geotekniskt underlag tas i beaktande vid utpekande av nya utredningsområden för bebyggelse- och verksamheter på en översiktlig nivå, men i många fall krävs fördjupade studier inför fortsatt planering.

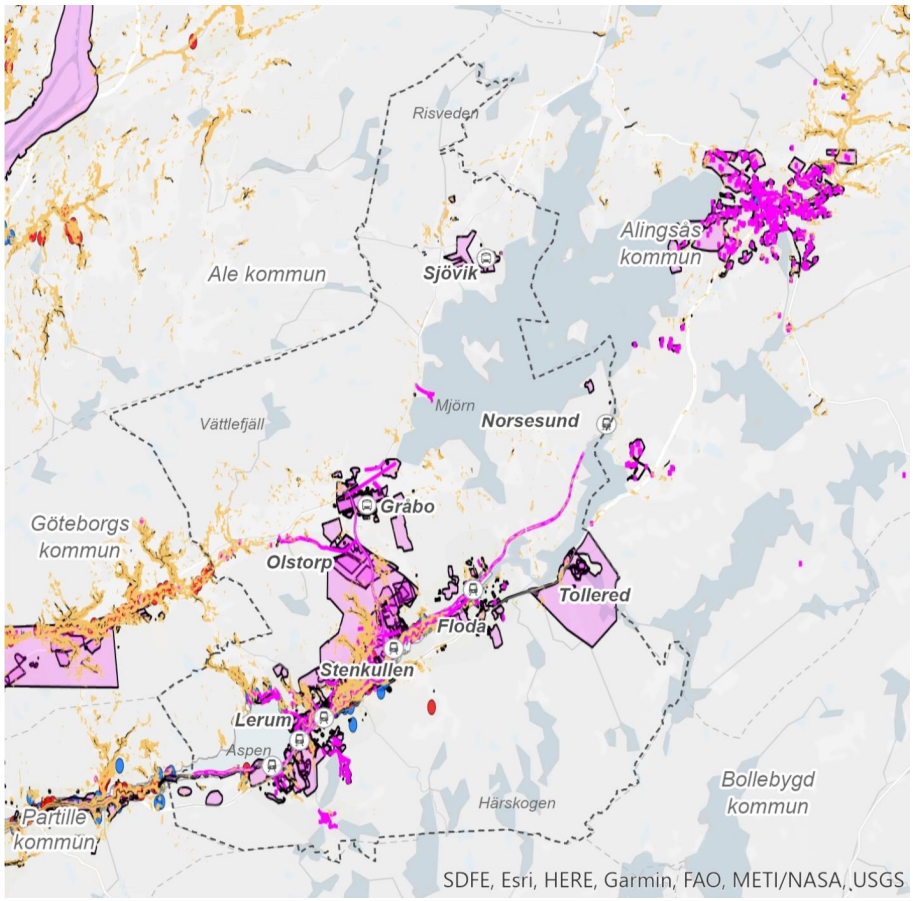

RAS, SKRED OCH EROSION

Kartan visar utdrag ur SGI och SGU:s kartdatabaser med lager för skred i finkornig jordart, skredriskdatabas, jordskred och raviner, skredriskkartering prioriterade älvar samt jorddjupmodell. Ytterligare information finns i den digitala versionen av översiktsplanen.

Ras, skred och erosion

Ett förändrat klimat med ökade vattenflöden, översvämningar och erosion får konsekvenser för markens stabilitet och byggbarhet.

I kommunen finns flera områden med hög risk för ras, skred och erosion. Risker kopplade till detta ska enligt plan- och bygglagen behandlas i översiktsplanen.

För att kunna anpassa samhället och effekterna av klimatförändringarna och samtidigt göra det möjligt för fortsatt exploatering, är det viktigt att inte rubba den naturliga jämvikten i slänter mot åar, sjöar och vattendrag. Naturliga erosionsprocesser pågår ständigt, vilka på sikt kan orsaka skred och ras. Mänskliga ingrepp i naturen gör dock att dessa processer kan påskyndas avsevärt.

Den naturliga jämvikten kan till exempel störas av tunga byggnationer intill släntkrön, minskat mothåll i släntfoten vid en å på grund av erosion eller uttorkning, samt av försämrad hållfasthet i jorden. Det kan uppkomma vid till exempel en ökning av grundvattennivån, som kan ske efter kalhuggning av områden och med ökad nederbörd.

De geologiska förhållandena inom Lerums kommun varierar. I de sydöstra och nordvästra, högre belägna delarna dominerar fast mark i form av

morän och berg samt större isälvsavlagringar. Kommunen genomskärs av två dalgångar i nordostlig till sydvästlig riktning där Säveån respektive Lärjeån rinner fram. Marken i de två dalgångarna utgörs huvudsakligen av lera och andra finkorniga jordarter och karaktäriseras av talrika skredärr, ravinbildningar och andra jordrörelser. Lera med stor utbredning förekommer även på fler ställen i kommunen. Kvicklera förekommer också.

Mycket av bostadsbebyggelsen, infrastrukturen och industrin i kommunens tätorter har genom århundradena knutits till områden med närhet till sjöar och vattendrag. Längs med Säveåns-, Leråns-, Alebäckens- och Lärjeåns dalgångar med dess biflöden, finns branta slänter och raviner, kvicklera och betydande erosion, vilket vid fortsatt exploatering utan tillräcklig klimatanpassning och områdeskunskap, kan leda till stora skred och ras med förlust av både människoliv och samhällsviktiga funktioner (järnväg, motorväg, skolor, transformatorstationer med mera). Flera privata bostadshus och möjliga kommande bebyggelseområden ligger inom riskområden för ras och skred, vilket innebär att även enskild egendom riskerar att förstöras med förödande konsekvenser för privatpersoner.

Eftersom många platser inte är geotekniskt undersökta, finns behov av att i tidiga skeden kartlägga större sammanhängande områden, för att minska risken för större skred och ras och kunna fortsätta exploatera kommunens tätorter på ett tryggt sätt. Kunskapen om de geotekniska förutsättningarna har ökat, men i äldre detaljplaner har geotekniken inte utretts tillfredsställande utifrån dagens kunskapsläge, vilket innebär att byggrätter i äldre detaljplaner ändå kan vara olämpliga utifrån risken för naturolyckor.

Geotekniska risker är följande:

- Erosion intill sjöar, åar och vattendrag
- Där marken utgörs av finkorniga jordar och lutar brantare än 1:10
- Där det finns risk för ras i sandiga jordarter
- Där det finns risk för bergras / lösa block som kan falla ned
- Där det finns risk för markradon

Pendeltåg på Västra stambanan som är en källa till buller i kommunen

Buller och luftmiljö

Trafikbuller är i dag reglerat i plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen, miljöbalken och trafikbullerförordningen. Dagens riktvärden möjliggör med bulleråtgärder exploatering och förtätning i närheten av trafikleder.

Byggnaders placering och form ger förändringar i ljudmiljön och är viktigt att beakta vid både planering av nya miljöer och förtätning av befintliga. Naturvårdsverkets riktvärden för buller på skol- och förskolegårdar ställer stora krav på kommunen på lokalisering av lämplig mark vid nyetablering men också på att åtgärda befintliga gårdar.

Luftföroreningar kan förekomma som gaser eller partiklar i luften. Samhällsutveckling i anslutning till trafikleder och i täta stadsmiljöer innebär även utmaningar för luftmiljön.

Buller

Buller är Lerums kommuns största miljöhälsoproblem. Buller påverkar hälsan negativt såväl som möjligheterna till att få en god livsmiljö. Det geografiska läget med närhet till E20, Västra stambanan, väg 190, Landvetter flygplats och det kommunala vägnätet, där stor del av bostadsbebyggelsen är placerad längs med vägarna, gör att många utsätts för det skadliga bullret i Lerums kommun. Exponering av buller från flera olika håll, vilket många utsätts för, ökar störningsupplevelsen ytterligare.

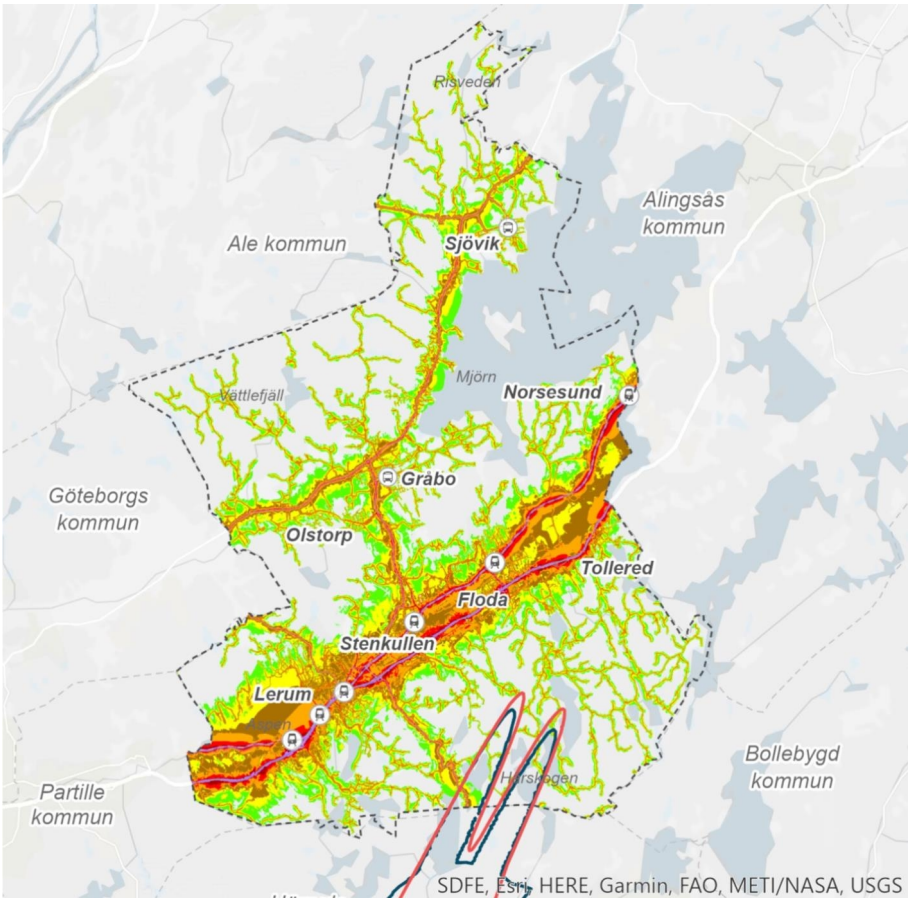

BULLER

Kartan visar buller från väg, järnväg och Landvetter flygplats. Ytterligare information finns i den digitala versionen av översiktsplanen.

Flygbuller ekvivalentnivå

Flygbuller maxnivå influensområde

Väg och järnväg, ekvivalentnivåer 2020

- 40-45 dB(A)
- 45-50 dB(A)
- 50-55 dB(A)
- 55-60 dB(A)
- 60-65 dB(A)
- 65-70 dB(A)
- 70-75 dB(A)
- 75-75 dB(A)

I närheten av väg och järnväg kan även vibrationer från trafiken utgöra en olägenhet för boende och de som vistas intill dessa leder. Vid planering av områden invid större transportleder kan det krävas att vibrationer utreds i samband med detaljplanläggning och lovgivning.

Kommunens hantering av buller har tidigare samlats i ett tematiskt tillägg om buller, vars innehåll i dagsläget är inaktuellt. I samband med antagande av denna kommunomfattande översiktsplan föreslås att tematiskt tillägg om buller förklaras inaktuell. Åtgärdsplan för sanering av bullerstörda områden, del 3 i tematiskt tillägg, lyfts ur, uppdateras samt kompletteras med en vägledning/bullerstrategi vid planering.

Luftmiljö

Västra stambanan och E20 i Lerum tätort

Luftkvaliteten i Lerums kommun påverkas framförallt av trafiken på E20, vedeldning, utsläpp från olika verksamheter och långväga transporter av luftföroreningar. Hur höga halterna blir enskilda dagar och på olika platser påverkas även av väder och topografi. Lerums kommun övervakar luftkvaliteten med stöd av Luftvårdsförbundet i Göteborgsregionen.

De senaste årens undersökningar har visat att miljökvalitetsnormerna för luft klaras i större delen av kommunen men riskerar att överskridas längs delar av E20. Det finns även platser längs med E20 där miljömålen överskrids för både kvävedioxid och partiklar.

Förorenade områden, radon och farligt gods

Förorenade områden är platser som är så förorenade att de riskerar skada eller skapa olägenhet för människors hälsa eller miljön. Föroreningarna har ofta uppkommit i samband med industriell verksamhet en lång tid tillbaka men finns kvar än idag. I Lerums kommun finns ett område som har högsta riskklass. Dessutom finns ett flertal områden med lägre riskklass eller där det finns misstanke om föroreningar.

Radon finns överallt – i marken, luften och vattnet. Marken är den vanligaste radonkällan. Inom kommunen finns några områden som visats ha risk för höga radonhalter.

Farligt gods passerar genom kommunen, främst på väg E20, Gråbovägen och väg 190 samt på Västra stambanan.

Förorenade områden

I Lerums kommun finns ungefär 150 identifierade förorenade och misstänkt förorenade områden. Ett område (Lerums kemtvätt Arvehälls) har riskklass 1, vilket är den största risken. Generellt är industriområden eller tidigare industriområden förorenade eller misstänkt förorenade områden.

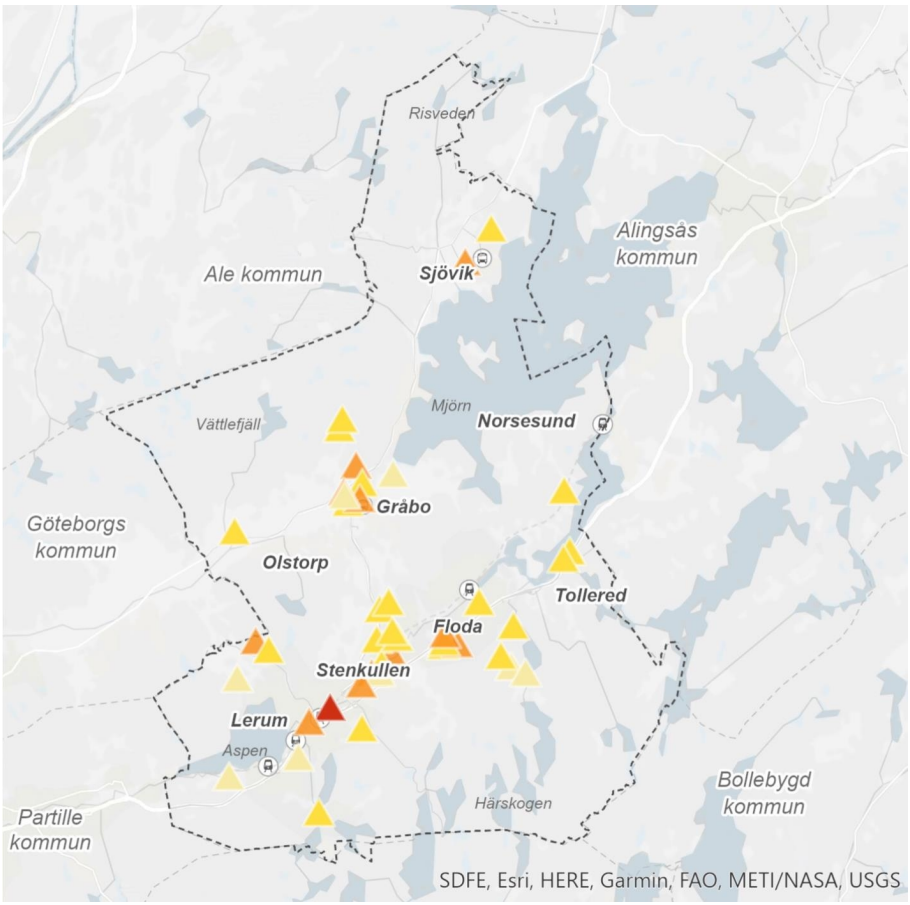

Platser med misstänkt eller konstaterad förorening presenteras i kartan. Kartan baseras på Länsstyrelsens nationella databas EBH-stödet. Områdets föroreningsgrad kan vara väldigt osäker och fler undersökningar kan krävas för att fastställa föroreningsnivå och om sanering krävs. Länsstyrelserna arbetar enligt en övergripande nationell målsättning om att senast till år 2050 ska alla prioriterade förorenade områden vara åtgärdade. Kommunen håller på att ta fram en åtgärdsstrategi för framtida arbete. Sanering kan ske till olika nivåer beroende på om platsen ska användas för exempelvis industri eller bostäder.

Radon

Inom kommunen finns några områden som kan ha risk för höga radonhalter: Skafsås i norra Lerum, västra Tollered och området kring Sjövik. I den östra delen av kommunen finns ett stråk med starkt förskiffrad berggrund, som eventuellt är högriskområde. Områden avgränsas utifrån en översiktlig analys i Radonriskkartan med bedömning baserat på bergart i berggrunden.

Bestämmelser om skydd mot höga radonhalter i byggnader finns i Boverkets byggregler. Eftersom radonriskkartan endast ger en översiktlig bild av markradonförhållandena i kommunen bör alltid en radonundersökning utföras inför nybyggnation. Om en radonundersökning inte utförs, bör planerad byggnation alltid grundläggas radonsäkert.

Farligt gods

Farligt gods passerar genom kommunen, främst på väg E20, Gråbovägen och väg 190 samt på Västra Stambanan. Kommunen tillämpar Länsstyrelsens riskpolicy som anger att risker kopplat till transporter med farligt gods ska beaktas vid planering inom 150 meter från utpekade transportleder.

Vid prövning av ny bebyggelse eller förändrad markanvändning intill stråk där farligt gods transporteras, behöver särskilda säkerhetsrisker beaktas för att undvika att människor och egendom kommer till skada vid en eventuell olycka.

Krisberedskap

Polisbil vid Lerum station

Risker och krisberedskapsfrågor behöver tas upp i planläggning och lovgivning, så att samhällets grundläggande motståndskraft mot risker och samhällsstörningar blir så god som möjligt.

Det kan till exempel handla om klimatanpassning, förutsättningar för räddningstjänsten, framkomlighet för utryckningsfordon, farliga verksamheter, riskavstånd och skyddsåtgärder/säkerhetshöjande åtgärder, säkerhet i offentlig miljö och totalförsvarsfrågor. Krisberedskapsfrågor behöver beaktas bland annat vid placering och utformning av byggnader, vägar och samhällsviktiga funktioner.

Totalförsvaret

Elljuspår i skog

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintressena.

Lerums kommun berörs av två påverkansområden omkring riksintressen för totalförsvaret, dels för civil flygplats (Landvetter) och dels för väderradar. Samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområden kring riksintressen för totalförsvarets militära del ska remitteras till Försvarsmakten, oavsett byggnadshöjd.

Inom kommunen kan de riksintressen som inte redovisas öppet framför allt påverka av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk. Därför bör Försvarsmakten kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovsärenden. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför, och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten.

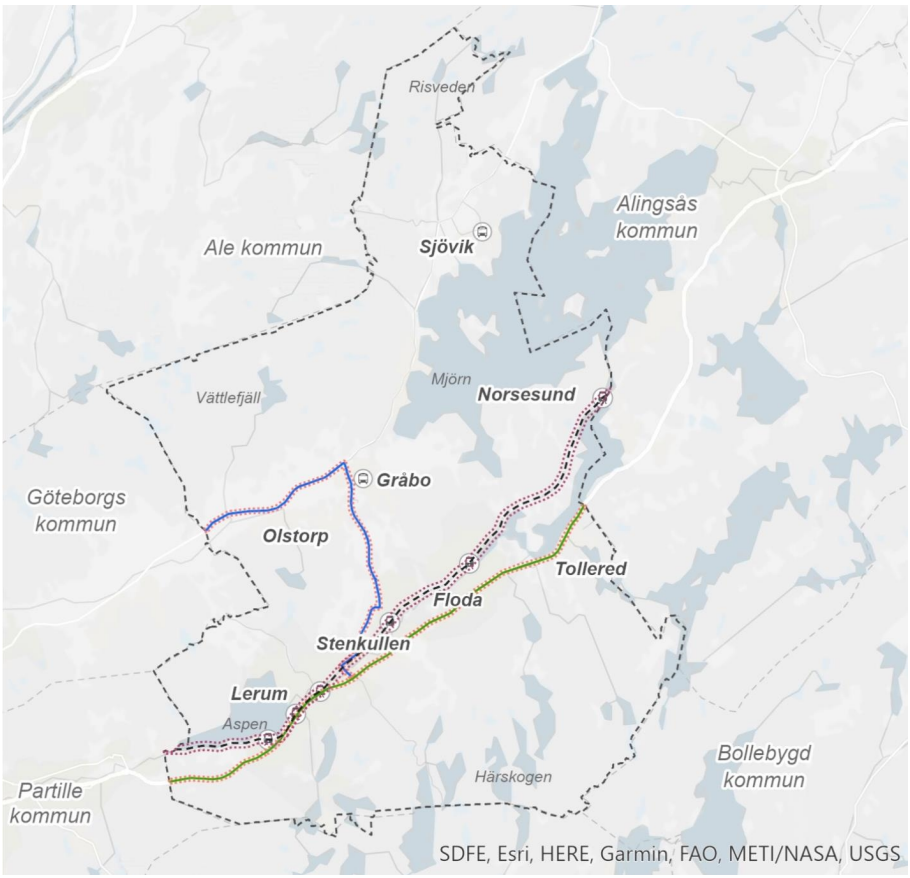

FARLIGT GODS

- Västra stambanan
- Ungefärligt riskbedömnings-avstånd järnväg 150 m
- Primär väg för farligt gods
- Ungefärligt riskbedömnings-avstånd
- Sekundär väg för farligt gods
- Ungefärligt riskbedömnings-avstånd

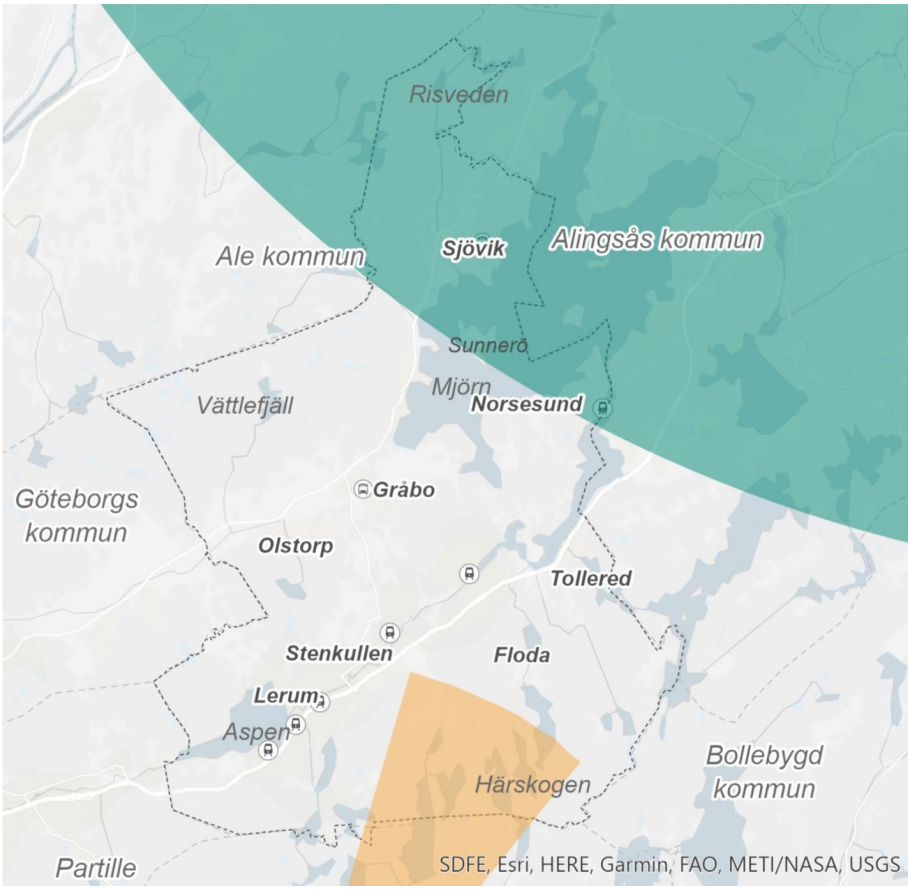

RIKSINTRESSE TOTALFÖRSVARET

- Påverkansområde civil flygplats
- Påverkansområde väderradar

31. Remiss; Nedsjöarnas Vattenskyddsområde Härryda kommun KS2022/75

BOLLEBYGDS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2022-04-01 1 (1)

Dnr :KS2022/75-8

Kommunstyrelseförvaltningen

Suzanna Bengtsson | Kommunsekreterare
0734-64 70 10 | suzanna.bengtsson@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Förslag till skyddsföreskrifter för Nedsjöarnas vattenskyddsområde - synpunkter till Härryda kommun

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande och skickar det till Härryda kommun som synpunkter på förslag till skyddsföreskrifter för Nedsjöarnas vattenskyddsområde.

Ärendet
Härryda kommun har lämnat in ansökan om vattenskyddsområde för Nedsjöarna till Länsstyrelsen för beslut. Bollebygds kommun erbjuds nu att lämna synpunkter på förslaget till föreskrifter i ett tidigt skede, innan Härryda kommun går ut med information till Bollebygds kommun och berörda sakägare.

Synpunkter ska vara Härryda kommun tillhanda senast 2022-04-26. Bollebygds kommun väntas svara mer utförligt när den formella remissen i ärendet kommer.

Beslutsunderlag
Förslag till yttrande, daterat 2022-04-01.

Skickas till
Härryda kommun

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Suzanna Bengtsson
Kommunsekreterare

BOLLEBYGDS KOMMUN

YTTRANDE
Skapad 2022-04-01
Antaget **2022-04-12**

Kommunstyrelsen

Suzanna Bengtsson | Kommunsekreterare
0734-64 70 10 | suzanna.bengtsson@bollebygd.se

Dnr : **161223**

Härryda kommun

Förslag till skyddsföreskrifter för Nedsjöarnas vattenskyddsområde - synpunkter till Härryda kommun

Sammanfattning av ärendet

Härryda kommun har lämnat in ansökan om vattenskyddsområde för Nedsjöarna till Länsstyrelsen för beslut. Bollebygds kommun erbjuds nu att lämna synpunkter på förslaget till föreskrifter i ett tidigt skede, innan Härryda kommun går ut med information till Bollebygds kommun och berörda sakägare.

Yttrande

Vattenskyddsområdet har bedömts kunna uppnås med en skyddszon, utifrån genomförd riskbedömning. Det bedöms inte vara relevant att dela in vattenskyddsområdet i flera skyddszoner för att nyansera skyddsföreskrifterna. Därav föreslås en redaktionell justering i nedanstående mening, där även en felaktig hänvisning till bilaga 2 bedöms har gjorts:

Med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken beslutar Länsstyrelsen om vattenskyddsområde för Nedsjöarnas ytvattentäkt. Vattenskyddsområdets omfattning och indelning i skyddszoner framgår av bifogad karta i bilaga 2.

Föreslås att meningen justeras till följande: Vattenskyddsområdets omfattning framgår av bifogad karta i bilaga 3.

BOLLEBYGDS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Michael Plogell (FR)
Ordförande

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Denna skrivelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Härryda Vatten och Avfall AB
Lisbeth Högström
VA-ingenjör
031-724 63 71
lisbeth.e.hogstrom@hvaa.se

HÄRRYDA VATTEN OCH AVFALL

Bollebygds kommun

517 83 Bollebygd

Nedsjöarnas Vattenskyddsområde

Härryda kommun har lämnat in ansökan om vattenskyddsområde för Nedsjöarna till Länsstyrelsen för beslut, ärendebeteckning 513-40927-2020.

Bollebygds kommun erbjuds nu att lämna synpunkter på förslaget till föreskrifter, innan Härryda kommun går ut med information till Bollebygds kommun och berörda sakägare

Synpunkterna vill vi ha in senast 2022-04-26.

Hälsningar

Härryda Vatten och Avfall AB
Lisbeth Högström
Metallvägen 7 A
435 32 Mölnlycke

RAPPORT

UPPDRAGSNUMMER 30001204

HÄRRYDA KOMMUN

NEDSJÖARNAS VATTENSKYDDSOMRÅDE

TEKNISKT UNDERLAG MED FÖRSLAG TILL VATTENSKYDDSOMRÅDE OCH SKYDDSFÖRESKRIFTER

KONCEPT

2022-03-22

Sweco Sverige AB

repo001.docx 2015-10-05

Innehållsförteckning

1	**Inledning**	**1**
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte	1
1.3	Lokalisering	2
2	**Nedsjöarnas vattentäkt**	**3**
2.1	Vattentäktens utformning	3
2.2	Tekniska barriärer	3
2.3	Försörjningsområde och vattenförbrukning	3
2.4	Kapacitet	3
2.5	Framtida uttagsbehov	3
2.6	Tillstånd för vattenuttag	3
2.7	Tidigare vattenskyddsområde	4
3	**Hydrologisk beskrivning**	**5**
3.1	Områdesbeskrivning	5
3.2	Markanvändning	5
3.3	Geologi	6
3.4	Naturliga barriärer och sårbarhetsbedömning	7
3.5	Hydrologi	8
3.5.1	Nedsjöarnas avrinningsområde	8
3.5.2	Västra och Östra Nedsjön	9
3.5.3	Tillrinning och rinntider i vattendrag	10
3.5.4	Utlopp	11
3.5.5	Strömningsförhållanden i sjöar	11
3.5.6	Beräknade strömningstider	12
4	**Planbestämmelser**	**13**
4.1	Översiktsplan Härryda kommun	13
4.1.1	Naturvårdsplan	14
4.1.2	Vattenförsörjningsplan	14
4.1.3	Avloppsförsörjningsplan	14
4.1.4	Lokala föreskrifter och bestämmelser i Härryda kommun	15
4.2	Översiktsplan Bollebygd kommun	15
4.3	Naturreservat	15
4.4	Områden med riksintresse	15
5	**Riskbedömning inom Nedsjöarnas avrinningsområde**	**16**

5.1 Princip för riskbedömning 16
5.2 Metod och genomförande 17
5.3 Råvattenkvaliteten i Västra Nedsjön 17
5.3.1 Statusklass i VISS 17
5.3.2 Ämnen och grupper av ämnen som är viktiga ur ett råvattenperspektiv 18
5.3.3 Vattenkvaliteten i Västra Nedsjön 19
5.4 Riskinventering 21
5.4.1 Markanvändning 21
5.4.2 Riskobjekt 21
5.4.3 Klimatförändringar och översvämningar 22
5.4.4 Sabotage, kris och krig 23
5.4.5 Vägar och transporter 23
5.4.6 Bebyggda områden 24
5.4.7 Jord- och skogsbruk 28
5.4.8 Övriga riskkällor 30
5.5 Analys av riskernas allvarlighetsgrad 31
5.5.1 Karakterisering av riskkällor 31
5.5.2 Bedömningsmodell 32
5.5.3 Bedömning av sannolikhet 32
5.5.4 Bedömning av konsekvens 33
5.5.5 Sammanvägning av risknivå 34
5.5.6 Resultat 34

6 Riskreducerande åtgärder och motiv till skyddsföreskrifter 36

7 Utformning av vattenskyddsområde 41
7.1 Metodik 41
7.1.1 Avgränsning Västra Nedsjön med tillrinnande vattendrag 41
7.1.2 Avgränsning Östra Nedsjön 41
7.1.3 Sårbarhet 42
7.1.4 Riskbaserad avgränsning 42
7.1.5 Anpassning till fastighetsgränser mm 42
7.2 Vattenskyddsområdets utbredning med motiv till gränsdragning 42

Bilagor

1 Riskanalys
2 Riskreducerande åtgärder
3 Utbredning av vattenskyddsområde
4 Skyddsföreskrifter

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Härryda kommun ska säkra sin framtida vattenförsörjning genom att nyttja Nedsjöarna (Västra och Östra Nedsjön) som kommunal vattentäkt parallellt med kommunens huvudvattentäkt Finnsjön. Detta beslutades av Kommunfullmäktige i Härryda kommun 2012-01-30.

Nedsjöarna har tidigare använts som allmän vattentäkt och vattenverket var då beläget i Hindås. Vattentäkten försåg fram till och med år 2000 Hindås samhälle med vatten och det tillåtna uttaget från sjön var ca 10,5 l/s. Vattenverket lades ner p.g.a. kvalitetsproblem orsakade av dålig intagspunkt i Västra Nedsjön och en otillräcklig process i vattenverket och Hindås samhälle kopplades då på Rävlanda grundvattenverk. Det finns ett befintligt vattenskyddsområde för Västra Nedsjön, fastställt 1982. Detta är mycket begränsat till sin utbredning och de bestämmelser som gäller inom vattenskyddsområdet är vagt formulerade. Det befintliga vattenskyddsområdet medför därför ett dåligt skydd för vattentäkten.

Härryda kommun har sedan 2017-01-19 tillstånd att leda bort ca 75 l/s från Västra Nedsjön. Ett råvattenintag med bättre läge och på större djup har projekterats och vattnet kommer att beredas i ett nytt vattenverk. På uppdrag av Härryda kommun har SWECO Sverige AB upprättat tekniskt underlag, vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter för Nedsjöarnas ytvattentäkt. Efter beslut i kommunfullmäktige i Härryda kommun lämnas ärendet över till länsstyrelsen för fastställande eftersom vattenskyddsområdet även omfattar del av Bollebygds kommun.

1.2 Syfte

Ett vattenskyddsområde är ett formellt områdesskydd som fastställs med stöd av miljöbalken. För att skärpa de regleringar och krav som redan gäller kan vattenskydds-föreskrifter fastställas inom vattenskyddsområdet. Syftet med skyddsföreskrifterna är att hantera identifierade risker för vattenresursen eller att förebygga att problem uppstår i framtiden. Vid behov kan föreskrifterna inskränka på pågående markanvändning och tillståndsgiven verksamhet. Vattenskyddsområdet påverkar även förutsättningarna för planering av tillkommande bebyggelse, verksamheter eller infrastruktur.

Syftet med ett vattenskyddsområde för Nedsjöarna är att skapa ett effektivt skydd för Västra Nedsjön som råvattentäkt så att den kan nyttjas som kommunal vattentäkt i ett långt tidsperspektiv, ett flergenerationsperspektiv.

1.3 Lokalisering

Västra Nedsjön ligger vid Hindås samhälle i den ostligaste delen av Härryda kommun och sjöns norra del ligger i Bollebygds kommun, se *Figur 1*. Östra Nedsjön ligger helt inom Bollebygds kommun.

Figur 1. Lokalisering av Hindås samhälle samt Västra och Östra Nedsjön. © Lantmäteriet

2 Nedsjöarnas vattentäkt

2.1 Vattentäktens utformning

Intagspunkten för råvatten kommer finnas i Västra Nedsjön, öster om Bockön. Råvattnet kommer att ledas till ett nytt vattenverk som anläggs i den västra delen av Hindås samhälle.

2.2 Tekniska barriärer

Vid behov kan råvattenintaget samt ett antal ventiler utefter processlinjen stängas.

2.3 Försörjningsområde och vattenförbrukning

I dag försörjer de kommunala vattentäkterna Finnsjön, Rävlanda och Hällingsjö ca 29 000 personer. Vattentäkterna är inte sammanbyggda. När vattenverket vid Nedsjöarna är klart och nya överföringsledningar har anlagts mellan Hindås och Landvetter kommer vattentäkterna Finnsjön och Nedsjöarna att vara sammankopplade.

Vattentäkterna Nedsjöarna och Finnsjön kommer tillsammans att försörja stora delar av Härryda kommun med vatten. Planen är att vattentäkterna ska nyttjas parallellt med lika stort uttag från båda sjöarna upp till det kapacitetstak som Finnsjöns anläggning har.

Den nuvarande kommunala vattenförbrukningen i Härryda kommun uppgår i medeltal till ca 64 l/s (ca 5 500 m^3/dygn).

2.4 Kapacitet

Ett nytt vattenverk kommer att anläggas med en maximal kapacitet på 75 l/s (etapp 1). Vattenverket ska kunna byggas ut med ytterligare 75 l/s i ett senare skede (etapp 2).

2.5 Framtida uttagsbehov

En prognos av den framtida vattenförbrukningen i Härryda kommun indikerar ett behov av ca 125–130 l/s år 2050[1].

2.6 Tillstånd för vattenuttag

För uttag av vatten från Västra Nedsjön finns tillstånd enligt dom 2017-01-19, M 3593–15. Tillståndet ger Härryda kommun rätt att för allmän vattenförsörjning leda bort en vattenmängd av högst 2,4 miljoner m^3/år, max 8640 m^3/dygn.

Villkoren för sänkningsgräns, dämningsgräns och minimitappning enligt dom 1921-12-17 behålls oförändrade.

[1] Beslutsunderlag för framtida vattenförsörjning i Härryda kommun 2012.

2.7 Tidigare vattenskyddsområde

För Västra Nedsjön finns ett befintligt vattenskyddsområde fastställt av Vänersborgs tingsrätt, Vattendomstolen 1982 (VA 38/82). Inom vattenskyddsområdet gäller ett antal bestämmelser. Det befintliga vattenskyddsområdet omfattar endast Västra Nedsjön och avgränsas uppströms vid den kanal som förbinder sjön med Östra Nedsjön, se *Figur 2*. Gränsen för vattenskyddsområdet går i strandlinjen. De bestämmelser som gäller inom vattenskyddsområdet är vagt formulerade.

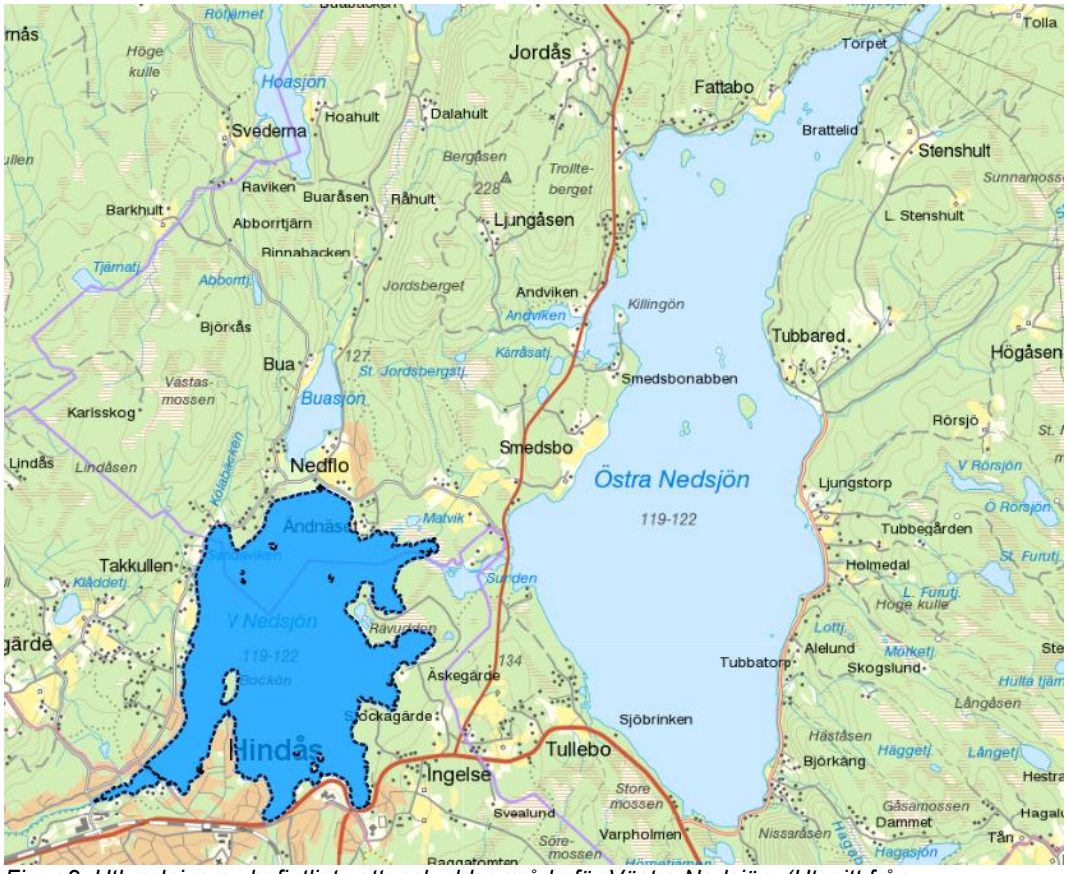

Figur 2. Utbredning av befintligt vattenskyddsområde för Västra Nedsjön. (Utsnitt från Länsstyrelsens WebbGis)

3 Hydrologisk beskrivning

3.1 Områdesbeskrivning

Västra Nedsjön ligger norr om Hindås samhälle och sjön ligger i både Härryda och Bollebygds kommuner, se *Figur 1*. Östra Nedsjön ligger helt i Bollebygds kommun. Nedsjöarna är de första stora sjöarna i Mölndalsåns avrinningsområde och tillsammans utgör de båda sjöarna ett stort ytvattenmagasin. En kanal förbinder de båda sjöarna. Från den betydligt större Östra Nedsjön rinner vattnet nedströms till Västra Nedsjön.

Västra Nedsjön och Östra Nedsjön är båda klarvattensjöar. Större delen av sjöarnas avrinningsområde utgörs av skogsmark, främst barrskog, och vattenområden. Landskapet är kuperat med ett flertal höjdområden runt sjöarna. De högsta höjdområdena ligger på ca 200 m meter över havet. Sjöarnas höjdnivå ligger ca 120 meter över havet. Sjöstränderna karaktäriseras av moränmark och klippor.

3.2 Markanvändning

Avrinningsområdet utgörs till största delen av skogsmark och vattenytor. Ett antal områden med odlad mark finns utspridda runt sjöarna samt nordost om Östra Nedsjön vid Bosgården. Samlad bebyggelse finns vid Hindås och Grönhult vid Västra Nedsjöns sydvästra strand, se *Figur 3*. Ett mindre bebyggt område finns vid Nedflo vid Västra Nedsjöns norra strand. Ett flertal områden med fritidsbebyggelse finns omkring de båda sjöarna, framför allt vid Västra Nedsjöns västra strand.

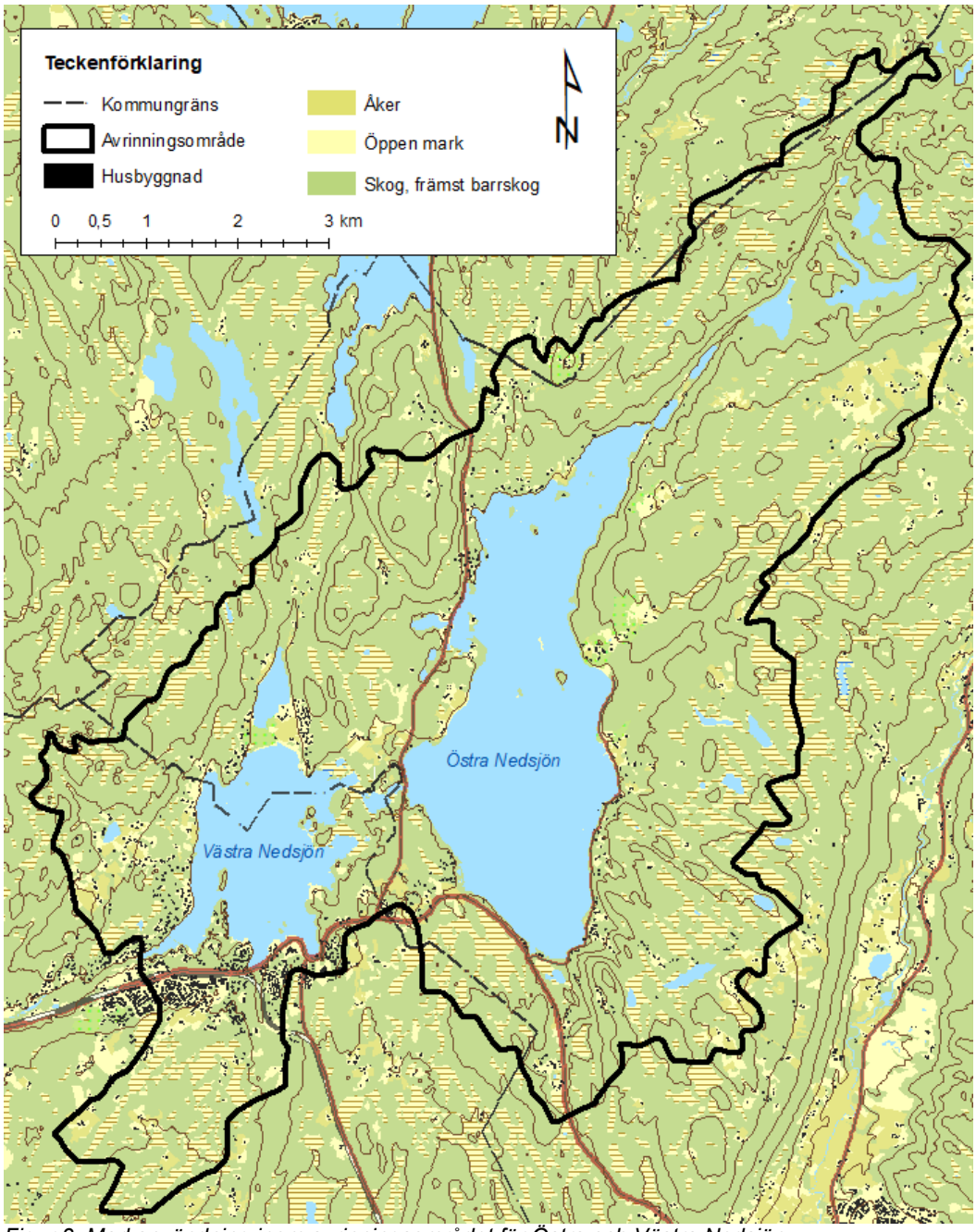

Figur 3. Markanvändning inom avrinningsområdet för Östra och Västra Nedsjön.

3.3 Geologi

Berggrunden utgörs främst granitoida bergarter. I området finns en stor sprickzon i riktningen Ö-V vid Mölndalsåns dalgång sydväst om Västra Nedsjön.

Den dominerande jordarten inom avrinningsområdet är morän, se *Figur **4***. Det finns även utbredda områden med berg i dagen eller med tunna jordlager på berg. Ett antal områden med isälvsavlagringar av betydande storlek omger Västra Nedsjön. En mindre förekomst av postglacial sand finns mellan Nedsjöarna. Inom området finns ett stort antal utspridda våtmarksområden med torv.

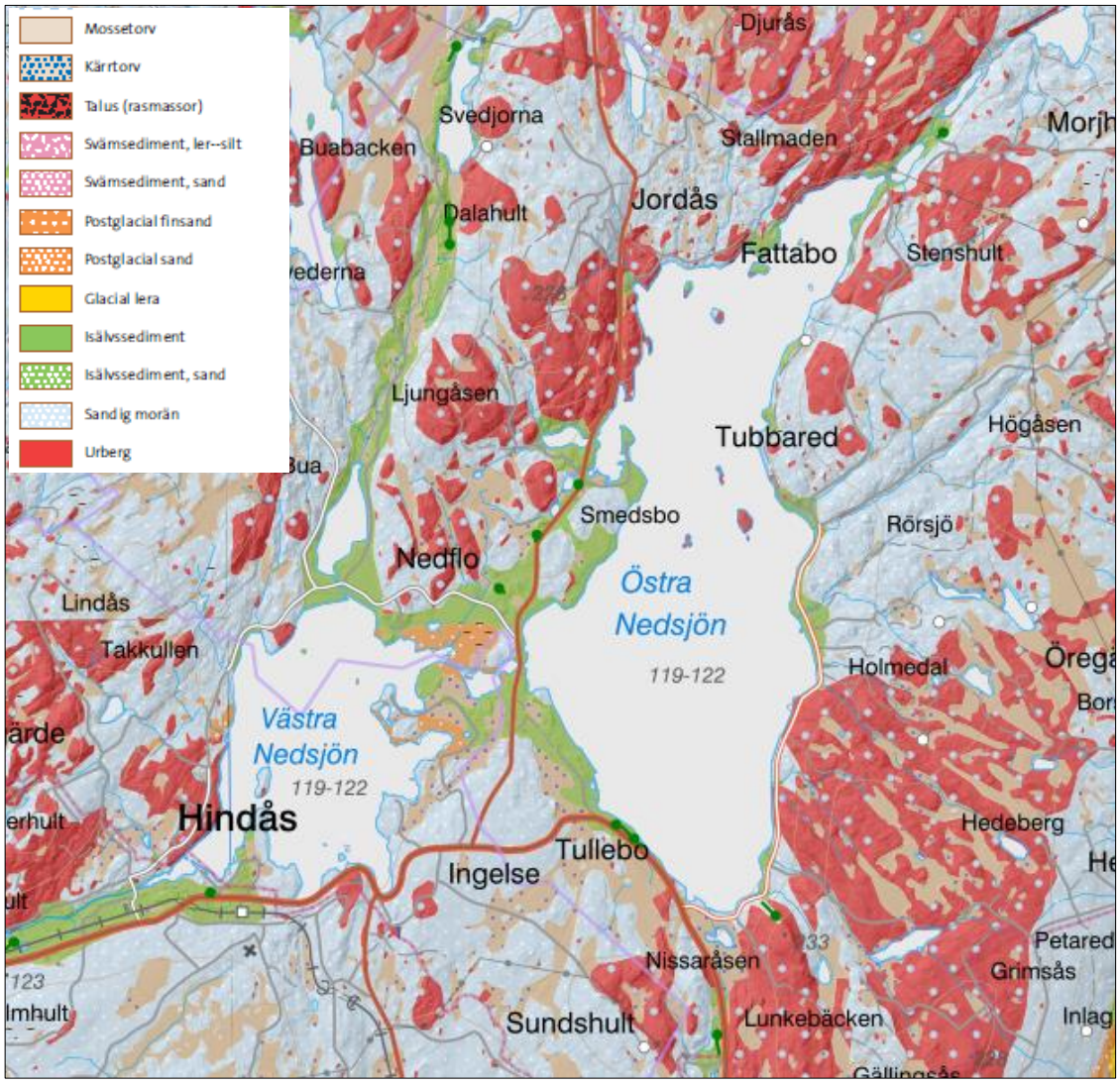

Figur 4: Jordartskarta över Nedsjöarnas avrinningsområde. © SGU.

3.4 Naturliga barriärer och sårbarhetsbedömning

Sårbarheten betecknar markens och vattnets känslighet för att påverkas av föroreningar, eller brist på förmåga att reducera en förorenings farlighet under avrinningen i mark och vatten.

Vid klassningen av sårbarheten för ett ytvatten finns två föroreningsscenarier, antingen att föroreningen kommer ut direkt på vattenytan eller att föroreningen kommer ut i omgivande mark och transporteras en sträcka i mark eller grundvatten innan den når vattendraget.

Ett utsläpp direkt i en sjö medför att sårbarheten är extremt stor och blir allt högre ju närmare intagspunkten för dricksvattenuttag som föroreningen sker eftersom koncentrationen då blir högre. Emellertid medför inte akut förorening nödvändigtvis att denna tar sig ner till intagsledningen, men allt vatten som går in i intagsledningen har sitt ursprung uppströms ifrån.

I samband med utsläpp på markytan är sårbarheten beroende av markförhållandena. Mark som utgörs av infiltrationsjordar så som morän, sand och grus (isälvsmaterial) innehar en högre skyddskapacitet för närliggande vattendrag. Eftersom graden av infiltration i marken är hög kan även eventuella föroreningar infiltrera marken och dels fördröjas, dels fastläggas och brytas ned på ett naturligt sätt. Sårbarheten i dessa områden är därför lägre.

I områdena med berg i dagen är sårbarheten stor då föroreningar via ytavrinning kan transporteras snabbt till närliggande vattendrag. Sårbarheten är aningen mindre i områden där berget har ett överliggande jordlager. Ytavrinningen sker här långsammare eftersom strömningsförloppet oftast saktas ned av jordtäcket.

Inom avrinningsområdet för Nedsjöarna domineras marktypen av morän. Det finns även utbredda områden med isälvsmaterial, främst i området mellan sjöarna, men även i ett stråk norr om Västra Nedsjön. Inom dessa området betecknas sårbarheten som låg med avseende på ytvattnet. Inom tillrinningsområdet för Östra Nedsjön finns utbredda områden med tunna jordlager och även områden med berg i dagen. Trots att det förekommer ett antal större områden med berg uppströms i avrinningsområdet så är dessa till största del täckta av ett överliggande jordtäcke vilket ger en större barriärförmåga än om berget hade varit helt blottat. Det faktum att avrinningsområdet mestadels består av morän gör att avrinningen i huvudsak sker relativt långsamt med längre rinntider till de närliggande sjöarna. Sårbarheten inom avrinningsområdet bedöms därför vara låg till måttlig.

3.5 Hydrologi

3.5.1 Nedsjöarnas avrinningsområde

Nedsjöarnas avrinningsområde har storleken 58,9 km^2. Inom vattendelaren rinner vattnet via ytavrinning samt i form av grundvattenflöde från området kring Östra Nedsjön, vilken är belägen längst upp i vattensystemet, ned mot Västra Nedsjön och vidare till Mölndalsån längre ned i avrinningsområdet. Ytan av avrinningsområdet för Nedsjöarna utgörs till stor del av vatten, se *Figur 5*. I västra delen av avrinningsområdet, norr om Hindås, ligger Buasjön och Abborrtjärn vilka avvattnas till Västra Nedsjön. I området finns även två mindre tjärnar, Klåddetjärn och Muletjärn. Uppströms i avrinningsområdet, ovanför Östra Nedsjön, finns en serie mindre sjöar Morjesjön, Långesjön, Veresjön,

Tvättesjön och Stora Hallesjön. Dessa sjöar förbinds via en mindre bäck vilken ansluter till nordöstra delen av Östra Nedsjön. I den östra delen av avrinningsområdet finns ytterligare ytvattenförekomster däribland Skvättebäcken som ansluter till Östra Nedsjön. I området ligger även Rörsjöarna, Stora Furutjärn och Hagasjön.

Ett stort antal våtmarksområden och ett antal tjärnar finns inom avrinningsområdet. Vattendrag från moss- och kärrmarker inom avrinningsområdet utgör en stor del av Västra och Östra Nedsjöns ytvattentillrinning. Sjöar, vattendrag och våtmarker i sjöarnas avrinningsområde redovisas i *Figur 5*. Några redovisas med namn.

3.5.2 Västra och Östra Nedsjön

Västra och Östra Nedsjön är båda källsjöar och är belägna längst uppströms i Mölndalsåns avrinningsområde. Östra Nedsjön ligger uppströms i avrinningsområdet och de båda sjöarna förbinds via en grävd kanal. Från Västra Nedsjöns sydvästra del mynnar sjön ut till Mölndalsån som rinner västerut genom Härryda kommun. Hydrologiska data för sjöarna redovisas i Tabell 1.

Vattenståndet i Nedsjöarna regleras inom intervallet 1 meter, vanligtvis mindre än så. Detta medför att strandkanten kan variera någon eller några meter i sidled beroende på vattenståndet.

Tabell 1*: Hydrologiska data för Östra och Västra Nedsjön enligt SMHI.*

Hydrologiska uppgifter	Enhet	Västra Nedsjön	Östra Nedsjön
Avrinningsområde	km^2	Totalt 58,9	
Sjöarea	km^2	2,7	7,4
Volym	Mm^3	33	232
Maxdjup	m	38	80
Medelvattenföring (MQ)	m^3/s	1,0	0,66
Teoretisk omsättningstid	år	1,3	11,3

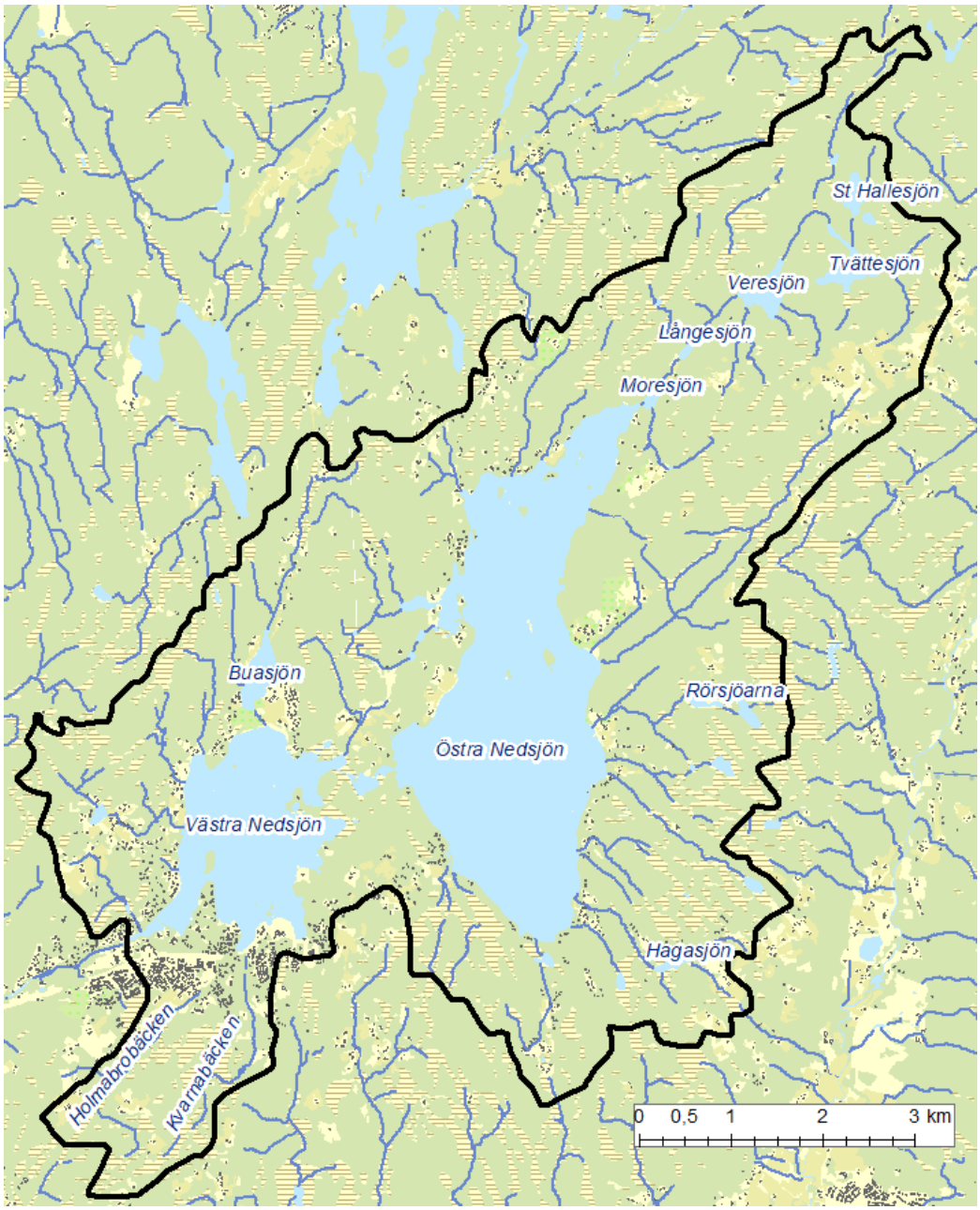

Figur 5. Ytvattendrag, sjöar och våtmarker inom Nedsjöarnas avrinningsområde.

3.5.3 Tillrinning och rinntider i vattendrag

Råvattenintaget ligger i den sydvästra delen av Västra Nedsjön. Tillrinningen till Västra Nedsjön sker via flera små vattendrag runt sjön samt från Östra Nedsjön via den kanal som förbinder sjöarna. Holmabrobäcken och Kvarnabäcken rinner till sjön från söder

genom Hindås samhälle och mynnar i nära anslutning till råvattenintaget. Från norr rinner Rinnabäcken genom Buasjön.

Den stora tillrinningen till Västra Nedsjön sker från Östra Nedsjön som har en betydligt större yta och volym. Östra Nedsjön har därmed en magasinerande effekt med avseende på Västra Nedsjön.

De vattendrag som mynnar i de båda sjöarna bedöms ha en kort rinntid till sjöarna. Detta på grund av de stora höjdskillnaderna som leder till stora gradienter och snabba flöden. Fallhöjden för vattendrag i avrinningsområdet beräknas vara ca 10–20 m/km. Om man utgår från en måttlig strömningshastighet på ca 1 m/s blir strömningstiden i tillrinnande vattendrag i storleksordningen 1–4 timmar fram till att vattendraget nynnar i sjö.

3.5.4 Utlopp

Västra Nedsjön har sitt utlopp till Mölndalsån i sjöns västra del. Sjöarna regleras av Mölndals Kvarnby enligt en dom från 1921, men enligt en modern regleringsstrategi. Karakteristiska flöden under naturliga förhållanden redovisas i *Tabell **2***.

Tabell 2: Karakteristiska naturliga flöden vid Västra Nedsjöns utlopp enligt SMHI.

Karakteristiskt flöde	Dygnsmedeflöde [m³/s]
HQ-100år	6,8
HQ-50 år	6,2
MHQ	3,1
MQ	1,0
MLQ	0,15
LLQ	0,03

3.5.5 Strömningsförhållanden i sjöar

Vattentransporten och cirkulationen i en sjö beror på tillrinningen och dess storlek i förhållande till sjön, sjöns storlek, form och djupförhållanden samt sjöns skiktning och vindförhållanden. Vid en stor tillrinning kan en snabb genomströmning skapas där endast delar av sjöns vattenmassa deltar. Hur en eventuell förorening kan transporteras i sjön beror även på ämnets egenskaper, dvs. om det är sjunkande, flytande eller om det blandar sig i vattenmassan.

Västra Nedsjön är en relativt liten sjö med kort omsättningstid och strömningstiden genom sjön styrs sannolikt främst av den genomströmningen som sker från kanalen i öster till utloppet i väster.

Ytvattenströmningen i sjöar styrs även av vinden, vilken skapar vindgenererande strömmar. Ett vanligt mått på spridning av föroreningar på ytan av en sjö är 1 % av vindhastigheten. Om man utgår från en vindhastighet om 10 m/s så betyder det an transporthastighet om ca 0,1 m/s. Avståndet från inloppet till utloppet i Västra Nedsjön är ca 3 km. Genom Östra Nedsjön är det längsta avståndet från ett tillrinnande vattendrag till sjöns utlopp ca 5 km. Vid en kraftig, långvarig vind från nordost är transporttiden genom

Västra Nedsjön ca 8 timmar. Transporttiden fram till råvattenintaget är sannolikt kortare. Transporttiden genom Östra Nedsjön är som längst ca 14 timmar.

3.5.6 **Beräknade strömningstider**

För att ge en uppfattning om hur vattnet rör sig i avrinningsområdet har rinntider och strömningstider beräknats för en högflödessituation från olika punkter i avrinningsområdet till planerat råvattenintag, se *Figur 6*

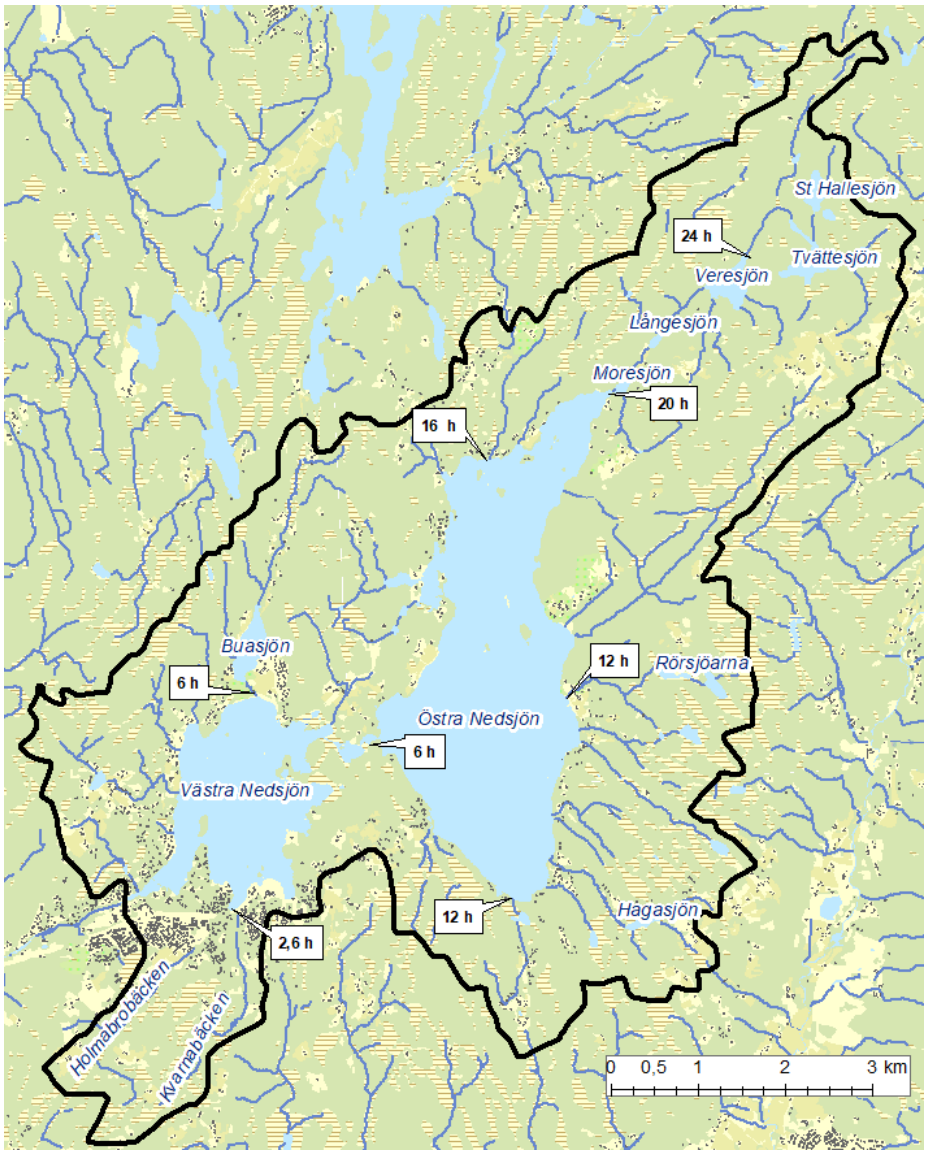

Figur 6: Beräknade rinntider och strömningstider vid högvattenflöde från olika punkter i avrinningsområdet till planerat råvattenintag.

4 Planbestämmelser

I de fall konflikter gällande markanvändning uppstår, har detta oftast sin grund i att en och samma yta är föremål för olika konkurrerande ändamål. Dessa kan vara utbyggnad av bostadsområden, vägsträckning, industrietablering och användning av vattentäkter. En säker och hälsosam dricksvattenförsörjning är en nödvändig grund för samhällets fortlevnad och utveckling. Vattentäktens huvudman har här en skyldighet att säkerställa en god kvalitet på vattnet och att säkra konsumenternas hälsa. Detta faktum medför att skyddandet av en vattentäkt kan komma i konflikt med andra verksamheter som kan påverka vattnet, genom att dessa verksamheter åläggs restriktioner.

4.1 Översiktsplan Härryda kommun

För Härryda kommun antogs en översiktsplan av kommunfullmäktige 2012-06-18[2]. I *Figur 7* presenteras den planerade bebyggelseutvecklingen för Hindås samhälle enligt ÖP 2012. Större delen av Hindås samhälle är avgränsat som utvecklingsområde med utbyggnadsområden som planerats för en fortsatt befolkningsökning de närmaste decennierna[3]. Arbete pågår med att ta fram en ny översiktsplan för samråd årsskiftet 2021/2022.

Den bebyggelseutveckling som under de närmaste åren planeras för Hindås beskrivs i kommunens gällande bostadsförsörjningsprogram för 2019-2023 (fastställt 2018-11-19). Den anger byggnation av 70 bostäder på Bocköhalvön under 2019-2023, 30 nya bostäder i Limmerhult/Södra Klåddegärde samt 60 nya bostäder i Solåsen under perioden 2024-2028. Arbetet med att ta fram en ny detaljplan för Bocköhalvön pågår. Detaljplanen syftar till att försörja samtliga fastigheter på Bocköhalvön med kommunalt vatten och avlopp, förbättra vägarna samt till övertagande av huvudmannaskapet för vägarna. Vidare ska möjligheterna till förtätning av bostadsbebyggelsen med hänsyn till områdets kulturvärden studeras. En detaljplan för en ny skola samt ett fåtal bostäder vid Fagervallen i Hindås antogs 2019.

Enligt ÖP 2012 är både Västra och Östra Nedsjön klassade som *Värdefulla vattenområden*. Det anges även att det finns områden med höga naturvärden runt sjöarna. Vid Västra Nedsjön finns områden klassade som *Värdefulla naturområden*. I de centrala delarna av Hindås finns ett par mindre områden som bedömts som ett fokusområde för grönytor. De centrala delarna av Hindås samhälle är klassat som ett område med värdefull kulturmiljö.

[2] Härryda kommun ÖP 2012.
[3] Bebyggelseutveckling Hindås, ÖP 2012.

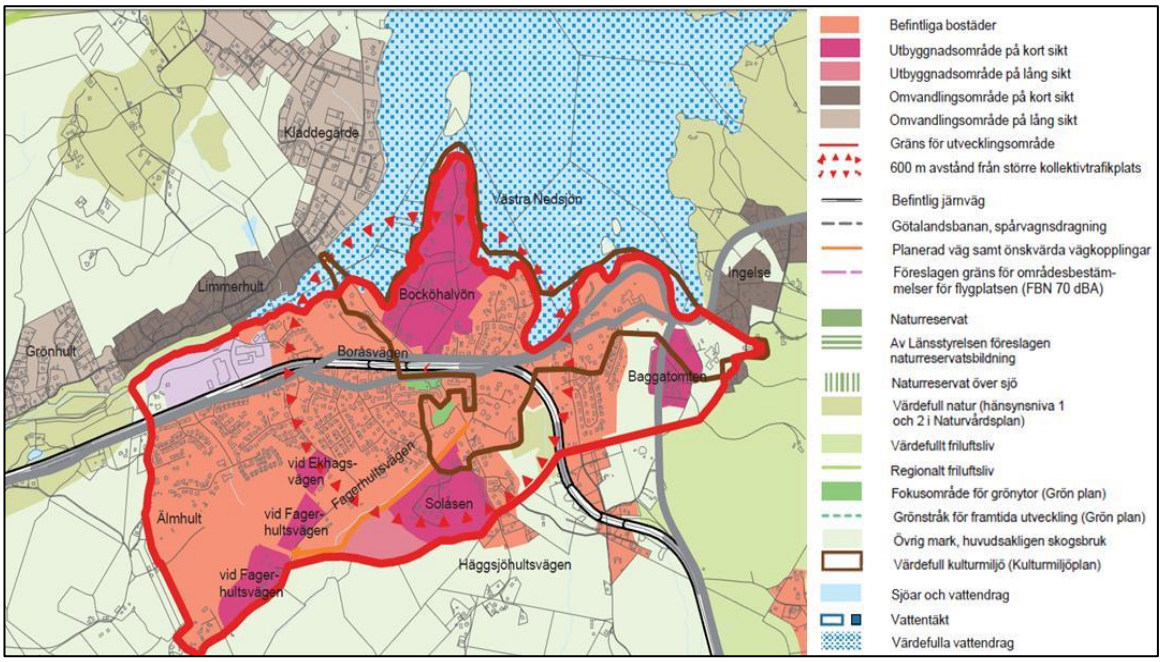

Figur 7. Utdrag från "Bebyggelseutveckling Hindås" - ÖP 2012, Översiktsplan för Härryda Kommun. I figuren syns utbyggnads- och omvandlingsområden samt natur- och kulturvärden.

4.1.1 Naturvårdsplan

Naturvårdsplanen för Härryda kommun, antagen 2012-06-18, redovisar mål och riktlinjer för kommunens naturvårdsarbete[4]. I Naturvårdsplanen anges ett antal områden vid Västra Nedsjön som klassas som värdefulla landskap. Däribland beskrivs delar av Hindås samhälle med sällsynta och värdefulla landskapsformer bestående av isälvsmaterial i jordlagret. Söder om Västra Nedsjön, vid Ekhagsvägen-Roskullen, finns områden med värdefulla trädområden och kulturmiljöer. I dessa områden avråds större schakt- och byggnadsprojekt med hänsyn till landskapsformen.

4.1.2 Vattenförsörjningsplan

En vattenförsörjningsplan för kommunen fastställdes 2009-08-18[5]. Denna plan syftar till att trygga en säker vattenförsörjning i ett flergenerationsperspektiv. Vattenförsörjningsplanen har identifierat prioriterade vattenförekomster i kommunen och utgör ett underlag till översiktsplanen.

4.1.3 Avloppsförsörjningsplan

En avloppsförsörjningsplan för kommunen fastställdes 2011-06-20. Planen beskriver nuvarande avloppsförsörjning (spill- och dagvatten), naturgivna förutsättningar samt

[4] Naturvårdsplan för Härryda kommun 2012.
[5] Vattenförsörjningsplan Härryda kommun 2009.

framtida förutsättningar som bebyggelse och befolkning som påverkar avloppsförsörjningen inom kommunen.

4.1.4 Lokala föreskrifter och bestämmelser i Härryda kommun

Inom Härryda kommun finns lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön. Föreskrifterna är från 2010. De lokala föreskrifterna har stöd i miljöbalken och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Föreskrifterna är antagna av kommunfullmäktige och gäller bland annat bestämmelser om enskilda avlopp, djurhållning, värmepumpar, tvättning av fordon och eldning.

För att ta del av de lokala föreskrifterna hänvisas till kommunens hemsida[6].

4.2 Översiktsplan Bollebygd kommun

En översiktsplan för Bollebygds kommun antogs av kommunfullmäktige 2002-02-07[7]. En aktualitetsförklaring av den nuvarande planen med tillhörande dokument godkändes av kommunfullmäktige 2017-02-09. Arbete pågår med att ta fram en ny översiktsplan.

Enligt gällande ÖP är Västra och Östra Nedsjön samt området öster om Östra Nedsjön klassade som områden med stora naturvärden. Hela området runt sjöarna har stort naturvärde. Enligt ÖP råder utökat strandskydd utmed båda sjöarna.

Inom den del av Västra Nedsjöns avrinningsområde som ligger inom Bollebygds kommun finns ett detaljplanerat område vid Nedflo norr om Västra Nedsjön.

4.3 Naturreservat

Det finns inga naturreservat inom avrinningsområdet. Däremot finns närliggande naturreservat vid Klippan ca 1 km söder om Hindås, samt vid Risbohult ca 2 km väster om Hindås[8]. Dessa naturreservat utgör också Natura 2000-områden.

4.4 Områden med riksintresse

Ett område med riksintresseområde för naturvård finns nordost om Östra Nedsjön mellan Tubbared och Töllsjön. Naturtypen utgörs av ett äldre odlingslandskap med naturliga ängs- och betesmarker med delvis art- och individrika växtsamhällen. Ett stort område av riksintresse för friluftslivet, tillhörande Delsjö-Härskog området täcker in större delen av Nedsjöarnas avrinningsområde bortsett från nedströms Västra Nedsjön.

[6] www.harryda.se
[7] ÖP 2002, Översiktsplan Bollebygds kommun, www.bollebygd.se.
[8] Digital Miljöatlas, www.gis.lst.se/miljoatlas.

5 Riskbedömning inom Nedsjöarnas avrinningsområde

5.1 Princip för riskbedömning

Riskbedömning utgör grunden i arbetet med att ta fram vattenskyddsområde och vattenskyddsföreskrifter. Riskbedömningen ger en övergripande bild och kunskap om potentiella hot för vattentäkten. Dessa hot kan antingen finnas idag eller tillkomma i framtiden. Områdets karaktär påverkar vilka huvudsakliga riskkällor som bedöms kunna tillkomma inom området. Riskbedömningen beaktar både befintliga och tänkbart tillkommande riskkällor.

Resultatet av riskbedömningen är ett viktigt underlag för vattenproducenten för att identifiera vilka riskreducerande åtgärder, skyddsföreskrifter och andra åtgärder, som behöver genomföras för att långsiktigt säkra dricksvattenproduktionen. I riskvärderingen tar Härryda Vatten och avfall, i egenskap av vattentäktens huvudman, ställning till vilka riskkällor som inte kan accepteras samt vilka som är ändamålsenliga att reglera med hjälp av skyddsföreskrifter eller andra alternativ som finns för att uppnå riskreducering och ett ökat vattenskydd. I *Figur 8* visas exempel på vilka riskreducerande åtgärder som kommunen, verksamhetsutövare och andra berörda kan behöva arbeta med för att uppnå ett fullgott vattenskydd.

Figur 8: Riskbedömningen visar vilka riskkällor som bör reduceras. Vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter endast en av flera riskreducerande åtgärder för att skydda vattentäkten.

Risk definieras här som en sammanvägning av sannolikheten för och konsekvensen av en oönskad händelse, dvs. sannolikheten för t.ex. att en förorening från en riskkälla når vattentäkten och vilken konsekvens detta får för dricksvattenproduktionen. Mellan riskkällan och vattentäkten kan det förekomma olika barriärer som hindrar eller minskar spridningen (se *Figur 9*). Det kan finnas både naturliga barriärer och barriärer som anlagts i detta syfte. Om föroreningen når råvattenintaget och dricksvattenberedningen kan det även finnas barriärer i form av beredningssteg och/eller övervakning och provtagning som hindrar föroreningen att nå konsumenten.

En föroreningssituation kan medföra att vattentäkten inte kan användas tillfälligt eller under en längre tid. Om det saknas reservvattentäkt kan detta medföra leveransbrott i vattenförsörjningen alternativt leverans av förorenat vatten vid otillräcklig rening, vilket i sin tur kan leda till negativa hälsoeffekter.

Figuren nedan redovisar hela händelsekedjan från riskkällan ända till konsument. I detta arbete bedöms dock endast risken för att råvattentäkten Västra Nedsjön påverkas negativt. Barriärer i råvattenintag, förinfiltration och beredning i vattenverket beaktas inte i riskbedömningen.

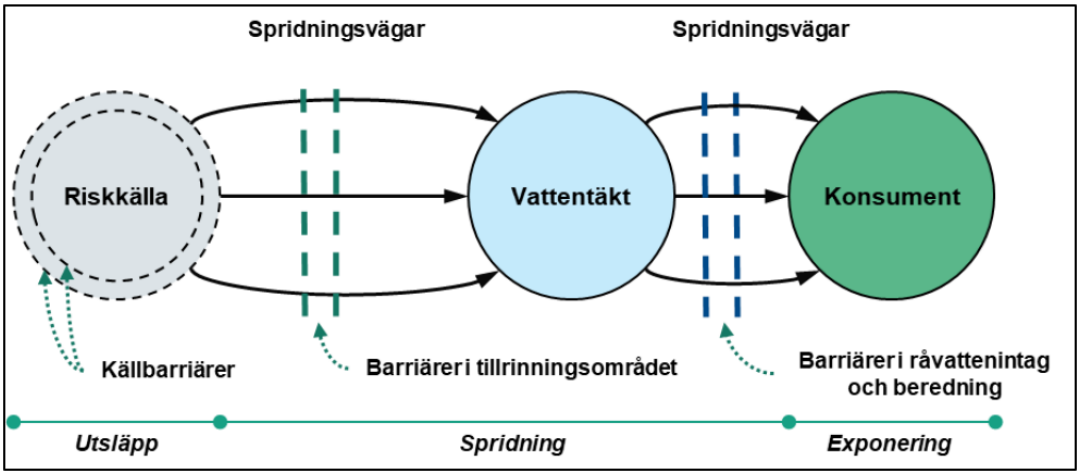

Figur 9: Figuren visar hur föroreningar kan spridas från källa via råvattentäkten och vidare till dricksvattenkonsumenten. I aktuellt arbetet bedöms endast risken för att vattentäkten Västra Nedsjön påverkas.

5.2 Metod och genomförande

Riskbedömningen följer det arbetssätt som beskrivs i *Vägledningen för inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden*[9]. Arbetssättet omfattar följande steg/moment:

- ✓ Beskrivning av vattenkvaliteten i Västra Nedsjön.
- ✓ Inventering av riskobjekt och riskkällor inom Nedsjöarnas avrinningsområde samt bedömning av förutsättningarna för spridning till sjön.
- ✓ Analys av riskernas allvarlighetsgrad utifrån att råvattnet långsiktigt ska kunna nyttjas.
- ✓ Analys av hur riskerna kan reduceras, genom skyddsföreskrifter eller om andra åtgärder är nödvändiga.

5.3 Råvattenkvaliteten i Västra Nedsjön

5.3.1 Statusklass i VISS

Vattenförekomsterna Västra Nedsjön, SE640292-129933, och Östra Nedsjön, SE640458-130232, har enligt aktuell statusklassning otillfredställande ekologisk status

[9] Havs och vattenmyndigheten. Vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden. Rapport 2021:4

och uppnår ej god kemisk status[10]. Orsaken till klassningen måttlig ekologisk status är att vattenförekomsterna är påverkade av försurning, men kalkade samt på grund av kvalitetsfaktorn fisk då vandringshinder finns. God ekologisk status ska uppnås 2027.

Att inte god kemisk status uppnås beror att ett eller flera ämnen, generellt i området, har bedömts att inte uppå god status.

5.3.2 Ämnen och grupper av ämnen som är viktiga ur ett råvattenperspektiv

Petroleum

Petroleumprodukter är en stor kategori och dess egenskaper kan se väldigt olika ut. Gemensamt är att de är giftiga och cancerogena. I synnerhet lätta, vattenlösliga oljekolväten är giftiga redan vid låga koncentrationer. Utsläpp av petroleumprodukter kan vålla skador inom stora områden som kan bestå under lång tid. Det räcker med en liter diesel för att göra en miljon liter dricksvatten obrukbart[11], eftersom påverkan på smak och lukt är så kraftig.

Petroleum kan spridas till vatten främst genom utsläpp i samband med olyckshändelser eller som mer diffusa utsläpp via dagvattenavrinning.

Tungmetaller

Tungmetaller som kadmium, krom, koppar, nickel, kvicksilver, bly, zink samt i miljösammanhang även arsenik, järn och vanadin är mycket starka miljögifter som ofta är bioackumulerbara, cancerogena och som påverkar nervsystem och/eller andningsorgan. Samtidigt är några av ämnena essentiella för kroppen i mycket små mängder, exempelvis krom och zink.

Spridning av tungmetaller till vatten kan t.ex. ske genom dagvattenavrinning från trafikerade ytor eller från förorenade områden och deponier.

Organiska föroreningar

Vanliga organiska föreningar som kan påverka vattnet negativt är kemiska växtskyddsmedel, PAH (poly aromatiska kolväten), fenoler och PFAS (perfluorerade alkylsubstanser). Dessa är toxiska för människor redan vid mycket låga koncentrationer. De är också cancerogena. I de fall det handlar om svårnedbrytbara ämnen kan de nå vattentäkten även om det tar långt tid.

Förekomst av kemiska växtskyddsmedel i vattenmiljön är alltid en följd av mänsklig verksamhet, vilket betyder att deras naturliga bakgrundshalter är noll. Medlen är framtagna för att påverka levande organismer i syfte att skydda grödor inom livsmedelsproduktionen och annan växtodling. Det innebär att växtskyddsmedel som påträffas i sjöar och vattendrag också kan ha effekter på den flora och fauna som lever där. Medlen har dock mycket olika verkningsmekanismer och är i olika hög grad giftiga för

[10] www.viss.lansstyrelsen.se
[11] Miljökonsekvenser av kemikalieolyckor, bränder och utsläpp av oljeprodukter i vattenmiljö. NCO 2005:11

vattenlevande organismer. Resultat från Naturvårdsverkets miljöövervakning visar att verksamma ämnen från växtskyddsmedel ofta förekommer i mätbara halter i svenskt ytvatten.

Även förekomst av PFAS visar påverkan från mänsklig verksamhet. Den naturliga bakgrundshalten är noll. PFAS finns t.ex. i flamskyddsmedel.

Näringsämnen och organiskt kol

Genom mänsklig aktivitet såsom spridning av gödsel, konstgjorda näringsämnen och utsläpp av avloppsvatten ökar mängden näringsämnen som tillförs vattendragen. Höga kvävehalter i dricksvattnet kan medföra risk för negativa hälsoeffekter. Fosfor, nitrat och ammonium gynnar tillväxt av cyanobakterier vilket kan orsaka toxiska algblomningar. En algblomning är inte alltid synlig vid vattenytan och kan därför orsaka stora problem för dricksvattenberedningen om blomningen samtidigt är toxisk. Näringsämnen sprids även naturligt via urlakning från marken. För jordbruksmark beror läckaget på vilka grödor som odlas, hur marken bereds samt när på året marken gödslas och hur mycket som tillförs.

Organiskt kol är en naturlig produkt från nedbrytning av växter och annat organiskt material och det är inte farligt för människan. Det kan dock användas som näringskälla för bakterier och höga halter ställer krav på reningsprocessen. Färgtal och COD är två metoder att analysera mängden organiskt kol i vattnet. Organiskt kol kommer från både jord- och skogsbruksmark. För skogsmark har andelen sjö och myr stor betydelse för läckaget. Ju större sjöinslag, d.v.s. längre uppehållstid för vattnet, desto lägre halt COD och färgtal genom möjlighet till sedimentering. Hög halt organiskt kol kan, vid stagnanta förhållanden med låga syrgasförhållanden under språngskiktet, leda till att bundet fosfor ökar.

Mikrobiella föroreningar

Med mikrobiell förorening menas i detta fall en tillförsel av patogener, dvs. sjukdomsframkallande bakterier, virus och parasitära protozoer. Källan är typiskt fekalt, det vill säga härstammar från avföring från djur eller människa i form av till exempel avlopp eller gödsel.

Mikrobiella föroreningar, som är vanligare i ytvatten än i grundvatten, kan orsaka infektioner hos dricksvattenkonsumenterna och vattenburna sjukdomsutbrott. Vanliga källor för spridning av mikrobiella föroreningar är bräddning i kommunala avloppssystem samt enskilda avlopp med bristande funktion. Även strandbete kan utgöra en risk.

5.3.3 Vattenkvaliteten i Västra Nedsjön

Både Västra och Östra Nedsjön är näringsfattiga klarvattensjöar. Inom Mölndalsåns avrinningsområde har marken generellt sett en dålig eller måttlig motståndskraft mot försurning. Området har varit föremål för kalkning sedan 1970-talet. I Västra Nedsjön är pH-värdet stabiliserat sedan sjön började kalkas.

Följande vattenkvalitetsdata finns för sjöarna:

- Göta Älvs vattenvårdsförbund utför kontinuerlig miljöövervakning av Mölndalsån med provtagning 1 gång/månad varav en provtagningspunkt är vid Västra Nedsjöns utlopp till Mölndalsån[12]. Sammanställning av analyser från 1985–2018 i denna punkt visar att provtagningspunkten översiktligt kan antas återspegla vattenkvaliteten i såväl Västra som Östra Nedsjön

- Inom beslutsunderlaget för Härryda kommuns framtida vattenförsörjning genomfördes under 2010–2011 mikrobiologiska vattenundersökningar i anslutning till planerat råvattenintag i Västra Nedsjön[13].

- Inför projektering av nytt vattenverk i Hindås har vattenprovtagning genomförts på olika djup vid planerat råvattenintag i Västra Nedsjön under 2019–2020.

Den provtagning som genomförts av **Göta Älvs vattenvårdsförbund** visar att vattnet vid sjöarnas utlopp har ett neutralt pH-värde och en god buffertkapacitet. Halterna av analyserade näringsämnen är låga och har legat på en relativt stabil nivå sedan 1985. Detta visar t.ex. totalkvävehalten, se Figur 10. Halterna av totalfosfor visar samma trend.

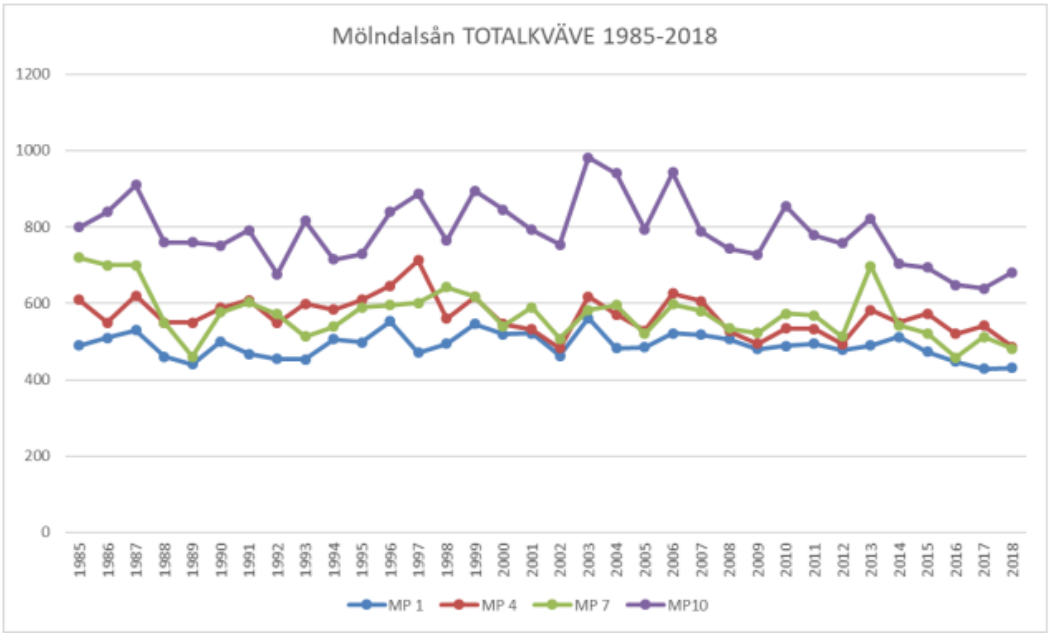

Figur 10: Halten totalkväve vid olika mätpunkter i Mölndalsån 1985–2018. MP 1 ligger vid utloppet från Västra Nedsjön. ©Göta älvs vattenvårdsförbund.

Vattnet bedöms vara måttligt färgat, svagt grumligt och halten TOC är låg.
Vid totalt åtta provtagningstillfällen 2010–2011, fördelat över året, har kemiska och mikrobiologiska prover tagits från olika djup vi planerat råvattenintag. Resultaten av

[12] Göta älvs vattenvårdsförbund, Del C Mölndalsån. Ingående i rapport avseende 2018 års vattendragskontroll. April 2019.
[13] Beslutsunderlag för framtida vattenförsörjning i Härryda kommun 2012.

utförda vattenkvalitetsundersökningar visar att vattenkvaliteten i Västra Nedsjön, ur ett råvattenperspektiv, är god. Alla analysvärden understiger med god marginal uppsatta riktvärden för råvatten. Flertalet undersökta parametrar underskrider även uppsatta gränsvärden för dricksvatten.

Under 2010 gjordes två utvidgade undersökningar av organiska föroreningar, metaller och andra miljögifter i råvattnet. Förekomst av vattenburna parasiter och andra sjukdomsalstrande mikroorganismer undersöktes också. Tungmetallhalterna i vattnet var mycket låga, oftast inte detekterbara och inga rester av petroleumprodukter, bekämpningsmedel eller lösningsmedel återfanns i vattenproverna.

Mikrobiologiska undersökningar för halter av koliforma bakterier och E-colibakterier uppvisade att dessa förekom i låga halter i Västra Nedsjön. Analyserna visade inga tecken på höga halter av kolifager[14] eller sjukdomsalstrande mikroorganismer (Cryptosporidium, Giardia och Campylobacter). Dessa resultat visar generellt att den mikrobiologiska statusen är relativt god i området och att påverkan från omgivande avlopp och dagvatten är liten.

Under 2019–2020 genomfördes provtagning vid 13 tillfällen av vatten på olika djup vid det planerade råvattenintaget. Både kemiska och mikrobiologiska parametrar analyserades. Resultatet av dessa provtagningar liknar resultaten från provtagningarna 2010-2011. Råvattnet har ett neutralt pH-värde och låga halter av näringsämnen. Halten COD är lägre än riktvärdet för råvatten och färgtalet visar på ett svagt färgat vatten. Analyserade metaller förekommer i låga halter. Mikrobiologiska undersökningar visar på låga halter av koliforma bakterier och E-colibakterier.

5.4 Riskinventering

5.4.1 Markanvändning

Markanvändningen i avrinningsområdet domineras av skogsmark (69 %). Jordbruksmark utgör endast ca 2 % av markanvändningen och tätort ca 3 %.

5.4.2 Riskobjekt

Riskobjekten är platsbundna verksamheter eller företeelser som kan påverka yt- och grundvattnets kvalitet. Riskkällor är icke-platsrelaterade riskobjekt. Den genomförda riskbedömningen bygger på en översiktlig riskinventering, information från Miljö- och hälsa i Härryda och Bollebygd samt information från länsstyrelsens webb-gis.

De verksamheter eller företeelser som kan innebära risker i området kan grupperas i följande riskkällor:

- Klimatförändringar och översvämningar
- Sabotage, kris och krig

[14] En typ av virus som använd som indikator för förekomst av andra virus.

- Vägar och transporter
- Bebyggelse
- Jord- och skogsbruk
- Övriga riskkällor

Identifierade riskkällor beskrivs och sammanställs nedan. Riskkällornas läge redovisas i *Figur 12*. Kartan omfattar endast Västra Nedsjön. Inom avrinningsområdet till Östra Nedsjön förekommer inga potentiellt förorenade områden, miljöfarlig verksamhet eller sådana risker som förknippas med tätbebyggda områden.

5.4.3 Klimatförändringar och översvämningar

Temperaturen i Västra Götalands län beräknas att öka med 3–5 grader till nästa sekelskifte och vegetationsperioden förväntas då öka med 40–90 dagar[15]. Årsmedelnederbörden beräknas att öka och framförallt ökar nederbörden under vinterhalvåret. Även antalet tillfällen med kraftig nederbörd förväntas att öka vilket kan påverka vattenkvaliteten i sjöarna.

Extrema nederbördstillfällen kan medföra följande risker, vilket erfarenheter från perioder med stora regnmängder tidigare har visat:

- Bräddning av avlopp
- Stora dagvattenmängder
- Översvämning och bortspolning av föroreningar från pågående och nedlagda verksamheter på markområden i anslutning till vattendrag och sjöar
- Ökad olycksfrekvens, t.ex. underminering av vägar

Västra och Östra Nedsjöns totala yta utgör ca 17 % av avrinningsområdet. Inom sjöarnas avrinningsområde finns inga reglerade vattendrag. Västra Nedsjön är dock reglerad vilket ger möjlighet att i händelse av översvämning avsänka vattennivån i sjön och reducera effekterna av översvämningen. För att minska risken för dramatiska översvämningar av Mölndalsån och säkerställa dricksvattentillgången i vattensystemet samverkar Härryda kommun, Göteborgs Stad och Mölndals Stad sedan 2006 kring regleringen inom Mölndalsåns avrinningsområde. Genom samordning och investering i tekniska lösningar finns nu en strategi för regleringen och övervakning för att hålla rätt nivåer på vattnet i systemet. Vid mycket höga flöden kan Mölndalsån, som avvattnar Västra Nedsjön, eventuellt vara en begräsande faktor för avrinningen. Utloppets tvärsnittsarea bedöms inte utgöra en begränsande faktor för utflödet.

Höga vattenstånd och eventuell översvämning ökar tillförseln av såväl humusämnen som jordpartiklar och föroreningar till en sjö. Ökade nederbördsmängder kan även medföra en

[15] Framtidsklimat i Västra Götalands län – enligt RCP-scenarier. SMHI klimatologi nr 24, 2015.

ökad transport av föroreningar till sjön. Vanligen ökar risken för materialtransport om vegetationstäcket försvinner, till exempel i samband med skörd eller avverkning.

5.4.4 Sabotage, kris och krig

Vattenförsörjning är en känslig sektor för sabotage i samband med kris och krig. Dessa risker har inte analyserats i denna rapport. En särskild riskanalys som fokuserar på risker i kris och krig rekommenderas. Detta bör inarbetas i kommunens beredskapsplan. Även aktsamhet beträffande informationsspridning om vattentäktens utformning och sårbarhet bör iakttas.

5.4.5 Vägar och transporter

De riskkällor som kan relateras till vägar och transporter är:

- Olyckor
- Vägdagvatten
- Beläggningsarbeten

Väg 554 har sin sträckning genom avrinningsområdet till Nedsjöarna. Vägen följer Västra Nedsjöns södra strand längs en relativt lång sträcka och fortsätter längs Östra Nedsjöns södra strand innan den viker av söderut mot Bollebygds tätort. Trafikbelastningen på väg 554 genom Hindås samhälle uppgår till ca 2650 ÅDT[16] varav ca 270 ÅDT utgörs av lastbilar (mätår 2016)[17]. I anslutning till Nedsjöarna finns också flera lokalvägar och vägar till bostadsområden. Även om majoriteten av vägarna är små och endast trafikeras i begränsad omfattning, är vägarna delvis belägna nära sjön. I princip hela Västra och Östra Nedsjön omges av mindre vägar. Förutom persontransporter till fastigheter inom avrinningsområdet förekommer även transporter med tyngre fordon för transport av sopor, slam samt olja för uppvärmningsändamål.

Konsekvensen av trafik på vägar är att skadliga ämnen kan transporteras till vattentäkten och försämra vattenkvaliteten, huvudsakligen genom vägdagvatten eller vid olycka.

Genom avrinningsområdet och Hindås samhälle finns en järnväg. Järnvägen kan innebära en risk för vattentäkten, dels genom transport av farligt gods eftersom en olycka med farligt gods eventuellt skulle kunna innebära att stora mängder förorenade ämnen läcker ut i vattenförekomsten, dels om bekämpningsmedel skulle användas. Det är dock förbjudet att bespruta järnvägen i Hindås.

Framförandet av båtar och andra farkoster med förbränningsmotorer på vatten eller isen innebär en risk för Nedsjöarna som vattentäkt.

Olyckor
Olyckor sker statistiskt sett på alla typer av vägsträckor men speciellt utsatta delar utgörs av vägavsnitt där trafiksituationen är komplex och där trafikmängden hög. Olyckor med transport av farligt gods och farligt avfall medför ofta att stora mängder förorenande

[16] ÅDT=årsdygnstrafik
[17] www.trafikverket.se

ämnen sprids till omgivningen inom en kort tid och som punktutsläpp. En stor olycka på väg 554, längs Västra Nedsjöns södra strand, med förorenande ämnen i flytande form skulle sannolikt få allvarliga konsekvenser.

Vägdagvatten

Dagvatten från vägar utgör en stor diffus föroreningskälla. Vägdagvatten innehåller ofta höga halter av tungmetaller i form av koppar, bly och kadmium samt petroleumkolväten, och oljor och PAH (polycykliska aromatiska kolväten). Kontinuerligt slitage där små partiklar frigörs från däck och vägbana samt emissioner från biltrafiken bidrar till förorening av vägdagvatten som sprids vidare via ytavrinning.

Dagvatten från huvuddelen av vägarna avleds via diken och vattendrag och når slutligen Nedsjöarna. Slänterna längs väg 554 sluttar mot sjön, dock finns en vegetationsyta i slänterna vilken medger viss infiltration av vägdagvatten innan vattnet når sjön.

Beläggningsarbeten

Beläggningsarbeten nära en sjö eller vattendrag kan innebära en risk i samband med nederbörd. Vid s.k. tankbeläggning i samband med regn kan bindemedel snabbt rinna av vägen. Beroende på vilka bindemedel som används riskerar detta att förorena ett vattendrag.

Sjötrafik

Bensin och dieseldrivna motorer på båtar och andra farkoster som framförs på sjö eller is medför en risk för vattenförorening, dels vid drift och dels vid allmän bränslehantering. Äldre tvåtaktsmotorer utgör en påtaglig risk för vattenkvaliteten med avseende på kolväten eftersom de släpper ut 20–30 % av bränslet och i princip all olja oförbränt i vattnet.

Diesel kan påverka vattenkvaliteten redan i mycket små mängder. En liter diesel kan förstöra en miljon liter vatten.

Hantering av bränsle för framförande av motordrivna fordon på sjöar utgör en risk om det sker i direkt anslutning till vattnet. Trafik med motordrivna fordon på isbelagd sjö samt sjöflyg utgör även de en risk för vattentäkten eftersom bränsle kan läcka ut på vattnet/isen.

5.4.6 Bebyggda områden

Överallt där människor bor och vistas förekommer flera potentiella hot för en nedströms belägen vattentäkt. Riskerna är dels förknippade med boende, dels med olika typer av verksamheter. Riskkällor relevanta för bebyggelse nära Nedsjöarna är:

- Miljöfarlig verksamhet
- Enskilda avlopp
- Kommunalt avlopp
- Avloppspumpstationer
- Hushålls- och trädgårdskemikalier

- Parkering och fordonstvätt
- Energianläggningar
- Dagvatten från bebyggda ytor
- Oljecisterner för uppvärmning

Samlad bebyggelse finns främst längs Västra Nedsjöns västra, norra och södra stränder. Hindås tätort ligger i anslutning till sjöns södra del.

Miljöfarlig verksamhet

Inom Nedsjöarnas avrinningsområde, i anslutning till Hindås samhälle, finns fem stycken så kallade miljöfarliga verksamheter. Samtliga är klassificerade som så kallade C- eller U-verksamheter vilket är den lägsta klassen av miljöfarlig verksamhet. En verksamhet är belägen precis utanför avrinningsområdet. Följande verksamheter avses:

- **Bensinstation vid Hindås camping, Baggatomten 8:1** (U-verksamhet). Bensinstationen är belägen intill campingen mycket nära Västra Nedsjön. Vid hantering av petroleumprodukter eller i samband med olycka vid hantering av petroleumprodukter finns risk för spridning av petroleumprodukter till sjön.
- **Bensinstation i Hindås samhälle, Hindås 1:328** (U-verksamhet). Bensinstationen är belägen intill väg och järnväg i samhället. Bensinstationen kan utgöra en risk genom att petroleumprodukter hamnar i dagvattnet och sprids vidare till vattendrag.
- **Bilverkstad, Hindås 1:252** (U-verksamhet). Verkstaden ligger nära väg och järnväg i Hindås samhälle. Risk för läckage av petroleumprodukter, olja, behandlingsmedel.
- **Upplag för mellanlagring av farligt avfall, Hindås 1:394** (C-verksamhet). Verksamheten ligger i Hindås samhälle. Risk för läckage av farligt avfall och spridning via dagvatten.
- **Närvärmeverk för träpellets, Hindås 1:305** (C-verksamhet). Verksamheten är belägen i Hindås samhälle. Risk för läckage av bränsle och behandlingsprodukter.
- **Bränslefabrik, Hindås 1:457** (B-verksamhet). I den västra delen av Hindås samhälle ligger Aspens bränslefabrik med tillverkning av syntetbränsle. Risk för läckage vid bränslehantering eller olycka vid bränslehantering. Verksamheten ligger nedströms sjön och utgör därför ingen risk för vattentäkten.

Enskilda avlopp

Den främsta risken med enskilda avlopp är utsläpp av virus, parasiter och mikrobiella föroreningar. Även utsläpp av kväve och fosfor utgör en betydande risk mot vattenkvaliteten. Ytterligare risker aktuella i den urbana miljön är läkemedelsrester och hushållskemikalier vilka tillförs vattendrag och grundvatten genom utsläpp av avloppsvatten.

Verksamhetsområdet för kommunalt VA omfattar endast Hindås samhälle söder om Västra Nedsjön. Alla enskilda bostadsfastigheter utanför kommunalt verksamhetsområde har någon form av enskilt avlopp. Antalet anläggningar är alltså lika med antalet

hushåll/bostadshus i området. Det går inte att utesluta att flera avloppsanläggningar är bristfälligt utformade och därför utgör en risk för vattenkvaliteten.

Inom Nedsjöarnas avrinningsområde finns ett stort antal enskilda avloppsanläggningar exempelvis i områdena Takkullen, Ingelse, Baggatomten, Häggsjöhult, Bocköhalvön, Limmerhult och Klåddegärde i Härryda kommun. Områden med enskilt avlopp visas i *Figur 11*, där det också tydliggörs att det finns fler områden med enskilda avloppsanläggningar nära Västra Nedsjön än Östra Nedsjön.

De flesta områden med enskilda avloppsanläggningar väster och öster om Västra Nedsjön inom Härryda kommun inventerades 2014. Därefter har inventerade, bristfälliga avlopp ersatts med nya. Enskilda avloppsanläggningar på Bocköhalvön har dålig standard, men planeras att ersättas med kommunalt avlopp i samband med en eventuell detaljplan eller utbyggnad i egen regi av endast kommunalt avlopp.

Enskilda avloppsanläggningar kring Nedsjöarna inom Bollebygds kommun är inte inventerade.

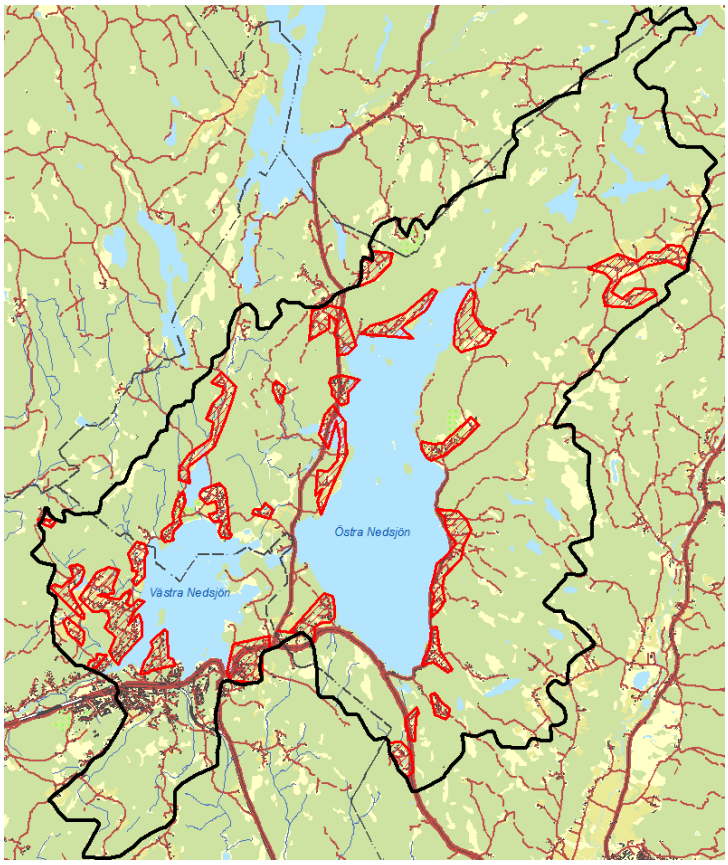

Figur 11: Områden med enskilda avlopp inom Nedsjöarnas avrinningsområde.

Kommunalt avlopp

Bebyggelsen i Hindås samhälle har anslutning till det kommunala spillvattennätet. Rening av avloppsvattnet sker i Rävlanda reningsverk. Överföring av spillvatten från Hindås till Rävlanda sker genom en huvudavloppspumpstation vid Bålviken (Hindås) via en ca 7,5 km lång överföringsledning. Om spillvattennätet fungerar normalt utgör detta endast ett marginellt hot mot vattenförekomsten. Risk för påverkan kan uppkomma vid situationer då ledningsnätet bräddas, till exempel vid höga vattenstånd, eller vid ledningsbrott. Delar av ledningssystemet i Nedsjöarnas avrinningsområde bedöms vara i behov av åtgärder eller av någon annan anledning ha bristfällig status vilket gör att risken för ledningsbrott och bräddning inom området är betydande.

Ytterligare en risk är felkoppling av spillvattenledningar från enskilda fastigheter. Det finns exempel där spillvattnet från fastigheter felaktigt har kopplats till dagvattenledningen.

Kommunen håller på att bygga överföringsledningar för dricksvatten och spillvatten mellan Landvetter och Hindås. Kommunalt spillvatten från Hindås kommer att ledas till Ryaverket i Göteborg istället för Rävlanda reningsverk.

Avloppspumpstationer

På Rävlanda avloppsreningsverks spillvattennät finns fyra avloppspumpstationer för spillvatten, varav Västra Nedsjön är recipient för tre av avloppspumpstationerna. Den främsta risken med avloppspumpstationer uppkommer vid strömavbrott eller vid kraftig nederbörd, då detta kan leda till bräddning av avloppsvatten till recipient. Pumpstationernas är belägna längs Västra Nedsjöns södra strand.

Hushålls- och trädgårdskemikalier

Bekämpningsmedel och övriga hushållskemikalier utgör en risk för vattentäkten inte enbart då de används för yrkesmässigt bruk utan även vid privat bruk. Rester av bekämpningsmedel kan redan vid låga halter påverka vattenkvaliteten.

Parkering och fordonstvätt

Vanligt förekommande i bebyggda områden är regelbunden parkering och uppställning av fordon samt olika former av fordonstvätt på gatan eller andra hårdgjorda ytor. Dessa förfaranden innebär en risk för förorening av vattentäkten genom att föroreningar kan föras med grundvattnet eller genom ytavrinning från hårdgjorda ytor där avlopp saknas.

Större parkeringar inom avrinningsområdet finns i anslutning till tågstationen samt vid skolan och kyrkan. Större parkeringsplatser finns även i anslutning till Hindås samhälle och köpcentrum.

Energianläggningar

Inom Nedsjöarnas avrinningsområde förekommer berg- och jordvärmeanläggningar för bostadsuppvärmning, men dessa bedöms inte utgöra någon risk för ytvattnet. Vid Västra Nedsjön finns även enstaka anläggningar för ytvattenvärme.

I energianläggningar direkt i sjöarna föreligger viss risk att köldbärarvätska läcker ut i ytvattnet. Köldbärarvätskan har normalt måttligt miljöfarliga egenskaper och utspädningseffekten är stor. Risken för att vattentäkten ska förorenas genom läckage av köldbärarvätska från enskilda anläggningar bedöms därför som mycket liten.

I dagsläget förekommer ett fåtal anläggningar för ytvattenvärme i området.

Dagvatten från bebyggda ytor

Avrinning från bebyggda ytor i samband med nederbörd eller snösmältning ger upphov till dagvatten. Dagvattnets innehåll av föroreningar varierar beroende på vilka typer av aktiviteter som förekommer i området, markförhållanden och typ av avledning. Dagvatten från bebyggelsen i Hindås leds till Västra Nedsjön utan fördröjning (dagvattenutlopp till recipient). Lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) förekommer på två platser i anslutning till Hindås samhälle.

Oljecisterner för uppvärmning

Stora volymer skadliga ämnen hanteras ibland vid uppvärmning av bostäder. Även cisterner inomhus kan utgöra en risk om det finns avlopp så att eventuellt spill kan nå mark-, yt- eller grundvatten eller dagvattensystemet. Ett väsentligt riskmoment med oljecisterner är transporter och påfyllning.

5.4.7 Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk utgör i olika delar av verksamheten ett varierande hot mot vattentäkten. Markanvändningen inom avrinningsområdet domineras av skogsmark, nära 70 %. Endast 2 % utgörs av jordbruksmark.

Inom jordbruket är det framförallt spridning av bekämpningsmedel och gödselmedel som kan orsaka en försämrad vattenkvalitet. Mindre jordbruk förekommer inom Nedsjöarnas avrinningsområde. Jordbruken är dock små och flera av dem nyttjas i dagsläget inte. En större hästgård är belägen i de norra delarna av avrinningsområdet.

Från skogsmark sker ett kontinuerligt läckage av olika ämnen, och skogsbruksåtgärder kan öka läckaget av näringsämnen och tungmetaller. Skogsbruksmaskiner utgör en risk genom läckage eller spill av bränsle och olja. En stor del av Nedsjöarnas avrinningsområde utgörs av skog varför aktivt skogsbruk förekommer.

Potentiella riskkällor kopplade till jord- och skogsbruk är:

- Bekämpningsmedel
- Växtnäringsämnen
- Mobila bränsletankar
- Djurhållning
- Kalhyggen
- Jord- och skogsbruksmaskiner

- Timmerupplag

Bekämpningsmedel

Vissa tillåtna bekämpningsmedel har hög toxicitet, vilket gör att de kan komma att utgöra en allvarlig risk för försämrad vattenkvalitet. Inte bara spridning utan även annan hantering av bekämpningsmedel utgör en riskkälla. Bekämpningsmedel används inom jordbruk, men även till viss del inom skogsbruk. Bekämpningsmedel får inte spridas närmare än 6 meter från ett vattendrag enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Den största risken med bekämpningsmedel bedöms uppkomma vid skyfall direkt efter att spridning har skett och där spridningen sker nära vattendrag. En ökad risk föreligger om spridning sker utanför växtsäsong.

Inom skogsbruk är det numera främst vattenslagning av plantor som behandlats med bekämpningsmedel som utgör en risk för förorening av ytvattnet.

Växtnäringsämnen

Det finns två typer av gödselmedel; handelsgödsel (kemiskt framställt) och naturgödsel (djurspillning). Naturliga gödselmedel utgör en risk för vattenkvaliteten främst genom dess innehåll av mikrobiella föroreningar, vilka kan överleva under lång tid. Alla typer av växtnäringsämnen utgör dock en risk för spridning av näringsämnen till omgivningen. Hantering av växtnäringsämnen omfattar bland annat lagring, transport och spridning. Växtnäringsämnen tillförs vattendragen av flera olika anledningar. Det kan till exempel bero på naturlig utlakning, förhöjd utlakning på grund av kalhuggning eller ökad tillförsel av ämnen som följd av hantering av växtnäringsämnen i skogsbruket.

Mobila bränsletankar

Mobila tankar för petroleumprodukter inom jord- och skogsbruksverksamhet, som enligt gällande krav ska vara dubbelmantlade, kan medföra en risk för grund- och ytvattenförorening främst genom spill i samband med tankning och vid stöld.

Djurhållning

Avrinning från betesmark innebär en risk mot vattentäkten eftersom bakterier i djurens avföring kan nå vattenförekomsten. Om strandbeten föreligger finns dessutom en överhängande risk att djuren släpper sin avföring direkt i vattenförekomsten med påföljden att vattnet kontamineras med bakterier och näringsämnen.

Avverkning

Avrinning från mark där jord- eller skogsbruk bedrivs kan innehålla jord- och humuspartiklar, vilket bl.a. kan medföra grumling av ytvatten. Vegetation och ett levande markskikt reducerar risken för partikelspridning då rötter sammanbinder jorden och nederbördens intensitet mot marken minskas. Vid kalhyggen förekommer inte dessa barriäreffekter och avrinningen blir kraftigare med bl.a. ökad transport av näringsämnen, organiskt material och partiklar som följd. Ett stort uttag av biomassa kan bidra till försurning av yt- och grundvatten.

Jord- och skogsbruksmaskiner

Fordon och arbetsmaskiner som används vid skogsbruk utgör en riskfaktor för vattenkvaliteten framförallt vid läckage eller spill av bränsle eller olja. Risken kan reduceras genom regelbundna besiktningskontroller av fordon och maskiner samt användande av miljöklassad olja.

Timmerupplag

Upplag av bark, flis, spån, timmer och liknande i samband med skogsbruk kan i vissa fall utgöra ett hot mot vattentäkten genom läckage av bland annat fenoler[18]. Risken med avseende på vattentäkter bedöms dock som liten.

5.4.8 Övriga riskkällor

Förorenad mark

I anslutning till Hindås samhälle finns inventerade områden med potentiellt förorenad mark[19]. Områdena är inte riskklassade. De förorenade områden som inventerats inom Nedsjöarnas avrinningsområde kan delas in i följande branscher; två anläggningar för drivmedelshantering, ett spimfab-objekt, ett sågverk utan doppning/impregnering, en förbränningsanläggning, en bilvårdsanläggning och en skjutbana.

Förorenad mark kan utgöra en risk genom att föroreningar lakas ut och sprids till grund- och ytvatten eller genom läckage i samband med schaktning eller sanering i förorenade områden.

Eftersom den samlade bebyggelsen inom avrinningsområdet främst ligger i Hindås samhälle finns också de flesta riskkällor inom detta område, se *Figur 12*.

[18] Kolförening som är hälsovådlig för människor.
[19] länsstyrelsen.se/Vastergotland/Infokartan

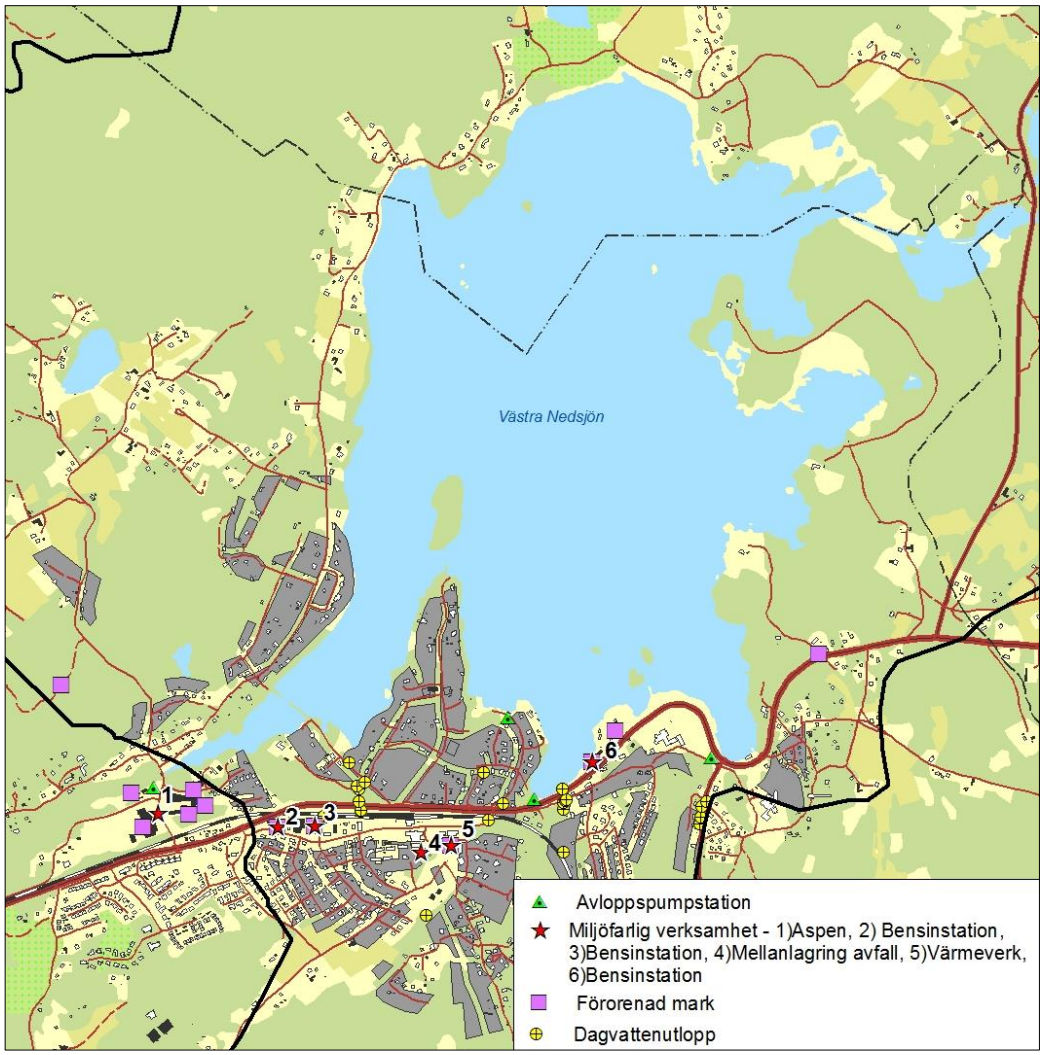

Figur 12: Riskkällor i anslutning till Västra Nedsjön och Hindås samhälle. I anslutning till Östra Nedsjön förekommer ingen avloppspumpstation, miljöfarlig verksamhet, förorenad mark eller dagvattenutlopp.

5.5 Analys av riskernas allvarlighetsgrad

5.5.1 Karakterisering av riskkällor

Resultatet av den genomförda riskidentifieringen visar vilka riskkällor som finns inom Nedsjöarnas avrinningsområde. De riskkällor som berör sjöarna och deras tillflöden är av varierande karaktär och riskbilden blir därför splittrad. För att tydliggöra bakgrunden till riskberäkningen kan riskkällor karaktäriseras utifrån vilken händelse som innebär risk, vilken ämnestyp som utgör risk och vilken varaktighet och utbredning riskkällan har, se *Figur 13*. Detta sammantaget skapar en bild av vilken sorts risk som beräknas i analysen.

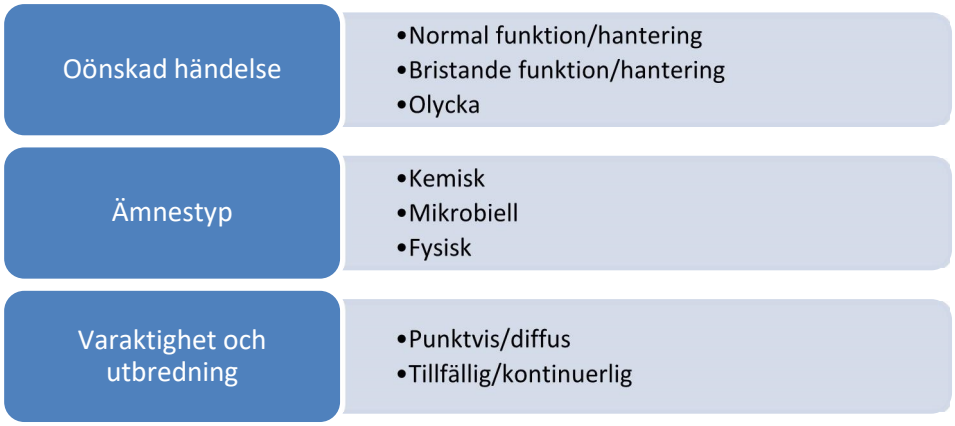

Figur 13: Varje riskkälla som identifierats kategoriseras i analysen så det framgår vid vilken oönskad händelse, vilken ämnestyp och vilken varaktighet och utbredning som påverkar riskberäkningen.

5.5.2 Bedömningsmodell

De riskkällor som identifierats är många till antalet och av olika karaktär. Riskbedömningen fordrar därför ett systematiskt angreppssätt. För att möjliggöra en vidare användning av riskidentifieringens resultat genomförs en bedömning av risken för varje riskkälla. Den metod som används här för att beräkna risken resulterar i en rankning av risker. Syftet är att sortera riskkällorna i olika klasser som kräver fördjupade analyser alternativt olika typer av riskreducerande åtgärder.

Risken (R) beskrivs som en sammanvägning av sannolikheten (S) för att en riskkälla ska påverka Västra Nedsjön som råvattentäkt negativt och konsekvenserna (K) denna påverkan medför. Sannolikhet och konsekvens bedöms var för sig och är principiellt oberoende parametrar. Skalorna för sannolikhet och konsekvens är indelad i fyra klasser och sammanvägningen av sannolikhets- och konsekvensklassen beskriver risken. Det är viktigt att poängtera att de riskklasser som presenteras inte tar hänsyn till vad som anses vara en acceptabel respektive oacceptabel risk.

$$Risk\ (R) = Sannolikhet\ (S) \times Konsekvens\ (K)$$

För att riskbedömningens resultat ska vara transparent och användbart är det viktigt att tydligt redovisa vilka kriterier som används för att bedöma sannolikhet och konsekvens. Modellens detaljeringsgrad är måttlig eftersom den bedömda sannolikheten respektive konsekvensen delas in i fyra klasser, som sedan ger den sammanvägda riskklassen.

5.5.3 Bedömning av sannolikhet

Sannolikheten speglar hur ofta en oönskad händelse bedöms kunna inträffa och tar hänsyn till att föroreningen måste nå råvattenuttaget för att utgöra en fara. Sannolikhetsklassningen avser därför sannolikheten att en förorening når vattentäkten, vilket är en kombination av ett antal sannolikheter från utsläppspunkten till vattentäkten, och omfattar

inte enbart sannolikheten för utsläppet på sin plats. Sannolikheten delas in i fyra nivåer enligt kriterier beskrivna i tabellen nedan.

Tabell 3: Kriterier för bedömning av sannolikhet

Sannolikhet	Kriterier
S1: Liten sannolikhet	Händelsen bedöms inträffa mer sällan än en gång på 50 år.
S2: Medelstor sannolikhet	Händelsen bedöms kunna inträffa inom de närmaste 10-50 åren.
S3: Stor sannolikhet	Händelsen bedöms kunna inträffa de närmaste 1-10 åren.
S4: Mycket stor sannolikhet	Händelsen bedöms inträffa en gång per år eller oftare.

I den riskbedömning som finns i *bilaga 1* redovisas sannolikheten för respektive riskkälla som någon av ovanstående *S-klass (S1-S4).* För att tydliggöra vilken typ av oönskad händelse som bedöms för respektive riskkälla redovisas om det handlar om normala förhållanden, en brist som uppstår eller om det är en olycksartad händelse.

5.5.4 Bedömning av konsekvens

Konsekvenserna är indelade i fyra allvarlighetsnivåer, vilka redovisas i tabellen nedan. De kriterier som används utgår ifrån vilken konsekvens som uppstår för vattenförsörjningen förutsatt att en påverkan når vattenintaget. Konsekvensbedömningen utgår från att en oönskad händelse verkligen har inträffat. Osäkerheter kring konsekvenserna av en händelse hanteras på följande sätt[20]:

- Vid liten osäkerhet om konsekvens bör den mest realistiska konsekvensen användas.
- Vid stor osäkerhet om den verkliga konsekvensen bör en pessimistisk bedömning göras enligt försiktighetsprincipen.

Konsekvensen redovisas *som K-klass (K1-K4)* i *bilaga 1* och är en tolkning av Livsmedelverkets befintliga nivåer för konsekvensklassning, beskrivna i Livsmedelsverkets handbok ”*Risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattenförsörjning*”.

[20] Risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattenförsörjning. Livsmedelsverket 2007.

Tabell 4: Kriterier för bedömning av konsekvens

Konsekvens	Kriterier
K1: Liten konsekvens	Obetydlig påverkan på råvattenkvaliteten.
K2: Medelstor konsekvens	Tillfällig försämring av råvattenkvaliteten som innebär tillfälliga störningar i leveranssäkerhet.
K3: Stor konsekvens	Försämrad råvattenkvalitet som orsakar långvarig driftstörning som kan påverka mängden levererat vatten.
K4: Mycket stor konsekvens	Försämrad råvattenkvalitet som medför permanent avstängning av råvattenintag eller avstängning på obestämd tid.

5.5.5 Sammanvägning av risknivå

När sannolikhet och konsekvens för en oönskad händelse har bedömts kan den placeras in i den riskmatris som redovisas nedan och tilldelas på detta vis en ”riskklass”. Risken är indelad i tre olika klasser där riskklass 1 är den lägsta riskklassen och riskklass 3 är den högsta riskklassen. En riskkälla med riskklass 1 kan fortfarande utgöra en risk, det vill säga den kan inte bortses ifrån. Det är också viktigt att poängtera att indelningen i riskklasser kan göras på andra sätt än vad som redovisas i riskmatrisen nedan. Indelningen som används här har dock bedömts lämplig för det syfte riskanalysen (riskinventeringen och riskbedömningen) har i detta sammanhang, det vill säga att beskriva risker för Västra Nedsjön som råvattentäkt.

Tabell 5: Riskbedömningsmatris

Sannolikhet	**Konsekvens**			
	K1 liten	**K2** medelstor	**K3** stor	**K4** mycket stor
S4 – mycket stor	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 3
S3 – stor	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 3
S2 – medelstor	Riskklass 1	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3
S1 – liten	Riskklass 1	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 2

5.5.6 Resultat

För att avgöra vilken risknivå som enskilda verksamheter, så kallade riskobjekt, utgör för vattentäkten och vilka speciella åtgärder som kan anses motiverade vid dessa riskobjekt i syfte att öka skyddet för Västra Nedsjön som råvattentäkt krävs mer detaljerade riskanalyser, vilket inte ingår i detta arbete. Resultatet av den översiktliga riskanalys som har genomförts i Bilaga 1 visar att de största riskerna utgörs av följande:

- Olyckor med farligt gods och farligt avfall på väg 554 som passerar nära både Västra och Östra Nedsjöns södra strand. Ett eventuellt utsläpp kan snabbt nå vattentäkten.
- Utsläpp av vägdagvatten från väg 554 till Västra Nedsjön.
- Trafik med motordrivna fordon på sjö eller is på Västra och Östra Nedsjöarna.
- Dagvatten från Hindås samhälle. Dagvatten från stora delar av Hindås leds via dagvattenledningar, utan fördröjning, till Västra Nedsjön. Dagvatten från bebyggda områden kan bl.a. innehålla tungmetaller, PAH och rester av bekämpningsmedel som kan påverka ytvattnet negativt.
- Enskilda avlopp, främst inom de bebyggelseområden som är belägna närmast Västra Nedsjön. Det kan inte uteslutas att dessa är bristfälligt utformade, vilket innebär utsläpp av näringsämnen, läkemedelsrester och mikrobiella föroreningar.
- Avloppspumpstationer. Strömavbrott eller stora nederbördsmängder kan leda till bräddning av avloppsvatten.
- Bensinstation vid Hindås camping. Bensinstationen ligger mycket nära Västra Nedsjön. Läckande tankar och spill och läckage i samband med påfyllnad av bränsletankar utgör en risk för förorening av vattentäkten.
- Mobila tankar i de fall då dessa placeras nära vattendrag. Tankning och ovarsam hantering utgör en risk.

6 Riskreducerande åtgärder och motiv till skyddsföreskrifter

Vattentäkten Nedsjöarna kommer att ha ett mycket högt skyddsvärde då den i framtiden, tillsammans med Finnsjön, ska fungera som huvudvattentäkt för Härryda kommun och försörja ett stort antal människor med vatten. Det är viktigt att i ett långsiktigt perspektiv skydda Nedsjöarnas vatten så att en fortsatt hög vattenkvalitet kan behållas.

Vattenskyddsarbete omfattar en rad olika riskreducerande åtgärder där fastställande av vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter är en av flera åtgärder som kan behöva genomföras för att reducera risken, se *Bilaga 2*.

Utöver vattenskyddsområde med föreskrifter finns ett antal åtgärder som kan genomföras för att reducera riskerna inom vattenskyddsområdet. Nedan följer en kort beskrivning av andra åtgärder.

- Detaljerade riskanalyser – syftar till att specifikt se över behovet av riskreducerande åtgärder. En detaljerad riskanalys kan t.ex. genomföras för en specifik verksamhet eller en vägsträcka i nära anslutning till vattentäkter.
- Beredskap och beredskapsplanering – syftar till att minska konsekvensen av en oönskad händelse. Genom god beredskap vet räddningstjänst och andra aktörer hur de ska agera vid en olyckshändelse med avseende på risk för förorening av råvattnet.
- Hänsyn vid fysisk planering – styr bort oönskade verksamheter, hänsyn till känsliga områden. Det är viktigt att beakta vattentäkten och dess tillrinningsområde i översiktsplaner och detaljplaner.
- Tillsyn – kontrollera efterlevnaden av lagar och regler. En aktiv tillsyn av verksamheter och t.ex. av enskilda avlopp är viktigt för att minska risken för att vattentäkten påverkas.
- Fysisk åtgärd – förebyggande åtgärder som minskar sannolikheten för föroreningsutsläpp eller konsekvensen av ett utsläpp. Exempel på sådana åtgärder är täta diken längs vägar eller dagvattendammar med oljeavskiljare.
- Information – Långsiktigt informationsarbete där medvetenheten om skyddsbehovet för vattentäkterna är mycket viktig. Boende inom Nedsjöns vattenskyddsområde ska få tillsänd information om vattenskyddsområdet om hur boende och verksamhets-utövare inom vattenskyddsområdet kan påverka vattentäkten. Information och tillsyn är nödvändigt för att kunna förstå vikten av att skydda vattentäkten genom vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter.

I *Tabell **6*** redovisas riskbedömningen för de riskkällor som kan reduceras genom skyddsföreskrifter tillsammans med förslag på vilka risker som bör hanteras genom skyddsföreskrifter samt bedömning av avsedd effekt. Detta som ett motiv till skyddsföreskrifterna i *Bilaga 4.*

Tabell 6: Identifierade risker som kan hanteras genom skyddsföreskrifter.

Riskkälla	Riskbedömning	Skyddsföreskrift	Avsedd effekt
Beläggningsarbete	Beläggningsarbeten med s.k. tank-beläggning nära en sjö eller vattendrag medför risk vid nederbörd.	Tillstånd för beläggning genom tankbeläggning.	Minska sannolikheten för förorening genom att arbetet utförs vid rätt tidpunkt.
Trafik på sjöarna	Främst äldre tvåtaktsmotorer utgör påtaglig risk. Fordon på is utgör även en risk.	Reglering av vilken typ av båtmotor som får användas. Tillstånd för trafik på isbelagd sjö.	Fasa ut äldre båt-motorer av tvåtaktsmodell. Hindra olämplig trafik på sjöarna för att minska risk för olyckor.
Miljöfarlig verksamhet	Flertalet verksamheter hanterar petroleum-produkter. En bensinstation ligger nära sjön. Risk för spill och läckage.	Reglering av tillkommande miljö-farliga verksamheter.	Minska sannolikheten för läckage och olyckor kopplade till hantering av petroleum-produkter mm.
Enskilda avlopp	Stort antal enskilda avlopp. Vissa områden ska anslutas till kommunalt VA. För att minska belastningen bör vissa anläggningar förbjudas.	Förbud mot ytterligare avlopps-anläggningar för hushållsspillvatten.	Minska belastningen av näringsämnen, läkemedelsrester mm.
Hushålls- och trädgårdskemikalier	Bekämpningsmedel mm kan hamna i dagvattnet och nå råvattenintaget.	Viktigt att reglera även privat användning.	Minskad risk för påverkan.
Parkering	Stora parkeringsplatser med dagvattenavrinning till Västra Nedsjön kan utgöra en ökad risk för förorening.	Reglering av tillkommande större parkeringsytor.	Ger möjlighet att ställa villkor för att minska risk för påverkan

Riskkälla	Riskbedömning	Skyddsföreskrift	Avsedd effekt
Fordonstvätt	Fordonstvätt hemma innebär att tungmetaller och andra skadliga ämnen tillförs ytvattnet direkt eller via dagvattennätet.	Förbud mot fordonstvätt annat än i anläggningar avsedda för detta.	Minskar risken för diffus spridning av tungmetaller, PAH mm till Nedsjöarna.
Energianläggningar	Energianläggningar i jord eller berg utgör ingen risk. Anläggningar för ytvattenvärme kan utgöra en risk, men den bedöms vara liten.	Ingen föreskrift. Energianläggningar är alltid anmälnings-pliktiga.	
Petroleumprodukter	Hantering av stora volymer olja kan utgöra en risk om t.ex. sekundärt skydd saknas.	Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2021:10 om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brand-farliga vätskor och spilloljor ger ett bra skydd. Föreskrift om uppställning/parkering av tankbilar mm.	Villkor för att minska sanno-likheten för utsläpp vid uppställning/ parkering.
Övriga kemikalier	Hantering av stora volymer för yt- och grundvattnet skadliga ämnen kan utgöra en risk.	Tillstånd för hantering av större volymer i områden nära Nedsjöarna och tillrinnande vattendrag.	Minska sannolikheten för utsläpp.
Bekämpningsmedel	Liten andel jordbruksmark i avrinningsområdet medför låg belastning av bekämpningsmedel kopplat till jordbruk. Spridning nära ytvatten största risken.	Förbud mot all spridning i områden nära Nedsjöarna och tillrinnande vattendrag.	Minska risken för läckage av bekämpningsmedel till sjöarna.

Riskkälla	Riskbedömning	Skyddsföreskrift	Avsedd effekt
Växtnäringsämnen	Liten andel jordbruks-mark i avrinnings-området medför låg risk vid spridning. Lagring av naturgödsel kan utgöra en risk samt spridning av slam.	Yrkesmässig lagring av naturgödsel samt spridning av slam regleras i skyddsföreskrifter.	Minskad sannolikhet för spridning av mikrobiella föroreningar och andra ämnen som finns i avloppsvatten.
Djurhållning	Det förekommer endast mindre områden med betesmark. Risken bedöms som låg.	Ingen föreskrift.	
Avverkning skog	Ca 70 % av avrinningsområdet utgörs av skogsmark. Avskogning kan, tillsammans med andra faktorer, långsiktigt medföra ökad risk för brunifiering. Vid avverkning ökar avrinningen och därmed risk för spridning av näringsämnen, partiklar mm. Områden nära vattendrag är mest sårbara.	All avverkning> 0,5 ha måste anmälas till Skogsstyrelsen. Krav på anmälan föreslås även i skyddsföre-skrifterna. Det är viktigt att vattenskydds-området beaktas och att lämpliga villkor anges.	Det är viktigt att kommunen får kännedom om planerad avverkning i nära sjön med tillrinnande vattendrag. Då kan lämpliga villkor ställas för att minska risken för negativa konsekvenser på vattenkvaliteten.
Jord- och skogsbruksmaskiner	Fordon och arbetsmaskiner utgör en riskfaktor framförallt vid läckage eller spill av bränsle eller olja.	Hantering av petroleumprodukter och andra miljöfarliga produkter regleras i skyddsföreskrifter.	Minska sanno-likheten för utsläpp och mängd som kan släppas ut.
Timmerupplag	Risk för läckage av fenoler. Risken bedöms som låg för ytvatten	Ingen föreskrift.	

Eftersom vattenskyddsområdet ska vara framåtsyftande är det även viktigt att föreskriva om vissa riskkällor som inte har inventerats inom Nedsjöarnas avrinningsområde, men

som kan förekomma eller riskerar att förekomma i framtiden. Detta för att förhindra etablering av verksamheter eller olämplig markanvändning inom sårbara områden.

Övriga risker som behöver hanteras genom skyddsföreskrifter redovisas i *Tabell **7***.

Tabell 7: Övriga risker som behöver hanteras genom skyddsföreskrifter.

Riskkälla	Riskbedömning	Skyddsföreskrift
Avfallsupplag	Upplag av avfall kan utgöra en risk genom att föroreningar sprids via lakvatten till grund- och ytvatten. Det är därför viktigt att hindra all etablering av avfallsupplag inom vattenskyddsområdet.	Förbud mot lagring och deponering av avfall.
Upplag av snö från trafikerade ytor	Upplag av snö från trafikerade ytor innehåller föroreningar från trafik, t.ex tungmetaller, PAH mm. Det är inte lämpligt att tillföra snö i vattenskyddsområdet.	Förbud mot upplag av snö från trafikerade ytor utanför vattenskyddsområdet för att inte öka belastningen inom vattenskyddsområdet.
Utfyllnad med förorenade massor	I anläggningssammanhang används fyllnadsmassor av olika ursprung. Det är viktigt att inte förorenade massor tillförs vattenskyddsområdet.	Förbud mot utfyllnad med förorenade massor eller massor med okänt föroreningsinnehåll.

7 Utformning av vattenskyddsområde

7.1 Metodik

Ett vattenskyddsområde har avgränsats med hänsyn till de hydrologiska förutsättningarna, områdets sårbarhet samt riskbilden i Nedsjöarnas avrinningsområde. Enligt Havs och vattenmyndighetens anvisningar bör det alltid övervägas om vattenskyddsområdet kan uppnå sitt syfta med endast en skyddszon[21].

För Västra Nedsjön föreslås ett vattenskyddsområde med en skyddszon. Denna avgränsning bygger på en sammanvägning av de hydrologiska förutsättningarna, bebyggelse och hårdgjorda ytor, områdets sårbarhet samt markanvändning och risknivå.

Den metodik som använts avseende olika parametrar beskrivs nedan.

7.1.1 **Avgränsning Västra Nedsjön med tillrinnande vattendrag**

Hur ett utsläpp av föroreningar sprider sig i sjön beror på genomströmningen i sjön, den vindgenererade ytvattenströmmen samt på sjöns skiktning. Ytvattenströmmningen är i sin tur beroende av vindriktningen och vindstyrkan medan skiktning i sjövattnet varierar med årstid och temperatur. Västra Nedsjön är en relativt liten sjö med beräknade strömningstider under 6 timmar från alla områden runt sjön fram till planerat råvattenintag. Med avseende på detta omfattas hela sjön i vattenskyddsområdet.

Det är främst verksamheter och markanvändning i nära anslutning till sjö eller dess tillrinnande vattendrag som riskerar att påverka sjön negativt. En strandzon om 100 meter runt Västra Nedsjön har därför inkluderats i vattenskyddsområdet. Detta för att skydda sjön i ett långsiktigt perspektiv.

Det finns ett antal mindre vattendrag som mynnar i olika delar av sjön. Stora topografiska höjdskillnader ger snabba flöden och därmed korta rinntider till Västra Nedsjön. Samtliga vattendrag, med undantag för vattendrag som mynnar nära sjöns utlopp, omfattas därför av vattenskyddsområdet. Kring de vattendrag som inkluderas i vattenskyddsområdet avgränsas en strandzon om 50 meter på vardera sida om vattendraget. Detta eftersom det främst är verksamheter och olämplig markanvändning nära sjön och tillrinnande vattendrag som riskerar att påverka sjön negativt.

7.1.2 **Avgränsning Östra Nedsjön**

Vid utloppet från Östra Nedsjön är den beräknade rinntiden vid en högflödessituation ca 6 timmar till den planerade uttagspunkten för råvatten. Rinntiden från sjöns nordligaste del, som också ligger längst ifrån det planerade råvattenintaget, beräknas vara ca 20 timmar. Ett utsläpp direkt i sjön eller inom sjöns närområde kan relativt snabbt nå råvattenintaget och hela sjön inkluderas därför i vattenskyddsområde tillsammans med en skyddszon på 100 meter från sjökanten.

[21] Vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden. Havs och vattenmyndigheten, Rapport 2021:4.

Östra Nedsjön är betydligt större både till yta och volym jämfört med Västra Nedsjön. Den har därmed en magasinerande effekt med avseende på Västra Nedsjön och en uppbromsande effekt med avseende på genomströmningen av vatten. De vattendrag som mynnar i sjön har därför inte inkluderats i vattenskyddsområdet. Inom Östra Nedsjöns tillrinningsområde är risknivån låg och även detta bidrar till avgränsningen, se nedan.

7.1.3 Sårbarhet

Inom avrinningsområdet för Nedsjöarna domineras marktypen av morän. Det finns även utbredda områden med isälvsmaterial, främst i området mellan sjöarna, men även i ett stråk norr om Västra Nedsjön. Inom dessa området betecknas sårbarheten som låg med avseende på ytvattnet. Inom tillrinningsområdet för Östra Nedsjön finns utbredda områden med tunna jordlager och även områden med berg i dagen. Trots att det förekommer ett antal större områden med berg uppströms i avrinningsområdet så är dessa till största del täckta av ett överliggande jordtäcke vilket ger en större barriärförmåga än om berget hade varit helt blottat.

Det bedöms inte vara motiverat att utöka vattenskyddsområdet med avseende på sårbarheten.

7.1.4 Riskbaserad avgränsning

Vattenskyddsområdet utökas så att det omfattar bebyggda områden i Hindås samhälle. Riskinventeringen visar att det främst är i anslutning till Hindås som risker för vattentäkten förekommer. Inom bebyggda områden i Hindås samhälle finns dagvattenledningar som samlar upp vatten från fastigheter och gator. Dagvatten från bebyggelsen i Hindås leds till Västra Nedsjön utan fördröjning. Dagvatten kan, beroende på belastning, innehålla förhöjda halter av tungmetaller, PAH, bekämpningsmedel mm. Områden med dagvattenavledning till Västra Nedsjön omfattas därför av vattenskyddsområdet.

I anslutning till Östra Nedsjön förekommer ingen samlad bebyggelse och riksnivån är lägre. Detta är motiv till att endast omfatta sjön med en strandzon i vattenskyddsområdet.

7.1.5 Anpassning till fastighetsgränser mm

Där det är möjlig har avgränsningen anpassats till fastighetsgränser eller andra tydliga gränser för att göra vattenskyddsområdet mera praktiskt att hantera. Inom stora delar av området är dock detta inte möjligt eftersom det skulle innebära en orimlig avgränsning där stora ytor skulle inkluderas i vattenskyddsområdet utan motiv avseende risk, sårbarhet och strömningstider.

7.2 Vattenskyddsområdets utbredning med motiv till gränsdragning

Vattenskyddsområdet för Nedsjöarna har avgränsats enlig den metodik som redovisas ovan. Vattenskyddsområdet föreslås ha den utbredning som redovisas i *Figur 14* och i *Bilaga 3*.

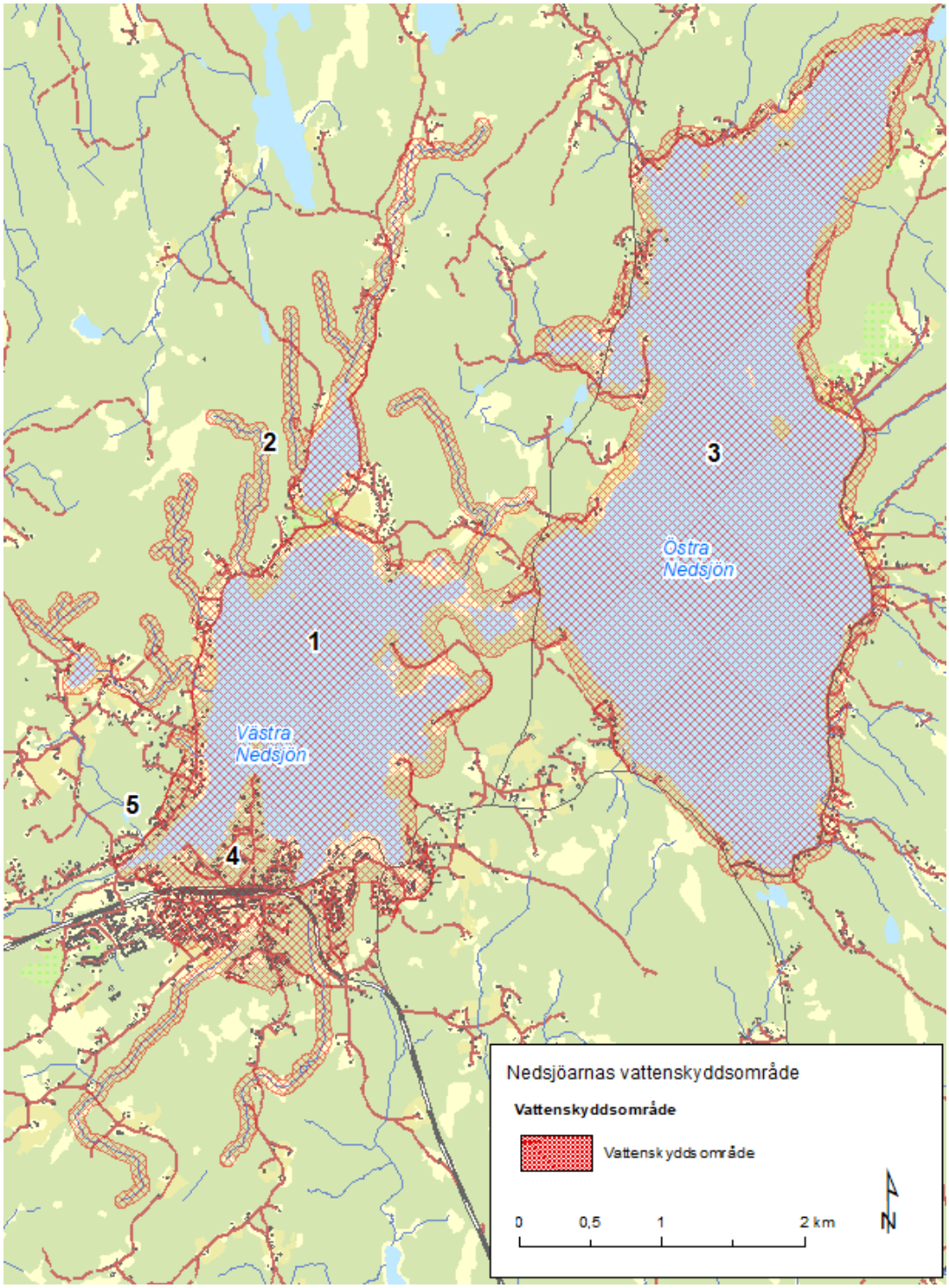

Figur 14: Föreslagen utbredning av Nedsjöarnas vattenskyddsområde med platsspecifika motiv till avgränsningen.

Efter avvägning av risknivån i området, sårbarheten mm har bedömningen gjorts att syftet med vattenskyddsområdet kan uppnås med en skyddszon. Det bedöms inte vara relevant att dela in vattenskyddsområdet i flera skyddszoner för att nyansera skyddsföreskrifterna.

1. Vattenskyddsområdet omfattar hela Västra Nedsjöns yta med en strandzon på 100 meter runt sjön. Sjön har en relativt liten utbredning. En förorening kan, med vindgenererad ström, snabbt sprida sig över ytan.

2. Tillrinnande vattendrag till Västra Nedsjön inklusive en strandzon kring dessa på 50 meter omfattas av vattenskyddsområdet. Det är främst verksamheter och markanvändning i nära anslutning till vattendrag som utgör en risk för Västra Nedsjön som dricksvattentäkt.

3. Hela Östra Nedsjön omfattas av vattenskyddsområdet. Rinntiden från sjöns nordligaste del, som också ligger längst ifrån det planerade råvattenintaget, beräknas vara ca 20 timmar. Ett utsläpp direkt i sjön eller inom sjöns närområde kan relativt snabbt nå råvattenintaget. En skyddszon på 100 meter avgränsas runt sjön. Östra Nedsjön har en magasinerande effekt med avseende på Västra Nedsjön och en uppbromsande effekt med avseende på genomströmningen av vatten. De vattendrag som mynnar i sjön har därför inte inkluderats i vattenskyddsområdet. Inom Östra Nedsjöns tillrinningsområde är risknivån låg och enligt gällande planer kommer inte markanvändningen att förändras. Även detta bidrar till avgränsningen.

4. Flertalet risker med avseende på vattentäkten finns i Hindås samhälle och dagvattnet från bebyggelsen samlas upp och leds direkt till Västra Nedsjön. Bebyggda områden i Hindås har därför inkluderats i vattenskyddsområdet.

5. Vattendrag i direkt anslutning till Västra Nedsjöns utlopp inkluderas inte i vattenskyddsområdet eftersom avrinningen sker direkt till Mölndalsån.

32. Svar på motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten (kf fattar slutligt beslut) KS2021/86

§72 KS2021/86

Svar på motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen.

Reservation
Lars-Erik Olsson (S) reserverar sig mot arbetsutskottet beslut till förmån för eget förslag.

Ärendet

En motion har inkommit från Carina Svensson (S) och Lars-Erik Olsson (S) om att avskaffa minutstyrningen inom hemtjänsten och införa ett tillitsbaserat arbetssätt. Svar på motionen har beretts av tjänstepersoner inom socialförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen. Beredningen presenteras utförligt i bilagd rapport.

Även om intentionerna i motionen är goda, och kan vara en del i det framtida utvecklingen av hemtjänsten i Bollebygds kommun, föreslås att motionen avslås.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen.

Ledamöternas förslag till beslut
Lars-Erik Olsson (S) föreslår att motionen ska bifallas.

Beslutsgång
Ordföranden konstaterar att det finns två förslag; dels förvaltningens, dels Lars-Erik Olssons (S). Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att arbetsutskottet antar förvaltningens förslag.

Reservation
Lars-Erik Olsson (S) reserverar sig mot arbetsutskottet beslut till förmån för eget förslag.

Beslutsunderlag

- Svar på motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten
- Svar på motion om att avskaffa minutstyrningen inom hemtjänsten, rapport

- Motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten
- §30 Kf Motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Motion om att avskaffa minutstyrningen och införa ett tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten

Minutscheman innebär att undersköterskor och vårdbiträden ges i uppdrag att utföra insatser som till exempel omvårdnadsarbete, städning, dusch eller en promenad. Dessa insatser anges i antal minuter.

När något oförutsett händer behöver personalen kunna anpassa dagen efter de nya förutsättningarna och inte vara låsta till ett visst antal minuter. Minutstyrningen leder till en stressig arbetssituation på bekostnad av handlingsutrymmet i mötet mellan omvårdnadspersonalen och de äldre. Arbetsmiljön är inte hållbar om personalen ständigt saknar marginaler. Att olika människor tar olika lång tid på sig vid exempelvis dusch eller frukost förvånar knappast någon, därför är det olämpligt att arbeta utifrån ett system som bygger på fasta tider för olika insatser.

Att lämna detaljstyrningen av hemtjänsten innebär att visa tillit till professionen och att omvårdnadspersonalen både får ett större ansvar och nya möjligheter att påverka sitt arbete. Vi är övertygade om att det är så här framtidens hemtjänst ska utformas både för brukarnas och personalens bästa. Genom att utveckla hemtjänstens arbetssätt får både personal och äldre större inflytande i vardagen. Omvårdnadspersonalen ska inte behöva räkna minuter, de ska fokusera på att ge bästa möjliga vård och omsorg.

I det tillitsbaserade arbetssätt som vi vill införa är det istället meningen att omvårdnadspersonalen ska utgå ifrån den äldres behov och anpassa tiden utifrån behoven.

Därför föreslår vi att:

- Avskaffa minutstyrningen i hemtjänsten

- Inför ett tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten

Olsfors 210303

Lars-Erik Olsson och Carina Svensson socialdemokraterna

Svar på motion om att avskaffa minutstyrningen och införa ett tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten.

Inledning

Detta svar på motionen är utarbetade av tjänstemän på socialförvaltningen och kommunstyrelsen.

I motionen kallas det arbetssätt som idag är rådande inom hemtjänsten för minutstyrning. Det framgår av motionen att man med det menar det sätt som insatserna, som är beviljade för brukarna inom hemtjänsten, är tidsatta och fördelade på ett schema med tid för varje besök.

Motionärerna vill att verksamheten ska baseras på tillit till personalens kompetens och förmåga att organisera insatserna samt att omsorgens utförande baseras på brukarens behov och där ska det finnas utrymme för personalen att anpassa tiden efter behovet.

Det finns olika modeller för den här typen av arbetssätt och några kommuner har hittat olika sätt att arbeta.

Att förändra verksamheten på det här sättet kan, beroende på metod, påverka biståndshandläggningen, hemsjukvården och tillämpningen av avgifter. Ett nytt arbetssätt av det här slaget kräver ett systemskifte med ett omfattande förändringsarbete för alla ledare och medarbetare kring och i verksamheten.

Hemtjänst är en verksamhet med komplex planering utifrån många parametrar. Då ett nytt arbetssätt kräver så pass omfattande förändringsarbete i hela organisationen är det inte möjligt att göra någon ekonomisk konsekvensbedömning av motionen.

Bakgrund

Den mest kända modellen för tillitbaserad styrning, eller självstyrande team som är en annan term som används i sammanhanget, är troligen Sundsvalls Skönsmomodell som startade 2012 med förstudier enligt Vanguard-metoden[1] tillsammans med extern konsult. Projektet är ett av den statligt tillsatta tillitsdelegationens försöksområden. Det pågår fortfarande arbete med införandet av modellen på fler områden i Sundsvall.

Vanguard-metodens kärna och filosofi handlar om att organisationen ska fokusera på det arbete som skapar värde och det som är verksamhetens grundläggande syfte, så kallat värdeskapande och hantera de faktiska behoven, vilka varierar. Metoden utgår alltid från en lång period av förundersökning av verksamheten och vad som är värdeskapande och icke-värdeskapande i verksamheten. Metoden vill ta verksamheten från ett brukarperspektiv till att se brukarens perspektiv. Vanguard-metodens utgångspunkt är att utföraren ska veta allt om brukarens behov och inte utföra mer än vad som är behovet, vilket gagnar det nuvarande rehabiliterande, eller salutogena, arbetssättet, samt även den rådande utredningsmodellen IBIC[2].

[1] Hem (vanguardmetoden.se)
[2] Individens behov i centrum

Vanguard-metoden fungerar av den anledningen inom offentlig sektor såväl som i näringslivet, men där kallas mottagaren kund.

Mycket av argumentationen för Skönsmomodellen bygger på kritik mot den tidigare styrningen som fokuserade på ekonomi och kontroll[3].

Införandet av modellen i de 18 hemtjänstområdena i Sundsvall, som pågick mellan åren 2014-2016, utgick från en arbetsgrupp bestående av en konsult och sedan fyra andra personer som utbildade sig till internkonsulter. Modellen är resultatet av förundersökningen och är därför inte i sin helhet applicerbar på andra verksamheter men metoden för utvärdering och analys kan användas.

Skönsmomodellen har införts i hemtjänsten och på ett par boenden i Sundsvall och man har i dessa områden arbetat med tvärprofessionella team kring varje brukare. Införandet av modellen pågår fortfarande, men har pausats på grund av att en utredning kring modellen ska genomföras[4].

Arbetssättet enligt Skönsmomodellen utgår, i hemtjänsten, från små personalgrupper som har ansvar för ett antal brukare, varje brukare har två speciella kontaktpersoner. Det framgår inte exakt hur vardagsplaneringen i Skönsmomodellen går till, det vill säga vilken metod som används för att fördela besöken mellan personalen i gruppen, eller hur de får dagarna att gå ihop.

Så här fungerar det i Bollebygd idag

Biståndshandläggaren genomför, enligt socialtjänstlagen, en utredning som innebär att den äldres behov av stöd synliggörs och en bedömning av den äldres behov av stöd görs med hjälp av den, av socialstyrelsen, rekommenderade metoden Individens behov i centrum, IBIC. Information inhämtas från den enskilde, men även från närstående om den enskilde så önskar. Det synliggör även den närståendes behov av stöd.

Redan i det här skedet utgår socialtjänsten från behov, det vill säga hur socialtjänsten kan stödja den enskilde på ett sätt som bidrar till bibehållandet och/eller rehabiliterandet av funktioner, få livskvalité och så långt som möjligt bevara det liv som den enskilde valt att leva och ett självständigt liv.

Biståndshandläggaren fattar beslut om stöd enligt socialtjänstlagen i form av kompenserande eller stödjande/tränande insatser. Till dessa insatser läggs en standardiserad schablontid; uppskattning av genomsnittlig tidsåtgång för insatsen.

Utförandet enligt beslutet planeras tillsammans med den enskilde och resultatet av det dokumenteras i en genomförandeplan. Delaktigheten är förstås betydelsefull för hur väl den sedan stämmer överens med förväntningen hos den enskilde. Det är här som den enskilde får möjlighet att uttrycka sina önskemål om hur och när insatser ska utföras.

De flesta vill ha så få besök som möjligt och därför utförs många av insatserna under samma besök. I en del fall motverkar det syftet, t.ex. när den enskilde inte själv kan larma om något händer, då behövs täta besök och dessa måste spridas över dygnet.

Den sammanlagda tiden som är medskickad beslutet, och som utgår från schabloner, justeras efter behov och kan fördelas på den tidpunkt på dygnet som passar brukaren bäst. Det är också på den beslutade tiden som fakturan baseras.

---

[3] SoU2018:38

[4] Vård- och omsorgsnämnden, Sundsvall, 2021-04-28

Genomförandeplanen ändras när behovet ändras. I genomförandeplanen beskrivs också metoden för genomförande och målen med insatserna. Vid en rehabiliterande insats så kommer genomförandeplanen att fordra uppdatering i takt med det förbättrade tillståndet, då nytt mål eller delmål behövs, och kanske också en ny biståndsbedömning.

Uppföljning av besluten genomförs av biståndshandläggaren första gången tre veckor efter att nytt beslut fattats och sedan varje år. Genomförandeplanen uppdateras, om inget förändras, var sjätte månad. Den enskilde har alltid möjlighet att genom kontakt med hemtjänsten få förändringar till stånd i utförandet. Vid förändrade behov kontaktas biståndshandläggaren.

Motiv till användning av tid/schablontid

Schablonerna är ett sorts utgångsläge som ligger till grund för hur utförandet den första tiden, innan brukaren är känd hos utföraren, och innan en genomförandeplan finns upprättad. Den justeras allteftersom utföraren och brukaren hittar ett arbetssätt som passar brukaren och för in detta i genomförandeplanen.

Den sammanlagda tiden för alla insatser, hos alla brukare i hemtjänstgruppen, används för att basera personalstyrkans storlek på. Tiden ligger också till grund för den egenavgift som brukaren betalar för hemtjänstinsatserna.

Tiden som beviljas hamnar i schemaläggningssystemet Lifecare planering och det är där som hemtjänstens planerare sedan placerar ut besöken som ska genomföras. Avgörande faktorer är då genomförandeplanerna, kontinuiteten och brukares önskemål.

Resultat

Vid analys av kvalitetsresultat såväl som kostnad kan ingen större skillnad skönjas, över åren 2012-2020 i Sundsvalls kommun, när man jämför statistik i KOLADA. Bollebygds resultat står sig mycket väl i jämförelse. Tilläggas bör att Sundsvall som är en avsevärt större stad som kan andra förutsättningar.

Bollebygd har något fler beviljade timmar per brukare än Sundsvall vilket möjligen kan indikera att verksamheten i Bollebygd har utrymmet att göra snabba förändringar ändå.

Medarbetarperspektivet

Resultaten från medarbetarenkäten 2021 innehåller jämförelser med den förra enkäten som genomfördes 2019. På de flesta områden är en ökande andel medarbetare nöjda eller mer nöjda med sin arbetssituation. Detta trots att året har präglats av pandemin.

Fler känner sig delaktiga i verksamheten, fler känner att de hinner med sina arbetsuppgifter och fler tycker att arbetet är organiserat på ett bra sätt.

Siffrorna är inte helt tillfredsställande ännu men förbättringarna som har gjorts, det fokus som lagts på medarbetarna i den satsning som genomförts under åren 2019 och framåt har gett resultat.

Sjukfrånvaron är dock relativt hög ännu.

Det finns ingen statistik gällande hållbart medarbetarengagemang att tillgå i KOLADA varför ingen jämförelse har kunnat göras på medarbetarområdet.

Bedömning

Även om resultaten på senaste brukarenkäten från 2020 i Bollebygds äldreomsorg är goda, är det hela tiden viktigt att ständigt utveckla och förbättra verksamheten.

Medarbetarna har blivit allt mer nöjda med sin arbetssituation även om utrymme finns för ytterligare förbättringar, vilket redan diskuteras och planeras.

Framtidens äldreomsorg står inför stora utmaningar. Verksamheten ska räcka till för många fler personer och av en ny generation, än idag. Det kommer krävas nya sätt att bedriva kvalitativ verksamhet dels av den anledningen men även för att skapa möjlighet att rekrytera rätt personal som är trygga och kompetenta i sin yrkesroll och som vill stanna, samt för att skapa en verksamhet av kvalité inom budgetram.

Utan att utvärdera den verksamhet vi har idag, undersöka våra grundantaganden och ta reda på mer om hur våra äldre vill ha det såväl som vilka förbättringsidéer som vår personal har, så kan förvaltningen inte veta om den förändring som föreslås i motionen är den rätta. Planeringen av hemtjänstinsatser är av avgörande betydelse för såväl kvalitet, ekonomi och medarbetarnöjdhet. Det är därför viktigt att det förbättringsarbete som sker görs som en integrerad del av verksamhetsutvecklingen och inte som en punktinsats. Även om intentionerna i motionen är goda, och kan vara en del i det framtida utvecklingen av hemtjänsten i Bollebygds kommun, föreslås därför ändå att motionen avslås.

BOLLEBYGDS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2022-03-23 1 (1)

Dnr :KS2021/86-3

Kommunstyrelseförvaltningen

Daniel Aronsson | Ekonomichef
0734-64 70 06 | daniel.aronsson@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Svar på motion (S) om att avskaffa minutstyrningen inom hemtjänsten och införa ett tillitsbaserat arbetssätt

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen.

Ärendet
En motion har inkommit från Carina Svensson (S) och Lars-Erik Olsson (S) om att avskaffa minutstyrningen inom hemtjänsten och införa ett tillitsbaserat arbetssätt. Svar på motionen har beretts av tjänstemän inom socialförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen.

Även om intentionerna i motionen är goda, och kan vara en del i det framtida utvecklingen av hemtjänsten i Bollebygds kommun, föreslås att motionen avslås.

Ekonomiska förutsättningar
Hemtjänst är en verksamhet med komplex planering utifrån många parametrar. Då ett nytt arbetssätt kräver så pass omfattande förändringsarbete i hela organisationen är det inte möjligt att göra någon ekonomisk konsekvensbedömning av motionen.

Beslutsunderlag
Motion 2021-03-03

Skickas till
Kommunfullmäktige

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Daniel Aronsson
Ekonomichef

§30

KS2021/86

Motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar motionen till kommunstyrelsen för handläggning.

Ärendet

Lars-Erik Olsson (S) och Carina Svensson (S) föreslår i en motion daterad 2021-03-03 att Bollebygds kommun ska avskaffa minutstyrning och införa ett tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten. Minutscheman innebär att undersköterskor och vårdbiträden ges i uppdrag att utföra insatser som till exempel omvårdnadsarbete, städning, dusch eller en promenad. Dessa insatser anges i antal minuter. Att lämna detaljstyrningen av hemtjänsten innebär att visa tillit till professionen och att omvårdnadspersonalen både får ett större ansvar och nya möjligheter att påverka sitt arbete.

Beslutsunderlag

- Motion (S) om att avskaffa minutstyrningen och införa tillitsbaserat arbetssätt i hemtjänsten

Skickas till

Kommunstyrelsen

33. Svar på motion (S) om interpellationer och deras besvarande (kf fattar slutligt beslut) KS2022/15

§80 KS2022/15

Svar på motion (S) om interpellationer och deras besvarande

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige bifaller motionen. Följande delar i § 34 i kommunfullmäktiges arbetsordning ändras enligt följande:

För att tas med på ärendelistan till sammanträde ska en interpellation ha inkommit senast 14 dagar före sammanträdesdagen.

En ersättare får lämna in en interpellation vid ett sammanträde, om ersättaren tjänstgör som ledamot vid sammanträdet. Tillägg: Interpellationen kommer då att besvaras först på nästföljande sammanträde.

En interpellation bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts.
Tillägg: Kommunstyrelseförvaltningen överlämnar interpellationen till den ordförande, till vilken interpellationen är riktad, eller efter samråd med fullmäktiges ordförande och interpellanten, till annan ordförande som är mer lämpad att svara.

Skriftligt svar utsänds till ledamöter och ersättare, genom uppdaterad kallelse, senast två arbetsdagar (tisdag kl 15) före det sammanträde (torsdag) då interpellationen ska bli besvarad. Det muntliga svaret på sammanträdet kan därför begränsas till en sammanfattning.

Ärendet

Peter Rosholm (S) föreslår i en motion daterad 2022-01-24 att Bollebygds kommun gör som Västra Götalandsregionen och har besvarande och debatt kring inlämnade interpellationer på samma sammanträde som interpellationen anmäls. Motionären föreslår att man kan ersätta följande mening i fullmäktiges arbetsordning, § 34 Interpellation: "En interpellation bör besvaras senast under det sammanträde som följer närmast efter det då interpellationen ställdes" med följande mening, tagen ur Västra Götalandsregionens arbetsordning för regionfullmäktige: "Interpellationen bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts".

Kommunfullmäktige har på sammanträde 2022-02-10, § 7, remitterat motionen till kommunstyrelsen för handläggning.

Enligt regionfullmäktiges arbetsordning ska ledamot lämna in interpellation till regionfullmäktiges sekretariat senast 14 dagar före det sammanträde som den avses ställas, varvid interpellationen då kan besvaras på det sammanträde till vilket den ställts. I samma arbetsordning kan också utläsas att skriftligt svar utsänds till ledamöterna senast två arbetsdagar före det sammanträde då interpellationen ska bli besvarad. Det muntliga svaret kan därför begränsas till en

sammanfattning.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut
Kommunfullmäktige bifaller motionen. Följande delar i § 34 i kommunfullmäktiges arbetsordning ändras enligt följande:

För att tas med på ärendelistan till sammanträde ska en interpellation ha inkommit senast 14 dagar före sammanträdesdagen.

En ersättare får lämna in en interpellation vid ett sammanträde, om ersättaren tjänstgör som ledamot vid sammanträdet. Tillägg: Interpellationen kommer då att besvaras först på nästföljande sammanträde.

En interpellation bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts.
Tillägg: Kommunstyrelseförvaltningen överlämnar interpellationen till den ordförande, till vilken interpellationen är riktad, eller efter samråd med fullmäktiges ordförande och interpellanten, till annan ordförande som är mer lämpad att svara.

Skriftligt svar utsänds till ledamöter och ersättare, genom uppdaterad kallelse, senast två arbetsdagar (tisdag kl 15) före det sammanträde (torsdag) då interpellationen ska bli besvarad. Det muntliga svaret på sammanträdet kan därför begränsas till en sammanfattning.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- Svar på motion (S) om interpellationer och deras besvarande
- Motion (S) om interpellationer och deras besvarande
- §7 Kf Inkommen motion: Motion (S) om interpellationer och deras besvarande

Skickas till

Kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET I BOLLEBYGDS KOMMUN

Motion till Kommunfullmäktige i Bollebygds kommun

Lång väntan till svar och debatt om Interpellationer

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning ska en interpellation lämnas in minst 9 vardagar innan kommunfullmäktiges sammanträde för att den ska anmälas. Sedan ska svar och debatt ske senast på nästkommande kommunfullmäktigesammanträde.

Det innebär i verkligheten minst 6 veckor, ofta längre tid, innan debatten kan hållas. Det gör att ärendet hinner bli inaktuellt innan debatten kan ske. Därför ser vi inte heller så många interpellationer i kommunfullmäktige.

I Västra Götalands regionens fullmäktige hanteras interpellationer på ett bättre sätt. Där är besvarande och debatt på samma sammanträde som interpellationen anmäls. Det innebär en mer aktuell och livlig debatt och att förhoppningsvis fler interpellationer lämnas in.

Mitt förslag är:

att vi gör som Västra Götalandsregionen och har besvarande och debatt kring inlämnade interpellationer på samma sammanträde som interpellationen anmäls.

Som tips kan man ersätta följande mening i Arbetsordning för kommunfullmäktige i Bollebygds kommun, § 34 Interpellation:

”*En interpellation bör besvaras senast under det sammanträde som följer närmast efter det då interpellationen ställdes*”

med följande mening, tagen ur Västra Götalandsregionens arbetsordning för regionfullmäktige:

”*Interpellationen bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts*”.

Bollebygd 220124

Peter Rosholm
Socialdemokraterna

BOLLEBYGDS KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2022-03-18 1 (2)

Dnr :KS2022/15-3

Kommunstyrelseförvaltningen

Suzanna Bengtsson | Kommunsekreterare
0734-64 70 10 | suzanna.bengtsson@bollebygd.se

Kommunstyrelsen

Svar på motion (S) om interpellationer och deras besvarande

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige bifaller motionen. Följande delar i § 34 i kommunfullmäktiges arbetsordning ändras enligt följande:

För att tas med på ärendelistan till sammanträde ska en interpellation ha inkommit senast 14 dagar före sammanträdesdagen.

En ersättare får lämna in en interpellation vid ett sammanträde, om ersättaren tjänstgör som ledamot vid sammanträdet. Tillägg: Interpellationen kommer då att besvaras först på nästföljande sammanträde.

En interpellation bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts.
Tillägg: Kommunstyrelseförvaltningen överlämnar interpellationen till den ordförande, till vilken interpellationen är riktad, eller efter samråd med fullmäktiges ordförande och interpellanten, till annan ordförande som är mer lämpad att svara.

Skriftligt svar utsänds till ledamöter och ersättare, genom uppdaterad kallelse, senast två arbetsdagar (tisdag kl 15) före det sammanträde (torsdag) då interpellationen ska bli besvarad. Det muntliga svaret på sammanträdet kan därför begränsas till en sammanfattning.

Ärendet

Peter Rosholm (S) föreslår i en motion daterad 2022-01-24 att Bollebygds kommun gör som Västra Götalandsregionen och har besvarande och debatt kring inlämnade interpellationer på samma sammanträde som interpellationen anmäls. Motionären föreslår att man kan ersätta följande mening i fullmäktiges arbetsordning, § 34 Interpellation: "En interpellation bör besvaras senast under det sammanträde som följer närmast efter det då interpellationen ställdes" med följande mening, tagen ur Västra Götalandsregionens arbetsordning för regionfullmäktige: "Interpellationen bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts".

Kommunfullmäktige har på sammanträde 2022-02-10, § 7, remitterat motionen till kommunstyrelsen för handläggning.

Enligt regionfullmäktiges arbetsordning ska ledamot lämna in interpellation till regionfullmäktiges sekretariat senast 14 dagar före det sammanträde som den avses ställas, varvid interpellationen då kan besvaras på det sammanträde till vilket den ställts. I samma arbetsordning kan också utläsas att skriftligt svar utsänds till ledamöterna senast två arbetsdagar före det sammanträde då interpellationen ska bli besvarad. Det muntliga svaret kan därför begränsas till en sammanfattning.

Bedömning

Kommunstyrelseförvaltningens bedömning är att motionen bifalls och att följande delar i § 34 i kommunfullmäktiges arbetsordning därigenom ändras enligt följande:

~~För att tas med på ärendelistan till sammanträde ska en interpellation ha inkommit senast nio vardagar före sammanträdesdagen.~~ För att tas med på ärendelistan till sammanträde ska en interpellation ha inkommit senast 14 dagar före sammanträdesdagen.

En ersättare får lämna in en interpellation vid ett sammanträde, om ersättaren tjänstgör som ledamot vid sammanträdet. Tillägg: Interpellationen kommer då att besvaras först på nästföljande sammanträde.

~~En interpellation bör besvaras senast under det sammanträde som följer närmast efter det då interpellationen ställdes~~. En interpellation bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts.

Tillägg: Kommunstyrelseförvaltningen överlämnar interpellationen till den ordförande, till vilken interpellationen är riktad, eller efter samråd med fullmäktiges ordförande och interpellanten, till annan ordförande som är mer lämpad att svara.

~~Den som ställt interpellationen bör få ta del av svaret dagen före den sammanträdesdag då svaret ska lämnas.~~ Skriftligt svar utsänds till ledamöter och ersättare, genom uppdaterad kallelse, senast två arbetsdagar (tisdag kl 15) före det sammanträde (torsdag) då interpellationen ska bli besvarad. Det muntliga svaret på sammanträdet kan därför begränsas till en sammanfattning.

Beslutsunderlag

Motion (S) om interpellationer och deras besvarande, 2022-01-24.

Skickas till

Kommunfullmäktige

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelseförvaltningen

Monica Holmgren
Förvaltningschef

Suzanna Bengtsson
Kommunsekreterare

§7 KS2022/15

Inkommen motion: Motion (S) om interpellationer och deras besvarande

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar motionen till kommunstyrelsen för handläggning.

Ärendet

Peter Rosholm (S) föreslår i en motion daterad 2022-01-24 att Bollebygds kommun gör som Västra Götalandsregionen och har besvarande och debatt kring inlämnade interpellationer på samma sammanträde som interpellationen anmäls. Motionären föreslår att man kan ersätta följande mening i fullmäktiges arbetsordning, § 34 Interpellation: "En interpellation bör besvaras senast under det sammanträde som följer närmast efter det då interpellationen ställdes" med följande mening, tagen ur Västra Götalandsregionens arbetsordning för regionfullmäktige: "Interpellationen bör besvaras på det sammanträde till vilket den ställts".

Beslutsunderlag

- Motion (S) om interpellationer och deras besvarande

Paragrafen är justerad

35. Svar på initiativärende (S) om lokaler för eventuellt flyktingmottagande KS2022/49

§56 KS2022/49

Initiativärende (S) om lokaler för eventuellt flyktingmottagande

Beslut

Initiativärendet får väckas. Återrapportering görs till kommunchef senast den 11 mars och till arbetsutskottet 31 mars samt till kommunstyrelsen 12 april.

Ärendet

Ett initiativärende om lokaler för eventuellt flyktingmottagande väcks av Lars-Erik Olsson (S) på dagens sammanträde. Initiativärendet lyder: Inom om loppet av ett antal veckor beräknas krisen i Ukraina renderat upp till 5 miljoner flyktingar. Utav dessa kommer med all säkerhet ett stort antal att komma till Sverige och behöva skydd och boende. Bollebygds kommun kommer här liksom vid förra flyktingkrisen behöva ta ett solidariskt ansvar med övriga kommuner i Sverige för att hjälpa dessa människor. För att stå bättre rustade och förberedda jämfört med förra krisen vill vi därför att kommunstyrelsens tjänstemän omgående prioriterar arbete med att ta fram en lista på samtliga fastigheter som skulle kunna fungera för flyktingmottagning i kommunen. Detta oberoende om de är privata eller kommunens. I detta arbete ska också en motiverad prioritering av alternativen göras. Återrapport görs till kommunchef senast den 11 mars och till arbetsutskottet 31 mars samt till kommunstyrelsen 12 april.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om initiativärendet kan väckas eller inte och finner att kommunstyrelsen beslutar att det får väckas.

Skickas till

Lokalstrateg, kommunchef

Paragrafen är justerad

§62

KS2022/49

Lokaler för flyktingmottagande, återkoppling initiativärende (S) - information

Ärendet

Dagens sammanträde
Kommunchef Monica Holmgren redogör för aktuell situation kring flyktingsituationen på grund av kriget i Ukraina, och återkopplar till Lars-Erik Olssons (S) initiativärende som väcktes på kommunstyrelsens sammanträde 2022-03-01.

Närvarande ges tillfälle att ställa frågor. Ordföranden tackar för informationen.

Paragrafen är justerad